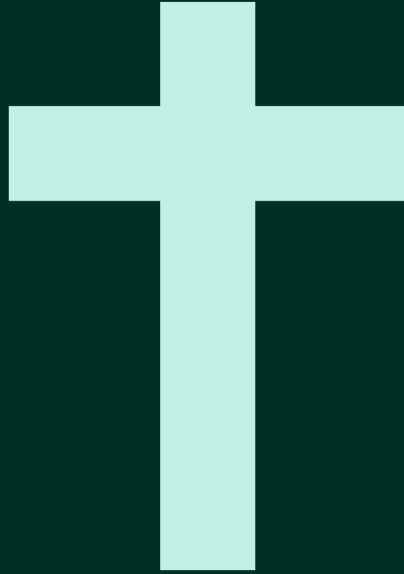


Elu Ọhụn: Ẹkúkwo-Nso  
(Azụn Ọhụn rịn'a)



Revision of New Testament in Ika

# Elu Ọhụn: Ẹkúkwọ-Nsọ (Azụn Ọhụn rịn'a) Revision of New Testament in Ika

copyright © 2010 Wycliffe

Language: Ika

Translation by: Wycliffe

Ika (ikk) Nigeria

In Nigeria the word Ika is not only the name of the Ika people, but is also used to designate a local government area in the Akwa Ibom State. The Ika people are a sub group of the Igbo people. It is interesting to note that Ika is the name of a town in Croatia is one of the eight Annang local government areas of the local government areas in Akwa Ibom State. An alternative name for the Ika people is Ika-Annang. There appears to be another dialect of Ika that is spoken in Delta State of Nigeria.

## Copyright Information

© 2010, Wycliffe. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 9789789037056

Revision

## The New Testament

in Ika

© 2010, Wycliffe. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-09

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022  
31b0248e-272a-5dee-8226-bcc00c54d9b1

## Contents

Matiu . . . . .	1
Maki . . . . .	46
Luku . . . . .	74
Jonu . . . . .	124
Orun Ndi-Ozi . . . . .	157
Ndi Rom . . . . .	200
1 Ndi Korenti . . . . .	221
2 Ndi Korenti . . . . .	240
Ndi Galeshia . . . . .	253
Ndi Efesosi . . . . .	260
Ndi Filipi . . . . .	267
Ndi Kolosi . . . . .	272
1 Ndi Tesalonika . . . . .	277
2 Ndi Tesalonika . . . . .	281
1 Timoti . . . . .	284
2 Timoti . . . . .	290
Taitosi . . . . .	294
Filemonu . . . . .	297
Ndi Hibru . . . . .	298
Jemisi . . . . .	314
1 Pita . . . . .	319
2 Pita . . . . .	325
1 Jonu . . . . .	329
2 Jonu . . . . .	334
3 Jonu . . . . .	335
Judu . . . . .	336
Nghosi . . . . .	338

## Ozioma Jesu Kristi Lẹkẹ Kẹ Matiu Dọn De Ẹ

### *Ndị Mu Jizọs' Kraịstị*

<sup>1</sup> Onwan wụ Ẹkụkwọ wẹ gi gba ndị mu Jizọsị, nwa Defidi, nwa Ebrahim.

### *Gha Ebrahim D'e ru Defidi*

<sup>2</sup> Ebrahim wụ nedi Aziki, Aziki wụ nedi Jekopu, Jekopu wụ nedi Juda le umunẹ-ẹ-ikennyẹ. <sup>3</sup> Juda wụ nedi Pẹrẹzi le Zera. Nne mu ni wẹ wụ Tama. Pẹrẹzi wụ nedi Hẹz'ronu, Hẹz'ronu wụ nedi Aram, <sup>4</sup> Aram wụ nedi Aminadabu, Aminadabu wụ nedi Nashonu, Nashonu wụ nedi Salumonu, <sup>5</sup> Salumonu wụ nedi Buazi, nne Buazi wụ Rehabu. Buazi wụ nedi Obedi, nne Obedi wụ Rutu. Obedi wụ nedi Jese. <sup>6</sup> Jese wụ nedi eze wụ Defidi.

### *Gha Defidi D'e ru Ogen Wẹ Gi Weri Wẹ Si Ali Babilonu*

Eze wụ Defidi wụ nedi Solomonu, hun nne ẹ [te] wụ nwunye Yuria. <sup>7</sup> Solomonu wụ nedi Rehobuam, Rehobuam wụ nedi Abija; Abija wụ nedi Asa, <sup>8</sup> Asa wụ nedi Jehoshafati; Jehoshafati wụ nedi Joram—hun wuzi Jehoram; Joram wụ nedi Uzia. <sup>9</sup> Uzia wụ nedi Jotam, Jotam wụ nedi Ahazi; Ahazi wụ nedi Hẹzikaya. <sup>10</sup> Hẹzikaya wụ nedi Manase, Manase wụ nedi Emosi; Emosi wụ nedi Josaya. <sup>11</sup> Josaya no mu Jekonaya (hun wụ Jehoyakin) le umunẹ-ẹ-ikennyẹ —ogen wẹ kẹ wẹ gi wepu wẹ ali wẹ, we wẹ si ali Babilonu.

### *Gha Ogen Wẹ Gi Weri Wẹ Si Ali Babilonu D'e Ru Ogen Kraịstị*

<sup>12</sup> Ogen wẹ gi wepuguu wẹ si Babilonu, Jekonaya no mu Shiatelu, Shiatelu wụ nedi Zerubabelu, <sup>13</sup> Zerubabelu wụ nedi Abiyudu, Abiyudu wụ nedi Eliyakim, Eliyakim wụ nedi Azo, <sup>14</sup> Azo wụ nedi Zadoku, Zadoku wụ nedi Akim, Akim wụ nedi Elayudu, <sup>15</sup> Elayudu wụ nedi Eleaza, Eleaza wụ nedi Matani, Matani wụ nedi Jekopu, <sup>16</sup> Jekopu wụ nedi Josefu, di Meri—onye hun mu Jizọsị, hun w'a kpọ Kraịstị hun wụ “Onye Ahun Osolobue Tume.”

<sup>17</sup> Ya wu, agbo wẹ ile gha ogen Ebrahim d'e ru ogen Defidi wu agbo mmenọ; gha ogen Defidi d'e ru ogen wẹ gi we wẹ si ali Babilonu wu agbo mmenọ; gha ogen wẹ gi wesi wẹ Babilonu d'e ru ogen Kraịstị wu agbo mmenọ.

### *Omumu Jizọs' Kraịstị*

<sup>18</sup> Enina kẹ wẹ don mu Jizọsị wu Mezaya: e kweriọle wẹ ni nne ẹ wu Meri jenko d'a lu Josefu. Kani, ni wẹ d'a nogbama nke di-le-nwunye, Meri a turuguọ ime ghahani iken Mmon-nso. <sup>19</sup> Makeni Josefu hun 'ya ni 'ya jenko d'a lu wu onye ezi-omume leni o choni n'o gbe ifenren ye ẹ ihun id'enya ihian ile, o no bu ẹ obi n'o siko d'e kpechan a nzuzue. <sup>20</sup> Kani, ogen o gi e ro ihienni, o no ro nro. Ime nro hu, o no hun mmon-ozu Di-nwonni-enyi k'o bia d'e kunrun ẹ, si, “Josefu nwa Defidi, atule egun; luma Meri, makeni nwa o ri ime ẹ gha eka Mmon-nso bia. <sup>21</sup> O jenko d'a mu okennyẹ; i jenko d'a kpọ nwa hu Jesu/Jizọsị\* makele iya jenko d'a zuofuha ndi nke ẹ ime njo wẹ.”

<sup>22</sup> Ihien ndini ile me keni wẹ gi mezu ihien Onye-nwonni-enyi ku ghahani onye-amuma: o si, <sup>23</sup> “Lee ẹ, okpoho keleni marin okennyẹ jenko d'a tu ime, mu okennyẹ; wẹ jenko d'a kpọ nwa hu ‘Imanuelu’, ya wu, ‘Osolobue son enyi nodi.’”

\* **Isi Nke Mbụ:21** Anị ẹfanni wu Onye-nzuopuha.

<sup>24</sup> Ogen Josefu gi tenhin, o nọ mę ihien mmọn-ozị Di-nwọnni-ęnyi gwa a. O nọ luma Meri; <sup>25</sup> kanị, aranhinnị wę nke di lę nwunye d'e ru ogen o gi muguu okennye ibuzo a ahun. Josefu nọ kpọ a Jizosi/Jesu.

## Isi Nke Ebuo

### *Ndi Ahun Gha Azuun Owuwa-ęnya-anwun Bia*

<sup>1</sup> Wę mụ Jesu ime obodo Betulehem hun ri azuun Judia ogen Herodu gi wu eze. Ogen hu, ndi marin ihien kokise ri e ku nọ gha ali ri azuun owuwa-ęnya-anwun bia Jerusalem, <sup>2</sup> a ju ajuju, si, “Elebe ke onye hu wę mụ nke ohun hun wu eze ndi Ju ri? Make ni, ęnyi a hunole kokishia ku oku e k'o puha ogen ęnyi gi ri ali ri azuun owuwa-ęnya-anwun; ęnyi bia d'e fe e.”

<sup>3</sup> Ogen eze wu Herodu gi nu ihien ni, obi eruzini 'ya lę ndi Jerusalem ile ali. <sup>4</sup> O nọ kpogbama ndi-isi nchu-ęjan lę ndi-nkuzi Iwu, ju wę, si, “Elebe ke wę de ni iya ke wę jenko d'a nọ mụ Mezaya, Onye Hu Osolobue Tume?”

<sup>5</sup> Wę nọ za, si, “Betulehem hun ri Judia ro, make ni onye-amuma de, si,

<sup>6</sup> ‘Betulehem hun ri ime Juda, ezioku ro ni i wu obodo mę ekere ime ndi okiki Juda; kanị onye-okiki jenko d'a gha ime i puha, hun jenko d'a ki ndi nke m wu ndi Izrelu.’ ”

<sup>7</sup> ‘Ya Herodu nọ kpọ ndi hu marin ihien kokise ri e ku, gi nzuzue ju wę ogen wę gi hun kokise hu. <sup>8</sup> ‘Ya o nọ zi wę jen Betulehem, si, “Jen ni; chokenme ni nwata hu. Onu hun a, bia ni d'a gwa m, ni mme lę enwen m jenzi d'e fe e.”

<sup>9</sup> Ogen wę gi nuchanringuu ihien eze ku, wę nọ jenne ebe wę jenko! Kokise hu nọ puhazi, du wę ru Betulehem; e ru wę ebe nwata hu ri, o nọ wuzo. <sup>10</sup> Ogen wę gi hun kokishia hu, ighoghọ nọ jun wę obi. <sup>11</sup> Ogen wę gi banye ime ulo hu, hun nwata hu lę nne e wu Meri, wę nọ sekpu, fe nwata hu. ‘Ya wę nọ topu eka wę buche ihien nanranni ri ichen-ichen, ye e goru lę frankisensi lę maa.

<sup>12</sup> Make ni Osolobue a dọle wę eka-ntin ime nro si w'e kinle azuun d'e kunrun Herodu, wę nọ ghasi uto ozo lashi ali wę.

### *Josefu E Gi Nzuzue We Wę Gbasi Ijptu*

<sup>13</sup> Ogen wę gi lamagu, mmọn-ozị Di-nwọnni-ęnyi nọ bia d'e kunrun Josefu ime nro, si a, “Lihi oto! Weri nwata hu lę nne e gbasi Ijptu; nodi ni ebahun d'e ru ogen m jenko d'a gwa i, make ni Herodu e bugu a obi n'o jenko d'a cho nwata hu keni o gbu e.”

<sup>14</sup> ‘Ya Josefu nọ lihi, gi ime uhinhin weri nwata hu lę nne e si Ijptu. <sup>15</sup> Wę nọ nodi ebahu d'e ru ogen Herodu gi nwun. Onwan ke ihien ahun Di-nwọnni-ęnyi gi onye-amuma ku gi mezu, ni “Ime Ijptu ke m gha kpopuha nwa m.”

### *Herodu A Si Wę Gbu Umeka*

<sup>16</sup> Ogen Herodu gi hun ni ndi hu marin ihien kokise ri e ku e meole e ero, eje-olulu nọ bume e. O nọ zi ndi hun o zi, wę nọ jen d'e gbupu umeka-ikennye ile ri Betulehem lę ali ndi hu nokunmen'e, ikennye ndi hun ri ahua ebuo lę ndi keleni ru ahua ebuo—ogen ndi ahun marin ęnya kokise gwa a ni ya ke wę hun ya wu kokise k'o gha gbako ogen, mę ihien ni o mę.

<sup>17</sup> ‘Ya ke wę gi mezu ihien Osolobue gi onye-amuma wu Jerimaya ku, si,

<sup>18</sup> “Wę nu olu ohu ime obodo Rama, o hu a kwan—e goo ntan, e goo imon. Rechelu ro—o ri a kwan umu a; o nini wę huhu a, make ni a nwunchanringuo wę.”

### *A Gha Wę Ijptu Lua*

<sup>19</sup> Ogen Herodu gi nwunhugwu, mmọn-ozì Di-nwọnni-enyi nọ bịa d'e kunrun Josefu ime nro ime alì Ijìptu, <sup>20</sup> sị a, “Lihi, weri nwata hụ lẹ nne ẹ si alì Izrẹlụ, makẹni ndị rị a chọ nị wẹ gbu nwata hụ a nwunguọ.” <sup>21</sup> Ọ nọ tẹnhin, weri nwata hụ lẹ nne ẹ si alì Izrẹlụ.

<sup>22</sup> Kanị, ogen o gi nù nị Akilahusu rikin eze nedi ẹ wu Herodu, a kị Judia, egun anin'a jẹn ebẹhụ. A doguzi w'a ẹka-ntin ime nro, ọ nọ si egberẹ Galili. <sup>23</sup> Ọ nọ jẹn d'e biri ime obodo w'a kpọ Nazaretì. Ẹrịra kẹ ihien ahun ndi-amuma ku, sị, “Wẹ jenkọ d'a kpọ a onye Nazaretì” gi mezu.

## Isi Nke Ẹtọ

### *Ozi Jọnu Hun E Mẹ Mirin-Chuku Zi*

<sup>1</sup> O ru, Jọnu hun e mẹ mirin-Chuku nọ fūha ime atụ Judia, a hị,

<sup>2</sup> “Rogharị nị, makẹni Alì-eze elu-igwee a rìguọ nsue!”

<sup>3</sup> Jọnu nị wu onye hụ onye-amuma wu Azaya ku oku ẹ ogen o gi sị, “Olu onye ohu rị a han ime atụ,

a sị,

‘kwa nị nị Di-nwọnni-enyi ụzọ;

mẹmẹ nị ụzọ a n'o zinrin’.”

<sup>4</sup> Ẹwuru wẹ gi ẹnenren anu w'a kpọ kamelụ\* mēme kẹ Jọnu e yi; akpukpọ-anu kẹ wẹ gi mēme akpukpọ-ukun ẹ; ihien-oriri ẹ wu igurube lẹ mirin-ẹnwun rị ofia.

<sup>5</sup> Ndị Jerusalem lẹ ndi Judia ile lẹ ndi obodo ile nọkunmẹ Iyi Jodani hụ e jẹn d'e kunrun ẹ. <sup>6</sup> Wẹ hụ e kupuha njọ wẹ, ọ hụ e mē wẹ mirin-Chuku ime mirin Jodani.

<sup>7</sup> Kanị, ogen o gi hun ndi bu oda ime ndi itu-Farisi lẹ ndi itu-Sadusi kẹ wẹ rị a bịa n'o mē wẹ mirin-Chuku ahun ọ rị e mē, ọ nọ sị wẹ, “Igunrun agwo! Onye sị unu gba nị iwe lẹ onuma Osolobue lalanị oso?! <sup>8</sup> Mìkwọ nị nwan mkpuru ghosi nị onu e roghariguọ; <sup>9</sup> atukwọlẹ nị enwen unu ntụ, a sị, ‘Ebrahim wu nedi enyi nù!’ Makẹni, m rị a gwakwọ onu, Osolobue jenkọ d'a saeka gha omuma ndini wepuha nị Ebrahim umu.” <sup>10</sup> “Anyun a rìguọlẹ nwan ukun osisi, e che: osisi owule mleni ezigbo mkpuru, e gbutu w'ẹ tuye okun. <sup>11</sup> Mmẹ nwen gi mirin-mmaka e mē unu mirin-Chuku, unu gi a ghosi nị unu e roghariguọ; kalẹ onye hun lala m azuun ka m ikẹn ohunma-ohunma—erudeni m onye hun jenkọ d'e bu akpukpọ-ukụ a—o jenkọ d'e gi Mmọn-nso lẹ okun mē onu mirin-Chuku. <sup>12</sup> Ihien o gi a fuchan oka rị a ẹka: o siko d'a fuchanpu oka ile rị ebe ọ nọ a kùkpọ oka a, kpọnpuhanrin oka a ye ebe o butọ oka, kpongbamazi ẹfifia oka buche ime okun hụ wẹ ghaleni e ri-ẹka e tinyun.”

### *Jọnu E Mē Jizosi Mirin-Chuku*

(Mak 1.9-11; Luk 3.21-22)

<sup>13</sup> 'Ya Jizosi nọ gha Galili bịa Iyi Jodani d'e kunrun Jọnu nị Jọnu mē ẹ mirin-Chuku. <sup>14</sup> Jọnu te jụ aju, sị Jizosi, “Mmē te furu nị m bịa n'ị mē m mirin-Chuku, kanị 'yū bịa nwan d'e kunrun m?”

<sup>15</sup> Jesu nọ sị, “Hapụ a n'ọ rị ẹrịra kikenni; o furu nị enyi mezukwama ihien ile Osolobue chọ.” 'Ya Jọnu nọ kwere mē ẹ mirin-Chuku.

<sup>16</sup> Jọnu e megwu Jizosi mirin-Chuku, hun Jizosi gihu ghagwu ime mirin pula, elu-igwee nọ kpupun'a ideminzi; ọ nọ hun Mmọn Osolobue k'ọ gi ụdị nduru hidanla, bịa ebe ọ rị, bekwasị a.

<sup>17</sup> Idumuzi, olu nọ gha elu-igwee sị, “Onwan wu ezi Nwa m; ihien ẹ a suoka m.”

\* **Isi Nke Ẹtọ:4** “anyinnyan-mkpukpuke”

## Isi Nke Ẹnọ

### *Ekwensu A Nwan Jizọsị*

<sup>1</sup> 'Ya kẹ Mmọn-nso nọ duru Jizọsị si ime atu keni Ekwensu nwan a. <sup>2</sup> Jizọsị bu ọnụ ukinkin lẹ efinnai—ọrọgbọ akpụ-uhụọkọn ọgunnai; omẹguu, ẹgun nọ gunma a. <sup>3</sup> 'Ya kẹ onye-ọnwunwan hụ nọ bịa, sị a, “Omẹni 'yụ wụ Nwa Osolobue, sị ọmuma ndini hēnrinsọnmẹ ogbe brēdi.”

<sup>4</sup> Kanị Jesu nọ sị a, “E deguọ w'a ime Ẹkukwo-nso nị, ‘Ihian a ra gi ihien-oriri suọ a rị ndun, oku ile gha Osolobue ọnụ pūha kẹ wẹ gi a rị ndun.’ ”

<sup>5</sup> 'Ya kẹ Ekwensu nọ weri ẹ si ime obodo nsọ wụ Jerusalem, w'ẹ tumẹ mkp'ọnnu Ụlọ-nso, <sup>6</sup> sị a, “Omẹlẹ iyu wụ Nwa Osolobue, tūha enwēn i ye alị. Makele, e deguọ w'a ime Ẹkukwo-nso, sị, ‘O jenkọ d'e ye ndi mmọn-ozī ẹ iwu banyen'i; wẹ sikọ d'a parị i, amangbe y'a kpogburu ọmuma.’ ”

<sup>7</sup> Jizọsị nọ sị a, “E deguozikwo w'a ime Ẹhuhuo-nso, sị, ‘Anwankwole Dinwonn-ēnyi wụ Chuku i.’ ” <sup>8</sup> Ekwensu nọ werizi ẹ si elu-ugu jēn elu ọda-oda, ghosikwama a alị-eze ile rị ụwa lẹ ogho wẹ, <sup>9</sup> sị a, “M k'e ye i ihien ndini ile, omẹni y'e keni m isi alị.”

<sup>10</sup> 'Ya Jizọsị nọ sị a, “Ekwensu, pūnị m! Makeni, e deguọ w'a ime Ẹkukwo-nso, sị, ‘Di-nwonn-ēnyi wụ Osolobue i k'i k'e keni isi-alị; iya suọ k'i k'e fe.’ ”

<sup>11</sup> 'Ya kẹ Ekwensu nọ la Jizọsị tọ, ndi mmọn-ozī nọ pūha, yemẹ ẹ ihien rị a mkpa.

### *Jizọsị E Bidon Orun A Ime Galili (Mak 1.14-15; Luk 4.14-15)*

<sup>12</sup> Ogēn Jizọsị gi nū nị e buguọ wẹ Jōnū che ime ụlọ-ngan, ọ nọ si Galili. <sup>13</sup> Ọ nọ gha Nazaretị rị ime Galili pū, jēn d'e biri ime obodo Kapanom hūn rizi Galili, ẹhū mirin Galili, ẹgbere Zebulun lẹ Naf'tali — <sup>14</sup> keni ihien onye-amuma wụ Azaya ku mezu. Azaya sị,

<sup>15</sup> “Alị Zebulun lẹ alị Naf'tali,  
hūn risọnmẹ ụzọ ‘Ohimin’ —  
wẹ fetuguu Iyi Jodani;

Galili wẹ ile rị,  
alị ndi wulen ndi Ju jun!

<sup>16</sup> Ndi bi ime ishi  
a hūnolẹ oken ukpe;  
ukpe e nwunmeguoni  
ndi bi alị onyinyon-ọnwun.”

<sup>17</sup> Jizọsị nọ gha ogēn hū zime ozi, a sị, “Roghari nị, makeni Alị-eze Osolobue a riguo nsue!”

### *Jizọsị A Kpọ Ndi Okun-Azun Ẹnọ (Mak 1.16-20; Luk 5.1-11)*

<sup>18</sup> Ogēn Jizọsị gi ghakọ mkpenrēn mirin Galili, ọ nọ hūn umune-ikennye ẹbuo, Saimonu (hūn w'a kpọ Pita) lẹ Anduru nwene ẹ, ebe wẹ rị a tū oga e ye ime mirin ahun, (makeni wẹ wū ndi a kūn azun). <sup>19</sup> Ọ nọ sị wẹ, “Sọnmẹ ni m, m jenkọ d'e mē ụnū wūrū ndi a kūha ihian rike azun.” <sup>20</sup> Wẹ nọ na oga wẹ tọ ozigbo, sọnmẹ ẹ.

<sup>21</sup> Ogēn o gi jenshi ihun, ọ nozi hūn umune ẹbuo ọzọ, Jemisi nwa Zebedi lẹ Jōnū nwene ẹ; uwẹ lẹ nedi wẹ rị ime ugbo, e donzi oga wẹ. Ọ nọ kpọ wẹ ẹbubu.

<sup>22</sup> Wẹ nọ latọ ugbo-mirin hū nị nedi wẹ, sọnmẹ ẹ ozigbo.

*Jizọsị A Kuzi, O Zi Ozioma, O Gwọ Ọrịa*  
(Luk 6.17-19)

<sup>23</sup> Jesu nọ ghagbari Galili ile, a kuzi ime ụlọ-ofufe ndi Ju, e zi ozioma Ali-eze, a zuo emu le ọrịa ile ri ichen-ichen ri a kuni we. <sup>24</sup> 'Ya ke otiti e nọ ghagbari ali Siria ile; we nọ wehe n'e ndi ile emu ri a ku, ndi bu ọrịa ichen-ichen le ndi ihien ri a turu, ndi ibobo le ndi ọrọ le ndi eje-mmọn ri ime we—o nọ zuo we. <sup>25</sup> Igunrun hi-ogbe nọ gha Galili le obodo iri hu nọgbamani wu Dikapolisi, le Jerusalem le Judia le nketu Iyi Jodani sọnmẹ e.

## Isi Nke Isen

*Nkuzi Jizọsị Nọ Elu Oke Kuzi*

<sup>1</sup> Ogẹn Jesu gi hun igunrun ihian hu, o nọ si enu oke; o nọdiguu ali, 'ya umu-azuun a nọ bia d'e kunrun e.

*Ndi Nke We Ka Mma*  
(Luk 6.20-23)

<sup>2</sup> O nọ kuzime we, si,  
<sup>3</sup> “Ngọzi ri ni ndi la enwen we toni Osolobue ime mmọn\*,  
makeni Ali-eze elu-igwee wu nke we!  
<sup>4</sup> Ngọzi ri ni ndi hun ri a kwanni,  
makeni we jenkọ d'a rokọ we obi.  
<sup>5</sup> Ngọzi ri ni ndi hun e welua enwen we ali,  
makele we siko d'e nwonrin uwa ile.  
<sup>6</sup> Ngọzi ri ni ndi o ri a gun ni ihien ile ri ke Osolobue don cho a,  
a gun we ke ihien-oriri le ihien-oriira —  
makeni, efọ jenkọ d'e jun we.  
<sup>7</sup> Ngọzi ri ni ndi hun e me ebere,  
makele we siko d'e me ni we ebere.  
<sup>8</sup> Ngọzi ri ni ndi obi we ri ochan,  
makeni we siko d'a hun Osolobue.  
<sup>9</sup> Ngọzi ri ni ndi hun e me ni udon ri,  
makeni we siko d'a kpọ we umu Osolobue.  
<sup>10</sup> Ngọzi ri ni ndi we ri e kpokpo makeni we ri e bi ke Osolobue don cho a,  
makeni Ali-eze elu-igwee wu nke we.”  
<sup>11</sup> “Ngọzi wu nke onu we gha a kpari unu, e kpokpo unu,  
e gi ifiri m e buo unu udi eje-ihien ile ri ichen-ichen.  
<sup>12</sup> Ghoghọ ni; efọ 'ya sọọ unu usọọ —  
makele ugwo-orun onu hi-ogbe ime elu-igwee!  
Makeni, erira ke we don kpokpo ndi-amuma ndi hun buni unu ụzọ.”

*Nnu Le Ukpe*  
(Mak 9.50; Luk 14.34-35)

<sup>13</sup> “Unu wu nnu uwa, kani owuni nnu asuozini usuo, eghani k'o jenkọ d'a don suomazi usuo? O nwonzini ihien owule we gi e e me, kama, w'a ma a e tuhu, a zogbume w'e.  
<sup>14</sup> Unu wu ukpe uwa. Obodo we tunye elu oke asaeka zueri. <sup>15</sup> Ozozị, ihian a ra munyekikwo ukpe zueme e okpuru afere, kama, w'e bu e e che enu ihien, keni ihian ile gi e legha ụzọ. <sup>16</sup> Mezikwoni ni erira: ni ni ukpe onu nwun hun ihian e legha, keni we hun orun-oma unu, gi e ja Nedi onu ri elu-igwee mma.”

*Nkuzi Banyeni Iwu*

\* **Isi Nke Isen:3** ...ndi wu “igbennye” ime mmọn.



<sup>17</sup> “Erokwọlẹ ni nị m bia d'a kagbu Iwu Mozizi mọbu ihien ndi-amuma de. Abiani m d'a kagbu we, kama, m bia d'e mezu we. <sup>18</sup> Makeni, m ri a gwa unu ezioku, d'e ru mgbe elu-igwee le uwa ghafe, o nwonni mkpuru-ekukwo owule mọbu ihien we vinyede mkpuru-ekukwo, hun ri ime Iwu, hun jenko d'a ghafeni bu o mezuni—ke hun kachanrin ntin. <sup>19</sup> Ya wu nị onye owule dan iwu ohu ime iwu ndini, kuzi ndi ozo erira, we siko d'a kpọ a onye hun kachanrin ekere ime Ali-eze elu-igwee. Kani, onye hun e meni we, a kuzi we, we siko d'a kpọ a oken-ihian ime Ali-eze elu-igwee. <sup>20</sup> Ezioku ke m ri a gwa onu, mmani unu ka ndi-nkuzi Iwu le ndi Itu-Farisi uche Osolobue e me, onu asaaka banye Ali-eze elu-igwee.”

### *Nkuzi banyeni Ibu-olulu*

<sup>21</sup> “Onu a nuguo nị we si ndi akan, ‘Egbule ni ochu; we siko d'a ma onye owule gbu-ochu ikpe.’ <sup>22</sup> Kani, mme le enwen m si onu nị we siko d'a ma onye owule buni nwene e olulu† ikpe; onye owule kpọ nwene e iyi jenko Ogwa Ndi-isi; okun-mmọn ri e che onye owule kpọ nwene e ‘Onye-nzuzul’ ”

<sup>23</sup> “Yawu, omeni i ri e ye oyiye i ebahun w'a nodi e ye oyiye, y'a nọ ebẹhu nyanhan n'o nwon ihien i me, hun nwene i gi bu iwe i obi, <sup>24</sup> la oyiye i to ebẹhu w'a nọ e ye oyiye, pu, iyu le nwene i suokingu, i kebe kinhen d'e ye oyiye i.”

<sup>25</sup> “Iyu le onye-ikpe i suokin egwa, ebe 'yu le 'ya keleni ru ogwa, amangbe o weri i ye oka-ikpe, oka-ikpe e weri i ye onye ewuru-ogi, a tu we i ye ulo-ngan; <sup>26</sup> M ri a gwa i ezioku, y'a saaka fuha d'e ru mgbe i kuguu ikobo ikpazuun we be i.”

### *Nkuzi Banyeni Ughere*

<sup>27</sup> “Unu a nuguo nị we si we, ‘Agherele.’ <sup>28</sup> Kani mme le enwen m ri a gwa onu nị onye owule lee okpoho enya, o la a enya, e meole mgba a ime obi e. <sup>29</sup> Omeni enya aka-nni i a han i e me njo, gupu a tuhu. O ka i mma nị mkpamkpa ehụ i ohu arizi a, kari nị we tu ehụ i ile ye okun-mmọn. <sup>30</sup> Omeni aka-ihien i a han i e me njo, bepụ a tuhu. O ka i mma nị mkpamkpa ehụ i ohu arizi a, kari nị we tu ehụ i ile ye ime okun-mmọn.”

### *Nkuzi Banyeni Mkpechan*

(Mat 19.9; Mak 10.11-12; Luk 16.18)

<sup>31</sup> “We sizikwo, ‘Onye owule kpechan nwunye e jenko d'e ye e ekukwo ghosi n'o kpechanole a.’ <sup>32</sup> Kani mme le enwen m ri a gwa onu nị onye owule kpechan nwunye e, wezuka nị nwunye e zo uku ye ofia, ri e me e n'o zo oku ye ofia. Onye owule lu okpoho we kpechanguu na nwunye ihian.”

### *Nkuzi Banyeni Ikun-iyi*

<sup>33</sup> “Ozo, onu a nuguozị nị we si ndi akan, ‘Ekunle Osolobue tu ntụ; i jenko d'e me ni Di-nwonni-enyi ihien i kunn'e.’ <sup>34</sup> Kani mme le enwen m si unu, ekunkwole ihien-owule, kaka. Ekunkwole elu-igwee, makeni 'ya wu ukpo Osolobue; <sup>35</sup> ekunle uwa, makele 'ya wu ihien o gi a tukwasị uku a; ekunle Jerusalem, makeni 'ya wu obodo Eze uku hu; <sup>36</sup> ekunkwole isi i, makeni y'e ri-eka gbehuto ntutu ohu n'o chanma uchan mọbu n'o gime ngi. <sup>37</sup> Sihụ ‘Eghee’ mọbu ‘Mba’; ihien owule kari onwan gha aka Eje-onye hu bia.”

### *Nkuzi Banyeni Mmegwarị*

(Luk 6.29-30)

<sup>38</sup> “Unu a nuguo nị we si, ‘Onye tikpo ihian enya ohu, we tikpogwarị a enya ohu; onye tikwon ihian eze ohu, we tikwongwarị a eze ohu.’ <sup>39</sup> Kama, mme le enwen m si i emegwarile onye me i eje-ihien. Kama, omeni ihian a ma i ora nti

† **Isi Nke Isen:22** mọbu: ...onye owule buni nwene e olulu bu o nwonni ihien nwene e me.

eka-nni, y'e bu azuun hun-ebọ zimen'e. <sup>40</sup> Onye cho n'o kpe i narin i ewuru i yi ime, yezikwo a hun i yiye elu e. <sup>41</sup> Onye waye i olu n'i jen maili ohu, y'e son e jen maili ebuo. <sup>42</sup> Onye owule rio i ihien, y'e ye e; onye owule cho n'o zinarin i ihien, ajule."

### *Inwe Ihien-osusuo Ndi-ihenren I*

<sup>43</sup> "Onu a nuguo ni we si, 'I siko d'e nweriri ihien-osusuo ndi-oma i, ze izize ndi-ihenren i.' <sup>44</sup> Kani mme le enwen m si unu 'E nwe ni ihien-osusuo jenni ndi-ihenren onu; e me ni ni ndi ri e kpokpo ni unu ekpere.' <sup>45</sup> Onwan siko d'a ghosi nke-esi ni onu wu umu Nedi unu hun ri elu-igwee. Makeni o me anwun a e tikpu ke onye-njo ke onye-oma; o zi mirin e jenni ndi e me ihien o cho le ndi ghaleni e me ihien o cho. <sup>46</sup> Makeni, omela ndi ihien i a suo suo ke ihien we a suo i, elee ugwo-orun k'i k'e nwonhen? Ele erira ke ndi a na ugwo-isi, ndi hu we gi njo marin, e me? <sup>47</sup> Ozozu, omeni ndi nke i suo ke y'e kele, k'i gi mekari ndi ozo? Ele erira ke ndi kwerileni e me? <sup>48</sup> Zu ni nwan oke ke Nedi unu hun ri elu-igwee don zu oke."

## **Isi Nke Isin**

### *Emekwole Ni We Hun I*

<sup>1</sup> "Kpachanpukwo ni enya amamgbe ihien onu ri e meni Osolobue a wuru ni unu ri e me ni we hun unu; makeni unu me e, onu anarinkozi ugwo-orun eka Nedi unu hun ri elu-igwee."

### *Nkuzi Banyeni Imeni Ndi-igbenye Ohunma*

<sup>2</sup> "Ya wu, ogen owule onu ri e ye ndi igbenye ihien, akule ni egogo\* rike ke ndi-ihunna don e me ime ulo-ofufe le okp'uzo, keni ihian ile hun uzo ja we mma. M ri a gwa unu ezioku, a narinchanringuole we ugwo-orun we. <sup>3</sup> Kama, unu gha e ye ndi-igbenye ihien, anile ni eka-ekpen onu marin ihien eka-nni unu ri e me, <sup>4</sup> keni ihien unu me ni ndi-igbenye wuru ihien zuerini; ni Nedi unu hun a hun ihien zuerini ku onu ugwo."

### *Nkuzi Banyeni Ekpere*

<sup>5</sup> "Ozozu, unu gha e me ekpere, emela ni ke ndi-ihunna, makeni o suo we ni w'e turu ime ulo-ofufe le okp'uzo e me ekpere, keni ihian hun we. Ezioku ke m ri a gwa unu, a narinchanringuole we ugwo-orun we. <sup>6</sup> Kama, unu jenkonu d'e me ekpere, ban ni mmulo, gunma uzo, me ekpere jenni Nedi onu hun we ghaleni e legha; Nedi unu hun a hun ihien zuerini siko d'a ku onu ugwo."

<sup>7</sup> "Kani unu gha e me ekpere, aghale ni e ku oku ohu, e kudonzi e noka ke ndi hun ghaleni e fe Osolobue don e me, makeni we ri e ro ni otutu-oku we ke we siko d'e gi nu ekpere we. <sup>8</sup> Anole ni nwan ke we, makeni Nedi onu a maringho ihien ri unu mkpa ni unu d'a rioma a." <sup>9</sup> "Ya wu, e me ni nwan ekpere enina: 'Nedi enyi hun ri elu-igwee, we donme efan i nsu."

<sup>10</sup> Ali-eze i ya bia d'a kima, uche i ya me elu-awa, rike ke o don e me elu-igwee.

<sup>11</sup> Ye enyi ihien enyi jenko d'e ri tanni;

<sup>12</sup> gbaghari enyi eje-ihien ndi enyi me, noka ke enyi don gbaghari ndi hun me enyi eje-ihien.

<sup>13</sup> Edule enyi ye ime onwunwan, ka gbafuha enyi eka Eje-onye hu.' "

\* **Isi Nke Isin:2** Egbuleni opi.

<sup>14</sup> “Egheē, ọ̀nụ̀ gbagharị̀ ndị̀ ọ̀zọ̀ eje-ihien wẹ̀ mẹ̀ ụ̀nụ̀, Nẹ̀dị̀ ụ̀nụ̀ hụ̀n rị̀ elu-igwee sịkọ̀ d'a gbagharizikwọ̀ ọ̀nụ̀; <sup>15</sup> kani, ọ̀wụ̀nị̀ ụ̀nụ̀ agbagharini ndị̀ ọ̀zọ̀ eje-ihien ndị̀ wẹ̀ mẹ̀ ụ̀nụ̀, Nẹ̀dị̀ ụ̀nụ̀ a gbagharikọ̀ ụ̀nụ̀ eje-ihien ndị̀ ụ̀nụ̀ mẹ̀.”

### *Nkuzi Banyeni Ibu-ọ̀nụ̀*

<sup>16</sup> “Ogẹ̀n ọ̀wụ̀lẹ̀ ụ̀nụ̀ rị̀ e bu-ọ̀nụ̀, erọ̀nmẹ̀lẹ̀ nì ihun rịkẹ̀ ndị̀ ihunnai. W'e rọ̀nmẹ̀ ihun, keni ihian ile hụ̀n nị̀ wẹ̀ rị̀ e bu ọ̀nụ̀. Ezioku kẹ̀ m rị̀ a gwa ụ̀nụ̀, a narinchanringwọ̀lẹ̀ wẹ̀ ụ̀gwọ̀-ọ̀rụ̀n wẹ̀.”

<sup>17</sup> “Kama, ọ̀nụ̀ gha e bu ọ̀nụ̀, te nì udẹ̀n isi ụ̀nụ̀ n'o dẹ̀n, fin nì ihun, ọ̀nụ̀ a ha ntutu, <sup>18</sup> amamgbe w'a marin nị̀ ụ̀nụ̀ rị̀ e bu ọ̀nụ̀, keni Nẹ̀dị̀ ụ̀nụ̀ sụ̀ọ̀, hụ̀n wẹ̀ ghalẹ̀nì a hụ̀n, marin; Nẹ̀dị̀ ọ̀nụ̀ hụ̀n a hụ̀n ihien zuerini sịkọ̀ d'a kụ̀ ụ̀nụ̀ ụ̀gwọ̀.”

### *Akụ̀-lẹ̀-uba Hụ̀n Rị̀ Elu-igwee*

<sup>19</sup> “Akpatọ̀lẹ̀ nì nì enwẹ̀n ụ̀nụ̀ akụ̀-lẹ̀-uba ime ụ̀wani, ebe ẹ̀kika sịkọ̀ d'a saẹka ripụ̀ a, ebe o sịkọ̀ d'a saẹka gba nchara, ebe ohin sịkọ̀ d'a saẹka gbukpọ̀ banye, zun. <sup>20</sup> Kama, a kpatọ̀ nì nì enwẹ̀n ọ̀nụ̀ akụ̀-lẹ̀-uba elu-igwee, ebe ẹ̀kika jẹ̀nkọ̀lẹ̀nì d'e ri-ẹka ripụ̀ a, ebe o jẹ̀nkọ̀lẹ̀nì d'a nọ̀ gba nchara, ebe ohin jẹ̀nkọ̀lẹ̀nì d'a saẹka gbukpọ̀. <sup>21</sup> Makẹ̀nì ebe akụ̀-lẹ̀-uba ụ̀nụ̀ rị̀, iya kẹ̀ obi ọ̀nụ̀ jẹ̀nkọ̀ d'a rizi.”

### *Ukpẹ̀ Hụ̀n Zu Oke*

<sup>22</sup> “Enya wụ̀ ukpẹ̀ hụ̀n rị̀ ẹ̀hụ̀. 'Ya wụ̀, omẹ̀nì ẹ̀nya ụ̀nụ̀ rị̀ ikẹ̀n, ẹ̀hụ̀ ụ̀nụ̀ ile jẹ̀nkọ̀ d'e nwọ̀n ukpẹ̀. <sup>23</sup> Kani, omẹ̀lẹ̀ ẹ̀nya ọ̀nụ̀ arị̀ ikẹ̀n, ẹ̀hị̀ ụ̀nụ̀ ile sịkọ̀ d'a wụ̀ ishi-ishi. O mẹ̀ nwan nị̀ ukpẹ̀ hụ̀ rị̀ ime ụ̀nụ̀ wụ̀ ishi, ishi hụ̀ sịkọ̀ d'a kari ẹka!”

### *Odibo A Ra Saẹka Fee Nna Ebuo*

<sup>24</sup> “O nwọ̀nni onyẹ̀ a saẹka e fe nna ẹ̀buo, makele, ohu k'a rikenmẹ̀ ẹ̀ mkpa, hụ̀n-ẹ̀bọ̀ arikakọ̀ a mkpa; mọ̀bụ̀ o wechanrin enwẹ̀n ẹ̀ ye ohu, legberi hụ̀n-ẹ̀bọ̀: y'a sakọ̀ ẹka fe Osolobue lẹ̀ egbo.”

### *Ehuele Uhue, Chọguu Nke Osolobue*

<sup>25</sup> “Ya wụ̀, m rị̀ a gwa ọ̀nụ̀, ehuele nì uhue ihien ụ̀nụ̀ jẹ̀nkọ̀ d'e ri mọ̀bụ̀ ihien ụ̀nụ̀ sịkọ̀ d'a ra gi rị̀ ndun mọ̀bụ̀ ihien ụ̀nụ̀ jẹ̀nkọ̀ d'e yiye ẹ̀hụ̀ ọ̀nụ̀. Elẹ̀ ndun ka ihien-oriri mkpa? Elẹ̀ ẹ̀hụ̀ ka ẹ̀kwa mkpa? <sup>26</sup> Lekpọ̀dẹ̀ nì nnunụ̀ ndị̀ hụ̀n e fehunmẹ̀nì: w'a ra kùn ihien mọ̀bụ̀ e we ihien ugbo mọ̀bụ̀ dọ̀nmẹ̀ ihien ime ọ̀ban, bụ̀ Nẹ̀dị̀ ọ̀nụ̀ hụ̀n rị̀ elu-igwee hụ̀ e ye wẹ̀ ihien-oriri. Elẹ̀ ụ̀nụ̀ ka wẹ̀ mkpa a rị̀? <sup>27</sup> Onyẹ̀ ime ụ̀nụ̀ sịkọ̀ d'a saẹka gi uhue ọ̀ rị̀ e hue gi mgbahunmẹ̀ ọ̀kụ̀lọ̀kụ̀ ohu tocheni? <sup>28</sup> Kì haìn ọ̀nụ̀ gizi e hue uhue ihien ụ̀nụ̀ jẹ̀nkọ̀ d'e yi? Lekpọ̀ nì kẹ̀ obobo rị̀ ime ọ̀fịa dọ̀n e sue: w'a ra rụ̀n ọ̀rụ̀n, w'a ra kpa ẹ̀kwa; <sup>29</sup> kani, m rị̀ a gwa ọ̀nụ̀ nì, kẹ̀ Solomọ̀nụ̀ nwẹhanlẹ̀ ọ̀ghọ̀, o yini ihien ọ̀wụ̀lẹ̀ rihan mma kẹ̀ obobo ohu ime ndinì. <sup>30</sup> Omẹ̀nì Osolobue e yime ẹ̀fifia rị̀ ogige ihien rị̀ mma ẹ̀nina—ẹ̀fifia hụ̀n rị̀ ndun tannì, eki fọ̀n e bu w'ẹ̀ che ime ọ̀kụ̀n—o yimekọ̀ ụ̀nụ̀ hụ̀n ka mma? Euu, ndị̀ okukwe nta! <sup>31</sup> 'Ya wụ̀, ehuele nì nwan uhue, a sị, 'Kì ẹ̀nyi k'e rị̀?' mọ̀bụ̀ 'Kì ẹ̀nyi k'a ra?' mọ̀bụ̀ 'Kì ẹ̀nyi k'e yi?' <sup>32</sup> Ndị̀ kwerileni, uwe a chụ̀ ihien ndinì wẹ̀, bụ̀ ezioku-ezioku, Nẹ̀dị̀ ụ̀nụ̀ hụ̀n rị̀ elu-igwee a maringhọ̀ nì ihien ndinì ile rị̀ ọ̀nụ̀ mkpa; <sup>33</sup> kama, chomagude nì Alì-eze Osolobue lẹ̀ ihien Osolobue chọ̀, o sịkọ̀ d'e yezikwọ̀ ụ̀nụ̀ ihien ndinì ile.”

<sup>34</sup> “Ya wụ̀, ehuele nì uhue banyeni ekile, makẹ̀nì ekile sịkọ̀ d'e nwọ̀n nsongbu nke ẹ̀; nsongbu ụ̀hụ̀ọ̀hìn e zuguo n'a.”

## **Isi Nke Eṣa**

### *Ikin Ibe i Ikpe*

<sup>1</sup> “Amale ndị̀-ọ̀zọ̀ ikpe amamgbe Osolobue a ma i ikpe. <sup>2</sup> K'i dọ̀n han enen kẹ̀ Osolobue sịkọ̀ d'a dọ̀n han n'ì. Eka i gi mayeni ihian ihien kẹ̀ Osolobue jẹ̀nkọ̀ d'e gi mayen'ì.

<sup>3</sup> Kị haịn i gi a hụn irinrin-nkụn rị nwẹnẹ i ẹnya, kanị y'a ra hụn ogwe-nkụn rị i ẹnya? <sup>4</sup> Nani kẹ y'e dōnzi saẹka sị nwẹnẹ i, 'Nị m wẹpụ i irinrin-nkụn rị i ẹnya' bu ogwe-nkụn rị 'yụ lẹ enwẹn i ẹnya? <sup>5</sup> Onyẹ ihunnai! Bu ụzọ wẹfụ ogwe-nkụn rị i ẹnya, keni i hụn ụzọ legha irinrin-nkụn rị nwẹnẹ i ẹnya ohunma mēfụ."

### *Egile Ihien Rị Nso Gụ Egu*

<sup>6</sup> "Eyekwọlẹ nkite ihien rị nso; atukwọlẹ ihien rị i mkpa yeni ezin, amamgbe w'a zokpukpogụ a, maye i ogun, ru i ehụ."

### *Rịo, Chọ, Dụ Eka*

<sup>7</sup> "Rịo nị, wẹ siko d'e ye ọnụ; chọ nị, ụnụ siko d'a hụn; dụ nị ẹka, wẹ siko d'a kpọpụni ọnụ ụzọ. <sup>8</sup> Makeni onyẹ ọwụlẹ rịonị jenkọ d'e nwonhẹn; onyẹ ọwụlẹ chonị siko d'a hụn; wẹ siko d'a kpọpụni onyẹ ọwụlẹ dụ ẹka ụzọ. <sup>9</sup> Onyẹ ime ọnụ jenkọ d'e ye nwa a akpuru-omuma omeni o rịo a bredi <sup>10</sup> mọbu ye e agwo omeni o rịo a azun? <sup>11</sup> 'Ya wụ, omeni ụnụ wụ ndi njo marin kẹ ụnụ dọn e ye ụmụ ọnụ ihien rị mma, Nedi ọnụ rị elu-igwee eyekọ ndi rị a rịon'a ihien ka mma? <sup>12</sup> 'Ya wụ, ihien ọwụlẹ i rị e mē, e mē ndi ọzọ ihien i chọ nị wẹ mē i: ọnwān wegbase ihien ile Iwu lẹ ndi-amuma ku."

### *Uzọ Mē Warara*

<sup>13</sup> "Ghasi ni ọnụ-mgbon hụ mē warara. Makeni, ọnụ-mgbon wẹ gha a banye ntikpo shia ashia, ụzọ a rịzikwọ nfe, ndi hụn a gha ụzọ hụ bu oda. <sup>14</sup> Kanị, ọnụ-mgbon wẹ gha a banye ndun mē warara, ụzọ a zezikwọ e ze, ndi a hụn n'a ebuni oda."

### *Osisi Lẹ Mkpuru A*

<sup>15</sup> "Kpachanpụ nị ẹnya banyeni ndi amuma-ntu: w'e konrin rikẹ sị wẹ wụ atunrun, a bia d'e kunrun ụnụ, kalẹ, eje-eworo kẹ wẹ wụ. <sup>16</sup> Ụnụ jenkọ d'e gi mkpuru wẹ marin wẹ. Ihian a ra ghorị grepu enu abi-ogun; ihian a ra ghorị figi elu ogun-lẹ-ekirika. <sup>17</sup> Eriira k'o gizi mē ni mkpuru rị mma kẹ osisi rị mma a mi, kanị mkpuru rileni mma kẹ osisi rileni mma a mi. <sup>18</sup> Osisi rị mma asakọ ẹka mi mkpuru rileni mma; osisi rileni mma a sakọ ẹka mi mkpuru rị mma. <sup>19</sup> Osisi ọwụlẹ hụn mīleni mkpuru rị mma, e gbutu wẹ e, tū ye okun. <sup>20</sup> Egheē, mkpuru ndini mi k'i jenkọ d'e gi marin wẹ."

### *"A Marin M'i!"*

<sup>21</sup> "Elē ndi ile hụn a kpọ m 'Onyẹ-nwonni-enyi, Onyẹ-nwonni-enyi' jenkọ d'a banye Ali-eze elu-igwee, kanị, ndi hụn e mē uche Nedi m hụn rị elu-igwee, uwe suọ. <sup>22</sup> Uhuohin hụ, ndi bu oda jenkọ d'a sị m, 'Di-nwonni-enyi, Di-nwonni-enyi! Ele efan i kẹ enyi gi bu amuma? Ele efan i kẹ enyi gi chupu eje-mmọn, run oken orun-atumanya rị ichen-ichen?' <sup>23</sup> Ogen hụ, m siko d'a gwapu wẹ, sị, 'O nwonni ogen m gi marin ọnụ; gha nị ebe m rị pụ! Ụnụ ndi e mē eje-ihien.' "

### *Mmadu Ebuo Ahun Rị A Tụn Ulo*

<sup>24</sup> "Ya wụ, onyẹ ọwụlẹ hụn nū oku ndini m rị e ku, gi wẹ run orun, siko d'a nọ kẹ onyẹ hụ marin ihien, hụn tụn ulọ a ye elu omuma. <sup>25</sup> Mirin nọ zue, ide-mirin nọ huhe, oken ufere a kpokwasị ulọ hụ, kanị o dannị, makeni wẹ runye e elu omuma. <sup>26</sup> Kanị, onyẹ ọwụlẹ nū oku ndini m rị e ku bu o gini wẹ run orun siko d'a rị kẹ onyẹ-nzuzu, hụn tụn ulọ a ye elu uzunzun. <sup>27</sup> Mirin nọ zue, ide-mirin nọ huhe, oken ufere nọ kpokwasị ulọ hụ, o nọ dan, dankpochanrin ohunma-ohunma!"

### *Jizosị Kẹ Oku Rị Eka*

<sup>28</sup> "Ogen Jizosị gi kugụ ihien ndini wẹ, nkuzi e nọ tū igunrun hụ ile ẹnya. <sup>29</sup> Makeni o kuzi wẹ nọkẹ onyẹ oku rị ẹka a, ele rikẹ ndi-nkuzi Iwu wẹ."

## Isi Nke Ẹsatọ

### *Jizọsị A Zuo Onye-oti*

(Mak 1.40-45; Luk 5.12-16)

<sup>1</sup> Ogẹn Jesu gi hidan enu oke hụ, igunrun hi-ogbe nọ sọnmẹ ẹ. <sup>2</sup> 'Ya Okennye ohu wu onye-oti nọ bịa d'e kunrun ẹ, gbur'ẹ osekpụ sị, “Di-nwọnni-ẹnyi, ọwụnị y'a chọgho, i k'e ri-ẹka zuo m, a rị m ọchan.”

<sup>3</sup> Jesu nọ tịnpụ ẹka, metụ a, sị, “A chọgho m, dịnhin n'ị rị ọchan.” Ozigbo, oti hụ nọ gha a ẹhụ pụ, ọ nọ rị ọchan. <sup>4</sup> Jizọsị nọ sị a, “Hun a n'o nwọnni onye i gwa ihienni; ka we enwẹn i d'a ghosị onye nchụ-ẹjan, y'e ye oyiye hụ Mozizi ku ime Iwu—gi ghosị wẹ nị y'a dịnhiogu.”

### *Jizọsị A Zuo Odibo Onye-isi-agma Ndi Rom*

(Luk 7.1-10)

<sup>5</sup> Ogẹn Jizọsị gi banhan ime Kapanom, onye Romu ohu wu oki-agma, hun a kị ndi-agma ogun-isen nọ bịa d'e kunrun ẹ, rịo a, <sup>6</sup> sị, “Di-okpa, emu rị a kụ odibo m, o dinẹ edine ụlọ—ọ ra sa ẹka mehunme, ọ rị ime oken afunfun.” <sup>7</sup> Jizọsị nọ sị a, “M siko d'a bịa d'a zuo a.”

<sup>8</sup> Kanị onyeni a kị ndi-agma ogun-isen nọ sị a, “Di-okpa, eruni m onye i siko d'a banhan iwe ẹ, ka kuhụ oku sọ, odibo m k'a dịnhin. <sup>9</sup> Make nị, mme nwen rị okpuru ihian, nwonzikwo ndi-agma rị okpuru m. M'a sị onye ohu, 'Jen,' o jen; m'a sị onye ọzọ, 'Bia,' ọ bịa; sịzi igbon m, 'Mẹ ihienni,' o me ẹ.”

<sup>10</sup> Ogẹn Jizọsị gi nū ihien o ku, ọ tū a ẹnya; ọ nọ sị ndi rị e sọn n'ẹ, “M rị a gwa ọnụ ezioku, ahuntuni m onye Izrelụ nwẹ okukwe nọ ẹnina. <sup>11</sup> M rị a gwa ụnụ, ndi bu ọda siko d'a gha azuun ile bịa, kẹ azuun ọwụwa-ẹnya-anwun kẹ azuun ndidan ẹnya-anwun, bịa d'e sọn Ebrahim lẹ Aziki lẹ Jekopu e ri oriri ime Ali-eze elu-igwee; <sup>12</sup> kanị ụmụ Ali-eze,\* siko d'a wu ndi wẹ tū ye ezi ime ishi, ebe wẹ jenkọ d'a nọ a kwan ẹkwan, a ta nkwenren-eze.” <sup>13</sup> Ọ nọ sị onye hụ hun a kị ndi-agma ogun-isen, “Jenme; ya rin'i k'i dọn kweri.”

Ogẹn hụ hura, odibo ẹ nọ dịnhin.

### *Jizọsị A Zuo Ndi Bu Oda*

(Mak 1.29-34; Luk 4.38-41)

<sup>14</sup> Ogẹn Jizọsị gi banye iwe Pita, ọ nọ hun nị nne nwunye Pita dinẹ edine —emu rị a kụ a, ẹhụ-okun rị e nwun ẹ. <sup>15</sup> Ọ nọ metụ a ẹka, 'ya ẹhụ-okun hụ nọ hapu a. Ọ nọ lihi, leme Jizọsị ọbia.

<sup>16</sup> Ogẹn ẹnyasi hụ, wẹ nọ wẹhẹ nị Jizọsị ndi bu oda eje-mmọn rịsonme ime wẹ, ọ nọ gi oku-ọnụ chupusonme mmọn ndini wẹ, zuozikwo ndi ile emu rị a kụ. <sup>17</sup> Ẹnina k'o dọn mezu ihien Chuku gi onye-amuma wu Azaya ku. Azaya sị, “O wepu ọria ẹnyi, buru emu ẹnyi.”

### *Ihien Isọn Jizọsị Chọ*

(Luk 9.57-62)

<sup>18</sup> Ogẹn Jizọsị gi hun igunrun hi-ogbe nọhunme n'ẹ, ọ nọ sị ụmụ-azuun a fetu mirin hụ. <sup>19</sup> 'Ya onye-nkuzi Iwu nọ bịa d'e kunrun ẹ, sị a, “Di-nwọnni-ẹnyi, m jenkọ d'e sọn i ebe ọwule i jenkọ.”

<sup>20</sup> Jizọsị nọ sị, “Ufu nwọn okporo; nnunụ e fe elu nwọn ẹkụ; kanị mme wu Nwa nke Ihian e nwọn ebe m'e buche isi m.” <sup>21</sup> Onye ọzọ ime ụmụ-azuun a nọ sị a, “Di-okpa, nị m jengụ d'e li nedi m.”

<sup>22</sup> Kanị Jizọsị nọ sị a, “Sọnmẹ m, hapu ndi nwunni nị wẹ li ndi nke wẹ nwunni.”

\* **Isi Nke Ẹsatọ:12** ndi hun nke a banye n'ẹ



*Jizọsị E Tinyun Ẹbi**(Mak 4.35-41; Luk 8.22-25)*

<sup>23</sup> Ogen o gi banyegwu ime ugbo-mirin, umu-azuun a no son e banye. <sup>24</sup> Idenmizi, ebi no kpoma, hun wu ni ebiri-mirin no kponbanma ime ugbo hu; kale Jizọsị ri uran. <sup>25</sup> 'Ya we no jen d'a kpọtien e, si, "Di-nwonn-eyi, zuopuha eyi! Eyi e d'a la iwi!"

<sup>26</sup> O no si we, "Ki hain onu gi a tu egun? Unu ndi okukwe nta!" 'Ya o no lihi oto, jugbo ebi hu le ebiri-mirin hu. Ebe owule no mechanrin rajuu.

<sup>27</sup> O tugenme we enya. We no si, "Elee udi ihian wu onwan? Hun wu ni ufere le ebiri-mirin e hume n'e isi!"

*Jizọsị A Zuọ Mmadu Ẹbuọ Eje-mmọn Ri Ime We**(Mak 5.1-20; Luk 8.26-39)*

<sup>28</sup> Ogen o gi ru azuun hun-ebọ—hun wu ali ndi Gadara, ikennyẹ ebuọ eje-mmọn ri ime we no gha ikpekpe bia d'e kunrun e. We tume enya, e gbogbo, nke wu ni o nwonn onye a saeka a ghafe azuun hu. <sup>29</sup> Idumuzi we no yi oro, si, "K'i gi eyi e me Nwa Osolobue? I bia d'e ye eyi afunfun bu ogen e ke ru?"

<sup>30</sup> Igunrun ezin ri ehụ ebẹhụ a kpa nni. <sup>31</sup> Eje-mmọn ndi hu no rio Jesu, si, "Omẹlẹ y'a chupụ eyi, dodo zi eyi ye ime igunrun ezin hu."

<sup>32</sup> 'Ya o no si we, "Jenme ni!" 'Ya we no puha, banyesonme ime ezin ndi hu. Igunrun ezin hu ile no kpotu, zunban ime mirin hu, ragbu enwen we.

<sup>33</sup> Ndi ri e du ezin ndi hu no gbasi ime obodo d'a gwa we ihien ile meni le ihien me ikennyẹ ndi hu eje-mmọn te ri ime we. <sup>34</sup> 'Ya ndi obodo hu no puha d'e kunrun Jizọsị; ogen we gi hun a, we no rio a n'o gha egberẹ we pu.

**Isi Nke Itenei***Jizọsị A Zuọ Onye-oro**(Mak 2.1-12; Luk 5.17-26)*

<sup>1</sup> Jizọsị no banye ime ugbo-mirin, fetu mirin si obodo e. <sup>2</sup> 'Ya we no gi ute buhen'e okennyẹ ohu oro kinmin. Ogen Jizọsị gi hun okukwe we, o no si onyeni oro kinmin, "Atule egun nwa m, a gbaghariguo we i njo i."

<sup>3</sup> 'Ya ndi hu ime ndi-nkuzi Iwu no si enwen we, "Okennyeni ri e ku aru."

<sup>4</sup> Kani ogen Jizọsị gi marin ihien we ri e ro, o no si, "Ki hain onu gi e ro eje-ihien ime obi onu? <sup>5</sup> Elee hun ka nfe: i si, 'A gbaghariguo we i njo i,' ra i si, 'Lihi oto jenme ijen?' <sup>6</sup> Kani, m jenko d'a ghosi unu ni Nwa nke Ihian nwon iken o gi a gbaghari njo elu-uwani." O no si onye hu oro kinmin, "Lihi oto! Heri ute i, lama iwe i!"

<sup>7</sup> Okennyẹ hu no lihi oto, lama iwe e. <sup>8</sup> Ogen igunrun ihian ri ebẹhụ gi hun ihienni, egun no tu we, 'ya we no ja Osolobue hun ye ihian udi ikenni mma.

*Jizọsị A kpọ Matiu**(Mak 2.13-17; Luk 5.27-32)*

<sup>9</sup> Ogen Jizọsị gi gha ebahun puko, o no hun onye ohu efan a wu Matiu ebe o nodi ali ime ulo-orun ndi a na ugwo-isi. O no si a, "Sonme m," o no lihi oto, sonme e.

<sup>10</sup> Ogen Jizọsị gi nodi ali ime ulo iwe Matiu e ri ihien-oriri, ndi bu oda ime ndi a na ugwo-isi le ndi njo no bia d'e du 'ya le umu-azuun a ri ihien-oriri. <sup>11</sup> Ogen ndi Itu-Farisi gi hun ihienni, we no si umu-azuun a, "Ki hain onye-nkuzi onu gi e son ndi a na ugwo-isi le ndi njo e ri ihien-oriri?"

<sup>12</sup> Kani, ogen Jizọsị gi nu a, o no si we, "Ndi ehio ri iken a ra cho dibie, kama, ndi ehio rileni iken wu ndi a cho dibie. <sup>13</sup> Jen ni d'a mu ihien okuni Ekukwo-nsọ ku wu, 'M cho omiken, ele ichu-ejan.' Makeni, ele ndi ri-ochan ke m bia d'a kpo ni we roghari, kani ndi njo."

*Ajuju Banyeni Ibu-onu**(Mak 2.18-22; Luk 5.33-39)*

<sup>14</sup> Umụ-azụun Jónu nọ bịa d'e kunrun Jizọsị, jụ a, sị, “Kị haịn ẹnị lẹ ndị Itu-Farisi gi e bu ọnu mbụ-lẹ-ẹbọ, kanị umụ-azụun i a ra bu ọnu?”

<sup>15</sup> Jizọsị nọ za wẹ, sị, “Nị ndị bịa agbamẹkukwọ sụkuru ebe okennye rị a gba ẹkukwọ kelēni pụ? Ogen lala hụn wẹ e gi wehụ a ime igunrun wẹ, ogen hụ, wẹ jenkọ d'e bume ọnu.”

<sup>16</sup> “O nwonni onye e gi ẹkwa ọhun taleni a kwakin nke akan. Makeni, ẹkwa ọhun hụ wẹ gi kwakin ẹ siko d'a dọkapu, ebahun ọ doka a jowaye njọ. <sup>17</sup> W'a ra gizikwọ ihien akan gbaye manya ọhun. Makeni wẹ gi ẹ, ọ gbawa, manya a kwanhu, ihien wẹ gi gbaye ẹ a la iwi. Kama, w'a gba manya ọhun e ye ime ihien ọhun, ogen ahun wẹ ẹbuo alakọ iwi.”

*Jesu A Zuọ Okpoho Hụ Ihien Rị A Gba, Kpọtien Nwata Nwunhuni**(Mak 5.21-43; Luk 8.40-56)*

<sup>18</sup> Ebe ọ rị a gwa wẹ ihien ndini wẹ, onye ohu ime ndi-isi wẹ nọ banhan, gbu n'e osekpụ, sị, “Nwa-m-okpoho nwunhunu kikenni, ka bịa d'e bu ẹka i kwasi a—makele, i bu ẹka i kwasi a, ọ siko d'a rị ndun.”

<sup>19</sup> 'Ya Jizọsị nọ lihi ọtọ sọnme ẹ, 'ya lẹ umụ-azụun a. <sup>20</sup> Idemizi, okpoho ohu ihien rị a gba kete ahua mmebuọ nọ ghaha azụun Jizọsị, metu ntin efe Jizọsị ẹka. <sup>21</sup> Makeni ọ sị enwen ẹ, “M metuhu ewuru ẹ ẹka, m siko d'a rị mma.”

<sup>22</sup> Jizọsị nọ gbahuto, ogen o gi hụn a, ọ nọ sị a, “A tula egun nwa m, okukwe i e meole i dinhin.” Okpoho hụ nọ dinhin <sup>23</sup> Ogen Jizọsị gi ru iwe onye-isi hụ, hụn ndi rị e gbu ẹkpiri lẹ igunrun ihian ke wẹ rị a zun uzun, <sup>24</sup> ọ nọ sị wẹ, “Pụ nị, nị nwata hụ anwunni, uran k'ọ rị.” Wẹ nọ muma a emu. <sup>25</sup> Ogen wẹ gi wepuguu igunrun hụ ezi, ọ nọ banye, kwondon nwata hụ ẹka, nwata hụ nọ lihi. <sup>26</sup> Ihienni nọ kpogbama egbere hụ ile.

*Jizọsị A Zuọ Ndi Enya-ishi Ebuo*

<sup>27</sup> Ogen Jizọsị gi gha ebenu puko, ikennye ebua enya kpu ishi nọ sọnme ẹ, e yi oro, a sị, “Mẹ omiken ẹnị nwa Defidi!”

<sup>28</sup> Ogen o gi banye ime ulo, ndi enya-ishi hụ nọ bịa d'e kunrun ẹ. Ọ nọ sị wẹ, “Unu e kwerigho nị m siko d'a saeka me ihienni?” Wẹ nọ sị a, “Eghee, Dinwonni-ẹnị.”

<sup>29</sup> 'Ya ọ nọ metu wẹ ẹka enya, sị, “Ya rị nị ọnu ke unu don kweri.” <sup>30</sup> 'Ya enya wẹ nọ shiapu, wẹ nọ leghama uzọ. Ya Jizọsị nọ dokenme wẹ ẹka-ntin, sị wẹ, “Anikwole nị onye owule marin ihienni.”

<sup>31</sup> Kanị a pụ wẹ, wẹ nọ kusonme oku ẹ egbere hụ ile.

*Jizọsị A Zuọ Onye Ghaleni E Ku Oku*

<sup>32</sup> Ogen ndi ahun enya te kpu ishi gi puko, ndi ozo nọ wehe onye-odin ejemmon rị ime ẹ d'e kunrun Jizọsị. <sup>33</sup> Ogen Jesu gi chupuguu eje-mmọn hụ, onye-odin hụ nọ kume oku. Ọ tikenme igunrun hụ enya. Wẹ nọ sị, “A huntuni wẹ ihien nọ enina ime Izrelu.” <sup>34</sup> Kanị ndi Itu-Farisi nọ sị, “O gi iken onye-isi ejemmon a chupu eje-mmọn.”

*Orun Rini E Hike. Kanị Ndi K'a Runn'a Ebuni Oda*

<sup>35</sup> Jizọsị nọ ghama obodo-obodo, ke ndi shiani ke ndi me ekere, a kuzi ime ulo-ofufe ndi Ju, e zi ozioma Ali-eze, a zuo udi emu lẹ oria ile. <sup>36</sup> Ogen o gi hụn igunrun ndi hụ risonme ime obodo ndi hụ, omiken wẹ nọ memẹ ẹ, makeni wẹ nọ ke ndi obi ruleni ali, ndi nweleni onye e yeni wẹ ẹka—rike atunrun nwonleni onye-ndu. <sup>37</sup> Ọ nọ sị umụ-azụun a, “Ihien-ugbo wẹ siko d'a ghọ e hike, kanị ndi orun ebuni oda. <sup>38</sup> Mē nī nwan ekpere rịọ Osolobue, Onye hūn nwon ugbo, n'ọ zihē ndi-orun siko d'a ghọ n'a ihien-ugbo ẹ.”

## Isi Nke Iri

*Ndi-ozu Mmewu Pu-ichen*  
(Mak 3.13-19; Luk 6.12-16)

<sup>1</sup> Jizosi no kpọ umu-azuru a mmewu, ye we iken w'e gi chupu eje-mmom le iken w'e gi zuo udi emu ile le oia ile. <sup>2</sup> Ndinu wu efan ndi-ozu hu pu-ichen mmewu, ndi apostu mmewu: ndi ibuzo wu Saimonu hun w'a kpọ Pita ni Anduru nwenę e; Jemisi nwa Zebedi le Jonu nwenę e; <sup>3</sup> ndi ozo wu Filipu le Batolomi; Tamosi ni Matiu (Matiu hun e te na ugwo-isi); Jemisi nwa Alifosi le Tadiosi;\* <sup>4</sup> Saimonu hun te ri ndi gi aka-iken e me ni we chupu ndi Rom ri a ki ali we; onye ozo wu Judas' Iskarotu hun ren'e ogen ikpazuun.

*Orun Mmadu Mmewu Hu*  
(Mak 6.7-13; Luk 9.1-6)

<sup>5</sup> Jizosi no zipu mmadu mmewuni, si we, "Ejenkwole ni d'e kunrun ndi wuleni ndi Ju; abanyekwole ni obodo ndi ali Sameria owule. <sup>6</sup> Kani, jenme ni d'e kunrun ndi Izrelu, atunrun Osolobue huni. <sup>7</sup> Onu jenkoni, e zi ni ozioma, a si, 'Ali-eze elu-igwee a rigwo nsue.' <sup>8</sup> Zuo ni ndi emu ri a ku, kpotien ni ndi nwunni, zuo ni ndi oti—keni we ri ochan, chupu ni eje-mmom. Unu nwonhen e ofe, ye n'e ofe. <sup>9</sup> Ewerile ni ego owule. <sup>10</sup> Ebule ni ekpa; ewerile ni ewuru mobu akp'oku ozo che ni hun unu yi; ewerile ni okpo. Make ni, o furu ni we ye ndi-orun ihien we gi e bi."

<sup>11</sup> "Obodo owule onu banye, ke hun shia efọ ke hun shialeni, chori ni onye furuni. Nodi ni iwe e d'e ru ogen unu e gi gha obodo ahun pu. <sup>12</sup> Onu gha a banye ime ulo hu, kele ni we. <sup>13</sup> Omeni ndi ri ulo hu e furugho nke-esi, udon hu unu kele a ri ni we; kani omeni efuruni we, udon unu e kinheni unu azuun. <sup>14</sup> Onye owule mobu obodo owule nabanhanleni onu mobu ju n'o gonko ozi unu ntin, unu pukoni iwe onye hu mobu obodo hu, tichanpu ni ejan ri onu oku to n'a. <sup>15</sup> Ezioku ke m ri a gwa unu, o siko d'a ka obodo hu njo kari ali Sodom-le-Gomora Uhuohin Ichin-ikpe."

*Ukpokpo Hun Lalani*  
(Mak 13.9-13; Luk 21.12-17)

<sup>16</sup> "Lee n'e, m ri e zipu onu noke ebe we no zi atunrun jen ebe eworo† ri. E gi ni ako e bi, rike agwo, ka ri ni ke nduru hun ghaleni a ru onye owule eh. <sup>17</sup> Kpachanpu ni enya ebe ihian ri, make ni we jenko d'e wejen onu ogwa ri ichen-ichen, fian unu mkpinsin ime ulo-ofufe we. <sup>18</sup> We siko d'e gi ufiri m dokpun onu jenni ndi Govano le ndi-nze, onwan jenko d'e me keni unu shia ni m eri id'enya we le id'enya ndi ali ndi ozo ile wuleni ndi Ju. <sup>19</sup> Kani ogen w'e gi we onu ye we, ehuele ni uhue banyeni ihien unu jenko d'e ku mobu ke unu a don ku e, make ni unu jenko d'e nwonhen ihien unu jenko d'e ku ozigbo hu. <sup>20</sup> Make ni ele unu jenko d'e ku, kama, Mmon Nedi onu jenko d'e gi unu ku."

<sup>21</sup> "Umune jenko d'e we umune we ye we gbu; ndi nedi jenko d'e we umu we ye we gbu; umu jenko d'e bunumanu ndi muni we, me we gbu we. <sup>22</sup> Ize unu jenko d'a ban ihian ile make ufiri efan m, kani onye hun din ndidi d'e ru njendeme jenko d'e nwe nzuopuha. <sup>23</sup> We kpokpo onu ime obodo ohu, gbasi ni hun sonn'e. M ri a gwa unu ezioku ni unu gini d'e jenchanringwu obodo ile ri Izrelu, Nwa nke Ihian siko d'a bia.

<sup>24</sup> Onye we ri a zun ara kari onye ri a zunna, odibo ara kari nna a. <sup>25</sup> O hugho mma ni onye we ri azun ri ke onye ri a zunna le ni odibo ri ke nna a. Owule we kpọ nna hun nwon ulo 'Bezibo' (onye-isi eje-mmom ile), ki we jenko d'a kpọ ndi ulo a?"

\* **Isi Nke Iri:3** Lebayosu † **Isi Nke Iri:16** wofu



*Onye Hụn Furu W'a Tụ Egun E*  
(Luk 12.2-7)

<sup>26</sup> “Ya wu, atule ni nwan egun we. Makeni o nwonni ihien kpumeni hun jenkoleni d'e kpupu, mobu hun zuerini hun jenkoleni d'a wa. <sup>27</sup> Ihien m gwa onu ime ishi, ku n'e ifonrin-ifon; ihien we kagwa unu, gi n'e yi oro elu ulo. <sup>28</sup> Atule ni egun ndi hun siko d'a saeka gbu ehụ bu a sa we eka gbu ume-ndun; ka tu ni egun onye hu siko d'a saeka tikpo ke ume-ndun ke ehụ ime okun-mmom. <sup>29</sup> Ele ebuo ikobo ke w'e re achu? Kani o nwonni achu ohu hun siko d'a dan ali omeni Nedi unu a ni n'a dan. <sup>30</sup> Ke ntutu ri unu isi, we gun we a gun. <sup>31</sup> Ya wu, atule ni nwan egun, onu ka mkpa a ri karide achu bu oda.”

*Ikupu A N'i Wu Nke Kraisti Le Ighori Ni Y'ele Nke E*  
(Luk 12.8-9)

<sup>32</sup> “Ya wu, onye owule no id'enya ihian kupu a n'o wu nke m, 'ya ke m jenko d'a no id'enya Nedi m hun ri elu-igwee kuzikwo a n'o wu nke m. <sup>33</sup> Kani onye owule no id'enya ihian ghor, si n'o marin m, m jenko d'a no id'enya Nedi m hun ri elu-igwee sizikwo ni a marin m'a.”

*Ele Udon Kani Opia-agma*  
(Luk 12.51-53; 14.26-27)

<sup>34</sup> “Erokwole ni ni m bia d'e me ihian ile henrin ohu elu uwa? Mba, ezioku ke m ri a gwa unu, ele iri-ohu kani opia-agma hun e kebeni. <sup>35</sup> Makeni m bia d'e kebe okennye le nedi e, okpoho le nne e, nwunye-nwa le nne-di e. <sup>36</sup> Ndi ulo ihian jenko d'a wu eje-inhenren we.”

<sup>37</sup> “Onye owule ihien nedi e mobu nne e ka a suo kari ke ihien m don a suo a efuruni onye siko d'e sonni m; onye ihien nwa-a-okennye mobu nwa-a-okpoho ka a suo kari ke ihien m don a suo a efuruni onye siko d'e sonni m. <sup>38</sup> Onye owule hun buruleni obe† e sonme m e furuni onye jenko d'e son ni m. <sup>39</sup> Onye owule cho n'o ghe isi e, isi e a to, kani onye hun tuhu ndun a make ufiri m jenko d'a hun a.”

*Ugwọ-Orun Ndi-ozu Jesu Le Ndi Nabanhanị We*  
(Mak 9.41)

<sup>40</sup> “Onye owule nabanhan unu, nabanhan m; onye hun nabanhan ni m nabanhan onye zihen m. <sup>41</sup> Onye owule hun nabanhan onye-amuma makeni o wu onye-amuma jenko d'e nwonhen ugwo-orun onye-amuma; onye owule hun nabanhan onye hun e bi ke Osolobue cho makeni o bi ke Osolobue cho jenko d'e nwonhen ugwo-orun onye e bi ke Osolobue cho. <sup>42</sup> Onye owule ye onye ohu ime ndini me ekere mkpu mirin-oyi ohude makeni o wu nwa-azuun m, m ri a gwa unu ezioku, ugwo-orun onye hu etuhuko.”

## Isi Nke Mmanai

*Ndi-ozu Jonu Hun E Mirin-Chuku Zihe*  
(Luk 7.18-35)

<sup>1</sup> Ogen Jizosi gi gwaguu umu-azuun a mmebuo hu ihien ndi we jenko d'e me, o no gha ebeku pu d'a kuzime, e zi ozi ime obodo we ndi shia-efo. <sup>2</sup> Ogen Jonu hun e me mirin-Chuku gi no ulo-ngan nu ihien ndi hu Kraisti ri e me, o no zi umu-azuun a d'e kunrun e, <sup>3</sup> si a, “Iyü wu onye hu siko d'a biani ra enyi siko d'e leme enya onye ozo?”

† **Isi Nke Iri:38** Ogen ahun, ndi Rom e gi obe we gi osisi mememe e gbu onye we ma ikpe-onwun. Onye hu e buru obe e sonme ndi-agma hun jenko d'a kpogbun'e. We kpomaguu a elu-obe, a ndi we ebeku e che nche d'e ru ni o nwunhun.

<sup>4</sup> Jizosị nọ za wẹ, sị, “Jen ni d'a gwa Jọnu ihien ọnu rị a nụ lẹ ihien ụnụ rị a hun: <sup>5</sup> ndi ẹnya te kpu ishi a hunmaguọ ụzọ; ndi nguro e jenmeguọ ijẹ; ndi oti hụ a dinhin, a wuru ndi rị ọchan; ndi odin a nūmaguọ ihien, wẹ hụ e weli ndi nwunni, wẹ hụ e zi ndi igbennye ozioma. <sup>6</sup> Ngozi ya rị nị onyẹ gilẹni ihien ọ hun m ẹhụ nwemẹ obi-ẹbụo!”

<sup>7</sup> Ogẹn ụmụ-azụun Jọnu gi puko, Jizosị nọ gwama igunrun hụ oku Jọnu, sị, “Kini kẹ ọnu jen ime atụ d'e lee? Efiia ufere rị e buhunmẹ? <sup>8</sup> Kini kẹ ụnụ jenzi nwan d'e lee? Onyẹ yi ẹkwa nanranni? Kaka, ọgwa ndi-nze kẹ wẹ nọ a hun ndi yi ẹkwa oma nanranni. <sup>9</sup> Kini kẹ ụnụ jenzi nwan d'e lee? Onyẹ-amuma? M sị ọnu ẹghẹ, ọ karide onyẹ-amuma. <sup>10</sup> Hunni wu onyẹ hụ wẹ de banyen'e, sị, 'Lee ẹ,

m rị e zi onyẹ ozi m  
n'o buru n'i ụzọ,  
kwademẹ n'i ụzọ.’

<sup>11</sup> Ezioku kẹ m rị a gwa ụnụ, ime ndi ikpoho mụ, o ke nwon onyẹ ọwule hun ka Jọnu hun e mẹ mirin-Chuku. Kani onyẹ hun kachanrin ntin ime Ali-eze elu-igwee ka a. <sup>12</sup> Gha ogẹn Jọnu hun e mẹ mirin-Chuku gi bidon ọrun a d'e ru ogenni, Ali-eze elu-igwee hụ e gi ikẹn-ikẹn a gha ihun, ndi-ikẹn huzi e gi ikẹn a banye ẹ. <sup>13</sup> Makeni ndi-amuma ile lẹ Iwu *Mozizi* busonmẹ amuma, kusonmẹ uche Osolobue d'e ru ogẹn Jọnu gi bia. <sup>14</sup> Omeni ụnụ jenkọ d'e kweri, Jọnu lẹ enwen ẹ wu Elajia hụ wẹ de n'ọ lala-alala. <sup>15</sup> Onyẹ hun nwon ntin 'ya nụ.”

<sup>16</sup> “Kini kẹ m siko d'e gi nwan ma atụ agboni? Ọ nọ kẹ ụmụeka nodi ali ime afia, a hi ibe wẹ, a sị,

<sup>17</sup> 'Enyi gi ẹkpiri bu ẹbụ a sụnị,  
ọnu e tenni egu;

enyi e ye olu ẹkwan,  
ụnụ akwannị ẹkwan.’

<sup>18</sup> Makeni, ogẹn Jọnu gi bia, o rini, ọ rani—wẹ sị, 'Eje-mmọn rị ime ẹ.' <sup>19</sup> Mmẹ wu Nwa nke Ihian a bia, m hụ e ri, a ra—wẹ sị, 'Lee onyẹ oken ihien-oriri, onyẹ-manya, ọwụ ndi a na ụgwọ-isi lẹ ndi ọzọ wẹ gi njo marin k'ọ wu.' Kani, ihien wẹ gi a marin amamihien wu ihien ọ runpuha.”

### *Jesu A Banmanị Obodo Ndi Hun Kwerileni Ozi Wẹ Zi Wẹ Mban (Luk 10.13-15)*

<sup>20</sup> 'Ya ọ nọ banmanị obodo ndi hụ ọ ka ọrun-atụmenya a run ime wẹ mban, makeni e rogharin wẹ. <sup>21</sup> “O siko d'a fụ ụnụ ndi Korazin' ọrun! O siko d'a fụ ụnụ ndi Bəsaida ọrun! Makeni omeni ime ali Taya-lẹ-Sidonu kẹ wẹ nọ run oken ọrun-atụmenya ndi wẹ run ime Korazin lẹ Bəsaida, nkẹ o teke ndi Taya-lẹ-Sidonu roghari, yiri ẹkwa ahio, kpon ntun kpu enwen wẹ gi ghosi nị e roghariguọ wẹ.” <sup>22</sup> “M rị nwan a gwa ọnu, nke Taya-lẹ-Sidonu k'a ka nke ụnụ mma Uhuohin Okinkin-ikpe. <sup>23</sup> Kẹ iyụ wu obodo Kapanom, wẹ siko d'e busi i elu-igwee? Mba, wẹ jenkọ d'e wetu i si ali-mmọn. Makeni, omeni ime *eje-ali* ahun wu Sodom kẹ wẹ nọ run oken ọrun-atụmenya ndi wẹ run ime i, nkẹ o mē ni ọ hụ a d'e ru tanni. <sup>24</sup> M rị nwan a gwa i, nke Sodom k'a ka nke i mma Uhuohin Okinkin-ikpe!”

### *Bia Nị D'e Kunrun M Nị Onu Zu Ikẹn (Luk 10.21-22)*

<sup>25</sup> Ogẹn hụ, Jizosị nọ sị, “M rị e kele i Baba, Onyẹ nwon elu-igwee lẹ uwa, makeni i zuemeni ndi marin ihien lẹ ndi nwẹ uche ihien ndini, wẹ ẹ ghosi ụmụ-ndu. <sup>26</sup> Eghẹ Baba, ẹnina k'o don sụo i.” <sup>27</sup> “Nedi m e buguọ ihien ile che m ẹka. O nwonni onyẹ ọwule marin Nwa wezuka Chuku-Nedi; o nwonni onyẹ ọwule

marin Chuku-Nedi wezuka Nwa, lezi onye owule Nwa cho n'o me e n'o marin Chuku-Nedi.

<sup>28</sup> Bia ni d'e kunrun m, unu ndi ndun guu, ndi bu ibu nyinni, m jenkọ d'e ye unu izu-iken. <sup>29</sup> Yiri ni agbun m—yoku m\*, unu a munarın m; make ni m wu onye ri juu, hun e welua enwen e ali ime obi. Onu me e, ume-ndun unu e zu iken. <sup>30</sup> Agbun yoku m† a ra kenren, ibu m'e buye ihian ara nyin.”

## Isi Nke Mmẹbụọ

### *Ajuju Banyeni Uhuohin Izu-iken*

(Mak 2.23-28; Luk 6.1-5)

<sup>1</sup> Ogen hu, o ru Uhuohin Izu-iken ohu, Jizosi ghafeko ugbo we kun oka-witi; egun hu a gun umu-azuun a, 'ya we no ghori ma oka-witi a ta. <sup>2</sup> Ogen ndi Itu-Farisi gi hun ihien ni, we no si a, “Y'a hun a, umu-azuun i e memole ihien iwu si w'e mele Uhuohin Izu-iken.”

<sup>3</sup> O no si we, “Unu e ke guntu ihien Defidi me ogen egun gi ri a gun 'ya le ndi 'ya le we wi? <sup>4</sup> K'o don banye ulo Osolobue, ri bredi-nsọ ahun w'e bupuhani Osolobue, hun iwu si n'o furuni ni iya mobu ndi ya le we wi ri e, ni ndi nchu-ejan sọ\* e ri e?” <sup>5</sup> “Ra onu e ke guntu ime Iwu k'o don wuru ni, o ru Uhuohin Izu-iken, ndi nchu-ejan ri a run orun ime Ulo-nsọ a dan iwu Izu-iken† bu ikpe amanı we?”

<sup>6</sup> M ri nwan a gwa unu ni ihien ka Ulo-nsọ ri ebeni! <sup>7</sup> Omeni unu te marin ali okuni: ‘M cho omiken ele ichu-ejan‡,’ onu e ke gha a ma onye nwonleni ihien o me ikpe. <sup>8</sup> Make ni, mme wu Nwa nke Ihian ke oku Uhuohin Izu-iken ri eka.”

### *Okenny Eka Ohu Nwunhun*

(Mak 3.1-6; Luk 6.6-11)

<sup>9</sup> Jesu no gha ebahun pu, banye ulo-ofufe we. <sup>10</sup> O nwon okenny eka ohu nwunhun ri ebahu. Ndi-Itu-Farisi ndi hu choko ihien w'e gi ma Jesu ikpe, we no ju a utaa, si, “Iwu kwerioghọ ni we zuo ndi emu ri a ku Uhuohin Izu-iken?”

<sup>11</sup> O no si we, “Omeni onye ohu ime onu nwon atunrun ohu sọ, ni atunrun hu a danban ime olu Uhuohin Izu-iken, o zuko eka ye e, wepuha? <sup>12</sup> Bu ihian ka mkpa oda-oda kari atunrun. 'Ya wu, iwu e kwerioghọ ni w'e me ihien ri mma Uhuohin Izu-iken.” <sup>13</sup> 'Ya o no si okenny hu, “Tinpü eka i.” O tinpü a, o no ri mma ke hun-ebọ. <sup>14</sup> Kani, ndi Itu-Farisi ahun no pu d'e ri n'e ngo ke we siko d'a don gbu e.

### *Odibo Osolobue Hori*

<sup>15</sup> Ogen Jizosi gi marin ihien ndi Itu-Farisi ahun rome, o no gha ebahun pu, ndi bu oda no sonme e, o no zuochanrin we ile. <sup>16</sup> O no do we eka ntin w'a nile ihian marin ni iya ro. <sup>17</sup> Onwan wu igi mezu ihien Osolobue gi onye-amuma wu Azaya ku, si,

<sup>18</sup> “Led e odibo m, hun m hori; ezi odibo m ro; ihien e a soka m. M jenkọ d'e bu Mmon-nsọ m kwası a; o jenkọ d'a ghosi ndi ali ndi ozọ ile ri uwa ezigbo enen.

<sup>19</sup> O dokọ ndondo mobu yi oro; o nwonni onye siko d'a nu olu e ogbara-ogbe.

<sup>20</sup> O kpagipuko efifia-ridi ri a kpagini mobu tinyunpu ukpe ri e tinyunni, d'e ru ni o ye ezi-omume mmeri.

<sup>21</sup> Ndi ali ndi ozọ ile jenkọ d'e gide efan a nwon olil'anya.”

\* **Isi Nke Mmanaj:**29 Griki: Yiri ni yoku m. Yoku wu ihien we gi e kengbama efin ebuo we gi a run orun-ugbo keni we saeka jen ahanmahan. † **Isi Nke Mmanaj:**30 Griki: yoku m \* **Isi Nke Mmẹbụọ:**4 1 Samuẹl 21.1-6 † **Isi Nke Mmẹbụọ:**5 ghahani irun orun Ulo-nsọ Uhuohin Izu-iken ‡ **Isi Nke Mmẹbụọ:**7 Hosaya 6.6 k'o ri

### *Jizosị Lẹ Bezibọ*

<sup>22</sup> 'Ya wẹ nọ wẹhẹn'e onyẹ eje-mmọn rị ime ẹ, hụn o mēni a ra legha ụzọ, a ra ku oku. O nọ zuọ a, onyẹ ẹnya-mpin odin hụ nọ kume oku, hụnma ụzọ. <sup>23</sup> O nọ tūkenmẹ igunrun hụ ẹnya, wẹ nọ si, "Onwan wude nwan Nwa Defidi ra?"

<sup>24</sup> Kanị oge ndi Itu-Farisi gi nū a, wẹ nọ si, "Ikē Bezibọ, onyẹ-isi eje-mmọn ile, kẹ okennyeni gihu a chupụ eje-mmọn."

<sup>25</sup> Jizosị a maringwọ ihien wẹ rị e ro ime obi wẹ, o nọ si, "O nwonni ali-eze owule kebeni hūn wẹ jenkoleni d'a la iwi; o nwonni obodo mọbụ ikpun-ulo kebeni hūn siko d'a toni. <sup>26</sup> Omele Ekwensu rị a chupụ Ekwensu, o kebegwọ enwen ẹ. Nani kẹ ali-eze ẹ e don nwan to? <sup>27</sup> Omeni ikē Bezibọ kẹ m gi a chupụ eje-mmọn, ikē onyẹ kẹ ndi nke unu gi a chupụ wẹ? 'Ya wu, uwẹ jenkọ d'a ma onu ikpe. <sup>28</sup> Kanị, omeni ikē Mmon-nso Osolobue kẹ m gi a chupụ eje-mmọn, 'ya wu ni Ali-eze Osolobue e rugwọle ebe unu rị. <sup>29</sup> Nani kẹ ihian e don saeka banhan iwe diken, kwari ibu ẹ, mmani o bu ụzọ kenmegwọ a? Eghẹe, o kenmegwọ a k'o nọ saeka kwari ihien rị iwe ẹ.

<sup>30</sup> Onyẹ owule hūn rileni azuun nke m rị a lusun m ogun; onyẹ owule hūn ghaleni e son m e kpōnkikome rị e kpōnyia. <sup>31</sup> M rị nwan a gwa unu ni wẹ jenkọ d'a gbaghari ihian njo owule, gbaghari wẹ aru owule wẹ ku, kanị agbaghariko wẹ onyẹ ku aru banyeni Mmon-nso. <sup>32</sup> Wẹ jenkọ d'a gbaghari onyẹ owule kuja oku mme wu Nwa nke Ihian; kanị, agbaghariko wẹ onyẹ kuja oku Mmon-nso, agbaghariko w'a kẹ ogenni kẹ oge lalani."

### *Osisi Lẹ Mkpuru A*

<sup>33</sup> "Meme osisi n'o rị mma, mkpuru a jenkọ d'a rị mma; meme osisi n'o jo njo, mkpuru a siko d'a jo njo—makeni mkpuru osisi kẹ wẹ gi a marin a. <sup>34</sup> Igunrun agwo! Nani kẹ unu a don saeka ku ihien rị mma ebe onu wu ndi-njo? Ihien jun ihian ime obi y'a gha a onu a puha. <sup>35</sup> Ezigbo ihian, a gha ihien rị mma rị a ime e wepuha ihien oma, kanị eje-ihian a gha eje-ihien rị a ime e wepuha eje-ihien. <sup>36</sup> M rị a gwa unu n'o ru Uhuohin Ichin-ikpe, ihian jenkọ d'a za ajuju banyeni oku ile nwonleni isi hūn wẹ ku. <sup>37</sup> Makeni wẹ jenkọ d'e gi ihien i ku ma i ikpe, gizikwo ihien i ku si ni ikpe a mani i."

### *A Si Wẹ Jesu Ghosi Wẹ Ahima Pu-ichen*

<sup>38</sup> 'Ya ndi hū ime ndi-nkuzi Iwu lẹ ndi Itu-Farisi nọ si Jesu, "Onyẹ-nkuzi, ẹnyi cho n'i ghosi ẹnyi ahima pu-ichen hūn gha ẹka Osolobue bia." <sup>39</sup> Kanị o nọ si wẹ, "Eje-agbo ẹnya rileni ụzọ ohu si wẹ ghosi wẹ ahima! Kale, o nwonni ahima wẹ jenkọ d'a ghosi wẹ wezuka ihien mē onyẹ-amuma wu Jona: <sup>40</sup> erira Jona don nodi ime ẹfo azun hū hi-ogbe akpu-uhuohin eto kẹ mme wu Nwa nke Ihian siko d'a nodi ime ali akpu-uhuohin eto.

<sup>41</sup> Ndi Ninive jenkọ d'a puha osheri Oge Okinkin-ikpe, shiagbu ndi agboni eri, makeni e rogharioghwo wẹ oge Jona gi zi wẹ ozi Osolobue—bụ ihien ka Jona rị ebeni!

<sup>42</sup> Eze-okpoho ali Shiba, ali hū rị azuun ndidan-mirin, jenkọ d'a puha osheri Oge Okinkin-ikpe, shiagbu ndi agboni eri. Makeni, o gha ali tegbu enwen ẹ bia d'e gon amamihien Solomonu ntin; ka lee nwan, ihien ka Solomonu rị ebeni!"

### *Ihien E Wekinhen Eje-mmọn Wẹ Chupugwu (Luk 11.24-26)*

<sup>43</sup> "Eje-mmọn gha ime ihian pu, o ghasonmẹ ebe mirin rileni, a cho ebe o siko d'a nọ zu ikē. Omeni o hunni, <sup>44</sup> o jenkọ d'a si enwen ẹ, 'M siko d'e kin-azuun iwe m hūn m gha puha.' O bia, hūn a ni o nwonni ihien rin'a, ni a zachanringwọ w'a, donzichanrin a, <sup>45</sup> o jēn d'e wehe eje-mmọn ẹsa ozo hūn ka ya lẹ enwen ẹ

njọ, 'ya lẹ wẹ a wị banye ebēhū d'e biri. Onọdị ikpazūn onyẹ hụ a ka njọ kari nke mbū. Eriira k'o jenkọ d'a rịzikwọ nị ndị eje-agboni."

### *Nnẹ Lẹ Umunẹ Jizosị*

*(Mak 3.31-35; Luk 8.19-21)*

<sup>46</sup> Ogẹn Jizosị gi rị a gwa igunrun hụ oku, nnẹ ẹ lẹ umunẹ-ẹ-ikennye nọ bịa d'e turu ihun ezi, a chọ nị wẹ gwa a oku. [ <sup>47</sup> Ya kẹ onyẹ ohu nọ sị, "Lee, nnẹ i lẹ umunẹ i ikennye turu ihun ezi, wẹ chọ nị wẹ gwa i oku." ] <sup>48</sup> Kani, ọ nọ za onyẹ hụ gwa n'a, sị, "Onyẹ wu nnẹ m? Elee ndi wu umunẹ-m-ikennye?" <sup>49</sup> Ọ nọ zin umu-azūn a ẹka, sị, "Ndinị rị ebeni wu nnẹ m lẹ umunẹ-m-ikennye. <sup>50</sup> Makeni onyẹ ọwule hūn e mẹ uche Nedi m hūn rị elu-igwee wu nwene-m-okennye lẹ nwene-m-okpoho lẹ nnẹ m."

## **Isi Nke Mmētō**

### *Ilu Jesu Gi Onyẹ-ugbo Ta*

*(Mak 4.1-9; Luk 8.4-8)*

<sup>1</sup> Uhuohin hụ, Jizosị nọ gha ime ulọ pu, jẹn d'a nọdị alị mkpenren mirin Galili. <sup>2</sup> Igunrun hi-ogbe nọ fihunmẹ ẹ, hūn wu nị ọ nọ banye ime ugbo, nọdị alị, igunrun hụ ile nọ turu mkpenren mirin. <sup>3</sup> Ọ nọ gi ilu gwa wẹ ihien bu oda, sị, "Gon ni ntin! O nwẹ onyẹ-ugbo jẹn d'a gha mkpuru ime ugbo."

<sup>4</sup> Ogẹn o gi rị a gha a, mkpuru ndi hụ ime wẹ a danye okp'uzo, nnunụ nọ bịa d'e ripu wẹ. <sup>5</sup> Mkpuru ndi ọzọ a danye alị-omuma ebe ejan rileni oda, pu ozigbo makele ejan ari a oda. <sup>6</sup> Kani, ogẹn anwun gi wa, ọ ma wẹ, wẹ nọ shinwun, makeni enwon wẹ nkpoğun. <sup>7</sup> Mkpuru ndi ọzọ a danye ebe ogun rị, ogun ndi hụ nọ sue, dūngbu wẹ. <sup>8</sup> Mkpuru ndi ọzọ a danye alị rị mma, mị mkpuru; ndi hụ ime wẹ a mị ụzọ ogun isen, ndi hụ ụzọ ogun eto, ndi hụ iri kwasị ogun.

<sup>9</sup> Onyẹ nwon ntin 'ya nū."

### *Ihien Hain Jesu Gi A Tasonmẹ Ilu*

*(Mak 4.10-12; Luk 8.9-10)*

<sup>10</sup> Ya kẹ umu-azūn Jizosị nọ bịa d'e kunrun ẹ, sị, "Kị hain i gi e gi ilu a gwa wẹ oku?"

<sup>11</sup> Ọ nọ za wẹ, sị, "E yeguo wẹ unu oghere onu e gi marin ihien-mini risonmẹ Alị-eze elu-igwee, kani eyeni wẹ wẹ. <sup>12</sup> Makeni onyẹ hūn nwonni kẹ wẹ jenkọ d'e yecheni, keni o nwẹ mmagi-mmagi; kani onyẹ hūn nwonleni, wẹ k'a napu a hūn o nwede." <sup>13</sup> "Thien hain m gi e gi ilu a gwa wẹ oku wu nị wẹ rị e lee ilee, kani a rị w'a hūn ụzọ; w'e gon ntin, kani a rị w'a nū, a rị w'a ghoha. <sup>14</sup> Ihien onyẹ-amuma wu Azaya ku e meguo ebe wẹ rị—Azaya sị,

'Nke esi,

onu jenkọ d'a nū,

kale o nwonni ogẹn unu e gi ghoha;

unu jenkọ d'e lee ilee,

kani o nwonni ogẹn unu e gi legba ụzọ, <sup>15</sup> makeni ndini a ra ghoha,

ntin wẹ a kpokinguo,

a nyunmaguo wẹ enya,

amamgbe w'e gi enya wẹ legba ụzọ, gi ntin wẹ nū ihien,

gi uche wẹ ghoha,

gbehuto d'e kunrun m,

a gbaghari m wẹ njọ wẹ—ya kẹ Osolobue ku.' "

<sup>16</sup> "Kani, wẹ gozi enya onu agozi, 'ya hain wẹ gi rị a hūn ụzọ; wẹ gozizikwo ntin unu agozi, 'ya hain wẹ gi rị a nū ihien. <sup>17</sup> Ezioku kẹ m rị a gwa unu, ndi-amuma bu oda lẹ ndi bu oda hūn mē ihien Chuku chọ e te choguo nị wẹ hūn ihien onu



rị a hụn, kanị a hụnni w'a; a chọguozi wẹ nị wẹ nụ ihien ụnụ rị a nụ, kanị anụnị w'a."

*Ihien Jesu Gi Ilu Onye-ugbo Hụ Kuzi*  
(Mak 4.13-20; Luk 8.11-15)

<sup>18</sup> "Nụ nị nwan nkowa ilu hụ m gi onye-ugbo ta: <sup>19</sup> Ogen ihian gi nụ oku Ali-eze bu o ghohan'a, Eje-onye hụ a bia, o junarin a ihien wẹ kunye ime obi e. Onwan wụ hụn wẹ kunye okp'uzo. <sup>20</sup> Hụn danye ali-omuma wụ onye hụ hụn nụ oku hụ, gi ighoghọ nabanhan a ozigbo. <sup>21</sup> Kanị, makeni onye hụ e nwe nkpoğun, o tohụ ekere. Ogen nsongbu mobu ukpokpo e gi bia make oku hụ, o danpu ozigbo. <sup>22</sup> Hụn wẹ kunye ime ogun wụ onye hụ hụn nụ oku hụ, kanị uhue ihien ụwanị le ihien ołil'anya aku-le-uba ụwanị a kpangbu oku hụ, o minị mkpuru. <sup>23</sup> Kanị, mkpuru wẹ kunye ali rị mma wụ ndi hụ hụn nụ oku hụ, ghoha a, mi mkpuru ezie-ezie: ndi hụ ime wẹ a mi uzo ogun-isen, ndi hụ a mi uzo ogun-etọ, ndi hụ a mi uzo iri-kwasị-ogun."

*Ilu Jesu Gi Ata-witi Ta*

<sup>24</sup> O nọ ta nị wẹ ilu ozo, si,  
"Ali-eze elu-igwee rike ebe ihian nọ kun mkpuru rị mma ime ugbo e. <sup>25</sup> Kanị, ebe ihian rị uran, enenren nọ bia d'a kun ata-witi ye ime oka-witi ndi hụ pu. <sup>26</sup> Ogen ihien-ugbo ndini gi nwan sueguu, mima mkpuru, ata-witi ndi hụ nọzikwo puha.

<sup>27</sup> 'Ya ndi idibo ahun nọ bia d'e kunrun onye hụ nwe ugbo, si a, 'Di-okpa, ele mkpuru rị mma k'i kunye ime ugbo i? Nani ke ata-witi don banzi a?'

<sup>28</sup> O nọ si wẹ, 'Onye-iwe me ihienni.'

Ndi idibo ndi hụ nọ si a, 'Ni enyi jen nwan d'e huepu ata-witi ndi hụ?'

<sup>29</sup> Kanị o nọ si, 'Mba, amangbe onu e huepu 'ya le oka-witi. <sup>30</sup> Hapu nị wẹ ebuo nị wẹ suegbame d'e ru ogen wẹ gi e be oka-witi. O ru ogen wẹ gi e be oka-witi, a si m ndi jenkọ d'e be n'e, "Bu ni uzo huepu ata-witi kenmesonme wẹ ukun-ukun d'a dun okun, ụnụ e bepucha oka-witi buche ebe m'e buche ihien-ugbo." ' "

*Ilu Jesu Gi Mkpuru Mostadi Ta*  
(Mak 4.30-32; Luk 13.18-19)

<sup>31</sup> O nọ ta nị wẹ ilu ozo, si, "Ali-eze elu-igwee nọ ke akpuru mostadi ohu hụn onye ohu weri, kunye ime ugbo e. <sup>32</sup> Iya kachanrin ntin ime mkpuru ile, kanị o sueguu, 'ya kachanrin ogbe e hi ime ihien-akunkun ndi hụn hikeleni, o hande ke osisi, nke wụ nị nnunu a bia d'a kpa ekuu e ye agalaba a."

*Ilu Jesu Gi Yisti Ta*  
(Luk 13.20-21)

<sup>33</sup> O nọ ta nị wẹ ilu ozo, si, "Ali-eze elu-igwee rike yisti bredi gi a fu hụn okpoho ohu gi gwogbama flawa wẹ gi e shi bredi hụn k'e jun ihien nọke adana eto d'e ru n'o ghagbari flawa hụ ile."

*Ihien Hain Jizosi Gi E Gi Ilu A kuzi*  
(Mak 4.33-34)

<sup>34</sup> Jizosi gi ilu gwa igunrun hụ ihien ndini ile. O nwonna ihien o gileni ilu gwa wẹ. <sup>35</sup> Onwan wụ igi mezu ihien onye-amuma ku, si,

"M jenkọ d'a shiapu onu m  
e gi ilu e ku,  
m jenkọ d'a gha e  
ku ihien zuerini  
kete w'a tunle iyeto uwa."

### *Jizosị A Kowa Ilu Ata-witi Hu*

<sup>36</sup> 'Ya ọ nọ na igunrun hụ tọ si ime ụlọ. Ụmụ-azụun a nọ bịa d'e kunrun ẹ, si a, "Kowa nị enyi ilu ata-witi hụ wẹ kunye ime ugbo." <sup>37</sup> Ọ nọ za, si, "Onye hụ kun mkpuru rị mma wu Nwa nke Ihian. <sup>38</sup> Ugbo hụ wu ụwa; mkpuru hụ hụn rị mma wu ụmụ Ali-eze; ata-witi hụ wu ụmụ Eje-onye hụ. <sup>39</sup> Eñenrẹn ahun kun ata-witi ndi hụ wu Ekwensu; oğen hụ wẹ jenkọ d'e gi ghọ ihien-ugbo hụ wu oğugu oğenni; ndi ahun jenkọ d'a ghon'a wu ndi mmọn-ozì.

<sup>40</sup> Kẹ wẹ dọn huepu ata-witi ndi hụ, wegbama wẹ dọn okun, erira k'o jenkọ d'a rị oğugu-oğen. <sup>41</sup> Nwa nke Ihian jenkọ d'e zi ndi mmọn-ozì ẹ. Wẹ jenkọ d'e kpọpu ihien owule e buhe njo le ndi ile e me eje-ihien ime Ali-eze ẹ, <sup>42</sup> tọ wẹ ye oken okun hụ. Ebẹhụ, ihian jenkọ d'a rị a kwan ekwan, a ta nkwenrẹn-eze. <sup>43</sup> Oğen hụ, ndi ezi-omume k'e time kẹ enya-anwun ime Ali-eze Nedi wẹ. Onye hụn nwọn ntin 'ya nù."

### *Ilu Ndi Jesu Gi Ihien Rị Oken-mkpa Zuerini Ta*

<sup>44</sup> "Ali-eze elu-igwee rị kẹ ihien rị oken-mkpa zueri ime ugbo, hụn onye ohu hụn, zuemezi ẹ, gi ighoghọ jẹn d'e rechanrịn ihien ile o nwọn, bịa d'e nọnrin ali hụ."

<sup>45</sup> "Ozozì, Ali-eze elu-igwee nọ kẹ ebe onye-afia rị a chọsonme ihien rị mkpa a kọni. <sup>46</sup> Oğen o gi hụn hụn a kọkenmenì rigbu enwen ẹ mkpa, ọ nọ jẹn, rechanrịn ihien ile o nwẹ, bịa d'e nọnrin ẹ."

### *Ilu Jesu Gi Oga Ta*

<sup>47</sup> "Ozozì, Ali-eze elu-igwee rike oga wẹ tuye ime ohimin, ọ nọ nwundon ụdi azun ile rị ichen-ichen. <sup>48</sup> Oğen o gi jun, wẹ nọ dọkpunpuha a mkpenrẹn mirin; ya wẹ nọ nọdi ali, hōpuha ndi rị mma, buche ime ukpalì, kpọn ndi rileni mma tuhu. <sup>49</sup> Erira k'o jenkọ d'a rị o ru oğugu-oğen. Ndi mmọn-ozì jenkọ d'a puha, hōpu ndi-njo ebe ndi-oma rị, <sup>50</sup> kpọn wẹ ye oken okun hụ. Ebẹhụ, ihian jenkọ d'a rị a kwan ekwan, a ta nkwenrẹn-eze."

### *Ezioku Nke Ohun Lẹ Nke Akan*

<sup>51</sup> Jizosị nọ jù, si, "Onu a ghọtaguọ ihien ndini ile?" Wẹ nọ si a, "Egheẹ." <sup>52</sup> Ọ nọ si wẹ, "Ya wu nị onye nkuzi Iwu owule wẹ zun make Ali-eze elu-igwee nọkẹ onye nwọn ụlọ, hụn gha ebe o dọnmẹ ihien e wefuhā kẹ ihien ohun kẹ ihien akan."

### *Ajụ Wẹ Jizosị Ime Nazaretì (Mak 6.1-6; Luk 4.16-30)*

<sup>53</sup> Oğen Jizosị gi tagu ilu ndini wẹ, ọ nọ gha ebahun pu, <sup>54</sup> si obodo ẹ. Ọ nọ kuzime wẹ ime ụlọ-ofufe wẹ, hụn wu nị nkuzi ẹ nọ tọ wẹ enya, wẹ nọ si, "Elebe kẹ okennyeni nọ nwēhēn amamihienni lẹ orun-atumēnya ndini ọ rị a run? <sup>55</sup> Elee nwa Kapinta wu onwan? Efan nne ẹ ele Meri? Elee Jemisi lẹ Josefụ lẹ Saimonu lẹ Judasi wu umune-ẹ-ikennyē? <sup>56</sup> Elee enyi lẹ umune-ẹ-ikpoho rị ebeni? Elebe kẹ okennyeni gha nwēhēn ihien ndini ile?" <sup>57</sup> 'Ya wẹ nọ weme n'ẹ iwe. Jizosị nọ si wẹ, "W'a gbaye onye-amuma agbaye ebe ile mmanị ime ali a lẹ ezi-lẹ-ulo a." <sup>58</sup> Ọ runni orun-atumēnya bu oda ebẹhū makeni ekwerini ni w'ẹ.

## **Isi Nke Mmepo**

### *Onwun Jonu Hụn E Mē Mirin-Chuku (Mak 6.14-21; Luk 9.7-9)*

<sup>1</sup> Oğen hụ, Herodu hūn rị a kị Galili nọ nū ihien Jizosị rị e me, <sup>2</sup> ọ nọ si ndi idibo ẹ, "Onyeni wu Jonu hūn e me mirin-Chuku. Ọ ghaguọ onwun lihi, 'ya hain o gi nwọn ikēn o gi e me ihien ndini."

<sup>3</sup> Herodu ku erira makeni Herodu nwunrun Jonu, ken e egbun, bu e che ime ulo-ngan make ufiri Herodias nwunye nwen e wu Filipu, <sup>4</sup> makele o teguo Jonu gwama a, si, “Iwu ekwerikwoni n'i siko d'a lu a.” <sup>5</sup> O te cho n'o gbu Jonu, kale egun ihien ndi ali k'e me anin'a makeni we weri Jonu rike onye-amuma.

<sup>6</sup> Kani, o ru uhuhin hu we gi a nyanhan omumu Herodu, nwa-okpoho Herodias mu no tenni we egu, efu no suo Herodu usuo, <sup>7</sup> hun wu ni Herodu no kwe e nkwa, kun iyi, n'o siko d'e y'e ihien owule o cho.

<sup>8</sup> Nne e no dunye e, o no si Herodu, “Gi afereni ye m isi Jonu hun e me mirin-Chuku.”

<sup>9</sup> O no fu eze, kani o no gi ifiri iyi o kun le ndi obia a si we ye nwata-okpoho hu 'ya. <sup>10</sup> O no zi we, we no jen d'e bepui Jonu isi ime ulo-ngan. <sup>11</sup> We no gi efere buhe e, we e ye nwata-okpoho hu, o no w'e jenni nne e.

<sup>12</sup> Umụ-azuun Jonu no bia, buru ehia a li, jen d'a gwa Jizosi.

*Jizosi E Ye Igunrun Hi-ogbe Ihien-oriri*  
(Mak 6.30-34; Luk 9.10-17; Jon 6.1-14)

<sup>13</sup> Ogen Jizosi gi nu onwan, ya suo no gi ugbo-mirin gha ebefu pu, si ebe ihian rileni. Kani ogen ndi ri ebahun gi nu n'o puguo, we no gi ukwu gha ime obodo ndi hu sonme e. <sup>14</sup> Ogen o gi ru mkpenren mirin, o no hun igunrun hi-ogbe. O no me omiken we, zuo ndi emu ri a ku.

<sup>15</sup> O ru ogen enyasi, umu-azuun a no bia d'e kunrun e, si, “O nwonni onye bi ebeni, bu eki e giguo. Si igunrunni la, ni we jen ime obodo ndi me ekere-ekere risonme ebeni d'e nonrinsonme ihien-oriri.”

<sup>16</sup> Jizosi no si, “Ele hun w'e gi lama; ye ni we ihien-oriri.” <sup>17</sup> We no si a, “Ogbe bredi isen le azun ebuo suo ke enyi nwon ebeni.” <sup>18</sup> O no si we, “Wehe ni ni m we.”

<sup>19</sup> 'Ya o no si igunrun hu nodi ali enu irurue ri ebahun. O no weri ogbe bredi isen hu le azun ebuo hu, lee enya elu-igwee, ye ekele, bebe bredi ndi hu ye umu-azuun, we no ye igunrun hu. <sup>20</sup> We ile no rijunchanrin efu. 'Ya we no tutukome ifunfun e hoduni, o jun ukpali mmebuo.

<sup>21</sup> Ndi hun ri bredini wu ihien noka ikennye ogun-iri kwasị nnu-mmebu\*, wezuka ikpoho le umeka.

*Jizosi Le Pita E Jen Ijen Elu Mirin*  
(Mak 6.45-52; Jon 6.15-21)

<sup>22</sup> 'Ya Jizosi no si umu-azuun a banye ime ugbo-mirin buru n'e uzo jenme azuun hun-ebou. 'Ya le enwen e no nodi gbashia igunrun hu. <sup>23</sup> O gbashiagu we, 'ya suo no nyinrin ugu d'e me ekpere. O ru ogen enyasi, 'ya suo hu ebefu. <sup>24</sup> Kani, ugbo-mirin hu e jenteguo ogen hu, ebiri-mirin hu e ti ugbo hu, e tiki e azuun—makeni ufere ri a gha ihun e fehe. <sup>25</sup> O ru uzo-utuntun biribiri, Jesu no jenhien ijen elu mirin Galili hu d'e kunrun we. <sup>26</sup> Ogen umu-azuun a gi hun a k'o jenla ijen elu mirin hu, 'ya egun no tuma we. We no si, “Onye-mmou ro!” We no gi egun yi oro. <sup>27</sup> Kani, o no kuyeni we oku ozigbo, si, “Kwondon ni obi unu, mme ro, atule ni egun.”

<sup>28</sup> Pita no si a, “Di-nwonni-enyi, owule iyu ro, si m bia d'e kunrun i elu mirin.”

<sup>29</sup> Jesu no si a, “Bia.” 'Ya Pita no gha ime ugbo-mirin hu puha, jenme ijen elu mirin, buruko Jizosi.

<sup>30</sup> Ogen o gi hun oken ufere hu, egun no bia a, o no rubanma ime mirin. Ya o no yi oro, si, “Di-nwonni-enyi, zuopuha m!” <sup>31</sup> Jizosi no tinpu eka ozigbo kwondon e, si, “Onye okukwe-nta! Ki hai i gi nwon obi-ebuo?” <sup>32</sup> Ogen we gi

\* **Isi Nke Mmepo:21** ikennye nnu-uku isen



banye ime ụgbọ-mirin hụ, oken ufere hụ nọ kụsị. <sup>33</sup> Ndi hụn rị ime ụgbọ-mirin hụ nọ gbu n'ẹ osekpụ, sị, “Ezioku-ezioku, iyi wu Nwa Osolobue.”

*Jizosị A Zuo Ndi Emu Ime Obodo Genesareti*  
(Mak 6.53-56)

<sup>34</sup> Ogen we gi fetuguu mirin, we nọ puha obodo Genesareti. <sup>35</sup> Ogen ndi obodo hụ gi marin ni Jesu rọ, we nọ zi ozi ghagbari egbere hụ ile, wehesonmen'e ke we han emu rị a kụ. <sup>36</sup> We nọ rịo a ni we metude ntin ewuru e aka; ke we han metun'a nọ dinhin.

## Isi Nke Mmisen

*Odinali Ndi-akan*  
(Mak 7.1-13)

<sup>1</sup> 'Ya ndi Itu-Farisi le ndi-nkuzi Iwu nọ gha Jerusalem bia d'e kunrun Jizosị, sị a, <sup>2</sup> “Ki haịn umu-azuuu i gileni a gbaye odinali ndi nedi enyi kani? W'a ra kwọ aka we kebe ri ihien-oriri.” <sup>3</sup> O nọ za we, sị, “Ki haịn onu gi a dan iwu Osolobue keni unu kwadon odinali onu? <sup>4</sup> Makeni Osolobue ye iwu, sị, ‘Gbaye nedi i le nne i,’ sizi, ‘Onye owule kuja oku nedi e mobu nne e, we k'e gburiri onye ahun.’ <sup>5</sup> Kani unu sị, ‘Onye sị nedi e mobu nne e, “E weguo m ihien nke m'e ye i ye Osolobue oyiye,” o rizin mkpa n'o gi ihien o nwe gbaye nedi e mobu nne e.’ <sup>6</sup> 'Ya wu, onu e gi ifiri odinali unu e me oku Osolobue a wuru ihien la iwi. <sup>7</sup> Ndi ihunnai ke unu wu! Amuma Azaya bu banyeni unu wu ezioku! Azaya sị ni Osolobue sị, <sup>8</sup> ‘Onunu-ire suo ke ndini gi a gbaye m, obi we e teke ebe m ri. <sup>9</sup> We ri e fe m mmaka, ihien w'a kuzi wu odinali ihian mmaka tume.’ ”

*Ihien Ndi Hun E Meru Ihian*  
(Mak 7.14-23)

<sup>10</sup> Jesu nọ kpozunhan igunrun hụ ebe o rị, sị we, “Gon ni ntin; ghota ni! <sup>11</sup> Ele ihien banye ihian onu e meru a, kani ihien gha onu puha, 'ya e meru ihian.” <sup>12</sup> 'Ya umu-azuuu a nọ bia d'e kunrun e, sị a, “Y'a maringho ni iwe we ndi Itu-Farisi ogen we gi nu ihienni i ku?” <sup>13</sup> O nọ za, sị, “We jenko d'e huepu ihien owule Nedi m ri elu-igwee kunleni. <sup>14</sup> Hatu ni we, we wu ndi-ndu hun enya kpu ishi—owuni onye enya-ishi e du onye enya-ishi, we ebuo jenko d'a danye ime olu.” <sup>15</sup> Ya Pita nọ sị a, “Kowa ni enyi ilu nei.” <sup>16</sup> 'Ya o nọ sị, “Onu nwen e ke ghotakwo nwan? <sup>17</sup> Unu a hun n'a ni ihien owule banye onu e si efọ, gha erira shi mgbugbu-nsin? <sup>18</sup> Kani ihien gha onu fuba gha obi ihian puha—iya wu ihien e meru ihian. <sup>19</sup> Makeni ime obi ke ihien ndini gha a puha: eje-iroro, igbu-ochu, ina-nwunye-ihian le izo-uku-eye-ofia, mgbanzuzue, izun-ohin, ishia eri-ntu le nkuto. <sup>20</sup> Ihien ndini we nwe e meru ihian. Kani, igi aka we kwoleni ri ihien-oriri ara meru ihian.”

*Okukwe Okpoho Ohu Nwa A Nwon Nsongbu*  
(Mak 7.24-30)

<sup>21</sup> Jizosị nọ gha ebefu pu, si egbere Taya-le-Sidonu. <sup>22</sup> Ogen hụ hura, okpoho onye alị hụ wu Kena hun gha egbere ahun bia nọ puha, yime oro, a sị, “Euu Di-nwonni-enyi, Nwa Defidi, me omiken m, eje-mmōn rị ime nwa-m-okpoho,

o ri e songbu e oda-oda.” <sup>23</sup> Kani Jesu azan'a kaka. Umụ-azuun nọ bịa, riọ a, si, “Gwa a lama, makeni o ri e yison enyi oro.”

<sup>24</sup> Jesu nọ si, “Wę zi m d'e kunrun atunrun Izrelu huni sọ.”

<sup>25</sup> 'Ya kẹ okpoho hụ nọ bịa, sekpu alị ihun e, si, “Di-nwonn-enyi, ye ni m ẹka.”

<sup>26</sup> Jesu nọ si, “O rinịmma nị wẹ tū brẹdi umụeka ye ni nkite.”

<sup>27</sup> Okpoho hụ nọ si a, “Eghe Di-nwonn-enyi, kani, kẹ nkite e ri ifunfun gha ebe ndi nwonn wẹ ri e ri ihien-oriri a dan.”

<sup>28</sup> 'Ya Jizosi nọ si, “Euu okpoho, okukwe i e hike ogbe! 'Ya ri nị i k'i dọn cho.” Nwa a hụ nọ dinhin ozigbo.

### *Jizosi A Zuọ Ndi Bu Oda*

<sup>29</sup> Jizosi nọ gha ebahun pu, si mkpenren “Ohimin” Galili. O nọ nyinrin enu oke, ndi alị ebahun. <sup>30</sup> Wẹ hụ e huhe d'e kunrun e, e wehe n'e ndi nguro, ndi oro, ndi enya-ishi, ndi odin le imerinme ndi ozo—e bu wẹ a to uku a. O nọ zuo wẹ, <sup>31</sup> nke wu nị o tu igunrun hụ enya kẹ wẹ dọn ri a hụn ebe ndi odin ri e ku oku, ndi oro e zuzi oke, ndi nguro e jenneme ijen, ndi enya-ishi a hūmma ụzo, wẹ nọ ja Osolobue Izrelu mma.

### *Jizosi E Yezi Igunrun Ozo Hi-ogbe Ihien-oriri (Mak 8.1-10)*

<sup>32</sup> 'Ya Jizosi nọ kpozunhan umu-azuun a ebe o ri, si, “Omiken igunrunni ri e me m, makeni mme le wẹ a nopusu akp'ohin eto, kale ihien wẹ siko d'e ri a ri a, bu a chonị m nị wẹ bu egun la, amamgbe w'a dantsonme ụzo.”

<sup>33</sup> Umụ-azuun a nọ ju a, si, “Elebe kẹ enyi jenkọ d'a nọ wehe brẹdi k'e zu igunrunni ri ime atụ ebeni?” <sup>34</sup> Jizosi nọ si wẹ, “Ogbe ole kẹ unu gi?” Wẹ nọ si a, “Ogbe esa le azun me kirikiri buleni oda.”

<sup>35</sup> O nọ si igunrun hụ ndi akpakali. <sup>36</sup> O nọ weri ogbe esa hụ le azun ndi hụ; o yeguu ekele, o nọ bebe wẹ ye umu-azuun a. Umu-azuun a nọ we wẹ ye igunrun hụ.

<sup>37</sup> Wẹ ile nọ rijunchanrin efọ: wẹ nọ tutukome ifunfun e hoduni, o jun ukpali esa.

<sup>38</sup> Ndi hūn ri ihien-oririni wu ikenny nnu-iri, wezuka de ikpoho le umuka.

<sup>39</sup> Jesu a gbashiaguu igunrun hụ, o nọ banye ugbo-mirin si egbere Magadani hūn wu Mag'dala.

## **Isi Nke Mmisin**

### *A Si Wẹ Jizosi Ghosi Wẹ Ahima (Mak 8.11-13; Luk 12.54-56)*

<sup>1</sup> Ndi Itu-Farisi le ndi Itu-Sadusi nọ bịa d'e kunrun Jesu, lele e, si a ghosi wẹ ahima gha elu-igwee bịa.

<sup>2</sup> O nọ za wẹ, si, “O ru ogen enyasi, onu si, ‘Uhuohin siko d'a ri mma, makeni igwere fon efon.’ <sup>3</sup> Utuntun, unu si, ‘Mirin jenkọ d'e zue tani makeni igwere efonni.’ Onu marin kẹ wẹ dọn e gi igwere a kowa ihien jenkọ d'e meni, kale unu ara s'eka a kowa ihien ihien ri e me ogeni ri a ghosi.”

<sup>4</sup> Eje-agbo enya rileni ụzo ohu ri a cho ahima. Kani, o nwonn ahima wẹ jenkọ d'a ghosi wẹ, wezuka ahima ihien me onye-amuma wu Jona.” O nọ na wẹ to, gha ebenu pu.

### *Yisti Ndi Itu-Farisi Le Ndi Itu-Sadusi (Mak 8.14-21)*

<sup>5</sup> Ogen umu-azuun a gi fetuguu mirin Galili, wẹ nọ hūn a nị a zole wẹ brẹdi.

<sup>6</sup> Jizosi nọ si wẹ, “Kpachanpu nị enya ebe yisti ndi Itu-Farisi le ndi Itu-Sadusi ri.”

<sup>7</sup> Wẹ nọ sị ibe wẹ, “Ọ rị e ku ihienni makele ẹnị e wẹhẹni brẹdi.”

<sup>8</sup> Ogen Jizosị gi marin ihien wẹ rị e ku, ọ nọ sị wẹ, “Kị ọnu rị e kuni nị unu e nwon brẹdi? Euu, unu ndi okukwe nta! <sup>9</sup> Ọnu e k'e ghotakwo nwan? Unu anyanhanni ogbe brẹdi isen hu mmadu ogun-iri kwasi nnu-mmebuọ ri le ukpali ole onu kponjun ihien wẹ rihodu? <sup>10</sup> Unu anyanhanni ogbe brẹdi esa mmadu nnu-iri ri le ukpali ole unu kponjun ihien wẹ rihodu? <sup>11</sup> Kị haịn onu gileni ghoha nị ele brẹdi *mmaka* ke m rị e ku? Kpachanpu nị ẹnya ebe yisti ndi Itu-Farisi le ndi Itu-Sadusi rị!” <sup>12</sup> 'Ya wẹ nọ ghoha nị ele yisti brẹdi *mmaka* gi a fu k'o sị wẹ kpachanpu nị ẹnya, kanị o gi e e ku nkuzi ndi Itu-Farisi le ndi Itu-Sadusi.

*Pita E Ku Onye Jizosị Wu*  
(Mak 8.27-30; Luk 9.18-21)

<sup>13</sup> Ogen Jizosị gi banye egberẹ Sizeria-Filipi, ọ nọ ju umu-azuun a sị, “Onye ke wẹ sị nị 'ya ke mme wu Nwa nke Ihian wu?”

<sup>14</sup> Wẹ nọ za, sị, “O nwe ndi sị Jonu hun e me mirin-Chuku, ndi ozo sị Elaija, ndi ozo sị Jerimaya mobu onye ohu ime ndi-amuma *mbu*.”

<sup>15</sup> Kanị ọ nọ sị wẹ, “Onye ke unu sị nị 'ya ke m wu?”

<sup>16</sup> Saimonu wu Pita nọ za, sị, “Yu wu Onye Hu Osolobue Tume, hun wu Kraisti, Nwa Osolobue—Osolobue hu rị ndun.”

<sup>17</sup> Jizosị nọ sị a, “Onye wẹ gozi agozi k'i wu Saimonu nwa Jona\*! Make ni ele ihian ghosi i ihienni, kama, Nedi m hun rị elu-igwee ghosi i 'ya. <sup>18</sup> M rị a gwa i, i wu Pita†, m jenko d'a tun uka m ye elu omumanị, iken onwun a saeka meri e. <sup>19</sup> M jenko d'e ye i isanhan Ali-eze elu-igwee: ihien owule i sị, 'Mba,' elu-owa elu-igwee siko d'a sị, 'Mba.' Ihien owule i sị, 'Eghee,' elu-owa, elu-igwee jenko d'a sị, 'Eghee.' ”

<sup>20</sup> 'Ya Jizosị nọ dokenme umu-azuun a eka-ntin, sị wẹ agwale onye owule nị 'ya wu Onye Hu Osolobue Tume wu Kraisti.

*Jizosị E Ku Oku Afunfun O Siko D'a Ta Le Onwun A*  
(Mak 8.31—9.1; Luk 9.22-27)

<sup>21</sup> Gha ogen hu jenme, Jizosị nọ gwama umu-azuun a, sị, “M jenko d'e jenriri Jerusalem, ndi-isi le ndi-isi nchu-ejan le ndi-nkuzi Iwu jenko d'e me m nị m ta afunfun bu oda. Wẹ jenko d'e gbu m, kanị, hun m'e akpu-uhuohin eto, Osolobue jenko d'a gha onwun weli m.”

<sup>22</sup> Kanị Pita nọ weri e si usuo, jugbo a, sị, “Di-nwonni-enyi, Osolobue a ju; o nwonni ogen ihienni e gi me i!”

<sup>23</sup> Kanị Jesu nọ gbehuto, sị Pita, “Ekwensu, pu nị m! I rị a nokin m uzo, make ni y'a rị e ro nke Osolobue, nke ihian k'i rị e ro.”

<sup>24</sup> 'Ya Jizosị nọ sị umu-azuun a, “Onye owule cho n'o son m, 'ya jukwo enwen e, buru obe e, sonme m. <sup>25</sup> Make ni onye owule cho n'o ghe isi, isi e a to a, kanị onye owule tuhu ndun a make ufiri m jenko d'a hun a. <sup>26</sup> Elee erere k'o ban nị ihian e nwonchanringuu uwa ile, tuhu ume-ndun a? Kini ke ihian siko d'e gi gbari ume-ndun a?”

<sup>27</sup> “Eghee, Nwa nke Ihian le ndi mmon-ozu e jenko d'a bia; o siko d'e gi ogho Nedi e bia. Ogen hu, o jenko d'a ku onye owule ugwo ihien o me. <sup>28</sup> M rị a gwa unu ezioku, o nwongho ndi rị ebeni hun jenkoleni d'a nwun d'e ru ni a hun wẹ Nwa nke ihian k'o lala nọke Eze kị Ali-eze e.”

\* **Isi Nke Mmisin:17** Jonu † **Isi Nke Mmisin:18** “Pita” wu “omuma” onu Griki.

## Isi Nke Mm̄sa

### *Jizōsị E Nwōnhutō*

(Mak 9.2-13; Luk 9.28-36)

<sup>1</sup> Ogēn akpū-uhūōhīn isin gi ghafegūū, Jizōsị nọ weri Pita lẹ Jemisi lẹ Jōnū nwēnē Jemisi, kīrī wē si elu-ugu jēn elu ōda-ōda; 'ya lẹ wē sūō wī. <sup>2</sup> Jesu nọ nọ id'ēnya wē nwōnhutō: ihun ẹ nọ nwunmē rīkē ẹnya-anwūn, ẹwo o yī nọ hēnrin nke ōchan, nwunmē kē ukpē.

<sup>3</sup> Idumuzi Mozizi lẹ Ẹlajja nọ fopūha ebe wē rī, wē lẹ Jizōsị nọ kumē oku.

<sup>4</sup> Pita nọ sị Jizōsị, “Di-nwōnni-ēnyi, ọ hūghō mma nī ẹnyi rī ebeni. Omēni y'a chōghō, m jēnkō d'e mēmē ōdū ẹtō ebeni: ohu wū nke i, ohu wū nke Mozizi, ohu wū nke Ẹlajja.”

<sup>5</sup> Ebe ọ rī e ku ihiēnni, idumuzi, orukpu nwunchannī nọ kpumē wē. Olu nọ gha imē orukpu ahūn sị, “Ọnwān wū ezi Nwa m; ihiēn ẹ a sūōka m; gōn n'ē ntīn!”

<sup>6</sup> Ogēn ụmū-azūūn Jesu ndi hū gi nū ihiēnni, okēn egun nọ tūma wē, wē nọ dan alī, wē ihun kpumē alī. <sup>7</sup> Kanī Jizōsị nọ bīa ebe wē rī, mētū wē ẹka, sị, “Lihi ni, atūlẹ ni egun.” <sup>8</sup> Ogēn wē gi wesi ẹnya elu, o nwōnzini onyē wē hūn karī Jizōsị.

<sup>9</sup> Ogēn wē gi gha elu-ugu hū hidanla, Jizōsị nọ dọ wē ẹka-ntīn, sị, “Agwakwōlẹ nī onyē ōwūlẹ ihiēnni ọnū hūn d'e ru ogēn Osolobue e gi ghagūū ọnwūn weli mme wū Nwa nke Ihian.”

<sup>10</sup> Ụmū-azūūn nọ jū a, sị, “Kī haīn nwan ndi-nkuzi Iwu gi a sị nī Ẹlajja jēnkō d'e burīrī ūzō biagūū?”

<sup>11</sup> O nọ za wē, sị, “Eziē rō nī Ẹlajja jēnkō d'e bu'zō biagūū d'a kwademēchanrīngūū ihiēn ile. <sup>12</sup> Kanī m rī a gwa ụnū nī Ẹlajja a biagūū bụ amarīnni w'a, e mē w'ē ihiēn sūō nī wē. Eriira kē mme wū Nwa nke Ihian jēnkō nwan d'e gi ta afūnfūn ẹka wē.” <sup>13</sup> Ya ụmū-azūūn a nọ ghōta nī Jōnū hūn e mē mirin-Chuku k'ọ rī e ku.

### *Jizōsị A Zūō Nwata Eje-mmōn Rī Imē Ẹ*

(Mak 9.14-29; Luk 9.37-43a)

<sup>14</sup> Ogēn wē gi ru ebe igunrun hū rī, okēnniye ohu nọ bīa d'e kunrun Jizōsị, sekpu n'ē alī, sị, <sup>15</sup> “Di-ōkpa, mē omikēn nwa-m-okēnniye! Ibobo rī a kū a. O rī a ta okēn afūnfūn; ọ danyesōnmē imē okūn lẹ imē mirin. <sup>16</sup> M wēhē nī ụmū-azūūn i 'ya, kanī asanī wē ẹka zūō a.” <sup>17</sup> Jesu nọ sị, “Euu, agbō nwōnlēni okukwe! Agbō zinlēni?! Elee ogēn kē m k'e sōnru ụnū nōdī? Elee ogēn k'e m k'e dinruni ọnū?! Wēhē nī nī m'ē.” <sup>18</sup> Ya k'ọ nọ jūgbō eje-mmōn hū, ọ nọ gha imē nwata hū pūha, nwata hū nọ dīnhīn ozigbo.

<sup>19</sup> Ya ụmū-azūūn a nọ bīa d'e kunrun ẹ ebe 'ya sūō rī, jū a, sị, “Kī haīn ẹnyi gilēni saēka chūpū a?” <sup>20</sup> O nọ za wē, sị, “Makēni okukwe ụnū ehini. M rī a gwa ụnū ezioku, omēni ọnū nwōn okukwe hūn handē kē mkpūrū mōstadi, ụnū jēnkō d'a s'ẹka sị ugūnī, 'Gha ebeni pū si ebahūn!' O jēnmē. O nwōnni ihiēn jēnkō d'a karī ụnū ẹka! [ <sup>21</sup> Kanī ụdīnī a ra pū wezūka nī wē bu-ọnū mē ekpere.”]

### *Jizōsị E Kuzi Oku Onwūn A*

(Mak 9.30-32; Luk 9.43b-45)

<sup>22</sup> Ogēn Jizōsị lẹ ụmū-azūūn a gi zu imē Galili, Jizōsị nọ sị wē, “Wē jēnkō d'e we mme wū Nwa nke Ihian che ẹka ihian, <sup>23</sup> wē jēnkō d'e gbu m; hūn m'ē akp'ōhīn ẹtō, Osolobue e weli m.” Ọnwān nọ fūkēnmē wē.

### *Iku Ugwō-isi Ulo-nso*

<sup>24</sup> Oḡen w̄e gi ru Kapan̄om, nd̄i a na uḡw̄o-isi Ụl̄o-ns̄o n̄o j̄enburu Pita, s̄i a, “Onȳe-nkuzi ̄on̄u ara k̄ud̄e uḡw̄o-isi\* Ụl̄o-ns̄o ra?”

<sup>25</sup> Pita n̄o s̄i, “O k̄u a k̄u.” Oḡen o gi l̄ua, Jiz̄os̄i n̄o bu ̄e ụz̄o kup̄uha a, s̄i a, “Saim̄on̄u-o, k'i r̄o? Onȳe k̄e nd̄i-nze ụwan̄i a na ụt̄u ich̄en-ich̄en w'a na? Ụm̄u w̄e ra nd̄i ọz̄o?”

<sup>26</sup> Oḡen o gi s̄i, “Nd̄i ọz̄o.”

Jiz̄os̄i n̄o s̄i a, “Ya w̄u n̄i ụm̄u w̄e ara k̄u. <sup>27</sup> Kani, amam̄gbe ̄enyi e m̄e ih̄ien e se oku, sh̄i mirin h̄u; y'a t̄uye ukp̄o i; y'e weri az̄un ibuz̄o i sik̄o d'e gbu—sh̄iap̄u a ̄on̄u, i sik̄o d'a h̄un akp̄ur̄u eḡho sh̄ek̄el̄u† ohu. Weri ̄e n'i gi ̄e k̄u uḡw̄o-isi m̄me l̄e 'yu.”

## Isi Nke Mm̄esat̄o

*Onȳe Kachanr̄inn̄i im̄e Al̄i-eze Elu-igwee*

*(Mak 9.33-37; Luk 9.46-48)*

<sup>1</sup> Oḡen h̄u, ụm̄u-az̄un̄ Jiz̄os̄i n̄o b̄ia d'e kunrun Jiz̄os̄i, s̄i, “Onȳe kachanr̄in̄ im̄e Al̄i-eze elu-igwee?” <sup>2</sup> O n̄o kp̄o nwata ohu, bu ̄e che etintinn̄ai w̄e, s̄i, <sup>3</sup> “M r̄i a gwa ụn̄u ezioku, om̄eni ụn̄u egbehut̄on̄i, w̄ur̄u nd̄i n̄o k̄e ụm̄ūeka, o nw̄on̄ni oḡen ̄on̄u e gi banye Al̄i-eze elu-igwee. <sup>4</sup> Onȳe ̄ow̄ul̄e wel̄ua enw̄en ̄e al̄i, w̄ur̄u onȳe n̄o k̄e nwatani, 'ya w̄u onȳe kachanr̄inn̄i im̄e Al̄i-eze elu-igwee. <sup>5</sup> Onȳe ̄ow̄ul̄e nabanhan nwata n̄o ̄en̄ina mak̄e ufiri ̄efan m a nabanhanḡūo m.”

*Onw̄unwan*

*(Mak 9.42-48; Luk 17.1-2)*

<sup>6</sup> “Kani onȳe ̄ow̄ul̄e han onȳe ohu im̄e nd̄in̄i m̄e nt̄in̄ h̄un kwerini ni m m̄e nj̄o, ̄o ka mma n̄i w̄e k̄enm̄e ̄ol̄o hi-ogbe ye onȳe h̄u olu, t̄u a ye im̄e ohimin mini. <sup>7</sup> Ụwa r̄i im̄e nsongbu, mak̄e ih̄ien nd̄i h̄u e m̄e ih̄ian e m̄e nj̄o r̄in'a! Ih̄ien k'a han ih̄ian m̄e nj̄o k'a b̄iakw̄o-o, kal̄e nsongbu r̄i n̄i onȳe h̄u w̄e j̄enk̄o d'a gha ̄eka a b̄ia.”

<sup>8</sup> “Om̄eni ̄eka i m̄ob̄u ụk̄u i a hāin̄ i e m̄e nj̄o, bep̄u a tuhu. O ka i mma n̄i banye nd̄un b̄u ̄eh̄īu i ezuni m̄ob̄u n̄i dan nḡur̄o, kar̄i n̄i w̄e t̄u i ye im̄e ̄ok̄un it̄eb̄it̄e b̄u ̄eka i eb̄ūo l̄e ̄ok̄u i eb̄ūo zu oke. <sup>9</sup> Om̄eni ̄en̄ya i a hāin̄ i e m̄e nj̄o, gup̄u a tuhu. O ka i mma n̄i gi ̄en̄ya ohu s̄ūo banye nd̄un kar̄i n̄i w̄e t̄u i ye ̄ok̄un-mm̄on̄ b̄u ̄en̄ya i eb̄ūo r̄i a r̄i.”

*Ilu Jesu Gi At̄unr̄un H̄u Tuhuni Ta*

*(Luk 15.3-7)*

<sup>10</sup> “H̄un n'a n̄i ụn̄u elegberini onȳe ̄ow̄ul̄e im̄e nd̄in̄i m̄e ̄ek̄er̄e. Mak̄eni, m r̄i a gwa ụn̄u, nd̄i mm̄on̄-oz̄i w̄e r̄i ebe N̄edi m h̄un r̄i elu-igwee r̄i e lee ih̄un ̄e oḡen ile. <sup>11</sup> Mak̄eni m̄m̄e w̄u Nwa nke Ih̄ian b̄ia d'a z̄ūop̄uha nd̄i huni.”

<sup>12</sup> “K̄in̄i k̄e ̄on̄u ro? Om̄eni ih̄ian nw̄on̄ at̄unr̄un ̄oḡun-is̄en, ohu im̄e w̄e a kpahu, ̄o nat̄ok̄o ohu-ar̄ia-oḡun-is̄en h̄od̄un̄i elu-ugu ebah̄un w̄e n̄o a kpa nni j̄enm̄e d'a ch̄o ohu h̄u kpahuni? <sup>13</sup> O h̄un a, m r̄i a gwa ụn̄u ezioku, o j̄enk̄o d'a gh̄ogh̄o n'a kar̄i ohu-ar̄ia-oḡun-is̄en h̄u kpahulen̄i. <sup>14</sup> ̄Er̄ir̄az̄ik̄w̄o, N̄edi ̄on̄u h̄un r̄i elu-igwee ach̄on̄i n̄i onȳe ̄ow̄ul̄e im̄e nd̄in̄i m̄e ̄ek̄er̄e la iwi.”

*Nw̄en̄e I M̄e I Nj̄o K'i J̄enk̄o D'e M̄e?*

<sup>15</sup> “Nw̄en̄e i m̄e i nj̄o, j̄en d'a gwa a mm̄ef̄ie ̄e ebe 'yu n̄i 'ya s̄ūo r̄i a. Om̄eni o ḡongh̄o i nt̄in̄, 'ya w̄u n̄i y'e wechinh̄enḡūo nw̄en̄e i az̄un̄. <sup>16</sup> Kani, om̄eni o ḡon̄ni i nt̄in̄, weri onȳe ohu m̄ob̄u mm̄adu eb̄ūo che ni enw̄en̄ i, 'yu l̄e w̄e e j̄enzi d'a h̄un a k̄eni o m̄eye w̄e ̄en̄ya. <sup>17</sup> O j̄u n'o ḡon̄k̄o w̄e nt̄in̄, gwa nd̄i ụka. O j̄u n'o

\* **Isi Nke Mm̄esa:24** uḡw̄o-isi. Akp̄ur̄u eḡho w'a kp̄o “drak'ma” eb̄ūo k̄e w̄e gi a k̄u uḡw̄o-isi Ụl̄o-ns̄on̄i.

† **Isi Nke Mm̄esa:27** “Sh̄ek̄el̄u” w̄u drak'ma ̄en̄o.



gonko uka ntin, weri e rike onye ghalen i fe Osolobue mobu onye a na ugwo-isi njọ a ma ikpe.”

### *Iken Uka Kraisti Nwon*

<sup>18</sup> “Ezioku ke m ri a gwa unu, ihien owule unu si, ‘Mba’ elu-uwa, elu-igwee jenko d’a si, ‘Mba.’ Ihien owule onu si, ‘Eghee,’ elu-uwa, elu-igwee jenko d’a si, ‘Eghee.’ <sup>19</sup> M rizi a gwa unu ezioku, omela mmadu ebuo ime onu e kwerigbame elu-uwani rio ihien owule. Nedi m hun ri elu-igwee siko d’e me ni unu ‘ya. <sup>20</sup> Makeni ebe owule mmadu ebuo mobu eto gi ufiri efan m zu, mme le we ri ebenu.”

### *Mgbaghari*

<sup>21</sup> Pita no bia d’e kunrun Jizosi, si a, “Di-nwonni-enyi, mgbe ole ke nwen m siko d’e me m njọ a gbaghari m’a? Mgbe esa?”

<sup>22</sup> Jizosi no si, “Asini m’i mgbe esa, kan mgbe esa-esa uzọ iri kwasị ogun eto.”

### *Ilu Jesu Gi Odibo Hun Ju N’o Gbaghariko Ta*

<sup>23</sup> “Ya wu, Ali-eze elu-igwee no ke ebe eze ohu no cho ni ‘ya le ndi idibo e gbako egbo we gi e. <sup>24</sup> Ogen o gi gbakoma, we no wehen’e onye ohu gi e egbo higbu enwen e ogbe, k’e zu we kusonme ndi-orun nnu isen-kwasị-ogun orogbo ahua mmisen. <sup>25</sup> Kan o sani aka ku a. Eze no si we re ‘ya le nwunye e le umu a le ihien ile o nwon, wehe egbo d’a ku a ugwo o gi e.”

<sup>26</sup> “Make onwan, odibo hu no gbu osekpu, rikem e, si, ‘Nna, nwon ni m ndidi, m jenko d’a kucharin i ihien ile m gi i.’ <sup>27</sup> Nna a no gi omiken hapu a, gbaghari a, si a y’a kuzile ugwo hu o gi e.”

<sup>28</sup> “Kan, ogen odiboni gi pu, o no hun odibo ibe e hun gi e egbo-orun akp’ohin ogun-isen suo. O no todon e ekpiri, si a, ‘Ku m ugwo i gi m.’ ”

<sup>29</sup> “Ya odibo ibe e hu no dan ali, rikem e, si, ‘Nwon ni m ndidi, m jenko d’a ku i ugwo i.’ <sup>30</sup> Kan o no ju, jen d’e bu e che ime ulo-ngan d’e ru ogen o jenko d’a ku a ugwo hu.”

<sup>31</sup> “Ogen idibo ibe e gi hun ihien, o futu we oda-oda ime obi, we no jen d’a gwa Nna we ihien ile meni. <sup>32</sup> ‘Ya nna a no kpọ a, si, ‘Odibo efọ-njọ! M hapu i, si i akuzile ugwo hu ile i gi m, makeni i rio m ario. <sup>33</sup> O furuni n’i me ni odibo ibe i omiken ke m don me n’i omiken?’ <sup>34</sup> Nna a no gi olulu w’e ye we ni we ye e afunfun ime ulo-ngan d’e ru ogen o jenko d’a kucharin ugwo hu ile o gi.”

<sup>35</sup> Ya wu, erira ke Nedi m hun ri elu-igwee jenko d’e mezikwo onye owule ime unu, omeni y’e gini obi i ile gbaghari nwen i.

## **Isi Nke Mmitenei**

### *Jizosi A Kuzi Banyeni Mkpechan*

(Mak 10.1-12)

<sup>1</sup> Ogen Jizosi gi kucharinguu ihien ndini, o no gha Galili pu, shi egbere Judia hun ri nketu Iyi Jodani. <sup>2</sup> Igunrun hi-ogbe no sonme e, o no zuo we ebenu.

<sup>3</sup> Ndi hu ime ndi Itu-Farisi no bia d’e kunrun e, keni we shi n’e onyan. We no ju a, si, “O nwego ihien owule iwu ku ni ya ke me okenny kpechan nwunye e?”

<sup>4</sup> Jizosi no za, si, “Onu e ke gun a ime Ekwkw-nso ni Onye hun keni we ke we oken le onyenny ogen mbidon? Unu e ke gun a n’o <sup>5</sup> si, ‘Make onwan, okenny siko d’a nato nedi e le nne e, jen d’a banye ni nwunye e, we ebuo a wuru ehuhuhu.’ <sup>6</sup> ‘Ya wu, elezi we mmadu ebuo, kan we wu ehuhuhu. ‘Ya wu, ihien Osolobue wegbamagu, ihian y’e kebele e.”

<sup>7</sup> Ndi Itu-Farisi hu no ju a, si, “Ki hain nwan Mozizi gi ye iwu ime Ehuhuo-nso, si ni okenny siko d’a s’eka ye nwunye e ehuhuo-mkpechan, kpechanpu a?”

<sup>8</sup> Jizosị nọ za, si, “Makēni obi ọnụ e zeke—'ya haịn Mozizi gi hapụ ụnụ nị ụnụ kpechan nwunye ụnụ; kanị ele ẹrịra k'ọ rị oge mbidon. <sup>9</sup> M rị a gwa ụnụ, onye ọwụle kpechan nwunye ẹ luma onye ọzọ, wezuka nị nwunye ẹ zọ ụkụ ye ofia, a gherele.”

<sup>10</sup> Ụmụ-azụun a nọ si, “Omēni ẹrịra k'ọ rị ẹgbata okennyē le nwunye ẹ, ọ ka mma nị alunị wē di-le-nwunye.”

<sup>11</sup> Kanị Jesu nọ si wē, “Ele ihian ile jenkọ d'a saeka nabanhan okuni, mmanị ndi hụn ọ wụ nke wē. <sup>12</sup> O nwon ndi ghaleni a lụ di-le-nwunye makēni ẹhụ wē ezuni oke kete w'a mụle wē; o nwon ndi ghaleni a lụ di-le-nwunye makēni ihian mēme wē ẹrịra; o nwon ndi si nị alukọ wē makē ufiri Alị-eze elu-igwee. Onye hūn jenkọ d'a saeka nabanhan okuni 'ya nabanhan a.”

### *Jizosị A Gọzi Ụmụ-ndu*

*(Mak 10.13-16; Luk 18.15-17)*

<sup>13</sup> O nwē ndi wēheni Jizosị ụmụ-ndu kēni ọ bu ẹka kwasị wē, mē ekpere, kanị ụmụ-azụun a nọ jugho ndi hū. <sup>14</sup> Kanị Jizosị nọ si, “Hatu nị ụmụ-ndu nị wē bịa d'e kunrun m; egbondonle ni wē, makēni Alị-eze elu-igwee wū nke ndi nọ ẹnina.” <sup>15</sup> Ọ nọ bu ẹka kwasị wē, gha ebahun pū.

### *Okorobia Odafin Hu*

*(Mak 10.17-31; Luk 18.18-30)*

<sup>16</sup> Ya kē onye ohu nọ bịa d'e kunrun Jizosị, si, “Onye-nkuzi, elee ọrụn-oma kē m siko d'a run nị m nwonrin ndun itebite?”

<sup>17</sup> Jizosị nọ si a, “Kị haịn i gi a jū m oku ihien rị mma? Onye ohu sūo rị mma. I cho n'i banye ndun, donme iwu ndi hū rị ime Iwu.”

<sup>18</sup> Ọ nọ si, “Elee ndi?”

Jizosị nọ si, “Egbule ochu; agherele; ezunle ohin; ebuokinle ihian ọnụ; <sup>19</sup> gbaye nedi i le nne i; ihien ibe i ya sūo i kē ihien enwen i don a sūo i.”

<sup>20</sup> Okorobia hū nọ si, “M hū e donme ihien ndini ile, kị hoduzi m jenkọ d'e mē?”

<sup>21</sup> Jizosị nọ si a, “I cho n'i zu oke, jenme, rechanrin ihien ile i nwon, y'e we eghe ẹ ye ndi igbenye, gi ẹ nwon aku-le-uba ime elu-igwee, y'a bịa d'e sonme m.” <sup>22</sup> Oge okorobia hū gi nū ihienni, ndun nọ guu a, ọ nọ sukuru, pū, makele o nwon ihien oda-oda.

<sup>23</sup> Jizosị nọ si ụmụ-azụun a, “M rị a gwa ọnụ ezioku, o jenkọ d'a fū ọrụn ebe odafin jenkọ d'a nọ banye Alị-eze elu-igwee. <sup>24</sup> M rizi a gwa ụnụ, o jenkọ d'a ka nfe nị anyinnyan-mkpukpuke wū kamelu gha oghere oloden kari nị odafin banye Alị-eze Osolobue.” <sup>25</sup> Oge ụmụ-azụun a gi nū ihienni, ọ tūkenme wē ẹnya, wē nọ si, “Onye jenkọ d'a sazi nwan ẹka nwon nzuopuha?”

<sup>26</sup> Kanị Jizosị e lee wē ẹnya, ọ nọ si wē, “Ebe ihian rị, ọ sako ẹka mē, kanị ebe Osolobue rị, o nwonni ihien wē ghaleni a saeka e mē.”

<sup>27</sup> 'Ya Pita nọ si, “Lee ẹ, ẹnyi a laguo ihien ile to sonme i, kini kē ẹnyi jenkọ nwan d'e nwonhen?”

<sup>28</sup> Jizosị nọ si wē, “M rị a gwa ọnụ ezioku, ime uwa ohun lalani, oge wē jenkọ d'e gi mēme ihien ile nke ohun, oge hū Nwa nke Ihian jenkọ d'e gi nodi ukpo ẹ nwē ogho, ụnụ ndi hū sonni m siko d'a nodisonme ukpo mmebuo, a kị ebon mmebuo rị Izrelu. <sup>29</sup> Onye ọwule hūn o mēni o giguu ufiri m nato ulo ndi o nwon mobu umune-ẹ-ikennyē mobu umune-ẹ-ikpoho mobu nedi ẹ mobu nne ẹ mobu ụmụ a mobu alị o nwon, jenkọ d'e nwonhen wē uzo ogunisen, nwonhenzikwo ndun itebite. <sup>30</sup> Kanị, ndi bu oda bu uzo jenkọ d'a kpari azuun, ndi kpa azuun e buru uzo.”

## Isi Nke Ogun

### *Ihiyen Jesu Gi Ndi Run Orun Ime Ugbo Kuzi*

<sup>1</sup> “Makeni Ali-eze elu-igwee ri ke ebe onye ohu no pu uz'utuntun d'e weri ndi orun hun jenko d'a run ime ugbo-vaini a. <sup>2</sup> Ogen 'ya le we gi kwerigbamagu n'o jenko d'a ku we egbo orun akpu-uhuhin wu dinariosi ohu, o no zi we ban ime ugbo-vaini a d'a runma orun.”

<sup>3</sup> “Thien noke okuloku itenei utuntun, o no puzi, hun ndi ozọ wuzo mmaka ime afia. <sup>4</sup> O no si we, ‘Unu nwen jenne ugbo-vaini m d'a run orun, m jenko d'a ku unu ugwo ohunma.’ We no jenne.”

<sup>5</sup> O puzikwo okuloku mmebuo, ogen hu anwun gi a ri isi le okuloku eto efinnai, o no mezikwo ihien ohu ahun.”

<sup>6</sup> “Thien rike okuloku isen enyasi, o no puzi, hun ndi ozọ turusonmeni; o no si we, ‘Ki hain onu gi turu ebeni mmaka kete utuntun?’ ”

<sup>7</sup> “We no si a, ‘Makeni o nwonna onye we enyi orun.’ O no si we, ‘Unu nwen jenne ugbo-vaini m d'a run orun.’

<sup>8</sup> O ru ogen enyasi, onye hu nwon ugbo-vaini hu no si onye hun e lepu n'a ugbo-vaini hu enya, ‘Kpo ndi orun hu n'i ku we ugwo we, gha ndi ikpazuun kuma d'e ru ndi ibuzo.’ <sup>9</sup> Ogen ndi hu gha okuloku isen enyasi runma gi bia, we no ku onye-onye ime we egbo-orun akp'ohin ohu-ohu.”

<sup>10</sup> “Ogen ndi ibuzo gi bia, we ro ni we jenko d'a kukari we egbo-orun akp'ohin; kan we no ku onye-onye ime we egbo-orun akp'ohin\*. <sup>11</sup> Ogen we gi kuguu we ugwo, we no denwinwinma ni onye hun nwon orun, <sup>12</sup> si, ‘Ndi ikpazuunni run mgbahunme okuloku ohu suo, bu enyi nwen bu orunni isi kete utuntun, ma anwun, kale y'a ku enyi le we ahanmahan.’ ”

<sup>13</sup> “Kani o no shari onye ohu ime we, si a, ‘Di-enyi, a ri m e megbu i; ele egbo-orun akp'ohin ke me le yu kwerigbama? <sup>14</sup> Weri hun wu nke i lama; mme cho ni m ye onyeni we we ikpazuun ke m don ye i. <sup>15</sup> Anikozide we m gi ihien m me ihien m cho ni m gi e me ra? Ra i ri e we iwe ni m ri a ha-eka?’ ”

<sup>16</sup> “Ya wu, ndi kpa azuun jenko d'e bu uzọ, ndi bu uzọ a kpari azuun.”

### *Hun m'e Mgbe Eto Jizosi Ku Oku Onwun A*

*(Mak 10.32-34; Luk 18.30-34)*

<sup>17</sup> Ogen Jizosi gi jenko Jerusalem, o no wesi umu-azuun a nko ohu, si we, <sup>18</sup> “Lee n'e, enyi jenko Jerusalem; enyi ru ebahun, we siko d'e re Nwa nke Ihian ye ndi-isi nchu-ejan le ndi-nkuzi Iwu. We jenko d'a ma a ikpe-onwun, <sup>19</sup> we e ye ndi ali ndi ozọ ni we kpa a ye emu, fian a mkpinsin, kpogbu e elu obe; kani hun m'e akp'ohin eto, Osolobue jenko d'e weli e.”

### *Ihiyen Nne Ohu Rio Ni Umu A*

*(Mak 10.35-45)*

<sup>20</sup> Ya nne Jemisi le Jonu, umu Zebedi, no wehe we d'e kunrun Jesu, o no gbu osekpuihun e, rio a n'o men'e ohunma. <sup>21</sup> Jesu no si a, “K'i cho?” O no si a, “Ku e ni onye ohu ime umu-m-ikenye ebunni jenko d'a nodi ali eka-ihien i, hun-ebọ a nodi ali eka-ekpen i ime ali-eze i.”

<sup>22</sup> Kani Jizosi no si, “Onu a marin ihien onu ri a rio. Ni unu saeka ra ihien ri ime mkpu hun m jenko d'a ra?” We no si, “Enyi jenko d'a s'eka.” <sup>23</sup> O no si we, “Ezioku-ezioku, unu jenko d'a ra ihien ri ime mkpu m, kani ele mme jenko d'e ku onye siko d'a nodi ali eka-nni m le eka-ekpen m; kama ndi hu Nedi m kwademe n'e, we jenko d'a nodi a.”

\* **Isi Nke Ogun:10** Griki: dinariosi



<sup>24</sup> Oge ụmụ-azụ ịrị ịhọdunị gi n'ụzọ ihienni umunye ẹbụọ hụ mē, wē n'ọ bumeni umunye ẹbụọ hụ olulu. <sup>25</sup> Kanị Jizosị n'ọ kpọzunhan wē, sị wē, “Ụnụ a maringhọ n'ị ebe ndị alị ndị ọzọ rị ndị hụn a k'ini e mē r'ikē sị uwe nwon ndị wē r'ị a k'ị, ndị-ndu wē e mē wē a marin n'ị uwe r'ị a k'ị wē. <sup>26</sup> Ka emele n'ị erira. Onye ọwule chọ n'ọ wuru oken ihian ime ọnụ, 'ya wuru odibo ụnụ; <sup>27</sup> onye ọwule chọ n'ọ wuru onye ibuzo ime ụnụ, 'ya wuru igbon ọnụ — <sup>28</sup> n'okē kē Nwa nke Ihian don b'ia, ele n'ị wē gba n'a odibo, kanị, n'ọ gba odibo, yezikwọ ndun a, gi e gbahua ndi bu ọda.”

*Jizosị A Zuo Ndị Enya-ishi Ebuo*  
(Mak 10.46-52; Luk 18.35-43)

<sup>29</sup> Oge Jesu le ụmụ-azụ a gi gha Jeriko puko, igunrun hi-ogbe n'ọ s'omē e. <sup>30</sup> Ikennyē ẹbụọ enya kpu ishi n'odi alị mkpenren ụzọ hụ. Oge wē gi n'ụ n'ị Jizosị ghafeko, wē n'ọ yi oro, sị, “Di-nwonni-enyi, Nwa Defidi mē n'ị enyi ebere!”

<sup>31</sup> Igunrun hụ n'ọ j'ugbo wē, sị wē kpukin ọnụ; kanị wē n'ọ yikenmede oro, sị, “Di-nwonni-enyi, Nwa Defidi, mē n'ị enyi ebere!”

<sup>32</sup> Jizosị n'ọ kusị, kpọ wē, sị, “K'ini kē ụnụ chọ n'ị m mē n'ị ọnụ?”

<sup>33</sup> Wē n'ọ s'ị a, “Di-nwonni-enyi, enyi chọ n'ị enyi leghama ụzọ.”

<sup>34</sup> Jizosị n'ọ mē n'ị wē omiken, metu wē eka enya. Ozigbo hụ, wē n'ọ h'umma ụzọ; wē n'ọ s'omē e.

## Isi Nke Ohu-kwasị-ọgụn

*Jizosị A Banhan Jerusalem Leko Onye-mmēri*  
(Mak 11.1-11; Luk 19.28-40; Jon 12.12-19)

<sup>1</sup> Oge wē gi n'okunmeme Jerusalem, e ru we Ugu Olivu hūn r'ị Befeji, Jizosị n'ọ zipu ụmụ-azụ a ẹbụọ, <sup>2</sup> sị wē, “Banye n'ị ime obodon mē ekerē hūn r'ị ụnụ ihun, ọnụ j'enko d'a hūn Jaki wē lime ebēhū le nwa a n'odiye n'ị n'e. Topu n'ị wē wehe n'ị m. <sup>3</sup> Onye s'ị ụnụ ihien ọwule, s'ị n'a hū, 'Nna chọ wē', o s'iko d'a s'ị ụnụ weri wē ozigbo.” <sup>4</sup> Onwan mē keni wē mezu ihien onye-amuma ku, sị,

<sup>5</sup> “Gwa ndi obodo Zayonu,  
lee e, eze ọnụ lala d'e kunrun ụnụ,  
o welu enwen e alị:  
ọ r'ị enu Jaki,  
le elu nwa-jaki.”

<sup>6</sup> Ụmụ-azụ a ẹbụọ hū n'ọ j'en, mē kē Jizosị don zi wē, <sup>7</sup> e wehe wē Jaki hū le nwa-jaki hū, gi ewuru w'e yiye elu e gbama elu wē, Jizosị n'ọ nyinrin wē.

<sup>8</sup> Imerinme ndi r'ị ime igunrun hū n'ọ gi ewuru wē gbama ụzọ, ndi ọzọ a kpagiri agalaba osisi ndi ris'omē ebēhū, gbama wē ụzọ. <sup>9</sup> Igunrun hū r'ị a ihun le azụn hū e yi oro, a sị,

“Ojija-mma ya r'ị n'ị Nwa Defidi!

Onye hū gi efan Di-nwonni-enyi b'ia wu onye Chuku gozi agozi!

Ojija-mma 'ya r'ị n'ị Osolobue Ebēhū Kachanrin elu ejen\*.”

<sup>10</sup> Oge o gi banye Jerusalem, ọ r'ikē s'ị wē kpasu obodo hū ile: Wē hū a j'ụ, sị, “Onye wu onwan?”

<sup>11</sup> Igunrun ahun n'ọ s'ị, “Hunni wu onye-amuma hū w'a kpọ Jizosị hūn gha Nazareti r'ị Galili b'ia.”

*Jizosị E Si Ulo-nso*  
(Mak 11.15-19; Luk 19.45-48; Jon 2.13-22)

\* **Isi Nke Ohu-kwasị-ọgụn:**9 Griki: “...ime Elu-igwee kachanrin elu e j'en”. (Osolobue kē wē gi ihienni e ku.)

<sup>12</sup> Jizọsị nọ banye Ụlọ-nsọ, chụpụ ndị ile rị a zụ afia ime Ụlọ-nsọ, hukpume teburu ndị a gbahuto ego lẹ oche ndị hụn e re oluikuku. <sup>13</sup> Ọ nọ sị wẹ,

“Wẹ de ẹ ime Ẹkukwo-nsọ, sị,  
‘Wẹ jenkọ d’a kpọ Ụlọ m ụlọ ekpere’,  
kalẹ ọnụ e giguọ a hēnrin ebe ndi-ohin e zueri!”

<sup>14</sup> Ndi ẹnya-ishi lẹ ndi-nguro nọ bia d’e kunrun ẹ ime Ụlọ-nsọ, ọ nọ zuo wẹ.  
<sup>15</sup> Kanị oge ndi-isi nchụ-ẹjan lẹ ndi-nkuzi Iwu gi hūn ihien ndi a tū ẹnya ọ rị e mē, hūnzị kẹ umu-ndu rị ime Ụlọ-nsọ rị e yi oro, a sị, “Hozana (ojija-mma) rị nị nwa Defidi!”, iwe nọ weme wẹ. <sup>16</sup> Wẹ nọ sị a, “I hū a nū ihien umu-ndu ndini rị e ku?” Jizọsị nọ sị wẹ, “Eghee, m hū a nū. Ụnū e ke guntu ebēhū Ẹhūhū-nsọ nọ sị,

‘Y’a zunguọ umueka lẹ ndi rị a ra ẹran nị wẹ ja i mma zu oke.’”

<sup>17</sup> Ọ nọ la wẹ to, gha ime obodo hū pū, si Bētani, d’a nọdị uchinchin hū.

#### *Jizọsị A Bu Osisi Figi Onu (Mak 11.12-14, 20-24)*

<sup>18</sup> Eki e fon ụzotuntun, ebe o kinkọ azuun Jerusaleṃ, ẹgun hū a gūn a. <sup>19</sup> Ọ nọ hūn osisi figi ohu mkpenren ụzọ, ọ nọ jēn ebe ọ rị; kanị, ọ hūnni ihien ọwule enu ẹ, mmanị ẹhūhū sūo. Ọ nọ sị a, “Amizile mkpuru jēnrin ejen.” Osisi hū nọ kpọpụ-nkūn ozigbo. <sup>20</sup> Oge umu-azuun gi hūn ihienni, ọ tūkenme wẹ ẹnya, wẹ nọ sị, “Nani kẹ osisi hū dōn kpọpụ-nkūn ozigbo?” <sup>21</sup> Jizọsị nọ sị wẹ, “M rị a gwa unū ezioku, ọwunī ọnū e nwonghọ okukwe bu unū enwēni obi-ebuọ, unū jenkọ d’a saeka mekarī ihien wẹ mē osisi figi hū; ẹlẹde ọhūn sūo, ọsūon’a nī ọnū sị uguni, ‘Jen d’a tū enwēn i ye ime ohimin,’ o jenkọ d’e mē. <sup>22</sup> Ihien unū gi okukwe mē ekpere rīo, ọnū jenkọ d’e nwōnhen ẹ.”

#### *A Ju Wẹ Jizọsị Kẹ Onye Zi E (Mak 11.27-33; Luk 20.1-8)*

<sup>23</sup> Oge o gi banye Ụlọ-nsọ, ndi-isi nchụ-ẹjan lẹ ndi-isi nọ bia d’e kunrun ẹ ebe ọ rị a kuzi, sị a, “Elee ikēn k’i gi e mē ihien ndini, onye ye i ikenni?” <sup>24</sup> Jizọsị nọ za wẹ, sị, “Mmē lẹ enwēn m jenkọ d’a ju unū akpū ọta ohu, unū za m’a, a gwa m ọnū ikēn m gi e mē ihien ndini.” <sup>25</sup> “Mirin-Chuku Jōnū mē, elebe k’o gha bia: ọ gha elu-igwee bia ra ọ gha ẹka ihian bia?”

Wẹ nọ tūgbame iroro, sị, “Enyi sị, ‘O gha elu-igwee bia,’ o siko d’a sị, ‘Kị hañ nwan unū gileni gi oku ẹ dōn?’” <sup>26</sup> Kanị egun igunrunni anikọ ẹnyi sị, ‘O gha ẹka ihian bia,’ makeni ihian ile weri ẹ nī Jōnū wū onye-amuma.” <sup>27</sup> ‘Ya wẹ nọ za Jizọsị, sị, “Enyi amarin.” Ọ nọ sị wẹ, “Mmē nwēn a gwakọ unū ikēn m gi e mē ihien ndini.”

#### *Jesu E Gi Umunẹ Ebuọ Kuzi Imẹ-ihien Chuku Ku*

<sup>28</sup> “Kinī kẹ ọnū ro nwan? Okennyẹ ohu mū ikennyẹ ẹbuo; o jēn d’e kunrun nke ibuzọ, sị a, ‘Nwa m, jēn d’a rūn ọrūn ime ugbo vaini tanni.’” <sup>29</sup> Ọ nọ sị, ‘Ejenko m.’ Kanị, omeguu, ọ nọ gbehuto obi ẹ, jēnme. <sup>30</sup> ‘Ya nedi ẹ nọ jēn d’e kunrun hūn-ebu, gwazi a ihien ohu ahūn. Ọ nọ sị, ‘Baba, m siko d’e jēn.’ Kanị o jēnni. <sup>31</sup> Onye ime wẹ mē ihien nedi ẹ cho?” Wẹ nọ sị, “Nke ibuzọ.” Jizọsị nọ sị wẹ, “M rị a gwa unū ezioku, ndi a na Ugwo-isi wẹ gi njo wẹ marin lẹ ndi igbaraja hū e buni unū ụzọ a banye Ali-eze Osolobue. <sup>32</sup> Makeni Jōnū bia d’e kunrun ọnū, a ghosī unū ezigbo ụzọ ahūn Osolobue cho, kanị, unū egini oku ẹ dōn. Kanị ndi a na ugwo-isi wẹ gi njo wẹ marin lẹ ndi igbaraja gi ẹ dōn; oge ọnū gide hūn ihien rị e menī unū egiden’e cheghari, kweri ihien o ku.”

#### *Ilu Jesu Gi Ndi Wẹ Ye Ugbo Run Ta (Mak 12.1-12; Luk 20.9-19)*

<sup>33</sup> “Nụ nị ilu ọzọ: O nwọn onye ohu nwọn alị, ọ nọ kụn a vainị, kenhunmẹ ẹ ugba, gu olu ebe w'a nọ a pịnpuha manya-vainị ye ime ugbo hụ, tūnzikwọ ụlọ-nche ye ẹ, bu ẹ che ẹka ndị siko d'a gha a run a e-gbu-e-ke. Ọ nọ si alị ọzọ. <sup>34</sup> Ogẹn vainị e rumẹ, ọ nọ zi ndị idibo ẹ jenni ndị hụ rị a run ugbo hụ d'a nahan wẹ ihien vainị a mị. <sup>35</sup> Ndị hụ rị a runn'a nọ kwondon ndị-idibo ẹ, gbu onye ohu ili, gbu onye ohu ozun, mazi onye ohu omuma. <sup>36</sup> 'Ya ọ nọ zijenzi ndị-idibo ẹ ọzọ bu ọda kari ndị ibuzọ. E mē wẹ wẹ ihien wẹ mē ndị ibuzọ. <sup>37</sup> Omeguū, ọ nọ zijen nwa a, si, 'Wẹ siko d'a gbaye nwa m.' <sup>38</sup> Kanị, ogẹn ndị hụ rị a run ugbo-vainị hụ gi hun nwa a, wẹ nọ si ibe wẹ, 'Onyeni wu hun jenkọ d'e nwonrin ebeni omeguū; nị enyi gbupun'a nwan weri ihien ẹ!' <sup>39</sup> 'Ya wẹ nọ weri ẹ, chupụ a ime ugbo-vainị hụ, gbu ẹ.”

<sup>40</sup> “Onye nwọn ugbo-vainị hụ bia nwan, k'o siko d'e mē ndị hụ rị a run ugbo hụ?” <sup>41</sup> Wẹ nọ za, si, “O jenkọ d'e gbu ndị-eti hụ, gbu wẹ la iwi, we ugbo-vainị hụ ye ndị ọzọ hun jenkọ d'a runn'a, e yesonmẹ ẹ ihien-ugbo ẹ ogẹn ihien-ugbo.”

<sup>42</sup> Jizosị nọ si wẹ, “Onu e ke guntu ihien Ekukwo-nsọ ku? Ekukwo-nsọ si, ‘Omuma hụ ndị a tun ụlọ ju, a wuruole hun gi ụlọ; Di-nwonni-enyi 'ya mē ihienni, ọ tuka enyi enya!’

<sup>43</sup> 'Ya wu, m rị nwan a gwa unu nị wẹ jenkọ d'a narin onu Ali-eze Osolobue, we ẹ ye ndị alị hụ hun jenkọ d'a mị mkpuru a. <sup>44</sup> Onye owule danye elu omumanị jenkọ d'e tikpochanrin, kanị o jenkọ d'e gwerinrien onye owule ọ dankwasị!”

<sup>45</sup> Ogẹn ndị-isi nchụ-ẹjan lẹ ndị Itu-Farisi gi nū ilu ndini, wẹ nọ marin nị uwe k'o rị e ku. <sup>46</sup> Wẹ te cho nị wẹ nwunrun a, kale egun igunrun rị ebahun a nini wẹ, makeni wẹ weri ẹ nọkẹ onye-amuma.

## Isi Nke Ebuo-kwasị-ogun

*Jesu E Gi Oriri-agbamekukwo Kuzi  
(Luk 14.15-24)*

<sup>1</sup> Jizosị nọ tazi nị wẹ ilu, si, <sup>2</sup> “Ali-eze elu-igwee rike ebe eze ohu nọ kpọ nị nwa a oriri-agbamehuhuo. <sup>3</sup> Ọ nọ zi ndị-idibo ẹ d'a kpọ ndị wẹ kpọ oriri-agbamekukwo hụ, kanị abianị wẹ. <sup>4</sup> Ọ nọ zizi ndị idibo ọzọ, si, ‘Gwa nị ndị hụ wẹ kpọ oriri, si, ‘Lee n'ẹ, a kwademeguū m oriri m; e gbuole m oken-efin m lẹ umu-efin m zuntọ. A kwademeguū m ihien ile; bia nị oriri-agbamehuhuo hụ.” ’ ’ <sup>5</sup> “Kanị egini w'ẹ don, onye-onye nọ jennmẹ ebe o jenkọ: onye ohu e jennmẹ ugbo ẹ, onye ọzọ e jennmẹ afia a, <sup>6</sup> ndị ọzọ nọ nwunrun ndị idibo ẹ, gbe ifenren ye wẹ ihun, gbu wẹ. <sup>7</sup> Eze hụ nọ bumẹ olulu; ọ nọ zijen ndị-agma a, wẹ nọ gbupụ ndị ogbu-ochu hụ, dunchanrin obodo wẹ okun. <sup>8</sup> Ọ nọ si ndị idibo ẹ, ‘A kwademeguū wẹ oriri-agbamekukwo hụ, kanị ndị wẹ kpọ d'e ri ẹ efuruni ndị wẹ siko d'a kpọ. <sup>9</sup> Jensonmẹ nị nwan ogbara-ogbe ichen-ichen d'a kpọ kẹ wẹ han unu hun; si nị wẹ bia oriri.’ <sup>10</sup> Ndị idibo hụ nọ jensonmẹ ogbara-ogbe ichen-ichen d'e wẹhẹ ndị ile wẹ hun, kẹ ndị-oma kẹ ndị-eje, nke wu nị ndị-obia e junchanrin ebahun wẹ rị e mē mmemme.”

<sup>11</sup> “Kanị, ogẹn eze hụ gi bia n'ọ hun ndị obia, ọ nọ hun onye ohu yileni ewuru wẹ gi e jenn agbamehuhuo. <sup>12</sup> Ọ nọ si a, ‘Di-enyi; nanị k'i don banhan ebeni bu y'e yi ewuru wẹ gi e jenn agbamehuhuo?’ Ọ shiarini ihien owule. <sup>13</sup> Eze nọ si ndị hụ e jenn'e ozi, ‘Kemm n'ẹ ukụ lẹ ẹka, tu a ye ishi hụ rị ezi, ebe ihian jenkọ d'a nọ a kwan ekwan, a ta nkwenren-eze.’ <sup>14</sup> Makeni ndị wẹ kpọ bu ọda, kanị ndị wẹ hori ebuni ọda.”

*Ajuju Banyeni Iku Ugwo-isi*  
(Mak 12.13-17; Luk 20.20-26)

<sup>15</sup> Ndị Itu-Farisi nọ jẹn d'a tū iroro nị wẹ marin kẹ wẹ a dọn gi ihien wẹ lẹ Jizọsị k'e ku nwundon ẹ. <sup>16</sup> Wẹ nọ zijen umu-azun wẹ lẹ ndi itu Herodu d'a ju a utoani: "Onye-nkuzi, enyi a maringho n'i wu onye ezioku, n'i ri a kuzi uzọ Osolobue k'o furu, n'i egun ihian ara tū i, y'a ra gbeyeni ihian. <sup>17</sup> Gwa enyi nwan ihien i ro: O furugho n'i enyi ku eze-kani wu Siza ugwo-isi ra o furuni?" <sup>18</sup> Kani Jizọsị a maringho n'i wẹ ju utoani makeni izize ẹ ri e ze wẹ. O nọ si, "Kị haịn unu gi a nwan m, onu ndi ihunna. <sup>19</sup> Ghosidele ni m eghe wẹ gi a ku ugwo-isi hu." Wẹ nọ wehen'e akpuru ego dinariosi ohu. <sup>20</sup> Jizọsị nọ si wẹ, "Isi onye lẹ efan onye wu ndini?" <sup>21</sup> Wẹ nọ si, "Nke Siza ro." 'Ya o nọ si wẹ, "We ni nwan ihien Siza ye Siza, unu e we nke Osolobue ye Osolobue." <sup>22</sup> Ogen wẹ gi nu a, o tugenme wẹ enya, wẹ nọ na a to, pu.

*Ajuju Banyeni Igha Onwun Lihi*  
(Mak 12.18-27; Luk 20.27-40)

<sup>23</sup> Uhuohin ohu huzikwo, ndi hu ime ndi Itu-Sadusi nọ bia d'e kunrun Jesu. Ndị Itu-Sadusi kweri nị ndi nwunni a ra lihi: wẹ nọ ju a utoa, <sup>24</sup> si, "Onye-nkuzi, Mozizi si n'i 'Omeni okenny nwunhun bu o muni nwa, nwene ẹ 'ya luma okpoho hu di ẹ nwun, keni o mudon ni nwene ẹ nwunni nwa.' <sup>25</sup> Ikenny ẹsa wu umune te ri ime enyi; nke ibuzo a luguu nwunye, o meguu, o nọ nwunhun bu o muni nwa, o nọ la nwunye ẹ to, nwene ẹ hun e sonne nọ luma a. <sup>26</sup> Eriazikwo kẹ nke ebuo ahun me, lẹ nke eto, d'e ru hun me wẹ ẹsa, wẹ ile a nwunhunchanrin. <sup>27</sup> Omeguu, okpoho hu nọ nwunhun. <sup>28</sup> 'Ya wu, ogen ndi nwunni e gi nwan lihi, nwunye onye k'o jenko nwan d'a wu ime mmadu ẹsa hu, ebe o me ni wẹ ile lugbari a?"

<sup>29</sup> Kani Jizọsị nọ za wẹ, si, "Unu e fieguo uzọ makeni unu a marin Ehuho-nsọ, onu amarin kẹ iken Osolobue han. <sup>30</sup> Ogen ndi nwunni siko d'e gi gha onwun lihi, aluko wẹ di lẹ nwunye, eyeko wẹ wẹ luru, wẹ jenko d'a nọ kẹ ndi mmọn-ozị. <sup>31</sup> O me nke iweli ndi nwunni, unu e ke guntu ihien Osolobue gwa onu ime Ehuho-nsọ? <sup>32</sup> O si, 'Mme wu Osolobue Ebrahim, Osolobue Aziki lẹ Osolobue Jekopu.' Osolobue ele Osolobue ndi nwunni, kani nke ndi ri ndun."

<sup>33</sup> Ogen igunrun hu gi nu nkuzi ẹ, o tugenme wẹ enya.

*Iwu Kachanrinni*  
(Mak 12.28-34; Luk 10.25-28)

<sup>34</sup> Ogen ndi Itu-Farisi gi nu nị Jesu e kpukingho ndi Itu-Sadusi onu, wẹ nọ zu, buru ẹ, <sup>35</sup> onye ohu ime wẹ wu okaa-Iwu nọ gi otaa shin'e onyan, si <sup>36</sup> "Onye-nkuzi, elee iwu kachanrin ime Iwu Mozizi?" <sup>37</sup> O nọ si a, " 'Gi obi i ile, enwen\* i ile lẹ uche i ile nwe ihien-osusuo Di-nwonni-enyi wu Osolobue i.' <sup>38</sup> Onwan wu iwu kachanrinni lẹ nke ibuzo. <sup>39</sup> Nke ebuo nọzi kẹ nke ibuzoni, o si, 'Thien ibe i siko d'a suoriri i kẹ ihien enwen i don a suo i.' <sup>40</sup> Iwu ebuoni gi Iwu Mozizi ile lẹ ihien ile ndi-amuma ku."

*Ajuju Banyeni Kraisti, Onye Hu Osolobue Tume*  
(Mak 12.35-37; Luk 20.41-47)

<sup>41</sup> Ogen ndi hu ime ndi Itu-Farisi gi nọgbame, Jizọsị nọ ju wẹ utoa, <sup>42</sup> si, "Kini kẹ unu ro banyeni Kraisti? Nwa onye k'o wu?" Wẹ nọ si a, "Nwa Defidi." <sup>43</sup> O nọ si wẹ, "Nani kẹ Mmọn-nsọ don nwan me Defidi kpọ a 'Di-nwonni-m' ebehu Ehuho-nsọ nọ si,

<sup>44</sup> 'Di-nwonni-enyi si Di-nwonni-m;  
nodi ali eka-nni m,

\* **Isi Nke Ebuo-kwasị-ogun:37** ume-ndun

d'e ru mgbe m buguụ ndị inenren i  
che okpuru uku i?" "

<sup>45</sup> “O mē nwan nị Defidi kpọ a ‘Di-nwōnni-m’, ẹghani k'o dōn wūrū nwa Defidi?” <sup>46</sup> O nwōnni onyē saeka za ihien ọwụlẹ. O nwōnzini onyē egun nị jụ a ụta ọzọ gha ụhụọhị nị jẹnmẹ.

## Isi Nke Eto-kwasị-ogun

*Jizosị Sị Wẹ Kpachanpukwọ Enya Ebe Ndị-nkuzi Iwu Lẹ Ndị Itu-Farisi Rị*  
(Mak 12.38-39; Luk 11.43-46; 20.45-46)

<sup>1</sup> ‘Ya Jizosị nọ sị igunrun hụ lẹ ụmụ-azụun a, <sup>2</sup> “Ndị-nkuzi Iwu lẹ ndị Itu-Farisi nọdị alị elu Ocho-Mozizi—‘ya wu, uwe wu ndi a kuzi Iwu Mozizi;’ <sup>3</sup> e mē nị nwan ihien ọwụlẹ wẹ gwa unu, e gi n'ẹ dōn; kalẹ, esonkwolẹ nị wẹ mē ihien wẹ rị e mē. Makeni, w'a kuzi, bu w'a ra mē ihien wẹ rị a kuzi. <sup>4</sup> W'e kēnmē ibu nyinni, hun a fū ọrūn obubu e che ihian isi-uvun, kani wẹ lẹ enwēn wẹ ara tinpude mkpinsi-eka ohu nị wẹ bu ụdị ibu hụ. <sup>5</sup> Wẹ e mē ihien ile w'e mē kēni ihian ile hun wẹ: wẹ gha e mēmkpọ Filatri ahun ihian ilee deye ihien rị Ekwkwonso e kēnmēye ezimezi ihun, e mēmkpọ wẹ nke wẹ n'o hi-ogbe. Wẹ gha e mēmkpọ Taselū ahun ihian ile a kwaye ekwa ekpere, e mēmkpọ wẹ nke wẹ n'o sue, kēni ihian hun wẹ. <sup>6</sup> Ọ sūọ wẹ nị w'a nọdị isi-ochē wẹ gha e rị oriri; a sūọ wẹ nị w'e ye wẹ ochē pū-ichēn imē ụlọ-ofufe, <sup>7</sup> nị w'e keke wẹ ekele pū-ichēn imē afia ebe ihian rị, nị w'a kpọ wẹ ‘Onyē-nkuzi.’ <sup>8</sup> Ka anilẹ nị ihian kpọ ọnụ ‘Onyē-nkuzi,’ makele Onyē-nkuzi ohu sūọ kẹ unu nwōn, umunẹ kẹ unu ile wu. <sup>9</sup> Akpōkwolẹ nị onyē ọwụlẹ rị elu-uwani ‘Nedi enyi,’ makeni Nedi ohu sūọ kẹ unu nwōn, elu-igwee k'o rị. <sup>10</sup> Anikwōlẹ nị ihian kpọ unu ‘Nna’ makeni Nna ohu sūọ kẹ unu nwōn—Kraisti sūọ wu Nna unu. <sup>11</sup> Onyē kachanrinni imē ọnụ, k'a wūrū odibo unu. <sup>12</sup> Onyē ọwụlẹ busi enwēn ẹ elu, wẹ siko d'e wetu ẹ alị; kani onyē ọwụlẹ welua enwēn ẹ alị, wẹ jenkọ d'e wesi ẹ enu.”

*Jizosị A Ban Mban Make Obibi Ihunnai Wẹ*  
(Mak 12.40; Luk 11.39-42, 44, 52; 20.47)

<sup>13</sup> “Kani nsongbu rị nị unu ndi-nkuzi Iwu lẹ ndi Itu-Farisi, ndi ihunnai! Makeni ọnụ a kpokin ụzọ Alị-eze elu-igwee: unu a banyekọ, ọnụ eyekọ ndi cho nị wẹ banye efe banye.

<sup>14</sup> Nsongbu rị nị unu ndi-nkuzi Iwu lẹ ndi Itu-Farisi, ndi ihunnai! Unu e rigbu ikpoho di wẹ nwun, e gi ekpere sueni e kpukin ẹ. ‘Ya wu, ọnụ jenkọ d'a narin afunfun kani.

<sup>15</sup> Nsongbu rị nị unu, ndi-nkuzi Iwu lẹ ndi Itu-Farisi, ndi ihunnai! Makeni ọnụ e jensonmē alị ichen-ichen, e fetude ohimin, a cho kẹ unu a dōn nwēhēde onyē ohu hun siko d'e kweri femē ofufe ọnụ, kani onyē gbehuto nwan sonmē unu—unu e mē ẹ wūrū nwa okun-mmōn rike unu, wukaride unu.”

<sup>16</sup> “Nsongbu rị nị ọnụ ndi enya-ishi rị e duni, a si, ‘Omēni ihian kun Ụlọ-nsọ, o nwōnni ihien ọ wu; kani, o kun goru rị imē Ụlọ-nsọ, o jenkọ d'e mezuriri ihien o kun n'ẹ.’ <sup>17</sup> Unu ndi nzuzu enya kpu ishi! Elee hun ka? Goru ra Ụlọ-nsọ hun mē goru hū rị nsọ? <sup>18</sup> Ọnụ a si nị ‘Omēni ihian kun ebe wẹ nọ a chụ-ẹjan, o nwōnni ihien ọ wu, kani o kun oyiye rị elu ẹ, iwu gi ẹ, o siko d'e mezuriri ihien o kun n'ẹ.’ <sup>19</sup> Unu ndi enya-ishi! Elee hun ka? Oyiye ra ebe wẹ n'a chụ-ẹjan hun mē oyiye hū rị nsọ? <sup>20</sup> Onyē kun ebe wẹ n'a chụ-ẹjan e kunguọ ebe wẹ n'a chụ-ẹjan lẹ oyiye ile rị elu ẹ. <sup>21</sup> Onyē kun Ụlọ-nsọ kun Ụlọ-nsọ lẹ Osolobue hun bi imē ẹ. <sup>22</sup> Onyē kun elu-igwee kun ukpo Osolobue lẹ onyē hū a nọdị alị elu ukpo hū.”

<sup>23</sup> “Nsongbu rị nị unu ndi-nkuzi Iwu lẹ ndi Itu-Farisi, ndi ihunnai! Unu a kusonmede ụzọ-ohu-ime-uzo-iri ihien e mē ofe a sūọ—kẹ arabasi-minti kẹ dilu



ke kumini—bu unu a natoguo ihien ndi hu ka mkpa ime Iwu—rike iye onye owule ihien run'e le omiken le okukwe. O te furu ni unu e me ihien ndini ka mkpa, bu ele hun unu e gi lato ndi ozo. <sup>24</sup> Ndi enya-ishi ri e du ndi ozo! Unu e shenpu nzinzin ri ime manya, kanu unu e luepu kamelu, anyinnyan-mkpukpuke higbu enwen e ogbe!”

<sup>25</sup> “Nsogbu ri ni onu ndi-nkuzi Iwu le ndi Itu-Farisi, ndi ihunnai! Make ni unu a chanchan azuun mkpu le afere, kale ihien we gi enya-uku nwehen le ime ihien gunni unu ya jun ime we. <sup>26</sup> Onye Itu-Farisi enya-ishi! Bu uzọ chanchan ime mkpu le ime afere, keni azuun we hun uzọ nwunchan.”

<sup>27</sup> “Nsogbu ri ni unu ndi-nkuzi Iwu le ndi Itu-Farisi, ndi ihunnai! Onu no ke ili we gi ihien ochan tekware, hun magbu enwen e mma azuun a, kanu ihien jun ime we wu okpukpu ndi nwunni le ihien ile rui. <sup>28</sup> Erira ke unu rizikwo: enya ihian, onu ri ke ndi e me ihien Osolobue cho, kanu ihunnai le njo jun ime unu.”

### *Jizosi E Ku Oku Ikpe-omuma Lalani Ni We* (Luk 11.47-51)

<sup>29</sup> “Nsogbu ri ni unu ndi-nkuzi Iwu le ndi Itu-Farisi, ndi ihunnai! Unu a tun ili ndi-amuma, a chosonme ihien we tun we gi a nyanhan ndi me ihien Osolobue cho mma; <sup>30</sup> a si, ‘Omeni enyi ri a ogen ndi nedi enyi we kanu, enyi e ke son we gbu ndi-amuma!’ <sup>31</sup> Erira ke unu gi a shiagbu enwen unu eri ni unu wu umu ndi gbu ndi-amuma! <sup>32</sup> Mezuchanrin ni nwan ihien ndi nedi onu kanu bidon! <sup>33</sup> Agwo ke unu wu! Igunrun eju-alu! Nani ke unu jenko d'e gi wanahin ikpe-omuma le afunfun okun-mmom?”

<sup>34</sup> Lee n'e nwan, m jenko d'e zihen onu ndi-amuma, ndi marin ihien le ndi-nkuzi. Unu jenko d'e gbu ndi hu ime we, kpogbu ndi hu ime we, fian ndi hu ime we mkpinsin ime ulo-ofufe unu, a chu we, e kpokpo we, gha obodo d'e ru obodo, <sup>35</sup> keni edeke ndi ezi-omume ile we gbu elu-awa hun uzọ ri onu isi—gha edeke Ebelu onye ezi-omume d'e ru edeke Zekaraya nwa Barakaya, hun unu gbuto ime Ulo-nsọ—egbata Ebehur-ri-nsọ le Ukpo w'a nodi a chu ejan. <sup>36</sup> M ri a gwa unu ezioku, agboni jenko d'e gi isi buru ihien ndini ile.”

### *Ke Obodo Jerusaleḡ Rihan Jesu Obi* (Luk 13.34-35)

<sup>37</sup> “Euu Jerusaleḡ! Jerusaleḡ!! Obodo hun e gbu ndi-amuma, a magbu ndi we zihen'e omuma! Mgbe ole-le-ole ke m chopu ni m kigbama umu i ke nneku-ohuhu don a kigbama umu a e ye okpuru nku e, bu y'a nini m! <sup>38</sup> Lee e, a la we ulo i to okpokoro! <sup>39</sup> M ri a gwa i ni y'a hunkozi m d'e ru ogen i siko d'a si, ‘Onye hu gi efan Di-nwonni-enyi a bia wu onye we gozi agozi.’ ”

## **Isi Nke Eto-kwasị-ogun**

### *Jizosi E Ku E Ni We Jenko D'e Tikpo Ulo-nsọ* (Mak 13.1-2; Luk 21.5-6)

<sup>1</sup> Jizosi no gha Ulo-nsọ pu; ebe o pukọ, umu-azuun a no bia d'e kunrun e, a ghosisonme e ulo ri ichen-ichen ri Ulo-nsọ. <sup>2</sup> Kanu Jizosi no si we, “Onu a hunguo ihien ndini we, ele 'ya? M ri a gwa unu ezioku, o nwonni ogbe-omuma ohu hun jenko d'a hodụ enu ibe we; we jenko d'e nutuchanrin we ile ye alu.”

### *Nsogbu Le Ukpokpo Lalani* (Mak 13.3-13; Luk 21.7-19)

<sup>3</sup> Ogen Jizosi gi nodi alu elu Ugu Olivu, umu-azuun a no bia d'e kunrun e ebe 'ya suo nodi, we no si, “Gwa enyi, elee ogen ke ihien ndini jenko d'e me? Kini jenko d'a wu ahima obibia i le nke ogugu-ogen?” <sup>4</sup> Jizosi no za we, si,

“Kpachanpu ni ẹnya make w'e dufie ọnu, <sup>5</sup> make ni ndi bu oda jenkọ d'e gi ẹfan m bia, si, 'Mme wu Kraisti.' We siko d'e gi ẹ dufie ndi bu oda. <sup>6</sup> Onu jenkọ d'a nusunme ukwere agha ndi we ri a lu, nusunme ni agha jenkọ d'a ri—kani, anile ni egun tu unu, make ni ihien ndini jenkọ d'e me bu ogugu-ogen e ke ru. <sup>7</sup> Make ni ali siko d'a lusun ali; ali-eze a lusun ali-eze, unwun le ali-omahie jenkọ d'a ri ebe ri ichen-ichen. <sup>8</sup> Ihien ndini ile rike ebe ime nolu mememe okpoho.

<sup>9</sup> Ogen hu, we jenkọ d'e we unu ye we ni we ye onu afunfun, we siko d'e gbu onu; ize unu jenkọ d'a ban ndi ali ile ri ichen-ichen make ufiri ẹfan m. <sup>10</sup> Ndi bu oda jenkọ d'a danpu ime okukwe, e re ibe we, e ze ize ibe we. <sup>11</sup> Ndi amumanu ndi bu oda jenkọ d'a puha, dufie ndi bu oda. <sup>12</sup> Ufiri ni njo jenkọ d'a barahi, ihien-osisu ndi bu oda nwe jenkọ d'a juu oyi. <sup>13</sup> Kani onye hun din ndidi d'e ru njendeme jenkọ d'e nwon nzuopuha. <sup>14</sup> We jenkọ d'e zi ozioma banyeni Ali-eze ghagbari elu-awa ile ke n'o wuru osheri ye ndi ali ile ri ichen-ichen; ogen hu ke ogugu-ogen e gi ru.”

*Arụ Hụ Hụ E Buhe Ntikpo*  
(Mak 13.14-23; Luk 21.20-24)

<sup>15</sup> “Ya wu, ogen onu jenkọ d'e gi hun aru hu hun e buhe ntikpo k'o wuzo ebahun ri nso, noka ke onye-amuma wu Danelu don ku (onye ri a gunni 'ya ghoha), <sup>16</sup> ndi ri Judia we gbasikwo elu ugu ndi risunme ebenu; <sup>17</sup> onye hun ri elu ulo y'a gha ebenu gbama oso—y'e hidangukwole banyemezi ime ulo n'o jenkọ d'e weri ihien owule; <sup>18</sup> onye hun ri ugbo, y'e kinkwole ulo n'o jenkọ d'e weri ewuru o yiye elu e. <sup>19</sup> Ewu, o jenkọ d'a fu ndi ri ime le ndi pa nw'eka orun ogen hu! <sup>20</sup> Mekwo ni ekpere amangbe oso unu a wu ogen oyi mobu Uhuohin Izu-iken. <sup>21</sup> Make ni oken nsongbu jenkọ d'a ri, udi hun rituleni kete uwa e bidonle d'e ru tanni: o ke ritu bu o rikozu. <sup>22</sup> Omeni ebeluanu we ogen hu, o nwonni onye siko d'a wanahinni; kale, we siko d'e gi ufiri ndi Osolobue hori belua ogen nsongbu ahun.

<sup>23</sup> Onye si onu, 'Lee e, Kraisti ri ebeni!' Mobu 'Lee e ebenu,' ekwerikwole ni. <sup>24</sup> Make ni ndi kpo enwen we Kraisti jenkọ d'a fuha, we le ndi amumanu, runsunme ihien-ahima hi-ogbe le oken orun-atumenya, keni we dufie ihian, dufiede ndi Osolobue hori owuni o te k'a ni we me. <sup>25</sup> Gon ni ntin! A gwatoguokwo m onu ihienni o gini d'e me. <sup>26</sup> 'Ya wu, we si unu, 'Lee e, o ri ime atu', ejenkwole ni; we si, 'Lee e, o ri ime mmughe', ekwerikwole ni. <sup>27</sup> Make ni, rike ke amuma don e be elu-igwere ihian ile a hun a—ke ndi ri owuwa-nya-anwun ke ndi ri ndidan ẹnya-anwun—erira ke obibia Nwa nke Ihian jenkọ d'a ri. <sup>28</sup> Ebe owule ozun ri, ebahun ke udele siko d'a gbakikome.”

*Obibia Nwa Nke Ihian*  
(Mak 13.24-27; Luk 21.25-28)

<sup>29</sup> “Hun nsongbu ogen hu gi ghafeguhu, ẹnya-anwun jenkọ d'a gba ishi, ifon etikozu; kokishia jenkọ d'a ri a gha elu-igwere a dantusunme, iken ndi ri elu-igwere jenkọ d'e mehunme. <sup>30</sup> Ogen hu ke ahima Nwa nke Ihian jenkọ d'e gi puha igwere. Ndi ali ile ri uwa jenkọ d'a kwan ekwan ogen w'e gi hun a. We k'a hun Nwa nke Ihian k'o ri elu orukpu elu-igwee hun o gi lala, k'o gi iken le ogho hi-ogbe lala. <sup>31</sup> O siko d'e gi oken opi hannu zipu ndi mmon-ozu e jen d'e wegbama ndi nke Osolobue ri ebe owule—ebe ile elu-igwere ru.”

*Ihien Jesu Gi Osi Figi Kuzi*  
(Mak 13.28-31; Luk 21.29-33)

<sup>32</sup> “Gi ni osisi figi munrun ihienni: Hun agalaba a gi hu forima, y'a marin ni udu-mirin e d'e bidon. <sup>33</sup> Erirazikwo, ogen onu e gi hun ihien ndini ile, onu a marin ni ogen hu e ruguo, eghee, o ruguo onumuzo. <sup>34</sup> M ri a gwa unu ezioku,

ndị rị ogenni a guchanrịnkọ ihien ndịni kebe mezu. <sup>35</sup> Elu-igwee lẹ uwa jenkọ d'a ghafe, kanị oku m aghafekọ.”

*O Nwonna Onye Marịnh Ụhụọhịn Hụ Mọbụ Ogen Hụ*  
(Mak 13.32-37; Luk 17.6-30, 34-36)

<sup>36</sup> “O me nke ụhụọhịn o jenkọ d'a wu mọbụ ogen o k'a wu ụhụọhịn hụ, o nwonna onye marinn—kẹ ndi mmọn-oziri elu-igwee kẹ Nwa; kanị Chuku-Nedi sọọ marin. <sup>37</sup> Ọbibia Nwa nke Ihian jenkọ d'a nọ kẹ ihien me ogen Nua. <sup>38</sup> O k'a rị k'ọ rị ogen hụ nị oken-mirin hụ d'a bia: wẹ rị e rị, a ra; a lụ di lẹ nwunye, e we umu wẹ e ye di a luru—d'e ru ụhụọhịn Nua banye ime ugbo-mirin hụ, <sup>39</sup> amarin wẹ ihien rị e meni d'e ru ni oken ide-mirin hụ a bia, gbupu wẹ ile. Eriira kẹ ọbibia Nwa nke Ihian jenkọ d'a rị. <sup>40</sup> Ogen hụ, ikennyẹ ebụọ jenkọ d'a rị ime ugbo a run ọrun, e weri wẹ onye ohu na onye ohu to; <sup>41</sup> ikpoho ebụọ k'a gha a kwọ ihien, e weri wẹ ohu la ohu to. <sup>42</sup> 'Ya wu, munrun nị nwan enya makeni ọnu amarin ụhụọhịn Di-nwonna-ọnu lala! <sup>43</sup> Kanị, marinkwọ nị nị omeni onye nwon ụlọ marin ogen ohin gi lala iwe ẹ ime abali, nke ọ nọdi che nche, o ke nị a gbukpọ ụlọ a banhan.” <sup>44</sup> “Ya wu, unu lẹ enwen ọnu siko d'a kwademezikwọ, makele mme wu Nwa nke Ihian lala ogen ọnu tuleni enya.”

*Odibo Furu Wẹ Gi E Dọn Enya Ra Hụn Furuleni?*  
(Luk 12.41-48)

<sup>45</sup> “Onye wu nwan odibo hụ furu nị wẹ gi ẹ d'enya, odibo ahun marin ihien, hun nna a si lefu ezi-le-ulo a enya, n'o ye wẹ ihien-oriri ogen furuni? <sup>46</sup> O jenkọ d'a rị nị odibo hụ mma ọwuni nna a a lua, hun a n'ọ hụ e me ihien ndi hụ — <sup>47</sup> m rị a gwa unu ezioku, o siko d'e bu ihien ẹ ile che odibo hụ ẹka lepụ enya. <sup>48</sup> Kanị, omeni eje-odibo hụ a si enwen ẹ, 'Nna m e biekęzi d'a lua,' <sup>49</sup> o gbume ndi-idibo ibe ẹ ili, e rị, a ra, 'ya lẹ ndi-manya, <sup>50</sup> nna a jenkọ d'a lua ụhụọhịn ọ tuleni enya a lẹ ogen ọ marinleni. <sup>51</sup> O jenkọ d'a jakika a, bu ẹ che ebe ndi ihunna rị, ebahun ihian jenkọ d'a nọ a kwan ekwan, a ta nkwenren-eze.”

## Isi Nke Isen-kwasị-ọgụn

*Ihien Jesu Gi Igbaaba Iri Kuzi*

<sup>1</sup> “Ogen hụ, ihien jenkọ d'e me ime Ali-eze elu-igwee jenkọ d'a nọ kẹ ebe igbaaba iri nọ weri ukpe wẹ jennme d'a nabanhan okennyẹ jenkọ d'a gba ẹkukwọ. <sup>2</sup> Mmadu isen ime wẹ wu ndi marin ihien, mmadu isen wu ndi nzuzu. <sup>3</sup> Makeni, ogen ndi nzuzu hụ gi buru ukpe wẹ, ewerini wẹ mirin-ukpe che ni hun rị ime ukpe wẹ, <sup>4</sup> kanị ndi hụ marin ihien gi ihien weri mirin-ukpe che ni hun rị ime ukpe.

<sup>5</sup> Okennyẹ hụ rị a gba ẹkukwọ abiani egwa, uran nọ tuma wẹ ile, wẹ nọ ranhin. <sup>6</sup> Kanị, o ru ime abali, oro nọ pu, si, 'Lee n'ẹ-o, okennyẹ jenkọ d'a gba ẹhuhụ a biaguo-o! Bia nị d'e kunrun ẹ!' <sup>7</sup> 'Ya igbaaba ndi hụ ile nọ lihi, fisi ukpe wẹ elu. <sup>8</sup> Ndi nzuzu hụ nọ si ndi hụ marin ihien, 'Yebeye ni enyi mirin-ukpe ọnu, nị ukpe enyi rị e tinyun.' <sup>9</sup> Kanị, ndi hụ marin ihien nọ si, 'Mba! O zuko enyi lẹ ọnu; ọ ka mma nị unu jennburu ndi hun e ren'ẹ d'e nonrin nke ọnu.' <sup>10</sup> Ogen wẹ gi jennmeguu d'e nonrin mirin-ukpe; okennyẹ hun jenkọ d'a gba ẹhuhụ nọ banhan; ndi hụ kwademeni nọ sọn ẹ banye ime ebẹhụ wẹ k'a nọ ri oriri agbamekukwọ, wẹ nọ gunma ụzọ. <sup>11</sup> Omeguu, igbaaba ndi ọzọ hụ nọ biazikwọ, si, 'Di-ọkpa! Di-ọkpa! Kpọpụ ụzọ nị enyi banhan!' <sup>12</sup> Kanị ọ nọ si, 'M rị a gwa unu ezioku, a marin m ndi ọnu wu.' ”

<sup>13</sup> Jizosi a taguu iluni, ọ nọ si wẹ, “Che ni nwan nche, makeni ọnu amarin ụhụọhịn mọbụ ogen o siko d'a wu.”



*Ihiyen Jesu Gi Idibo Eto Kuzi*  
(Luk 19.11-27)

<sup>14</sup> “Ihiyen jenkọ d'e mē ime Alì-eze elu-igwee jenkọ d'a rì kẹ ebe okennyẹ ohu nọ jenkọ alì-ìhian, ọ nọ kpọ ndị idibo ẹ, we ihien o nwọn che wẹ ẹka. <sup>15</sup> O ye onyẹ ohu egbo jun ẹkpa isen, ye hụn-ẹbọ egbo jun ẹkpa ẹbụọ, ye hụn mē wẹ ẹto egbo jun ẹkpa ohu—onyẹ-onyẹ kẹ ikẹn ẹ han. 'Ya ọ nọ jennenme. <sup>16</sup> Onyẹ o ye hụn jun ẹkpa isen nọ jennenme ozigbo, gi ẹ zuma afia, ọ nọ nwonhenzi egbo jun ẹkpa isen che n'ẹ. <sup>17</sup> Erira kẹ onyẹ o ye hụn jun ẹkpa ẹbụọ dọn gi ẹ nwonhen ẹkpa ẹbụọ che n'ẹ. <sup>18</sup> Kanị onyẹ o ye hụn jun ẹkpa ohu nọ jennenme, gu alì, zuemẹ egbo nna a ye ẹ.

<sup>19</sup> O tebe, nna wẹ nọ lua; ọ nọ bịa nì wẹ gbakọ. <sup>20</sup> Onyẹ hụ o ye hụn jun ẹkpa isen nọ bịa, wẹhezi egbo jun ẹkpa isen chen'ẹ. O nọ sị, 'Nna-ẹnyi, egbo jun ẹkpa isen k'i ye m; lee ẹ, e nwonhenguozì m egbo jun ẹkpa isen che n'ẹ.' <sup>21</sup> Nna a nọ sị, 'Y'e meyeke, odibo oma, hụn wẹ gi e d'ẹnya! Y'a ghosigho n'i furu nì wẹ gi i d'ẹnya ime ihien mē ntin, m jenkọ d'e tumẹ i n'i lepụ ihien bu oda ẹnya. Bịa d'e sọn m ghoghọ.' <sup>22</sup> Onyẹ hụ o ye egbo jun ẹkpa ẹbụọ nọ biazikwọ, sị, 'Nna-ẹnyi, egbo jun ẹkpa ẹbụọ k'i ye m, lee ẹ, e nwonhenole m egbo jun ẹkpa ẹbụọ che n'ẹ.' <sup>23</sup> Nna a nọ sị a, 'Y'e meyeke, odibo oma we gi e d'ẹnya; y'a ghosigho n'i furu nì wẹ gi i dọn ẹnya ebe ihien mē ẹkerẹ rì, m jenkọ d'e ye i ihien bu oda n'i lepụ ẹnya. Bịa d'e sọn m ghoghọ.'

<sup>24</sup> Onyẹ hụ o ye ẹkpa egbo ohu nọ biazikwọ, sị, 'Nna-ẹnyi, a maringho m nì obi i e zeke, n'i y'a ghorì ihien i kụnleni, e rì ihien i rụnleni. <sup>25</sup> Egun rì a tū m, ya m nọ jèn d'e zuemẹ egbo i ye ime alì; lee ẹ, weri ihien i.' <sup>26</sup> Kanị nna a nọ shiarì a, sị, 'Eje-odibo! Odibo lagbu enwen ẹ nzunzun! Y'a maringho nì m'a ghorì ihien m kụnleni, e kpọnrin ihien m ghotoleni, ẹlẹ iya? <sup>27</sup> Nkẹ y'e bu nwan egbo m cheni m ime ulọ-egbo\*, m lua, keni m weri hụn wụ nke m lẹ ọmuninwa rì n'a. <sup>28</sup> Napụ n'a nwan egbo hụ jun ẹkpa ohu, w'ẹ ye onyẹ hụ nwọn hụn jun ẹkpa iri. <sup>29</sup> Makeni onyẹ gi ihien hụ wẹ ye ẹ rụn ọrụn, e yeche nì w'ẹ keni o nwoncheni. Kanị onyẹ gileni ihien wẹ ye ẹ rụn ọrụn, a napụ w'a kẹ ẹkerẹ hụn o nwọn. <sup>30</sup> Tụ nì nwan odibo ẹti hụ ye ishi rì ezi, ebe ihian jenkọ d'a nọ a kwan ẹkwan, a ta nkwenren-eze.' ”

*Okinkin-ikpe Ikpazuun*

<sup>31</sup> “Ogẹn Nwa nke Ihian jenkọ d'e gi gi ọgho a bịa rìkẹ eze, 'ya lẹ ndị mmọn-ozì ile, o siko d'a nọdì alì ukpo ẹ nwe ọgho. <sup>32</sup> Wẹ siko d'e wẹhe ndì alì ile rì ichen-ichen ebe ọ rì; o jenkọ d'a hopenha wẹ ohu-ohu ebe ibe wẹ rì, erira onyẹ e du anụ dọn a hopenha atunrụn ebe ewu rì. <sup>33</sup> O jenkọ d'e dọnmẹ atunrụn ndì hụ ẹka-ihien ẹ, dọnmẹ ewu ndì hụ ẹka-ekpen ẹ.

<sup>34</sup> Ogẹn hụ, eze jenkọ d'a sị ndì hụ rì a ẹka-nni, 'Bia nì, ndì Nedi m gozi, weri nì Alì-eze hụ wẹ kwademe nì unụ kete w'a tunlẹ iyeto uwa. <sup>35</sup> Makeni, ogẹn egun gi rì a gụn m, ọnụ ye m ihien-oriri, egun-mirin a gụn m, unụ e ye m ihien-orira, a wụ m otumunye, unụ a nabanhan m, <sup>36</sup> a gba m ọto, unụ e ye m ẹkwa, emu a kụ m, unụ a bịa d'e lee m, ogẹn m gi rì ime ulọ-ngan, ọnụ a bịa d'a hụn m.' <sup>37</sup> Ogẹn hụ, ndì ezi-omume ahun jenkọ d'a za a, sị, 'Dì-nwonnì-ẹnyi, elee ogẹn kẹ ẹnyi gi hụn i kẹ egun rì a gụn i, ẹnyi nọ ye i ihien-oriri mọbụ kẹ egun-mirin rì a gụn i, ẹnyi nọ ye i ihien-orira? <sup>38</sup> Elee ogẹn kẹ ẹnyi gi hụn i n'i wụ otumunye, ẹnyi nọ nabanhan i mọbụ n'i gba ọto, ẹnyi nọ yime i ẹkwa? <sup>39</sup> Elee ogẹn kẹ ẹnyi gizi hụn i nì emu rì a kụ i mọbụ n'i rì ulọ-ngan, ẹnyi nọ bịa d'a hụn i?!' <sup>40</sup> Eze siko d'a za wẹ, sị, 'M rì a gwa ọnụ ezioku, ebe unụ nọ mē nì onyẹ ohu ime ndinì rìkẹ sị arinì wẹ mkpa ime umunẹ m ndinì iya, mmẹ kẹ unụ mẹn'ẹ!' ”

\* **Isi Nke Isen-kwasị-ogun:27** Ika sịzị aza

<sup>41</sup> “Ogẹn hụ, o siko d'a si ndi hụ ri ẹka-ekpen e, ‘Pụ nị nị m ebeni, ọnu ndi wẹ bu-ọnu! Shi ni okun itebite hụ wẹ kwademe ni Ekwensu lẹ ndi mmọn-ozị e! <sup>42</sup> Makeni ogẹn egun gi gun m, unu eyeni m ihien-oriri, egun-mirin a gun m, unu eyeni m ihien-orira; <sup>43</sup> a wu m otumunye, unu anabanhanni m; a gba m oto, ọnu eyimeni m ẹkwa; emu a ku m, a nodizikwo m ime ulo-ngan, kanị ọnu abiani d'a hun m.’

<sup>44</sup> Wẹ k'a zazikwo a, si, ‘Di-nwonnienyi, elee ogẹn ke enyi gi hun i ke egun ri a gun i mobu ke egun-mirin ri a gun i mobu k'i wu otumunye mobu k'i gba oto mobu ke emu ri a ku i mobu k'i ri ulo-ngan bu enyi eyeni n'i ẹka?’ <sup>45</sup> O jenkọ d'a za wẹ, si, ‘Ezioku ke m ri a gwa unu, ebe o meni unu emeni ni onye ohu ime ndini nọke si arini wẹ mkpa ime umune m ndini iya, unu emeni ni m'e.’ <sup>46</sup> Wẹ jenkọ d'e zi wẹ si ime afunfun itebite, kanị ndi ezi-omume siko d'e shi ndun itebite.”

## Isi Nke Isin-kwasị-ogun

### *E Rini Wẹ Jizọsi Ngo*

*(Mak 14.1-2; Luk 22.1-2; Jọn 11.45-53)*

<sup>1</sup> Ogẹn Jizọsi gi kuguu ihien ndini ile, o nọ si umu-azuun a, <sup>2</sup> “Unu a maringho ni akpu-uhuohin ebuo ghafeguu Mmemme-Nghafe e ru. Uhuohin hụ ke wẹ jenkọ d'e gi we mme wu Nwa nke Ihian ye wẹ kpogbu.”

<sup>3</sup> Ogẹn ohu hụ o gi ri e ku ihienni, ndi-isi nchu-ẹjan lẹ ndi-isi ri ime ogwa Kayafasi onye-isi nchu-ẹjan, e zu. <sup>4</sup> Wẹ nọ tugbama iroro ni wẹ gi nzuzue nwunrun Jizọsi gbu. <sup>5</sup> Kanị, wẹ nọ si, “Ekwọ ogẹn mmemmeni, amangbe isusu gha ri.”

### *E Hukpu Wẹ Jizọsi Uden Ime Betani*

*(Mak 14.3-9; Jọn 12.1-8)*

<sup>6</sup> Ogẹn Jizọsi gi ri Betani, iwe onye w'a kpọ Saimonu onye-oti, <sup>7</sup> okpoho ohu nọ wẹhe ogọ-alabasta uden nanranni ri ime e. O nọ hu e ye Jizọsi isi ebe o nodi ali e ri ihien-oriri. <sup>8</sup> Kanị ogẹn umu-azuun a gi hun ihienni, iwe nọ weme wẹ, wẹ nọ si, “Elee iwi wu onwan? <sup>9</sup> Nke w'e re udenni egbo hi-ogbe, we e ye ndi-igbennye.” <sup>10</sup> Kanị, ogẹn Jizọsi gi marin ihien wẹ ri e ku, o nọ si wẹ, “Ki haịn ọnu gi e songbu okpohoni? Ihien ri mma k'o meni m. <sup>11</sup> Unu lẹ ndi igbennye ri ebeni ogẹn ile, kale mme nwen esokọ unu nodi ebeni ogẹn ile. <sup>12</sup> O gi udenni o hukpu m kwademe olili m. <sup>13</sup> Ezioku ke m ri a gwa ọnu, ebe owule wẹ nọ zi ozioma ime uwa ile, wẹ jenkọ d'e ku ihienni o me, gi e a nyanhan a.”

### *Judas' E Kweri N'ọ Re Jizọsi*

*(Mak 14.10-11; Luk 22.3-6)*

<sup>14</sup> ‘Ya onye ohu w'a kpọ Judas' Iskarotu, hun wu onye ohu ime mmadu mmebuo hụ nọ jẹn d'e kunrun ndi-isi nchu-ẹjan, <sup>15</sup> si wẹ, “Kinị ke unu jenkọ d'e ye m omeni e we m Jizọsi ye unu? Wẹ nọ ku a mkpuru ego ọla (siva) iri-kwasị ogun, ego ọrun akpu-uhuohin iri kwasị ogun,” <sup>16</sup> Gha ogẹn hụ jenne, o nọ choma oghere o jenkọ d'e gi we Jesu ye wẹ.

### *Jizọsi Lẹ Umu-azuun A E Ri Oriri Nghafe*

*(Mak 14.12-21; Luk 22.7-13, 21-23; Jọn 13.21-30)*

<sup>17</sup> Uhuohin hụ wẹ gi e bidon Mmemme ahun wẹ gi e ri Bredi nwonleni yisti o gi a fu, umu-azuun nọ bia d'e kunrun Jizọsi, ju a, si, “Elebe k'i cho ni enyi kwademe hun y'a nọ ri Oriri-Nghafe?” <sup>18</sup> O nọ si wẹ, “O nwe okennye ohu m zijenkọ unu d'e kunrun ime obodo; jenni d'a si a, ‘Onye-nkuzi si, ‘Ogẹn m e ruguo, mme lẹ umu-azuun m siko d'a nodi iwe i me Mmemme-Nghafe.” ’ ”

19 Ụmụ-azụụn nọ mę kę Jizọsị dọn zi wę, wę nọ kwademe ihien-oriri Mmemme-Nghafe.

20 O ru oge ęnyasi, Jizọsị lę ụmụ-azụụn mmebuo hu nọ nodi ali e ri ihien-oriri. 21 Ebe wę ri e ri ihien-oriri hu, o nọ si, “Ezioku kę m ri a gwa ụnụ, onye ohu ime ụnụ jenkọ d'e re m.” 22 Efo asuozini wę usuo, onye-onye nọ si, “Elekwọ mme, Di-nwonnienyi, mme ro?” 23 Jizọsị nọ si, “Onye hu mę lę iya buche ęka ime aferę jenkọ d'e re m. 24 Nwa nke Ihian lako kę wę dọn de banyen'e, kanị nsongbu jenkọ d'a ri ni onye hu jenkọ d'e we Nwa nke Ihian ye wę! O te ka onye hu mma ni amuni w'a.” 25 Judasi hun siko d'e re ę ye wę nọ si, “Onye-nkuzi, mme ro?” O nọ si a, “Iyü ku.”

### *Oriri-nsọ*

*(Mak 14.22-26; Luk 22.14-20; 1Kọ 11.23-25)*

26 Ebe wę ri e ri ihien-oriri ahun, Jizọsị nọ weri bredi, o yeguu Osolobue ekele, o nọ bebe ę ye ụmụ-azụụn a, si, “Weri ni ri, onwan wu ehü m.” 27 O nọ weri mkpu, yeguu Osolobue ekele, o nọ we ę ye wę, si, “Ụnụ ile, rarisonme ni; 28 makeni onwan wu edeke m, hun wę gi biye nkwerigbama ohun hu Osolobue kwademe ęgbata iya lę ndi nke ę ęka; edeke m hun wę hupu ni ndi bu oda, make mgbaghari njo. 29 M ri a gwa onu, arakozị m manyani gha mkpuru osisi vaini puha d'e ru uhuhin hu mme lę ụnụ jenkọ d'a razi a nke ohun ime Ali-eze Nedi m.”

30 Oge wę gi buguu ębu Mmemme-Nghafe, wę nọ shi Ugu Olivu.

### *Jizọsị E Ku E Ni Pita Jenko D'a Ghorị N'o Marin A*

*(Mak 14.27-30; Luk 22.31-34; Jon 13.36-38)*

31 'Ya Jizọsị nọ si wę, “Ukinkinni, ụnụ ile jenkọ d'a gba m to, makeni Ehuho-nsọ si, ‘Osolobue jenkọ d'e gbu onye-ndu atunrun, atunrun ile a gbayiya.’ 32 Kanị, m ghaguu onwun lihi, m siko d'e buni ụnụ uzọ si Galili.”

33 Pita nọ si Jizọsị, “O nwonnienyi oge m'e gi gba i to, osuon'a ni ndi hoduni a na i to.” 34 Jizọsị nọ si Pita, “M ri a gwa i ezioku ni okpa gini d'a kwan ime abalini, i jenkọ d'a ghorị mgbe eto ni y'a marin m.” 35 Pita nọ si, “Kaka, aghoriko m, osuon'a ni mme lę 'yu jenkọ d'a nwun!” Ụmụ-azụụn ile hoduni nọ kuzikwo erira.

### *Jizọsị E Mę Ekpere Imę Ugba Gese mani*

*(Mak 14.32-42; Luk 22.39-46)*

36 'Ya Jizọsị lę ụmụ-azụụn a nọ si ebe w'a kpo Gese mani. O nọ si ụmụ-azụụn a, “Nodi ni ali ebeni ni m jenzuka d'e mę ekpere.” 37 O nọ weri Pita lę ụmụ Zebedi ębuo, o nọ sukuruma, obi nọ ferime ę. 38 'Ya o nọ si wę, “Obi e d'a gbawapu m; o d'e gbu m. Nodi ni ebeni son m mu ęnya.”

39 O nọ jenshi ihun ękere, tuha enwen ę ye ali, mę ekpere, si, “Baba, omeni o ri nfe, ni mkpu afunfunni ghafe m; kanị, uche i y'a mę, ęle uche m.” 40 O nọ bia d'e kunrun ụmụ-azụụn a; o hun ni wę ri uran, o nọ si Pita, “Ya wu, onu e ri-ęka son m mu ęnya mgbahunme okuloku ohu? 41 Mu ni ęnya, mę ni ekpere, amamge ụnụ a danye ime onwunwan; ezioku-ezioku, mmọn ihian a chogho, kanị ndun guu ehü.”

42 O nọ puzi nke mgbe ębuo d'e mę ekpere, a si, “Baba, omeni mkpu afunfunni asaeka ghafe bu arani m'a, uche i 'ya mę.” 43 O nọ biazị ebe wę ri, hun wę kę wę ri uran, makele ęnya wę a nyintogu.

44 O nọ lazị wę to, pu d'e mę ekpere nke mgbe eto, e kuzikwo ihien ohu hu. 45 'Ya o nọ bia d'e kunrun ụmụ-azụụn a, si wę, “Ụnụ rikwo uran, e zuru iken? Lee n'e, oge hu e ruguo—e we wę Nwa nke Ihian ye ndi njo. 46 Lihi ni ni ęnyi jenme. Lee n'e, onye ri e reni m a biaguo.”

### *A Nwunrụn Wẹ Jizọsị*

*(Mak 14.43-50; Luk 22.47-53; Jọn 18.3-12)*

<sup>47</sup> Jizọsị rịkwọ e ku okuni, kẹ Judasị hụn wụ onyẹ ohu ime ụmụ-azụun a mmẹbuo bia. Judasị lẹ igunrun hi-ogbe wị—wẹ bu ọpia-agma lẹ ẹgbe. Ndi-isi nchụ-ẹjan lẹ ndi-isi zihẹ wẹ. <sup>48</sup> Onyẹ hụn rị e ren'e gwa wẹ ihien wẹ sikọ d'e gi marin Jesu. O si, “Onyẹ m jenkọ d'e gi isu-ọnụ kele, 'ya wụ onyẹ hụ, nwunrụn n'a.” <sup>49</sup> O nọ bia d'e kunrun Jizọsị ozigbo, si, “Uwa-oma, Onyẹ-nkuzi!” O nọ su e ọnụ. <sup>50</sup> Jizọsị nọ si a, “Di-enyi, mẹ ihien i bia d'e mē!” 'Ya wẹ nọ kwondon Jizọsị, nwunrụn a. <sup>51</sup> Ozigbo, onyẹ ohu ime ndi wẹ lẹ Jizọsị wị nọ tnpụ ẹka, sepūha ọpia-agma a, banpū odibo onyẹ-isi nchụ-ẹjan ntin. <sup>52</sup> 'Ya Jizọsị nọ si a, “Wekin ọpia-agma i azuun, makeni ndi ile e bu ọpia-agma, sikọ d'a gha ọpia-agma nwun. <sup>53</sup> I ro ni asa m ẹka rịo Nedi m, o zihẹ ni m ihien kari igunrun ndi mmọn-ozī agha mmẹbuo ozigbo? <sup>54</sup> Kani, m mē ẹrira, nani kẹ wẹ jenkọ d'e gi mēzu ihien ndi rị ime Ehuho-nsọ hụn ku n'o jenkọ d'a rị ẹnina?”

<sup>55</sup> Ogen hụ kẹ Jizọsị gi si igunrun hụ, “Unu gi ọpia-agma lẹ ẹgbe bia d'a nwunrụn m nọkẹ si m wụ onyẹ-ohin? Uhuohin ile m'a nọdị alị ime Ulo-nsọ a kuzi, ọnụ a nwunrụn ni m. <sup>56</sup> Kani, ihien ndini ile rị nwan e mē keni ihien ndi-amuma ku ime Ekukwo-nsọ mēzu.” 'Ya ụmụ-azụun a ile nọ na a tọ, gbama ọsọ.

### *E We Wẹ Jizọsị Si Ogwa Kayafasi, Onyẹ-isi Nchụ-ẹjan*

*(Mak 14.53-65; Luk 22.54-55, 63-71; Jọn 18.13-14, 19-24)*

<sup>57</sup> 'Ya ndi nwunrụn Jizọsị nọ we e jenni Kayafasi wụ onyẹ-isi nchụ-ẹjan ime ogwa a, ebe ndi-nkuzi Iwu lẹ ndi-isi gbakikome. <sup>58</sup> Kani Pita sonkọ a d'e ru ogwa onyẹ-isi nchụ-ẹjan, bu ẹgbata wẹ te e te. Ya Pita nọ banye, son ndi-nche nọdị alị keni o hụn njendeme ihienni.

<sup>59</sup> Ogeni, ndi-isi nchụ-ẹjan lẹ Ndi-isi Nkikwama ile hụ a cho ihien w'e gi buokin Jizọsị ọnụ keni wẹ gbu ẹ; <sup>60</sup> kani, ahunni wẹ, ọsọn'a ni ndi ọsheri-ntu puhani bu oda. Omeguu, mmadu ẹbuo nọ nwan puhā, <sup>61</sup> si, “Onyeni si, 'M jenkọ d'a saeka tikpo Ulo-nsọ Osolobue, gi akpu-uhuohin eto tunkin ẹ.’ ” <sup>62</sup> 'Ya onyẹ-isi nchụ-ẹjan nọ lihi, si, “Y'e nwon ihien i jenkọ d'a shiari? Ki wū ihien ndini wẹ rị a si ni 'ya k'i mē?” <sup>63</sup> Kani, Jizọsị ekuni ihien ọwule. Onyẹ-isi nchụ-ẹjan nọ si a, “E gi m ẹfan Osolobue hụn rị ndun si i gwa ẹnyi mbuni iyu wū Kraisti, Nwa Osolobue.”

<sup>64</sup> Jizọsị nọ si a, “Yū ku ẹ. M rị nwan a gwa unu ile ni ogeni ghafeguu, unu sikọ d'a hundē Nwa nke Ihian ebe o nọdị alị ẹka-nni Osolobue, Onyẹ hụn nwon ikēn ile, hunzikwo a k'o rị elu orukpu o gi lala.”

<sup>65</sup> 'Ya onyẹ-isi nchụ-ẹjan nọ tika ẹfẹ hụn 'ya lẹ enwen ẹ wū onyẹ-isi nchụ-ẹjan yi, si, “O kuole aru! Ki ẹnyi rị a chozini ndi ọsheri? Onu a nuguo nwan aruni o ku! <sup>66</sup> Kini kẹ unu ro?” Wẹ nọ za, si, “Ikpe a maol'a, o jenkọ d'a nwun!” <sup>67</sup> Wẹ nọ ju a ẹson ihun, fian a ihien, ndi hụ ime wẹ nọ ma a ọra, <sup>68</sup> si, “Iyu hụn si ni i wū Kraisti, Onyẹ hụ Osolobue Tume, bu amuma n'i gwa ẹnyi onyẹ fian i ihien?”

### *Pita A Ghorị N'ọ Marin Jizọsị*

*(Mak 14.16-72; Luk 22.56-62; Jọn 18.15-18, 25-27)*

<sup>69</sup> Ogeni, Pita nọdị alị ezi ogwa, 'ya nwa-agbọo wū odibo nọ bia d'e kunrun ẹ, si a, “Iyu lẹ Jizọsị onyẹ Galili wizikwo.” <sup>70</sup> Kani, o nọ ghorị id'anya wẹ ile, si, “Amarin m ihien i rị e ku.”

<sup>71</sup> Ogen o gi si ebe wẹ gha a banye ezi-ogwa hụ, nwa-agbọo ọzọ wū odibo nọ hụn a, si ndi turu ebēhū, “Onyeni lẹ Jizọsị onyẹ Nazareti wị.” <sup>72</sup> O nọ ghorizi, kunde Osolobue, si, “Amarinde m okennyē hū!”

<sup>73</sup> O nọbezi ẹkẹrẹ, ndi turu ebahun nọ bia d'e kunrun Pita, si a, “I wū onyẹ ohu ime wẹ nke-esi, asusu i e sepuhaguo i.” <sup>74</sup> 'Ya Pita nọ kunmē Osolobue, si,



“Amarinde m okennye hu.” Ozigbo hu, okpa nọ kwan. <sup>75</sup> Ya Pita nọ nyanhan oku Jizọsị ku, ni, “Okpa gini d'a kwan, i jenkọ d'a ghorị mgbe eto ni y'a marin m.” O nọ shi ezi d'a kwan ezigbo ekwan.

## Isi Nke Eṣa-kwasị-ogun

*E We We Jizọsị Si Ogwa Paileti*

*(Mak 15.1; Luk 23.1-2; Jon 18.28-32)*

<sup>1</sup> O ru ogen utuntun, ndi-isi nchu-egan ile le ndi-isi nọ tugbame iroro ke w'a don gbu Jizọsị. <sup>2</sup> We nọ ken e egbun, we e jenni Paileti, onye Rom hun wu Govanọ ri a kini we.

*Judasị E Hogbu Enwen E*

*(Orun Ndi-Ozi 1.18-19)*

<sup>3</sup> Ogen Judasị hun re e ye we gi hun a ni a magwo we Jizọsị ikpe-onwun, o nọ kwan mmani, wekin ni ndi-isi nchu-egan le ndi-isi akpuru egbo ọla iri-kwasị-ogun hu, <sup>4</sup> si, “E meole m njo m gi re onye nwonleni ihien o me.” Kani, we nọ si a, “O gbashiarini enyi; ohun wu mkpa i!”

<sup>5</sup> O nọ tu akpuru-egbo ọla ndi hu ye ali ime Ulo-nsọ, pu d'e hogbu enwen e. <sup>6</sup> Ndi-isi nchu-egan nọ tuturu akpuru-egbo ọla ndi hu; we nọ si, “O furuni ni enyi bu we che ebe w'e donme ihien ime Ulo-nsọ, makeni egbo edeke ro (egho-mme).” <sup>7</sup> “Ya we nọ tu iroro, gi e nonrin ogige onye a kpu-ite, gi e memekpe ikpekpe itumunye.” <sup>8</sup> “Ya hain we gi a kpo ogige hu “Ogige Edeke” d'e rukwo tanni.” <sup>9</sup> “Ya ihien Osolobue gi onye-amuma wu Jerimaya ku nọ mezu, ni, “We nọ weri akpuru-egbo ọla iri-kwasị-ogun hu, hun wu onu egbo ndi Izrelu kweri ni 'ya ke we siko d'e non okennye hu; <sup>10</sup> gi e nonrin ogige Okpu-ite rike ke Onye-nwonni-enyi don gwa m.”

*Paileti A Ju Jizọsị Utaa*

*(Mak 15.2-5; Luk 23.3-5; Jon 18.33-38)*

<sup>11</sup> Ogen ihienni gi ri e me, Jizọsị turu ihun Paileti wu Govanọ ri a kidon ni ndi Rom. Paileti nọ si, “Iyü wu eze ndi Ju?” Jizọsị nọ si a, “Iyü ku.” <sup>12</sup> Kani, ogen ndi-isi nchu-egan le ndi-isi gi ri e kusonme ihien ndi we si ni 'ya k'o me, o gba nkintin! <sup>13</sup> Paileti nọ si a, “Y'a ri a nu ihien ole we ri e ku ni 'ya k'i me?” <sup>14</sup> Kani, o shiarini ihien owule, ke akpu ohu—nke wu n'o tukenme Paileti wu Govanọ enya.

*A Ma We Jizọsị Ikpe Onwun*

*(Mak 15.6-15; Luk 23.13-15; Jon 18.39; 19.16)*

<sup>15</sup> Ogen Mmemme-Nghafe owule, Govanọ a hapu ni we onye-ngan owule we cho. <sup>16</sup> Ogen hu, eje-ihian ohu ihian ile marin ri ime ulo-ngan, efan a wu [Jizọsị] Barabasi. <sup>17</sup> Ogen we gi gbakikomeguu, Paileti nọ si we, “Onye ke onu cho ni m hapu ni onu [Jizọsị wu] Barabasi ra Jizọsị hun w'a kpo Kraisti?” <sup>18</sup> (Paileti ku ihienni makeni o maringho ni iwe ke we gi we Jizọsị wu Kraisti ye e.) <sup>19</sup> Ogen o gi nodi ali elu Ocho-okink'ikpe, nwunye e nọ zi ozi jenn'e, si a, “Wepukwo eka oku onye ezi-omume hu, makeni e gigu m ufiri e ta afunfun oda-oda ime nro tanni.” <sup>20</sup> Ndi-isi nchu-egan le ndi-isi Izrelu nọ nwan gwa igunrun hu we si Paileti hapuni we Barabasi, gbu Jizọsị. <sup>21</sup> Paileti nọ siri we, “Onye ime we ebuo ke unu cho ni m hapu ni unu?” We nọ si, “Barabasi.” <sup>22</sup> Paileti nọ si, “Ki m'e gi nwan Jizọsị hun w'a kpo Kraisti me?” We ile nọ si, “Kpogbu e enu obe.” <sup>23</sup> O nọ si, “Ki hain? Elee eje-ihien k'o me?” Kani we ile e yikenmede, si, “Kpogbu e elu obe.” <sup>24</sup> Ogen Paileti gi hun ni ihien o ri e ku e nwonni isi ebe we ri, hunzi ni isusu choko n'o bidon, o nọ weri mirin kwopu eka id'enya igunrun



hụ, si, “Edeke onyeni ari m eka; eka onu k’o rizi!” <sup>25</sup> Igurunrun hụ ile nọ si, “Edeke e ya ri enyi le umu enyi isi!” <sup>26</sup> ‘Ya o nọ hapuni we Barabasi, o fianguu Jizosi mkpinsi, o nọ w’e ye we kpogbu.

*Ndi-agma A Kpa Jizosi Ye Emu*

*(Mak 15.16-20; Jon 19.2-3)*

<sup>27</sup> ‘Ya ndi-agma Paileti nọ weri Jizosi si ime ogwa Paileti, kpogbama itu-agma hụ ile; ya we nọ fihunme e. <sup>28</sup> We nọ yipu a ewuru e, yime e ewuru nanranni e nwun ufie-roni, ufie-roni\*. <sup>29</sup> We nọ weri agalaba osisi-ogun, gi e kpa okpu-eze, bu e che e isi, bu okpo che e eka-ihien; e gbu n’e osekp, a kpa a e ye emu, a si a, “Agụ!! Eze ndi Ju!!”

<sup>30</sup> We nọ ju a eson, napu a okpo hụ we te buche e eka, fianma a ya isi. <sup>31</sup> Ogen we gi kpagu a ye emu, we nọ yipu a ewo ufie hụ, yimezi e ewuru e. We nọ duru e d’a kpogbu elu obe.

*A Kpoma We Jizosi Elu Obe*

*(Mak 15.21-32; Luk 23.26-43; Jon 19.17-27)*

<sup>32</sup> Ebe we jenko, we nọ kunrun onye Sairini ohu w’a kpo Saimonu, we nọ w’a y’e olu buru obe Jizosi. <sup>33</sup> Ogen we gi ru ebe w’a kpo Gogota (‘ya wu Ebe-Okpokom’isi), <sup>34</sup> we nọ ye Jesu manya we buche olulu-anu ra, kani, ogen o gi danmin a, o nọ ju n’o rako a. <sup>35</sup> Ogen we gi kpomaguu a elu obe, ‘ya we nọ tu nkpo, gi e keru ewuru ndi o yi. [Onwan me keni ihien onye-amuma ku hun uzọ mezu—makeni onye-amuma si,

“E keru we ekwa m,

a tu we nkpo,

gi e keru ewuru m.”]

<sup>36</sup> We nọ nodi ali, e che e nche. <sup>37</sup> We de ihien we gi m’a ikpe ye enu obe hụ. Ihien we de wu, “Onwan wu Jizosi, Eze ndi Ju.”

<sup>38</sup> We kpomazi ndi ohin ebuo che n’e, onye ohu elu obe ri eka-nni e, onye ohu elu obe ri eka-ekpen e. <sup>39</sup> Ndi hun ghafekoni hụ a kpa a e ye emu, e finfin isi, <sup>40</sup> a si, “Iyu hun jenko d’e tikpo Ulo-nsọ, gi akpu-uhuhin eto tundonzi e, zuopuha nwan enwen i! Omeni i wu Nwa Osolobue, gha elu enu obe hidan.” <sup>41</sup> Eriira ke ndi-isi nchu-ejan le ndi-nkuzi Iwu le ndi-isi donzikwo kpa a ye emu, a si, <sup>42</sup> “O zuopuha ndi ozo, kani o sani eka zuopuha enwen e. Iya wu eze Izrelu nu! ‘Ya gha nwan elu obe hidan, keni enyi kweri n’e. <sup>43</sup> O tukwasị Osolobue obi; Osolobue ‘ya zuopuha a nwan owuni o sugho a. Makeni, o si, ‘Mme wu Nwa Osolobue.’” <sup>44</sup> Eriira ke ndi ohin ndi hụ we kpogbu ‘ya le we donzikwo kpai e.

*Onwun Jizosi*

*(Mak 15.33-41; Luk 23.44-49; Jon 19.28-30)*

<sup>45</sup> Efinnai hụ, gha okuloku mmebuo, ogen hụ enya anwun gi a ri isi, d’e ru okuloku eto, okiki nọ gba ali hụ ile. <sup>46</sup> Ihien rike okuloku eto, Jizosi nọ gi oken olu yi oro, si, “Elai, Elai, lama Sabakitani?” ‘Ya wu, “Osolobue m, Osolobue m, ki hañ i gi la m to?”” <sup>47</sup> Kani, ogen ndi hụ ime ndi turu ebahun gi nu a, we nọ si, “O ri a hi Elaija!” <sup>48</sup> Ozigbo, onye ohu ime we nọ gba oso, weri eru bianye ime manya ru-uka, fa a ye mkpinsi, y’e ‘ya n’o ra. <sup>49</sup> Kani, ndi ozo si, “Cheri ni, ni enyi lee omeni Elaija jenko d’a bia d’a zuopuha a.” <sup>50</sup> Jizosi nọ gi oken olu yizi oro, kwonbepu, nwunhun. <sup>51</sup> Ozigbo hụ, ekwa we gi gbobepu Ebehu kachanrin-nsọ ime Ulo-nsọ nọ bawapu ebuo, gha elu d’e ru ali. Ali nọ mahihie, omuma hụ e tiwa; <sup>52</sup> ili ndi nwunni nọ kpupu, ndi nsọ bu oda nwunni nọ lihi. <sup>53</sup> Ogen Jizosi gi ghagu onwun lihi, we nọ puha, si obodo nsọ hụ wu Jerusalem,

\* **Isi Nke Eṣa-kwaṣi-ọgụn:28** ewuru ndi nze le ndi-idafin

ndị bu ọda nọ hụn wẹ ebẹhụ. <sup>54</sup> Ogen ọkị-agma hụ lẹ ndị-agma 'ya nị wẹ rị e che Jizọsị nche gi hụn alị-omahihie lẹ ihien ndị hụ menị, egun nọ bia wẹ, wẹ nọ sị, “Ezioku, onyeni wụ Nwa Osolobue!”

<sup>55</sup> Ikpoho bu ọda gha Galili sọnhen Jizọsị e yen'e ẹka rizi ebahun, wẹ rị a gha ebe teni e lee ihien rị e menị. <sup>56</sup> Ndị hụ ime wẹ wụ Meri onye obodo Mag'dala, Meri nne Jemisi lẹ Josefụ lẹ nne umu Zẹbedi.

### *Olili Jizọsị*

*(Mak 15.42-47; Luk 23.50-56; Jọn 19.38-42)*

<sup>57</sup> O ru ogen ẹnyasi, ọdafi ohu w'a kpọ Josefụ, onye obodo Arimatia, nọ bia. Okennyeni wuzikwo onye e sọn ụzọ Jizọsị. <sup>58</sup> O nọ jẹn d'e kunrun Paileti, sị a buye ẹ ẹhụ Jizọsị. 'Ya Paileti nọ sị wẹ buye ẹ ya. <sup>59</sup> Josefụ nọ buru ẹhiu hụ; gi ẹkwa line nwunni fuma a, <sup>60</sup> bu ẹ che ime ili ohun ọ kwademeni enwen ẹ, hụn wẹ gu nọke okporo ye ime omuma. O nọ gi omuma hi-ogbe nukin onu ili hụ, pụ. <sup>61</sup> Meri onye obodo Mag'dala lẹ Meri hụn-ẹbọ nọdị alị bu ihun zinme ili hụ.

### *E We Wẹ Ndị-nche D'e Chedon Ili Hụ*

<sup>62</sup> Ogen uhuhon Nkwademe gi ghafeguu, o ru ẹnyasi, ogen Uhuhon Izu-iken gi bidon, ndị-isi nchụ-ẹjan lẹ ndị Itu-Farisi nọ zugbama d'e kunrun Paileti, <sup>63</sup> sị a, “Di-okpa, ẹnyi a nyanhangho nị ogen onye-ntunị gi rị ndun, ọ sị, ‘Akpụ-uhuhon ẹto ghafeguu, m jenkọ d'e lihi.’” <sup>64</sup> Sị wẹ nwan d'e gbokinkemē ili hụ ohunma-ohunma d'e ru akpụ-uhuhon ẹto hụ, amangbe umu-azuu a abia d'e zunrun ẹhụ a, gwama ihian ile nị, ‘O ghaguo onwun lihi’; ogen hụ ndufie ikpazuu hụ a kari nke ibuzọ njo.” <sup>65</sup> Paileti nọ sị wẹ, “Weri nị nwan ndị-agma; jẹn nị d'e chedon ẹ ke unu siko d'a saeka.” <sup>66</sup> 'Ya wẹ nọ jẹnmē, kpukinkemē ili hụ, bu ndị-nche to ebẹhụ.

## **Isi Nke Ẹsatọ-kwasị-ọgụn**

### *Jizọsị A Gha Onwun Lihi*

*(Mak 16.1-10; Luk 24.1-12; Jọn 20.1-10)*

<sup>1</sup> Ogen Uhuhon Izu-iken gi ghafeguu, ogen eki gi fonmē nke uhuhon ibuzọ ime izu-uka (hūn wū nwan uhuhon Sode), Meri onye obodo Mag'dala lẹ Meri hūn-ẹbọ nọ jẹn d'e lele ili hū. <sup>2</sup> Idemizi, alị nọ mahihie ọda-oda, makeni mmọn-ozị Di-nwonn-ẹnyi gha elu-igwee bia, nupụ omuma hū hi-ogbe, nọdị alị elu ẹ. <sup>3</sup> O hū e be nwanran-nwanran rike amuma, ewuru ẹ hū e nwun nọke igwere. <sup>4</sup> Egun ẹ nọ bia ndi nche, ẹhū nọ mama wẹ nni, wẹ nọ richanrin ke ndi nwunhunni. <sup>5</sup> Kani, mmọn-ozị hū nọ sị ikpoho ndi hū, “Atule ni egun, a maringho m nị unu rị a cho Jizọsị, hūn wẹ kpogbu elu obe. <sup>6</sup> O rizi ebeni; o lihiguo k'o don ku. Bia nị d'e lee ebe o te rị. <sup>7</sup> Jemē nị nwan ozigbo d'a gwa umu-azuu a, sị wẹ, ‘O ghaguo onwun lihi, o buruguo nị unu ụzọ si Galili; ebẹhū ke unu jenkọ d'a nọ hūn a!’ A gwaguo kwọ m unu.” <sup>8</sup> 'Ya wẹ nọ gi egun lẹ oken ighoghọ gha ili hū pụ ozigbo, gbama oso d'a gwa umu-azuu a.

<sup>9</sup> Idumuzi, Jizọsị nọ kunrun wẹ, sị, “Darụ nị!” 'Ya wẹ nọ bia d'e kunrun ẹ, fiedon ẹ oku, fe ẹ. <sup>10</sup> 'Ya Jizọsị nọ sị wẹ, “Atule ni egun, jẹn nị d'a gwa umunē m wẹ jẹn Galili, ebahun ke wẹ k'a nọ hūn m.”

### *E Ye Wẹ Ndị-nche Egho-azuu, Sị W'e Kule K'o Mē*

<sup>11</sup> Ogen ikpoho ndi hū gi jenkọ, ndi hū ime ndi-nche hū nọ si ime obodo d'a gwa ndi-isi nchụ-ẹjan ihien ile menị. <sup>12</sup> Ogen ndi isi nchụ-ẹjan lẹ ndi-isi gi zuguu, tugbamaguu iroro, wẹ nọ ye ndi-agma hū ego hi-ogbe, <sup>13</sup> sị wẹ, “Gwakwo nị ihian ile nị, 'Umu-azuu a bia d'e zunrun ẹ ime abali ebe ẹnyi rị

uran.’ <sup>14</sup> Omēni ọnwān e ru ntịn Gọvānọ wụ Pailetị, ẹnyi jenkọ d'e mē obi ru ẹ alị, hūn a nị nsongbu arikonị ụnụ.” <sup>15</sup> 'Ya wē nọ narin wē egbo hū, mē ihien wē gwa wē. Echēn kē wē rikwọ a kọ akikonị imē ndị Ju d'e ru tannị.

*Orun Hu Ri Mkpa Jizosi Ye Umụ-azụun A*

*(Mak 16.14-18; Luk 24.36-49; Jon 20.19-23; Orun Ndi-Ozi 1.6-8)*

<sup>16</sup> Ya umụ-azụun mmanai hū nọ nwan si ugu hū rị Galili, ebahūn Jizosi gwa wē. <sup>17</sup> Ogen wē gi hūn Jizosi, wē nọ fe ẹ, kanị ndị hū imē wē nwon obi-ẹbụ. <sup>18</sup> Jizosi nọ jenzunhan, si wē, “E yeole wē m ikēn ile rị elu-igwee lē elu-ụwa. <sup>19</sup> Jemē nị nwan d'e mē ndị alị ile rị ichen-ichen nị wē wuru ndị e son nị m; e gi nị ẹfan Nedi lē Nwa lē Mmon-nsọ e mē wē mirin-Chuku. <sup>20</sup> Kuzi nị wē, nị wē hūn ụzọ e mē ihien ile m si ụnụ mē. Ezie, m nọye nị ụnụ ogen ile d'e ru ogugu-ogen.”

## Ozioma Jesu Kristi Lẹkẹ Kẹ Makị Dọn De Ẹ

*Onyẹ Jẹnkọ D'a Kwanị Kraịstị Ụzọ*

*(Azaya 40.3; Malakai 4.5; Mat 3.1-12; Luk 3.1-18; Jọn 1.19-28)*

<sup>1</sup> Ẹnina kẹ ozioma banyeni Jizọsị hụn wụ Kraịstị, Onyẹ ahụn Osolobue tume, hụn wụ Nwa Osolobue dọn bidọn: <sup>2</sup> Nọkẹ kẹ wẹ dọn de ẹ ime ẹhụhụọ Azaya onyẹ-amuma,

“Osolobue sị, ‘Lee ẹ, m rị e zi onyẹ-ozị m n'o buru n'i ụzọ, n'ọ kwan'ị ụzọ.’”

<sup>3</sup> Olu onyẹ ohu rị a han ime atụ, a sị,

‘Kwa nị nị Di-nwọnni-ẹnyi ụzọ; mēme nị ụzọ a n'o zinrin!’ ”

*Jonụ Hun E Mē Mirin-Chuku A Kwademēme Wē Makẹ Obibia Jesu*

<sup>4</sup> Jonụ hun e mē mirin-Chuku nọ pūha, mama ọkwa ime atụ, a sị wē gha ime njo wē roghari, keni wē mē wē mirin-Chuku wē gi a ghosị n'e roghariguo wē, keni Osolobue gbaghari wē njo. <sup>5</sup> Ndi ile rị umu-alị ndi risonme Judia lẹ ndi Jerusalem ile hụ e jẹn d'e kunrun Jonụ, wē hụ e kupūha njo wē, ọ hụ e mē wē mirin-Chuku ime Iyi Jodani. <sup>6</sup> Jonụ yi ewuru wē gi ẹnenren anụ w'a kpọ kamelụ mēme; akpukpọ-anụ k'o gi kēnmē ukun ẹ. Ihien-oriri ẹ wụ igurube lẹ mirin-enwun rị ofia.

<sup>7</sup> Ọ hụ a sị wē, “Onyẹ kanị m lala m azuun, erudeni m onyẹ jẹnkọ d'e hulua alị tọpụ eriri akpukpọ-ukụ a. <sup>8</sup> M rị e gi mirin mmaka e mē onụ mirin-Chuku, kanị, 'ya nwen jẹnkọ d'e gi Mmọn-nsọ mē unụ mirin-Chuku.”

*Jonụ E Mē Jesu Mirin-Chuku, Ekwensu A Nwan Jesu*

*(Mat 3.13—4.11; Luk 3.21-22; 4.1-13)*

<sup>9</sup> Ogẹn hụ, Jesu nọ gha Nazaretị rị azuun Galili bia, 'ya kẹ Jonụ nọ mē ẹ mirin-Chuku ime Iyi Jodani. <sup>10</sup> Hun Jesu gihu gha ime mirin pūha, ọ nọ hun kẹ elu-igwere kpupụ, hun kẹ Mmọn-nsọ gi ụdi nduru hidanla, bia d'a nọkwasi a. <sup>11</sup> 'Ya olu nọ gha elu-igwee sị, “Iyū wū ezi Nwa m; ihien i a suoka m.”

<sup>12</sup> Ozigbo hụ, Mmọn-nsọ nọ nu ẹ shi ime atụ. <sup>13</sup> Ọ nọ nọdị ebahun akpū-uhūhūhin ogunnai, iya lẹ eje-anụ rị ichen-ichen. Ekwensu hụ a nwan a; ndi mmọn-ozị hụ e yen'ẹ ẹka.

*Jesu E Bidon Orun A*

*(Mat 4.12-17; Luk 4.14-15)*

<sup>14</sup> Ogẹn wē gi kpokingu Jonụ ye ime ụlọ-ngan, Jesu nọ bia Galili d'e zime ozioma Osolobue. <sup>15</sup> Ọ hụ a sị, “Ogẹn e zuguo, Alị-eze Osolobue a riguo nsue! Roghari nị, unū e kweri ozioma!”

*Jesu A Kpoma Ndi K'e Sọnn'e*

*(Mat 4.12-22; Luk 4.14-15; 5.1-11)*

<sup>16</sup> Ebe Jizọsị ghakọ mkpenren “Ohimin” Galili, ọ nọ hun Saimon lẹ Anduru nwene ẹ ebe wē rị a tū oga e ye ime mirin ahun, makeni azun kẹ w'a kun.

<sup>17</sup> Jizọsị nọ sị wē, “Sọnmē nị m, m sikọ d'e mē onụ wuru ndi a kupa ihian rike azun.” <sup>18</sup> Wē nọ la oga wē tọ ozigbo, sọnmē ẹ.

<sup>19</sup> O jenshi ihun ekere, o no hun Jemisi le Jonu, umu Zebedi ebe we ri ime ugbo-mirin we e donzi oga we. <sup>20</sup> O no kpo we ozigbo; we no na nedi we le ndi we we orun to ime ugbo, sonme e.

*Jesu A Chupu Eje-mmọn Rị Ime Okennyẹ Ohu*  
(Luk 4.31-37)

<sup>21</sup> We no shi obodo Kapanom; o ru Uhuohin Izu-iken, o no banye ulo-ofufe ri ebefu d'a kuzi. <sup>22</sup> Nkuzi e no tu we enya, makele o kuzi noke onye oku ri eka ele noke ndi-nkuzi Iwu. <sup>23</sup> Ogen hu dai, o nwon okennyẹ ohu eje-mmọn ri ime e, hun ri ime ulo-ofufe we. Okennyẹ hu no yi oro, si, <sup>24</sup> “Hapu enyi ye, k'i gi enyi e me, Jesu onye Nazareti? I bia d'e tikpo enyi? A maringho m onye i wu, yu wu Onye-nsọ Osolobue.” <sup>25</sup> Kani, Jizosi no jugbo eje-mmọn hu, si a, “Kpume onu; gha ime e puha!” <sup>26</sup> Eje-mmọn hu no se okennyẹ hu, gi oken olu yi oro, gha ime e pu. <sup>27</sup> O no tu we ile enya, we hu a ju ibe we, si, “Ki wu hunni? Onwan wu nkuzi ohun—hun iken ri! O gwade eje-mmọn oku, we hu a gbaye e!” <sup>28</sup> Ozigbo, otiti e no kpogbari egbere Galili ile.

*Jizosi A Zuo Ndi Bu oda*  
(Mat 8.14-17; Luk 4.38-41)

<sup>29</sup> Hun Jesu gihu gha ime ulo-ofufe ahun pu, iya le Jemisi le Jonu no banye iwe Saimonu le Anduru. <sup>30</sup> Emu ri a ku nne nwunye Saimonu, o dine edine, ehụ okun ri e nwun e. Ozigbo, we no gwa Jesu ni emu ri a ku a. <sup>31</sup> Jizosi no jen d'e kunrun e, kwondon e eka, weli e enu, ehụ okun hu no hapu a; o no leme we obia.

<sup>32</sup> O ru ogen enyasi, ogen anwun gi roguu, we no wehen'e ndi emu ile le ndi eje-mmọn ri ime we. <sup>33</sup> Ndi obodo hu ile e jun onumuzo; <sup>34</sup> Jesu no zuo ndi bu oda emu ichen-ichen ri a ku, chupusunme eje-mmọn bu oda, o nini eje-mmọn ndi hu ku oku make ni a maringwo we onye o wu.

*Jizosi E Zisonme Ozioma Ime Galili*  
(Luk 4.42-44)

<sup>35</sup> O ru uzo-utuntun, ebe eki keleni fonchanpu, o no zopu egwa, jenne ebe ihian rileni, o no ebefu memekpere. <sup>36</sup> Saimonu le ndi 'ya le we wi no choma a. <sup>37</sup> Ogen we gi hun a, we no si a, “Ihian ile ri a cho i.” <sup>38</sup> O no si we, “Ni enyi shizi ni obodo ndi ozọ ri ehụ ebeni, keni m zizikwo ozioma ime we. Make ni 'ya wu ihien m bia d'e me.” <sup>39</sup> O no ghagbari azuun Galili ile, e zisonme ozioma ime ulo-ofufe we ri ichen-ichen, a chupusunme eje-mmọn.

*Jizosi A Zuo Onye-oti*  
(Mat 8.1-4; Luk 5.12-16)

<sup>40</sup> Okennyẹ ohu emu oti ri a ku no bia d'e kunrun Jesu, gbu osekpụ, rioma a, si a, “Omēni y'a choghọ, nibe i saeka zuo m, a ri m ochan.” <sup>41</sup> Omiken e no me Jizosi, o no tnpu eka metu a, si a, “A choghọ m! Dnhin, n'i ri ochan!” <sup>42</sup> Ozigbo, oti hu no gha ehụ a pu, o no ri ochan! <sup>43</sup> Jizosi no zi okennyẹ hu lama ozigbo, ogen o gi dokemeguu a eka ntin, <sup>44</sup> si a, “A gwakwole onye owule ihien ni; ka, jen d'e we enwen i ghosi onye nchu-ejan n'o lele i, y'e weri ihien ndi hu Mozizi ku ime Iwu gi chu-ejan, n'i gi ghosi we ni y'a riguo ochan.” O no si a lama. <sup>45</sup> Kani, okennyeni a ghaguu ebahun pu, o no kusonmede ihien ni ebe ile. O kumen ihien ni, nke wu ni Jesu asazini eka puha ime obodo ebe ihian a no hun a, kama, o ghasonme azuun ihian bileni, kani we huzikwo a gha ebe ile a bia ebahun d'e kunrun e.



## Isi Nke Ẹbụọ

### *Jesu A Zuọ Onye-oro*

(Mat 9.1-8; Luk 5.17-26)

<sup>1</sup> Akpụ-uhuohin ole a ghagụ, Jesu nọ kinhen Kapanom, o nọ kpogbari n'ọ rị ụlọ. <sup>2</sup> Ndi bu oda nọ gbakikome, nke wu ni ụzọ eruzini we, ke ime ụlọ ke ihun-ezi, o nwonzini ebe e ru ihian. Jesu hu a gwa we oku-Chuku. <sup>3</sup> 'Ya ke ikenny nọ buhen'e okenny ohu oro kinmin; ikenny eno bu e. <sup>4</sup> Makeni ahunni we ụzọ d'e kunrun Jesu ufiri ni ihian jun ebenu, we nọ nyinrin elu ụlọ, be oghe ye e elu ebe Jesu wuzo. E begu we oghe ye e, we nọ gha ebenu do onye hu oro kinmin le ute e ye ihun Jesu. <sup>5</sup> Ogen Jizosi gi hun okukwe we, o nọ si onye hu oro kinmin, "Nwa m, a gbagharigu we i njo i."

<sup>6</sup> O nwon ndi-nkuzi Iwu nodisonme ali ebahun, we hu e ro ihienni ime obi we, a si, <sup>7</sup> "Ki hain okennyeni gi e ku enina? O ri e ku aru! Onye e ri-eka a gbaghari njo wezuka Osolobue su?" <sup>8</sup> Ozigbo, Jesu nọ marin ime mmom ihien we ri e ro ime obi we. O nọ si we, "Ki hain onu gi e ro udi iroroni ime obi unu? <sup>9</sup> Elee hun ka nfe: isi onye-oron, 'A gbagharigu we i njo i'—ra isi a, 'Lihi oto, heri ute i n'i jenne ijen?' <sup>10</sup> Kani, ni m ghosi onu ni Nwa nke Ihian nwon iken o gi a gbaghari njo elu-awa." O nọ si onye-oro hu, <sup>11</sup> "M si i, lihi oto, heri ute i, lama iwe i!" <sup>12</sup> O nọ lihi oto, heri ute e ozigbo, gha ebahun pu—id'anya we ile; nke wu ni o tu we ile enya, we nọ jama Chuku mma, si, "Enyi ahuntuni ihien nọ enina mbu!"

### *Jesu A Kpo Livai*

(Mat 9.9-13; Luk 5.27-32)

<sup>13</sup> 'Ya Jesu nọ jennezi mkpenren mirin Galili. Igunrun ihian nọ fihunme e, o nọ kuzi we. <sup>14</sup> Ebe o ghafeko, o nọ hun Livai nwa Alifosi k'o nodi ali odu ndi ugwo-isi, o nọ si a, "Sonme m." Livai nọ lihi oto, sonme e.

<sup>15</sup> Ogen Jesu gi ri e ri ihien-oriri iwe Livai, ndi bu oda ime ndi a na ugwo-isi le ndi ozo we gi njo marin hu e son Jesu le umu-azuun a e ri ihien-oriri, makeni ndi ri e son n'e bu oda. <sup>16</sup> Ogen ndi-nkuzi Iwu hun ri ime ndi Itu-Farisi gi hun ni 'ya le ndi njo hu le ndi a na ugwo-isi ri e ri ihien-oriri, we nọ si umu-azuun a, "Ki hain o gi e du ndi a na ugwo-isi le ndi ozo we gi njo marin e ri, a ra?" <sup>17</sup> Ogen Jesu gi nu ihien we ri e ku, o nọ si we, "Ndi ehuru ri iken ara cho dibie, kama, ndi emu ri a ku wu ndi a cho dibie; ele ndi ezi-omume ke m bia d'a kpo, kama, ndi njo ke m bia d'a kpo."

### *Ajuju Banyeni Ibu-onu*

(Mat 9.14-17; Luk 5.33-39)

<sup>18</sup> O nwon ogen umu-azuun Jonu le ndi Itu-Farisi gi ri e bu onu. We nọ bia d'a ju Jesu, si, "Ki hain umu-azuun Jonu le umu-azuun ndi Itu-Farisi gi e bu onu, bu umu-azuun i a ra bu?" <sup>19</sup> Jizosi nọ za we, si, "Ni ndi bia agbamehuhuo bu onu ebe okenny ri a gba ekukwo ri ime igunrun we? Mba nu! Ebe we le okenny hu ri a gba ehuhuo ri, ebuko we onu. <sup>20</sup> Kani, ogen lala hun we jenko d'e gi wepu okenny hu ri a gba ekukwo ime we, ogen hu, e bume we onu."

<sup>21</sup> "O nwonni onye e gi ekwa ohun a kwakin ekwa akan. O gi e kwakin e, nke ohun ahun e hekapu, o tikakenme."

<sup>22</sup> "O nwonzikwoni onye e gi ihien akan a gbaye manya ohun. O gi e gbaye e, manya hu a gbawapu a, ke manya ke ihien we gi gbaye e a la iwi. 'Ya wu, gi nwan ihien ohun gbaye manya ohun."

### *Ajuju Banyeni Uhuohin Izu-iken*

(Mat 12.1-8; Luk 6.1-5)

<sup>23</sup> Uhuohin Izu-iken ohu, Jesu ghako ime ugbo oka witi, ebe we ghako ime ugbo hu, 'ya umu-azuun a no ghoriima oka-witi. <sup>24</sup> 'Ya ndi Itu-Farisi no si a, "Ki hain we gi a gho ihien ugbo Uhuohin Izu-iken, we ri a dan Iwu."

<sup>25</sup> 'Ya Jesu no si we, "Ya wu, unu aguntuni ihien Defidi me ogen o gi nwe mkpa, ogen egun gi ri a gun iya le ndi we ile wi? <sup>26</sup> K'o don banye ime ulo Osolobue ogen Abiata gi wu onye-isi nchu-ejan, ri bredi-nsọ hu w'e bupuhani Osolobue, hun o me ni Iwu si ni onye ozo eriko a mmani ndi nchu-ejan; kani Defidi ri e eri, yezikwo ndi 'ya le we wi."

<sup>27</sup> Ya Jesu no nwan si, "Maka orinimma ihian ke we gi tume Uhuohin Izu-iken, egin we ufiri Uhuohin Izu-iken ke ihian. <sup>28</sup> 'Ya wu ni mme wu Nwa nke Ihian wu Nna—ke ebe oku Uhuohin Izu-iken ri."

## Isi Nke Eto

### *Okennyek Eka Ohu Nwunhun (Mat 12.9-14; Luk 6.6-11)*

<sup>1</sup> Ya Jizosi no banyezi ulo-ofufe. Ime ulo-ofufe ebahun, o nwe okennyek eka ohu nwunhun rin'a. <sup>2</sup> We no keme Jesu nke ni we hun k'o jenko d'a zuo a Uhuohin Izu-iken keni we gi e ma a ikpe. <sup>3</sup> 'Ya o no si okennyek hu eka nwunhun, "Puha ihun ebeni." <sup>4</sup> O no si we, "Elee hun ke Iwu kwadon ni we e me Uhuohin Izu-iken? Ime ihian ihien ri mma ra ime ihian eje-ihien? Izuo ihian ra igbun'e?" Kani a gba w'a nkintin.

<sup>5</sup> Jizosi no gi iwe lehunme we, makeni o fuka a ni obi we e zeke. 'Ya o no si okennyek hu, "Tinpụ eka i." O no tinpụ a, eka a no ri mma. <sup>6</sup> Ndi Itu-Farisi no pu; 'ya we ni ndi itu Herodu no zume ume ke w'a don gbu Jesu.

### *Eje-mmọn A Koma Jizosi Enya*

<sup>7</sup> Jesu le umu-azuun a no pu, jenme mkpenren iyi Galili; igunrun bugbu enwen e oda no gha Galili sonme e. <sup>8</sup> Ndi bu oda ghazikwo Judia le Jerusalem le Idumia le azuun nokunme Taya le Sidonu bia. Ndin bia makeni we nu ihien ile Jesu ri e me. <sup>9</sup> O no si umu-azuun a kwademen'e ugbo-mirin make ufiri igunrun hu, amamgbe w'a kpangbu e. <sup>10</sup> Makeni ndi ile emu ri a ku ri a fufa a keni we metu a eka, makeni o zuogu ndi bu oda mbu. <sup>11</sup> Ogen owule ndi eje-mmọn ri ime we gi hun a, a dann w'a ali, yi oro, si, "Iyụ wu Nwa Osolobue!" <sup>12</sup> O gbakem eje-mmọn ndi hu mkpinsin-eka, si we ekukwole onye o wu.

### *Jizosi E Tume Ndi-ozu Pu-ichen Mmebu* (Mat 10.1-4; Luk 6.12-16)

<sup>13</sup> Omequu, Jesu no si elu oke, kpọ ndi hun o cho, we no bia d'e kunrun e. <sup>14</sup> O no hori mmadu mmebu, kpọ we ndi-ozu pu-ichen, ni we du e nodi, n'o zipu we d'e zi ozioma <sup>15</sup> lezikwo ni we hun uzọ nwe iken w'e gi a chupu eje-mmọn. <sup>16</sup> Mmadu mmebu hu o tume wu: Saimonu (hun Jesu tu Pita); <sup>17</sup> Jemisi le Jonu—we ebuo wu umu Zebedi (ndi hun o tu "Bonagesi", 'ya wu Umu Akpabo); <sup>18</sup> le Anduru le Filipu le Batolomi le Matiu le Tamosi le Jemisi nwa Alifosi le Tadiosi le Saimonu hun te ri ndi gi eka-iken e me ni we chupu ndi Rom ri a ki ali we, <sup>19</sup> lezi Judasi nwa Iskarotu hun re Jesu ogen ikpazuun.

### *Jizosi le Bezibo Onye-isi Eje-mmọn ile* (Mat 12.22-32; Luk 11.14-23; 12.10)

<sup>20</sup> 'Ya Jesu no lama; igunrun ihian no gbakikomezi, nke wu ni 'ya le umu-azuun a ahundeni efe ri ihien-oriri. <sup>21</sup> Ogen ezi-le-ulo Jesu we gi nu a, we no bia ni we weri e, makele we nu ke ndi ihian ri e kusonme, a si, "Era a pumaguo a!"

<sup>22</sup> Ndi-nkuzi Iwu gha Jerusalem bia no si, "Onye-isi eje-mmọn ile wu Bezibo ri ime e; iken Bezibo onye-isi eje-mmọn ile k'o gi a chupu eje-mmọn." <sup>23</sup> 'Ya

Jizọsị nọ kpọzụnhan wẹ ebe ọ rị, gi ilu gwa wẹ oku, sị, “Nanị kẹ Ekwensu a dọn chupụ Ekwensu?” <sup>24</sup> Alị-eze ọwụlẹ kebeni, asakọzị ẹka wuzo. <sup>25</sup> Ikpun-ulo kebeni, asaẹka turu. <sup>26</sup> ‘Ya wu, omẹni Ekwensu e buguọ lumanị enwẹn ẹ, omẹni o kebeguọ—ọ sakọ ẹka turu, nke ẹ a guguọ!’

<sup>27</sup> Kanị, o nwọnni onyẹ jenkọ d’a s’ẹka banye iwe dikẹn, kịrị ihien rị iwe ẹ mmanị o bu ụzọ kẹnmeguu a—ogẹn hụ k’ọ nọ saẹka banye, kịrị ihien rị iwe ẹ.

<sup>28</sup> “M rị a gwa ọnu ezioku, wẹ sikọ d’a gbagharị njo ile ihian mẹ lẹ eje-okụ ọwụlẹ wẹ ku; <sup>29</sup> kanị agbagharikọ wẹ onyẹ ọwụlẹ ku arụ banyeni Mmọn-nso, onyẹ hụ e meọlẹ njo itẹbite.” <sup>30</sup> O ku ihienni makẹni wẹ rị a sị nị “Eje-mmọn rị ime ẹ.”

### *Nnẹ Lẹ Umunẹ Jesu*

*(Mat 12.46-50; Luk 8.19-21)*

<sup>31</sup> Nnẹ Jizọsị lẹ umunẹ Jizọsị nọ bia, turu ihun-ezi, zi ozi jenn’e, sị a bia. <sup>32</sup> Igurun ihian nọdisonmẹ alị, fihunmẹ ẹ; ‘ya wẹ nọ sị a, “Nnẹ i lẹ umunẹ i ikennye lẹ [umunẹ i ikpoho] rị ihun-ezi, a jụ ukwere i.” <sup>33</sup> ‘Ya ọ nọ shiari wẹ, sị, “Onyẹ wu nnẹ m? Elee ndi wu umunẹ-m-ikennye?” <sup>34</sup> Ọ nọ lehunmẹ ndi hụ nọdisonmẹ alị, fihunmẹn’e, sị, “Lee nnẹ m lẹ umunẹ-m-ikennye ebeni! <sup>35</sup> Onyẹ ọwụlẹ hụn e mẹ uche Osolobue wu nwẹnẹ-m-okennye lẹ nwẹnẹ-m-okpoho lẹ nnẹ m.”

## **Isi Nke Ẹnọ**

### *Ilu Jesu Gi Onyẹ-ugbo Ta*

*(Mat 13.1-9; Luk 8.4-8)*

<sup>1</sup> Jesu nọ nọdị mkpẹnren mirin Galili kuzimezi. Igurun higbu enwẹn ẹ ogbe nọ fihunmẹ ẹ, nke wu nị ọ nọ banye ime ugbo rị ime mirin ebahun d’a nọdị alị, igurun hụ ile nọ nọdị akpakalị mkpẹnren mirin Galili ebahun. <sup>2</sup> Ọ nọ gi ilu kuzi wẹ ihien bu oda. Imẹ nkuzi ẹ, ọ sị wẹ, <sup>3</sup> “Gon ni ntin! O nwẹ onyẹ-ugbo jẹn d’a gha mkpuru ime ugbo. <sup>4</sup> Ogen o gi rị a gha a, mkpuru ndi hụ ime wẹ a danye okp’uzo, nnunu nọ bia d’e ripu wẹ; <sup>5</sup> mkpuru ndi hụ ime wẹ a danye alị omuma, ebe ejan rileni oda. O pupuha ozigbo, makẹni o jenteni ime ejan. <sup>6</sup> Ogen anwun gi wa, ọ ma a, ọ nọ shinwun, makẹni mkpogun ari a; <sup>7</sup> mkpuru ndi hụ ime wẹ a danye ime ogun, ogun ahun nọ sue, dungbu ẹ, ọ mizini mkpuru; <sup>8</sup> kanị ndi hụ ime wẹ a danye alị rị mma, o pupuha, sue, du, mi mkpuru mmagi-mmagi: ndi hụ ime wẹ a bawaye ụzọ iri kwasị ogun, ndi hụ ime wẹ ụzọ ogun ẹtọ, ndi hụ ime wẹ ụzọ ogun isen.”

<sup>9</sup> Ya ọ nọ sị, “Onyẹ nwon ntin o gi a nū ihien, ‘ya nū!’”

### *Ihien Haiṅ O Gi E Gi Ilu A Kuzi*

*(Mat 13.10-17; Luk 8.9-10)*

<sup>10</sup> Ogen ‘ya sọo gi nọdị, ndi fihunmẹn’e lẹ umu-azuun a mmebuọ hụ nọ juma a nkowa ilu hụ. <sup>11</sup> Ọ nọ sị wẹ, “Onu kẹ wẹ ye oghere imarin ihien-mini risonmẹ Alị-eze Osolobue, kanị nke ndi rị ogbe, ilu kẹ wẹ gi a gwa wẹ ihien ile; <sup>12</sup> keni ihien hụ Ẹkukwo-nso ku hūn ụzọ mezu, Ẹkukwo-nso sị, ‘Wẹ sikọ d’e lee ilee kalẹ eleghakọ wẹ ụzọ, a nū ọnu-ọnu kanị aghotakọ wẹ, amamgbẹ wẹ e gb hutọ d’e kunrun Osolobue, ọ gbagharị wẹ njo wẹ.’ ”

### *Jesu A Kowa Ilu Hụ O Gi Onyẹ-ugbo Ta*

*(Mat 13.18-23; Luk 8.11-15)*

<sup>13</sup> 'Ya ọ nọ jụ wẹ, si, “Ọnụ aghọtani iluni? Nani kẹ ụnụ e gi nwan ghota ilu ile?” <sup>14</sup> “M gi onye-ugbo ahun e ku onye ri a ghaye oku-Chuku. <sup>15</sup> Mkpuru ndi hu danye okp'uzo wu oku ndi hu wẹ ghaye, hun o me ni ogen wẹ gi nu a, Ekwensu nọ bia ozigbo d'e wefu oku hu wẹ kun ime wẹ. <sup>16</sup> Ndi hu wẹ ghaye ali omuma wu ndi hu nu oku hu, e gi wẹ ighoghọ nabanhan a ozigbo, <sup>17</sup> kani, e nwe wẹ nkpogun; w'a tohu ekere su. Nsongbu mobu ukpokpo gi ufiri oku ahun wẹ nu bia, a danpu wẹ ozigbo. <sup>18</sup> Mkpuru ndi hu wẹ ghaye ime ogun wu ndi hu nu oku hu, <sup>19</sup> kani ufiri ni wẹ ri e hue uhue banyeni ihien ụwani le ni aku-le-uba\* ụwa ri a la wẹ ẹnya le egun ihien ndi ozo, wẹ ile banhan, a kpangbu wẹ oku hu, ọ mikozi mkpuru.

<sup>20</sup> Kani ndi hu wẹ ghaye ali ri mma wu ndi hu nu oku hu, nabanhan a, mi mkpuru mmagi-mmagi uzo iri kwasi ogun, ndi hu ime wẹ a bawaye uzo ogun-eto, ndi hu ime wẹ a bawaye uzo ogun-isen.”

### *Ukpe Ri Okpuru Afere (Luk 8.16-18)*

<sup>21</sup> 'Ya Jizosi nọ sizi wẹ, “Onye e wehe ukpe e bu ẹ e che okpuru afere, mobu okpuru bedi? Ele enu obu-ukpe kẹ w'e bu ẹ e che? <sup>22</sup> O nwonna ihien zuerini hun jenkoleni d'a wa, mobu ihien owule wẹ kpume hun jenkoleni d'a wa. <sup>23</sup> Onye nwe ntin o gi a nu ihien, 'ya nu!”

<sup>24</sup> 'Ya ọ nọ si wẹ, “E gikwo ni ihien unu nu e don! Mkpu i gi mayeni ihian kẹ wẹ jenkọ d'e gi mayeni i, kani wẹ siko d'a machedeni y'e. <sup>25</sup> Makeni, onye hun nweni kẹ wẹ siko d'e yecheni; kale onye hun nwonnleni a napude w'a kẹ hun o nwe.”

### *Ihien Jesu Gi Ihien-ugbo Ri E Sueni Kuzi*

<sup>26</sup> Jesu nọ sizi wẹ, “Ali-eze Osolobue nọ kẹ ebe okennye ohu nọ ghigha mkpuru ye ali ugbo, <sup>27</sup> jenme—ọ hu a ranhin e tenhin uhinhin le efinnai, ihien ọ kun nọ pu, sue, bu okennye hu a marin k'o don me. <sup>28</sup> Ali e gi eka a e yeni ihien-akunkun eka e sue, a mi mkpuru. O bu'zo gbapu, osisi ẹ a puha, ọ mi mkpuru. <sup>29</sup> Mkpuru karaguhu, okennye ahun e weri ihien o gi a gho ihien-ugbo banye d'a ghoma a, makeni ogen igho-mkpuru e ruguo.”

### *Ilu Jesu Gi Mkpuru Mostadi Ta (Mat 13.31-32, 34; Luk 13.18-19)*

<sup>30</sup> Jizosi nọ sizi, “Kini kẹ ẹnyi e gi ma atụ Ali-eze Chuku? Elee ilu kẹ ẹnyi siko d'e gi kowa a? <sup>31</sup> O rike mkpuru mostadi, hun o me ni 'ya kachanrin ntin ime mkpuru osisi ile; <sup>32</sup> kani wẹ kun a, o sue, o hi-ogbe kari ihien-akunkun ndi ozo ile w'a kunye ime ugbo. O wa agala hi-ogbe, nke wu ni nnunu a bia d'a ku ekuyu e ye elu ẹ.”

### *Ilu-ilu Kẹ Jizosi Gi E Ku Oku*

<sup>33</sup> Jesu nọ gisonme ilu bu oda nọ ẹnina gwa wẹ oku-Chuku; ọ gwa wẹ kẹ wẹ a sa eka ghota; <sup>34</sup> ọ gwani wẹ oku mmaka, ilu su ọ k'o gi gwachanrin wẹ oku; kani, 'ya le umu-azun a su ọ nodi, ọ kowachanrin ni wẹ ihien ile.

### *Jizosi A kusi Ebiri-mirin (Mat 8.23-27; Luk 8.22-25)*

<sup>35</sup> Ogen ẹnyasi uhuhin hu, Jizosi nọ si wẹ, “Ni ẹnyi fetu ni azun mirinni hun-ebọ.” <sup>36</sup> 'Ya wẹ nọ lato igunrun ahun; umu-azun nọ banye ime ugbo hu hun Jizosi le enwen ẹ ri ime ẹ, wẹ le 'ya nọ gi ugbo ahun jenme. O nwezikwo ugbo ndi ozo son Jesu. <sup>37</sup> Idenmizi, oken ebi nọ kpoma, ebiri-mirin nọ kpobanma ime ugbo hu, nke wu ni mirin e d'e jun ime ugbo. <sup>38</sup> Kani Jizosi ri ibe azun ime

\* **Isi Nke Ẹnọ:19** “Aku-le-uba” kẹ wẹ ka a kpọ, kani lka a kpọzi a efee.

ugbo ahun, bu isi kwasị ofi-isi, a ranhịn uran. Umụ-azuun a nọ kpọtien ẹ, sị, “Onye-nkuzi, y'a hunn'a nị ẹnyi e d'a nwunhun!”

<sup>39</sup> Jizọsị nọ tēnhin, jūgbọ ẹbi hụ, sị “ohimin” hụ, “Kusị! Mē jūu!” Ẹbi ahun nọ kusị, ụzọ ile nọ mē rajūu. <sup>40</sup> Ya Jesu nọ sị umụ-azuun a, “Kị haịn egun gi a tū ọnụ? Ụnụ e ke nwēkwọ nwan okukwe?”

<sup>41</sup> Egun nọ tuma wē ọda-ọda, 'ya wē nọ juma ibe wē, sị, “Onye wude ọnwan, o gi mē ni kē ufere kē ohimin a gbaye ẹ?”

## Isi Nke Isen

*Jesu A Zuọ Okennyẹ Eje-mmọn Rị Ime ẹ*

*(Mat 8.28-34; Luk 8.26-39)*

<sup>1</sup> Wē nọ fetu mirin Galili, pūha obodo ndị Gerasa (Gadara)\*.

<sup>2</sup> Hun Jizọsị gihū gha ime ugbo hidan, 'ya okennyẹ ohu eje-mmọn rị ime ẹ nọ gha ikpekpe pūha d'e kunrun ẹ. <sup>3</sup> Ikpekpe ebahun k'o bi; o nwonni onye ẹ ri-ẹka e gbondonn'ẹ, ọsụn'a nị wē gi ẹgan kpoma a. <sup>4</sup> Makēni mgbe ole-le-ole kē wē te gipū ẹgan kpoma a ụkū lē ẹka: o tibepū ẹgan ndi ahun, ọ kpagipū igwe ndi ahun rị a ụkū. O nwezini onye a saeka e kwondonn'ẹ. <sup>5</sup> Ọ wahunmē ikpekpe lē elu ugu risonmē ebēhū, e yi oro, e gi omuma a dọkika enwēn ẹ ẹhū, kē ukinkin kē efinnai.

<sup>6</sup> Ogen o gi lecheni Jesu, 'ya ọ nọ ghaburu ẹ, gbun'ẹ osekpū. <sup>7</sup> Ọ nọ gi oken olu yikenmē oro, sị, “K'i sikọ d'e gi m mē Jesu Nwa Chuku, Chuku Hun Kachanrinni? E gi m ẹfan Osolobue rịọ i, eyele m afunfun!” <sup>8</sup> O ku ihienni makeni Jesu a siguol'a, “Iyū wū eje-mmọn, gha ime okennyẹ ahun pūha!”

<sup>9</sup> 'Ya kē Jesu nọ jū a, sị, “Kị wū ẹfan i?” Ọ nọ shiari, sị, “Ẹfan m wū Igunrun, makele ẹnyi bu ọda.” <sup>10</sup> 'Ya ọ nọ rịokenmē Jesu y'a chupule wē ime ẹgbere hū.

<sup>11</sup> Ogen hū, o nwē igwee ezin rị a kpa nni elu oke nōkunmē mkpenren ohimin hū, ẹhū ebahun wē rị. <sup>12</sup> Eje-mmọn ndi hū nọ rịọ a, sị, “Chū ẹnyi yesonmē ime ezin ndini; nị ẹnyi ban ime wē.” <sup>13</sup> Ọ nọ nị wē; 'ya eje-mmọn ndi hū nọ gha ime okennyẹ hū pūha, banyesonmē ime ezin ndi hū, ezin ndi hū ile nọ gi ọsọ kpọtū, zunban ime mirin Galili ebahun, ragbu enwēn wē. Ezin hū ile rị ihien nōkē nnu isen.

<sup>14</sup> Ndi-ndu ezin ndi hū nọ gbajenmē d'a gwa ndi obodo wē lē umu-alị ndi rị ẹgbere hū ihien menī. Wē ile nọ pūha d'e lee ihien menī. <sup>15</sup> 'Ya wē nọ bia d'e kunrun Jesu; wē nọ hun onye hū igunrun eje-mmọn te rị ime ẹ: ọ nodihū alị, o yi hū ẹkwa, o gi hū ezigbo uche ẹ—egun nọ tū wē. <sup>16</sup> Ndi o mē ẹnya nọ gwa wē ihien mē okennyẹ hū eje-mmọn te rị ime ẹ lē ezin ndi hū.

<sup>17</sup> 'Ya wē nọ rịoma Jesu n'ọ gha ẹgbere wē pū.

<sup>18</sup> Ogen Jesu gi banko ime ugbo, okennyẹ hū eje-mmọn te rị ime ẹ nọ rịọ a n'ọ sonmē ẹ.

<sup>19</sup> Kanị Jesu nọ jū, sị a, “Laburu ndi nke i d'a gwa wē oken ihien Osolobue menī i, lē k'o mēhan n'ị omiken.”

<sup>20</sup> 'Ya okennyeni nọ pū, ghagbama obodo iri hū nōgbamanī w'a kpọ Dikapolisi, a gwa wē ihien Jesu men'ẹ. Ọ nọ tū wē ile nū n'a ẹnya.

*Jesu A Zuọ Okpoho Ihien Rị A Gba, Kpọtien Nwata Nwunhunni*

*(Mat 9.18-26; Luk 8.40-56)*

<sup>21</sup> Ogen Jizọsị gi gi ugbo-mirin fetuguzi mirin ahun, kinhenzi azuun hun-ebọ, igunrun hi-ogbe nọ fihunmē ẹ mkpenren mirin ebahun. <sup>22</sup> Onye ohu w'a kpọ Jairosi, hun wū onye ohu ime ndi-isi ulọ-ofufe nọ bia; ogen o gi hun Jesu, 'ya ọ

\* **Isi Nke Isen:1** mọbụ: Gegasa



nọ dannị Jesu alị; <sup>23</sup> rịọkēnmē ẹ, sị, “Emu rị a kụ nwa m okpoho hụn nta, o d'a nwun. Dodo bịa d'e bu ẹka i kwasi a, zuo a, keni o rị ndun!”

<sup>24</sup> Ya Jizosi nọ sọnmē ẹ. Igunrun hi-ogbe nọzị sọnmē wẹ, wẹ ile hụ a fufa Jizosi.

<sup>25</sup> Imē igunrun hụ, o nwē okpoho ihien rị a gba kete ahua mmēbuo. <sup>26</sup> O hūnjunguo ẹnya ẹka ndi idibie, d'e ru ni ihien a guu a ẹka, kani, hūn nkē o gi dīnhin, o hūde a jowaye njo. <sup>27</sup> Makēni o nūguo banyeni Jizosi, o nọ gha azuun nōkunmē Jizosi imē igunrun hụ, metu ẹkwa a ẹka; <sup>28</sup> makēni o sị enwēn ẹ, “Omēni m k'a sahu ẹka metu ẹkwa a ẹka, m sikọ d'a rị mma.” <sup>29</sup> Hūn o gihu metu ẹkwa Jesu ẹka, ihien rị a gban'a nọ kusi ozigbo—kē ehū don mē ẹ, o nọ marin n'ọ dīnhinguo. <sup>30</sup> Ozigbo, Jesu nọ marin nị ikēn a ghaolē imē ẹ pụ, o gbēhuto imē igunrun hụ, sị, “Onyē metu ẹkwa m ẹka?”

<sup>31</sup> Umū-azuun a nọ sị a, “I hụ a hūn igunrun ihian rị a fufan'i, y'a jumazi ‘Onyē metu m ẹka?’ ” <sup>32</sup> Kani Jizosi hukwo e lehunmē ẹnya n'ọ hūn onyē o wu. <sup>33</sup> Makēni okpoho hụ a maringuo ihien mē n'ẹ, ya o nọ gi egun lē ehū-omuma-nni bịa d'a dannị Jesu alị, gwapuchanrin a ezioku. <sup>34</sup> Jesu nọ sị a, “Nwa m, okukwe i e meguo i dīnhin; lama, udon 'ya rị nị i, dīnhinchanrin imē nsongbu i.”

<sup>35</sup> Ebe Jizosi rikwo e ku, ndi-ozī nọ gha iwe Jairosi bịa, sị a, “Nwa i a nwunhūnguo, k'i nọzị e songbuni onyē-nkuzi?” <sup>36</sup> Kani, oge ihienni wẹ rị e ku gi feban Jesu ntin†, o nọ sị Jairosi, “Atule egun, ka kwerihu!”

<sup>37</sup> Jesu anini ndi ozō sōn ẹ kari Pita lē Jemisi lē Jonu nwēnē Jemisi. <sup>38</sup> Oge wẹ gi ru iwe onyē-isi ulo-ofufe hū wu Jairosi, Jesu a hūn okēn isusu lē ndi rị a kwan ẹkwan, e goshi elu. <sup>39</sup> Oge o gi banye imē ulo, o nọ sị wẹ, “Kị wu isusuni? Kị onu rị a kwanni? Nwata ahun a nwunhunni, o rihu uran!” <sup>40</sup> 'Ya wẹ nọ muma Jesu emu. Kani, oge o gi chupuguu wẹ ile ezi, o nọ weri nedi lē nne nwata ahun lē umū-azuun a eto ahun ya lē wẹ wi, wẹ ile nọ wiri banye mmughe ebe nwata hū dīnē. <sup>41</sup> 'Ya o nọ kwondon nwata hū ẹka, sị a, “Talita, kum!” 'Ya wu, “Nwata okpoho, m sị i lihi!”

<sup>42</sup> Ozigbo, 'ya nwata ahun nọ lihi oto, jēhunmēmē. (Nwata hū wu nwa ahua mmēbuo.) O nọ tukēmē wẹ ile ẹnya. <sup>43</sup> Jesu nọ dōkēmē wẹ ẹka ntin, sị wẹ a gwakwole onyē owule ihien mēni, o nọ sị wẹ, ye nwata hū ihien-oriri rị.

## Isi Nke Isin

*Ndi Obodo Nazareti A Ju Jizosi*  
(Mat 13.53-58; Luk 4.16-30)

<sup>1</sup> Jizosi a gha ebēhū pụ, o nọ si obodo ẹ wu Nazareti\*, umū-azuun a nọ sọnmē ẹ. <sup>2</sup> O ru Uhuohin Izu-ikēn, o nọ kuzimē imē ulo-ofufe. O tū ndi bu oda rị a nūn'a ẹnya, wẹ hū a sị, “Elebe kē okēnnyeni nọ nwōnhen ihien ndini ile? Elee amamihien wu hūnni wẹ ye ẹ? Elebe k'ọ nọ nwōnhen ikēn o gi a rūn okēn orun-atumēnya ndini o rị a rūn? <sup>3</sup> Onwan ẹlē Kapinta, nwa Meri? Onwan ẹlē nwēnē Jemisi lē Josisi† lē Judasi lē Saimonu? Elee ẹnyi lē umunē-ẹ-ikpoho rị ebeni?” 'Ya kē izize ẹ nọ ban wẹ, wẹ nọ legberī ẹ.

<sup>4</sup> Jizosi nọ sị wẹ, “W'a gbaye onyē-amuma agbaye ebe owule wezuka imē obodo ẹ lē ebe ndi nke ẹ rị lē imē ezi-lē-ulo a.”

<sup>5</sup> O sanī ẹka rūn orun-atumēnya ebēhū, kari ndi buleni oda emu rị a kụ o bu ẹka kwasi zuo. <sup>6</sup> O nọ tū a ẹnya nī enwē wẹ okukwe.

† **Isi Nke Isen:36** mōbū: Kani, Jesu egondēni ntin ihien wẹ rị e ku. \* **Isi Nke Isin:1** obodo o nọ sue

† **Isi Nke Isin:3** Josefū

*Jesu E Zipu Umụ-azụun Mmēbuo Hu*  
(Mat 10.5-10; Luk 9.1-6)

'Ya kẹ Jesu nọ jẹnsónmēmē obodo-obodo mēsónmē ẹkẹrẹ-ẹkẹrẹ rị ẹgbẹrẹ hụ, a kuzi wẹ. <sup>7</sup> O nọ kpọ umụ-azụun a mmēbuo hụ, zipu wẹ mmadu ẹbuo-ẹbuo, ye wẹ ikẹn w'e gi a chupụ eje-mmōn. <sup>8</sup> O sị wẹ, ụnụ jẹnkōnị, ewerilẹ ni ihien ọwulẹ kari okpọ: ewerilẹ ni ihien-oriri mọbu egbo, ebule ni ẹkpa. <sup>9</sup> Yiri ni akpukpọ-ukụ; ka ewerilẹ ni ẹwo ọzọ che ni hụn ọnụ yi. <sup>10</sup> O sịzi wẹ, "Ulo ọwulẹ ọnụ banye, nọdị nị ebahun d'e ru mgbe ụnụ gha obodo hụ pụ. <sup>11</sup> Kani, obodo ọwulẹ nabanhanlẹni ụnụ, mọbu jụ nị egonkọ wẹ ọnụ ntin, ụnụ pukonị, kpukpupụ nị ejan rị ọnụ ukụ tōnị wẹ. Iya jenkọ d'a wuru ihien w'e gi shiagbu wẹ ẹri."

<sup>12</sup> 'Ya wẹ nọ jẹnmē d'e gwasónmē wẹ roghari; <sup>13</sup> a chupusónmē wẹ eje-mmōn bu oda, a tankpu ndi emu rị a kụ udẹn olivu, a zụo wẹ.

*Onwun Jonu Hụn E Mē Mirin-Chuku*  
(Mat 14.1-12; Luk 9.7-9)

<sup>14</sup> Eze wu Herodu nọ nụ ihien ndini Jesu rị e mē—makeni ẹfan Jesu a kpogbariọlẹ. O nwẹ ndi rị a sị, "Jonu hụn e mē mirin-Chuku rọ, o ghaguo onwun lihi, 'ya haịn o gi nwẹ ikẹn o gi a run ọrun-atumẹnya ndini." <sup>15</sup> Ndi hụ ime wẹ sị, "Elaija rọ." Ndi ọzọ sị, "Onye-amuma rọ—rike ndi-amuma mbu." <sup>16</sup> Kani, oge Herodu gi nū a, o nọ sị, "Jonu hụn m bepụ isi a ghaolẹ onwun lihi."

<sup>17</sup> Herodu ku ẹnina makeni Herodu lẹ enwẹn ẹ zi wẹ d'a nwunrun Jonu, kẹn ẹ ẹgbun, kpokin ẹ ye ulọ-ngan, make ufiri Herodiasị nwunye nwene Herodu wu Filipu, hụn Herodu jẹn d'a luma; <sup>18</sup> ufiri ni Jonu sị Herodu, "Iwu ekwerini n'i weri nwunye nwene i luma; i rị a dan Iwu Osolobue." <sup>19</sup> Ize Jonu nọ zeme Herodiasị; o te cho n'o gbu Jonu, kale o sani ẹka. <sup>20</sup> Egun Jonu a tū Herodu makeni Herodu a maringho nị Jonu wu onye ezi-omume lẹ onye rị nsọ, Herodu anini wẹ gbu ẹ. O sūo Herodu n'o gón ntin oku Jonu osuon'a n'o gbu ẹ mgbu obi oge ọwulẹ o gi nū a.

<sup>21</sup> Omeguu, efe nọ puhani Herodiasị uhuhin hụ wẹ gi a nyanhan omumu Herodu. O ru uhuhin hụ, Herodu nọ kpọ oriri hi-ogbe. Ndi o kpọ 'ya wu oriri wu ndi-isi Orun-ebọ lẹ ndi oki-agma, lẹ ndi wẹ marin amarin ime Galili. <sup>22</sup> Oge nwa Herodu okpoho hụn w'a kpọ Herodiasị† gi puha, ten egu, o nọ sūo Herodu lẹ ndi-obia a usuo oda-oda; Herodu nọ sị nwata hụ, "Riọ m ihien sūo n'i, m jenkọ d'e ye i y'e." <sup>23</sup> O nọ kun iyi, sị, "Thien ọwulẹ i riọ m, m sikọ d'e ye i y'e, osuon'a n'i sị m kebe alị-eze m uzọ ẹbuo ye i azuun ohu." <sup>24</sup> Nwata okpoho hụ nọ jẹn d'a jụ nne ẹ, sị, "Kini kẹ m sikọ d'a riọ?" Nne ẹ nọ za a, sị, "Isi Jonu hụn e mē mirin-Chuku." <sup>25</sup> Ozigbo, o nọ gbakin-azuun buru eze, sị a, "M cho n'i gi mgbadon§ ye m isi Jonu hụn e mē mirin-Chuku kiken!" <sup>26</sup> Ihienni nọ fu eze, kani, make iyi o kun lẹ ndi obia a, o chonị n'o sị nwata-okpoho hụ mba. <sup>27</sup> O nọ zi onye-agma ime ndi rị e dun'ẹ e che ẹ nche jẹn d'e behe isi Jonu. Onye-agma hụ nọ jẹn ime ulọ-ngan, bepụ Jonu isi. <sup>28</sup> O nọ gi mgbadon buhe ẹ, bu ẹ ye nwata-okpoho hụ, nwata-okpoho hụ nọ bu ẹ jenni nne ẹ. <sup>29</sup> Oge umu-azuun Jonu gi nū ihien, wẹ nọ bia d'e buru ehụ a li.

*Jesu E Ye Igunrun Hi-ogbe Ihien-oriri*  
(Mat 14.13-21; Luk 9.10-17; Jon 6.1-14)

<sup>30</sup> Oge ndi-ozī hụ pụ-ichen gi lua, wẹ nọ fihunmē Jizosị; wẹ nọ gwa a ihien ile wẹ run lẹ ihien ile wẹ kuzi. <sup>31</sup> O nọ sị wẹ, "Puha nị, nị ẹnị si ebe ihian bileni keni ụnụ zu ikẹn ẹkẹrẹ!" (O ku ihienni makeni ndi bu oda rị a bia, a la, nke wu nị Jesu lẹ umu-azuun a ahundeni efe rị ihien-oriri.) <sup>32</sup> Iya lẹ wẹ sūo nọ banye ugbo-mirin si ebe ihian bileni. <sup>33</sup> Ndi bu oda hụn wẹ kẹ wẹ jenkọ, wẹ nọ marin

† **Isi Nke Isin:22** mọbu: nwa Herodiasị okpoho    § **Isi Nke Isin:25** afere

nị uwẹ rọ, ya wẹ nọ gha obodo rị ichen-ichen weri ukụ gbama oṣo, buni wẹ ụzọ ru ebahun. <sup>34</sup> Ogẹn Jesu gi gha ime ụgbọ pūha, ọ hụn igunrun ahun hi-ogbe, omikẹn wẹ e jun e obi, makēni wẹ nọ kẹ atunrun nwonlēni onyẹ-ndu, ọ nọ kuzime wẹ ihien bu oḁa.

<sup>35</sup> Ogẹn eki gi gime, 'ya ụmụ-azụun a nọ bịa d'e kunrun e, si, "O nwonni onyẹ bi ebeni ẹnị rị bu ọhịhị a ghamaguo; <sup>36</sup> gbashia ndini nị wẹ shi ali-ọfia lẹ obodo ndi mesonme ekere-ekere rị ehụ ebeni d'e nonrin ihien wẹ jenkọ d'e ri." <sup>37</sup> Jesu nọ si wẹ, "Onu lẹ enwen unu, ye ni wẹ ihien wẹ siko d'e ri." Wẹ nọ ju a, si, "Nị ẹnị hūn egbo ọrūn akpū-uhūhūn ọgūn-iri nōnye ndini ile bredi wẹ k'e rị?" <sup>38</sup> Jesu nọ si wẹ, "Ogbe bredi ole kẹ ọnu gi? Jēn ni d'e lele e." Ogẹn wẹ gi leleguū a, wẹ nọ si a, "Ogbe isen lẹ azun ebūo." <sup>39</sup> Ọ nọ si wẹ gwa ndi hū nōdī ali okudu-okudu elu irurue ndun rị ebēhū.

<sup>40</sup> Ndi hū nọ nōdisonme okudu-okudu: ndi hū ime wẹ madu ọgūn-isen, ọgūn-isen, ndi hū ime wẹ iri-kwasī-ogūnnai, iri-kwasī-ogūnnai. <sup>41</sup> Ọ nọ wesi ogbe bredi isen hū lẹ azun ebūo hū enu, lee ẹnā elu-igwee, ye Osolobue ekele. Ọ nọ bebe bredi ndi hū buye ụmụ-azụun a d'e ye wẹ. Ọ nọ kebezikwọ nị wẹ azun ebūo ndi hū.

<sup>42</sup> Wẹ ile nọ rijunchanrin efo. <sup>43</sup> Ogẹn wẹ gi tutukomeguū bredi lẹ azun wẹ rihodu, o jun ukpalī mmēbūo. <sup>44</sup> Ikēnyye rị ime ndi ri ihien-oriri hū wū mmadu ọgūn-iri kwasī nnu-mmēbūo, 'ya wū nnu-uku isen.

### *Jesu E Jēn Ijēn Elu Mirin* (Mat 14.22-23; Jōn 6.15-21)

<sup>45</sup> Jesu nọ zipu ụmụ-azụun a ozigbo, si wẹ banye ime ụgbọ keni wẹ bu n'e ụzọ si Bēsaida hūn rị azūun ohimin hū hūn-ebō. 'Ya nwen nke nọ gbashia igunrun hū. <sup>46</sup> Ogẹn o gi gbashiaguū wẹ, ọ nọ si elu ugu d'e mē ekpere. <sup>47</sup> O ru ogē ẹnāsi, ụgbọ e ru etintinnai mirin ahun bu Jesu sūo rị akpakali. <sup>48</sup> Ọ nọ hūn a n'ọ rị a fū wẹ ọrūn ịnyanshi ihun makelē ufere rị e bukin wẹ azūun. Ihien rikē okulokū eto utuntun, ọ nọ jēnhen ijēn elu mirin d'e kunrun wẹ. O te k'a ghafe wẹ. <sup>49</sup> Ogẹn wẹ gi hūn a k'o jenkọ ijēn elu mirin, wẹ ro ni onyẹ-mmōn rọ, 'ya wẹ nọ yi oro — <sup>50</sup> makēni egun tuma wẹ kẹ wẹ ile hūn a. Jesu nọ kuye ni wẹ oku ozigbo, si, "Mmē rọ, atulē ni egun!" <sup>51</sup> Ya ọ nọ banye ni wẹ ime ụgbọ, ufere hū nọ kusī. Ọ nọ tūkenme ụmụ-azūun a ẹnā, makēni <sup>52</sup> aghotanī wẹ ọrūn-atūmenyā ahun o gi bredi hū run, makēni obi wẹ ze eze.

### *Jesu A Zūo Onyẹ Emu Rị A Kū Ime Gēnēsaretī* (Mat 14.34-36)

<sup>53</sup> Ogẹn wẹ gi fetuguū "ohimin" hū, e ru wẹ obodo Gēnēsaretī, wẹ nọ lime ụgbọ-mirin wẹ ebēhū. <sup>54</sup> Ozigbo wẹ gha ime ụgbọ-mirin pūha, ndi rị ebēhū nọ marin nị Jesu rọ. <sup>55</sup> Wẹ nọ gi oṣo ghagbamē egberē hū ile, e gi ute e buhē ndi emu rị a kū ebe ọwulē wẹ nū nī 'ya k'ọ rị. <sup>56</sup> Ebe ọwulē Jesu jēn—kẹ obodo mē ntin kẹ hūn shia-efo kẹ ali-ọfia, wẹ hū e bu ndi emu rị a kū a tō ime afia, a rịo Jesu nị wẹ metuhū ntin ewuru e ẹka; ndi ile hūn metū a ẹka nọ dīnhin.

## **Isi Nke Eṣa**

### *Odinali Ndi Nedi Kani* (Mat 15.1-9)

<sup>1</sup> Ndi Itu-Farisi lẹ ndi hū ime ndi-nkuzi Iwu hūn gha Jerusalem bịa nọ fihunme Jesu. <sup>2</sup> Wẹ nọ hūn a nị ndi hū ime ụmụ-azụun a rị e gi ẹka runi e ri ihien-oriri, ya wū, ẹka wẹ kwolēni kẹ wẹ dōn a kwọ.

<sup>3</sup> (Makēni ndi Itu-Farisi lẹ ndi Ju ile ara ri ihien-oriri mmanī wẹ kwọ ẹka hūn wẹ gi e dōnme enwen wẹ nsọ. W'e gi e e mēzu omēnalī ndi nēdi wẹ kani; <sup>4</sup> wẹ

gha afia lua, eriko wẹ ihien ọwule mmanị kẹ wẹ chanchanguu enwen wẹ;\* o nwonsonmezi imerinme ihien w'e me hun wẹ gi e donme omenali; kẹ ichanchan mkpu, ite, le ihien ndi ozo wẹ gi igwe memẹ, hun w'e gi e shi ihien-oriri le ihien wẹ gi e dine.)

<sup>5</sup> Ya ndi Itu-Farisi le ndi-nkuzi Iwu ahun no nwan ju Jesu ajuju, si, “Ki haịn umu-azuun i gileni e donme omenali ndi mbu, e gi eka runi e ri ihien-oriri?”

<sup>6</sup> O no si we, “Ezioku kẹ Azaya ku banyeni unu ndi ihunnai ebeku wẹ no de e ni:

‘Ndin gi ugbon-onu

a gbaye m,

kale obi wẹ

e teke ebe m ri;

<sup>7</sup> ofufe olal'iji

ke wẹ ri e fe m,

w'a kuzi omenali ihian tume

noke si Iwu Osolobue ro.’

<sup>8</sup> Onu e bu Iwu Osolobue che usuo, kwonkenme omenali ihian.”

<sup>9</sup> O no si we, “Onu marin ke unu don a kpachanpu enya a lato Iwu Osolobue, keni onu hun uzo e donme odinali unu! <sup>10</sup> Make ni, Mozizi si, ‘Gbaye nedi i le nne i’, siji, ‘Onye owule kpari nedi e mobu nne e, wẹ k'e gburiri a.’ <sup>11</sup> Kani, unu si ni onye sihu nedi e mobu nne e, ‘E weguo m ihien nke m'e ye i ye Osolobue oyiye,’ <sup>12</sup> ohun e higuu, unu a nikozi a meni nedi e mobu nne e ihien owule. <sup>13</sup> Enina ke unu gi e me oku Osolobue a pazile ire keni onu hun uzo chedon omenali unu a kuzi. Unu e mesonmezi ihien bu oda no enina.”

### *Ihien Ndi E Meru Ihian*

*(Mat 15.10-20)*

<sup>14</sup> Jesu no kpozunhanzi igunrun hu, si we, “Onu ile, gon ni m ntin, ni unu ghotu: <sup>15</sup> O nwonna ihien a banye ime ihian hun e merun'a. Kama, ihien gha ime ihian puha wu ihien e merun'a.” <sup>16</sup> [Onye nwe ntin o gi a nu ihien y'a nu.] <sup>17</sup> Ogen o gi na igunrun hu to banye ime ulo, 'ya umu-azuun a no si a kowa ni we ilu hu. <sup>18</sup> 'Ya o no si we, “‘Ya wu, unu le enwen onu aghotazikwoni? Unu aghotani ni ele ihien banye ime ihian e meru a? <sup>19</sup> Make ni o banyeni ime obi e, kani, ime efo a k'o banye, o gha erira shi mgbugbu-nsin.” (O gi ihien ni ku ni ihien-oriri ile ri ochan†.) <sup>20</sup> O no siji, “Ihien gha ime ihian puha wu ihien e merun'a. <sup>21</sup> Make ni, ime ihian, ime obi ihian, ke ihien ndini gha a puha: eje-iroro, udi ughere ri ichen-ichen, izun-ohin, igbu-ochu, <sup>22</sup> ina-nwunye-ihian le izo-uku-eye-ofia, enya-uku, ime ihien-ifenren, ndufie, obibi ‘mme-nwon-enwen-m,’ enya-ufu, nkuto, mpache le nzuzu. <sup>23</sup> Ime ihian ke eje-ihien ndini ile a gha a puha, e meru a.”

### *Okukwe*

*(Mat 15.21-28)*

<sup>24</sup> Jizosi no gha ebeku buli, shi egberu Taya. O no banye ime ulo ohu; o te choni ni onye owule marin n'o ri ebahun, kani o sani eka zueri.

<sup>25</sup> Ozigbo, okpoho ohu eje-mmom ri ime nwa-a-okpoho no nu banyen'e, 'ya okpoho hu no bia d'e gbun'e osekp. <sup>26</sup> Okpoho ahun wu onye ali ozo, ele onye Ju; ndi Finishia mu a, Siria wu ali we. O no rio Jesu n'o chupu eje-mmom hu ri ime nwa a. <sup>27</sup> Jesu no si a, “Ni umueka rigude, make ni o rini mma ni ihian buru ihien-oriri umueka tuye ni nkite.” <sup>28</sup> 'Ya okpoho hu no si a, “Ezioku ro

\* **Isi Nke Ẹsa:4** ...wẹ gha afia lua, eriko wẹ ihien ọwule mmanị kẹ wẹ chanchanguu enwen wẹ kẹ wẹ don a chanchan gi donme enwen wẹ nsọ. † **Isi Nke Ẹsa:19** Ya wu ni wẹ jenkọ d'a saeka ri wẹ ile.

Di-nw̄onni-̄enyi; kal̄, nkite r̄i okpuru teburu e ri ifunfun ih̄ien-oriri gha ebe ̄um̄ūeka n̄o e ri a dant̄o al̄i.” <sup>29</sup> 'Ya Jesu n̄o s̄i a, “Make ufiri ih̄ienni i ku, lama, eje-mm̄on h̄u a ghaol̄e im̄e nwa i p̄u.” <sup>30</sup> Oḡen o gi ru ̄ul̄o, ̄o n̄o h̄un nwata h̄u k'o din̄e elu b̄edi, eje-mm̄on h̄u a p̄uḡūo.

### *Jesu A Z̄uo Onȳe Odin Ghal̄eni E ku Oku ̄Oh̄unma*

<sup>31</sup> Jesu n̄o gha ̄egb̄er̄e al̄i Taya p̄u, ghashi al̄i Sid̄on̄u p̄uha az̄uun obodo iri h̄u n̄ogbamani h̄un w'a kp̄o Dikap̄olisi, h̄un n̄okunm̄e “Ohimin” Galili. <sup>32</sup> W̄e n̄o w̄eh̄e n'̄e ok̄ennȳe ohu, onȳe nt̄in-okin h̄un ghal̄eni e ku oku ̄oh̄unma, w̄e n̄o r̄io Jesu n'o bu ̄eka kwasi a. <sup>33</sup> Jesu n̄o weri ̄e p̄u ebah̄un igunrun h̄u r̄i. W̄e ̄e si ̄us̄uo ebe ih̄ian ril̄eni, ̄o n̄o ru mkp̄ins̄in ̄eka ye ̄e im̄e nt̄in, j̄ūu ̄eson ye mkp̄ins̄in-̄eka, gi ̄eson h̄u de ̄e ire. <sup>34</sup> 'Ya ̄o n̄o lee ̄enya elu-igwee, gi okw̄onl̄ua s̄i, “̄Efata.” ̄Efata w̄u “Sh̄iapu”.

<sup>35</sup> Ozigbo, nt̄in ok̄ennȳe h̄u n̄o sh̄iapu, ire ̄e a top̄u, ̄o n̄o kum̄e oku ̄oh̄unma. <sup>36</sup> Jiz̄os̄i n̄o s̄i w̄e agwal̄e onȳe ̄ow̄ul̄e; kan̄i k'o don̄ r̄i a gwa w̄e ekul̄e, ̄er̄ira k̄e w̄e don̄ r̄i e kuk̄enm̄e ̄e. <sup>37</sup> ̄O tu w̄e ile ̄enya ̄oda-oda, w̄e n̄o s̄i, “O m̄e ih̄ien ile ̄oh̄unma! O m̄ed̄e onȳe nt̄in-okin n̄uma ih̄ien, m̄ed̄e onȳe odin kum̄e oku!”

## **Isi Nke ̄Esat̄o**

### *Jesu E Ye Mmad̄u Nn̄u-iri Ih̄ien-oriri* (Mat 15.32-39)

<sup>1</sup> Oḡen h̄u, igunrun ̄ozo hi-ogbe n̄o gbakikom̄e; o m̄eḡūu, mak̄eni ih̄ien w̄e sik̄o d'e ri aria, Jiz̄os̄i n̄o kp̄o ̄um̄u-az̄uun a, s̄i w̄e, <sup>2</sup> “Omik̄en igunrunni r̄i e m̄e m, mak̄eni mm̄e l̄e w̄e a n̄op̄uol̄e akp̄u-uh̄uoh̄in ̄eto, bu enw̄onzi w̄e ih̄ien w̄e j̄enk̄o d'e ri. <sup>3</sup> M s̄i w̄e bu ̄eḡun lama, w̄e sik̄o d'a sūoh̄ito ̄uz̄o mak̄el̄e nd̄i h̄u im̄e w̄e gha ebe tegbu enw̄en ̄e bia.” <sup>4</sup> ̄Um̄u-az̄uun a n̄o j̄u a, s̄i, “Elebe k̄e ih̄ian j̄enk̄o d'a n̄o h̄un br̄edi h̄un sik̄o d'e jun nd̄ini ile ̄ef̄o im̄e ebeni ih̄ian bil̄eni?” <sup>5</sup> ̄O n̄o j̄u w̄e, s̄i, “Ogbe br̄edi ole k̄e ̄on̄u nw̄on?” W̄e n̄o za, s̄i, “̄Esa.” <sup>6</sup> 'Ya ̄o n̄o s̄i igunrun h̄u n̄od̄isonm̄e al̄i akpakal̄i; o weri ogbe br̄edi ̄esa h̄u, o yeḡūu ekele, ̄o n̄o bebe w̄e, w̄e w̄e ye ̄um̄u-az̄uun a n̄i w̄e ke ni nd̄i h̄u 'ya, ̄um̄u-az̄uun a n̄o ke ni igunrun h̄u 'ya. <sup>7</sup> W̄e nw̄onzikw̄o az̄un m̄e k̄irik̄iri bul̄eni ̄oda; o yezikw̄o ekele mak̄e az̄un nd̄ini w̄e, ̄o n̄o s̄i ̄um̄u-az̄uun a kezikw̄o n̄i w̄e 'ya. <sup>8</sup> Igunrun h̄u n̄o ri, ̄ef̄o e jun w̄e, ifunfun ̄e h̄od̄un̄i h̄un w̄e kp̄onkikom̄e jun ̄ukpal̄i ̄esa. <sup>9</sup> Nd̄i ri ih̄ien-oririni r̄i ih̄ien rik̄e mmad̄u nn̄u-iri. 'Ya ̄o n̄o gbash̄ia igunrun h̄u. <sup>10</sup> Ya l̄e ̄um̄u-az̄uun a n̄o banye ̄uḡbo-mirin ozigbo si ̄egb̄er̄e Damanuta.

### *Nd̄i Itu-Farisi S̄i A Gh̄os̄i W̄e Ih̄ien Ah̄ima* (Mat 12.38-42; 16.1-4)

<sup>11</sup> Nd̄i Itu-Farisi n̄o bia d'e kunrun Jesu, d̄os̄onm̄e ̄e nd̄ond̄o, s̄i a gh̄os̄i w̄e ah̄ima h̄un sik̄o d'a gh̄os̄i w̄e n'o gha elu-igwee bia. W̄e gi ih̄ienni sh̄i n'̄e ̄on̄yan. <sup>12</sup> Kan̄i, Jesu n̄o sun ok̄en ud̄en, s̄i, “K̄i h̄ain nd̄i agb̄on̄i gi a ch̄o ah̄ima? Ezioku k̄e m r̄i a gwa ̄on̄u, o nw̄onni ah̄ima ̄ow̄ul̄e w̄e j̄enk̄o d'a gh̄os̄i agb̄on̄i!” <sup>13</sup> ̄O n̄o na w̄e t̄o, banyezi im̄e ̄uḡbo-mirin, fetu az̄uun h̄un-̄eb̄o.

### *Yisti Nd̄i Itu-Farisi L̄e Nke Her̄odu* (Mat 16.5-12)

<sup>14</sup> ̄Um̄u-az̄uun a nyanhann̄i weri br̄edi; ogbe ohu sūo k̄e w̄e gi im̄e ̄uḡbo-mirin eb̄eh̄u. <sup>15</sup> Jiz̄os̄i n̄o d̄o w̄e ̄eka nt̄in, s̄i w̄e, “Elekw̄o n̄i ̄enya! Kpachanp̄ukw̄o n̄i ̄enya mak̄e yisti nd̄i Itu-Farisi l̄e nke Her̄odu.” <sup>16</sup> W̄e n̄o s̄i ibe w̄e, “O ku ih̄ienni mak̄eni ̄enyi e gi br̄edi.” <sup>17</sup> Jesu a mar̄ingūo ih̄ien w̄e ri e ku, ̄o n̄o s̄i w̄e, “K̄i h̄ain ̄un̄u gi e ku oku br̄edi ̄on̄u gil̄eni? ̄Un̄u e ke leghamakw̄o nwan ̄uz̄o? ̄Un̄u e ke gh̄otamakw̄o nwan? A kp̄okingūo w̄e obi ̄un̄u? <sup>18</sup> ̄On̄u nw̄e ̄enya bu ̄un̄u a ra gi ̄e leḡha ̄uz̄o? ̄Un̄u nw̄e nt̄in bu ̄on̄u a ra gi w̄e n̄u ih̄ien? ̄Un̄u a nyanhann̄i?



<sup>19</sup> Ogen m gi bebe ni mmadu ogun-iri-kwasị-nnụ-mmebuo ogbe bredi isen, ukpalị ole ke ifunfun e we rihodu jun?" We nọ si a, "Mmebuo." <sup>20</sup> O sịzi we, "Ogen m gi bebe ni mmadu nnụ-iri ogbe bredi esa, ukpalị ole ke ifunfun e we rihodu jun?" We nọ si a, "Esa." <sup>21</sup> 'Ya o nọ si we, "Unu e ke ghotakwo nwan?"

### *Jesu A Zuọ Okennye ̄nya-ishi Ime Obodo Besaida*

<sup>22</sup> E ru we Besaida, we nọ weheni Jesu okennye ̄nya-ishi, rịo a n'o metu a eka. <sup>23</sup> O nọ weri okennye hu eka, du e pu ime obodo hu, ogen o gi buguu eson che e ̄nya, buguu eka kwasị a, o nọ ju a, si, "O nwongho ihien i hun?" <sup>24</sup> Okennye hu e lee ̄nya elu, o nọ si, "M hu e legha ihian, kani we nọ ke osisi ri e jen ijen." <sup>25</sup> 'Ya Jizosi nọ buzi eka che e ̄nya; o kparapu ̄nya, o nọ leghamazi uzọ, leghama ihien ile ohunma. <sup>26</sup> 'Ya Jizosi nọ zi e lama, si, "I lakoni, abanyekwole ime obodo d'a gwa we."

### *Pita E Ku Onye Jizosi Wu (Mat 16.13-20; Luk 9.18-21)*

<sup>27</sup> Jesu le umu-azuun a nọ si obodo ndi me ekere-ekere hun nokunme obodo Sizeria-Filipi; ebe we jenko, o nọ ju umu-azuun a, si, "Onye ke we si ni 'ya ke m wu?" <sup>28</sup> We nọ za a, si, "O nwe ndi si ni i wu 'Jonu hun e me mirin-Chuku' ndi ozọ si, 'Elaija' ndi ozọ si, 'Onye ohu ime ndi-amuma mbu.' " <sup>29</sup> O nọ ju we, si, "Onye ke onu le enwen unu si nwan ni 'ya ke m wu?" Pita nọ za a, si, "Iyu wu Kraisti\*, Onye Hu Osolobue Tume." <sup>30</sup> Jesu nọ dokenme we eka ntin, si we agwakwole onye owule onye o wu.

### *Jesu E Ku E N'o K'a Nwun, Lihizi (Mat 16.21-28; Luk 9.22-27)*

<sup>31</sup> Jesu nọ kuzime umu-azuun a, ni, Nwa nke Ihian jenko d'a ta oken afunfun ri ichen-ichen, ndi-isi le ndi-isi nchu-egan le ndi-nkuzi Iwu siko d'a ju a to. We jenko d'e gbu e; kani, hun m'e akpu-uhuohin eto, o jenko d'a gha onwun lihi. <sup>32</sup> O gwapu we ihien ndini, o gini ilu ku e. Pita nọ weri e si usuo jugboma a. <sup>33</sup> Kani, o gbehuto, lee umu-azuun a, o nọ jugbo Pita, si, "Gha ebe m ri pu, Ekwensu! Make ni y'a rini e ro nke Osolobue, kani, nke ihian!"

<sup>34</sup> O nọ kpozunhan igunrun hu le umu-azuun a, si we, "Onye cho n'o wuru nwa-azuun m, onye hu jenko d'a juriri enwen e, buru obe† e, sonme m. <sup>35</sup> Make ni, onye owule cho n'o ghe isi, isi e jenko d'a to a; onye owule tuhu ndun a make ufiri mme le ozioma jenko d'a zuopuha ndun a. <sup>36</sup> Elee erere ke ihian jenko d'e nwonhen omeni o nwonrin uwa ile kale o tuhu ume-ndun a? <sup>37</sup> Eghae, kini ke ihian jenko d'a saeka ye gi gbari ume-ndun a. <sup>38</sup> Onye owule hun ri e me ifenren m le ihien m ku ime agboni jogbu enwen e ̄nya rileni uzọ ohu, mme wu Nwa nke Ihian siko d'e me ifenren onye hu ogen mme le ndi mmon-ozu ri nsọ jenko d'e gi bia—ogen ahun m jenko d'e gi ogho Nedi m bia."

## **Isi Nke Itenei**

<sup>1</sup> Jesu nọ sịzi we, "Ezioku ke m ri a gwa onu, o nwon ndi wuzo ebeni hun jenkoleni d'a nwun d'e ru mgbe we hun Ali-eze Osolobue k'o gi iken hi-ogbe bia."

### *Jizosi E Nwonhuto (Mat 17.1-13; Luk 9.28-36)*

\* **Isi Nke ̄satq:29** Mezaya † **Isi Nke ̄satq:34** Ogen ahun, ndi Rom e gi obe we gi osisi meme e gbu onye we ma ikpe-onwun. Onye hu e buru obe e sonme ndi-agma hun jenko d'a kpogbun'e. We kpomaguu a elu-obe, a nodi we ebeku e che nche d'e ru n'o nwunhun.

<sup>2</sup> Akpu-uhuohin isin a ghafeguu, Jesu no weri Pita le Jemisi le Jonu, duru we shi elu-ugu jen elu oda-oda, ya le we suo no nodi ebefu. Id'anya umu-azuun a ebefu, Jesu no nwonhuto, <sup>3</sup> ekwa a no henrin nke ochan, e gbuke—nwunkari hun onye owule ri ime uwa jenko d'a saeka su we. <sup>4</sup> 'Ya ke Elaija le Mozizi no nwonpuha ebefu we ri, e son Jesu e ku oku. <sup>5</sup> Pita no si Jesu, "Onye-nkuzi, o rika mma ni enyi nodichanrin ebeni! Ni enyi mema odu eto, ohu jenko d'a wu nke i, ohu wu nke Mozizi, ohu wu nke Elaija." <sup>6</sup> (O marinzi ihien o siko d'e ku, makeni egun ri a tu we). <sup>7</sup> 'Ya orukpu no puha d'e kpume we; olu no gha ime orukpu ebefu hanpuha, si, "Onwan wu ezi Nwa m; gon n'e ntin!" <sup>8</sup> We no lehunme enya ozigbo, kanị a hunzini we onye owule kari Jesu suo.

<sup>9</sup> Ogen we le Jizosi gi gha elu-ugu hu hidanla, o no si we, "Agwakwole ni onye owule ihien unu hun d'e ru mgbe Nwa nke Ihian ghaguu onwun lihi." <sup>10</sup> We noleni gwa onye owule, kanị we suo nodi, we hu e ku e, a ju ihien "igha onwun lihi" wu. <sup>11</sup> Ya we no ju Jizosi, si, "Ki hain ndi-nkuzi Iwu gi si ni Elaija jenko d'e bu'zo biaguu?" <sup>12</sup> O no za we, si, "Ezioku ro ni Elaija siko d'e bu'zo bia keni o kwademechanrin ihien ile. Ki onu rozi nwan ni 'ya hain Ekukwo-nsog gi si ni Nwa Nke Ihian jenko d'a ta oken afunfun, ni we siko d'e legberi e?" <sup>13</sup> M ri a gwa unu ni Elaija a biaguo, kanị e meguo w'a ihien suo ni we—rike ke Ehuho-nsod don ku banyen'e."

*Jizosi A Zuo Nwata Okenny Eje-mmom Ri Ime E  
(Mat 17.14-21; Luk 9.37-43)*

<sup>14</sup> Ogen we gi kunrun umu-azuun a ndi ozo, we no hun igunrun hi-ogbe fihunmeni we, le ndi hu ime ndi-nkuzi Iwu ke we ri a doson we ndondo. <sup>15</sup> Ogen igunrun hu ile gi hun Jizosi, o tu we enya oda-oda, we no ghaburu e d'e kele e. <sup>16</sup> Jesu no ju umu-azuun a, si, "Kini ke onu le we ri a do?" <sup>17</sup> Onye ohu ime igunrun hu no za a, si, "Onye-nkuzi, m wehe n'i nwa-m-okenny; eje-mmom hun ghaleni a ni a e ku oku ri ime e; <sup>18</sup> ogen owule o gi kwondon e, o bu e e gbe ali, ufofo a gboma a onu, o tama nkwenren-eze, ehio a ile e shiri. M si umu-azuun i we chupu eje-mmom hu, kanị asani we eka."

<sup>19</sup> Jizosi no si we, "Euu, agbo nwonleni okukwe! Elee ogen ke m'e sonru unu nodi?! Elee ogen ke m'e dinruni unu ndidi?! Wehe ni ni m nwata hu!" <sup>20</sup> We no wehe ni Jesu nwata hu. Hun eje-mmom hu gihu hun Jesu, o no doma nwata hu, nwata hu no dan ali, kpereme, ufofo a gboma a onu. <sup>21</sup> Jesu no ju nedi nwata hu, si, "Kete elee mgbe ke ihienni bidon e?" O no si, "K'o ri nwa-ndu k'o doma a. <sup>22</sup> Imerinme ogen, o tu a e ye ime okun le ime mirin keni o gbu e. Kanị, omeni i saeka me ihien owule, y'e me ni enyi omiken, yeni enyi eka." <sup>23</sup> Jesu no si a, "I si, 'Omeni i saeka?' O nwonni ihien we ghaleni e ri-eka e me ni onye nwe okukwe." <sup>24</sup> Ozigbo, nedi nwata hu no dankpopu ekwan, si, "E kwerigho m, ye ni m eka ebe m noleni nwe okukwe!"

<sup>25</sup> Ogen Jesu gi hun a ni igunrun ri a gbaha d'e kunrun we, o no jugbo eje-mmom hu, si a, "Iyu eje-mmom odin hun ri a napu nwatan iku-okule inu-ihien, m si i gha ime nwatan pu! Abanzile ime e ozo!" <sup>26</sup> Mmomon hu no yi oro; o dokenmeguu nwata hu, o no gha ime e puha. Nwata-okenny hu no richanrin ke ozun, nkesini ndi bu oda no si, "O nwunole!" <sup>27</sup> Kanị, Jesu no kwondon nwata ahun eka, tu udon yen'e eka lihi, o no turu oto.

<sup>28</sup> Ogen Jizosi gi banyeguu ime ulo, umu-azuun a no ju a ebe ya le we suo ri a, si, "Ki hain enyi gileni saeka chupu a?" <sup>29</sup> O no si we, "Ekpere\* suo ke we gi a sa eka a chupu udini."

\* **Isi Nke Itenei:29** mobu: ekpere le ibu-onu

*Jesu E Kuzi Oku Onwun A, Kuzi N'o K'e Lihi*  
(Mat 17.22-23; Luk 9.43-45)

<sup>30</sup> Jizosị lę ụmụ-azụun a nọ pụ ebahun, ghasi Galili. Jesu achonị nị onyę ọwụlę marin ebe wę rị, <sup>31</sup> makeni ọ rị a kuzi ụmụ-azụun a, a sị wę, “Wę sikọ d'e we Nwa nke Ihian ye ndi sikọ d'e gbun'e; kanị, wę gbugu a, nke akpu-uhuhin eto, o lihi.” <sup>32</sup> Kanị aghotanị wę ihien ọ rị e ku, bu egun anini wę jü a ụta.

*Onyę Kachanrin Ibe E Imę Ụmụ-azụun Jesu?*  
(Mat 18.1-5; Luk 9.46-48)

<sup>33</sup> E ru wę Kapanom, oge wę gi banyegu imę ụlọ, Jizosị nọ jü ụmụ-azụun a, sị, “Kị unu rịdę a dọ oge ęnyi gi rị ụzọ?” <sup>34</sup> Kanị azanị wę Jesu, makeni kę wę rị ụzọ, wę rị a dọ onyę kachanrinini imę wę ile.

<sup>35</sup> Jesu a nọdị alị, kpọ ụmụ-azụun a mmebuọ hụ, sị wę, “Onyę ọwụlę cho n'ọ wuru onyę ibuzọ, ya wuru onyę ikpazun, ya wuru odibo onu ile.” <sup>36</sup> 'Ya ọ nọ weri nwata ohu, bu ę tume ihun wę. Ọ nọ kon ęka ye ę olu, sị wę, <sup>37</sup> “Onyę ọwụlę nabanhan onyę ohu imę ndini make ufiri m, nabanhan m; onyę ọwụlę hun nabanhanini m, ęlę mmę k'ọ nabanhan, kanị onyę hun zihę ni m k'ọ nabanhan.”

*Onyę Ghaleni A Lụ Onu Ogun Ri Azun Nke Unu*  
(Luk 9.49-50)

<sup>38</sup> Jonu nọ sị Jesu, “Onyę-nkuzi, ęnyi hun okennye ohu k'ọ rị e gi ęfan i a chupụ eje-mmom, ęnyi nọ sị a kusị a, makeni ọ rinị e son ęnyi.” <sup>39</sup> Kanị Jesu nọ sị a, “Akusile n'a; makeni o nwonnini onyę gi ęfan m runghu ọrun-atumęnya hun sikọ d'e kujakenrin oku m. <sup>40</sup> Makeni onyę ọwụlę hun ghaleni a lụ ęnyi ogun rị azun nke ęnyi. <sup>41</sup> Ezioku kę m rị a gwa onu, onyę ọwụlę ye unu mkpu mirin ohu ra makele unu rị a za ęfan Kraisti, jenko d'a narin ugwo ọrun a.”

*Ihien E Buhe Njo*  
(Mat 18.6-9; Luk 17.1-2)

<sup>42</sup> “Onyę ọwụlę hun mę onyę ohu imę umuęka ndini kwerini ni m mę njo, ọ ka mma nị wę yime onyę ahun ọlọ hi-ogbe olu, tu a ye imę ohimin. <sup>43</sup> 'Ya wu, omęni ęka i a haịn i mę njo, bepü a. Ọ ka mma nị i gi ęhü zulęni oke banye ndun kari nị y'e nwongho ęka ębuo, bu y'e si okun-mmom, okun hụ ghaleni e tinyun. [ <sup>44</sup> Ohori rị ebahun a ra nwun, okun rin'a ara tinyun.] <sup>45</sup> Omęni ukü i a haịn i e mę njo, bepü a: ọ ka mma n'i dan nguro banye ndun kari nị y'e nwongho ukü ębuo bu y'e si okun-mmom. [ <sup>46</sup> Ohori rị ebęhü a ra nwun, okun rin'a ara tinyun.] <sup>47</sup> Omęni ęnya i a haịn i e mę njo, gupü a, ọ ka mma n'i gi ęnya ohu banye Ali-eze Osolobue kari nị y'e nwongho ęnya ębuo, a tu wę i ye okun-mmom. <sup>48</sup> Ohori rị ebęhü a ra nwun, okun rin'a ara tinyun.”

<sup>49</sup> “Wę k'e gi okun mę ihian suọ kę wę don e gi nnu e mę ihien a suọ. <sup>50</sup> Nnu rị mma; kanị, o tuhu usuo a, nanị kę y'a don mę ę n'ọ suomazi usuo? A nọ nị kę nnu ebe ibe unu rị; e mę ni nị udon a rị ębata onu lę ibe unu.”

## Isi Nke Iri

*Jesu A Kuzi Banyeni Mkpechan*  
(Mat 19.1-12; Luk 16.18)

<sup>1</sup> Jesu nọ gha Kapanom shi ęgbere Judia lę nfetu Iyi Jodani. Igunrun ihian a gbakikomezi ebe ọ rị. Ọ nọ kuzime wę kę o don e mę oge ọwụlę.

<sup>2</sup> 'Ya kę ndi Itu-Farisi nọ bia d'e kunrun Jesu, gi ajuju shin'e onyan, sị a, “Iwu ęnyi e kwerigho nị okennye kpechan nwunye ę?”

<sup>3</sup> Ọ nọ za wę, sị, “Kini kę Mozizi gwa onu?”

<sup>4</sup> Wẹ nọ sị a, “Mozizi sị nị okennyẹ jenkọ d'a saẹka de ẹhuhuọ-mkpechan, kpechan nwunye ẹ.” <sup>5</sup> Kanị Jizọsị nọ sị wẹ, “Ufiri nị obi unu e zeke k'o gi deni unu iwuni, <sup>6</sup> kalẹ, gha isi mbidọn ahun Osolobue gi ke ihien lala ‘Osolobue ke wẹ oken le onyennyẹ’ rike ke Ẹkukwo-nsọ don ku ẹ, ọ nọ sị: <sup>7</sup> ‘Make onwan, okennyẹ siko d'a latọ nedi ẹ le nne ẹ, d'a banye ni nwunye ẹ, wẹ ẹbuọ e henrin ohu.’ <sup>8</sup> Wẹ ẹbuọ a wuru ẹhu ohu. ‘Ya wu, ẹlezi wẹ ẹbuọ, kanị ẹhu ohu. <sup>9</sup> ‘Ya wu nwan nị ihien Osolobue wegbama, onye ọwule ekebele ẹ.”

<sup>10</sup> Ogen wẹ gizi rị ime ulọ, ‘ya umu-azuun a nọ juzi a oku mkpechanni. <sup>11</sup> O nọ sị wẹ, “Onye ọwule kpechan nwunye ẹ luma okpoho ozo, ghere aghere; o meole nwunye ẹ njo. <sup>12</sup> Ẹrirazikwo, okpoho kpechan di ẹ, luma okennyẹ ozo ghere aghere—ọ zoguọ oku ye ofia.”

### *Jesu A Gọzi Umụ-ndu*

*(Mat 19.13-15; Luk 18.15-17)*

<sup>13</sup> O nwon ndi rị e wehe ni Jesu umueka n'o metu wẹ ẹka, kanị umu-azuun a nọ jugbo ndi hu weheni wẹ. <sup>14</sup> Ogen Jesu gi hun a, iwe nọ we ẹ, ọ nọ sị wẹ, “Nị nị umueka bia d'e kunrun m; akusile ni wẹ, makeni Ali-eze Osolobue wu nke ndi nọ enina. <sup>15</sup> Ezioku ke m rị a gwa onu, onye ọwule nabanhanleni Ali-eze Chuku nọke nwa-ndu, abanyeko a.” <sup>16</sup> O nọ pari umueka hu, bu ẹka kwasị wẹ, gọzi wẹ.

### *Ọdafin Hu*

*(Mat 19.16-30; Luk 18.18-30)*

<sup>17</sup> Ogen Jesu gi puko, okennyẹ ohu nọ gbaha d'e gbun'e osekpụ, sị a, “Onye-nkuzi oma, kị m'e me hun m'e gi nwehen ndun-itẹbite?” <sup>18</sup> Jesu nọ sị a, “Kị hain i gi kpọ m onye-oma? O nwonni onye rị mma wezuka Osolobue. <sup>19</sup> Y'a maringho ihien Iwu ku: ‘Egbule ochu; agherele, ezunle ohin; ebuokinle ihian onu; atunarindle ihian ihien ẹ, gbaye nedi i le nne i.’ ”

<sup>20</sup> Okennyẹ hu nọ sị Jesu, “Onye-nkuzi, m hu e donme iwu ndini ile kete m'a marindle ihien\*.”

<sup>21</sup> Kanị Jizọsị nọ gi ihien-osisuọ lee ẹ, sị a, “O nwe ihien ohu rị a kon'i: jen d'e rekwama ihien ile i nwe; we egbo ẹ ye ndi igbenne—y'e gi ẹ nwe aku-le-uba ime elu-igwee, y'a bia d'e sonme m.” <sup>22</sup> Ogen okennyẹ hu gi nọ ihienni, ọ nọ ronme ihun, sukuru pu, makeni o nwe aku-le-uba oda.

<sup>23</sup> Jizọsị e lehunme enya, ọ nọ sị umu-azuun a, “N'ọ fuka orun ebe ndi idafin jenkọ d'a nọ banye Ali-eze Osolobue!” <sup>24</sup> Okuni nọ tu umu-azuun Jizọsị enya. Kanị Jizọsị nọ sịzi wẹ, “Umu m, nị Ali-eze Osolobue fuka orun obanye! <sup>25</sup> O ka nfe nị anyinnyan-mkpukpuke wu kamelu ghafe enya oloden kari nị ọdafin banye Ali-eze Osolobue.”

<sup>26</sup> O tu wẹ enya oda-oda, wẹ nọ juma ibe wẹ, sị, “Onye siko d'a sazi nwan ẹka nwe nzuopuha?”

<sup>27</sup> Jesu e lee wẹ, ọ nọ sị, “Ebe ihian rị, ọ niko me, kanị ele ebe Osolobue rị, makeni ihien ile rị nfe ebe Osolobue rị.”

<sup>28</sup> Pita nọ sị a, “Lee ẹ, enyi a latoguọ ihien ile sonme i.”

<sup>29</sup> Jesu nọ sị, “Ezioku ke m rị a gwa unu, o nwonni onye hun o meni o giguọ ufiri mme le ozioma nato ulọ, mobu umune-ẹ-ikennyẹ mobu umune-ẹ-ikpoho, mobu nne ẹ mobu nedi ẹ mobu umu a mobu ali o nwon, <sup>30</sup> hun jenkoleni d'e nwehen ulọ le umune-ikennyẹ le umune-ikpoho le nne le umu le ali—nwonhen wẹ ọzo ogun-isen, nwehenzikwo ukpokpo; nwehenzikwo ndun itẹbite ime uwa hun lalani. <sup>31</sup> Kanị, ndi bu oda wu ibuzo jenkọ d'a kpari azuun, ndi ikpazuun e buru ọzo.”

\* **Isi Nke Iri:20** Ndi Ju weri ẹ ni ahia mmeto ke nwata-okennyẹ gi a marin ihien rị mma enya Osolobue le ihien rileni mma.

*Hụn M'ẹ Mgbe Ẹto Jizọsị Ku Oku Ọnwụn A Kuzi Ẹ N'ọ Shikọ D'e Lihi*  
(Mat 20.17-19; Luk 18.31-34)

<sup>32</sup> Jesu lẹ ụmụ-azụun a rị ụzọ hụn wẹ gi jenkọ Jerusalem. Jizọsị rị wẹ ihun, ọ hụ a tū ụmụ-azụun a ẹnya; egun hụ a tū ndị hụn sọnkọni wẹ. Jizọsị nọ werizi uwe mmẹbuo si ụsuo, gwama wẹ ihien jenkọ d'e mẹn'e; <sup>33</sup> ọ si wẹ, “Gon ni ntin, ẹnyi jenkọ Jerusalem; wẹ siko d'e we Nwa nke Ihian che ẹka ndi-isi nchụ-ẹjan lẹ ndi-nkuzi Iwu. Wẹ siko d'a ma a ikpe-ọnwun, w'ẹ ye ndi wulen ndi Ju. <sup>34</sup> Wẹ jenkọ d'a kpa a ye emu, ju a ẹson, fian a mkpịnsin, gbu ẹ; kanị hụn m'ẹ akp'ohin ẹtọ o k'e lihi.”

*Ihien Jemisi Lẹ Jọnu Rịo Jesu*  
(Mat 20.20-28)

<sup>35</sup> Ụmụ Zẹbedi wụ Jemisi lẹ Jọnu nọ pụha ihun Jesu, si a, “Onye-nkuzi, o nwon ihien ẹnyi cho ni ẹnyi rịo i; ẹnyi cho n'i mē ni ẹnyi 'ya.”

<sup>36</sup> 'Ya ọ nọ si wẹ, “Kị ọnu cho ni m mē ni unu?” <sup>37</sup> Wẹ nọ si a, “Kweri ni onye ohu ime ẹnyi jenkọ d'a nọdị alị ẹka-nni i, onye ohu a nọdị alị ẹka-ekpen i, ime Alị-eze ogho i.”

<sup>38</sup> Kanị Jizọsị nọ si wẹ, “Ọnu a marin ihien unu rị a rịo. Ni unu saeka ra mkpu afunfun m siko d'a ra mọbu gha ime ihien m jenkọ d'a gha—hunjun ẹnya ke mme?”

<sup>39</sup> Wẹ nọ si a, “Ẹnyi jenkọ d'a s'eka.” Jesu nọ si wẹ, “Ezioku, ọnu jenkọ d'a ra mkpu afunfun m siko d'a ra, hunjunzikwo ẹnya ke mme; <sup>40</sup> kanị ẹlẹ mme jenkọ d'e ku onye k'a nọdị ẹka-ihien m mọbu ẹka-ekpen m; nke ndi wẹ kwademē n'ẹ rọ.”

<sup>41</sup> Ogen uwe iri hoduni gi nwan nu a, wẹ nọ bumeni Jemisi lẹ Jọnu olulu. <sup>42</sup> Jesu nọ kpọzunhan wẹ ebe ọ rị, si, “Ọnu a maringho ni ime ndi alị ndi ọzọ, ndi hụn a kini e mē nọkẹ si wẹ nwon ndi wẹ rị a kị, ndi nwẹ okwa rị ime wẹ a ghosị ndi rị okpuru wẹ ni wẹ ka wẹ. <sup>43</sup> Kanị emele ni erira; onye ọwule hụn cho n'ọ mē oken ihian ime unu siko d'a wuriri odibo unu; <sup>44</sup> onye ọwule cho n'ọ wuru onye ibuzo ime unu jenkọ d'a wuriri igbon ọnu ile — <sup>45</sup> make ni, ke Nwa nke Ihian abiani ni wẹ gba n'a odibo, kale, ọ bịa n'ọ gba odibo, n'ọ ye ndun a, gi gbapuha ndi bu oda.”

*Onye Ẹnya-ishi Njugbo Gbondonleni Okukwe ẹ*  
(Mat 20.29-34; Luk 18.35-43)

<sup>46</sup> 'Ya wẹ nọ ru Jeriko. Ogen 'ya lẹ ụmụ-azụun a lẹ igunrun ihian sọnkọni wẹ gi gha ime Jeriko puko, onye ẹnya-ishi ohu, hụn a rịo urio nọdị alị mkpenren ụzọ ebahun, ẹfan a wụ Batimiosị nwa Timosị. <sup>47</sup> Ogen o gi nu ni Jesu onye Nazaretị rọ, ọ nọ yime oro, si, “Jesu! Nwa Defidi! Mē ebere m!”

<sup>48</sup> Ndi bu oda ime ndi rị ebahun nọ jugbo a, si a gba nkintin; kanị ọ nọ yikenmede oro ahun, si, “Nwa Defidi, mē ebere m!”

<sup>49</sup> Jizọsị nọ wuzo, si, “Kpoha n'a.” Wẹ nọ kpọ onye ẹnya-ishi hụ, si a, “Kwondon obi i, lihi ọtọ, ọ hụ a kpọ i.”

<sup>50</sup> Ọ nọ fe ewuru o yiye elu ẹ tuhu, felihi ọtọ d'e kunrun Jesu. <sup>51</sup> Ya Jizọsị nọ si a, “K'i cho ni m mē ni i?” 'Ya onye ẹnya-ishi hụ nọ si a, “Onye-nkuzi, m cho ni m leghama ụzọ.” <sup>52</sup> Jesu nọ si a, “Jenme, okukwe i e meguo i rị mma.” Ozigbo, ọ nọ leghama ụzọ, ọ nọ sọnmẹ Jesu.

## **Isi Nke Mmanai**

*Jizos' A Banhan Jerusalem Rike Onye-mmẹri*  
(Mat 21.1-11; Luk 19.28-40; Jọn 12.12-19)



<sup>1</sup> Ogen wẹ gi rume Jerusalem, nokunmemẹ Befeji lẹ Bẹtani, e ru wẹ ẹhụ Ugu Olivu, Jesu nọ zi ụmụ-azụn a ẹbụọ ozi, <sup>2</sup> si wẹ, “Jen ni ime obodoni me ẹkẹrẹ rị ọnụ ihun: hụn ụnụ gihụ banye ime ẹ, ụnụ jenkọ d'a hụn nwa-jaki wẹ kelẹni nyintu wẹ limetọ; topun'a, ọnụ e wẹhẹni m'ẹ. <sup>3</sup> Onyẹ si ụnụ, ‘Kị ụnụ rị e mēni ihienni?’ Si n'a hụ, ‘Nna chọ a, o jenkọ d'e wekinhēn ẹ kikēnni.’ ” <sup>4</sup> Wẹ nọ jēnme. Wẹ nọ hūn nwa-jaki wẹ limetọ ihun-ezi ẹhụ ọnumuzọ ogele ụzọ. Ogen wẹ gi rị a topu a, <sup>5</sup> ndi hụ ime ndi wuzo ebẹhụ nọ si wẹ, “Kị ụnụ rị a topu ni nwa-jaki hụ.” <sup>6</sup> Wẹ nọ ku ihien Jesu si wẹ ku; wẹ nọ kweri ni wẹ weri ẹ. <sup>7</sup> Wẹ nọ wẹhẹni Jesu nwa-jaki hụ, gbama ẹwuru wẹ ye enu ẹ, o nọ nọdị alị elu ẹ. <sup>8</sup> Kẹ Jizosị nyinkọ a, ndi bu ọda nọ gbama ẹwuru wẹ e yiye elu ẹ ye ụzọ, ndi ọzọ nọ gha ọfịa tigrisonmẹ agalaba osisi, gbama wẹ ye ụzọ. <sup>9</sup> Ndi hūn rị ihun lẹ ndi hūn rị e sōnn'ẹ hụ e yi oro, a si,

“Hozana!

Onyẹ ahun gi ẹfan Di-nwōnni-ēnyi bịa wụ onyẹ Chuku gozi agozi! <sup>10</sup> Alị-eze hụ lalanị wụ alị-eze Chuku gozi agozi —

Alị-eze nēdi ẹnyi kanị wụ Defidi.

Ojija-mma ya rị ni Osolobue ebahun kachanrin elu e jēn ime elu-igwee!”

<sup>11</sup> 'Ya Jizosị nọ banye Jerusalem, si Ụlọ-nsọ. O nọ lehunmēchanrin ihien ile. Kanị, ebe o mēni ọhịhị a gbaguọ; 'ya lẹ ụmụ-azụn a mmēbụọ nọ si Bẹtani.

### *Jesu A Bụ Osisi Figi Hụ Ọnụ*

*(Mat 21.18-22)*

<sup>12</sup> Eki e fōn, ebe wẹ gha Bẹtani lala Jerusalem, ẹgūn hụ a gūn Jesu. <sup>13</sup> O lee ẹnya, o nọ lecheni osisi figi ẹhūhūọ jun elu ẹ. O nọ jēn d'e lele kẹ mkpuru figi hū elu ẹ. Kanị, ogen o gi ru ebahun, ẹhūhūọ sūọ k'ọ hūn elu ẹ, makēni ogen figi gi a mị e ke ru. <sup>14</sup> Jesu nọ si osisi figi hū, “O nwōnni onyẹ siko d'e rizi mkpuru i!”

Ụmụ-azụn a nughọ kẹ o ku ihienni.

### *Jizosị E Jēn Ụlọ-nsọ*

*(Mat 21.12-17; Luk 19.45-48; Jōn 2.13-22)*

<sup>15</sup> Ogen wẹ gi ru Jerusalem, Jesu nọ si ime Ụlọ-nsọ, chupuma ndi rị a zụ afia ebẹhū—kẹ ndi rị e nōnni kẹ ndi rị e reni. O nọ hukpumesonmẹ teburu ndi a gbahuto egho lẹ oche ndi rị e re nduru. <sup>16</sup> O nwōnni onyẹ o ni bu ihien ọwule ghafe ime Ụlọ-nsọ. <sup>17</sup> O kuzi ndi rị ebẹhū, si, “Wẹ de ẹ ime Ẹkukwọ-nsọ, si, ‘Wẹ siko d'a kpọ Ụlọ m ụlọ-ekpere ndi alị ile rị ichen-ichen’, kanị ọnụ e giguọ a hēnrin ebe ndi ohin a wari!” <sup>18</sup> Ndi-isi nchụ-ẹjan lẹ ndi-nkuzi Iwu a nū ihienni, wẹ nọ choma ụzọ w'e gi gbu Jesu. Egun ẹ hū a tū wẹ makele nkuzi ẹ a nwunguọ igunrun hū ile ri. <sup>19</sup> O ru ẹnyasi, Jizosị lẹ ụmụ-azụn a nọ gha ime Jerusalem pụ.

### *Jesu E Gi Osisi Figi Ahun Kuzi Okukwe*

*(Mat 21.20-22)*

<sup>20</sup> Eki e fōn ụzọ ụtuntun, ebe wẹ ghakọ ụzọ hū, wẹ nọ hūn ni osisi figi hū a kpoguọ nkun d'e ru nkpogun. <sup>21</sup> Pita nọ nyanhan ihien mēni, o nọ si Jesu, “Onyẹ-nkuzi, lee-o, osisi figi hū i bu-ọnụ a nwunhūnguọ!” <sup>22</sup> Jesu nọ za wẹ, si, “Nwẹ ni okukwe ime Osolobue. <sup>23</sup> Ezioku kẹ m rị a gwa ụnụ, onyẹ si uguni, ‘Wẹ buli i elu, tū i ye ime ohimin’ bu onyẹ hū enwēni obi ẹbūọ, kama o kwerigho ni ihien o ku jenkọ d'e mē, wẹ jenkọ d'e mēn'ẹ 'ya. <sup>24</sup> Ifiri ẹ, m rị a gwa ụnụ, ụnụ mē ekpere rịọ ihien ọwule, kweri ni ni ụnụ e nwehēnguọ a, ụnụ k'e nwōnhēn ẹ <sup>25</sup> Ogen ọwule i rị e mē ekpere, gbagharị—omēni o nwōn onyẹ mē i eje-ihien, kēni Nēdi i hūn rị elu-igwee gbagharị i njo i.” <sup>26</sup> [Kanị, omēni y'a gbagharini, Nēdi i hūn rị elu-igwee agbagharikokwọ i njo i.]

*A Jụ Wẹ Jizọsị Onyẹ Zi Ẹ*  
(Mat 21.23-27; Luk 20.1-8)

<sup>27</sup> Ya wẹ nọ banhanzi Jerusalem.

Ebe Jesu jenkọ ijẹn ime Ụlọ-nsọ, ndị-isi nchụ-ẹjan lẹ ndị-nkuzi Iwu lẹ ndị-isi ndi Ju nọ bia d'e kunrun ẹ. <sup>28</sup> Wẹ nọ jụ a, si, “Eleee ikẹn k'i gi e mē ihien ndini wẹ? Onyẹ ye i ikenni?” <sup>29</sup> Jesu nọ za wẹ, si, “M jenkọ d'a jụ unu ajuju ohu; unu za m ajuju hu, a gwa m onu ikẹn m gi ri e mē ihien ndini wẹ: <sup>30</sup> Mirin-Chuku Jonu mē, ọ gha elu-igwee bia ra ọ gha ẹka ihian bia? Za ni m'a?” <sup>31</sup> Wẹ wẹ nọ tugbama iroro, si, “Kini kẹ ẹnyi jenkọ d'e ku? Ẹnyi si, ‘Ọ gha elu-igwee, ẹka Osolobue, bia,’ ọ jenkọ d'a si, ‘Kị haịn nwan unu gilẹni kweyen Jonu?’ <sup>32</sup> Kani ẹnyi asikọ, ‘Ọ gha ẹka ihian bia.’ ”

(Egun ri a tū wẹ makeni ihian ile marin ni Jonu wu onyẹ-amuma nke-esi.)

<sup>33</sup> 'Ya wẹ nọ za Jesu, si, “Ẹnyi a marin.” Jesu nọ si wẹ, “Mmē nwẹn nke agwakokwo unu ikẹn m gi e mē ihien ndini wẹ.”

## Isi Nke Mmēbuo

*Ilu Jesu Gi Ndi Wẹ Ye Ugbo Lefu Ẹnya Ta*  
(Mat 21.33-46; Luk 20.9-19)

<sup>1</sup> Jesu nọ tama ni wẹ ilu, si, “Okennye ohu nwẹ alị vaini, hun o kenhunme ugba, guzi olu wẹ nọ a pinpuha manya-vaini ye ime ẹ, tun ulọ nche ime ẹ, bu ya wu alị vaini che ẹka ndi sikọ d'a run n'a e-gbu-e-ke, ọ nọ jennme alị ihian. <sup>2</sup> O ru oge vaini, ọ nọ zijen odibo ohu d'e kunrun ndi hu ugbo hu ri ẹka d'e wehe hun wẹ keton'a. <sup>3</sup> Wẹ nọ kwondon onyẹ hu o zijen, gbu e ili, gbama a ẹka chupu. <sup>4</sup> Okennye hu nọ zijen ni wẹ odibo ozo, wẹ nọ ti ẹ ihien isi, gbe ifenren ye ẹ ihun. <sup>5</sup> Ọ nọ zijenzi ozo, wẹ nọ gbu ẹ. Ẹri ra kẹ wẹ mezi ndi bu oda o zijenzi; e gbu wẹ ndi hu ime wẹ ili, gbu ndi hu ime wẹ ozun.

<sup>6</sup> Onyẹ ohu suo hodu o keleni zi: ezi nwa a. Omegu, ọ nọ zijen ni wẹ nwa a, si, ‘Wẹ jenkọ d'a gbaye nwa m.’ <sup>7</sup> Kani ndi hu nọ si ibe wẹ, ‘Onyeni sikọ d'e weri uku ẹ ile omegu, bia ni ni ẹnyi gbu ẹ keni ihien nke e ru ẹ ẹka wuru nke ẹnyi!’ <sup>8</sup> 'Ya wẹ nọ kwondon nwa a hu, gbu ẹ, gha ime ugbo hu tupu a.”

<sup>9</sup> “Kị onu ro ni 'ya kẹ onyẹ hu nwẹ ugbo hu jenkọ d'e mē? O sikọ d'a bia d'e tikpo ndi hu, we alị-vaini hu ye ndi ozo.

<sup>10</sup> Unu e ke guntu ẹ ime Ẹhuhuo-nsọ ni  
'Omuma hu ndi ri a tun ulọ jụ a wuruole omuma gi ulọ.

<sup>11</sup> Di-nwonni-ẹnyi 'ya mē ẹ,  
ihien a tū ẹnya rọ ebe ẹnyi ri! ”

<sup>12</sup> Makeni ndi-ndu ndi Ju a ghotaguo ni uwẹ k'ọ ta ni ilu hu, wẹ te nọ cho ni wẹ nwunrun a, kani egun ndi ri ebahun anini wẹ. Wẹ nọ la a to, gha ebahun pu.

*Ajuju Banyeni Iku Ugwo-isi*  
(Mat 22.15-22; Luk 20.27-40)

<sup>13</sup> Ya ndi-ndu nọ zi ndi hu ime ndi Itu-Farisi lẹ ndi itu Herodu d'a cho ihien ri Jesu onu, ni wẹ gi ẹ kwondon ẹ. <sup>14</sup> Wẹ nọ bia d'e kunrun Jesu, si a, “Onyẹ-nkuzi, ẹnyi a maringho n'i wu onyẹ ezioku, ni y'a ra lee ihian ẹnya ihun, y'a ra gbeyeni ihian, kama, y'a kuzi uzọ Osolobue k'ọ ri. Gwa ẹnyi nwan, ọ hughọ mma ni ẹnyi kụ eze-kani wu Siza ugwo-isi ra ọ ri mma? <sup>15</sup> Ni ẹnyi kụ wẹ ra ẹnyi akule?” Kani, Jesu a hūguo a ni wẹ gi ẹro bia, ọ nọ si wẹ, “Kị haịn unu gi e shini m onyan? Wehe ni ni m akpuru egbo dinariosi, ni m lele ẹ.”

<sup>16</sup> Wẹ nọ wẹhen'ẹ akpuru ego dinariosi ohu. Ọ nọ si wẹ, “Isi lẹ ẹfan onyẹ wu hunni?” Wẹ nọ si a, “Nke Siza rọ.”

<sup>17</sup> Jizọsị nọ sị wẹ, “We ni ihien Siza ye Siza, ọnụ e we ihien Osolobue ye Osolobue.” Ihien ọ za nọ tükēnmē wẹ ẹnya.

*Ajuju Banyeni Igha Onwun Lihi*  
(Mat 22.23-33; Luk 20.27-40)

<sup>18</sup> O nwon ndi Itu-Sadusi bia d'e kunrun Jesu. Ndi Itu-Sadusi weri ẹ ni ndi nwunni ara lihi. Wẹ nọ jụ Jizọsị ụta, sị a, <sup>19</sup> “Onye-nkuzi, Mozizi ye ẹnyi iwu, sị, ‘Omēni okēnyē a nwunhụn, latọ nwunye ẹ, bụ ọ mụni nwa, nwēnē-ẹ-okēnyē y'a luma nwunye nwēnē ẹ hụ, keni ọ mụdōnni nwēnē ẹ nwunhūnni ụmụ.’ <sup>20</sup> O nwon umunē ikēnyē ẹsa; onye ibuzọ ime wẹ a lụ nwunye, ọ nwunhụn bụ ọ mụni nwa. <sup>21</sup> Hụn mē wẹ ẹbụo nọ luma okpoho hụ, ọ nwunhūnni bụ ọ mụni nwa. Ẹrira kẹ hūn mē wẹ ẹto jenzi. <sup>22</sup> Wẹ mmadu ẹsa lụgbari okpoho hụ, nwunhūnchanrịn, bụ a mụni wẹ nwa. Omēguu okpoho hụ nọ nwunhūn. <sup>23</sup> Ogēn ndi nwunni jenkọ d'e gi lihi, onye k'o jenkọ d'a wu nwunye ẹ, ebe o mē ni wẹ ẹsa lụgbari a?”

<sup>24</sup> Jesu nọ sị wẹ, “Unu a marin Ẹkukwọ-nsọ, ọnụ a marin ikēn Osolobue, ya haịn unu gi e fie ụzọ, ẹlẹ 'ya? <sup>25</sup> Ogēn ndi nwunni sikọ d'e gi lihi, alukọ wẹ di lẹ nwunye, eyekọ wẹ wẹ luru, wẹ jenkọ d'a rị kẹ ndi mmōn-ozī rị elu-igwee. <sup>26</sup> O mē nke iweli ndi nwunni, unu e ke gūn ime Ẹkukwọ Mozizi, ebēhū ọ nọ ku banyeni akū-ọfia hū rị e nwun okun, kẹ Osolobue dōn sị Mozizi, ‘Mmē wu Osolobue Ebrahim, Osolobue Aziki, ni Osolobue Jekopu?’ <sup>27</sup> ‘Ya wu n'ọ wu Osolobue ndi rị ndun, ẹlẹ nke ndi nwunhūnni. Unu e fiechanrīnguọ ụzọ.”

*Iwu Kachanrịn Mkpa*  
(Mat 22.34-40; Luk 10.25-28)

<sup>28</sup> Onye-nkuzi Iwu ohu nọ jenzunhan, nū kẹ wẹ-wẹ rị a dọ ndondo, hūnni nị Jesu za wẹ ọhunma, ọ nọ jụ Jesu ọta, sị, “Elee iwu kachanrịn mkpa?”

<sup>29</sup> Jesu nọ za a, sị, “Hūn kachanrīnni wu ọnwan: ‘Onu ndi Izrelu, gōn ni ntin! Di-nwōnni-ẹnyi wu Osolobue ẹnyi, iya sūo wu Nna.’ <sup>30</sup> ‘I jenkọ d'e gi obi i ile lẹ enwēn\* i ile lẹ uche i ile lẹ ikēn i ile nwē ihien-ọsūsūo Di-nwōnni-ẹnyi wu Osolobue i.’ <sup>31</sup> Hūn mē ẹ ẹbụo wu ọnwan: ‘Ihien ibe i sikọ d'a sūoriri i kẹ ihien enwēn i dōn a sūo i.’ O nwōnni iwu ọzọ ka ndini.”

<sup>32</sup> Onye-nkuzi Iwu hū nọ sị Jizọsị, “Y'e kughọ ọhunma onye-nkuzi. Ezie k'i ku nị Di-nwōnni-ẹnyi sūo wu Osolobue, ọzọ arị a, <sup>33</sup> leni igi obi i ile lẹ nghoha i ile lẹ ikēn i ile nwē ihien-ọsūsūo Osolobue lẹ inī ihien ibe i a sūo i kẹ ihien enwēn i dōn a sūo i kachanrịn ẹjan ile wẹ dūn okun lẹ ẹjan ndi ọzọ ile mkpa a rị.”

<sup>34</sup> Ogēn Jizọsị gi hūn a n'ọ za ọhunma, ọ nọ sị onye-nkuzi Iwu hū, “Y'a nọkunmēguo Alī-eze Osolobue.”

Ogēn ọnwan gi mēguu, o nwōnzini onye egun nị jụ Jesu ajuju.

*Ajuju Banyeni Mezaya, Onye Hụ Osolobue Tume*  
(Mat 22.41-46; Luk 20.41-44)

<sup>35</sup> Ogēn Jesu gi rị ime Ụlọ-nsọ a kuzi, ọ nọ sị, “Kị haịn ndi-nkuzi Iwu gi e ku nị Kraistị wu nwa Defidi?” <sup>36</sup> “Bū Defidi lẹ enwēn ẹ ku oku ghahani Mmōn-nsọ, sị,

‘Di-nwōnni-ẹnyi sị Di-nwōnni-m;  
nọdị alī ẹka-nni m,

d'e ru mgbe m buguū ndi inēnren i  
che okpuru ụkū i’

<sup>37</sup> Ebe o mē ni Defidi lẹ enwēn ẹ kpọ a ‘Di-nwōnni-m,’ nanị k'o dōn nwan wūru nwa Defidi?”

Ihien ọ rị e ku hū a sūo igunrun hū ụsūo.

\* **Isi Nke Mmēbụọ:30** ume-ndun

*Jesu A Dọ Wẹ Eka-ntịn Banyeni Ndi-nkuzi Iwu*  
(Mat 23.1-36; Luk 20.45-47)

<sup>38</sup> K'o dọn rị a kuzi, ọ si, “Kpachanpu nị ẹnya banyeni ndi-nkuzi Iwu, ọ sọ wẹ nị w'e yi ẹkwa tueni a ghahunmẹ; ọ sọzi wẹ nị wẹ e kele wẹ ekele pu-ichẹn ime afia; <sup>39</sup> ọ sọ wẹ nị w'a nọdi isi-ocho ime ụlọ-ofufe, a nọdi isi-ocho wẹ gha e ri oriri. <sup>40</sup> W'e gi ẹro e rigbu ikpoho di wẹ nwun lẹ ụlọ wẹ, e gi ekpere sueni e kpumẹ ẹ. Ikpe-omuma wẹ jenkọ d'a ka njọ.”

*Oyiye Ogbennyẹ Di E Nwun Ye*  
(Luk 21.1-4)

<sup>41</sup> Jesu nọ nọdi alị bu ihun zinmẹ ebe w'e buche oyiye, e lee kẹ igunrun hụ rị e buche egbo ime ebẹhụ. Ndi idafin bu ọda hụ e buche egbo hini. <sup>42</sup> Ogbennyẹ ohu di ẹ nwun nọ bia d'e buche akpuru egbo kopa ẹbụọ mẹ ẹkẹrẹ, 'ya wu ikobọ. <sup>43</sup> Jizọsi nọ kpọ umu-azuun a, si wẹ, “Ogbennyeni di ẹ nwun buche kari ihian ile hūn rị e buche ego ime ebe w'e buche oyiye. <sup>44</sup> Makeni wẹ ile gha ime hūn bu ọda wẹ nwẹ ye, kani 'ya lẹ enwẹn ẹ, k'o mēhan ogbennyẹ, yechanrin ihien ile o nwon, ihien ile o nwon hūn o gi bi.”

## Isi Nke Mmētọ

*Jesu E Ku E Nị Wẹ Jenkọ D'e Tikpọ Ụlọ-nsọ*  
(Mat 24.1-2; Luk 21.5-6)

<sup>1</sup> Ogēn Jizọsi gi gha Ụlọ-nsọ pukọ, onye ohu ime umu-azuun a nọ si a, “Onye-nkuzi, lee ihien omuma ndini hi-ogbe-o! Lee oken ụlọ ndini magbu enwẹn wẹ mma-o!”

<sup>2</sup> Jesu nọ si a, “Y'a hūn oken ụlọ ndini? O nwonni ogbe-omuma ohu hūn siko d'a hodụ elu ibe ẹ, wẹ jenkọ d'a tū wẹ ile ye alị.”

*Nsongbu Lẹ Ukpokpo*  
(Mat 24.3-14; Luk 21.7-19)

<sup>3</sup> Ogēn Jesu sọ gi nọdi alị elu Ugu Olivu hūn rị nchetari ihun Ụlọ-nsọ, Pita, Jemisi, Jonu lẹ Anduru nọ bia d'e kunrun ẹ, jū a ajuju ebe 'ya lẹ wẹ sọ rị a, si, <sup>4</sup> “Gwa ẹnyi, elee ogēn kẹ ihien ndini siko d'e mē? Kị wu ahima w'e gi marin nị ihien ndini ile e d'e mē?”

<sup>5</sup> Jesu nọ gwama wẹ, si, “Kpachanpukwo nị ẹnya amamgbe w'e dufie unu. <sup>6</sup> Ndi bu ọda jenkọ d'e gi ẹfan m bia, si, ‘Mmē wu Kraisti, Onye Ahun Chuku Tume!’ Wẹ siko d'e gi ẹ dufie ndi bu ọda. <sup>7</sup> Ogēn unu jenkọ d'e gi nū ukwere agha rị ichen-ichen lẹ kari-kari agha ndi wẹ risomme a lū, atukwọlẹ ni egun. Ihien ndini jenkọ d'e mē bu njendemē ogēn e ke ru.

<sup>8</sup> Alị siko d'a lusun ibe wẹ, alị-eze ohu jenkọ d'a lusun alị-eze ọzọ, alị-omahihie siko d'a rị ebe rị ichen-ichen; unwun siko d'a rị; kani, ihien ndini nọ kẹ ebe ime nọhụ mēmē okpoho.”

*Ukpokpo*

<sup>9</sup> “O mē nke ọnụ lẹ enwẹn unu, kpachanpu nị ẹnya; makeni wẹ jenkọ d'e wejen ọnụ ọgwa rị ichen-ichen; wẹ siko d'e gbu unu ili ime ụlọ-ofufe\* rị ichen-ichen; ọnụ jenkọ d'e wuzo ihun ndi-Govanọ rị a kini lẹ ndi-nze makẹ ufiri m —unu k'e gi ẹ shia nị m ẹri ebe wẹ rị.

<sup>10</sup> Wẹ k'e bu ụzọ zigbariguu ndi alị ile ozioma. <sup>11</sup> Ogēn wẹ siko d'e gi nwunrun unu, we ọnụ si ọgwa, ehuele ni uhue ihien unu jenkọ d'e ku, kalẹ, ku ni ihien ọwule Osolobue jenkọ d'e ye unu ogēn hū, makeni ẹlẹ unu jenkọ d'e ku, kama, Mmon-nsọ siko d'e gi unu ku. <sup>12</sup> Umunẹ jenkọ d'e we umunẹ wẹ ye wẹ gbu; ndi nedi jenkọ d'e we umu wẹ ye wẹ gbu; umu jenkọ d'a lusun ndi munị wẹ, mē

\* **Isi Nke Mmētọ:9** Iya wuzikwo ọgwa obodo ọwule ogēn ahun.

wę gbu wę. <sup>13</sup> Ize ụnụ jenkọ d'a ban ihian ile makę ufiri m. Kanị onyę hụ din ndidi d'e ru njendeme kę Osolobue siko d'a zuopuha.”

### *Eje-urū Hu*

*(Danęlu 9.27; Mat 24.15-28; Luk 21.20-24)*

<sup>14</sup> “Kanị, oge ụnụ jenkọ d'e gi hụn ‘Eje-urū ahun’ k'o wuzo ebe furuleni n'ọ rị (onyę hụn rị a gun ihienni 'ya ghoha a), oge hụ, ndi rị Judia wę gbasikwọ elu-ugu. <sup>15</sup> Onyę hụn rị elu ụlọ ehidangukwọle banyemezi ime ụlọ n'ọ jenkọ d'e weri ihien ọwule. <sup>16</sup> Onyę rị ugbo ekinhenkwọle d'e weri ekwa a. <sup>17</sup> O jenkọ d'a fụ ndi rị ime lę ndi pa nw'eka ọrụn oge hụ! <sup>18</sup> E mę ni ekpere amamgbe ọ gha e mę oge oyī! <sup>19</sup> Makeni okę afunfun jenkọ d'a rị oge hụ—udi hụn rituleni, gha oge Osolobue gi ke ụwa d'e ru ogenni; udi a arikọzi. <sup>20</sup> Omeni Di-nwonnienyi e te beluanị oge hụ, o nwonnini onyę siko d'a s'eka wanahinni. Kanị, o giguọ ufiri ndi ọ hori, ndi nke e, belua oge hụ.”

<sup>21</sup> “Oge hụ, onyę si i, ‘Lee e, Kraisti rị ebeni!’ Mọbụ, ‘Lee e, ọ rị ebahun,’ ekwerikwọle ihien ọ rị e ku. <sup>22</sup> Ndi kpọ enwen wę Kraisti lę ndi-amuma-ntu jenkọ d'a puha. Wę jenkọ d'a runsonme ọrụn-atumęnya, ihien-ahima rị ichen-ichen keni wę dufie ihian, keni wę dufiede ndi Osolobue hori—omeni o te k'a ni wę mę. <sup>23</sup> Kpachanpukwọ ni nwan ęnya, n'a gwatoguo m ụnul!”

### *Obibia Jesu*

*(Mat 24.29-31; Luk 21.25-28)*

<sup>24</sup> “Oge hụ, oge afunfun hụ ghafeguu, ęnya-anwun jenkọ d'a gba ishi, ifon etikozị, <sup>25</sup> kokise jenkọ d'a gha elu-igwere a danye ali, iken rị elu siko d'e zinzin. <sup>26</sup> Oge hụ kę ihian ile jenkọ d'e gi hụn Nwa nke Ihian k'o gi iken lę ogho hi-ogbe lala ime orukpu. <sup>27</sup> O jenkọ d'e zipu ndi mmọn-ozī e jęn ime ụwa ile, d'e wegbama ndi nke Osolobue rị ebe ọwule—gha ebe ụwa ru d'e ru ebe elu-igwere ru.”

### *Ihien Jesu Gi Osisi Figi Kuzi*

*(Mat 24.32-35; Luk 2.29-33)*

<sup>28</sup> “Gi ni osisi figi munrun ihien: Hụn o gihu forima ụnụ a marin ni udu-mirin e d'e bidon. <sup>29</sup> Eriira k'o ririkwọ, oge ụnụ e gi hụn kę ihien ndini rị e mę, ụnụ a marin ni Nwa nke Ihian a riguo ẹhụ nsue, o ruguo ọnumuzo. <sup>30</sup> Ezioku kę m rị a gwa ụnụ, agboni a ghafeguko ihien ndini kebe mezu. <sup>31</sup> Elu-igwee lę ụwa siko d'a ghafe, kanị ihien ndi m ku a ghafeko.”

### *O Nwonnini Onyę Marin Uhuohin Hu Mọbụ Oge Hụ*

*(Mat 24.36-44)*

<sup>32</sup> “Kanị, o nwonnini onyę marin uhuohin o jenkọ d'e mę mọbụ oge o jenkọ d'e gi mę ime uhuohin ahun, kę ndi mmọn-ozī rị elu-igwee kę Nwa; Chuku-Nedi suo marin. <sup>33</sup> Kpachanpu ni ęnya, munrun ni ęnya, makeni ụnụ amarin oge o jenkọ d'a wu. <sup>34</sup> Obibia Nwa nke Ihian jenkọ d'a rị kę ebe okennye ohu nọ jenkọ ali-ihian, ọ nọ bu ihien e che eka ndi idibo e, onyę lę ọrụn a, onyę lę ọrụn a; ọ nọ si onyę-nche 'ya chemę nche. <sup>35</sup> 'Ya wu, munrun ni nwan ęnya, makele ụnụ amarin oge nna nwę ụlọ e gi lua—kę oge ęnyasi k'o gi lua-o, kę ime abali ro-o, kę okpa kwan ro-o, kę eki fonme ro-o—o nwonnini onyę marinni. <sup>36</sup> Omeni ọ bia idenmizi, amamgbe ọ hụn ụnụ kę ụnụ rị a ranhin uran. <sup>37</sup> Ihien m rị a gwa ụnụ kę m rị a gwa onyę ọwule: munrun ni ęnya!”

## **Isi Nke Mmēnọ**

### *E Rini Wę Jesu Ngo*

*(Mat 26.1-5; Luk 22.1-2; Jon 11.45-57)*



<sup>1</sup> Ogen o gi hodụ akpu-uhuohin ebụọ nị Mmemme-Nghafe lẹ Mmemme wẹ gi e ri Brẹdi nwonlẹni yisti o gi a fụ ru, ndi-isi nchụ-ẹjan lẹ ndi-nkuzi Iwu hụ a cho kẹ w'a dọn gi nzuzue nwunrụn Jesu d'e gbu. <sup>2</sup> Wẹ nọ sị, “Enyi emekokwọ a ogen Mmemme, amamgbe isusu gha a rị.”

*E Hukpu Wẹ Jesu Uden*  
(Mat 26.6-13; Jọn 12.1-8)

<sup>3</sup> Ogen Jesu gi rị obodo Bẹtani, iwe Saimonụ hun emu oti te kụ, e ri ihien-oriri, okpoho ohu nọ buhẹ ọgọ alabasta uden e shin ohunma jun ime ẹ; uden ahun nanran oda-oda—nadi kẹ wẹ gi memẹ ẹ. O nọ kuke ọgọ hụ, hu uden hụ kpu Jesu isi. <sup>4</sup> Kanị ndi hụ ime ndi rị ebahun nọ wemẹ iwe, a sị ibe wẹ, “Kị wẹ rị e wiwini udeni nanranni? <sup>5</sup> Nkẹ e rekari wẹ udeni ihien nọkẹ egbo ọrụn akp'ohin ọgụn-mmisen, we egbo ẹ ye ndi igbennye.” Wẹ nọ koriamani okpoho hụ oda-oda.

<sup>6</sup> Kanị, Jesu nọ sị wẹ, “Hapun'a! Kị unu rị e songbun'ẹ? O feguọ m ofufe rị mma. <sup>7</sup> Onu lẹ ndi igbennye rị ebeni ogen ile, unu nwe ikẹ mēni wẹ ohunma ogen ọwule unu cho; kanị mmẹ nwēn esonko unu nodi ebeni ogen ile. <sup>8</sup> Okpohoni a nwanugo ikẹ ẹ; o hukpuguo m udeni ehio n'o gi kwademẹ olili m, o gini d'e ru. <sup>9</sup> Ezie, m rị a gwa unu nị ebe ọwule wẹ siko d'e zi ozioma ime uwa, wẹ jenkọ d'e ku ihienni o mē, e gi ẹ a nyanhan a.”

*Judasị E Kweri N'ọ We Jesu Ye Wẹ*  
(Mat 26.14-16; Luk 22.3-6)

<sup>10</sup> 'Ya Judasị nwa Iskarotu, onye ohu ime wẹ mmebuọ hụ nọ jēmẹ d'e kunrun ndi-isi nchụ-ẹjan keni ọ hun ụzọ re Jesu ye wẹ. <sup>11</sup> Ogen wẹ gi nū ihien ọ biani, ẹfọ nọ sūọ wẹ ụsūọ ohunma-ohunma; wẹ nọ kwe ẹ nkwa nị wẹ jenkọ d'e ye ẹ egbo. 'Ya ọ nọ choma efe o k'e gi we Jesu ye wẹ.

*Jesu Lẹ Umụ-azuun A E Ri Oriri-Nghafe*  
(Mat 26.17-25; Luk 22.7-14, 21-23; Jọn 13.12-30)

<sup>12</sup> O ru uhuhin ibuzọ Mmemme wẹ gi e ri Brẹdi nwonlẹni yisti o gi a fụ, uhuhin hụ wẹ gi e gbu ebulu Oriri-Nghafe, umu-azuun Jesu nọ jū a, sị, “Elebe k'i cho nị enyi kwademẹ hun y'a nọ ri Oriri-Nghafe?”

<sup>13</sup> 'Ya Jesu nọ zi mmadu ebụọ ime umu-azuun a, sị wẹ, “Jen ni ime obodo hụ, okennyẹ ohu bu ite-mirin jenkọ d'e kunrun onu; sonmen'ẹ. <sup>14</sup> Sị nị onye nwe ụlọ o jenkọ d'a banye, ‘Onye-nkuzi sị, “Elee hun wu mmughe m ahun mē lẹ umu-azuun m siko d'a nọ ri Oriri-Nghafe?”’ <sup>15</sup> O jenkọ d'a ghosị unu mmughe ohu shiani rị ibe elu, hun wẹ kwademeguu ohunma, nọ nị ebẹhụ kwademẹ nị enyi ihien ile.”

<sup>16</sup> 'Ya umu-azuun hụ nọ shi ime obodo hụ, hun ihien ile kẹ Jesu dọn ku; wẹ nọ kwademẹ ihien-oriri Nghafe.

<sup>17</sup> O ru ogen enyasi, Jesu lẹ umu-azuun a mmebuọ nọ bia ebẹhụ. <sup>18</sup> Ogen wẹ gi nodiguu alị e ri ihien-oriri, Jesu nọ sị wẹ, “Ezioku kẹ m rị a gwa unu, onye ohu ime unu jenkọ d'e re m—onye mmẹ lẹ 'ya rị e ri ihien-oriri.”

<sup>19</sup> Ẹfọ asuozini umu-azuun a ụsūọ; onye-onye hụ a sị a, “Ẹlekwo mmẹ! Mmẹ rọ?”

<sup>20</sup> Jesu nọ za wẹ, sị, “Onye ohu ime onu mmebuọ rọ, onye hun mmẹ lẹ iya gba e suru brẹdi ime afere ohu e ri. <sup>21</sup> Eghee, Nwa nke ihian k'a la rikẹ kẹ Ehuho-nsọ dọn ku; kanị nsongbu jenkọ d'a rị nị onye hun siko d'e we Nwa nke Ihian ye wẹ! O te ka onye hụ mma nị amuni w'a!”

*Oriri-nsọ*  
(Mat 26.26-30; Luk 22.14-20; 1Kọ 11.23-25)

<sup>22</sup> Ogẹn wẹ gi rị e ri ihien-oriri ahun, Jesu nọ weri brẹdi, ọ goziguū a, ọ nọ bebe ẹ, w'ẹ ye umu-azuun a, si, "Weri n'ẹ, onwan wu ẹhu m."

<sup>23</sup> 'Ya ọ nọ weri ope, o yeguu Osolobue ekele, ọ nọ ye wẹ ile 'ya. Wẹ ile nọ rarisonme. <sup>24</sup> Ọ nọ si wẹ, "Onwan wu edeke m, hun wẹ gi ufiri ndi bu oda hupu; edeke m, hun wẹ gi biye nkwerigbama \* Osolobue tume egbata 'ya le ndi nke ẹ. <sup>25</sup> M ri a gwa unu ezioku, arakozị m manya vaini d'e ru ogẹn m jenkọ d'a ra a nke ohun ime Ali-eze Osolobue." <sup>26</sup> Wẹ nọ bu ẹbu Mmemme-Nghafe; a buguu w'a, wẹ nọ gha ebahun jenme Ugu Olivu.

*Jesu E Ku Ẹ Nị Pita Jenkọ D'a Ghọrị N'ọ Marịn A*  
(Mat 26.31-35; Luk 22.31-34; Jọn 13.36-38)

<sup>27</sup> Jesu nọ si wẹ, "Unu ile jenkọ d'a gba m to, makeni Ekukwo-nsọ si, 'M jenkọ d'e gbu onye-ndu atunrun, atunrun ile jenkọ d'a gbayiya!'

<sup>28</sup> Kani m ghaguo onwun lihi, m k'e bu ni unu uzo si Galili."

<sup>29</sup> Pita nọ si a, "Anakọ m'i to! Osuon'a ni ndi ozo ile a la i to!"

<sup>30</sup> Jesu nọ si Pita, "Ezioku ke m ri a gwa i, ni tanni, ime abalini, okpa gini d'a kwan mgbe ẹbuo, i jenkọ d'a ghọrị mgbe eto ni y'a marin m."

<sup>31</sup> Kani, Pita e kusi ẹ iken, si, "O nwonni ogẹn m'e gi la i to, osuon'a ni mme le 'yu siko d'a nwun!" Umu-azuun ile hoduni nọ kuzikwo ẹrira.

*Jesu E Mę Ekpere Imę Gesemani*  
(Mat 26.36-46; Luk 22.39-46)

<sup>32</sup> Ya wẹ nọ shi ebe w'a kpo Gesemani, Jesu nọ si umu-azuun a, "Nodi ni ali ebeni, ni m jen d'e me ekpere." <sup>33</sup> Ọ nọ weri Pita le Jemisi le Jọn jenne.

Ya obi nọ ferime ẹ, obi eruzin'e ali. <sup>34</sup> Ọ nọ si wẹ, "Obi e d'a gbawapu m—o d'e gbu m; nodi ni ebeni, unu a munrun ẹnya."

<sup>35</sup> Ọ nọ jenzukazi, tuha enwen ẹ ye ali, kpe ekpere, ni mbuni o jenkọ d'a ni me, nke a napu w'a ogẹn afunfun hu. <sup>36</sup> Ọ nọ si, "Baba, Baba Nedi m! O nwonni ihien i ghalen i s'eka e me; napu m mkpu afunfunni. Kani uche i me, ele nke m."

<sup>37</sup> Ogẹn o gi kin-azuun, ọ hun wẹ ke wẹ ri uran. Ọ nọ si Pita, "Saimonu, i ri uran? 'Ya wu y'a s'eka munrun ẹnya mgbahunme okuloku ohu?" <sup>38</sup> Ọ nọ si wẹ, "Munrun ni ẹnya; e me ni ekpere, amamgbe onu a danban ime onwunwan; mmọn ihian a choghọ, kani ndun guu ẹhu."

<sup>39</sup> Ọ nọ puzi d'e me ekpere, e mezikwo ekpere ohu hu. <sup>40</sup> O kinhenzi azuun ebe umu-azuun a ri, hunzi wẹ ke wẹ ri a ranhin—ezigbo uran gi wẹ, asani wẹ ẹka shiapu ẹnya. Amarinzini wẹ ihien wẹ siko d'a si a.

<sup>41</sup> O kinhenzi nke mgbe eto, ọ nọ si wẹ, "Unu rikwo a ranhin, e zuru iken? O higu! Ogẹn e ruguo. Lee n'ẹ, e we wẹ Nwa nke Ihian che ẹka ndi-njo. <sup>42</sup> Lihi ni ni ẹnyi jenne. Lee n'ẹ, onye ri e reni m e ruguo ẹhu ebeni!"

*A Nwunrun Wẹ Jesu*  
(Mat 26.47-56; Luk 22.47-53; Jọn 18.3-12)

<sup>43</sup> Ozigbo hu, ke Jesu rikwo e ku oku hu, Judasi, onye ohu ime umu-azuun a nọ bia, 'ya le igunrun busonme ihien ogun—ke opia-agma, ke egbe. Ndi-isi nchu-ẹjan le ndi-nkuzi Iwu le ndi-isi zihę wẹ. <sup>44</sup> (Onye hun ri e ren'e wu Judasi gwa wẹ ihien wẹ siko d'e gi marin Jesu, si, "Onye hun m jenkọ d'e su onu, iya wu onye hu unu choko, nwunrun n'a, onu e kwonkenme ẹ, duru ẹ jenne.") <sup>45</sup> Ogẹn Judasi gi nwan bia, ọ nọ jenburu Jizosi, si a, "Onye-nkuzi!" Ọ nọ su ẹ onu. <sup>46</sup> Ndi hu nọ kwondon Jesu, nwunrun a. <sup>47</sup> Kani, onye ohu ime umu-azuun a ndi ahun turu ebẹhu nọ sepuha opia-agma, banpu odibo Onye-isi nchu-ẹjan ntin. <sup>48</sup> Jesu

\* **Isi Nke Mmẹnq:24** mọbu: nkwerigbama ohun

nọ si wẹ, “Kị ụnụ buhẹ ni ọpia-agma lẹ egbe d'a nwunrun m—nọkẹ si m wu onye-ohin? <sup>49</sup> M ri ime igunrun ụnụ ime Ulo-nso uhuhon ile a kuzi, ụnụ anwunrunni m. Kanị ihien ndini ri e me keni ihien Ehuho-nso ku hun uto mezu.”

<sup>50</sup> Umụ-azụun a ile nọ la a to, gbama oso. <sup>51</sup> Okorobia ohu, hun yihu ekwa line w'e yiye elu e suo, nọ sonme Jesu. Wẹ nọ dodon ekwa a, cho ni wẹ nwunrun a, <sup>52</sup> kanị o nọ la ekwa a toni wẹ, gi oto gha ebahun gbapu.

### *E We Wẹ Jesu Jenni Ndi-isi Nkikwama*

*(Mat 26.57-68; Luk 22.54-55, 63-71; Jon 18.13-14, 19-24)*

<sup>53</sup> Wẹ nọ weri Jesu si iwe Onye-isi nchu-egan. Ndi-isi nchu-egan lẹ ndi-nkuzi Iwu lẹ ndi-isi ile nọ gbakikome ebẹhu. <sup>54</sup> Kanị, Pita sonko Jizosi; egbata wẹ e teyezi ekere. O banye ezi ogwa Onye-isi nchu-egan, o nọ son ndi-nche nodi ali nyanma okun. <sup>55</sup> Ndi-isi nchu-egan lẹ Ndi-isi Nkikwama ile hu a cho ihien wẹ k'e gi hangbu Jizosi enen, keni wẹ gbu e, kale ahunni wẹ — <sup>56</sup> osuon'a ni ndi bu oda e buokinole Jesu onu, oku wẹ adangbamani. <sup>57</sup> 'Ya ke ndi hu ime ndi ri ebẹhu nọ lihi oto, buokin Jesu onu, si, <sup>58</sup> “Enyi nu k'o ku n'o jenko d'e tikpo Ulo-nsoni wẹ gi eka tun, gi akpu uhuhon eto tun hun wẹ ghaleni e gi eka a tun.” <sup>59</sup> Kanị, eri wẹ a dangbamazikwoni.

<sup>60</sup> 'Ya ke Onye-isi nchu-egan nọ lihi oto ihun wẹ ile, ju Jesu nju, si, “O nwonni ihien y'e ku banyeni ihienni ile wẹ ri e ku ni iya ke i me?”

<sup>61</sup> Kanị Jesu a gba nkintin, o shiarini ihien owule. Onye-isi nchu-egan nozi ju a, si, “Iyu wu Kraisti, Nwa Onye Hu Richanrin mma?”

<sup>62</sup> Jesu nọ si, “Mme ro; onu jenko d'a hundẹ Nwa nke Ihian ebe o nodi ali azuun eka-nni Osolobue, Onye ahun Iken ile wu nke e, hunzi a k'o gi orukpu gha elu-igwee lala!”

<sup>63</sup> 'Ya Onye-isi nchu-egan nọ tika ekwa 'ya lẹ enwen e wu Onye-isi nchu-egan, si, “Kị enyi rizi a choni osheri ozo?! <sup>64</sup> Unu a nuguo aruni o ku. Kị wu uche unu?” Wẹ ile nọ si ni ikpe-onwun a maguo a.

<sup>65</sup> Ndi hu ime wẹ nọ juma eson kpu Jesu, e kpume w'e enya, fian a ihien, si a, “Bu amuma!” Ndi-nche nozi weri e, gbu e ili.

### *Pita A Ghorị N'ọ Marịn Jizosi*

*(Mat 26.69-75; Luk 22.56-62; Jon 18.15-18, 25-27)*

<sup>66</sup> Ke Pita ri ibe ali ime ezi-ogwa hu, okpoho ohu ime ndi idibo Onye-isi nchu-egan nọ bia ebẹhu. <sup>67</sup> Ogen o gi hun Pita ebe o ri a nyan okun, o bu enya tuma a, si a, “Iyu lẹ Jizosi onye Nazareti hu wizikwo.”

<sup>68</sup> Kanị Pita nọ ghorị, si, “Amarinde m ihien i ri e ku, aghotani m ihien i ri e ku.” O nọ pu ebẹhu, si onu-mgbon. 'Ya ke okpa nọ kwan.

<sup>69</sup> Okpoho odibo hu a hunzi a ebahun, o nọ gwama ndi wuzo ebẹhu, si, “Onyeni wu onye ohu ime wẹ!” <sup>70</sup> Kanị Pita a ghorizi.

O tebe, ndi turu ebahun nozi si Pita, “Ezioku-ezioku, i wu onye ohu ime wẹ, makeni i wu onye Galili.”

<sup>71</sup> Kanị, Pita nọ buma enwen e onu, kunde Osolobue, si, “A marin m okennyeni onu ri e ku oku e.”

<sup>72</sup> Ozigbo, okpa nọ kwan nke mgbe ebuo, ya Pita nọ nyanhan oku Jesu gwa a; ni “Okpa gini d'a kwan mgbe ebuo, i jenko d'a ghorị mgbe eto ni y'a marin m.” 'Ya ndun nọ guu a, o nọ kwan ezigbo ekwan.

## **Isi Nke Mmisen**

### *E Weri Wẹ Jesu Jenni Paileti*

*(Mat 27.1-2, 11-14; Luk 23.1-5; Jon 18.28-38)*

<sup>1</sup> Hụn eki gihu fọn, ndi-isi nchụ-ẹjan lẹ ndi-isi lẹ ndi-nkuzi Iwu lẹ ndi ile ri Ndi-isi Nkikwama nọ zu, tugbama iroro ihien wẹ sikọ d'e mẹ. Wẹ nọ kẹn Jesu ẹgbun, duru ẹ pụ, wẹ ẹ ye Paileti, hụn wu Gowanọ ri a kịdon ni ndi Rom. <sup>2</sup> Paileti nọ ju a, si, "Iyü wu Eze ndi Ju?" Jesu nọ za, si, "Iyü ku ẹ."

<sup>3</sup> Ndi-isi nchụ-ẹjan nọ kusonmẹ ihien bu oda wẹ si ni 'ya k'o mẹ. <sup>4</sup> Paileti nọ jüzi a, si, "O nwonni ihien y'a za? Lee ihien ndini ile wẹ ri e ku ni iya k'i mẹ."

<sup>5</sup> Jesu ekuzini ihien owule, nke wu ni o tu Paileti enya.

### *A Ma Wẹ Jesu Ikpe-onwun*

*(Mat 27.15-26; Luk 23.13-25; Jon 18.39—19.16)*

<sup>6</sup> Ogen Mmemme-Nghafe owule, Paileti a gha ime ulo-ngan e wepuha ni wẹ onye ohu owule wẹ cho. <sup>7</sup> Mmemme-Nghafeni, o nwon okennyẹ ohu w'a kpọ Barabasi hün ri ime ngan, iya lẹ ndi ri a luson ndi-okiki; ndi ahun ya lẹ wẹ ri ime ngan gbu ochu ogen isusu. <sup>8</sup> Ya kẹ igunrun hü nọ nwan bia d'a rịo Paileti n'o mẹ ni wẹ k'o don e mẹ mbu, <sup>9</sup> Paileti nọ ju wẹ, si, "Unu a choghọ ni m hapu ni unu Eze ndi Ju?" <sup>10</sup> (Paileti ju wẹ erira makeni o maringwo ni enya-ufu kẹ ndi-isi nchụ-ẹjan gi we Jesu ye ẹ.)

<sup>11</sup> Ndi-isi nchụ-ẹjan nọ si igunrun hü gwa a n'o wepuha ni wẹ Barabasi hün nke o gi wepuha Jizosi. <sup>12</sup> Paileti nọ ju wẹ, si, "Kị onu cho nwan ni m gi okennyeni unu a kpọ 'Eze ndi Ju' mẹ?"

<sup>13</sup> Wẹ nọ yi oro, za, si, "Kpogbu ẹ!"

<sup>14</sup> Paileti nọ ju wẹ, si, "Kị hain? Elee njo k'o mẹ?"

Kani, wẹ nọ yikenmede oro, si, "Kpogbu ẹ!"

<sup>15</sup> Makeni Paileti cho n'o mẹ ihien sikọ d'a sọo igunrun hü usuo, o nọ hapu Barabasi yeni wẹ; o fianguu Jesu mkpinsin, o nọ w'e ye ndi jenkọ d'a kpogbun'e.

### *Ndi-agma A Kpa Jesu Ye Emu*

*(Mat 27.27-31; Jon 19.2-3)*

<sup>16</sup> Ya ndi-agma ri okpuru Paileti nọ weri Jesu si ezi-ogwa Paileti; wẹ nọ kpogbama itu-agma wẹ. <sup>17</sup> Wẹ nọ yime ẹ ewuru nanranni e nwun ufie-roni, ufie-roni\*; wẹ nọ gi ogun kpa n'a okpu-eze, bu ẹ che ẹ isi. <sup>18</sup> 'Ya wẹ nọ keleme ẹ, a si, "Eze ndi Ju, isi i che!" <sup>19</sup> A fian w'a mkpinsin isi, jukpu ẹ eson; e gbuni w'e osekp, e liyen'e aka. <sup>20</sup> A kpaguu w'a ye emu, wẹ nọ yipu a efe popu hü, yimezi ẹ nke ẹ. 'Ya wẹ nọ weri ẹ d'a kpogbu.

### *A Kpoma Wẹ Jesu Elu Obe*

*(Mat 27.32-44; Luk 23.26-43; Jon 19.17-27)*

<sup>21</sup> E ru wẹ uzọ, wẹ nọ hün okennyẹ ohu w'a kpọ Saimonu, ebe o gha ali ofia lala ime obodo. Ndi-agma hü nọ wa a ye ẹ olu n'o buru obe ahun wẹ jenkọ d'e gi kpogbu Jesu. (Saimonu wu nedi Alezanda lẹ Rufosi, onye ali Sairini k'o wu).

<sup>22</sup> Wẹ nọ we Jesu si ebe w'a kpọ Gogota, hün wu "Ebe Okpokom'isi." <sup>23</sup> Ebẹhü kẹ wẹ nọ ye ẹ manya wẹ gwogbama 'ya lẹ ihien e lu ilu w'a kpọ Maa n'o ra, kani Jizosi aran'a. <sup>24</sup> 'Ya wẹ nọ kpoma a enu obe. Wẹ nọ kebe ekwa a, tu nkpo keni wẹ marin hün onye-onye jenkọ d'e weri.

<sup>25</sup> Okulokụ itenei utuntun kẹ wẹ gi kpoma a elu-obe. <sup>26</sup> Ihien wẹ deye elu obe ni iya kẹ wẹ gi ma a ikpe wu "Eze ndi Ju." <sup>27</sup> Wẹ kpoma Jizosi lẹ ndi ohin ebuo elu-obe ichen-ichen; onye ohu ri elu obe ri aka-ihien Jizosi, hün-ebọ ri elu-obe ri aka-ekpen ẹ, <sup>28</sup> [keni ihien Ekukwo-nsọ ku hün uzọ mezu—makeni Ehuwo-nsọ si, "Wẹ gun a yeni ndi a dan iwu."] <sup>29</sup> Ndi ghafekoni hü e finfin isi, a kpari ẹ, a si, "Ha! Ele i si ni jenkọ d'e tikpo Ulo-nsọ, gi akpu-uhuohein eto tundonzi ẹ?"

<sup>30</sup> Zuopuha nwan enwen i! Gha nwan elu obe hü hidan."

\* **Isi Nke Mmisen:17** ewuru ndi nze lẹ ndi-idafin

<sup>31</sup> Ndi-isi nchụ-ẹjan lẹ ndi-nkuzi Iwu hụzị a kpa a e ye emu ime igunrun wẹ, a si ibe wẹ, “O zuopuha ndi ozo, kani o sani aka zuopuha enwen e! <sup>32</sup> Onye nwen si n’o wu Kraisti, Eze ndi Izrelu, ‘ya gha nwan elu obe hidan, keni enyi hun, kweri!”

Ndi ohin ebuo hu wẹ kpoma wẹ lẹ iya huzikwo a kpari e.

### *Jizosi A Nwunhun*

*(Mat 27.45-56; Luk 23.44-49; Jon 19.28-30)*

<sup>33</sup> O ru ogen enya-anwun gi a ri isi, ali hu ile no gba ishi d’e ru okuloku eto efinnai hu. <sup>34</sup> Ogen ihien noka okuloku eto gi ku, Jesu no gi oken olu yi oro, si, “Eloi! Eloi! Lama Sabakitani?!” hun wu “Osolobue m! Osolobue m!! Ki haia i gi gbakito m azuun?!”

<sup>35</sup> Ndi hu ime ndi wuzo ebenu a nu ihien o ku, wẹ no si, “Gon ni ntin, o ri a hi Elaija!” <sup>36</sup> Onye ohu ime wẹ no gba oso, weri eru suru manya ru-uka, fa a ye onunu mkpinsin, ye e ra, si, “Cheri ni, ni enyi lele ke Elaija jenkọ d’a bia d’e wetu e enu obe!”

<sup>37</sup> ‘Ya Jesu no gizi oken olu yikenme oro, kwonbepu.

<sup>38</sup> Ekw a wẹ gi gbobepu Ebenu- kachanrin-nsọ ime Ulo-nsọ no bawapu ebuo gha elu d’e ru ali. <sup>39</sup> Ok-igha hun wuzo ihun e ebenu a hun ke Jesu don nwun, o no si, “Ezioku-ezioku, onyeni wu Nwa Osolobue.”

<sup>40</sup> O nwonghozi ikpoho ndi hu ri a gha ebe teni e lee ile; ndi hu ime wẹ wu: Meri onye Mag’dala lẹ Salomi lẹ Meri nne Jemisi hun-nta lẹ Josisi†. <sup>41</sup> Ikpoho ndini wu ndi e son Jesu, e yen’e aka, e jenn’e ozi ogen o gi ri Galili. Ikpoho ndi ozo bu oda son e bia Jerusalem rizikwo ebahun.

### *E Li We Jesu*

*(Mat 27.57-61; Luk 23.50-56; Jon 19.38-42)*

<sup>42</sup> O ru enyasi Uhuohin hu, ebe o meni Uhuohin-nkwademe ro, ‘ya wu ohi gbama Uhuohin Izu-iken e ru, <sup>43</sup> ‘ya Josef u onye obodo Arimatia no jen d’e kunrun Paileti. Josef u wu onye wẹ marin amarin ime Ndi-isi Nkikwama. O rizikwo ndi ri e che obibia Ali-eze Osolobue. O no wepu egun enya, buru Paileti, si a ye e ehia Jesu. <sup>44</sup> Ogen Paileti gi nu ni Jesu a nwunole, o tu a enya. O no kpo oki-igha hu, ju a k’o teguo Jesu nwun. <sup>45</sup> Ogen o gi nuguu ihien oki-igha hu za, o no si Josef u jen d’e buru ehia hu. <sup>46</sup> Josef u no nonrin ekwa line, butu ehia Jesu elu obe, gi ekwa hu fuma a, bu e che ime ili wẹ gu rike okporo ye ime omuma zeni ke wẹ e me. ‘Ya o no gi omuma hi ogbe nukin onu ili hu. <sup>47</sup> Meri onye Mag’dala lẹ Meri nne Josisi† ri ebahun e lee ile, wẹ no hun ebe wẹ buto ehia Jesu.

## **Isi Nke Mmisin**

### *Jesu A Gha Onwun Lihi*

*(Mat 28.1-8; Luk 24.1-12; Jon 20.1-10)*

<sup>1</sup> Ogen Uhuohin Izu-iken gi ghafeguu, Meri onye Mag’dala lẹ Salomi lẹ Meri nne Jemisi no nonrin ihien ndi e shin ohunma keni wẹ jen d’e gi e te ehia Jesu. <sup>2</sup> Uzọ-utuntun uhuhin ibuzo ime izu-uka (hun wu nwan uhuhin Sode), ogen anwun gi wama, wẹ no jenme ili Jesu. <sup>3</sup> Ogen wẹ gi jenkọ, wẹ hu a ju ibe wẹ, si, “Onye jenkọ d’e nupu ni enyi omuma ri onu ili?” <sup>4</sup> Ogen wẹ gi ru ebenu, lee enya, wẹ no hun a ni e nupuguole wẹ omuma hu higbu enwen e ogbe. <sup>5</sup> ‘Ya wẹ no banye ime ili hu, wẹ no hun okorobia yi ekwa ochan tueru ali k’o nodi ali aka-nni, o no tu wẹ enya.

† **Isi Nke Mmisin:40** Josef u ‡ **Isi Nke Mmisin:47** Josef u



<sup>6</sup> Okennyẹ hụ nọ sị wẹ, “Atulẹ ni egun; ọnu rị a cho Jesu onyẹ Nazaretị, hụn wẹ kpogbu. O lihiguo! Ọ rizi ebeni. Lee ni ebe wẹ te buto a! <sup>7</sup> Jẹn ni nwan d'e zi umu-azuun a lẹ Pita ni ‘O buruguo ni unu uto shi Galili; ebẹhụ kẹ unu siko d'a nọ hụn a—k'o don gwa ọnu.’ ”

<sup>8</sup> 'Ya wẹ nọ gha ili hụ pūha, gbama ọso, makele ọ tū wẹ ẹnya, tū wẹ egun. O nwonni onyẹ wẹ gwa ihien ọwule uto makeni egun rị a tū wẹ.

[Wẹ nọ be ni Pita lẹ ndi 'ya lẹ wẹ wi ihien ndini nke-nke. Omegu, Jesu lẹ enwen ẹ nọ zipu umu-azuun a, wẹ gha ọwūwa-ẹnya-anwun ru ndidan ẹnya-anwun, wẹ d'e zi ozi nzuopūha-itebite, ozi hụ rị nsọ, rị ndun jẹrin ejen. Isee.

*Meri Onyẹ Mag'dala A Hụn Jesu Ogen O Gi Ghaguo Onwun Lihi*  
(Mat 28.9-10; Jọn 20.11-18)

<sup>9</sup> Uz'utuntun uhuhin ibuzo ime izu-uka (hūn w'a kpo uhuhin-uka tanni), ogen Jesu gi ghaguo onwun lihi, ọ nọ bu'zo nwonpūha ebe Meri onyẹ Mag'dala rị—Meri onyẹ Mag'dala hūn ọ gha ime ẹ chupụ eje-mmọn ẹsa. <sup>10</sup> Ọ nọ jẹnme d'a gwa ibe ẹ ndi wẹ ile wi ẹ sọn Jesu, ebe wẹ ile sūkurū, a kwan ẹkwan. <sup>11</sup> Kani, ogen wẹ gi nū k'o ku ni Jizosị rizi ndun, n'ọ hūnguo a, egini w'ẹ don.

*Jesu E Nwonpūha Ebe Umu-azuun A Ebuo Jenko Emausu Ri*  
(Luk 24.13-35)

<sup>12</sup> Onwan e megu, 'ya kẹ Jesu nọ gi udi ozo nwonpūha ebe umu-azuun a ebuo jenko ali-afia ri. <sup>13</sup> Wẹ nọ kin-azuun d'a gwa umu-azuun a ndi hoduni, kani egizikwoni w'a don.

*Jesu E Nwonpūha Ebe Umu-azuun A Mmanai Ahun Ri*  
(Mat 28.16-20; Luk 24.36-49; Jọn 20.19-23; Orun Ndi-Ozi 1.6-8)

<sup>14</sup> Omegu, Jesu nọ nwonpūha ebe umu-azuun a mmanai ahun ri e ri ihien-oriri. Ọ nọ jugbo wẹ make obi-ebu wẹ lẹ obi wẹ zeni, makeni egini wẹ ihien ndi hūnn'a n'ọ ghaguo onwun lihi gwa wẹ don. <sup>15</sup> Ọ nọ ye wẹ iwu, si, “Ghagbame ni uwa ile d'e zi ihian ile ozioma. <sup>16</sup> Onyẹ ọwule hūn kwerini, e me wẹ ẹ mirin-Chuku, jenko d'e nwẹ nzuopūha; kale, onyẹ ọwule hūn kwerileni, ikpe jenko d'a ma a. <sup>17</sup> Ahima ndini siko d'e sọn ndi kwerini: wẹ siko d'e gi ẹfan m chupụ eje-mmọn; wẹ jenko d'a sū asusu ndi ozo ri ichen-ichen wẹ marinleni; <sup>18</sup> wẹ k'a saeka gi ẹka buru agwo; wẹ ri nshi, o nwonni ihien o jenko d'e me wẹ; wẹ jenko d'e bu ẹka kwasị ndi emu ri a ku, a dnhin wẹ.”

*E We Wẹ Jesu Si Elu-igwee*  
(Luk 24.50-53; Orun Ndi-Ozi 1.9-11)

<sup>19</sup> Ogen Di-nwonni-ẹnyi wu Jesu gi gwaguo umu-azuun a oku ndini, Osolobue nọ we ẹ si elu-igwee d'a nodi ali ẹka-nni Osolobue. <sup>20</sup> 'Ya umu-azuun a nọ jẹnme d'e zi ozioma ebe ile, Di-nwonni-ẹnyi nọ nọyeni wẹ, e gi ọrun-atumanya o gi ri ẹ sọn ẹ a ghosi ni ozi wẹ wu ezioku.]

## Ozioma Jesu Kristi Rikę Kę Luku Dọn De Ẹ

### *Ihięn Wę De Ni Ẹkukwọni*

<sup>1</sup> Tiofilosị Ikpen ile rị nị, ndi bu oda a lilimagwo depuha ihien ndi hun me ime igunrun enyi; <sup>2</sup> we de we hu ke ndi ahun gi enya we hun ihien ndini we gha isi mbidon le ndi zisonme ozi hu don gwa enyi. <sup>3</sup> Ya wu, makeni a kpachanpugwo m enya lebanchanrin ihien ndini ile enya gha mbidon lala, e roguo m'a nị o hugho mma nị mme nwen nke gi usonron-usonron den'i k'o don mesonme, <sup>4</sup> keni o hun uzọ we i enya nị ihien we kuzi i wu ezioku.

### *Mmon-ozị E Węhę Ozi Nị Wę K'a Mụ Jọnu Hun E Mę Mirin-Chuku*

<sup>5</sup> Ogen Herodu gi wu eze Judia, o nwon onye nchu-ẹjan ohu w'a kpo Zekaraya. Kę we don han ndi nchu-ẹjan, itu Abija k'o rị. Elizabeti nwunye ẹ wuzikwo onye ebọn Ẹronu kę ya. <sup>6</sup> Wę ẹbuo wu ndi ezi-omume enya Osolobue; enwon we nkoriani—w'e donmęchanrin iwu le odinali ile rị ofufe hun Di-nwonni-enyi tumesonme. <sup>7</sup> Kani amuni we nwa, makele Elizabeti wu agan, bu we ẹbuo a kagwo ẹgedi.

<sup>8</sup> Uhuohin ohu, Zekaraya rị ime Ulo-nsọ a run orun nchu-ẹjan a, ogen ndi itu ẹ gi rị orun. <sup>9</sup> Kę omenalị ndi nchu-ẹjan don rị, iya kę mkpo we tu hanrin hun siko d'a banye Ebẹhu-ri-nsọ ime Ulo-nsọ Di-nwonni-enyi d'a kpo nsensi okun. <sup>10</sup> K'o rị a kpo nsensi hu okun, ndi hu ile bia d'e fe ofufe hu ihun-ezi, e me ekpere. <sup>11</sup> 'Ya kę mmon-ozị Di-nwonni-enyi nọ nwonpuha nị Zekaraya ime ebahun; mmon-ozị hu wuzo azuun ẹka-ihien ukpo w'a nọ a kpo nsensi okun. <sup>12</sup> Ogen Zekaraya gi hun a, ẹhu nọ mama a nni oda-oda, egun nọ tuma a. <sup>13</sup> Mmon-ozị hu nọ si a, “Atule egun Zekaraya! Osolobue a nugwo ekpere i: Elizabeti nwunye i jenko d'a mun'i okennyę! I siko d'a kpo a Jonu. <sup>14</sup> Unu jenko d'a ghoghọ oda; ẹfo siko d'a suo onu usuo oda-oda; ndi bu oda jenko d'a ghoghoni omumu a, <sup>15</sup> makeni o jenko d'a wu oken ihian enya Di-nwonni-enyi. O rakokwo manya owule mobu manya zeni. Wę gini d'a mu a, Mmon-nsọ siko d'a gha ebe o rị ẹfo nne ẹ jun ime ẹ. <sup>16</sup> O jenko d'e me ndi Izrelu bu oda gb hutọ d'e kunrun Di-nwonni-enyi wu Osolobue we. <sup>17</sup> O siko d'e buru ni Di-nwonni-enyi uzọ ken'o kwan'a uzọ; o jenko d'e gi agungun le iken onye-amuma wu Elaija me ẹ—keni o me obi ndi nedi gb hutọ si ebe umu we rị, me ndi nnupu-isi gb hutọ d'e rome iroro ndi ezi-omume, iroro ndi marin ihien—gi ẹ kwademe ndi alini make obibia Di-nwonni-enyi.”

<sup>18</sup> Zekaraya nọ si mmon-ozị hu, “Nani m'e don marin nị onwan siko d'e me? A kagwo m ẹgedi, nwunye m a kagwozi ẹgedi.” <sup>19</sup> Mmon-ozị hu nọ shiari a, si, “Mme wu Gebrelu hun e wuzo ihun Osolobue. Iya zi m d'a gwa i oku, zi i oziomanị. <sup>20</sup> Ebe o me nwan nị y'e gini ihien ndi hu m ku don, ihien ndi hu hun jenko d'e mezu ogen ẹ ru, i jenko d'a wu odin: 'ya sakozị ẹka ku oku d'e ru uhuohin ihien m ku jenko d'e me.”

<sup>21</sup> Ogen ihienni gi rị e me, ndi ahun hu e che Zekaraya, a si, “K'o biehanzini enina ime Ebahun-ri-nsọ?” <sup>22</sup> Ogen o gi puha, o sani ẹka gwa we oku, 'ya we nọ marin n'ọ hunole ohun ime Ebahun-ri-nsọ—makeni o to e gi ẹka a gwa we oku, o sazi ẹka ku oku.

<sup>23</sup> Ogen orun a a guu, o nọ lama iwe ẹ. <sup>24</sup> Omęguu, Elizabeti nwunye ẹ nọ turu ime. Elizabeti aghani ime ulo pu orogbo ifon isen. <sup>25</sup> O si, “Di-nwonni-enyi

e meke ni m ebe o no gi enya ri mma lee m, wepu uya ile m ri a hun ebe ndi nke m ri!”

### *Mmon-ozu E Wehe Ozi Omumu Jizosi*

<sup>26</sup> Ogen efu-ime Elizabeti gi ri ifon isin, Osolobue no zi mmmon-ozu ahun w'a kpọ Gebrelu jen obodo ohu me ekere w'a kpọ Nazareti hun ri Galili; <sup>27</sup> o zi e d'e kunrun nwa-agboọ ohu keleni marin okennye. Efan nwa-agboọ hu wu Meri. Nwa-agboọ ahun le okennye ohu w'a kpọ Josefu kwerigbama ni we jenkọ d'a lu; Josefu wu onye ikpun-ulo eze, ikpun-ulo Defidi. <sup>28</sup> Mmon-ozu hu no bia d'e kunrun Meri, si a, “Darul! Onye Chuku gozi agozi! Chuku noyen i anoyeni.”

<sup>29</sup> Oku mmmon-ozu hu gwa Meri anizini obi ru Meri ali kaka; o hu a ju enwen e ke elee udi ekele wu onwan. <sup>30</sup> Mmon-ozu hu no si a, “Atule egun. Osolobue e meguo n'i ohunma. <sup>31</sup> I k'a tu ime, mu okennye; i jenkọ d'a kpọ a Jizosi/Jesu. <sup>32</sup> O k'a wu oken ihian; we jenkọ d'a kpọ a Nwa Onye Hu Kachanrinni. Di-nwonnienyi wu Osolobue jenkọ d'e ye e ukpo nedi-e-kanu wu Defidi; <sup>33</sup> o k'a ki Izrelu, ikpun-ulo Jekopu, jennin ejen; ali-eze e aguko!”

<sup>34</sup> Meri no si mmmon-ozu hu, “Nani k'o don me—bu m'e ke marin okennye?”

<sup>35</sup> Mmon-ozu hu no si a, “Mmon-nsọ jenkọ d'a biakwasu i; iken Onye Hu Kachanrinni jenkọ d'e kpume i. Ya wu, nwa i jenkọ d'a mu k'a ri nsọ—we k'a kpọ a Nwa Osolobue. <sup>36</sup> Ozozu, Elizabeti nwene i a turuguo ime—ebeni o kaguu egedi! Efu-ime ri a nwan ifon isin—onye nwen we te si n'o wu agan! <sup>37</sup> Make ni, o nwonnienyi Osolobue ghaleni a saaka e me!”

<sup>38</sup> Ya Meri no si, “Iyaa; odibo Di-nwonnienyi ke m wu—'ya ri ni m k'i don ku!” 'Ya mmmon-ozu hu no la a to, pu.

### *Meri E Jen D'a Hun Elizabeti*

<sup>39</sup> Omeguu, 'ya Meri no kwademe ozigbo-ozigbo jenme obodo ohu hun ri oke ali Judia. <sup>40</sup> O ru ebenu, o no banye iwe Zekaraya, kele Elizabeti. <sup>41</sup> Ogen Elizabeti gi nu ekele Meri, nwa ri a efu no tusi elu. 'Ya Mmon-nsọ no gbajun Elizabeti. <sup>42</sup> 'Ya Elizabeti no gi oken olu dobepu oro, si, “Iyü ke we kachanrin a gozi ime ikpoho ile; nwa i siko d'a mu wu onye we gozi agozi! <sup>43</sup> Nani ke ihien oma han enina don me m, ni nne Di-nwonnienyi m bia d'a hun m? <sup>44</sup> Make ni, hun m gihu nu k'i kele, nwa ri m efu no gi ighoghọ tusi elu! <sup>45</sup> Ngozi ri ni okpoho hu hun kweri ni oku hun Di-nwonnienyi gwa a jenkọ d'e mezul!”

### *Ebu Meri Gi Ja Osolobue mma*

- <sup>46</sup> Meri no si,  
 “Obi m ri a ja Di-nwonnienyi mma;  
<sup>47</sup> mmmon m ri a ghoghọ ime Onye-nzuopuha m wu Osolobue,  
<sup>48</sup> make ni o giguo enya ri mma lee m —  
 mme, hun wu odibo e mmakalaka!  
 Ezioku-ezioku, gha nwan kikenni e jen,  
 agbo ile siko d'a gha a kpọ m onye we gozi agozi,  
<sup>49</sup> make ni Onye Hu Nwon Iken e meole ni m oken ihien ri ichen-ichen;  
 efan a rizikwo nsọ!  
<sup>50</sup> O mesonme ni ndi hun e humen'e isi omiken —  
 gha agbo d'e ru agbo.  
<sup>51</sup> O tinpuguo aka a, kpa iken,  
 kpoyiya ndi mpache le ihien we ri e ro.  
<sup>52</sup> O wetuguo ndi-nze uku elu ukpo we,  
 bushi ndi nwonnienyi ihien we wu enu.  
<sup>53</sup> O giguo ihien ri mma yejun onye egun ri a gun efu,  
 gbama odafin aka, chupu a.

<sup>54</sup> O yeguonị odibo ẹ wụ Izrẹlụ ẹka;  
ọ nyanhanguo omikẹn ya lẹ enwẹn ẹ wụ Osolobue.

<sup>55</sup> O nyanhanguo a  
k'o dọn kwe ndị nedi ẹnị kanị nkwa —  
k'o dọn kwe Ebrahim lẹ ẹbọn a ile nkwa jẹnrin ejen!”

<sup>56</sup> Ya Meri nọ sọn Elizabeti nọdị ihien rịkẹ ọrọgbọ ifon ẹtọ, ọ nọ lakin iwe ẹ.

### *Omumu Jonu Hun E Me Mirin-Chuku*

<sup>57</sup> O ru oge Elizabeti k'e gi mu, ọ nọ mu okennye. <sup>58</sup> Ndi bikunmen'e lẹ ndi nke we nọ nū nī Di-nwōnni-ẹnị e meguo n'a oken omiken, we nọ sọn ẹ ghoghọ. <sup>59</sup> Nke akpu-uhuohin esato, we nọ bia d'a kwa nwata hu ugun; we te k'a gun a Zekaraya nọkẹ nedi ẹ, <sup>60</sup> kale nne ẹ nọ si, “Mba-o! We jenkọ d'a kpọ a Jonu.” <sup>61</sup> We nọ si a, “O nwōnni onye nke unu hun a za ẹfan hu!” <sup>62</sup> We nọ gi ẹka ju nedi ẹ ẹfan we siko d'a kpọ a. <sup>63</sup> O nọ si we y'e omuma hun w'a kaye ihien, 'ya ọ nọ de, “Efan a wu Jonu.” O nọ tu we ile ẹnị! <sup>64</sup> Idumuzi, onu a nọ shiapu, ire ẹ a topu, ọ nọ kume oku, jama Osolobue mma. <sup>65</sup> Egun nọ tuma ndi ile bikunmeni we; ndi ihian hu e ku oku ihien ndini egberẹ oke Judia ile. <sup>66</sup> Onye owule nun'a hu e ro ẹ, a si, “Kinị kẹ nwatani jenkọ d'a wu?” We ri a ju ẹnina makeni ẹka Di-nwōnni-ẹnị rị ime ndun a ezioku-ezioku.

### *Amuma Zekaraya Bu*

<sup>67</sup> Mmon-nsọ nọ jun ime nedi ẹ wu Zekaraya, 'ya ọ nọ bu amumanị:

<sup>68</sup> “Ojija-mma ya ri nī Di-nwōnni-ẹnị wu Osolobue Izrẹlụ!

Makeni ọ bialẹ d'e yeni ndi nke ẹ ẹka,  
ọ gbapuhaguo we.

<sup>69</sup> O wepuhaguo ẹnị Mpịn,  
Oken Onye-nzuopuha, hun jenkọ d'a zuopuha ẹnị —  
onye ikpun-ulo odibo ẹ wu Defidi.

<sup>70</sup> O meguu a k'o dọn ku ẹ ẹdei,  
ghahani ndi-amuma nsọ a,

<sup>71</sup> n'o jenkọ d'a zuopuha ẹnị ẹka ndi inenren ẹnị ile  
lẹ ndi iwe ẹnị ri e we;

<sup>72</sup> n'o siko d'e meni ndi nedi ẹnị kanị omiken  
nyanhan nkwerigbama nsọ a —

<sup>73</sup> nyanhan ẹfan a,  
hun o kunni nedi ẹnị kanị wu Ebrahim  
ogen o gi kwe ẹ nkwa —

<sup>74</sup> n'o siko d'a gbapuha ẹnị ẹka ndi inenren ẹnị,  
amamgbe egun ghazi a tu ẹnị ẹnị gha e fe ẹ,

<sup>75</sup> kama, ẹnị e gi iri-nsọ lẹ ime-ihien ọ cho  
e fe ẹ,  
ogologo ndun ẹnị ile.”

<sup>76</sup> “Nke iyū wu nwa,  
we jenkọ d'a kpọ i  
onye-amuma nke Onye Hu Kachanrinni;

i siko d'e buru nī Di-nwōnni-ẹnị ụzọ,  
keni i hun ụzọ kwa n'a ụzọ a;

<sup>77</sup> i jenkọ d'e me ndi nke ẹ marin  
kẹ w'a dọn nwōnhen nzuopuha  
ghahani inwōnhen mgbaghari njo we.

<sup>78</sup> Onwan jenkọ d'e me  
make efoma lẹ omiken Osolobue ẹnị,

hụn o jenkọ d'e gi mē ukpē nzuopuha nwunmēni ẹnị,  
<sup>79</sup> mē ẹ gha elu-igwee nwunmēni  
 ndị hụn rị ime ishi lẹ ime onyinyon-onwun;  
 du ukpē ẹnị  
 ye ụzọ udon.”

<sup>80</sup> Nwata hụ wụ Jọnu e sue, wuru onye zeni ime mmọn; ọ nọ biri atụ d'e ru  
 uhụohin hụ ọ pụha d'a runma orun a id'anya ndi Izrelu ile.

## Isi Nke Ebuo

### *Omumu Jizosi (Mat 1.18-25)*

<sup>1</sup> Ogen hụ, eze-kanị w'a kpọ Siza Ogostusu nọ ye iwu, si wē detuchanrịn ẹfan  
 ihian ile rị uwa—ebe ile rị okpuru okiki ndi Rom. <sup>2</sup> (Onwan wu nke ibuzo wē  
 detu ẹfan ihian ile; ogen Kwirinosisi gi wu Gowanọ rị a kị alị Siria kē wē gi detu  
 ẹfanni.) <sup>3</sup> Onye owule hụ e jēn obodo ẹ d'e deye ẹfan.

<sup>4</sup> 'Ya Josefụ nọ gha obodo Nazareti rị Galili si obodo Betulehem hụn rị Judia,  
 obodo wē nọ mu Defidi—make ni ikpun-ulo Defidi k'ọ gha pūha. <sup>5</sup> Iya lẹ Meri  
 hụn wē ebuo kwerigbama ni wē jenkọ d'a lụ wī jēn d'e deye ẹfan. Meri rị ime  
 ogen hụ. <sup>6</sup> Ebe wē rị Betulehem, ogen Meri k'e gi mu nwa hụ e ru, ime nọ mēme  
 ẹ. <sup>7</sup> Ọ nọ mu nwa ibuzo a, mu a okennyē, gi ekwa wē gi a pa nwa fuma a, bu ẹ  
 dinē ime ihien anu gi e ri ihien-oriri—make ni ụzọ ariā hụn wē siko d'a nodi  
 ime ulo ndi-ijen a nodi.

### *Ozi Ndi Mmon-ozì Wehe Ni Ndi-ndu Anu Ahun*

<sup>8</sup> Uhinhin hụ, o nwē ndi e du anu rị ofia egberē ahun, e lepu anu wē ẹnya.  
<sup>9</sup> Mmon-ozì Di-nwonni-enyi nọ nwonpuha ebe wē rị, ogho Di-nwonni-enyi nọ  
 nwunhunmē wē lēkē ukpē. 'Ya egun nọ tuma wē. <sup>10</sup> Kanị mmọn-ozì hụ nọ si  
 wē, “Atule ni egun! M bia d'e zi onu ozi oma hụn siko d'e weheni ihian ile eregede  
 ighoghō. <sup>11</sup> A muguo ni wē unu Onye-nzuopuha tanni ime obodo Defidi; iya wu  
 Kraisti, Onye Hụ Osolobue Tume, hụn wu Di-nwonni-enyi! <sup>12</sup> Onwan kē unu  
 jenkọ d'e gi marin a: unu jenkọ d'a hụn nwa wē gi ekwa fuma, bu dinē ime ihien  
 anu gi e ri ihien-oriri.”

<sup>13</sup> Idemizi, igunrun ndi mmọn-ozì elu-igwee nọ fopuha che ni mmọn-ozì hụ,  
 a ja Chuku mma, a si,

<sup>14</sup> “Ogho 'ya rị ni Osolobue  
 ebēhū kachanrịn elu ejen;  
 udon 'ya rị ni ndi rị ime uwa,  
 ndi ọ rị e mēni ohunma!”

<sup>15</sup> Mgbe ndi mmọn-ozì hụ gi laguu wē to, si elu-igwee, ndi-ndu anu hụ nọ si  
 ibe wē, “Ni enyi jēnru Betulehem d'a hụn ihien ni mēni, hụn Di-nwonni-enyi gwa  
 ẹnị.” <sup>16</sup> Wē nọ jēnmē ozigbo-ozigbo. Wē nọ hụn Meri lẹ Josefụ lẹ nwa ahun  
 wē bu dinē ime ihien anu gi e ri ihien-oriri. <sup>17</sup> Ogen ndi hụ a zun anu gi hụn  
 Jesu, wē nọ gwa wē ihien mmọn-ozì hụ gwa wē banyeni nwa hụ. <sup>18</sup> Ihien ndi  
 hụ e du anu ku nọ tū ndi ile nūn'a ẹnya. <sup>19</sup> Kanị Meri e bucharin ihien ndini  
 ile to ime obi ẹ, e ro wē.

<sup>20</sup> Ndi hụ e du anu nọ lama, e tuchan Osolobue, a ja a mma, make ni ihien  
 ile wē nū lẹ ihien ile wē hụn richanrịn kē mmọn-ozì hụ don gwa wē.

### *A Gun Wē Jizosi Efan*

<sup>21</sup> Nke akpu-uhuhin esato, ogen wē jenkọ d'e gi kwa nwata hụ ugun nọ ru,  
 wē nọ gun a Jesu/Jizosi, ẹfan hụ mmọn-ozì hụ ye ẹ ni nne ẹ d'a tū ime ẹ.

### *A Papuha Wē Jizosi Ime Ulo-nso*



<sup>22</sup> O ru oge Josefu le Meri e gi me Mmemme Idon-nsọ rike ke Iwu Mozizi don ku, 'ya we nọ weri nwa hu shi Jerusalem keni we papuhani Di-nwonna-enyi 'ya, <sup>23</sup> (ke we don de e ime Iwu Di-nwonna-enyi, ni, "We siko d'e wepuha ni Di-nwonna-enyi nwa-okennye ibuzo owule we mu"). <sup>24</sup> We nọ chu ejan ke we don de e ime Iwu Di-nwonna-enyi, ebefu Iwu nọ si, "Nduru ebuo mobu umu oluikuku ebuo."

<sup>25</sup> Oge hu, o nwon okennye ohu w'a kpọ Simionu hun bi Jerusalem. Onye e me ihien Osolobue cho k'o wu; o gi obi e ile e fe Osolobue, e che ni Osolobue zuopuha ndi Izrelu. Mmon-nsọ nọyen'e anoyeni. <sup>26</sup> Mmon-nsọ me e marin n'o nwunko d'e ru n'o hun Kraisti, Onye Hu Di-nwonna-enyi Tume. <sup>27</sup> Mmon-nsọ nọ duru Simionu si ime Ulo-nsọ. Oge ndi mu nwa hu wu Jizosi gi wehe e d'e me n'e ihien Iwu cho, <sup>28</sup> Simionu nọ pari nwa hu, ja Osolobue mma, si,

<sup>29</sup> "Di-nwonna-enyi,  
i ri nwan a si odibo i ya gi udon lama,  
noke ke i don ku;

<sup>30</sup> makele e gigu m enya m hun nzuopuha i,

<sup>31</sup> hun i kwademe id'anya ndi ali ile ri ichen-ichen:

<sup>32</sup> Ukpẹ hun jenkọ d'a ghosi ndi ali ndi ozọ uche i,  
ukpẹ hun jenkọ d'e wehe ni ndi nke i wu ndi Izrelu ogho."

<sup>33</sup> Ihien ndi hu we ku banyeni nwata hu nọ tu nedi e le nne e wu Josefu le Meri enya. <sup>34</sup> 'Ya Simionu nọ gozi we; ya o nọ si nne e wu Meri, "Gon ntin, we tume nwatanị n'o wuru onye we siko d'e gi budan ndi bu oda ime Izrelu, gizikwo a busi ndi bu oda elu ime Izrelu."

"O siko d'a wu ahima, hun gha eka Osolobue bia, hun ndi ihian jenkọ d'a luson, <sup>35</sup> keni ihien ndi bu oda ri e ro hun ọzo puha ifon—ihien ufụ jenkọ d'e zupuzi iyu nwen obi rike opia-agma make ufiri nwatanị."

<sup>36</sup> O nwon onye-amuma ohu wu okpoho, hun w'a kpọ Ana\*, nwa Fanuelu, onye ikpun-ulo Asha ro; o kaguo egedi; di e a nwunhuguo—ahua esa suo ke iya le di e bi ni di e d'a nwunhun. <sup>37</sup> O ri nwan nwa ahua eno kwasi ogun-enọ. A ra gha Ulo-nsọ pu, o hu e fe Osolobue ukinkin le efinnai, e bu onu, e me ekpere. <sup>38</sup> Oge ohu hu k'o gi puhazikwo, ye Osolobue ekele, kume oku nwa hu keni ndi ile ri e che ni Osolobue gbapuha Jerusalem nu.

### *A Lakin We Nazareti*

<sup>39</sup> Oge Josefu le Meri gi megwu ihien ile Iwu Di-nwonna-enyi cho, we nọ lakin obodo we bi wu Nazareti hun ri ime Galili. <sup>40</sup> Nwata ahun e sue, ka ehụ, marin ihien oda-oda, ewere Osolobue hu e son e.

### *Ihien Jesu Me Ime Ulo-nsọ K'o Ri Nwata*

<sup>41</sup> Ahua ile ke ndi mu Jizosi gi e jen Jerusalem d'e me Mmemme-Nghafe. <sup>42</sup> Oge Jesu gi ri nwa ahua mmebuo, we nọ jenzi mmemme hu ke we don e jen mbu. <sup>43</sup> Oge mmemme gi guguu, we nọ lama, kani nwata hu wu Jesu nọ dino Jerusalem bu ndi mun'a a marin.

<sup>44</sup> We ri e ro n'o ri ime igunrun ihian hu we ile gba lako, we noleni cho a d'e ru ni e jenu we ijen akpu-uhuohin ohu gbe-gbe-gbe—ya we nọ nwan choma a ebe ndi nke we le ndi owu we ri. <sup>45</sup> a chobe we, ahunni w'a, ya we nọ kin-azuun, si Jerusalem d'a cho a. <sup>46</sup> Hun me akpu-uhuohin eto ke we gi hun a ime Ulo-nsọ, ebe o nodiye ni ndi-nkuzi, e gon we ntin, a ju we otaa. <sup>47</sup> Nghota a le aziza a atukem ndi ile ri e gon e ntin enya. <sup>48</sup> Oge ndi mun'a gi hun a, ndun a guu we; nne e nọ si a, "Nwa m, ki meni enyi ihienni? Mme le nedi i hu a gbaka-obi, a cho i."

\* **Isi Nke Ebuq:36** Griki: Hana

<sup>49</sup> O nọ si wẹ, “Kị unu chomazi ni m? Unu amarin ni m jenkọ d'a riri iwe† Nedi m?” <sup>50</sup> Kani aghotani wẹ ihien o za wẹ. <sup>51</sup> 'Ya Jesu nọ sonme wẹ, wẹ ile nọ lashi Nazareti. O hu e humeni wẹ isi; nne ẹ a nachanrin ihien ndini ile to ime obi ẹ. <sup>52</sup> Jesu hu e sue, a ka ehio, a marinwaye ihien; ihien ẹ hu a suo ke Osolobue ke ihian.

## Isi Nke Etq

*Ozi Jonu Hun E Me Mirin-Chuku Zi*  
(Mat 3.1-12; Mak 1.1-8; Jon 1.1-28)

<sup>1</sup> Hun me ẹ ahua mmisen ime okiki eze-kani w'a kpọ Siza Taiberias, oge hu Pontus' Paleti gi wu Govano ri a kị Judia—wẹ kebe Izrelu le alı ndi nokunme n'ẹ ọzọ ẹno oge hu: Herodu hu a kị Galili; Filipu nwene ẹ hu a kị Ituria le Trakonitisi; Lisaniasi hu a kị Abileni. <sup>2</sup> Anasi le Kayafasi wu ndi-isi nchuejan. Oge hu ke oku Osolobue gi biani Jonu nwa Zekaraya ime atu. <sup>3</sup> 'Ya o nọ ghagbamachanrin egbere Iyi Jodani, a ma okwa—a si wẹ bia d'e me mirin-Chuku, gi ẹ ghosi n'e roghariguo wẹ—keni Osolobue hun ọzọ gbaghari wẹ njo.

<sup>4</sup> Erira ke wẹ don de ẹ ime ehuhuo Azaya onye-amuma, ni,

“Olu onye ohu ri a han ime atu,

a si,

‘Kwa ni ni Di-nwonnı-enyi ọzọ;

memẹ ni ọzọ a n'o zinrin.

<sup>5</sup> Wẹ jenkọ d'e hakin odanmgbugbu ile,

me ugu le oke ile henrinsonme alı-aradan;

wẹ jenkọ d'e me ọzọ-ngirigo ile zinpu,

me ọzọ-mkpoke ile rienpu —

<sup>6</sup> ihian ile a hun nzuopuha Osolobue!’ ”

<sup>7</sup> Ya Jonu nọ ri a gwa igunrun ndi hu ri a bia d'e kunrunn'e n'o me wẹ mirin-Chuku oku, a si, “Igunrun eju-alı! Onye si unu gba ni iwe le onuma Osolobue lalani oso?! <sup>8</sup> Mkwọ ni nwan mkpuru hun jenkọ d'a ghosi ni unu e roghariguo! Aghakwole ni a si enwen unu, ‘Ebrahim wu nedi enyi nu!’ Makeni, ezioku ke m ri a gwakwo unu, Osolobue siko d'a saeka gi omuma ndini memesonme ni Ebrahim umu. <sup>9</sup> Anyun a rigwole nwan ukun-osisi, e che: osisi owule mleni mkpuru ri mma, e gbutu w'e, tu a ye ime okun.”

<sup>10</sup> Igunrun ndi ahun hu a si a, “Kini ke enyi siko d'e me nwan?” <sup>11</sup> O nọ si wẹ, “Onye owule nwon ewuru ebuo jenkọ d'e weriri ohu ye onye nwonleni; onye owule nwon ihien-oriri siko d'e mezikwo erira.” <sup>12</sup> Ndi a na ugwo-isi hun biazikwo d'e me mirin-Chuku nọ ju a, si, “Onye-nkuzi, kini ke enyi jenkọ d'e me?” <sup>13</sup> O nọ si wẹ, “Anakarile ni ihien wẹ si unu na.” <sup>14</sup> Ndi-agma nọ biazikwo d'a ju a, si, “Enyi nwen? Kini ke enyi jenkọ d'e me?” O nọ si wẹ, “Aghazile ni e gi eka-iken a narin ihian ego; ebuokinzi ni ihian onu; ni ni ugwo-orun unu e jun unu efọ.”

<sup>15</sup> Makeni wẹ ri a tikenme enya Kraisti, Onye-nzuopuha Hu Osolobue Tume, hun o kwe nkwa n'o jenkọ d'e zihe, lezi makeni wẹ ri a ju enwen wẹ ke Jonu ro, <sup>16</sup> Jonu nọ si wẹ, “M gi mirin mmaka e me unu mirin-Chuku, kani onye kani m lala: efurudeni m onye jenkọ d'a topu eriri akpukpo-uku a! O siko d'e gi Mmon-nso le okun me unu mirin-Chuku.

<sup>17</sup> O gi ihien o gi a fuchan oka: o jenkọ d'a fuchanchanrin oka ile ri ebe o nọ a kuko oka, kpon akpuru a ye ebe o kpoto oka, kponkikome efifa kponye ime okun hun wẹ ghalenı e tinyun.”

<sup>18</sup> Jonu gizi oku ndunmodun bu oda risonme ichen-ichen zi wẹ ozioma.

† Isi Nke Ebuq:49 mobu: orun

<sup>19</sup> Jọnu nọ jugbo eze wu Herodu makeni o jẹn d'a luma Herodiasị wu nwunye nwenẹ ẹ lezi make eje-ihien ndi ọzo bu ọda Herodu me. <sup>20</sup> 'Ya Herodu nọ mede hun ka njo ghahani ikpokin Jonu ye ulo-ngan.

*E Me We Jizosi Mirin-Chuku*

*(Mat 3.13-17; Mak 1.9-11)*

<sup>21</sup> Ogen we gi ri e me ihian ile mirin-Chuku, we nozi me Jizosi. E meguu w'a 'ya, ebe o ri e me ekpere, elu-igwee no kpupu, <sup>22</sup> Mmon-nsọ no gi udi nduru hidan, bekwasị a. Olu no gha elu-igwee si, "Iyü wu ezi Nwa m; ihien i a suoka m."

*Ndi Mu Jizosi*

*(Mat 1.1-17)*

<sup>23</sup> Jizosi ri ihien rike nwa ahua iri-kwasị-ogun k'o bidon orun a. We weri Jizosi nọke nwa Josefu.

Josefu wu nwa Heli,

<sup>24</sup> Heli wu nwa Matitati,

Matitati wu nwa Livaị,

Livaị wu nwa Meki,

Meki wu nwa Janai,

Janai wu nwa Josefu,

<sup>25</sup> Josefu wu nwa Matatiasị,

Matatiasị wu nwa Emosi,

Emosi wu nwa Nahum,

Nahum wu nwa Es'li,

Es'li wu nwa Nagai,

<sup>26</sup> Nagai wu nwa Maati,

Maati wu nwa Matatiasị,

Matatiasị wu nwa Semei,

Semei wu nwa Joseki,

Joseki wu nwa Joda,

<sup>27</sup> Joda wu nwa Johanani,

Johanani wu nwa Resa,

Resa wu nwa Zerubabelu,

Zerubabelu wu nwa Shiatelu,

Shiatelu wu nwa Neri,

<sup>28</sup> Neri wu nwa Meki,

Meki wu nwa Adi,

Adi wu nwa Kosam,

Kosam wu nwa Emadam,

Emadam wu nwa Eh,

<sup>29</sup> Eh wu nwa Joshua,

Joshua wu nwa Elięza,

Elięza wu nwa Jorim,

Jorim wu nwa Matitati,

Matitati wu nwa Livaị,

<sup>30</sup> Livaị wu nwa Simionu,

Simionu wu nwa Juda,

Juda wu nwa Josefu,

Josefu wu nwa Jonam,

Jonam wu nwa Eliakin,

<sup>31</sup> Eliakin wu nwa Melia,

Melia wu nwa Mena,

Mena wu nwa Matata,

Matata wu nwa Natani,  
 Natani wu nwa Defidi,  
<sup>32</sup> Defidi wu nwa Jese,  
 Jese wu nwa Obedi,  
 Obedi wu nwa Buzi,  
 Buzi wu nwa Salumonu,  
 Salumonu wu nwa Nashonu,  
<sup>33</sup> Nashonu wu nwa Aminadabu,  
 Aminadabu wu nwa Adimini,  
 Adimini wu nwa Ani,  
 Ani wu nwa Hez'ronu,  
 Hez'ronu wu nwa Perezzi,  
 Perezzi wu nwa Juda,  
<sup>34</sup> Juda wu nwa Jekopu,  
 Jekopu wu nwa Aziki,  
 Aziki wu nwa Ebrahim,  
 Ebrahim wu nwa Tera,  
 Tera wu nwa Nahọ.  
<sup>35</sup> Nahọ wu nwa Serugu,  
 Serugu wu nwa Reu,  
 Reu wu nwa Pelegi,  
 Pelegi wu nwa Eba,  
 Eba wu nwa Shela,  
<sup>36</sup> Shela wu nwa [Kainani],  
 [Kainani] wu nwa Afasadi,  
 Afasadi wu nwa Shem,  
 Shem wu nwa Nua,  
 Nua wu nwa Lameki,  
<sup>37</sup> Lameki wu nwa Metusela,  
 Metusela wu nwa Enoku,  
 Enoku wu nwa Jaredi,  
 Jaredi wu nwa Mahalalelu,  
 Mahalalelu wu nwa Kenan\*,  
<sup>38</sup> Kenan wu nwa Enosi,  
 Enosi wu nwa Seti,  
 Seti wu nwa Adam,  
 Adam wu nwa Osolobue.

## Isi Nke Ẹnọ

*Onwunwan Ekwensu Nwan Jesu*  
 (Mat 4.1-11; Mak 1.12-13)

<sup>1</sup> 'Ya Jesu nọ gha Iyi Jodani lua. Mmon-nso jun ime e; Mmon-nso nọ duhunmeme e ime atụ, <sup>2</sup> Ekwensu nọ nwan a ebẹhụ ọrogbo akp'ohin ọgunnai. O rini ihien ọwule oge hụ ile. Mgbe akp'ohin ọgunnai ahun gi zuguu, egun hụ a gun a oda-oda. <sup>3</sup> Ekwensu nọ si a, "Ọwule i wu Nwa Osolobue, si omumanị henrin ogbe brẹdi." <sup>4</sup> Jesu nọ si a, "E deguo w'a ime Ekukwo-nso ni, 'Thian ara gi ihien-oriri suo a ri ndun.\*' "

<sup>5</sup> 'Ya ke Ekwensu nọ w'e si ebe jẹn elu, gi njube-nya ohu ghosichanrin a alize ile ri elu-uwa; <sup>6</sup> si a, "M jenkọ d'e ye i ikẹn wẹ ile lẹ ọgho wẹ, makeni e buguo wẹ uwe ile che m ẹka—onye sụnị m ke m'e y'e." <sup>7</sup> Ya wu, i ke ni m nwan isi

\* **Isi Nke Ẹtọ:37** mọbụ: Kainani (Onu-Hibru) \* **Isi Nke Ẹnọ:4** Ditọrọnọmi 8.3

alì, ihien ndini ile jenkọ d'e mē nke i.” <sup>8</sup> Jesu nọ sị a, “Ẹkukwọ-nsọ sị, ‘Ke ni Di-nwōnni-enyi wu Osolobue i isi-alì; fe ìya sọ!’ ”

<sup>9</sup> ‘Ya kẹ Ekwensu nọ weri Jesu si Jerusaleṃ, bu ẹ che mkp'ọnụ Ụlọ-nsọ, sị a, “Omēni ì wu Nwa Osolobue, gha ebeni tūha enwēn i ye alì. <sup>10</sup> Makēni, e deguo w'a ime Ẹhuhuo-nsọ, sị, ‘O siko d'a sị ndi mmọn-ozi ẹ cheme i; <sup>11</sup> wẹ jenkọ d'a pari ì, amangbe y'a kpogburu omuma.’ ”

<sup>12</sup> Kanì, Jesu nọ sị a, “Ẹhuhuo-nsọ sị, ‘Anwankwole Di-nwōnni-enyi wu Chuku i.’ ”

<sup>13</sup> Ekwensu a nwanchanringuu Jesu, ‘ya ọ nọ la a to, e che oghere ọzọ.

### *Jizọsị E Bidon Orun A Ime Galili*

*(Mat 4.12-17; Mak 1.14-15)*

<sup>14</sup> ‘Ya kẹ Jizọsị nọ kinhen Galili. Iken Mmọn-nsọ jun ime ẹ. Efan a nọ kpogbari obodo ile rị ẹgbere hụ. <sup>15</sup> Ọ nọ kuzime ime ulọ-ofufe ndi risonme ebahun, onye owule hụ a ja a mma.

### *A Ju Wẹ Jizọsị Ime Nazareti, Ali O Nọ Sue*

*(Mat 13.53-58; Mak 6.1-6)*

<sup>16</sup> ‘Ya Jesu nọ si Nazareti, ebe ọ nọ sue; o ru Uhuohin Izu-iken, ọ nọ jẹn ulọ-ofufe k'o don e jẹn mbu. Ọ nọ lihi ọtọ n'ọ gun Ẹkukwọ-nsọ, <sup>17</sup> wẹ nọ y'e ehuhuo Azaya onye-amuma. Ọ fifipụ a, *makēni ekukwọ w'a fifima afifima rọ*; ọ nọ chori ebẹhụ wẹ deye ni

<sup>18</sup> “Mmọn Di-nwōnni-enyi nokwasị m anokwasị, makēni o tumeguo m d'e zi ndi igbenye ozioma.

O ziguo m

d'a sị ndi rị ime ẹgbun weri enwēn wẹ,

sị ndi enya-ishi hunma uto;

mmẹ d'a gbapuha ndi wẹ rị a biangbu;

<sup>19</sup> mmẹ d'a ma okwa ni ahua hụ e ruole

hun Di-nwōnni-enyi e gi mēni ndi nke ẹ ohunma.”

<sup>20</sup> Jesu nọ fifimazi ehuhuo hụ, we ẹ ye onye e donme n'e; ‘ya ọ nọ nodi alì. Ihian ile rị ime ulọ-ofufe e bu enya tuma a, <sup>21</sup> ọ nọ gwama wẹ, sị, “Ebeni wẹ gun ime Ẹkukwọ-nsọ e mezuguo tanni kẹ unu don rị a nọ a.”

<sup>22</sup> Wẹ ile hụ e ku oku ẹ ohunma, oku oma ndi hụ rị a gha a onu a puha a tu wẹ enya. Wẹ nọ sị, “Onyeni ele nwa Josefu?” <sup>23</sup> O nọ sị wẹ, “A maringuo m ni unu siko d'a tuni m iluni: ‘Dibie, zuo nwan enwēn i!’ ‘Thien ndi hun enyi nu ni ‘ya k'i mē ime Kapanom, mezi ẹ nwan ime obodo i.’ ”

<sup>24</sup> “M rị a gwa unu ezioku, w'a ra nabanhan onye-amuma ime obodo ẹ: <sup>25</sup> kanì, ni m gwa unu ezioku rin'a: ezioku rọ ni ikpoho di wẹ nwun bu oda ime alì Izrelu ogen Elaija, ogen ahun mirin gileni zue orogbo ahua eto le ifon isin, oken unun nọ mugbame alì ile, <sup>26</sup> kanì o nwōnni hun Osolobue zi Elaija d'e kunrun; ọ na wẹ ile to, zi ẹ jẹn alì ọzọ—obodo Zarefati hun rị alì Sidonu—d'e kunrun okpoho di ẹ nwun rị ebẹhụ.

<sup>27</sup> Ndi-oti rị alì Izrelu ogen Elaisha onye-amuma buzikwo oda; kale o nwōnni hun ọ zuo; ọ na wẹ ile to, zuo Nemani onye alì Siria—onye alì ọzọ.”

<sup>28</sup> Ogen ndi rị ime ulọ-ofufe hụ gi nu ihienni, iwe nọ weme wẹ. <sup>29</sup> A fulihi wẹ, nupu Jesu ime obodo hụ, w'e si mkpenren oke hụ obodo wẹ rị. Wẹ te cho ni wẹ gha elu ebahun kwantu ẹ, <sup>30</sup> kanì Jesu nọ jenghafa etintinnai igunrun ahun, jennme nke ẹ.

### *Jizọsị A Zuo Okennyẹ Eje-mmọn Rị Ime E*

*(Mak 1.21-28)*



<sup>31</sup> 'Ya Jesu nọ si obodo w'a kpọ Kapanom, hụn rị Galili. Ọ nọ kuzime wẹ Uhuohin Izu-iken; <sup>32</sup> nkuzi ẹ nọ tū wẹ ẹnya, makeni o ku lẹkẹ onye oku rị ẹka. <sup>33</sup> Okennye ohu eje-mmọn rị ime ẹ rị ime ụlọ-ofufe hụ; ọ nọ yi oken oro, si, <sup>34</sup> “Euu! Hapụ ẹnyi ye, Jesu onye Nazaret? I bịa d'e tikpọ ẹnyi? A maringhọ m onye i wu: yu wu Onye-nsọ Osolobue!”

<sup>35</sup> Kanị, Jesu nọ jughọ eje-mmọn hụ, si a, “Gba nkintin! Gha ime ẹ pūha!” Eje-mmọn hụ nọ bu okennye hụ gbe alị id'ẹnya wẹ ile, ọ nọ gha ime ẹ pū, kanị ọ rụn'a ẹhụ.

<sup>36</sup> Ọ tū ndi hụ ile ẹnya, wẹ hụ a si ibe wẹ, “Kị wu ọnwani? O nwe iken hūn o gi a gwa eje-mmọn oku rike onye oku rị ẹka, wẹ hụ a pūha” <sup>37</sup> Oku Jesu nọ kpogbari ẹgbere hụ ile.

*Jizosị A Zuọ Ogo Pita Lẹ Ndi Ozọ Bu Oda*  
(Mat 8.14-17; Mak 1.29-34)

<sup>38</sup> Jizosị nọ gha ime ụlọ-ofufe hụ pū, si iwe Saimonụ. Oken ẹhụ-okun rị e nwun nne nwunye Saimonụ; wẹ nọ juma Jizosị nanị w'e m'e. <sup>39</sup> Ozigbo, Jizosị nọ jemburu ẹ, wuzo ebẹhụ, jughọ ẹhụ-okun hụ, ẹhụ-okun hụ nọ hapu a. Ọ nọ lihi ọtọ ozigbo, leme wẹ obia.

<sup>40</sup> Ogen anwun gi roma, ndi ile nwon ndi emu ichen-ichen rị a ku nọ wẹ wẹ jenni Jizosị, ọ nọ bu ẹka kwasị onye-onye, zuochanrin wẹ ile. <sup>41</sup> Eje-mmọn huzi a gha ime ndi bu oda wẹ risonme ime wẹ a pū, e yi oro, a si, “Iyū wu Nwa Osolobue!” Kanị, Jizosị hụ a jughọ eje-mmọn ndi hụ—ọ nini wẹ ku oku, makeni a maringwo wẹ ni 'ya wu Kraisti, Onye Hụ Osolobue Tume.

*Jesu E Zisonme Ozioma*  
(Mak 1.35-39)

<sup>42</sup> Ogen eki gi fon, Jesu nọ gha ime obodo hụ pū, si ebe ihian bileni, kanị igunrun ahun hụ a cho a. Ogen wẹ gi hun a, wẹ nọ cho ni wẹ gbondon ẹ make ọ gha a la wẹ to. <sup>43</sup> Kanị ọ nọ si wẹ, “M sikọ d'e ziri ọzioma Alị-eze Osolobue ime obodo ndi ozọ, makeni 'ya kẹ Osolobue zihen m.” <sup>44</sup> Erira k'o gi jensonme, e ku oku-Chuku ime ụlọ-ofufe ndi risonme ime Judia.†

## Isi Nke Isen

*Umụ-azuun Ibuzọ Jesu Kpọ*  
(Mat 4.18-22; Mak 1.16-20)

<sup>1</sup> Uhuohin ohu, Jesu turu mkpenren “Ohimin” Genesareti\*, igunrun ihian hụ a fufa a, keni wẹ nū oku-Osolobue. <sup>2</sup> Ọ hūn ugbo-mirin ẹbuo wẹ limeto mkpenren mirin ebahun—ndi gi wẹ e gbu azun nato wẹ d'a sū oga wẹ. <sup>3</sup> Jesu nọ banye ohu ime wẹ hūn wu nke Saimonụ, ọ nọ si a gha mkpenren ebẹhū nyanshi ihun ẹkere. Ya Jesu nọ nodi alị ime ugbo hū, gha ebẹhū kuzime igunrun hū.

<sup>4</sup> Ogen o gi kuguu, ọ nọ si Saimonụ, “Nyanshi ugbo ebe mirin nọ mi, ni unu tyesonme oga unu, keni unu nwun azun.” <sup>5</sup> Saimonụ nọ si a, “Di-okpa, ẹnyi nọ ebeni eki e we fon, ẹnyi anwunni ihien-anai. Kanị, ebe o mē ni i si ẹnyi tuye, m jenkọ d'a tuye oga ndi hū.” <sup>6</sup> Wẹ nọ tyesonme oga wẹ: wẹ nọ nwun azun bu oda, nke wu ni oga wẹ e te tikama. <sup>7</sup> 'Ya wẹ nọ fe ibe wẹ rị ime ugbo hūn-ẹbọ ẹka wẹ bịa d'e yeni wẹ ẹka. A bịa wẹ, 'ya wẹ nọ kpọn azun kpọnjun ime ugbo ẹbuo hū, nke wu ni e te rubanma wẹ ime mirin. <sup>8</sup> Ogen Saimonụ wu Pita gi hūn ihien menī, ọ nọ gbuni Jesu osekpū, si, “Gha ebe m rị pū, Di-nwonni-ẹnyi, ni m wu onye njo!” <sup>9</sup> O ku erira makeni ọ tū ya lẹ ndi 'ya lẹ wẹ wī ẹnya ni wẹ

† **Isi Nke Ẹnọ:**44 alị ndi Ju \* **Isi Nke Isen:**1 Ẹfannī kẹ w'a kpọzi “Ohimin” Galili

gbu azun buhan oda erira. <sup>10</sup> Erira k'o rizi umu Zebedi wu Jemisi le Jonu, ndi hun we le Saimonu gba a run.

Ya Jesu no si Saimonu, "Atule egun; gha kikenne jenne, ihian k'i siko d'a gha a kaha rike azun." <sup>11</sup> A dokpunpuhagu we ugbo we mkpenren mirin, 'ya we no la ihien ile to, sonme Jesu.

### *Jesu A Zuọ Onye-oti*

*(Mat 8.1-4; Mak 1.40-45)*

<sup>12</sup> Ogen Jesu gi ri obodo ohu, okennye ohu oti fukpo ehụ ile ri obodo hụ. Ogen o gi hun Jesu, o no dan ali, rioma a, si, "Di-nwonnienyi, mbuni y'a chogho, i jenko d'a s'eka zuo m, a ri m ochan!" <sup>13</sup> Jesu no tinpu eka, metu a, si a, "A chogho m, ri ochan!" Ori a hu no gha ehụ okennye hụ pu ozigbo. <sup>14</sup> Jesu no si a, "Agwakwole onye owule; ka jen d'e kunrun onye nchu-ejan ozigbo, n'o lele i, y'a chụ-ejan ahun Mozizi si onye dnhingwu oti k'a chụ, gi e ghosi ihian ile ni y'a dnhingwo." <sup>15</sup> Kani, oku Jesu no kpokaride k'o kpohan mbu; igunrun bu oda hụ e ruhe ni we gon e ntin le ni o zuo we emu we. <sup>16</sup> Kani o ru, o si ebe ihian bileni d'e me ekpere.

### *Jizosi A Zuọ Onye-orọ*

*(Mat 9.1-8; Mak 2.1-12)*

<sup>17</sup> Uhuohin ohu, ogen Jesu gi ri a kuzi, ndi Itu-Farisi le ndi-nkuzi Iwu hun gha umu-ali ile risonne Galili le Judia bia le ndi gha Jerusalem bia ri ebenu. Iken Di-nwonnienyi wu Osolobue hụ a hun Jesu jenko d'e gi gwọ oria. <sup>18</sup> Ogen ahun hura, ikennye gi ute bula okennye orọ kinmin no bia; we hụ a nwan ni we bubanhan a ime ulo hụ d'e bu e to ihun Jesu, <sup>19</sup> kani, ahunni we uzọ bubanhan a makeni igunrun hụ jun ebenu. 'Ya we no nyinrin elu ulo hụ, be oghe ye okpukpu e, gha ebahun do 'ya le ute e ye etintinna i gunrun hụ ihun Jesu.

<sup>20</sup> Ogen Jesu gi hun okukwe we, o no si okennye hụ, "Owu m, a gbaghariguwo we i njo i." <sup>21</sup> Ya ndi-nkuzi Iwu hụ le ndi Itu-Farisi no juma ibe we, si, "Onye wu hunni ri e ku aru?! Onye a saeka a gbaghari njo wezuka Osolobue su?" <sup>22</sup> Jesu a maringwo ihien ri we obi, 'ya o no si we, "Ki haia unu gi e ro udi iroroni?" <sup>23</sup> Elee hun ka nfe okuku: i si, 'A gbaghariguwo we i njo i' ra i si, 'Lihi oto n'i jenne ijen?'" <sup>24</sup> "M jenko nwan d'a ghosi unu ni Nwa nke Ihian nwe iken o gi a gbaghari njo ime uwa." 'Ya o no si okennye hụ orọ kinmin, "M si i nihi oto, heri ute i nihi lama!"

<sup>25</sup> Okennye hụ no nihi oto ozigbo—id'anya we ile ri ebahun, weri ute hụ o te gi dine, jari Chuku mma, lama. <sup>26</sup> O no tu we ile anya oda-oda, we no ja Osolobue mma. O tuka we egun; we hụ a si, "Enyi a hunole ihien enyi huntuleni tanni!"

### *Jizosi A Kpo Onye Ugwo-isi W'a Kpo Livai (Matu)*

*(Mat 9.9-13; Mak 2.13-17)*

<sup>27</sup> Onwan e megwu, Jizosi no pu; 'ya o no hun onye w'a kpo Livai, hun a na ni ndi Rom ri a kinu ugwo-isi, ebe o nodi ali ime odu we n'a na ugwo-isi. Jizosi no si a, "Sonme m." <sup>28</sup> Livai no lihi oto, nato ihien ile, sonme e.

<sup>29</sup> 'Ya ke Livai no gi ifiri Jizosi kpo oriri hi-ogbe iwe e; igunrun ndi Ugwo-isi le ndi ozọ huzi teburu ebenu e du we e ri ihien-oriri. <sup>30</sup> Ndi Itu-Farisi le ndi-nkuzi Iwu we hun ri itu ndi Farisi no son umu-azun Jizosi kpeme, a si, "Ki haia unu gi e du ndi Ugwo-isi le ndi-njo e ri, a ra?" <sup>31</sup> Jizosi no shia ri we, si, "Ndi ri iken ara cho dibie, ndi emu ri a ku su, uwe wu ndi a cho dibie. <sup>32</sup> Ele ndi ezi-omume ke m bia d'a kpo ni we roghari, kani ndi-njo."

### *Ajuju Banyeni Ibu-onu*

*(Mat 9.14-17; Mak 2.18-21)*

<sup>33</sup> Ya wẹ nọ sị Jesu, “Ụmụ-azụun Jọnụ e bu ọnụ mbụ-lẹ-ẹbọ, e mẹ ekpere, ụmụ-azụun ndị Itu-Farisi e mezikwọ ẹrịra; kanị ụmụ-azụun ị e ri, a ra.”

<sup>34</sup> Jesu nọ shiari wẹ, sị, “Ụnụ asakọ ẹka mẹ ndị bịa oriri agbamẹkukwọ bu ọnụ ebe wẹ lẹ okennyẹ rị a gba ẹhụhụọ rị. Nị ụnụ sa ẹka? <sup>35</sup> Ogen w'e gi wepụ okennyẹ hụn rị a gba ẹkukwọ lala, wẹ jenkọ d'e bu ọnụ ogen hụ.”

<sup>36</sup> Jizọsị nọzi tūnị wẹ iluni: “O nwonni onyẹ hūn a dokari ẹkwa ọhūn a kwakin nke akan. O m'ẹ, nke ọhūn hū e tikapụ; mpekele nke ọhūn hū efurukode nke akan. <sup>37</sup> O nwonni onyẹ e gi ihien-manya akan a gbaye manya ọhūn. Makeni, o m'ẹ, manya ọhūn hū sikọ d'a gbawa ihien-manya hū, manya hū a kwanhu, ihien-manya hū a la iwi. <sup>38</sup> 'Ya wụ, gba manya ọhūn ye ime ihien-manya ọhūn! <sup>39</sup> O nwonni onyẹ a raguụ manya akan hūn a chọ nke ọhūn; makeni o jenkọ d'a sị, 'Nke akan hū mma.' ”

## Isi Nke Isin

*Ajụjụ Banyeni Ụhụọhịn Izu-ikẹn*  
(Mat 12.1-8; Mak 2.23-28)

<sup>1</sup> Ụhụọhịn Izu-ikẹn ohu, Jesu ghakọ ime ugbo oka-witi, ụmụ-azụun a nọ ghorima mkpuru oka-witi, e gi ẹka a fuchanpu, e ri. <sup>2</sup> Ndị hụ ime ndị Itu-Farisi nọ juma wẹ, sị, “Kị ụnụ rị e menị ihien Iwu sị wẹ e melle Ụhụọhịn Izu-ikẹn?” <sup>3</sup> Jesu nọ shiari wẹ, sị, “Ụnụ e ke guntu ihien Defidi mẹ ogen egun gi rị a gun 'ya lẹ ndị 'ya lẹ wẹ wị? <sup>4</sup> O banye ime ulọ Osolobue, weri brẹdi-nsọ hū w'e bupuhani Osolobue, ri ẹ—yezi ndị 'ya lẹ wẹ wị, bu Iwu sị onyẹ owule erile brẹdi hū mmanị ndị nchụ-ẹjan sụọ.” <sup>5</sup> 'Ya Jesu nọzi sị wẹ, “Nwa nke Ihian ke oku Ụhụọhịn Izu-ikẹn rị ẹka.”

*Jesu A Zuo Onyẹ Ẹka Nwunhūn*  
(Mat 12.9-14; Mak 3.1-6)

<sup>6</sup> O ru Ụhụọhịn Izu-ikẹn ozọ, Jizọsị nọ banye ime ulọ-ofufe ohu, kuzime. Okennyẹ ohu ẹka-nni nwunhūn rị ebefu. <sup>7</sup> Ndị-nkuzi Iwu lẹ ndị Itu-Farisi hū a chọ ihien wẹ k'a sị Jesu mẹ; wẹ hū e ke ẹ nke keni wẹ hūn omeni o sikọ d'a gwọ ọrịa Ụhụọhịn Izu-ikẹn, nị wẹ gi ẹ ma a ikpe. <sup>8</sup> Kanị Jizọsị a maringwo ihien wẹ rị e ro. O nọ sị okennyẹ hū, “Lihi ọtọ n'ị bịa ihun ebeni d'e turu.” Okennyẹ hū nọ lihi ọtọ, shi ebahūn d'e wuzo. <sup>9</sup> 'Ya Jizọsị nọ sị wẹ, “Nị m jụ ụnụ ajụjụ: Kini ke Iwu sị enyi mẹ Ụhụọhịn Izu-ikẹn? O sị wẹ mẹ ihien rị mma ra eje-ihien? O sị wẹ zuo ihian ra o sị wẹ gbu ihian?” <sup>10</sup> O lehunmeguu wẹ ile, o nọ sị okennyẹ hū, “Tinpụ ẹka ị.” Okennyẹ ahūn nọ tinpụ a, ẹka a nọ rizi mma. <sup>11</sup> Kanị, eje-olulu nọ bume wẹ, wẹ nọ zume ume ihien wẹ jenkọ d'e mẹ Jizọsị.

*Jesu A Hori Ndị-ozị Pụ-ichen Mmẹbụọ*  
(Mat 10.1-4; Mak 3.13-19)

<sup>12</sup> Ogen hū, Jesu nọ si enu ugu d'e mẹ ekpere, nọchanrịn uchinchin hū ile e mẹ ekpere e jenni Osolobue. <sup>13</sup> Eki e fon, o nọ kpọ ụmụ-azụun a, hōrị mmadu mmẹbụọ ime wẹ, kpọ wẹ ndị-ozị pụ-ichen. Wẹ wụ:

<sup>14</sup> Saimon hūn o kpọ Pita,  
Anduru nwene Pita,  
Jemisi,  
Jonụ,  
Filipu,  
Batolomi,  
<sup>15</sup> Matiu,  
Tamosi,  
Jemisi nwa Alifios;

lẹ Saimonụ hụn w'a kpọ "Onyẹ-Zilotu", makeni o te rị ndị gi ẹka-ikẹn e mē nị wẹ chupụ ndị Rom rị a kị alị wẹ;

<sup>16</sup> ndị ọzọ wụ Judasị nwa Jemisi lẹ Judas' Iskarotụ hụn ren'ẹ ogẹn ikpazụun.

*Jesu A Kuzi Ndị Bu Oda, Zuo Wẹ Emu*  
(Mat 4.23-25)

<sup>17</sup> Ogẹn Jizosị lẹ ndị-ozị hụ pụ-ichen gi hidanguu, ọ nọ turu alị-aradan, 'ya lẹ igunrun umu-azuun a. Imerinme ndị ọzọ ndị hụn gha ebe ile rị ime Judia lẹ Jerusalem lẹ azuun alị Taya-lẹ-Sidonu rị mkpenren Ohimin bịa rịzikwọ ebahun; <sup>18</sup> wẹ bịa keni wẹ gọn ẹ ntin lẹ n'ọ zuo wẹ emu rị a kuni wẹ. Ndị hụn eje-mmọn rị e ye nsongbu biazikwọ ebẹhụ, wẹ nọ dịnhin. <sup>19</sup> Igunrun hụ ile hụ a cho nị wẹ metu a ẹka, makeni ikẹn rị a gha ime ẹ a pūha, a zuo wẹ ile.

*Ndị Nke Wẹ Ka Mma*  
(Mat 5.1-12)

<sup>20</sup> Ọ nọ bu ẹnya zinme umu-azuun a, si,  
"Ngọzi wu nke unu ndi la enwen wẹ toni Osolobue\*", makele Alị-eze Osolobue wu nke unu!

<sup>21</sup> Ngọzi wu nke unu, ndi hūn ẹgun rị a gun ogenni, makeni ẹfo jenkọ d'e jun unu! Ngọzi wu nke unu ndi hūn rị a kwan ẹkwan ogenni, makeni unu siko d'a mu emu.

<sup>22</sup> Ngọzi wu nke unu wẹ gha a e gi ifiri Nwa nke ihian e ze ize unu, a gunpu unu onu ogun, a kpari unu, a gba nị unu oso!

<sup>23</sup> A ghoghọ nị, a tusi ni elu ogẹn ọwule wẹ m'e! Makeni ugwo ọrun hi-ogbe rị e che unu ime elu-igwee. Makeni, ẹrira kẹ ndi nedi wẹ kani mē ndi-amuma ogẹn mbu.

<sup>24</sup> Kani nsongbu rị e che unu, ndi wu ọdafi ogenni, makeni unu e riguo nke unu!

<sup>25</sup> Nsongbu rị e che unu ndi ẹfo jun ogenni, makeni ẹgun siko d'a gun unu! Nsongbu wu nke unu, ndi rị a mu emu ogenni, makeni unu jenkọ d'a gha a kwan, e goo!

<sup>26</sup> Nsongbu wu nke unu ogẹn ọwule ihian ile gi e ku oku unu ohunma, makeni ẹrira kẹ ndi nedi wẹ kani mē ndi amuma-ugha ogẹn mbu."

*E Nwẹ Ni Ihien-osisuo Jenni Ndị Inenren Unu*  
(Mat 5.38-48; 7.12a)

<sup>27</sup> "Kani m rị a gwa unu ndi rị e gọn m ntin: e nwẹ ni ihien-osisuo jenni ndi inenren unu; e mē ni ni ndi iwe unu rị e we ihien rị mma; <sup>28</sup> a gozi ni ndi hūn a bu unu onu; e mē ni ni ndi hūn e meja nị unu ekpere. <sup>29</sup> Onyẹ ma i ọra nti ohu, y'e zinmen'ẹ hūn-ẹbọ; onyẹ napu i ẹwo i yiye elu ẹ, yezi ẹ hūn i yi ime ẹ. <sup>30</sup> Onyẹ ọwule rịo i ihien, y'e ye ẹ. Onyẹ weri ihien i, a dọl'a 'ya. <sup>31</sup> E mē ndi ọzọ kẹ i cho nị wẹ e mē i."

<sup>32</sup> "Omēni ndi ihien i a suo susuo kẹ ihien wẹ a suo i, elee ihien-oma kẹ i mē y'e gi narin ngozi? Ndi njọ e nwezikwọ ihien-osisuo jenni ndi ihien wẹ a suo!

<sup>33</sup> Omēni ndi hūn e mē n'i ohunma kẹ y'e mē ni ohunma, elee ihien-oma kẹ i mē y'e gi narin ngozi? Kẹ ndi njọ e mezi ẹrira! <sup>34</sup> Omele ndi i marin nị wẹ siko d'a kukin i suo kẹ y'e zinye, elee ihien oma kẹ i mē y'e gi narin ngozi? Kẹ ndi njọ e mezikwọ ẹrira, keni wẹ kukin wẹ ihien wẹ zinye wẹ! <sup>35</sup> Mba! Kama, e nwẹ ni ihien-osisuo jenni ndi inenren unu, e mē ni ni wẹ ohunma. E zinye ni onyẹ ọwule, k'a tūle ni ẹnya nị wẹ jenkọ d'a kukin unu. Unu mē ẹ, ugwo-ọrun unu jenkọ d'e hi-ogbe, unu jenkọ d'a wuru ezigbo umu Onyẹ Hụ Kachanrinni.

\* **Isi Nke Isin:20** ndi igbenne

Makeni, o mē ni ndi ọhunma-ogodan lē ndi-njọ ẹfoma. <sup>36</sup> E mē ni ebere kẹ Nedi unu don e mē ebere.”

*Amale Ndi Ozọ Ikpe  
(Mat 7.1-5)*

<sup>37</sup> “Amale ndi-ozọ ikpe, make Chuku gha a ma i ikpe; ekutole ndi ozọ make Chuku gha e kutọ i; gbaghari ndi ozọ keni Osolobue gbaghari i.”

<sup>38</sup> “Ye ndi ozọ keni Osolobue ye i: i siko d'e nwehen hun we kponjun ọhunma, biantu e ali, zinzin, o junpuha—e hu we e ye i ngadan. Makeni, ke i yehan ndi ozọ kẹ Chuku jenkọ d'e ye i.”

<sup>39</sup> Jizosị nozi tu ni we iluni: “Onye ẹnya-ishi as'eka du ẹnya-ishi ibe e. N'o sa eka? O m'e, ele we ẹbuo a danban ime mgbugbu? <sup>40</sup> Onye we ri a kuzi ara kari onye-nkuzi e; kama, onye we kuziguu siko d'a no ke onye hun kuzin'e. <sup>41</sup> K'i ri a hunni irinrin-nkun ri nwenē i ẹnya, bu y'a hunni ogwe-nkun ri i ẹnya? <sup>42</sup> Nani ke y'e don si nwenē i, 'Nwenē-onye, ni m wepu i irinrin-nkun ri i ẹnya,' bu y'a hundeni ogwe-nkun hun ri 'yu lē enwen i ẹnya? Onye ihunnai! Bu ọzọ bupu ogwe-nkun ri i ẹnya, keni i legba ọzọ ọhunma wepu irinrin-nkun ri nwenē i ẹnya.”

*Osisi Lē Mkpuru A  
(Mat 7.1-20; 12.33-35)*

<sup>43</sup> “Osisi ri mma ara mi mkpuru rileni mma; osisi jo njọ ara mi mkpuru ri mma. <sup>44</sup> Mkpuru osisi owule mi ke we gi a marin osisi hu: w'a ra ghorị figi elu ogun-lē-ekirika; w'a ra ghorị grepu elu abi-ogun w'a kpọ brambu. <sup>45</sup> Ezigbo ihian a gha ihien oma o buto ime obi e e wepuha ihien ri mma; kani eje-ihian a gha eje-ihien o buto e wepuha eje-ihien. Makeni, ihien hun junpuha ime obi ke onu e ku.”

*Ihien Jesu Gi Mmadu Ebuo Ri A Tụn Ulo Kuzi  
(Mat 7.24-27)*

<sup>46</sup> “Ki haịn unu gi a kpọ m 'Di-nwonna-enyi, Di-nwonna-enyi,' bu unu ara mē ihien m ku? <sup>47</sup> Ni m ghosi unu ke onye hun bia d'e kunrun ni m, a nu ihien m ri e ku, e gi e a run orun, no: <sup>48</sup> o no ke onye hun ri a tun ulo, hun gumi mgbugbu, gbe iyeto a ye elu omuma; ogen oken-mirin gi huru, ide e no hukunrun ulo hu, kani, o sani eka mehunme ulo hu—makeni we tun a ọhunma, [we tun a ye enu omuma].”

<sup>49</sup> “Kani, onye hun nu oku m bu a ra gi e run orun ri ke onye hu tun ulo ye ali-mmakalaka bu o gbeni iyeto: hun mirin ahun gi hu hukunrun ulo ahun, o dan ozigbo—dankpochanrin!”

## Isi Nke Ẹsa

*Jizos' A Zuọ Igbon Onye-isi Agha Ndi Rom  
(Mat 8.5-13)*

<sup>1</sup> Ogen Jesu gi gwachanringuu we oku ndini, 'ya o no si Kapanom. <sup>2</sup> Onye-ndu agha ohu hun a ki ndi-agma Rom ogun isen ri ebegu. Onyeni nwon igbon ohu hun ri a mkpa oda-oda. Emu ri a ku igbon hu, o d'a nwun. <sup>3</sup> Ogen onye-ndu aghani gi nu banyeni Jesu, o no zi ndi hu ime ndi-isi ndi Ju d'a rio a bia d'a zuo igbon e. <sup>4</sup> Ogen we gi kunrun Jesu, we no riokenme e, si, “Okennyeni furu onye i jenkọ d'e yeni eka, <sup>5</sup> makele ihien ali enyi wu Izrelu suo a asuo—iya tun ulo-ofufe enyi.” <sup>6</sup> Jesu no sonme we. Kani, ogen o gi rume ehio iwe onye-ndu-agma hu, 'ya okennyen hu no zihē ndi owu a d'e kunrun e, si a, “Di-okpa, esongbule enwen i, makeni eruni m onye hun i jenkọ d'a banhan iwe e. <sup>7</sup> Ya haịn m gi



weri ̄ n̄i eruni m h̄un j̄enk̄o d'a b̄ia d'e kunrun i. Ka kuh̄u oku s̄ūo, igb̄on m k'a d̄inh̄in.”

<sup>8</sup> “Mak̄eni, m̄m̄e nw̄en nw̄on nd̄i m r̄i okpuru w̄e, nw̄onzikw̄o nd̄i-agma r̄i okpuru m. M'a s̄i onȳeni, ‘J̄en!’ O j̄enm̄e; m'a s̄iz̄i h̄un-̄ebo, ‘B̄ia!’ O b̄ia; m'a s̄i igb̄on m, ‘M̄e ihīenni!’ O m̄e ̄e.”

<sup>9</sup> Oḡen Jesu gi n̄u ihīenni, ̄o t̄u a ̄nya; ̄o n̄o gb̄ehut̄o, bu ihun zim̄e igunrun h̄u s̄onk̄o n'a, s̄i, “M r̄i a gwa ̄un̄u ezioku, m'e ke h̄untu ̄ud̄i okukweni, k̄e im̄e Izr̄el̄u!” <sup>10</sup> Oḡen nd̄i h̄u onȳe-ndu agha h̄u z̄ij̄en gi lua, w̄e n̄o h̄un a n̄i igb̄on ah̄un a d̄inh̄ingūo.

### *Jiz̄os' E Weli Ni Okpoho Di ̄ Nw̄un Nwa a Nw̄un̄i*

<sup>11</sup> O n̄obe ̄ek̄er̄e, Jesu n̄o si obodo ohu w'a kp̄o N̄eni. ̄Um̄u-az̄ūun a l̄e igunrun hi-ogbe s̄onj̄en ̄e eb̄eh̄u.

<sup>12</sup> H̄un o gi rum̄e ̄on̄u-mgb̄on obodo h̄u, e lee ozun w̄e bupuk̄o d'e li—akp̄u-ok̄ennȳe ohu h̄u s̄ūo n̄n̄e ̄e m̄u r̄o b̄u di okpoho h̄u a nw̄unh̄ungūo. Igunrun ih̄ian gha im̄e obodo h̄u s̄onk̄o okpoho h̄u. <sup>13</sup> Oḡen Di-nw̄onni-̄enyi gi h̄un a, ebere okpoho h̄u n̄o m̄e ̄e ̄oda-̄oda, 'ya ̄o n̄o s̄i a, “Akwanl̄e ̄ekwan.” <sup>14</sup> O n̄o j̄enp̄uha d'e m̄et̄u ̄ek̄p̄eti-ozun h̄u ̄eka; nd̄i bun'̄e n̄o wuzo ̄uz̄o ohu. 'Ya ̄o n̄o s̄i, “Okor̄ob̄ia, m s̄i i lihi ̄ot̄o!” <sup>15</sup> Ok̄ennȳe h̄u nw̄unh̄un̄i n̄o n̄od̄i al̄i, kum̄e oku. Jiz̄os̄i n̄o w'̄e ye n̄n̄e ̄e. <sup>16</sup> Egun n̄o t̄u w̄e ile; w̄e n̄o ja Osolobue mma, s̄i, “Onȳe-am̄uma hi-ogbe a p̄uhagūo im̄e ̄enyi!” “Osolobue a biagūo d'e m̄eni nd̄i nke ̄e ̄oh̄unma!” <sup>17</sup> Ihīenni Jesu m̄e n̄o kp̄ogbama Judia ile l̄e al̄i ile n̄okunm̄en'̄e.

### *Nd̄i-oz̄i J̄on̄u H̄un E M̄e Mirin-Chuku Zi (Mat 11.2-19)*

<sup>18</sup> Oḡen ̄um̄u-az̄ūun J̄on̄u gi gwachanr̄ingūu a ih̄ien nd̄in̄i ile Jesu r̄i e m̄e, 'ya ̄o n̄o kp̄o mmadu ̄ebūo im̄e w̄e, <sup>19</sup> zi w̄e j̄en d'e kunrun Di-nw̄onni-̄enyi d'a j̄u a, s̄i, “Iȳu w̄u onȳe h̄u Osolobue kwe nkwa n'̄o lala-alala, ra n̄i ̄enyi lem̄e ̄nya onȳe ̄oz̄o?” <sup>20</sup> Oḡen w̄e gi b̄ia d'e kunrun Jesu, w̄e n̄o s̄i a, “J̄on̄u h̄un e m̄e mirin-Chuku zi ̄enyi d'a j̄u i, s̄i, ‘Iȳu w̄u onȳe h̄u Osolobue kwe nkwa n'̄o lala-alala, ra n̄i ̄enyi lem̄e ̄nya onȳe ̄oz̄o?’ ” <sup>21</sup> Oḡen ohu h̄u, Jiz̄os̄i n̄o z̄ūo nd̄i bu ̄oda emu ich̄en-ich̄en r̄i a k̄u, ch̄up̄us̄onm̄e eje-mm̄on im̄e nd̄i bu ̄oda, m̄e nd̄i ̄nya-ishi bu ̄oda h̄unma ̄uz̄o. <sup>22</sup> 'Ya ̄o n̄o s̄i w̄e, “̄Un̄u ru, ̄un̄u a gwa J̄on̄u ih̄ien ̄un̄u h̄un l̄e ih̄ien ̄un̄u n̄u: nd̄i ̄nya-ishi e leghama ̄uz̄o; nd̄i nḡur̄o e j̄enm̄e ij̄en; nd̄i-oti a d̄inh̄in, r̄i ̄ochan; nd̄i odin a n̄uma ih̄ien; w̄e h̄u a kp̄ot̄ien nd̄i nw̄un̄i; e zi nd̄i igb̄ennȳe ozioma. <sup>23</sup> Nḡozi w̄u nke onȳe h̄un gil̄eni ifiri ih̄ien ̄o h̄un m ̄eh̄u nw̄em̄e obi-̄ebūo!”

<sup>24</sup> Oḡen nd̄i ah̄un J̄on̄u z̄ih̄e gi p̄uḡūu, Jesu n̄o gwama igunrun h̄u oku J̄on̄u, s̄i, “K̄in̄i k̄e ̄un̄u j̄en im̄e at̄u d'e lee oḡen ̄un̄u gi j̄en d'e kunrun J̄on̄u im̄e at̄u? ̄Ef̄if̄ia ufere r̄i e buhunm̄e? <sup>25</sup> K̄in̄i k̄e ̄un̄u j̄en nwan d'e lee? Onȳe yi ̄ekwa ̄oma n̄anrann̄i? Kaka akp'ohu! Im̄e ̄ogwa nd̄i-nze k̄e w̄e n̄o a h̄un nd̄i h̄un e k̄on ̄er̄ira l̄e nd̄i h̄un e bi obibi ̄eh̄u-ufu. <sup>26</sup> K̄in̄i k̄e ̄un̄u j̄en nwan d'e lee ebah̄un? Onȳe-am̄uma? ̄Egh̄ēe, m r̄i a gwa ̄un̄u n'̄o kar̄id̄e onȳe-am̄uma. <sup>27</sup> Mak̄eni, J̄on̄u w̄u onȳe h̄u w̄e ku oku ̄e ebah̄un ̄Eh̄uh̄ūo-ns̄o n̄o s̄i, ‘Lee ̄e, m j̄enk̄o d'e z̄ih̄e onȳe-oz̄i m n'o buru n'i ̄uz̄o, k̄eni ̄o kwan'i ̄uz̄o i.’ ”

<sup>28</sup> Jesu n̄oz̄i s̄i, “M r̄i a gwa ̄un̄u, im̄e nd̄i ile okpoho m̄u, o nw̄eni onȳe ka J̄on̄u. Kan̄i, onȳe h̄un kachanr̄in ̄ek̄er̄e im̄e Al̄i-eze Chuku ka J̄on̄u.”

<sup>29</sup> Nd̄i ile n̄u ih̄ien o ku kweri n̄i k̄e Osolobue d̄on e m̄e ih̄ien ̄e r̄i mma—k̄e nd̄i ̄ugw̄o-isi r̄i im̄e w̄e, mak̄eni w̄e ḡon J̄on̄u nt̄in, n̄i a m̄e w̄e mirin-Chuku.

<sup>30</sup> Kanị, ndị Itu-Farisi lẹ ndị-nkuzi Iwu jụ ihien Osolobue kwademe ni we—makeni we jụ ni Jonu e meko we mirin-Chuku.

<sup>31</sup> “Kị m'e gi nwan ma atụ ndị agboni? Nani ke we nọ?” <sup>32</sup> “We nọ ke umueka nọdị alị ime afia, a hị ibe we, a si, ‘Enyi e gbu ni unu ekpiri hun a sụn, unu etenni egu; enyi e ye olu ekwan, unu a kwanni ekwan.’ ”

<sup>33</sup> “Jonu hun e me mirin-Chuku a bia, o rini ke ihian ile e ri, o rani manya, unu si, ‘Eje-mmọn rị ime e!’ <sup>34</sup> Nwa nke ihian a bia nwan—o hu e ri, a ra, unu si, ‘Lee okennyeni! Onye oken ihien-oriri, onye-manya, owu ndi a na ugwo-isi le ndi we gi njo marin!’ ”

<sup>35</sup> “K'osilerị, ihien amamihien mupuha ke we gi a marin a.”

### *Jesu E Jen Iwe Onye Itu-Farisi Oti Te Ku*

<sup>36</sup> Onye Itu-Farisi ohu kpọ Jesu d'e sọn e ri ihien-oriri iwe e, Jesu nọ jen, nọdị alị, e ri ihien-oriri. <sup>37</sup> O nwọn okpoho ohu hun we gi eje-obibi e marin hun rị ime obodo hu. O nọ ni Jesu rị iwe onye Itu-Farisi hu e ri ihien-oriri, 'ya o nọ wehe ogọ-alabasta ude e shin ohunma jun ime e.

<sup>38</sup> O nọ nọdị azuun ebe ukụ-alị Jesu rị, a kwan ekwan: o hu a kwan enya-mirin e ye Jesu ukụ-alị, e gi ntutu e e fikori a; o hu e su ukụ-alị Jesu onu, e hu ude hu e kpu e ukụ-alị. <sup>39</sup> Ogen onye Itu-Farisi hu kpọ Jesu oriri ahun gi hun ihien, o nọ si enwen e, “Omēni okennyeni te wu onye-amuma nke-esi, nke o marin onye okpohoni rị e metu a eka wu—nke o marin udi ihian o wu—n'ọ wu onye-njo!”

<sup>40</sup> Jesu nọ si a, “Saimonu, m nwọn ihien m cho ni m gwa i.” O nọ si a, “Onye-nkuzi, kume.” <sup>41</sup> Jesu nọ si, “O nwọn onye mmadu ebuo gi ugwo. Onye ohu gi e egbo orun akp'ohin iri kwasị ogunnai, hun-ebọ gi e egbo orun akp'ohin ogun-isen kwasị nnu. <sup>42</sup> Asanị we eka ku ugwo hu; 'ya o nọ gbagharị we ebuo, si we akuzile ugwo hu. Onye ime we ke ihien okennyē ahun gbagharini we k'a ka nwan a suo?” <sup>43</sup> Saimonu nọ si, “M weri e ni onye hun o gbagharị ugwo kanị ro.” Jesu nọ si a, “Y'a zaguo a ohunma.”

<sup>44</sup> 'Ya o nọ gbehuto, bu ihun zinme okpoho hu, si Saimonu, “Y'a hungho okpohoni? A banhan m iwe i, y'e yeni m mirin gi chanchan ukụ m, kale o gigo enya-mirin e chanchan m oku, gi ntutu e fikori a; <sup>45</sup> ke m banhan, y'e suni m onu gi kele m, kanị 'ya nwen e ke subehikwo m nwan onu ukụ kete m'a biale; <sup>46</sup> y'e huyeni m ude isi, kanị o huguo ude e shin ohunma ye m ukụ. <sup>47</sup> M rị nwan a gwa i n'a gbaghariguo w'a njo bu oda o me, 'ya hain o gi a ghosi oken ihien-osusuni; kanị onye we gbagharị njo me ekere o me a ghosi ihien-osusuo me ekere.”

<sup>48</sup> Ya Jesu nọ si okpoho hu, “A gbaghariguo we i njo i.”

<sup>49</sup> Ndị hu ya le we rị e ri ihien-oriri nọ juma enwen we, “Onye ke onyeni wude o gi a gbagharị njo?”

<sup>50</sup> 'Ya Jesu nọ si okpoho hu, “Okukwe i a zuopuhaguo i. Lama, udon y'a rị ni i.”

## **Isi Nke Ɛsatọ**

### *Ikpoho Ndị Sọn Jizọsi A Ghahunme*

<sup>1</sup> Otebe ekere, Jizosi nọ ghasonme obodo ndi hi-ogbe le ndi me ekere, e zi ozioma Ali-eze Osolobue; 'ya le umu-azuun a mmebuo hu wi, <sup>2</sup> le ikpoho ndi hu ime ndi o chupu eje-mmọn ime we le ndi o zuo oria rị ichen-ichen. Ikpoho ndini wu Meri hun w'a kpọ onye obodo Mag'dala, hun o chupu eje-mmọn ɛsa

ime ̄<sup>3</sup> l̄ Juana hun Chuza di ̄ wu onye-isi ̄run ime ̄gwa Her̄du, l̄ Suzana, l̄zi ikpoho ndi-̄z̄o bu ̄da hun gi ihien w̄e e yeni Jesu l̄ umu-az̄un a ̄ka.

*Ilu Jesu Gi Onye-ugbo Ta*  
(Mat 13.1-9; Mak 4.1-9)

<sup>4</sup> Ndi bu ̄da n̄ r̄i a gha obodo r̄i ichen-ichen a bia d'e kunrun Jesu. Ogen igunrun hi-ogbe gi gbakikomeguu, Jesu n̄ ta ni w̄e iluni: <sup>5</sup> “O nwon onye-ugbo hun jen d'a gha mkpuru a. K'o don r̄i a gha mkpuru ime ugbo, ndi hu ime w̄e a danye okp'uz̄o, w̄e n̄ zogbu ̄, nnunu n̄ ripu a. <sup>6</sup> Ndi hu ime w̄e a danye elu omuma, ogen w̄e gi pupuha, a kp̄pu w̄e nkun, makeni e nwen w̄e mirin. <sup>7</sup> Mkpuru ndi hu ime w̄e a danye ime ogun—w̄e l̄ ogun hu e suepuha, ogun n̄ dungbu w̄e. <sup>8</sup> Ndi hu ime w̄e a danye ezigbo ali, e pu w̄e, sue, mi mkpuru mmagi-mmagi, m̄rude uz̄o ogun-is̄en.” Ogen o gi kuguu ihien, o n̄ wesi olu elu, si, “Onye nwon ntin o gi a nu ihien, 'ya nu!’”

*Ihien Haīn O Gi Ri A Ta Ilu*  
(Mat 13.10-17; Mak 4.10-12)

<sup>9</sup> Umu-az̄un Jesu n̄ si a k̄wa ilu hu. <sup>10</sup> 'Ya o n̄ si w̄e, “Osolobue e yeguo unu oghere imarin ihien-mini ris̄onme Ali-eze Osolobue, kale, nke ndi ̄z̄o wu ilu-ilu, ilu-ilu, keni o wuru ni, 'W̄e hu e lee ile, kan̄ ar̄i w'a hun, w̄e hu a nu, kan̄ ar̄i w'a gh̄ota.’ ”

*Jesu A K̄wa Ilu Onye-ugbo*  
(Mat 13.18-23; Mak 4.13-20)

<sup>11</sup> Jesu n̄ si, “Onwan wu nk̄wa inu hu: Mkpuru hu wu oku Osolobue. <sup>12</sup> Mkpuru ndi hu danye okp'uz̄o wu ndi hu nuni, kan̄, Ekwensu a bia d'e w̄fu ozi w̄e nu ime obi w̄e amamgbe w̄e e kw̄eri, nwon nzuopuha. <sup>13</sup> Mkpuru ndi hu danye elu omuma wu ndi hu nu ozi hu, gi ighogh̄o nabanhan a. Kan̄ enw̄e w̄e nk̄ogun—o jenmini ime obi w̄e; w'e kw̄erihu ̄k̄ere ogen, kan̄ nlele bia, a danpu w̄e. <sup>14</sup> Mkpuru ndi hu danye ime ogun wu ndi hu nun'a—kan̄, ebe w̄e bik̄o elu, uhue l̄ ak̄u-l̄-uba\* l̄ ihien a suo us̄uo r̄i uwan̄ a kpangbu w̄e, mkpuru w̄e akaz̄ini.”

<sup>15</sup> “Mkpuru ndi hun danye ezigbo ali wu ndi hu nu oku hu, gi obi w̄e ile nabanhan a, kw̄onkenme ̄, d̄ikenme ndidi—d'e ru ni a m̄puha w̄e mkpuru.”

*Uk̄e W̄e Gi Af̄ere kpume*  
(Mat 4.21-25)

<sup>16</sup> “Ihian ara m̄ye uk̄e, gi ihien kpume ̄ m̄bu ru a ye okpuru b̄edi. Kama, w'e bu ̄ e che elu obu-uk̄e, keni ndi r̄i a banhanni leḡha uz̄o.” <sup>17</sup> “Makeni, o nwonni ihien ̄w̄ule zuerini hun jen̄k̄oleni d'a puha if̄on; o nwonni ihien ̄w̄ule w̄e kpume hun jen̄k̄oleni d'a wa.” <sup>18</sup> “Kpachanpu ni nwan ̄nya ihien unu gi ihien unu r̄i a nu e m̄e; makeni ndi hun nweni gi ̄ run ̄run k̄e w̄e sik̄o d'e yecheni; kale, ndi hun nw̄onleni ihien w̄e gi nke w̄e run, w̄e sik̄o d'a napude w̄e hun nta w̄e nwon.”

*N̄e L̄e Umune Jiz̄osi*  
(Mat 12.46-50; Mak 3.31-35)

<sup>19</sup> Ya n̄e l̄e umune Jiz̄osi n̄ bia d'e kunrun ̄, kale asan̄i w̄e ̄ka n̄ochime ̄ make igunrun hu r̄i eb̄ehu. <sup>20</sup> Onye ohu n̄ si Jiz̄osi, “N̄e i l̄e umune-i-ik̄ennȳe turu ezi e che; w̄e ch̄o ni w̄e hun i.” <sup>21</sup> Jiz̄osi n̄ si w̄e, “Ndi hun a nu oku Chuku e gi ̄ e bi—uw̄e wu n̄e m l̄e umune m!”

\* **Isi Nke ̄sat̄:14** “Ak̄u-l̄-uba k̄e w̄e ka a kp̄o, kan̄ ika a kp̄zi a ̄fee.”

*Jesu A Kus̐ ̐bi**(Mat 8.23-27; Mak 4.35-41)*

<sup>22</sup> ̐huoh̐n ohu, Jesu le ̐mu-azuun a n̐ banye ime ̐gb̐-mirin, ̐ n̐ si we, “Ni ̐nyi fetu ni azuun hun-̐b̐.” ‘Ya we n̐ jenme. <sup>23</sup> Ebe we nyanko, ̐ran n̐ buru Jiz̐si. Idumuzi, ̐bi n̐ kp̐ma mirin hu, mirin n̐ junme ime ̐gb̐, nke wu ni we ile n̐ ri eje-̐n̐di. <sup>24</sup> ̐mu-azuun a n̐ jenburu ̐, kp̐tien ̐, e yi oro, a si, “Onye-nw̐nni-̐nyi! Onye-nw̐nni-̐nyi! ̐nyi e d'a nw̐n!” Jiz̐si n̐ tenhin, jugb̐ ̐bi hu le ebiri-mirin hu; we ile n̐ kus̐, ebe ile n̐ me rajuu. <sup>25</sup> ‘Ya ̐ n̐ si ̐mu-azuun a, “Elebe ke okukwe unu ri?” Kani ̐ tu we ̐nya, tu we egun; we n̐ juma ibe we, “Onye wukw̐ nwan ok̐nnyeni? O yede ̐bi le ebiri-mirin iwu, a gbaye w'e!”

*Jesu A Z̐o Onye Eje-mm̐n Ri Im̐ ̐**(Mat 8.28-34; Mak 5.1-20)*

<sup>26</sup> ‘Ya we n̐ ru obodo Gadara hun bu ihun zinme Galili. <sup>27</sup> Hun Jesu gihu gha ime ̐gb̐ hidan ye mkp̐nr̐n mirin hu, ‘ya ok̐nnye ohu eje-mm̐n ri ime ̐ n̐ bia d'e kunrun ̐, ok̐nnye ahun wu onye obodo hu.

O tekemeke ok̐nnyeni yibeme ̐kwa; a ra n̐di ime ̐lo—ikpekpe k'o n̐di. <sup>28</sup> Mgbe o gi hun Jesu, ̐ n̐ d̐bepu oro, dan ni Jesu ali; gi ndun ile o nwe yi, “Jesu, Nwa Chuku-Kachanr̐nni! K̐ni ke i cho n'i gi m me? Dodo, eyekw̐le m afunfun!” <sup>29</sup> O ku ih̐nni makele Jesu a gwaguo eje-mm̐n hu ‘ya gha ime ̐ pu. (Eje-mm̐n hu e kw̐ndon ̐ mbu-le-̐b̐: o kw̐ndon ̐, ̐suon'a ni we kp̐ma a ̐gan oku le ̐ka—chedon ̐, o siko d'e tibepu ̐gan ndi ahun, eje-mm̐n hu e nurun ̐ si ime ̐fia le ebe ih̐an bil̐ni.) <sup>30</sup> Jesu n̐ si a, “Ki wu ̐fan i?” ‘Ya ̐ n̐ si, “̐fan m wu ‘Igunrun.’ ” O za ̐nina make ni eje-mm̐n bu oda jun ime ̐. <sup>31</sup> Eje-mm̐n ndi hu n̐ ri Jesu y'a chule we ye ime Abisi, Eje-mgbugbu hu migbu enwen ̐ ri ali-mm̐n.

<sup>32</sup> O nw̐n igunrun ezin bu oda ri nkp̐tu-oke nokunme ebahun a kpa nni. ‘Ya ke eje-mm̐n ndi hu n̐ ri Jesu ‘ya ni we banyesonme ime ezin ndi hu. Jesu n̐ ni we banye. <sup>33</sup> ‘Ya eje-mm̐n ndi hu n̐ gha ime ok̐nnye hu puha, banyesonme ime ezin ndi hu. ‘Ya igwee ezin hu ile n̐ kp̐tu oke hu, zunban ime mirin Galili hu, ragbu enwen we.

<sup>34</sup> Og̐n ik̐nnye ndi hu ri e du ezin ndi hu gi hun ih̐en men̐, we n̐ gbapu, weri oku hu ghagbame ime obodo hu ile le ̐mu-ali ndi ris̐nme ̐gb̐e ahun. <sup>35</sup> ‘Ya ndi bu oda n̐ puha d'a hun ih̐en men̐. Og̐n we gi ru ebe Jesu ri, a hun we ok̐nnye ahun eje-mm̐n ndi hu gha ime ̐ pu k'o n̐di ali ̐hu uk̐ Jesu: o yihu ̐kwa; uche ̐ e zu oke; egun n̐ tuma we. <sup>36</sup> Ndi ri ebahun og̐n ih̐nni gi me n̐ gwa ndi hu ke ok̐nnye hu d̐n d̐nh̐n. <sup>37</sup> Ya ndi Gadara le ̐gb̐e ahun ile n̐ si Jiz̐si ‘ya gha eb̐hu puni we, make ni egun ri a tu we oda-oda. ‘Ya Jiz̐si n̐ banyezi ime ̐gb̐ mirin hu, kin-azuun. <sup>38</sup> Ok̐nnye hu eje-mm̐n ndi hu gha ime ̐ pu n̐ ri Jiz̐si n̐ ni a sonme ̐, kani Jiz̐si n̐ zipu a, si a, <sup>39</sup> “Lashi iwe unu d'a gwa we ok̐n-ih̐en Osolobue men̐ i.” Ya ok̐nnye hu n̐ jenme, ghas̐nme ebe ile ime obodo hu, kuko ih̐en hu Jiz̐si me n̐e.

*Jesu Le Okpoho Ih̐en Ri A Gba Le Nwata Nw̐nni**(Mat 9.18-26; Mak 5.21-43)*

<sup>40</sup> Og̐n Jesu gi gha ali ndi Gadara kinhen, igunrun ih̐an ri eb̐hu n̐ nabanhan a, make ni we ile ri e che ̐. <sup>41</sup> Eb̐hu ke ok̐nnye ohu w'a kp̐ Jairo̐si n̐ bia; ok̐nnyeni wu onye ohu ime ndi-isi ̐lo-ofufe we. O n̐ dan ni Jesu ali, ri a n̐ bia iwe ̐, <sup>42</sup> make ni akpu nwa okpoho ohu ̐ mu hun wu ih̐en n̐ ke nwa ahua mm̐buo ri a nw̐nhun. Og̐n Jesu gi jenko, igunrun ih̐an hu a fufa a.

<sup>43</sup> O nwọn okpoho ohu ihien rị a gba kete ahua mmebuo rị ime igunrun ahun; ihien ile o nwọn a guchanringuo hun o gi e jen eka ndi dibie, kanị o nwonni onye hun saeka zuon'a. <sup>44</sup> O nọ ghaha ibe azuun Jizosi metu ntin-ekwa Jizosi eka, ihien rị a gban'a nọ kusị ozigbo. <sup>45</sup> Ya Jizosi nọ si, "Onye metu m eka?"

Ogen we ile gi ghorị nị ele we, Pita nọ si Jizosi, "Di-nwonni-enyi, ihian ile fihunme i ma, a fufa i!"

<sup>46</sup> Kanị Jizosi nọ si, "O nwongho onye metu m eka. A maringho m nị o nweole iken gha ime m pu." <sup>47</sup> Ogen okpoho hu gi hun a n'ọ sakọ eka zueri, o nọ puha—ehụ hu a ma a nni; o nọ dan nị Jesu alị, nọ id'anya ndi rị ebefu gwa a ihien hañ o gi metu a eka le k'o don dnhin ozigbo. <sup>48</sup> Jizosi nọ si, a, "Nwa m, okukwe i e meguo i rị mma. Lama, udon 'ya rị n'i."

<sup>49</sup> Ogen Jizosi gi rị e ku ihienni, onye ohu nọ gha iwe onye-isi ulo-ofufe hu bia d'a si a, "Nwa i a nwunhuguo; eyezile onye-nkuzi nsongbu."

<sup>50</sup> Ogen Jizosi gi nọ a, o nọ si Jairosi, "Atule egun; nwehu okukwe; o jenkọ d'a dnhin."

<sup>51</sup> Ogen Jesu gi ru iwe Jairosi, o nini onye owule son e banye ime ulo hu wezuka Pita le Jonu le Jemisi lezi ndi mu nwata hu. <sup>52</sup> We ile rị ebahun hu a kwan, e goo nwata hu. Kanị Jesu nọ si we,

"Akwanzile ni; nwata hu anwunni, o rihu uran!"

<sup>53</sup> We nọ muma Jizosi emu, makeni a maringuo we nị nwata hu a nwunhuguo.

<sup>54</sup> Kanị Jizosi nọ kwondon nwata hu eka, si, "Nwata, lihi oto!"

<sup>55</sup> Mmon nwata hu nọ kinhen, o nọ rizi ndun; 'ya o nọ lihi oto ozigbo. Jizosi nọ si we ye nwata hu ihien-oriri. <sup>56</sup> O tu ndi mun'a enya oda-oda, kanị Jizosi nọ si we agwakwole onye owule ihien meni.

## Isi Nke Itenei

### *Jesu E Zipu Umụ-azuun Mmēbuo Hu* (Mat 10.5-15; Mak 6.7-13)

<sup>1</sup> Jesu nọ kpokikome umu-azuun a mmebuo hu, ye we iken hun eje-mmom ile e gi rị okpuru we le hun we e gi gwo oria. <sup>2</sup> Ya o nọ zipu we keni we jen d'e zi ozi Ali-eze Osolobue leni we jen d'a zuo ndi emu rị a ku. <sup>3</sup> O nọ si we, "Ewerile ni ihien owule unu jenkoni: ke okpo, ke eka, ke ihien-oriri, ke egbo; ewerile ni ekwa ozo che ni hun unu yi. <sup>4</sup> Ulo owule we nọ nabanhan unu, nodi nị ebahun d'e ru mgbe unu gha obodo hu pu. <sup>5</sup> Ebe owule we noleni nabanhan unu, unu pukoni obodo hu, kpukpupu nị ejan rị unu ukụ n'ọ wuru ihien we gi shiagbu we eri." <sup>6</sup> Umụ-azuun hu nọ jenne, a ghasonne we umu-alị ile rị ichen-ichen, e zi ozioma, a gwo oria ebe ile we ru.

### *Obi Eruzini Herodu Ali* (Mat 14.1-12; Mak 6.14-29)

<sup>7</sup> Ogen Herodu, hun rị a kị azuun Galili, gi nọ ihien ile rị e meni, obi eruzin'e alị. Makeni o nwe ndi rị a si nị Jonu hun e me mirin-Chuku a ghaguo onwun lihi; <sup>8</sup> ndi hu ime we si nị Elaija a puhaguo; ndi hu ime we sizi nị onye ohu ime ndi-amuma mbu e lihiguo. <sup>9</sup> Herodu nọ si, "E bepuguo m Jonu isi; onye wuzi nwan onyeni m rị a nọ otiti e?" 'Ya o nọ choma n'ọ hun Jizosi.

### *Jesu E Ye Igunrun Hi-ogbe Ihien-oriri* (Mat 14.13-21; Mak 6.30-44; Jon 6.1-14)

<sup>10</sup> Ndi-ozu hu pu-ichen a luaha, we nọ gwa Jesu ihien ile we mesonne ebe we jen. O nọ gi nzuzue weri we pu, we nọ si obodo w'a kpo Besaida. <sup>11</sup> Kanị ogen



igunrun ndi ahun gi nu a, we no rusonme e. O no nabanhan we, gwa we oku Ali-eze Osolobue, zuo ndi hun cho nzuori.

<sup>12</sup> Ogen anwun gi roma, umu-azuun a mmebuo hu no bia d'e kunrun e, si a, "Si igunrunni lama, ni we jen obodo ndi me ekere-ekere le ali-ofia ri egbereni d'a chori ihien we siko d'e ri le ebe we k'a ranhin, makele o nwonni onye bi ebeni enyi ri." <sup>13</sup> Kani Jizosi no si we, "Unu le enwen unu, yeni we ihien we jenkọ d'e ri."

We no si a, "Ogbe-bredi isen le azun ebuo suo ke enyi nwon—mmani i cho ni enyi jen d'e non ni igunrunni ile ihien-oriri." <sup>14</sup> Make ni we ri ihien rike ikenny e ogun-iri-kwasị-nnu-mmebuo (hun wu nnu-uku isen). 'Ya o no si umu-azuun a, "Donmesonme ni we okudu-okudu—ihien nọke mmadu iri-kwasị-ogunnai nodisonme okudu-okudu." <sup>15</sup> Umu-azuun a no me k'o ku, we no si ndi hu ile nodisonme ali. <sup>16</sup> Jesu no weri ogbe-bredi isen hu le azun ebuo hu, o lee enya elu-igwee, ye Osolobue ekele, 'ya o no bebe we, weye umu-azuun a ni we kesonme ni igunrun hu 'ya. <sup>17</sup> We ile no rijunchanrin efọ. We no kponkikome hun hoduni, o no jun ukpali mmebuo.

### *Pita E Ku Onye Jesu Wu*

(Mat 16.13-19; Mak 8.27-29)

<sup>18</sup> Uhuohin ohu, Jesu suo nodi e me ekpere. Umu-azuun a suo nokunme e. O no ju we, si, "Onye ke we si ni iya ke m wu?" <sup>19</sup> We no si, "Ndi hu ime we si ni i wu Jonu hun e me mirin-Chuku; ndi hu ime we si ni i wu Elaija; ndi ozọ si ni onye ohu ime ndi-amuma mbu a ghaguo onwun lihi—ni iya k'i wu."

<sup>20</sup> O no nwan si we, "Onye ke unu le enwen unu si ni iya ke m wu?" Pita no za, si, "Iyü wu Kraisti Osolobue, Onye Hu Osolobue Tume."

### *Jesu E Ku E N'o K'a Ta Afunfun, Nwunhun, Lihizi*

(Mat 16.20-28; Mak 8.30—9.1)

<sup>21</sup> 'Ya Jizosi no dokenme we eka-ntin, si we agwakwole onye owule ihienni. <sup>22</sup> O nozi si we, "Nwa nke Ihian jenkọ d'a tariri oken afunfun eka ndi-isi le ndi-isi nchu-ejan le ndi-nkuzi Iwu. We siko d'a ju a, gbu e—kale, nke akp'ohin eto Osolobue siko d'a gha onwun weli e."

<sup>23</sup> O no si we, "Onye owule cho n'o sonme m, 'ya ju enwen e, buru obe\* e uhuohin ile, sonme m. <sup>24</sup> Make ni onye owule cho n'o ghe isi e, isi e a to a; kani, onye owule hun gi ufiri m tuhu ndun a jenkọ d'a zuopuha a. <sup>25</sup> Elee erere k'o ban ni ihian, owuni o nwonchanringuu uwa ile, 'ya le enwen e e tuhu?"

<sup>26</sup> "Make ni, onye owule hun me ifenren mme le oku-onu m, onye hu ke mme wu Nwa nke Ihian siko d'e mezi ifenren e ogen m jenkọ d'e gi gi ogho m le nke Chuku-Nedi le nke ndi mmon-ozu nsọ bia. <sup>27</sup> M ri a gwa unu ezioku, ndi hu ime ndi turu ebeni anwunko d'e ru ni a hun we Ali-eze Osolobue."

### *Jizosi E Nwonhuto*

(Mat 17.1-8; Mak 9.2-8)

<sup>28</sup> O ri ihien rike akpu-uhuohin esato Jesu kuguu ihien ndini, o no weri Pita le Jonu le Jemisi si elu ugu d'e me ekpere. <sup>29</sup> K'o ri e me ekpere, ihun e no nwonhuto, ekwa a no nwunme nke ochan, gbukepuma. <sup>30</sup> Idemizi 'ya le ikenny e buo no kume oku. Ikenny e ndi ahun wu Mozizi le Elaija; <sup>31</sup> we gi ogho pu-ichen puha; we le Jizosi ri e ku oku ula o jenkọ d'a la ghaghani onwun o k'a nwun ime Jerusalem gi mezu uche Osolobue. <sup>32</sup> Enya uran ri e me Pita le ndi 'ya le we nodi oda-oda, kani ogen uran gi fon we enya, we no hun ogho Jizosi,

\* **Isi Nke Itenei:**23 Ogen ahun, ndi Rom e gi obe we gi osisi mem e gbu onye we ma ikpe-onwun. Onye hu e buru obe e, sonme ndi-agma hun jenkọ d'a kpogbun'e. We kpomaguu a elu-obe, a nodi we ebegu e che nche d'e ru n'o nwunhun.

hunzikwọ ikennyẹ ẹbụọ ahun turuye ni n'ẹ. <sup>33</sup> Hun ikennyẹ ẹbụọ hụ gi latokọ Jesu, Pita nọ si Jesu, “Di-nwonn-ẹnyi, ọ rika mma ni ẹnyi nọdichanrịn ebeni! Ni ẹnyi tụn ọdụ ẹtọ: nke i wụ ohu, nke Mozizi wụ ohu, nke Elaija wụ ohu.” (Ọ marin ihien ọ rị e ku, kaka!) <sup>34</sup> Ogẹn o gi rị e ku ihienni, orukpu nọ pụha d'e kpume wẹ; egun nọ tuma ụmụ-azụun a ndi hụ ogẹn orukpu hụ gi rị e kpume wẹ. <sup>35</sup> Olu nọ gha ime orukpu hụ si, “Onwan wụ Nwa m, Onye hụn m hōrị—gōn n'ẹ ntin!” <sup>36</sup> Mgbe olu hụ gi kuguu, Jesu sụọ kẹ wẹ hūnzị.

Ụmụ-azụun a ẹtọ hụ ekupuhadeni oku ihienni wẹ hūn ogẹn hụ wẹ gi hūn a; agwanị wẹ onye ọwụle ihien wẹ hūn.

*Jesu A Zụọ Nwata Okennyẹ Eje-mmọn Rị Imẹ E*  
(Mat 17.14-21; Mak 9.14-29)

<sup>37</sup> Eki e fọn, ogẹn Jesu lẹ ụmụ-azụun a ẹtọ ahun gi gha elu ugu hū hidan, igunrun hi-ogbe nọ kunrun Jesu. <sup>38</sup> Okennyẹ ohu nọ gha ime igunrun hū yi oro, si, “Onye-nkuzi! Dodo, lee nwa m—iya sụọ kẹ m mụ! <sup>39</sup> O nwẹ eje-mmọn e kwondon n'ẹ: o m'ẹ a ọbepụ oro, ọfọfọ a pūhama a ọnụ; ọ rụ a ẹhụ; a ra yen'ẹ efe! <sup>40</sup> M rịọ ụmụ-azụun i wẹ chupụ a, asanị wẹ ẹka.” <sup>41</sup> Jesu nọ shiari, si, “Eje-agbọ nwonnleni okukwe kẹ ụnụ wū! Nani kẹ mme lẹ ụnụ jenkọ d'a nobiehan?! Elee ogẹn kẹ m k'e dinruni ụnụ ndidi?!” ‘Ya ọ nọ si okennyẹ hū, “Wẹhẹ nwa i ebeni.” <sup>42</sup> Ogẹn nwata-okennyẹ ahun gi pūla, eje-mmọn hū nọ kwantuzi ẹ, dōma a, kanị Jesu nọ jūgbọ eje-mmọn hū, zūọ nwata hū, wẹ ẹ ye nedi ẹ. <sup>43</sup> Ikenni hi-ogbe Osolobue kpa nọ tū ndi hū ile ẹnya.

*Jizos' E Kuzi Oku Onwun A*  
(Mat 17.22-23; Mak 9.30-32)

Kẹ ihien ile Jesu rị e mē rīkwọ a tū ihian ile ẹnya, ọ nọ si ụmụ-azụun a, <sup>44</sup> “Azokwọle ni ihienni m jenkọ d'a gwa ụnụ kikenni: Wẹ siko d'e re Nwa nke Ihian ye ndi ihian.” <sup>45</sup> Kanị ụmụ-azụun a aghotanị ihien ọ rị e ku. Wẹ zueme ni wẹ iya, amamgbe w'a ghota a—bụ egun anini wẹ jū a ihien o gi ẹ ku.

*Onye Kachanrịn Ibe E*

<sup>46</sup> Ogẹn ohu, ụmụ-azụun Jesu nọ dōma oku onye hūn jenkọ d'a kachanrinni ime wẹ. <sup>47</sup> Jizosị a maringwo ihien wẹ rị e ro ime obi wẹ, 'ya ọ nọ weri nwa-ndu ohu, w'ẹ wuzo ẹhụ a, <sup>48</sup> si wẹ, “Onye ọwụle gi ufiri ẹfan m nabanhan nwata nọ ẹnina nabanhan m, bū onye hūn nabanhan ni m nabanhan onye hūn zini m. Makeni onye hū kachanrịn ẹkẹrẹ ime ụnụ ile, iya wū onye hūn kachanrinni.”

*Onye Ghaleni A Nokin Ụnụ Ụzọ Rị Azụun Nke Ụnụ*  
(Mak 9.38-40)

<sup>49</sup> Jōnū nọ si Jizosị, “Di-nwonn-ẹnyi, ẹnyi hūn okennyẹ ohu rị e gi ẹfan i a chupụ eje-mmọn, ẹnyi nọ si a kusị a, makeni ẹlẹ onye itu ẹnyi.” <sup>50</sup> Kanị Jesu nọ si 'ya lẹ ụmụ-azụun ndi ọzọ, “Akusile n'a, makeni onye ọwụle ghaleni a nokin ụnụ ụzọ rị azụun nke ụnụ.”

*Obodo Jū Jesu*

<sup>51</sup> Mgbe ogẹn hū wẹ jenkọ d'e gi we Jizosị si elu-igwee gi rume, ọ nọ kwademechanrịn obi ẹ jenme Jerusalem, o leni ẹnya azụun. <sup>52</sup> O nọ zi ndi-ozu buru n'ẹ ụzọ. Wẹ nọ banye obodo ohu rị ime Sameria d'a kwademe n'ẹ ihien. <sup>53</sup> Kanị ndi rị ebẹhū anabanhann'a makeni Jerusalem kẹ ẹnya a rị. <sup>54</sup> Ogẹn ụmụ-azụun a wū Jemisi lẹ Jōnū gi hūn ihienni, wẹ nọ si, “Di-nwonn-ẹnyi, y'a choghọ ni ẹnyi gha elu-igwee kpotu okun n'o ripu wẹ [kẹ Elaija don mē]?” <sup>55</sup> Kanị Jesu nọ gbēhuto, jūgbọ wẹ, [si, “Ụnụ amarin ụdi obi ụnụ nwonn!]]† [Mme

† **Isi Nke Itenei:55** mọbụ: “ụdi Mmọn ụnụ wū nke ẹ”

wụ Nwa nke Ihian abianị d'e tikpọ ndun ihian, kama, m bịa d'a zuopuha wẹ].”  
<sup>56</sup> Ya lẹ wẹ nọ si alị ọzọ mē ẹkẹrẹ.

*Ndị Hu Cho Nị Wẹ Sọnmẹ Jizọsị*  
*(Mat 8.19-22)*

<sup>57</sup> Ogen wẹ gi jenkọ, okennyẹ ohu nọ si Jesu, “M k'e sọn i ebe ọwụlẹ i jenkọ.”  
<sup>58</sup> Jesu nọ si a, “Ufu nwọn okporo ebe w'e bi; nnunụ nwonzikwọ ẹkụ; kanị mme wụ Nwa nke Ihian enwọn ebe m'e buche isi m.”

<sup>59</sup> Jesu si okennyẹ ọzọ, “Sọnmẹ m.” Kanị okennyẹ hụ nọ si, “Di-ọkpa, nị m bu ụzọ jẹn d'e liguu nedi m.” <sup>60</sup> Ya Jesu nọ si, “Hapụ ndị nwunni nị wẹ li ndị nke wẹ nwunni. Iyụ nwẹn, jennmẹ d'e zi ozi Alị-eze Osolobue.”

<sup>61</sup> Onyẹ ọzọ sị, “Di-ọkpa, m jenkọ d'e sọn i, kalẹ, nị m buguu ụzọ jẹn d'a si ezi-lẹ-ulo m, 'Nodi nị ohunma.' ” <sup>62</sup> Jizọsị nọ si a, “Onyẹ ọwụlẹ hụn e bucheguu ẹka ọrụn e lee ẹnya azuun, efuruni Alị-eze Osolobue.”

## Isi Nke Iri

*Jizọsị E Zipu Mmadu Mmēbuo-kwasị-ogun-eto Ọzọ*

<sup>1</sup> Onwan e meguu, Di-nwōnni-enyi nọ hōrị ikennyẹ mmēbuo-kwasị-ogun-eto ndi ọzọ. O nọ zipu wẹ mmadu ẹbuo-ẹbuo, nị wẹ buru n'ẹ ụzọ jẹn obodo ile lẹ ebe ile 'ya lẹ enwẹn ẹ jenkọ d'e jẹn. <sup>2</sup> O nọ si wẹ, “Ihiẹn-ugbo wẹ jenkọ d'a ghọ ebukẹ, kanị ndi jenkọ d'a ghon'a ebuni ọda. Mē ni nwan ekpere rịo onyẹ nwọn ugbo n'o zi ndi ọrụn d'a ghon'a ihien-ugbo ẹ.

<sup>3</sup> Jennmẹ ni! Lee ẹ, m rị e zipu unu rịkẹ atunrun e ye ime igunrun eworo\*.  
<sup>4</sup> Ewerile ni ego; ebule ni ẹkpa; ewerile ni akp'uku; akusile ni ụzọ d'e kele onyẹ ọwụlẹ. <sup>5</sup> Ulo ọwụlẹ unu banye, bu ni ụzọ kele, si, 'Udon 'ya rị nị uloni.' <sup>6</sup> Omeni onyẹ udon rị ulo hụ, udon unu a nọyen'e; kanị, omeni o nwōnni onyẹ udon rịn'a, udon unu e kinhen ni unu.

<sup>7</sup> Nodi nị ulo ohu ahun ndi rịn'a nabanhan unu, e ri, a ra ihien ọwụlẹ wẹ ye unu, makeni o furu nị wẹ kụ ndi ọrụn ugwo. Akwahunmēlẹ ni. <sup>8</sup> Obodo ọwụlẹ unu banye, nị a nabanhan wẹ unu, rị ni ihien ọwụlẹ wẹ ye unu; <sup>9</sup> zuo nị ndi emu rị a kụ ime obodo hụ; si nị ndi rị n'a, 'Alị-eze Osolobue a riguo nsue.'  
<sup>10</sup> Kanị obodo ọwụlẹ unu banhan nị anabanhanni wẹ unu, shi ni oghara-ogbe, unu a nodi ebēhū si, <sup>11</sup> 'Kẹ ẹjan obodo unu hūn rị ẹnị ukū, ẹnị rị e tichanpū a atonū unu n'ọ shiagbu unu ẹri. Kanị, nyanhan nị nị Alị-eze Osolobue a riguo nsue!' <sup>12</sup> M rị a gwa unu ezioku, o jenkọ d'a rị nị *eje-alị* ahun wụ Sodom nfe Uhuohin Okinkin-ikpe kari obodo hū!”

*Jizọsị A Ban Nị Obodo Ndị Hụ Kwerilēni Mban*  
*(Mak 11.20-24)*

<sup>13</sup> “Okēn nsongbu jenkọ d'a rị nị ndi obodo Korazin! Okēn nsongbu jenkọ d'a rizikwọ nị ndi obodo Bēsāida! Makeni, omeni ime *eje-alị* wū Taya-lẹ-Sidonu kẹ wẹ nọ run ọrụn-atumēnya ndi hūn wẹ run ime unu, nkẹ o tekẹ ndi Taya-lẹ-Sidonu roghariguu, yiri ẹkwa-ahio, buo ntun kpu enwẹn wẹ, nodi akpakali—gi ghosi n'e roghariguu wẹ! <sup>14</sup> Unu jenkọ d'a takari ndi Taya-lẹ-Sidonu afunfun Uhuohin Okinkin-ikpe.”

<sup>15</sup> “Nke unu ndi obodo Kapanom, unu ro ni wẹ sikọ d'e busi unu elu-igwee? Mba! Wẹ jenkọ d'a tutu unu ye alị-mmōn!”

<sup>16</sup> O nọ si umu-azuun a, “Onyẹ ọwụlẹ gon unu ntin rị e gon m ntin; onyẹ ọwụlẹ jū unu rị a jū m; onyẹ ọwụlẹ jū nị m rị a jū onyẹ hūn zihen m.”

*Ndị hụ Jesu Zipu A lua*

\* **Isi Nke Iri:3** Griki: wofu

<sup>17</sup> Omegwu, ikennyē mmēbuo-kwasị-ogun-etọ hụ nọ gi oken ighoghọ lua. We nọ si, “Di-nwōnni-ēnyi, kẹ eje-mmōn rị ichen-ichen humeni ēnyi isi hūn ēnyi gihu gi ẹfan i gwa wẹ oku!” <sup>18</sup> Jesu nọ si wẹ, “A hūnghọ m kẹ Ekwensu gha elu-igwee dan ‘nwaịn!’, rịkẹ ebe amuma nọ be. <sup>19</sup> Lee ẹ! E yeolẹ m unu iken hūn unu e gi zọ agwọ lẹ akpị oku ghafe, lẹzikwọ hūn unu e gi mēri iken ile Enēnren hū nwōn—o nwōnni ihien sikọ d’a rụ unu ẹhụ. <sup>20</sup> K’osilerị, egile ni ifiri ni eje-mmōn hume ni unu isi ghoghọ, ka ghoghọ nị makeni e deyegwọ wẹ ẹfan unu ime elu-igwee.”

*Jesu A Ghoghọ*  
(Mat 11.25-27; 13.16-17)

<sup>21</sup> Ogēn ohu hū, Jesu nọ ghoghọ ime Mmōn-nsọ, si, “Baba, Onyē nwōn elu-igwee lẹ uwa! M rị e keke i makele ‘y’e zuemegwọ nị ndi marin ihien lẹ ndi nwē nghota ihien ndini, we wẹ ghosị umu-ndu. Eghẹe Baba, enina k’i cho n’o rị.” <sup>22</sup> “Nedi m e bugwọ ihien ile che m ẹka. O nwōnni onyē marin onyē Nwa Osolobue wu wezuka Chuku-Nedi; o nwōnzikwōn onyē marin Chuku-Nedi wezuka Nwa a—lẹzi onyē owule Nwa a cho n’o mē ẹ marin a.”

<sup>23</sup> Ya kẹ Jizosị nọ gbewoto, bu ihun zime umu-azuun a, kagwa wẹ, si, “Unu wu ndi wẹ gozi agozi nị enya unu rị a hūn ihien ndini unu rị a hūn! <sup>24</sup> M rị a gwa unu, ndi-amuma lẹ ndi nze bu oda a chogwọ nị wẹ hūn ihien unu rị a hūn, ahunni w’a; a chozikwọ wẹ nị wẹ nū ihien unu rị a nū, anuni w’a.”

*Onyē Sameriya Hūn Mē Ohunma*

<sup>25</sup> Okaa-Iwu ohu bia d’e shini Jesu onyan. O si Jesu, “Onyē-nkuzi, kinị kẹ m jenkọ d’e mē nị m nwōnhen ndun-itēbite?” <sup>26</sup> Jesu nọ si a, “Kị Iwu Mozizi ku? Nani i ghota a?” <sup>27</sup> Okennyē hū nọ za, si, “‘Gi obi i ile, enwen† i ile, iken i ile lẹzi uche i ile nwē ihien-osisuọ Di-nwōnni-ēnyi wu Osolobue i’; lẹzikwọ ‘ihien ibe i k’a suoriri i kẹ ihien enwen i don a suo i.’ ” <sup>28</sup> Jesu nọ si a, “Y’a zagwọ ohunma; mē onwan keni i rị ndun.” <sup>29</sup> Kani Okaa-Iwu hū cho n’o kuni enwen ẹ ohunma, o nọ jū Jesu, si, “Onyē wu nwan ibe m?”

<sup>30</sup> Jesu nọ za, si, “Okennyē ohu gha Jerusalem jenkọ Jeriko. O nọ danban ẹka ndi ohin, wẹ nọ napuchanrin a ihien ile o gi, gbama a otọ, gbu ẹ ili—nke wu nị o hodụ ẹkẹrẹ n’o nwun, wẹ nọ la a tọ ụzọ. <sup>31</sup> O nọ nwan mē nị onyē nchụ-ẹjan ohu ghakọ ụzọ hū; kani, ogēn o gi hūn okennyē hū, o nọ ghakpen ẹ. <sup>32</sup> Eriira k’o gi mezikwọ nị onyē Livai, onyē a run ime Ulo-nsọ, ghakọ ụzọ hū; o hūn okennyē ahun, o nọzi ghakpen ẹ. <sup>33</sup> Kani, ogēn onyē Sameriya ohu hūn ghakọ ụzọ hū jenkọ alị-ihian gi pūha ebe okennyē hū rị, hūn a, omiken ẹ nọ mē ẹ. <sup>34</sup> O nọ jēn d’e kunrun ẹ, hū udēn lẹ manya yesonmē ebe ile o rụ ẹhiu, kēnmechanrin a wẹ ile. Onyē Sameriya hū gi anyinnyan—o nọ bu okennyē hū che enu anyinnyan hū, we okennyē ahun si ulọ ndi ijēn a nodi, nọ ebēhū lefū a enya. <sup>35</sup> Ogēn eki gi fon, o nọ wepūha egbo ọrūn akpū-uhuohin ẹbuo, ye onyē hūn e lepū ulọ ndi ijēn hū enya, si a, ‘Dodo, lepū a enya; m kinhen, a kikin m’i ihien hoduni hūn i gi lepū a enya.’ ”

<sup>36</sup> Ya Jesu nọ nwan si onyē-nkuzi Iwu hū, “K’i ro? Onyē ime mmadu etonị henrin ibe okennyē hū danban ẹka ndi ohin?”

<sup>37</sup> Onyē-nkuzi Iwu hū nọ za, si, “Onyē hūn mē n’ẹ ẹfoma.” Ya kẹ Jesu nọ si a, “Jenmē nwan d’e mē eriira.”

*Jizosị A Bia Iwe Mata Lẹ Meri*

<sup>38</sup> Ogēn Jesu lẹ umu-azuun a gi jenkọ, wẹ nọ banye obodo ohu mē ẹkẹrẹ. Okpoho ohu ẹfan a wu Mata nọ nabanhan a iwe ẹ: <sup>39</sup> Mata nwē nwēne-okpoho ẹfan a wu Meri, hūn nodi alị ẹhū ukū Di-nwōnni-ēnyi, e gōn ntin ihien o rị e ku.

† Isi Nke Iri:27 umē ndun

<sup>40</sup> Kani, Mata asani eka nodi make orun bu oda o ri a run mmulo; 'ya o no bia d'e kunrun Jesu, si, "Di-nwonni-enyi, o nwonni ihien i kpo a ni nwenen m la orun ile toni mme soso? Gwa a nwan ya d'e yenin m eka." <sup>41</sup> Kani Di-nwonni-enyi no za a, si, "Mata, Mata! I ri e hue uhue, e songbu enwen i banyeni ihien bu oda — <sup>42</sup> bu ihien ohu soso ri mkpa; Meri a horiguo hun ka mma; anapuko w'a ya."

## Isi Nke Mmanai

*Jizosi A Kuzi Ke We Dọn E Me Ekpere*  
(Mat 6.9-13; 7.7-11)

<sup>1</sup> Jizosi ri ebe ohu e me ekpere; ogen o gi megwu, nwa-azuun a ohu no si a, "Di-nwonni-enyi, kuzi enyi ekpere—ke Jonu don kuzi umu-azuun a." <sup>2</sup> Jizosi no si we, "Unu gha e me ekpere, si ni:

'Baba,

ni we donme efan i nsu;

Ali-eze i 'ya bia d'a kima.

<sup>3</sup> Ye enyi ihien-oriri siko d'e zu enyi uhuhin-uhuhin;

<sup>4</sup> Gbaghari enyi njo enyi,

make ni enyi a gbaghari onye owule mejani enyi a gbaghari.

Edubanye enyi ime onwunwan, [ka gbapuha enyi eka Eje-onye hu\*].' "

<sup>5</sup> 'Ya Jizosi no si umu-azuun a, "Ni enyi weri e ni onye ohu ime unu jen iwe owu a ime abali d'a si a, 'Di-enyi, zinye m ogbe-bredi eto. <sup>6</sup> Owu m hun ri uzoji ri hu a banhan iwe m kikenni, kani enwe m ihien-oriri owule m siko d'e ye e.' <sup>7</sup> Ni enyi werizikwo a ni owu i ahun gha ime ulo si, 'Ewele m nsongbu; a kpokinguo we uzo; mme le umu m e dineguo. Asa m eka lihi oto d'e ye i ihien owule.' <sup>8</sup> M ri a gwa i ni osuon'a n'o gini ifiri ni i wu owu a lihi ye i bredi, o siko d'e ye 'ye make ni y'a riobehini.

<sup>9</sup> 'Ya wu, m ri a gwa i: rio, i k'e nwonhen; cho, i jenko d'a hun; du eka, we siko d'a gunpun'i uzo. <sup>10</sup> Make ni ndi ile hun rion jenko d'e nwenen; ndi hun choni jenko d'a hun; we siko d'a gunpuzikwoni ndi ile du eka uzo. <sup>11</sup> Ime unu ile, elee nedi siko d'e ye nwa a agwo o rio a azun <sup>12</sup> mobu ye e akpi omeni o rio a ekwan? <sup>13</sup> O me nwan ni unu hun wu ndi-njo ma ye umu unu ihien ri mma, nani ke Nedi ahun ri elu-igwee k'e yehan ndi rio a Mmon-nso? O yekariko we?"

*Jesu Le Bezibo*

(Mat 12.22-30; Mak 3.20-27)

<sup>14</sup> Uhuhin ohu, Jesu chupu eje-mmon odin. Ogen eje-mmon hu gi puguu, okennyu hu o te ri ime e no kume oku. O tukenme igunrun ri ebahun enya; <sup>15</sup> kani, ndi hu ime ndi ri ebahu no si, "Bezibo, hun wu onye-isi eje-mmon ile, 'ya ri e ye e iken o gi a chupu eje-mmon." <sup>16</sup> Ndi ozon no shini Jesu onyan, si a runghosi we orun-atumenya pu-ichen gha elu-igwee bia. <sup>17</sup> Kani Jesu a maringuo ihien we ri e ro, o no si we, "Ali-eze owule kebeni, nwon itu ri ichen-ichen ri a luson ibe we ogun, jenko d'e henrin ofia; ezi-le-ulo owule ndi ri n'a kebe, a luson ibe we ogun siko d'a dan."

<sup>18</sup> "Ya wu, omeni ali-eze Ekwensu kebe ekebe, nwe itu ichen-ichen ri n'a hun a luson ibe we ogun, eghani ke ali-eze e e don turu?—bu unu si nwan ni m gi iken Bezibo a chupu eje-mmon. <sup>19</sup> Omeni iken Bezibo ke m gi a chupu eje-mmon, iken onye ke ndi nke unu gi a chupu we? Uwe jenko d'a ma unu ikpe!"

<sup>20</sup> "Kani, o me nwan ni iken Osolobue ke m gi a chupu eje-mmon, 'ya wu ni Ali-eze Osolobue e ruguole ebe unu ri."

\* **Isi Nke Mmanai:4** mobu: eje-ihien



<sup>21</sup> “Owụlẹ dīkẹn a kwademẹchanrīngụ ihien ọgụn a, nọdị e che okẹn-ụlọ a nche, o nwēni ihien jenkọ d’e mē ihien o nwē. <sup>22</sup> Kanị, omēni onyē ka a ikẹn a maye ẹ ọgụn, mēri ẹ, o jenkọ d’a napuchanrīn a ihien ọgụn ile hūn o gi dōn ẹnya, buru ihien ẹ ile, kesonmē nī ndị ọzọ ya.” <sup>23</sup> “Onyē ọwụlẹ rīlẹni azuun nke m rī a lūson m ọgūn; onyē ọwụlẹ hūn ghalẹni e ye nī m ẹka a kīkwama rī e kpōnyīya.”

*Ihien E Wekinhēn Eje-mmōn Wē Chupugū*  
(Mat 12.43-45)

<sup>24</sup> “Eje-mmōn ghagū imē ihian pū, ọ ghahunmēmē ebe mirin rīlẹni, a chọ ebe o jenkọ d’a nọdị zu ikẹn. Omēni ọ hūnni, o sīkọ d’a sī enwēn ẹ, ‘M sīkọ d’e kin-azuun ụlọ hū m gha pūha.’ <sup>25</sup> O kinhēn, hūn a nī a zachanguo w’a, dōnkwamagū a, <sup>26</sup> o jēn d’e wēhēzi eje-mmōn ẹsa ọzọ ka ‘ya lẹ enwēn ẹ njo, a bīa wē d’e biri ebēhū. Onọdị onyē hū a ka njo karī kẹ ọ rī mbū.”

*Ndị Wē Gōzi Agōzi*

<sup>27</sup> Ogen Jesu gi rī e ku ihienni, okpoho ohu rī imē igunrun hū nọ gha ebahūn sī a, “Efọ mūn’i lẹ ẹran i ra wuchanrīn ihien wē gōzi agōzi!” <sup>28</sup> Kanị Jesu nọ sī, “Mba, ngōzi wū nke ndi hūn a nū oku Osolobue, e gi ẹ e bi!”

*Ihien Mē Onyē-amūma Wū Jona Wū Ahīma*  
(Mat 12.38-42)

<sup>29</sup> Ogen ndi rī e ruhe ebe Jizōsī rī gi rī e buwaye ọda, ọ nọ kumēzi, sī, “Agbōnī jọ njo! Wē sī m ghōsī wē ahīma pū-ichēn, kanī o nwōnni ahīma ọwụlẹ pū-ichēn wē jenkọ d’a ghōsī wē wezūka ihien mē onyē-amūma wū Jona. <sup>30</sup> Kẹ Jona dōn wū ahīma ebe ndi Ninivē rī, ẹrīra kẹ Nwa nke Ihian jenkọ d’a wū ahīma ebe agbōnī rī. <sup>31</sup> O ru Ogen Ichin-ikpe, eze-okpoho alī Shiba, alī hū rī azuun ndidan-mirin, jenkọ d’e lihi, shiagbu agbōnī ẹrī. Makēni, ọ gha alī hū tegbu enwēn ẹ bīa d’e gōn ntīn amamihien Solomonū—bū onyē ka Solomonū rī nwan ebeni. <sup>32</sup> O ru Ogen Okinkin-ikpe, ndi Ninivē jenkọ d’a pūha ọsheri, ma ndi agbōnī ikpe, makēni wē rogharī erogharī ogen wē gi nū ozi Jona zi—bū onyē ka Jona rī nwan ebeni!”

*Ukpẹ Hūn Rī Ehū*  
(Mat 5.15; 6.22-23)

<sup>33</sup> “O nwōnni onyē hūn a mūye ukpẹ e bu ẹ e zuemē mōbū e bu ẹ che okpuru afere. Mba, w’e buto a elu obu-ukpẹ—keni onyē ọwụlẹ banhannī gi ẹ legha ụzọ.” <sup>34</sup> “Enya i wū ukpẹ rī i ehū. Omēni ẹnya i rī mma, ukpẹ jenkọ d’e junchanrīn i ehū. Kanī omēni ẹnya i a rī mma, ishi jenkọ d’e junchanrīn i ehū. <sup>35</sup> Hunkwọ a nī ukpẹ hūn rī imē i ẹlẹ ishi. <sup>36</sup> ‘Ya wū, omēni ukpẹ junchanrīn i ehū ile, bū o nwōnni mkpamkpa ọwụlẹ rī imē ishi, ehū i ile sīkọ d’e mē ukpẹ-ukpẹ nọkẹ ebe ukpẹ nọ e nwunkpu i.”

*Jesu A Jūgbọ Ndị Itu-Farisi Lẹ Ndị-nkuzi Iwu*  
(Mat 23.1-36; Mak 12.38-40)

<sup>37</sup> Ogen Jesu gi kugū, onyē Itu-Farisi ohu nọ sī a bīa iwe ẹ d’e du ẹ ri ihien-oriri. ‘Ya ọ nọ jēnmē; ọ nọ weri ọnọdị a elu teburu ihien-oriri ahūn.

<sup>38</sup> Ogen onyē Itu-Farisi hū gi hūn nī Jesu a chanchannī ehū a kẹ wē dōn a chan n’o d’e rīmē ihien-oriri, ọ nọ tū a ẹnya. <sup>39</sup> Ya kẹ Di-nwōnni-ẹnyi nọ sī a, “Lee nwan, unū ndi Itu-Farisi a chanchan azuun mkpu lẹ afere unū, kanī ẹnya-uku lẹ eje-ihien jun imē unū. <sup>40</sup> Ndi-nzuzu! Elẹ onyē hūn mēmē azuun a mēmēzikwọ imē ẹ? <sup>41</sup> Ka we nī nwan ihien ndi hūn rī imē ẹ ye ndi igbēnyē; unū mē ẹ, m rī a gwa unū, ihien ile jenkọ d’e nwunchan nī unū.

<sup>42</sup> Nsogbu rị nị ụnụ ndị Itu-Farisi! Ụnụ a kụsonmēde ụzọ-ohu-ime-ụzọ-iri ihien e mē ofe a sụo—kē arabasi-minti kē riu kē ihien-akunkun ndi ozo rị ichen-ichen—bụ ụnụ a natọ iye onyē ọwụlę ihien run'e lę inwē ihien-osisuọ jenni Osolobue—ndini te furu ụnụ k'a gha e mē; kanị, ẹlę hụn ụnụ e gi latọ ihien ndi ahun ụnụ a kụ.”

<sup>43</sup> “Nsogbu rị nị ụnụ ndị Itu-Farisi! O sụo ụnụ nị ụnụ a nọdị isi-ocho ime ụlọ-ofufe lęzi nị wē e kele ụnụ ekele pụ-ichen ime afia ebe ihian rị. <sup>44</sup> Nsogbu rị nị ụnụ! Ụnụ nọ kę ili w'a ghafe elu ę bụ a marin wē nị ili rọ.”

<sup>45</sup> Onyē ohu ime ndi-nkuzi Iwu nọ sị a, “Onyē-nkuzi, i gha e ku ihien ndini wē, i rị a kparizikwọ ęnyi nwen!”

<sup>46</sup> Jesu nọ sị a, “Nsogbu rịzikwoni ụnụ nwen, ndi-nkuzi Iwu! Ụnụ e buyesonmē ndi ozo ibu a fụ ọrụn obubu, kanị ụnụ lę enwen ụnụ ara tinpude mkpinsi-eka ohu yenị wē ęka bu ibu ndi ahun. <sup>47</sup> Nsogbu rị nị ụnụ! Ụnụ a tụn ili ndi-amuma hụ ndi nedi ụnụ kanị gbu — <sup>48</sup> hụn ụnụ gi a ghosi nị ụnụ kwadon ihien ndi nedi ụnụ mē—makeni, uwē gbu ndi-amuma, ụnụ nwen nọ tụn ili ndi-amuma ahun wē gbu. <sup>49</sup> Ufiri ihienni kę Osolobue gi gi Amamihien ę sị, ‘M jenkọ d'e zijen ni wē ndi-amuma lę ndi-ozu pụ-ichen: wē jenkọ d'e gbu ndi hụ ime wē, kpokpo ndi hụ ime wē’ — <sup>50</sup> keni wē jụ agboni ukwere ędeke ndi-amuma ile wē gbu kete w'e kele ụwa — <sup>51</sup> ghakwori ędeke Ebelu d'e ru ędeke Zekaraya wē gbuto Ụlọ-nsọ, ęgbata Ukpo nchụ-ęjan lę Ebehụ-rị-nsọ. ęghęę, m rị a gwa ụnụ, wē siko d'a jụ agboni ukwere wē ile!”

<sup>52</sup> “Nsogbu rị nị ụnụ ndi-nkuzi Iwu! Ụnụ e wepugwo isafin amamihien: ụnụ lę enwen ụnụ abanyeni, ụnụ eyeni ni ndi rị a cho nị wē banye efe banye!”

<sup>53</sup> Ogę Jesu gi ghagwu ebahun pụ, ndi-nkuzi Iwu lę ndi Itu-Farisi nọ kọriama n'a ọda-ọda, juchanma a ọnu ihien bu ọda, <sup>54</sup> a cho ihien rị a ọnu, keni wē hụn ihien wē e gi kwondon ę.

## Isi Nke Mmẹbụọ

*Gbakwoni Nị Ihunnai Osọ!*

*(Mak 10.26-27)*

<sup>1</sup> Kę mmadu nnu ole-lę-ole don rị a gbakikome, nke wu nị wē hụ a zọ ibe wē ukw, Jizosi nọ bu ụzọ sị umu-azuun a, “Kpachanpu nị ęnya banyeni yisti\* ndi Itu-Farisi—hụn wu ihunnai wē. <sup>2</sup> O nwonni Ihien ọwụlę kpumeni hụn jenkoleni d'e kpupu; o nwonni ihien zuerini hụn jenkoleni d'a wa. <sup>3</sup> 'Ya wu, ihien ọwụlę ụnụ ku ime ishi, ihian jenkọ d'a nū a ifonrin-ifon; ihien ọwụlę ụnụ gunma enwen ụnụ ime-ulo ka-uka ku, ihian siko d'e gi ę yi oro elu ulo.”

*Onyē Wē K'a Tụ Egun Ẹ*

*(Mat 10.28-31)*

<sup>4</sup> “Ndi ọwu m, m rị a gwa ụnụ, atule ni egun ndi e gbu ẹhụ sụo bụ o nwonzini ihien wē siko d'a s'ęka mē kari ọhun. <sup>5</sup> Kama, nị m ghosi ụnụ onyē ụnụ siko d'a tụ egun ę: tụ nị egun Osolobue, onyē hụn o mē ni o gbuchanrin ẹhụ, o nwonghözikwo ikęn o gi a tụ ihian e ye okun-mmọn. ęghęę, tụ nị egun ę! <sup>6</sup> Ẹlę isen 'ikobo' ẹbụo kę w'e re achu† Kanị, Osolobue ara zọ kę akp'ohu ime nnunụ ndini. <sup>7</sup> Kę ntutu rị ụnụ isi, Osolobue a gungwo a. Atule ni nwan egun: ụnụ ka achu mkpa a rị ebe Osolobue rị—osun'a nị achu bu ọda rọ!”

*Ikweri N'i Wu Nke Kraisti Lę Ighori Nị Y'ele Nke Ẹ*

*(Mat 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

\* **Isi Nke Mmẹbụọ:1** yisti: ihien bredi gi a fụ † **Isi Nke Mmẹbụọ:6** sparo

<sup>8</sup> “M rị a gwapu unu ezioku, onye owule no id'anya ihian kwere n'o wu nke m, mmẹ wu Nwa nke Ihian jenkọ d'a no id'anya ndi mmọn-ozị Osolobue kwerezikwọ nị onye hụ wu nke m.” <sup>9</sup> Kanị, onye no id'anya ihian ghorị nị ele nke m, mmẹ wu Nwa nke Ihian jenkọ d'a no id'anya ndi mmọn-ozị Osolobue kuzikwọ nị onye hụ ele nke m.” <sup>10</sup> “Ozozi, we siko d'a gbagharị onye owule kuja oku mmẹ wu Nwa nke Ihian, kanị agbagharikọ we onye owule kuja oku Mmọn-nso. <sup>11</sup> Ogen we jenkọ d'e gi wehe unu ulọ-ofufe mọbu ebe ndi hun a kinị mọbu ndi-nze rị d'e kin unu ikpe, ehuekwọle nị uhue ke unu k'a dọn kinrin onu unu mọbu ihien unu k'e ku. <sup>12</sup> Makeni, ogen hụ ru, Mmọn-nso jenkọ d'a kuzi unu ihien furu unu k'e ku.”

### *Ilu We Gi Odafin Nzuzu Ta*

<sup>13</sup> Okennye ohu rị ime igunrun hụ nọ sị Jizosị, “Onye-nkuzi, dodo gwa nwene m n'o keye m uku nedi enyi lato nị enyi.” <sup>14</sup> Jizosị nọ sị a, “Owu m, onye tume m onye a hannị unu ebụo enen mọbu onye e keni unu ihien?”

<sup>15</sup> 'Ya o nọzi sị we, “Kpachanpukwọ nị enya, unu e gbondon enwen unu make udi enya-uku owule gha a rị ime ndun unu; makeni, ele ihien ihian nwon wu ezigbo ndun a, osuon'a n'o meke odafin.” <sup>16</sup> 'Ya Jizosị nọ ta nị we iluni: “O nwon okennye ohu wu odafin, hun nwon alị. Alị hụ nọ men'e ihien oda-oda. <sup>17</sup> O nọ sị enwen e, 'Enwon m ebe siko d'e zu m buto ihien ugbo m. Kinị ke m jenkọ d'e me?” <sup>18</sup> O nọ sị enwen e, 'Lee ihien m siko d'e me: m k'a totusonme oban m ile, tun ndi kanị we; ebefu ke m jenkọ d'e donme oka m le ihien m ndi ozọ. <sup>19</sup> Ogen hụ, m k'a sị enwen m, “Enwen m, y'e nwonguo ihien ile rị mma siko d'e zu i bi ahua bu oda lalani! Eyezile enwen i nsongbu! Ri! Ra! Efo ya suoma i usuo!” <sup>20</sup> Kanị Osolobue nọ sị a, ‘Onye nzuzu! Uhinhinni ke we jenkọ d'a napu i ndun i—onye jenkọ nwan d'e nwonrin ihien ndini ile i buto nị enwen i?’ ”

<sup>21</sup> Igi mekin iluni, Jizosị nọ sị, “Enina k'o rị nị ndi hụ a kpatọ nị enwen we aku-le-uba kanị ele we odafin ime ihien Osolobue.”

### *Ehuele Uhue, Gi Osolobue Dọn Enya (Mat 6.25-34)*

<sup>22</sup> 'Ya Jesu nọ sị umu-azun a, “Ya ke m gi rị a sị unu ehuele uhue ihien unu jenkọ d'e ri rị ndun mọbu ekwa unu jenkọ d'e yi. <sup>23</sup> Ndun ka ihien-oriri; ehie ka ekwa. <sup>24</sup> Lekpo nị nnunu: w'a ra kun mkpuru mọbu we ihien-ugbo; w'a ra nwon mmughe mọbu oban w'e buto ihien—kanị Osolobue hụ e ye we ihien-oriri! Bu unu kade mkpa a rị oda-oda kari nnunu! <sup>25</sup> Onye ime unu siko d'a saeka gi uhue o rị e hue gi mgbahunme okuloku ohu tocheni? <sup>26</sup> Omeni y'a s'eka me ihien mehan ntin enina, k'i rị nwan e songbuni enwen i banyeni ihien ndi ozọ?

<sup>27</sup> Lekpo nị ke obobo ofia don e sue: w'a ra nungbu enwen we mọbu kpa ekwa—kanị m rị a gwa unu nị, ke eze wu Solomonu eyini ihien owule rihan mma ke obobo ohu ime ndini. <sup>28</sup> Omele Osolobue e yime efifia ihien rị mma enina—efifia hun a rị ebeni tanni, eki fon a tu w'a ye okun, o yimeko unu hun ka mma? Euu, ndi okukwe-nta!

<sup>29</sup> 'Ya wu, atole nị e ro ihien unu jenkọ d'e ri le ihien unu siko d'a ra; esongbule nị enwen unu banyen'e. <sup>30</sup> Makeni, ndi ghalenị e fe Osolobue ime uwa ile a chusonme ihien ndini—bu Nedi unu a maringho nị ihien ndini rị unu mkpa.

<sup>31</sup> Kama, chomagude nị Alị-eze e—o siko d'e yezikwọ unu ihien ndini we.”

### *Kpatọ Aku-le-uba Elu-igwee (Mat 6.19-21)*

<sup>32</sup> “Umu-atunrun m, atole nị egun, makeni o suo Nedi unu usuo n'o ye unu Alị-eze. <sup>33</sup> Repu nị ihien unu nwe, we egbo e ye ndi igbenye, unu e gi uzoni mememe nị enwen unu ekpa hun ghalenị e wiwi, wuru ndi nwe aku-le-uba ghalenị

a guu aguu ime elu-igwee. Ebēhū, ohin asako ẹka ru ẹ; ẹkika a sakọ ẹka ripu wẹ. <sup>34</sup> Makeni, ebe aku-le-uba unu ri, iya ke obi unu jenkọ d'a rizi.”

### *Kwademe Ni, Ni Di-nwōnni-ēnyi Lala*

<sup>35</sup> “Kwademe ni ọrūn; hūn n'a nị ukpẹ unu e nwunsonme; <sup>36</sup> nọ nị kẹ idibo ri e che nna wẹ n'ọ gha oriri agbamehuhuo lua. O lua, dụ ẹka, keni unu saeka gunpu n'a ọzọ ozigbo. <sup>37</sup> O jenkọ d'a ri nị idibo ndi hūmma omēni nna wẹ a lua, hūn a nị wẹ mu enya, kwademe, e che ẹ! M ri a gwa unu ezioku, o jenkọ d'a si wẹ weri ọnodi wẹ teburu, o konrin, gi ẹka a buye wẹ ihien-oriri. <sup>38</sup> O siko d'a ri nị idibo ndi ahunmma ọwuni oge o gi lua—o sọ n'a nị ime abali mobu igirigi utuntun k'o gi lua—o hūn a nị a kwademe guo wẹ!

<sup>39</sup> Marinkwo nị nị omēni onye nwon ọlọ te marin oge ohin e gi bia, o ke nị a gbukpo iwe ẹ banhan. <sup>40</sup> 'Ya wu nị unu le enwen unu jenkọ d'a kwademezikwo, makeni Nwa nke Ihian siko d'a bia oge unu tuleni enya a.”

### *Odibo Furu Wẹ Gi E D'anya Ra Hūn Furulen?* (Mat 24.45-51)

<sup>41</sup> Pita nọ si, “Di-nwōnni-ēnyi, enyi kẹ i ri a tu nị iluni ra i ri a tu nị ihian ile ya?” <sup>42</sup> Di-nwōnni-ēnyi nọ za, si, “Onye wu onye-nlepu-anya ahun furu wẹ gi e d'anya, hūn marin ihien, hūn nna a tume n'ọ lehu n'a idibo ri ọlọ a enya, e ye wẹ ihien-oriri wẹ oge o furu? <sup>43</sup> O jenkọ d'a ri n'a mma omēni nna a lua, o hūn a n'ọ hū e me ihien ahun o si a me! <sup>44</sup> Ezioku kẹ m ri a gwa unu, nna a ahun jenkọ d'e we ihien ile o nwẹ che ẹ ẹka lepu enya.”

<sup>45</sup> “Kani, omẹle odibo hū a si enwen ẹ, ‘Nna m e biekezi d'a lua’, o gbume idibo ibe ẹ hoduni ili—kẹ ikennyẹ kẹ ikpoho—e ri, a ra, a ra manya a tu, <sup>46</sup> 'ya wu nị nna a jenkọ d'a lua idumuzi—uhuohin odibo hū tuleni enya a le oge hūn o marinleni. O siko d'a jakika a, we ẹ che ebe ndi nnupu-isi ri.”

<sup>47</sup> “Odibo hūn marin ihien nna a cho n'ọ me, bu o kwademeni enwen ẹ n'ọ me ẹ mobu o men'e, wẹ siko d'a fian a mkpinsin oda-oda. <sup>48</sup> Kani, odibo hū marinleni ihien nna a cho bu o me ihien w'e gi a fian mkpinsin, wẹ jenkọ d'a fian a hūn buleni oda.”

“Ihien bu oda kẹ w'a tu enya a ẹka onye wẹ ye ihien bu oda; kani, hūn ka oda kẹ w'a tu enya a ẹka onye wẹ ye hūn ka oda.”

### *Jesu E Kebe Ihian* (Mat 10.34-36)

<sup>49</sup> “M bia d'a mu okun ye uwa; k'ọ ri m, o dunmaguole! <sup>50</sup> Kani wẹ jenk'e gi afunfun meguu m mirin-Chuku; ehū efuko m d'e ru nị e meguu m ya wu mirin-Chuku. <sup>51</sup> Unu ri e ro nị m bia d'e me ihian ile henrin ohu elu uwa? Mba, ezioku kẹ m ri a gwa unu, ele iri-ohu kani nkebe. <sup>52</sup> Gha oge nni jenme, mmadu isen hūn ri ezi-le-ulo siko d'e kebe make ufiri m: eto gha a lusun ebuo oge, ebuo hū a lusun eto; <sup>53</sup> nedi ihian gha a lusun nwa a okennyẹ, nwa-okennyẹ hū a lusun nedi ẹ; nne gha a lusun nwa-a-okpoho, okpoho hū a lusun nne ẹ; nne-di siko d'a gha a lusun nwunye nwa a, nwunye ihian jenkọ d'a gha a lusun nne-di ẹ.”

### *Ighota Ihien Ri E Meni* (Mat 16.2-3)

<sup>54</sup> Jizosi nọ sizikwo ndi hū, “Unu hūn kẹ mirin ri e ru azuun ndidan enya-anwun, unu si nị mirin jenkọ d'e zue—o zue. <sup>55</sup> Unu hunzi a nị ufere gha azuun ndidan-mirin fehe, unu si nị uwowo jenkọ d'a ri—o me. <sup>56</sup> Ndi ihunnai! Unu ma kẹ w'e lee ali le igwere enya e ku kẹ uhuhin jenkọ d'a ri; ki hain unu gizileni a saeka e ku ihien ihien ri e me oge nni ri a ghosi?”

*Iyü Lẹ Onyẹ Ikpe I Dọnkwo Egwa*  
(Mat 5.25-26)

<sup>57</sup> “Kị haịn ụnụ gileni a marinde ihien ri mma ụnụ jenkọ d'e mẹ? <sup>58</sup> Liliima ni iyü lẹ onyẹ-ikpe i dọn, ụnụ gini d'e ru ọgwa, amangbe ọ dọkpun i ye ọka-ikpe, ọka-ikpe e we i ye onyẹ ẹwuru-ogi—ọ tū i ye ime ụlọ-ngan. <sup>59</sup> M ri a gwa i ezioku, i k'a tọ ebahun d'e ru ni y'a hanchanrin ihien ile wẹ be i—d'e rude ikọbọ ka ntin.”

## Isi Nke Mmèbù

*Rogharị! I Jụ, Y'a La Ntikpọ*

<sup>1</sup> Ogen ohu hụ kẹ ndi hụ ime ndi ri ebẹhụ gi gwa Jesu oku ndi Galili hụ Paileti gbu ebe wẹ ri a chụye ni Osolobue ejan, gi edeke wẹ gwọ ejan ahun wẹ ri a chụ. <sup>2</sup> Jesu nọ shiarị wẹ, si, “Ụnụ ro ni ihien mẹ ndi Galili hụ ghosị ni uwe ka ndi Galili ndi ọzọ ile njo e mẹ? <sup>3</sup> Mba! M ri a gwa ụnụ ni omeni ụnụ lẹ enwen ụnụ erogharini, ụnụ ile siko d'a lazikwo ntikpọ kẹ wẹ. <sup>4</sup> Ra ụnụ ro ni mmadu mmesato ahun ụlọ-nche uku ahun ri Siluam dangbu ka ndi ọzọ ile bi ime Jerusalem njo e mẹ? <sup>5</sup> Mba! M ri a gwa ụnụ ni omeni ụnụ erogharini, ụnụ ile jenkọ d'a la ntikpọ kẹ wẹ.”

*Ilu Jesu Gi Osisi Figi Mileni Mkpuru Ta*

<sup>6</sup> 'Ya Jesu nọ ta ni wẹ iluni: “Okennyẹ ohu kụ figi ime alị-vaini a. Ọ hụ a chọha mkpuru elu figi hụ, ọ hunni. <sup>7</sup> Ọ nọ si onyẹ hun e lepun'a alị vaini hụ ẹnya, 'Lee ẹ, kete ahua ẹtọ ẹnwaịn kẹ m biama d'a chọ mkpuru elu figini, ahunni m. Gbutu ẹ! K'ọ ri e wiwini alị?’ <sup>8</sup> Kani, onyẹ e lefu ugbo hụ ẹnya nọ si a, 'Di-ọkpa, dodo hapuzi a ahua ohu sọ, ni m hun ụzọ guhunmẹ ẹ, buche ẹ ejan hun e mẹ ihien. <sup>9</sup> Omeni ọ mị mkpuru akan-ile, ọ hụ mma; kani, ọwuni ọ mini, n'i siko d'e gbutu ẹ, y'e gbutu ẹ.’ ”

*Jizosị A Zụọ Okpoho Eje-mmọn Hieme*

<sup>10</sup> Ụhụọhin Izu-iken ohu, Jesu ri ụlọ-ofufe ohu, a kuzi. <sup>11</sup> Okpoho ohu eje-mmọn ri ime ẹ ri ebẹhụ. Eje-mmọn hụ hieme ẹ kete ahua mmesato—nke wu ni a ra saeka tnpụ. <sup>12</sup> Ogen Jizosị gi hun a, ọ nọ kpọche n'ẹ, si, “Okpoho, y'a dnhinole emu i!” <sup>13</sup> Ya Jesu nọ bu ẹka kwasị a, ọ nọ tnpụ ozigbo; ọ nọ jama Osolobue mma.

<sup>14</sup> Kani iwe nọ we onyẹ-isi ụlọ-ofufe ni Jizosị zụọ emu Ụhụọhin Izu-iken, ọ nọ si ndi ri ebẹhụ, “Akpụ-ụhụọhin isin ri a hun furu ẹnyi e gi run ọrun—bia ni ogen hụ d'a zụọ isi, ẹlẹ Ụhụọhin Izu-iken!” Ọ hụ e ku ẹ, e kudonzi.

<sup>15</sup> Di-nwonn-ẹnyi nọ si a, “Ndi ihunnai! Onyẹ-onyẹ ime ụnụ a topu oken-efin ẹ mọbụ jaki ẹ ụlọ-anụ wẹ limetọ a Ụhụọhin Izu-iken, du ẹ e si ebe ọ jenkọ d'a nọ ra mirin; ẹlẹ iya?”

<sup>16</sup> “Lee ni nwan okpohoni: nwa Ebrahim hun Ekwensu kẹn ẹgbun kete ahua mmesato; ọ runi hun w'a topu Ụhụọhin Izu-iken?” <sup>17</sup> Ogen ọ gi ku ihienni, ifenren nọ mẹ ndi inenren ẹ. Kani igunrun ahun ri ebẹhụ hụ a ghoghọ make ihien ile a tū ẹnya ọ ri e mẹ.

*Ilu Jesu Gi Mkpuru Mostadi Ta*  
(Mat 13.31-32; Mak 4.30-32)

<sup>18</sup> 'Ya Jesu nọ nwan si, “Kini kẹ Alị-eze Osolobue yi? Kini kẹ m'e gi ghosị k'ọ nọ? <sup>19</sup> Alị-eze Osolobue nọ kẹ ebe onyẹ ohu nọ weri mkpuru mostadi, kụn a ye ugbo-nta a, ihien akunkunni e sue, henrin osisi, nnunụ nọ bia d'a kụ ẹkụw wẹ ye agalaba a.”



*Ilu Jesu Gi Yisti Brędi Gi A Fụ Ta*  
(Mat 13.33)

<sup>20</sup> Jesu nọ sịzi, “Kini kę m'e gi ghosị kę Ali-eze Osolobue nọ? <sup>21</sup> Enina k'ọ nọ: ọ nọ kę ebe okpoho ohu nọ weri ękẹrę yisti brędi gi a fụ, gwogbame 'ya lę adana oka ęto wę gwe—d'e ru ni wę ile a fuchanrin.”

*Onumuzo Hun Mę Mwara*  
(Mat 7.13-14, 21-23)

<sup>22</sup> Ebe Jesu jęnkọ Jerusalem, ọ hụ a banyesonmę obodo ndi hi-ogbe lę ndi mę ękẹrę-ękẹrę, a kuzi ndi ri imę wę. <sup>23</sup> Onyę ohu nọ jụ a ajuju, si, “Di-nwonnienyi, ndi buleni oda sụọ jęnkọ d'e nwe nzuopuha?” Jesu nọ si wę, <sup>24</sup> “Gikwo ni ndun ile unu nwe lilima ni unu banye onumuzo hụ mę mwarara! Makeni ndi bu oda jęnkọ d'e mę ni wę banye, kanị asako wę ęka.”

<sup>25</sup> “Makeni, onyę nwe ụlọ ma-ama gunma uzọ, unu e turu ezi ebahun duma ęka onumuzo, a si, ‘Di-nwonnienyi, dodo gunpuni enyi uzọ!’ O jęnkọ d'a za unu, si, ‘Amarin m ebe unu gha bia!’ <sup>26</sup> Ogen hụ, unu jęnkọ d'e kumę, si, ‘Ele enyi lę iyu wi ri, ra? Y'a nọguozide ogbe enyi kuzi!’ <sup>27</sup> Kanị o siko d'a si, ‘Amarin m ebe unu gha bia! Gha ni ebe m ri pu, unu ile hun e mę njo!’ <sup>28</sup> Ikwan-ekwa lę ita nkwenren-eze jęnkọ d'a ri ogen unu jęnkọ d'e gi hun Ebrahim lę Aziki lę Jekopu lezikwo ndi-amuma ile imę Ali-eze Osolobue, bu a tu wę unu lę enwen unu ye ezi!”

<sup>29</sup> “Ihian jęnkọ d'a gha ebamin-enọ uwa bia d'e ri oriri imę Ali-eze Osolobue—wę k'a ghasonmę azuun owuwa-enya-anwun lę ndidan enya-anwun lę azuun ugu lę ndidan-mirin bia. <sup>30</sup> Ezie, o nwongho ndi kpa azuun ogeni jęnkọ d'a wuru ndi bu uzọ ogen ahun lę ndi bu uzọ kikenni hun k'a wuru ndi kpa azuun.”

*Obodo Jerusalem Ri Jizosi Obi*  
(Mat 23.37-39)

<sup>31</sup> Ogen ohu hụ, ndi hụ imę ndi Itu-Farisi nọ bia d'e kunrun Jizosi, si a, “Ghakwo ebeni pu, makeni Herodu cho n'o gbu i!” <sup>32</sup> Jesu nọ si wę, “D'a gwa ni ni m ufu ahun e mę ero ni m si, ‘Gon ntin, m ri nwan a chupu eje-mmọn, a zuo emu tanni, ekile e mezi m erira, hun mę ę akpu-uhuohin ęto, a runchanrin m orun m.’ ”

<sup>33</sup> Jesu nọzi si, “K'osileri, m pukọ apuko—m siko d'a riri uzọ tanni lę ekile lę nwenę-eki—makele Jerusalem sụọ kę wę nọ e gbu onyę-amuma—onwonzini ebe ozọ.”

<sup>34</sup> “Euu Jerusalem! Jerusalem!! Obodo hun e gbu ndi-amuma, e gi omuma a magbu ndi wę zihen'e! Mgbe ole-le-ole kę m chopu ni m kponkikome ndi ri imę i kę nneku-ohuhu don e kponkikome umu a e ye nku ę, kanị y'a nini m! <sup>35</sup> Lee ę, a la wę nwan Ụlọ i ton'i! M ri a gwa i ni y'a hunkozị m d'e ru ogen i jęnkọ d'a si ‘Onyę hụ gi ęfan Di-nwonnienyi a bia wu onyę wę gozi agozi.’ ”

## Isi Nke Mmęno

*Jesu A Zuo Okennye Ehu A Fun*

<sup>1</sup> Uhuohin Izu-iken ohu, Jizosi nọ jęn d'e ri ihien-oriri iwe onyę ohu imę ndi isi ndi Itu-Farisi; ndi ri e ke Jizosi hụ e ke ę. <sup>2</sup> Ya kę okennye ohu ehu a fun nọhu puha ihun Jizosi ebęhu. <sup>3</sup> Jesu nọ jụ ndi-nkuzi Iwu lę ndi Itu-Farisi, si, “Iwu e kwerigho ni wę zuo emu Uhuohin Izu-iken ra o kwerini?”

<sup>4</sup> Kanị wę ile a gba nkintin. Ya Jesu nọ weri okennye hụ, zuo a, si a lama. <sup>5</sup> Ya ọ nọ si wę, “Omęni nwa i okennye mọbu oken-efin i danban omi Uhuohin Izu-iken, y'e wepuhako a ozigbo?” <sup>6</sup> Kanị, asani wę ęka za ihien owule.

*Iwelua-Enwen-Ihian-Ali Lę Imę Ni Ndi Igbennye Ohunma*

<sup>7</sup> Jesu a hun ke ndi obia ri a horisonme isi-oché, o no kuzime we, si, <sup>8</sup> “Ogen owule we kpó i oriri-agbamehuhuo, ejenkwóle d'a ndi ali isi-oché. Ikenkwó o nwon onye ka i mkpa a ri hun we kpózi oriri hu. <sup>9</sup> Ogen hu onye hu kpó unu ebuo oriri jenko d'a bia d'a si i, ‘Owu m, lihi otó ni onyeni ndi ali.’ Ogen hu ifenren e megbu i, y'e gi ifenren jenme nwan d'a ndi ali oché mmaka. <sup>10</sup> Kama, we kpó i oriri, jen d'a ndi ali oché mmaka, keni onye hun kpó i oriri bia, o si i, ‘Owu m, bia d'a ndi ali isi-oché.’ Ogen ahun ogho e jun i ehú ihun ndi we kpó 'yu le we oriri ahun.”

<sup>11</sup> “Makeni onye wesi enwen e enu, e wetu w'e ali; onye welua enwen e ali, e wesi w'e elu.”

<sup>12</sup> 'Ya Jizosi no si onye hun kpó a oriri, “I kpó oriri, akpóle ndi owu i mobu umune i mobu ndi-idafin ibe i amangbe w'a kpogwari i—o wuru ni a kukunguó we i ugwo.”

<sup>13</sup> “Kama, i kpó oriri, kpó ndi igbennye le ndi nguro le ndi uku rileni iken le ndi enya-ishi.”

<sup>14</sup> “I jenko d'e nwehen ngozi makeni asa we eka kukin i y'e—Osolobue siko d'a kukin i y'e uhuhin hu ndi ri ochan k'a gha onwun lihi.”

### *Ilu Jesu Gi Ndi We Kpo Oriri Hi-ogbe Ta* (Mat 22.1-10)

<sup>15</sup> Ogen onye ohu ime ndi hu bia oriri hu gi nu ihienni, o no si, “Ndi hu siko d'e ri oriri hu ime Ali-eze Osolobue e nwekekwo ewere!”

<sup>16</sup> Jizosi no si a, “Okennye ohu kpó oriri hi-ogbe; o no kpó ndi bu oda oriri ahun. <sup>17</sup> Ogen oriri hu e ru, o no zi odibo e d'a gwa ndi o kpó oriri, si we, ‘Bia ni ni a kwademeguó we ihien ile!’ ”

<sup>18</sup> “Kani, we ile no kume ihien jenko d'e me we abiale. Onye ibuzo si odibo hu, ‘M nonhu ali; m siko d'e jenri d'e lele e. Dodo, asa m eka bia.’ <sup>19</sup> Onye ozo no si, ‘M nonhu oken-efin iri we gi a run ugbo, m jenko nwan d'e lele we—dodo asa m eka bia.’ <sup>20</sup> Onye ozo si, ‘M luhu nwunye ma!—Asa m eka bia.’ <sup>21</sup> ‘Ya odibo hu no bia d'a gwa nna a k'o jen. Olulu no bume onye hu nwe ulo, o si odibo e, ‘Jensonme nwan ogbara-ogbe le uzo-upu ozigbo, d'e wehesonme ndi igbennye le ndi-nguro le ndi enya-mpin le ndi uku we rileni iken.’ <sup>22</sup> Omeguú, odibo hu no bia d'a si a, ‘Di-okpa, e meguo m ihien i zi m, kani ebuhu eke junkwo.’ <sup>23</sup> Ya nna odibo hu no si a, ‘Shi nwan uwaya le nwa-ozue: lilima n'i me ihian bia—keni ulo m jun. <sup>24</sup> M ri a gwa unu ni o nwonni akpu onye ohu ime ndi hu we bu uzo kpó hun jenko d'a danmin ihien-oriri m!’ ”

### *Ihien Isón Jesu Chọ* (Mat 10.37-38)

<sup>25</sup> Igurun ihian sonko Jesu, o no gbehuto, si we, <sup>26</sup> “Onye owule hun bia d'e kunrunni m, bu ihien m asuon'a kari ihien nedi e le nne e le nwunye e le umu a le umune-e-ikennye le umune-e-ikpoho—eghee, ke ndun a de, o sako eka wuru nwa-azuun m; <sup>27</sup> onye owule buruleni obe e sonme m asako eka wu nwa-azuun m.”

<sup>28</sup> “Onye owule ime unu hun cho n'o tun oken-ulo ebuko uzo ndi ali, chopuhaguú ihien jenko d'a ban n'a—n'o marin ke o nwongho ego jenko d'e zu e runchanrin a? <sup>29</sup> Omeni y'e meni erira, i gbeguú iyetó a ni y'a saziní eka tunguú a, onye owule hun ihien meni siko d'a mu i emu. <sup>30</sup> We jenko d'a si, ‘Onyeni jen d'a tunma ulo bu o sani eka tunguú a!’

<sup>31</sup> Ra o nwede eze jenko d'e kunrun eze ozo hun lala d'a luson e agha, hun jenkoleni d'e bu uzo ndi ali leleguú ke n'o saeka gi mmadu nnu isen-kwasí-ogun o nwe luson eze hu gi mmadu nnu iri-kwasí-ogunnai lala d'a luson e

agha? <sup>32</sup> Omēni ọ sako ẹka, o siko d'e zi ozi jenni eze hun-ẹbo oge o keleni nokunme e—keni we ku ke w'e me don.”

<sup>33</sup> “Erirazi kwọ, o nwonni onye owule ime unu hun jenko d'a s'eka wu nwa-azun m mmani o latochanrin ihien ile o nwon!”

### *Nnu Tuhu Usuo A* (Mat 5.13; Mak 9.50)

<sup>34</sup> “Nnu ri mma; kani omēni nnu e tuhu usuo a, nani ke we jenko d'e gi me e n'o suomazi usuo a? <sup>35</sup> O nwonni erere o ban: o rikọ mma ali; o rikọ mma ihien we gi e ye ihien-akunkun. W'a m'a e tuhu. Onye hun nwon ntin o gi a nu ihien, y'a nu.”

## **Isi Nke Mmisen**

### *Ilu Jesu Gi Atunrun Tuhuni Ta* (Mat 18.12-14)

<sup>1</sup> Uhuohin ohu, oge ndi ile hun a na ugwo-isi le ndi we gi njo marin gi ri a bia d'e gon Jizosi ntin, <sup>2</sup> ndi Itu-Farisi le ndi-nkuzi Iwu no denwinwinma, a si, “Okennyeni a nabanhan ndi njo, e son we e ri ihien-oriri.”

<sup>3</sup> Ya Jizosi no ta ni we iluni: <sup>4</sup> “Omēni onye ohu ime unu nwe atunrun ogun-isen, ni ohu e tuhu ime we, kini k'o jenko d'e me? O hapuko ohu-aria-ogun-isen hu ogige ebenu we ri a kpa nni d'a cho ohu hu tuhuni d'e ru mgbe o hun a? <sup>5</sup> O hun a, o ghoghoma—nke wu ni o siko d'a pa a che uvun, <sup>6</sup> bulua a ulo. O ru ulo, o kpogbama ndi owu a le ndi bikunme n'e, si we, ‘Son ni m ghoghọ, makeni a hunguo m atunrun m te tuhuni.’ <sup>7</sup> M ri a gwa unu ni erira ke ighogho jenko d'a ri elu-igwee oda-oda make ufiri onye-njo ohu rogharini kari ndi ezi-omume ohu-aria-ogun-isen hun o me ni o rini mkpa ni we k'e roghari.”

### *Ilu Jesu Gi Egho Tuhuni Ta*

<sup>8</sup> “Ra, omēni okpoho donme egbo orun akpu-uhuhin iri, egbo orun akpu-uhuhin e tuhu, k'o jenko d'e me? Ele o jenko d'a mnye ukpe, zachanrin ulo a, cho a itan, cho a imon—d'e ru mgbe o hun a? <sup>9</sup> O hun a, o kpokikome ndi owu a le ndi bikunme n'e, si we, ‘Son ni m ghoghọ makeni a hunguo m egbo m te tuhuni.’ ” <sup>10</sup> “M ri a gwa unu ni erira ke ighogho don a ri ebe ndi mmom-ozu Osolobue ri make ufiri onye-njo ohu rogharini.”

### *Ilu Jesu Gi Nwa Kpahuni Ta*

<sup>11</sup> Ya Jizosi no siri, “Okennyeni ohu mu ikennyeni ebuo. <sup>12</sup> Hun-nta no si nedi e, ‘Baba, kebe ihien ile, y'e ye m hun k'e runi m.’ ‘Ya o no kebe ni we ihien ile o nwe. <sup>13</sup> O ke mēhu akpu-uhuhin ole, hun-nta no kpokwame ihien ile we keye e, bu e re, gha ulo pu, si ali ohu teni, ebahun k'o no ritita ego e ebe o ri e bi obibi nwonleni isi.”

<sup>14</sup> Oge o gi riguu ihien ile o nwon, oken unwan no mugbama ali hu, elu no fuma a. <sup>15</sup> ‘Ya o no jenne d'a runma ni onye ali hu orun. Onye ahun no zi e si ebe o no a zun ezin d'e yeme ezin ndi hu ihien-oriri. <sup>16</sup> O te ri a n'o gi ihien-oriri ezin e gbọn egun, kale o nwonni onye y'e ihien owule.”

<sup>17</sup> Oge uche e gi kinhen, o no si, ‘Ke ndi ile nedi m we orun nwon hun w'e ri e rihodu, mme nwen hu ebeni a ka enwen m egun?’ <sup>18</sup> ‘M jenko d'e lihi, buru nedi m; m jenko d'a si a, ‘Baba, e meole m elu-igwee njo, mezikwo 'yu le enwen i njo. <sup>19</sup> Efuruzini m onye we siko d'a kpo nwa i; weri m ke onye ohu ime ndi hun i we orun.’ ”

<sup>20</sup> Ya o no buli, buru nedi e. Kani, ebe o ri ebe teni, nedi e no lechen'e; omiken e no me nedi e oda-oda, 'ya o no gbaburu nwa a, dide e, su e onu. <sup>21</sup> Ya nwa a no

sị nēdi ẹ, ‘Baba, e meọlẹ m elu-igwee njo, mezikwo ‘yu lẹ enwẹn i njo, efuruzini m onye w’a kpọ nwa i\*!’

<sup>22</sup> Kani, nēdi ẹ nọ kpọ ndi idibo ẹ, sị wẹ, ‘Ogbahu-ogbahu! Wẹhe ni ẹkwa hun kachanrin mma yime ẹ! Yime n’ẹ ọla mkpinsi-eka! Yimen’ẹ akp’uku! <sup>23</sup> Wepuha ni nwa-efin ahun kachanrin mma ẹnyi zuntọ ni unu gbu ẹ! Ni ẹnyi ri ni oriri, ni ẹnyi ghoghọ— <sup>24</sup> makeni nwa m ni te nwunhun anwunhun, kani ọ ri nwan ndun; o te tuhu etuhu, kani a hinguo m’a nwan.’ Wẹ nọ rime oriri, ghoghoma.”

<sup>25</sup> “Ogen hu, nwa a hun kani ri ugbo. Ogen o gi lala, o rume ẹhu ọlọ, ọ nọ nu ukwere egu wẹ ri a kpọ, e ten. <sup>26</sup> ‘Ya ọ nọ kpọ odibo ohu, ju a, sị, ‘Kini ri e me?’ <sup>27</sup> Odibo hu nọ sị a, ‘Nwene i bia abia; nēdi i e gbuguo nwa-efin ahun kachanrin mma wẹ zuntọ, makeni o nwehenzi nwa a ebe ọ ri ndun, o nwonni ihien men’e.’ <sup>28</sup> Iwe nọ weme nwene ẹ hun kani, nke wu ni o kwerini banye ime ọlọ; ‘ya nēdi ẹ nọ puha, rioma a. <sup>29</sup> Kani, ọ sị nēdi ẹ, ‘Lee ẹ, kete ahua ole-le-ole m ri a run n’i ke igbon, enuputuni ni m’i isi. Kani, y’e yetuden m ke nwa-ewu mmaka ni mme lẹ ndi ọwu m gi ri oriri! <sup>30</sup> Kani, nwa i ni gigu ihien i ile bupu igbaraja a lua nwan, y’e gbun’e nwa-efin hu kachanrin mma ẹnyi zuntọ!’ <sup>31</sup> Ya Nēdi ẹ nọ sị a, ‘Nwa m, mme lẹ yu richanrin ebeni, ihien ile m nwon wu nke i. <sup>32</sup> Kani, o furu ni ẹnyi ri oriri, ghoghọ, makele nwene i ni te nwunhun anwunhun, kale ọ ri nwan ndun; o te tuhu etuhu, kani, a hinguo w’a nwan.’ ”

## Isi Nke Mmisin

### *Ilu Jesu Gi Onye-nlepụ-nya Nwe Ako Ta*

<sup>1</sup> Jizosi nozi sị umu-azuun a, “O nwon odafin ohu, hun nwon onye e lepun’a ihien ẹ ẹnya. Odafin hu nọ numa ni onye hu ri e lefun’a ihien ẹnya ri e ritita ihien ẹ. <sup>2</sup> Ya ọ nọ kpọ a, sị a, ‘Ki wu ihienni m ri a nu ni ‘ya ke i ri e me? Kowachanrin ni m k’i don run—makeni y’e lepukozi ihien m ẹnya.’ <sup>3</sup> Onye nlepụ ẹnya hu nọ sị enwẹn ẹ, ‘Hunni nna m jenko d’a चु m nwan orun, kini ke m jenko d’e me? Enwe m ndun m’e gi run orun-ugbo, bu ifenren aniko m rio urio. <sup>4</sup> A maringuo m nwan ihien m jenko d’e me, omeni a चु wẹ m orun, keni m hun ndi jenko d’a nabanhan m iwe wẹ.’

<sup>5</sup> ‘Ya ọ nọ kpọ ndi gi nna a ugwo ohu-ohu. Ọ nọ ju onye ibuzo, sị, ‘Ole k’i gi nna m?’ <sup>6</sup> Ọ nọ za, sị, ‘Galonu uden-olivu ogun-isen.’ Onye-nlepụ-nya hu nọ sị a, ‘Lee ehuhuo wẹ gi de ẹ ebeni. Nodi ali, ejije-ejije, n’i dehuto a si galonu iri-kwasị-ogunnai.’ <sup>7</sup> Ya ọ nọ juzi hun me ẹ ẹbuo, ‘Ole ke ‘yu nwen gi?’ Ọ nọ sị a, ‘Eka oka-witi ogun-isen.’ Onye-nlepụ-nya hu nọ sị a, ‘Lee ehuhuo wẹ gi de ẹ ebeni, dehuto a si ogun-eno.’ <sup>8</sup> Ufiri ihienni o me, odafin hu nọ ja onye-nlepụ-nya hu hun furuleni wẹ gi e don ẹnya mma—make akoni o nwon. Eghẹe, makeni ndi uwanị ka umu ukpe ako e nwon ebe wẹ n’e son ibe wẹ.”

<sup>9</sup> Jizosi nọ sị, “M ri a gwa i: gi aku-le-uba uwanị han ọwu, omeni ọ guu keni i hun onye jenko d’a nabanhan i iwe ẹ biri jennin ejen.”

<sup>10</sup> “Onye ọwule hun furu wẹ gi e don ẹnya ebe ihien me ẹkere ri furuzikwo wẹ e gi don ẹnya ebe ihien hi-ogbe ri; onye ọwule hun furuleni ni wẹ gi e don ẹnya ebe ihien me ẹkere ri efuruko wẹ e gi don ẹnya ebe ihien hi-ogbe ri.”

<sup>11</sup> “Ọ me nwan ni y’a ghosiole ni y’e furuni wẹ gi e don ẹnya ebe aku-le-uba uwanị ri, onye jenko d’e ye i ezigbo aku-le-uba lepu ẹnya?” <sup>12</sup> “Omeni y’e donmeni ihien onye ozo ohunma, onye jenko d’e ye i nke i?”

\* **Isi Nke Mmisin:21** ...weri m nọke onye ohu ime ndi i we orun.

<sup>13</sup> “O nwonna odibo jęnkọ d’e ri-ęka fe nna ębuọ; o jęnkọ d’e ze ize ohu, nwe ihien-ọsusuọ hun-ębọ mọbu o wechanrin enwen ę ye ohu, lelia hun-ębọ. Y’a sakọ ęka fe Osolobue le eghe.”

*Jesu E Ku Banyeni Nkpechan Le Ihien Ndi Ozo*  
(Mat 11.12-13; 5.31-32; Mak 10.11-12)

<sup>14</sup> Ogen ndi Itu-Farisi gi nuguu ihienni ile, we no ru Jesu imi, make ni eghe a suka we.

<sup>15</sup> Kani Jizosi no si we, “Unu wu ndi hun e me ke si unu a rika mma id’anya ndi ozo, kani, Osolobue a maringuo obi unu. Make ni, ihien hun ihian weri n’o rika mkpa wu aru ęnya Osolobue.”

<sup>16</sup> “Iwu Mozizi le ihien ndi-amuma de ke we gi run ọrun d’e ru ogen Jonu hun e me mirin-Chuku gi bidon ọrun a. Kete mgbe hu, we hu e zi ozioma Ali-eze Osolobue, ihian ile hu e gi iken a zuo ni we banye ę.”

<sup>17</sup> “O ka nfe ni elu-igwee le uwa ghafe kari ni akpu ihien ohu ri ime Iwu a danpu, o suọ n’a ihien kachanrin ntin we kaye mkpuru-ekukwo ri ime Iwu.”

<sup>18</sup> “Okennye owule hun kpechan nwunye ę luma okpoho ozo ghere aghere; okennye hun luma okpoho we kpechan ghere aghere.”

*Odafin Hu Le Lazarosi*

<sup>19</sup> “O nwon odafin ohu, hun e kon ekiken odafin, e ri ke eze uhuhin ile.”

<sup>20</sup> “O nwonzikwo okennye ohu w’a kpo Lazarosi, ogbenye ro, ete jun ę ehụ a ile. W’e bu Lazarosi a to onu-mgbon odafin hu ogen ile. <sup>21</sup> Lazaros’ a chode n’o gi ifunfun ihien-oriri hun a dannahin odafin hu o gha e ri ihien-oriri gbon egun. O ru, nkite a biade d’a rachan ete ndi hu ri a ehụ.”

<sup>22</sup> “Omegu, ogbenye hu no nwunhun, ndi mmọn-ozu no bu ę si ebe Ebrahim ri. Odafin hu a nwunhunzikwo, we no li ę. <sup>23</sup> Ime ali-mmọn, ebe odafin hu ri a ta afunfun, o wesi ęnya elu, o no gha ebe teni lecheni Ebrahim, hunzi Lazarosi k’o nodiyen’ę. <sup>24</sup> ‘Ya o no kpochen’ę, si, ‘Nedi ęnyi Ebrahim! Me omiken m zi Lazarosi n’o gi onunu mkpinsin-ęka a deri mirin tanye m ire keni ire hun uzo juu m oyi, makele m ri a ta oken afunfun ime okunni!’ ”

<sup>25</sup> “Ebrahim no si a, ‘Nwa m, nyanhan n’i nwehanchanrin ihien ile ri mma ogen i gi ri ndun, bu Lazarosi nwehen ihien ile jo njo. Kani, ehụ fu ę nwan ebeni, bu yu nwen ri nwan a ta afunfun. <sup>26</sup> Wezukade ihien ndini ile, o nwonzikwo oghe shiagbu enwen ę we donme egbata ęnyi le unu, nke wu ni onye owule cho n’o fetu shi ebe unu ri asako ęka, bu o nwonna onye owule ri ebahun jenkọ d’a saeka fetu bia ebe ęnyi ri.’ <sup>27</sup> ‘Ya odafin hu no si a, ‘Baba dodo nwan, zi Lazarosi jen iwe nedi m— <sup>28</sup> ni m nwon umune ikennye isen. Y’a jen d’a do we ęka-ntin make we gha a bia ebeni afunfun ri.’ ”

<sup>29</sup> “Kani, Ebrahim no si a, ‘E nwegho we Iwu Mozizi le Ihien ndi-amuma de; umune i we gon we ntin.’ <sup>30</sup> Odafin hu no si a, ‘Mbakwo nedi ęnyi Ebrahim, ohun ezuni! Kani, omeni onye gha onwun lihi jen d’e kunrun we, we jenkọ d’e roghari.’ <sup>31</sup> Kani, Ebrahim no si a, ‘Omeni egonni we Iwu Mozizi le ihien ndi-amuma de ntin, ekweriko we—osuwkwon’a ni ihian gha onwun lihi d’a gwa we.’ ”

## Isi Nke Mmęsa

*Njo Le Igbagharị-njo*  
(Mat 18.6-9, 21-22; Mak 9.42)

<sup>1</sup> Jizosi no si umu-azuun a, “Ihien ndi hun a han ihian e me njo jenkọ d’a biariri; kani, nsongbu ri ni onye hun we k’a gha ęka a bia! <sup>2</sup> O ka onye hu mma ni



wẹ kẹnmẹ ọlọ y'e olu, tū a ye ime ohimin kari n'ọ han onye ohu ime ndi-ntani me njo."

<sup>3</sup> "Ya wu, kpachanpu ni enya! Nwene i me njo, jugbo a; o gbehuto obi, y'a gbaghari a. <sup>4</sup> Oson'a n'o me i njo mgbe esa ime uhuhin, bu o biachanrin mgbe esa hu d'a si i, 'E gbehuto guo m obi; dodo.', i siko d'a gbaghariri a."

### *Okukwe*

<sup>5</sup> Ndi-ozu hu pu-ichen no si Di-nwonna-enyi, "Me okukwe enyi waye." <sup>6</sup> Di-nwonna-enyi no si we, "Omene i nwon okukwe hun hande ke mkpuru mostadi megbu enwen e ntin, i jenkọ d'a sa eka si osisi Muberi-ni higbu enwen e ogbe ri ebeni, 'Hueri, y'e jen d'a gbori ime ohimin!' O jenkọ d'a gbaye i."

### *K'o Furu Ni Odibo E Me*

<sup>7</sup> "Onye ime unu k'o me ni odibo e hun gha ebe o jen d'a run orun ime ugbo mobu ebe o jen d'e lepu atunrun enya luaha, y'a si a 'Bia ozigbo d'a nodi ali n'i ri ihien-oriri'? <sup>8</sup> Mba nu! I jenkọ d'a si a, 'Meme ni m ihien-oriri enyasi, y'a kwademe n'i buye m 'ya wu ihien-oriri; y'e cheri m ni m riguu, ra, n'i kipu ihien; i kebe ri, ra.' <sup>9</sup> Eghere, y'e keleko odibo hu kaka ebe o nolu me ihien i si a me. N'i kele e?"

<sup>10</sup> "Erira k'o rizikwo ni unu: unu mechanringuu ihien ile we si unu me, si ni, 'Idibo mmaka furuleni w'e kele ke enyi wuhu, makeni ihien furu ni enyi me suo ke enyi mehu.' "

### *Onye Bia D'a Kpanmin Jizosi*

<sup>11</sup> Ogen Jizosi gi jenkọ Jerusalem, o no ghasi egbata Sameria le Galili. <sup>12</sup> Ogen o gi banyeko ime obodo ohu me ekere, ndi oti iri no kunrun e. Anokunmechanrini w'a; <sup>13</sup> we no hijenn'e, si, "Jizosi! Di-nwonna-enyi! Me omiken enyi!" <sup>14</sup> Jizosi a hun we, o no si we, "We ni enwen unu d'a ghosi ndi nchu-egan ni we ghosi we ni unu a dihinguo." E ru we uzọ, 'ya we no ri mma. <sup>15</sup> Ogen onye ohu ime we gi hun a n'o riguo mma, o no kin-azuun, yiko, jako Osolobue mma. <sup>16</sup> O no dan ni Jizosi ali, kpanmin a. Okennye hu wu onye Sameria. <sup>17</sup> Jizosi no si, "Ele mmadu iri ke we zuo, me we ri uchan? Elebe ke mmadu itenei hoduni ri? <sup>18</sup> Ya wu, o nwonna onye hun kin-azuun d'a ja Osolobue mma wezuka onye ali-ozoni?"

<sup>19</sup> Ya Jizosi no si okennye hu, "Lihi oto n'i lama, okukwe i e meguo i dinhin."

### *Ke Ali-eze Don A Bia (Mat 24.23-28, 37-41)*

<sup>20</sup> O nwon ndi Itu-Farisi ju Jesu ogen Ali-eze Osolobue jenkọ d'e gi bia. O no shiri we, si, "Ele enya ke we gi a marin ni Ali-eze Osolobue a biale d'a kima. <sup>21</sup> O nwonna onye jenkọ d'a si, 'Lee e, ebeni k'o ri!' mobu 'Ebeni k'o ri', makeni, ezie, Ali-eze Osolobue a rigoule ime igunrun unu."

<sup>22</sup> Ya o no si umu-azuun a, "Ogen lala hun o gi ri unu ni unu hundu osun'a akpu-uhuhin ohu hun ri ime ogen Nwa nke Ihian, kanu unu ahunko a. <sup>23</sup> We k'a si unu, 'Lee e ebeni!' mobu 'Lee e ebeni!' Kani, ekwerikwole ni; esonkwole ni we d'a choma a. <sup>24</sup> Makeni, ke amuma don e be elu-igwere, a gha we azuun ile hun a, erira ke Nwa nke Ihian jenkọ d'a ri uhuhin o jenkọ d'a bia. <sup>25</sup> Kani, o jenkọ d'e bu uzo taguu afunfun bu oda, ndi agboni a juguu a.

<sup>26</sup> K'o don ri ogen nke Nwa k'o jenkọ d'a rizikwo ogen nke Nwa nke Ihian. <sup>27</sup> We hu e ri, a ra; we hu a lu di le nwunye, e we we e ye we a luru—d'e ru uhuhin hu Nwa banye ime ugbo hu pu-ichen, oken-mirin hu no bia d'e gbupuchanrin we ile.

<sup>28</sup> O jenkọ d'a rizikwo ke ogen Lotu. Ihian ile hu e ri, a ra; e non, e re; a kun, a tun. <sup>29</sup> Kani, uhuhin hu Lotu gha Sodom pu, okun le nsin-enya-anwun no gha

elu-igwee zuetu kę mirin, gbu wę ile. <sup>30</sup> Eřira k'o jęnkq d'a ři uhuořin hu Nwa nke İřian jęnkq d'e kinřen.

<sup>31</sup> Uhuořin hu, onye ři elu ułq a, hun ihięn ę ři mm'ulo, y'e hidangukwqlę banyemezi ime ulq n'o jęnkq d'e weri ihięn owulę. Eřirazikwq, onye owulę ři ime ugbo y'a lashikwqlę ulq n'o jęnkq d'e weri ihięn. <sup>32</sup> Nyanhankwq ni ihięn me nwunye Lotu! <sup>33</sup> Onye owulę cho n'o ghe isi ę, isi ę a tq a; onye owulę tuhu ndun a k'a zuopuha a. <sup>34</sup> M ři a gwa unu ni uhinhin hu, mmadu ebulo jęnkq d'e dię elu-ukpo ohu, e weri wę onye ohu, na hun-ebq tq. <sup>35</sup> Ikpoho ebulo jęnkq d'a gha a kwq ihięn, e weri wę onye ohu, a la wę hun-ebq tq. [ <sup>36</sup> Ikęnnye ebulo jęnkq d'a ři ime ugbo a run orun, e weri wę onye ohu, a la wę onye ohu tq. ]

<sup>37</sup> Umę-azuun a nq ju a, si, "Di-nwonnienyi, elebe kę ihięnni jęnkq d'a nq me?" Jizosi nq si wę, "Ebe owulę ozun ři kę udele a gbakikome!"

## Isi Nke Mmęsatq

### *Imę Ekpere Ogen Ile*

<sup>1</sup> 'Ya Jizosi nq lu ni umę-azuun iluni, gi ę ghosi wę mkpa q ři ni wę e me ekpere ogen ile bu aniko wę ndun guu wę. <sup>2</sup> O si, "O nwę okęnnye ohu a han eřen hun ři ime obodo ohu. Okęnnye ni ara tq egun Osolobue, ara gbaye iřian. <sup>3</sup> O nwonzikwq okpoho di ę nwun, hun ři ime obodo hu, hun a biasonme d'a si a, 'D'a hagbuni m onye ři e megbuni m eřen!' <sup>4</sup> O biabe, okęnnye hu a ju n'o lekq a ęnya ihun. Kani, q nqbe, okęnnye ahun nq si enwen ę, 'Osun'a ni m'a ra tq egun Osolobue mobu gbaye iřian, <sup>5</sup> m siko d'a hun a ni wę ye okpohoni di ę nwun ihięn run'e, make nsongbuni q ři e ye m, make ehıu gha a ghanahin m make obibiani q ři a bia ogen ile!' "

<sup>6</sup> Di-nwonnienyi nq si, "Unu a nughq ihięn eje okęnnye ahun a han eřen ku. <sup>7</sup> Osolobue ahunkq a ni wę ye ndi nke ę hun a kwanghosi a efinnai le uhinhin ihięn runi wę? N'o biekę d'e yeni wę ęka?"

<sup>8</sup> "M ři a gwa unu n'o jęnkq d'e me ezioku puha ifon, medę ę ngwa, e nwęhen wę ihięn furu ni wę. Kani, ni Nwa nke İřian hun ndi nwę okukwe ime uwa ogen o gi bia?"

### *Ilu Jesu Ta Ni Ndi Hun Ro Ni A Rika Wę Mma*

<sup>9</sup> Jizosi nq tani ndi ahun ro ni a rika wę mma, e lenia ndi ozo ile iluni: <sup>10</sup> O si, "Ikęnnye ebulo jęn Ułq-nso d'e me ekpere: ohu wu onye Itu-Farisi, hun-ebq wu onye a na ugwo-isi wę gi nq marin. <sup>11</sup> Onye Itu-Farisi nq wuzo n'o me ekpere: q nq kume banyeni enwen ę ęina: 'Osolobue, a kpanmin m'i ni anoni m kę ndi ozo: ele m onye a tunarin iřian ihięn mobu onye-ntu mobu onye-ugherę. A kpanmin m'i ni anodeni m kę onye ugwo-isi hu ři ebęhu. <sup>12</sup> M'e bu onu mgbe ebulo ime izu-uka, m'e ye i uzo-ohu-ime-uzo-iri ihięn owulę m nwe.' "

<sup>13</sup> "Kani, onye ugwo-isi nq wuzo ebe teni; q sadeni ęka bu ihun zinme elu-igwee, kama, q hu a řian ęka obi, a si, 'Osolobue, dodo me omiken m, onye nq kę m wu!' " <sup>14</sup> Jesu nq si, "M ři a gwa unu ni onye ugwo-isi hu kę Osolobue kuni ohunma n'o d'a lama iwe ę, ele onye Itu-Farisi hu. Make ni, onye busi enwen ę elu, e wetu w'e ali; onye welua enwen ę ali, e busi wę ę enu."

### *Jizosi A Gozi Umęęka*

(Mat 19.13-15; Mak 10.10-16)

<sup>15</sup> O nwę ndi ři e węhedę umęęka wę pa ęka keni Jesu metu wę ęka, gozi wę. Kani, ogen umę-azuun a gi hun ihięnni, 'ya wę nq jugboma wę. <sup>16</sup> Kani, Jizosi nq si wę węhe umęęka hu, q nq si, "Ni ni umę-ndu bia d'e kunrun m; akusię ni wę—make ni Ali-eze Osolobue wu nke ndi nq ęina. <sup>17</sup> M ři a gwa unu ezioku, onye owulę hun nabanhanleni Ali-eze Osolobue rikę nwata abanyekq a."

*Onye-ndu Ahun Wu Odafin*  
(Mat 19.16-30; Mak 10.17-31)

<sup>18</sup> Onye-ndu ohu ju Jizosi ajuju, si a, “Onye-nkuzi oma, kini ke m jenkọ d'e me ni m nwehen ndun itebite?”

<sup>19</sup> Jizosi no si a, “K'i ri a kponi m onye-oma? O nwonni onye ri mma wezuka Chuku suo. <sup>20</sup> 'Ya maringho Iwu ndini we: 'Agherele; egbule ochu; ezunle ohin; ebuokinle ihian onu; gbaye nedi i le nne i.' ”

<sup>21</sup> Okennyehu hu no si a, “M hu e donme iwu ndini ile kete m'a marinle ihien.”

<sup>22</sup> Ogen Jizosi gi nu ihienni, o no si a, “O nwe ihien ohu i keleni me: repu ihien ile i nwon, y'e we egbo e ye ndi igbenye, gi e wuru onye nwon aku-le-uba ime elu-igwee; y'a bia d'e sonme m.” <sup>23</sup> Kani, ogen okennyehu gi nu ihienni, efọ a suozi n'a usuo kaka—makeni o hike odafin.

<sup>24</sup> Ogen Jizosi gi hun ni efọ asuozi n'a usuo, o no si, “Nibe o fuka orun ebe ndi idafin a no banye Ali-eze Osolobue! <sup>25</sup> Ezioku-ezioku, o ka nfe ni anyinnyan-mkpukpuka wu kamelu gha enya oloden kari ni odafin banye Ali-eze Osolobue.”

<sup>26</sup> Ndi hun nu ihienni no si, “Onye k'a sazi nwan eka nwe nzuopuha?”

<sup>27</sup> Jesu no si we, “Thien ihian ghaleni a sa eka e me, Osolobue k'a sa eka me e.”

<sup>28</sup> Ya Pita no si, “Lee e, enyi a laguokwo ihien ile enyi nwon to sonme i!”

<sup>29</sup> Jizosi no si we, “M ri a gwa unu ezioku, o nwonni onye owule hun o me ni o natogu o ulo mobu nwunye mobu umune mobu nedi le nne mobu umu—make ufiri Ali-eze Osolobue, <sup>30</sup> hun jenkoleni d'e nwehen we mmagi-mmagi ogeni, nwehen ndun itebite ogen hun lalani.”

*Hun Me E Mgbere Eto Jesu Ku E N'o Jenko D'a Nwun, Lihizi*  
(Mat 20.17-19; Mak 10.30-34)

<sup>31</sup> Jizosi no weri mmadu mmebuo hu si usuo, si we, “Gon ni ntin! Enyi jenko nwan Jerusalem; ihien ile ndi-amuma de banyeni mme wu Nwa nke Ihian jenko d'e mezuchanrin.”

<sup>32</sup> “We siko d'e we e che eka ndi ali ndi ozo wulen ndi Ju; we jenko d'a kpa a ye emu, kpari e, ju a eson.”

<sup>33</sup> “We siko d'a fian a mkpinsi oda-oda; we k'e gbu e; kani, hun me e akpu-uhuhin eto, o jenko d'e lihi.”

<sup>34</sup> Kani, o nwonni ihien mmadu mmebuo hu ghota ime ihienni ile o ku; oku ndi hu wu ihien zuerini ebe we ri; aghotan we ihien Jizosi ri e ku.

*Jesu A zuo Onye Enya-ishi*  
(Mat 20.29-34; Mak 10.46-52)

<sup>35</sup> Ogen Jizosi gi nokunmeme Jeriko, okennyehu enya-mpin ohu nodi ali mkpenren uzọ hu, a rịo urio.

<sup>36</sup> Ogen onye enya-mpin hu gi nu uzun igunrun ghafekoni, o no ju we ke ki ri e me?

<sup>37</sup> 'Ya we no si a, “Jesu onye Nazareti ghafeko.”

<sup>38</sup> Ya o no yi oro, si, “Jizosi, Nwa Defidi, me omiken m!”

<sup>39</sup> Ndi ri ihun igunrun hu no jugbo a, si a kpume onu. Kani, o no yikenmede, si, “Nwa Defidi, me omiken m!”

<sup>40</sup> 'Ya Jesu no wuzo, si we wehe okennyehu. Ogen o gi nozunhan, Jesu no ju a, si, <sup>41</sup> “K'i cho ni m me n'i?” O no si, “Di-nwonni-enyi, m cho ni m leghama uzọ.”

<sup>42</sup> Jizosi no si a, “Leghama uzọ! Okukwe i a zogu i.”

<sup>43</sup> Ozigbo, o no leghama uzọ; o no sonme Jizosi, a ja Osolobue mma. Ihian ile hun n'a nozikwo ja Osolobue mma.

## Isi nke Mmitenei

### *Jizosị Le Zakiosị*

<sup>1</sup> Ya Jizosị nọ banye obodo Jeriko. Ogen Jizosị gi ghafeko ime e, <sup>2</sup> okennyenye ohu w'a kpọ Zakiosị rị ebèhụ. Zakiosịni wụ onye ohu ime ndi-isi ndi a na ugwo-isi; odafin ro. <sup>3</sup> O hụ a cho n'o legha Jesu, kanị o me mkpuru, o sanị eka legha Jesu make igunrun hụ.

<sup>4</sup> Ya o nọ gbaghafe igunrun hụ, si ihun d'e nyinrin elu osisi w'a kpọ Sikamo, keni o hun Jesu, makeni ụzọ ahun ke Jesu jenkọ d'a gha. <sup>5</sup> Ogen Jesu gi jenru ebahun, o lee enya elu, o nọ si a, "Zakiosị, mengwa hidan, makele m jenkọ d'a nodiriri iwe i tanni."

<sup>6</sup> Zakiosị nọ hidan ozigbo-ozigbo, gi ighoghọ nabanhan a. <sup>7</sup> Ihian ile hunn'a nọ denwinwinma, a si, "Okennyeni e jenmeguo iwe onye-njo!"

<sup>8</sup> Zakiosị nọ wuzo ụzọ ohu, si, "Di-nwonni-enyi, lee e, m ri nwan e kebe ihien ile m nwe ụzọ ebuo; m jenkọ d'e we azuun ohu ye ndi igbenye. Omeni o nwon onye m mebu, m jenkọ d'a kikin e 'ya ụzọ eno."

<sup>9</sup> Ya Jizosị nọ si a, "Nzuopuha a biale ezi-le-uloni tanni, makeni okennyeni wuzikwo nwa Ebrahim. <sup>10</sup> Mme wu Nwa nke Ihian bia d'a cho ndi tuhuni ni m zuopuha we."

### *Ilu Jesu Gi Ndi We Ye Egho Gi Zu Afia Ta* (Mat 25.14-30)

<sup>11</sup> Ke we don ri e gon ntin ihien ndini o ri e ku, Jizosị nọ ta ni we ilu. Makeni o rumeguo ehụ Jerusalem, we ri e ro ni Ali-eze Osolobue e d'a biahu d'a kima kikenikeni. <sup>12</sup> Ya o nọ si, "O nwe okennyenye ohu; okennyeni wu nwa-eze; o jenkọ ali ohu teni ni w'e d'e kin e eze. Uche e wu ni we kinguo a eze, o luhazi. <sup>13</sup> N'o d'e jenme, o nọ kpokikome ndi idibo e iri, we egho orun uhuhon ogun-isen ogun-isen ụzọ iri ye we, si we, 'Gi ni eghoni zu afia d'e ru ni a lua m.' <sup>14</sup> Kanị, ize okennyenye ahun ri e ze ndi ali a. We nọ zi ndi-ozu sonme e, d'a si, 'Enyi achoni ni okennyeni ki enyi.' "

<sup>15</sup> "Kanị, e kinkwo w'a eze nwen.

O nọ lua; ozigbo, o nọ kpọ ndi idibo e ndi hụ o ye ego, keni o marin erere we nwehen.

<sup>16</sup> Nke ibuzo a puha, si, 'Nna-enyi, e gigu m egho i ye m nwehen ụzọ iri elu e.' <sup>17</sup> O nọ si a, 'Odibo oma! Y'e meke. Ebe o me ni y'a ghosiguo n'i furu onye we gi e don enya ime ihien me ekere, weri obodo iri kima.' <sup>18</sup> Hun me e ebuo nọ puha, si, 'Nna-enyi, e gigu m egho i ye m nwehen ụzọ isen chen'e.' <sup>19</sup> O nọ si a, 'Yu nwen, weri obodo isen kima.' <sup>20</sup> Odibo ozọ nọ puha, si, 'Nna-enyi, lee egho i; m gi ekwa kenme e, bu e to ohunma. <sup>21</sup> Egun i ri a tu m, makeni y'e zeke; y'e weri ihien i donmeleni, a ghorị ihien i kunleni.' <sup>22</sup> Eze nọ si a, 'Eje-odibo! M jenkọ d'e gi oku onu i kin i ikpe. 'Y'a maringho ni e zeke m, ni m'e weri ihien m donmeleni, a ghorị ihien m kunleni. Ele iya? <sup>23</sup> O hugho nwan mma. Ki haia nwan i gileni bu egho m che ni m ime ulo-egho\*, keni, m bia, e weri m 'ya le omuninwa rin'a?' "

<sup>24</sup> "Ya eze hụ nọ si ndi turu ebèhụ, 'Napuha n'a ego hụ, we e ye odibo ahun nwe ụzọ iri.' <sup>25</sup> Kanị we nọ si a, 'Nna-enyi, o nweguo ụzọ iri nu!' <sup>26</sup> Eze nọ si we, 'M ri a gwa unu, ndi ile nwe ihien we gi ihien we ye we runpuha ke we jenkọ d'e yecheni. Kanị, ndi nwelehi ihien we gi nke we runpuha, we jenkọ d'a napude we hun we nwon. <sup>27</sup> O me nke ndi inenren m ahun choleni ni m wuru eze we, weheni we d'e gbu id'enya m ebeni.' "

\* **Isi nke Mmitenei:23** aza

*Onye Mmeri A Banhan Jerusalem*  
(Mat 21.1-11; Mak 11.1-11; Jón 12.12-19)

<sup>28</sup> Ogę Jesu gi kugụ ihięni, ọ nọ jęnme Jerusalem o jęnkọ. Ọ hụ ihun; ndi 'ya lę wę wị hụ e sọn ę. <sup>29</sup> O rume Befeji lę Bętanị, hụn rị ugu w'a kpọ Ugu Olivu, ọ nọ zi ụmụ-azụun ębụọ ozi, <sup>30</sup> si wę, "Banye ni obodo ahun mę ękerę rị ihun; ụnụ banye, ụnụ sikọ d'a hụn nwa-jaki wę limetọ ebęhụ, hụn wę nyintulęni kaka; topu n'a, ụnụ e węhę ę ebeni. <sup>31</sup> Onye si ụnụ, 'Kị ụnụ rị a topun'a?' Si n'a hụ, 'Nna chọ a.' "

<sup>32</sup> Ya ndi ọ zi ozi nọ jęnme, a hunchanrịn wę ihięn ile kę Jesu dọn gwa wę. <sup>33</sup> Ebe wę rị a topu nwa-jaki hụ, ndi nwonn'ę nọ si wę, "Kị ụnụ rị a topu ni nwa Jaki hụ?"

<sup>34</sup> Wę nọ si, "Nna chọ a." <sup>35</sup> Ya wę nọ weri nwa-jaki hụ jęnni Jesu. Wę nọ gbama ęwuru wę yiyesonme elu ę ye elu anụ hụ; ya wę nọ yeni Jesu ęka nyinrin enu ę. <sup>36</sup> Ogęn o gi nyinkọ, igunrun ahun hụ e gi ęwuru wę yiyesonme elu ę a gbama ụzọ.

<sup>37</sup> Ogęn o gi ru ęhụ Jerusalem, ụzọ ahun wę gha a kpọtu Ugu Olivu, igunrun ụmụ-azụun a nọ ghoghoma, wesi olu elu a ja Osolobue mma make ihięn a tų ęnya ndi wę hụn, a si,

<sup>38</sup> "Eze ahun gi ęfan Di-nwonn-i-ęnyi bia  
wụ onye Chuku gọzi agọzi!

Udọn 'ya rị elu-igwee,  
oghọ 'ya rị ni Osolobue  
ebe hụ kachanrịn elu ejęn."

<sup>39</sup> Kanị ndi hụ ime ndi Itu-Farisi rị ime igunrun hụ nọ si Jesu, "Onye-nkuzi, jughọ ụmụ-azụun i!"

<sup>40</sup> Jizosị nọ si wę, "M rị a gwa ụnụ, ndini gba nkintin, omuma ndini rị ebeni jęnkọ d'e yime oro hụ."

*Jizosị A Kwan Ni Jerusalem Ekwana*

<sup>41</sup> Ogę Jesu gi ru ęhụ ya wụ obodo wụ Jerusalem, hụn a, ọ nọ kwanma n'a ękwan, <sup>42</sup> si, "Egheę, iyu, iyude! Omeni i te marin tanni ihięn nkę e ye i udon! Kanị, e zuemeğuo ni wę i 'ya! <sup>43</sup> Ogęn lala, hụn ndi inęnren i jęnkọ d'e gi gi ihięn mgbondon tunhunmechanrịn i, gha azụun ile zunbanhan ime i. <sup>44</sup> Wę jęnkọ d'e tikpochanrịn i—'yu lę ndi rị ime i—o nwonn i ogbe-omuma ohu wę gi tun i hụn wę jęnkọ d'a latọ elu ibe ę, make ni y'a marinni ogęn Osolobue gi bia d'e meni i ohunma."

*Jizosị A Chupụ Ndi Rị Ulo-nsọ A Zụ Afia*  
(Mat 21.12-17; Mak 11.15-19; Jón 2.13-22)

<sup>45</sup> 'Ya kę Jizosị nọ banye ime Ulo-nsọ, chupuma ndi rị ebahun a zụ afia, <sup>46</sup> a si wę, "Wę de ę ime Ekwkwọ-nsọ ni Osolobue si, 'Ulo m jęnkọ d'a wụ ulọ w'a nọ e mę ekpere', kanị ụnụ e giguọ a nwan henrin 'ebe ndi ohin a wari'."

<sup>47</sup> Uhuohin ile, Jizosị hụ a kuzi ime Ulo-nsọ. Ndi-isi nchų-ęjan lę ndi-nkuzi Iwu lę ndi-isi ndi Ju hụ a chọ ni wę gbu ę, <sup>48</sup> kanị, a hunnị wę ụzọ w'e gi mę ę, make ni nkuzi ę a nwunguo igunrun ahun ile ri.

## Isi Nke Ogụn

*A Ju Wę Jesu Kę Onye Zi ę*  
(Mat 21.23-27; Mak 11.27-33)

<sup>1</sup> Uhuohin ohu, ebe Jesu rị a kuzi, e zi ozioma ime Ulo-nsọ, ndi-isi nchų-ęjan lę ndi-nkuzi Iwu lę ndi-isi nọ pucha, <sup>2</sup> si a, "Gwa ęnyi, elee ikęn k'i gi e mę ihięn ndini? Onye ye i ikęnni?" <sup>3</sup> Jesu nọ za wę, si, "Mme nwen jęnkọ d'a ju ụnụ ajuju



ohu: gwa ni m, <sup>4</sup> mirin-Chuku Jonu me, elebe k'o gha bia? O gha elu-igwee bia ra o gha eka ihian bia?"

<sup>5</sup> 'Ya we no tugbame iroro yen'e, si ibe we, "Kini ke enyi jenko d'e ku? Enyi si, 'O gha elu-igwee bia,' o jenko d'a si, 'Kini haia unu gileni gi ihien Jonu ku don?"

<sup>6</sup> Kani enyi si, 'O gha eka ihian bia,' we jenko d'e gi omuma magbu enyi makeni we ile kweri ni Jonu wu onye-amuma."

<sup>7</sup> 'Ya we no si a, "Enyi amarin ebe o gha bia."

<sup>8</sup> 'Ya Jizosi no si we, "Me nwen agwako unu onye ye m iken m gi e me ihien ndini."

*Ilu Jesu Gi Ndi We Ye Ugbo-vaini Run Ta*  
(Mat 21.33-46; Mak 12.1-12)

<sup>9</sup> O no ta ni ndi ile ri ebahun iluni: "Okennye ohu run ugbo-vaini, 'ya o no we e ye ndi jenko d'a runn'a e-gbu-e-ke, o no si ali ozo d'a nobie. <sup>10</sup> Ogen vaini e ru, 'ya o no zi odibo ohu jenni ndi hu ri a run 'ya wu ugbo ni we keye e ihien run'e; kani, ndi hu no gbu e ili, gba a eka la. <sup>11</sup> O no zizenzi odibo ozo; kale ndi hu nozi gbu e ili, gbe ifenren ye e ihun, gba a eka la. <sup>12</sup> O no zizenzi odibo hun me we eto; we no rude ohun ehui, chupu a. <sup>13</sup> 'Ya onye hu nwe ugbo-vaini hu no si enwen e, 'Kini ke m'e me nwan? M jenko d'e zi ezi nwa m, ikenkwo a gbaye we e!' <sup>14</sup> Kani, ogen ndi hu gi hun a, we no si ibe we, 'Onwan wu hun siko d'e nwonrin ugboni omegu, ni enyi gbu e keni ihien nke e ru e eka henrin nke enyi!' <sup>15</sup> 'Ya we no gha ime ugbo-vaini hu dokpunpu a, gbu e."

Jesu no si, "Kini ke onye hu nwon ugbo hu jenko d'e me ndi hu ri a run ugbo hu? <sup>16</sup> O siko d'a bia d'e tikpo we, we ugbo hu ye ndi ozo."

Ogen we gi nu ihienni, we no si, "Chuku a ju!"

<sup>17</sup> Kani, Jesu e lee we, 'ya o no si, "Ki we den'e nwan ime Ehuhuo-nsu ni 'Omuma hu ndi a tun ulo jut, e henringuo omuma hun gi ulo.' "

<sup>18</sup> "Omuma hu jenko d'e tikpo onye owule dankwasu n'a; kani o siko d'e gwerien onye owule o dankwasu."

<sup>19</sup> Ya ke ndi-nkuzi Iwu le ndi-isi nchu-egan no cho ni we nwunrun Jesu ozigbo—makele a ghotaguo we ni uwe k'o tuni ilu hu; kani, egun igunrun ahun anini we.

*Ajuju Banyeni Iku Ugwo-isi*  
(Mat 22.15-22; Mak 12.13-17)

<sup>20</sup> 'Ya we no keme Jesu nke. We no zi ndi we zi d'e kunrun e, si we me leke si we gi ezioku bia—keni we hun uzo gi ihien o k'e ku kwondon e, we che eka Govanu ri a kidon ni ndi Rom. <sup>21</sup> We no si a, "Onye-nkuzi, enyi a marigho ni oku-onu i le nkuzi i kuru-oto; y'a ra lee ihian enya ihun, kama, y'a kuzi uzo Osolobue k'o richanrin. <sup>22</sup> Gwa enyi, Iwu enyi e kwerigho ni enyi ku eze-kani wu Siza ugwo-isi ra o kwerini?"

<sup>23</sup> Kani, Jizosi no ghota ni ero ke we gi bia, o no si we, <sup>24</sup> "Ghosidele ni m akpuru egbo dinariosi: isi onye le efan onye ri a?" We no za, si, "Nke Siza ro."

<sup>25</sup> 'Ya Jesu no si we, "We ni nwan ihien Siza ye Siza; unu e we ihien Osolobue ye Osolobue."

<sup>26</sup> Ahunzini we ihien we siko d'e gi nwundon e id'enya ndi hu. Oku hun o shiaru we a tugenme we enya, we no kpume onu.

*Ajuju Banyeni Igha-onwun-lihi*  
(Mat 22.23-33; Mak 12.18-27)

<sup>27</sup> Ndi hu ime ndi Itu-Sadusi no bia d'e kunrun Jesu. (Ndi Itu-Sadusi kweri ni ndi nwunni ara lihi.) <sup>28</sup> We no ju a ajuju, si a, "Onye-nkuzi, Mozizi de ni enyi

'ya ime Ekukwo Iwu, ni: 'Omēni okēnyē a nwūnhūn bū nwunyē ē amūnī nwa, nwēnē okēnyē hū nwūnnī ya lūrū nwunyē ē, nī wē mūdōnni nwēnē ē nwa.'

<sup>29</sup> O nwōn nwan umunē ikēnyē ɛsa. Nke ibuzo a lū nwunyē, o nwūnhūn bū o mūnī nwa. <sup>30</sup> Hūn mē ē ɛbūo nō lūma okpoho hū; omēguu, o nō nwūnhūn bū o mūzikwōnī nwa. <sup>31</sup> Ihien ohu hū mēzikwō hūn mē wē ɛto lē ndī ozo ile hōdūnī, d'e ru nī wē ɛsa lūgbarī okpoho hū—a nwūnhūnchanrīn wē, bū amūnī wē nwa. <sup>32</sup> Omēguu, okpoho nwēn nō nwūnhūn. <sup>33</sup> O ru oge nndī nwūnnī e gi lihi, nwunyē onyē kē okpoho hū jenkō d'a wū ime wē ile ebe o mē nī wē ɛsa lūgbarī a?"

<sup>34</sup> Jesu nō sī wē, "Ndī ogēnni sūo a lū di lē nwunyē, e ye wē a lūrū; <sup>35</sup> kanī o rīkō ɛrīra oge hū lalanī. Makēni, ndī hū wē jenkō d'e weri nī wē furu efuru, hūn wē jenkō d'a gha ɔnwūn weli kēni wē bi oge hū a lūkō di lē nwunyē, eyekō wē wē lūrū. <sup>36</sup> Wē sīkō d'a nō kē ndī mmōn-ozī; anwūnkōzī wē. Wē wū ɔmū Osolobue—makēni wē wū ndī gha ɔnwūn lihi—ɛlēzī wē ihian-mmaka. <sup>37</sup> O mē nke iweli ndī nwūnnī, Mozizi lē enwēn ē e kuguo d'a ime Ekukwo—nsō nī wē sīkō d'e weli ndī nwūnnī. Ebēhū o nō ku oku akū-ɔfīa hū rī e nwūn ɔkūn bū o dūnnī ɔkūn k'ō nō ku ē, ebēhū o nō kpō Di-nwōnni-ɛnyī 'Chuku Ebrahim lē Chuku Aziki lē Chuku Jekopu'. <sup>38</sup> Osolobue ndī rī ndūn k'ō wū, ɛlē nke ndī nwūnnī, makēni ebe o rī, ihian ile rī ndūn."

<sup>39</sup> Ndī hū ime ndī-nkuzi Iwu nō sī, "Onyē-nkuzi, y'a zaguo ɔhūnma!"

<sup>40</sup> Egun anizīnī wē jūzī a ajuju.

### *Nwa Onyē Kē Kraistī Wū?*

*(Mat 22.41-46; Mak 12.35-37)*

<sup>41</sup> 'Ya Jesu nō sī wē, "Kī haīn wē gi e ku nī Kraistī, Onyē Hū Osolobue Tume, wū nwa Defidi? <sup>42</sup> Bū Defidi lē enwēn ē e kuguo oku ime ɛhūhūo ɛbū-oma, sī, 'Di-nwōnni-ɛnyī sī Di-nwōnni-m, "Nōdī alī ɛka-nni m,

<sup>43</sup> d'e ru mgbe m giguu ndī inēnren i hēnrin ihien i gi a zoma ukū." '

<sup>44</sup> O mē nwan nī Defidi kpō Kraistī 'Di-nwōnni-m', nanī k'ō dōnzī nwan wūrū nwa Defidi?"

### *Jizosī A Dō Wē ɛka-ntīn Banyeni Ndī-nkuzi Iwu*

*(Mat 23.1-36; Mak 12.38-40)*

<sup>45</sup> Ebēhū ihian ile rī e gōn ē ntīn, Jizosī nō sī ɔmū-azūu a, <sup>46</sup> "Kpachanpu nī ɛnya ebe ndī-nkuzi Iwu rī: o sūo wē nī w'e yī ɛwuru tuenī a ghahunmē; o sūo wē nī w'e kelesonmē wē ekele pu-ichen ime afīa lē ebe ndī ozo ihian rīsonmē; o sūo wē nī wē a nōdī isi-ochē ime ulō-ofufe lē ebe wē nō e rī oriri. <sup>47</sup> W'e rigbu ikpoho di wē nwūn, e gi ekpere suenī e kpumē ɛ! Wē jenkō d'a narīn afūnfūn ka njo."

## **Isi Nke Ohu-kwasi-ogun**

### *Oyiye Ogbennyē Di ɛ Nwūn Ye*

*(Mak 12.41-44)*

<sup>1</sup> Jesu nō lee ɛnya, hūn kē ndī idafīn rī e bu oyiye wē e che ime ebēhū w'e buche oyiye ime Ulo-nsō; <sup>2</sup> o hūnzī ogbennyē mgbeleke ohu di ē nwūn k'ō buche ikobō ɛbūo. <sup>3</sup> 'Ya o nō sī, "Ezioku kē m rī a gwa unū nī okpoho ogbennyē-mgbelekeni di ē nwūn kachanrīn wē ile e ye. <sup>4</sup> Makēni wē ile gha ime hūn bū ɔda wē nwē wēpuha, ye—kalē 'ya nwēn, kē o mēhan ogbennyē, o yechanrīn ihien ile o nwē o gi bi."

*Jizos' E Ku E Nị Wẹ K'e Tikpọ Ụlọ-nsọ Rị Jerusalem*  
(Mat 24.1-2; Mak 13.1-2)

<sup>5</sup> Ndi hụ ime ụmụ-azụn a hụ e ku oku Ụlọ-nsọ, e ku oku ọmụma ndi magbu enwen wẹ mma le oyiye pu-ichen ndi wẹ ye Osolobue hụn wẹ gi cho Ụlọ-nsọ mma. Kani, Jizosi nọ si wẹ, <sup>6</sup> “O mē nke ihien ndini unu ri a gba-ilee, ogen lala hūn o gi mēni o nwonni kaka ogbe ọmụma ohu hūn k'a hodu elu ibe e, wẹ k'e tituchanrin wẹ ile.”

*Nsongbu Le Ukpoko Lalani*  
(Mat 24.3-14; Mak 13.3-13)

<sup>7</sup> Wẹ nọ ju a, si, “Onye-nkuzi, elee mgbe ke ihien ndini jenkọ d'e gi mē? Kị wu ahima hūn siko d'a ghosi ni ihien ndini e d'e mē?”

<sup>8</sup> Jesu nọ si wẹ, “Dorin ni enya make wẹ gha e dufie unu. Make ni, ndi bu oda siko d'e gi efan m bia, si, ‘Mme wu Kraisti’, a sizi, ‘Ogen hū e ruguo!’ Kani, esonkwole ni wẹ. <sup>9</sup> Unu nu otiti agha ichen-ichen le otiti ndi risonme a luson ndi okiki, anikwole ni egun tu unu. Make ni, udi ihien ndini jenkọ d'e bu uzọ mē —kani ogugu-ogen abiakọ ozigbo hū.”

<sup>10</sup> ‘Ya o nọzi si wẹ, “Ali le ali jenkọ d'a lu agha; ali-eze siko d'a luson ali-eze agha. <sup>11</sup> Oken ali-omahihie le unwun le eje-emu ichen-ichen e feni siko d'a ri ebe ri ichen-ichen. Ihien ndi a tu egun le ihien ndi a tu enya jenkọ d'a pūha igwere.”

<sup>12</sup> Kani, ihien ndini ile gini d'e mē, wẹ jenkọ d'a nwunrun unu, kpokpo unu; we unu ye wẹ ni wẹ kin unu ikpe ime ulo-ofufe ndi Ju ebe ri ichen-ichen, bu unu che ulo-ngan; wẹ siko d'e gi ufiri efan m we unu jenni ndi nze le ndi Govano.

<sup>13</sup> Onwan siko d'a wu oghere unu e gi shia ni m eri ebe wẹ ri. <sup>14</sup> Kwademe ni nwan obi unu ni unu erotoko ke unu a don kinrin onu unu o gini d'e ru. <sup>15</sup> Make ni m siko d'e ye unu amamihien le oku-onu hūn ndi ikpe unu jenkoleni d'a saeka shari mobu papu.

<sup>16</sup> Ndi muni unu le umune unu—ikennye le ikpoho—le ndi nke unu le ndi owu unu jenkọ d'e rede unu. Wẹ jenkọ d'e gbu ndi hū ime unu. <sup>17</sup> Ize unu jenkọ d'e ze ihian ile make ufiri efan m. <sup>18</sup> Kani o nwonni akpu ntutu ohu ri unu isi hūn jenkọ d'a la iwi. <sup>19</sup> Dikenme ni ndidi keni unu hūn uzọ nwe nzuopuha.”

*Jesu E Ku E Nị Wẹ Jenko D'e Tikpọ Obodo Jerusalem*  
(Mat 24.15-21; Mak 13.14-19)

<sup>20</sup> “Kani, unu hūn ke ndi-agma fihunme Jerusalem, unu a marin ni ogen wẹ jenkọ d'e gi tikpo a ariguo nsue. <sup>21</sup> Ogen hū, ndi hūn ri Judia wẹ gbasi elugu ndi risonme ebenu; ndi hūn ri ime Jerusalem wẹ gha ime e pu; ndi rileni ime e abanyekwole ime e. <sup>22</sup> Make ni ogen hū siko d'a wu ogen Osolobue gi e megwari, ogen hūn w'e gi mezuchanrin ihien ile wẹ de ime Ekukwo-nsọ. <sup>23</sup> O jenkọ d'a fu ndi ri ime le ndi pa nw'eka orun uhuhin hū. Make ni, oken nsongbu siko d'a ri alini; oken onuma k'e wẹ k'e gi son ndini. <sup>24</sup> Wẹ jenkọ d'e gi opia-agma gbu wẹ; wẹ meriguu wẹ, e duru wẹ wẹ nke ndi wẹ meri, si ali ile ri ichen-ichen. Ndi ali ndi ozọ wulen ndi Ju jenkọ d'a gha a zo Jerusalem ukọ d'e ru ni ogen ali ndi ozọ e zu.”

*Obibia Nwa Nke Ihian*  
(Mat 24.29-31; Mak 13.24-27)

<sup>25</sup> “Wẹ jenkọ d'a hūn ihien-ahima ime enya-anwun le ifon le kokishia ri igwere. Ime uwa, ali ichen-ichen jenkọ d'a ri ime nsongbu, make oken uzun ohimin ri a zun le ebiri o ri a kpo; o siko d'a gba wẹ nghari-enya. <sup>26</sup> Ndun siko d'a guu ihian make egun ihien jenkọ d'e mē uwa ile, make ni iken ndi ri igwere jenkọ d'e mehunme. <sup>27</sup> Ogen hū ke wẹ jenkọ d'e gi hūn Nwa nke Ihian k'o gi iken le ogbo

hi-ogbe lala ime orukpu. <sup>28</sup> Ogen ihien ndini e gi bidon, turu ni nwan oto, unu e wesi isi elu, makeni ogen we gi gbapuha unu a riguo nsue!”

*Ihien Jesu Gi Osisi Figi Kuzi*  
(*Mat 24.32-35; Mak 13.28-31*)

<sup>29</sup> 'Ya Jizosi no tu ni we ilu: “Lekpo ni osisi figi le osisi ndi ozo ile: <sup>30</sup> Hun we gihu foma ehuhuo, unu le enwen unu e gi enya unu hun a, gi e marin ni udu-mirin e d'e bidon. <sup>31</sup> Erirazikwo, unu hun ke ihien ndini ri e me, unu a marin ni ali-eze Osolobue a riguo nsue.”

<sup>32</sup> “M ri a gwa unu ezioku, ndi ri ogenni aguchanringuko ihien ndini we kebe me. <sup>33</sup> Elu-igwee le uwa jenkod'a ghafe, kani, ihien m ku aghafeko: o k'e mezuriri.”

*Kwademe Enwen I!*

<sup>34</sup> “Kani, kpachanpu ni enya, amamgbe oken ehufu, oken oriri-le-orira le uhue ihien uwan a nyindan obi unu, uhuhin hu a nwundon unu idumuzi ke onyan. <sup>35</sup> Makeni, uhuhin hu siko d'e kunrun ihian ile ri elu-uwa. <sup>36</sup> Munrun ni nwan enya ogen ile; e me ni ekpere ni Osolobue me unu sa-eka wanahin ihien ndini ile jenkod'e meririni, sazikwo eka turu ihun Nwa nke Ihian.”

<sup>37</sup> Uhuhin ile ke Jesu gi a kuzi ime Ulo-nsa, kani ohi gba, o pu, si ugu ahun w'a kpo Oliveti d'a nodi. <sup>38</sup> Uzọ utuntun ile ihian ile hu a bia d'e kunrun e ime Ulo-nsa, e gon e ntin.

## Isi Nke Ebuo-kwasị-ogun

*E Ri Ni We Jesu Ngo*  
(*Mat 26.1-5; Mak 14.1-2; Jon 11.45-53*)

<sup>1</sup> Ogen Mmemme ahun we gi e ri Bredi nwonleni yisti o gi a fu hun w'a kpozikwo Mmemme-Nghafe gi rume, <sup>2</sup> ndi-isi nchu-ejan le ndi-nkuzi Iwu hu a cho uzọ w'e gi gi nzuzue gbu Jizosi, makele egun ndi ali ri a tu we.

*Judasị E Kweri N'ọ Siko D'e Re Jesu*  
(*Mat 26.14-16; Mak 14.10-11*)

<sup>3</sup> 'Ya Ekwensu no banye ime Judasi hun w'a kpo Iskarotu, hun wu onye ohu ime umu-azuun mmebuo hu. <sup>4</sup> O no pu, jenne d'e son ndi-isi nchu-ejan le ndi-isi ndi-unakpa Ulo-nsa ku ke o don re Jesu ye we.

<sup>5</sup> Ogen we gi nu a, efọ no suo we usuo, we no kwere ni we jenkod'e ye e egbo. <sup>6</sup> 'Ya o no kwere. O no choma ezigbo efe o jenkod'e gi we Jesu ye we ebe ndi bu oda rileni.

*Oriri-Nghafe*  
(*Esodosi 12.1-20; 13.3-10; Mat 26.17-25; Mak 14.12-21; Jon 13.21-30*)

<sup>7</sup> Uhuhin hu we gi e bidon Mmemme we gi e ri Bredi nwonleni yisti o gi a fu e ru, uhuhin ahun we gi e gbu nwa-ebulu Nghafe, <sup>8</sup> Jizosi no zipu Pita le Jonu, si we, “Jenne ni d'a kwademe ihien ni enyi ri Oriri-Nghafe.”

<sup>9</sup> We no ju a si, “Elebe k'i cho ni enyi no mememe e?”

<sup>10</sup> O no si we, “Gon ni ntin: unu banyekoni ime obodo, okenye ohu bu ite-mirin jenkod'e kunrun unu. Sonne banye ulo o siko d'a banye. <sup>11</sup> Si ni onye nwon ulo hu, ‘Onye-nkuzi si i, “Elebe ke mmughe hu obia a nodi ri, hun mme le umu-azuun m jenkod'a nodi ri ihien-oriri Nghafe?” ’ <sup>12</sup> O siko d'a ghosi unu mmughe ohu shiani ri ibe elu, hun we kwademegu o hunma-ohunma; no ni ebegu kwademechanrin ihien ile.”

<sup>13</sup> 'Ya we no jenne. We no hunchanrin ihien ile k'o don gwa we, 'ya we no kwademe Oriri Nghafe.

### *Oriri-nsọ*

<sup>14</sup> Ogben e ru, Jizosị nọ weri oche, ndi-ozị hụ pụ-ichen nọ sọn ẹ nọdịsonmẹ alị —nị wẹ ri Oriri hụ. <sup>15</sup> Jizosị nọ sị wẹ, “A chọkọnmẹkẹ m nị mmẹ lẹ ụnụ ri Oriri-Nghafeni m gini d'a ta afunfun! <sup>16</sup> Makeni, m rị a gwa ụnụ, erikọzị m'a d'e ru mgbe ihien wẹ gi ẹ e ku jenkọ d'e gi mezu ime Ali-eze Osolobue.”

<sup>17</sup> Ya ọ nọ weri mkpu, o yeguu Osolobue ekele, ọ nọ sị, “Weri ni onwan kerị. <sup>18</sup> M rị a gwa ụnụ nị arakọzị m manya vaini d'e ru mgbe Ali-eze Osolobue bia.”

<sup>19</sup> Ya ọ nọ weri ogbe-brẹdi, ye Osolobue ekele, bebe ẹ, wẹ ẹ ye wẹ, sị, “Onwan wu ehiu m, hụn wẹ rị e gi ufiri ụnụ e ye. E mē nị onwan e gi a nyanhan m.”

<sup>20</sup> Eriira k'o donzikwo weri mkpu hụ ye wẹ, ogben wẹ gi riguu, sị, “Mkpuni wu nkwerighama ohun hụ Osolobue tume, hụn wẹ gi edeke m biye eka—edেকে m wẹ gi ufiri ụnụ gbapu.”

<sup>21</sup> “Ka lee n'ẹ, mmẹ lẹ onye jenkọ d'e re m rị ebeni e ri ihien-oriri! <sup>22</sup> Nwa nke Ihian siko d'a nwun kẹ Osolobue don ku, kanị nsongbu rị nị onye hụ jenkọ d'e ren'ẹ!”

<sup>23</sup> Ya wẹ nọ juma ibe wẹ kẹ onye ime wẹ jenkọ d'e mē ihienni.

### *Onye Kachanrịn?*

<sup>24</sup> Ndi-ozị ahun pụ-ichen nọ domazikwo ndondo ime igunrun wẹ onye wẹ siko d'e weri ni 'ya kachanrịn ime wẹ ile. <sup>25</sup> Jizosị nọ sị wẹ, “Ndi-nze uwa a kị ndi wẹ rị a kị rikẹ sị uwẹ nwẹ wẹ; ndi rị a kịni a za ‘Omẹ-oghọ!’ <sup>26</sup> Kanị, emekwole nị erira. Kama, onye kachanrịn ime ụnụ 'ya nọ kẹ onye kachanrịn nwata; onye-ndu 'ya nọ kẹ odibo. <sup>27</sup> Eghẹ, onye kadẹ ibe ẹ? Onye hụn nọdị alị e ri ihien-oriri ra onye hụn rị e buhe ihien-oriri, e jẹn ozi rịn'a? Elee onye hụn nọdị alị e ri ihien-oriri ka? Kanị, m rị nwan ime igunrun ụnụ lekẹ onye e jẹn ozi.”

<sup>28</sup> “K'osilerị, ụnụ wu ndi sọn m nọdị ime nsongbu ile wẹ gi lele m, ụnụ anatoni m: <sup>29</sup> m rị nwan e ye ụnụ Ali-eze a kị—nọkẹ kẹ Nedi m don ye m, <sup>30</sup> keni ụnụ hụn ụzọ sọn m rị, sọn m ra ime Ali-eze m; ụnụ siko d'a nọdịsonmẹ enu ukpo-eze, e kin ikpun-ulo mmebugo rị Izrelu ikpe.”

### *Jizos' E Ku E Nị Pita Jenko D'a Ghorị N'ọ Marịn A* (Mat 26.31-35; Mak 14.27-31; Jon 13.36-38)

<sup>31</sup> “Saimonu, Saimonu! Gọn ntin! Ekwensu a siguo Osolobue nị a lele ụnụ ile, keni ọ yọ ụnụ kẹ wẹ don a yọ oka. <sup>32</sup> Kanị, e meguo nị m'i ekpere Saimonu, amamgbe okukwe i a dan. Ogben y'e gi gbehutoguu obi kinhen azuun, y'a gba umune i ume.”

<sup>33</sup> Kanị, Pita nọ sị, “Di-nwonn-eyi, a kwademeguọ m nị m jenkọ d'e sọn i jẹn ngan, sode i nwunhụn!”

<sup>34</sup> Jizosị nọ sị a, “Pita, m rị a gwa i, okpa gini d'a kwan ukinkin tanni, i siko d'a ghorị mgbe eto nị y'a marin m.”

### *Ekpa Lẹ Opi-a-gha*

<sup>35</sup> Ya Jesu nọ jụ umu-azuun a ajuju, sị, “Ogben hụ m gi zipu ụnụ, sị ụnụ ewerile egbo mọbu buru ekpa mọbu akpukpo-uku, o nwongho ihien koni ụnụ?” Wẹ nọ sị a, “Mba, o nwonn.”

<sup>36</sup> Jesu nọ sị wẹ, “Ujeni, onye nwon egbo ya weri ẹ nwan; onye nwẹ ekpa ya buruzikwo a. Onye nwonleni opi-a-gha 'ya re ewuru o yiye elu ẹ, gi ẹ nonrin opi-a-gha. <sup>37</sup> Makeni, m rị a gwa ụnụ nị ihien ahun Ekukwo-nsọ ku, nị ‘Wẹ jenkọ d'a gun a yeni ndi a dan iwu’ jenkọ d'e mezuriri ebe m rị.

Ezie, ihien wẹ de ime Ekukwo-nsọ banyeni m hụ e mezu.”

Umu-azuun a nọ sị a, “Di-nwonn-eyi, lee ẹ, opi-a-gha ebugo rị ebeni!”

<sup>38</sup> Ya ọ nọ sị wẹ “Ohun e higuọ.”



*Jesu A Nọ Elu Ugu Olivu Mę Ekpere*  
(Mat 26.36-46; Mak 14.32-42)

<sup>39</sup> Jesu nọ gha ime obodo hu pu, jenne elu Ugu Olivu k'o don e me mbu, umu-azuun a nọ sonme e. <sup>40</sup> Ogen o gi ru ebahun, o nọ si we, "Me ni ekpere make unu gha a danban ime onwunwan."

<sup>41</sup> 'Ya o nọ jenshi ihun ekere, ihien rike ebe mburu e ru we ma a, gbu osekp, me ekpere, <sup>42</sup> si, "Baba, omeni y'a chogho, napu m mkpu afunfunni; kani, uche i 'ya me, ele nke m." <sup>43</sup> Ya mmom-ozu nọ gha elu-igwee d'e kunrun e, yeche n'e iken. <sup>44</sup> Make ni o ri ime oken ufu, o mekenme ekpere kari k'o me mbu; obanje e nọ ke edeke ri a tatuni.

<sup>45</sup> Ogen o gi gha ebahun o ri ali e me ekpere lihi oto, o nọ bia d'e kunrun umu-azuun a; o nọ hun ni we ri uran, make ni ehuru ro we we gi kwan ekwan. <sup>46</sup> 'Ya o nọ si we, "Ki unu ri a ranhinni? Lihi ni oto me ekpere make unu gha a danban ime onwunwan."

*E We We Jizosi Ye We, A Nwunrun W'a*  
(Mat 26.47-56; Mak 14.43-50; Jon 18.3-16)

<sup>47</sup> Ebe Jizosi rikwo e ku oku, idenmizi, igunrun ihian nọ bia. Onye hu w'a kpọ Judasi, onye ohu ime ndi-ozu pu-ichen mmebu hu, duhe we. O nọ jemburu Jizosi d'e su e onu. <sup>48</sup> Kani Jizosi nọ si a, "Judasi, isu-onu k'i gi e re Nwa nke Ihian?"

<sup>49</sup> Ogen umu-azuun ndi we le Jesu wi gi hun ihien jenko d'e meni, we nọ si Jesu, "Di-nwonni-enyi, ni enyi gi oia-agma enyi lu ogun?!" <sup>50</sup> Onye ohu ime we nọ banpu odibo onye-isi nchu-ejan ntin eka-ihien.

<sup>51</sup> Jesu nọ si we, "Kusi ni ihienni!" 'Ya o nọ metu okenny hu eka ntin, zuo a.

<sup>52</sup> Ya Jizosi nọ si ndi-isi nchu-ejan le ndi-isi ndi-unakpa Ulo-nsọ le ndi-isi—hun we ile gba bia ebahu d'a nwunrun a, "Ki unu buheni oia-agma le egbe, rike si m wu onye-ohin? <sup>53</sup> Ogen ahun mme le unu gba a ri ime Ulo-nsọ uhuhin ile, unu anwunni m. Kani hunni wu ogen unu le ogen iken ishi gi a ki!"

*Pita a Ghori N'o Marın Jizosi*  
(Mat 26.57-58, 69-75; Mak 14.53-54, 67-72; Jon 18.12-18, 25-27)

<sup>54</sup> 'Ya we nọ nwunrun Jesu, duru e jenne, w'e si iwe onye-isi nchu-ejan. Kani Pita sonko a azuun—bu egbata we e teyeghozi. <sup>55</sup> Ogen ndi ri ebahu gi fiye okun ahanmahan ezi-ogwa onye-isi nchu-ejan hu, nahunme okun ahun, Pita nọ nodiyeni we. <sup>56</sup> Ogen nwa-agbo ohu hun wu odibo gi gi okun ahun we fiye legba Pita k'o ndi ebahun a nyan okun, o bu enya tuma a, o nọ si, "Okennyeni le Jizosi te wiziwo!"

<sup>57</sup> Kani Pita nọ ghori, si, "Okpoho, amarın m'a!"

<sup>58</sup> O tebe, onye ozọ a hun Pita, o nọ si a, "I wuzi onye ohu ime we!" Pita nọ si a, "Di-enyi, ele mme!"

<sup>59</sup> Ihien nọ ke mgbahunme okuloku a ghafegu, onye ozọ nọ si, "Iru-uka ari a, okennyeni le Jesu wi, make ni onye Galili k'o wu!"

<sup>60</sup> Pita nọ si a, "Di-enyi, amarın m ihien i ri e ku!"

Ke Pita don ri e ku okuni, okpa nọ kwan.

<sup>61</sup> 'Ya Di-nwonni-enyi nọ gbahuto, bu enya zinme Pita. Pita nọ nyanhan oku Di-nwonni-enyi gwa a, k'o don si a, "Okpa gini d'a kwan ukinkin tanni, i k'a ghori mgbe eto ni y'a marın m." <sup>62</sup> Pita nọ pu d'a kwan ezigbo ekwan.

*E Gbu we Jizos' Ili, Kpa A Ye Emu*  
(Mat 26.67-68; Mak 14.65)

<sup>63</sup> Ikennyē ndi hụ gi Jesu e che ẹ nche nọ kpama a e ye ẹmụ, e gbu ẹ ili. <sup>64</sup> E kēnkin wẹ ẹ ẹnya, a jụ a, a sị, “Bu nwan amuma! Onye ime ẹnyi fịan i ihien?!”  
<sup>65</sup> Wẹ nọ kusonmezi ihien ndi ọzọ bu ọda, e gi ẹ a kpari ẹ.

*E Weri Wẹ Jizosị Si Ogwa Ndi-isi Nkikwama*  
*(Mat 26.59-66; Mak 14.55-64; Jon 18.19-24)*

<sup>66</sup> Ogen eki gi fon, Ndi-isi ile nọ zu ogwa—kẹ ndi-isi nchụ-ẹjan kẹ ndi-nkuzi Iwu. 'Ya wẹ nọ duru Jizosị, duhe ẹ Ogwa Ndi-isi nkikwama ahun zuni. <sup>67</sup> Ndi-isi nkikwama ahun nọ sị a, “Omēni 'yū wū Kraisti, Onye Hụ Osolobue Tume, gwa ẹnyi?” O nọ sị wẹ, “M gwa unu, unu e kweriko; <sup>68</sup> m jụ unu ajuju, unu azako. <sup>69</sup> Kanị, gha kikēni jēnme, Nwa nke Ihian jēnko d'a nōdị alị ẹka-nni Chuku, Onye nwē ikēn ile.” <sup>70</sup> Wẹ ile nọ sị, “Iyū wū nwan Nwa Osolobue?”

O nọ sị wẹ, “Ya kẹ unu rị e ku nị ya kẹ m wū.”

<sup>71</sup> Wẹ nọ sị, “Kị ẹnyi rị a chozi nị osheri! Ẹnyi e giguo ntin ẹnyi nū ihien o ku!”

## Isi Nke Eto-kwasị-ogun

*E We Wẹ Jizosị Jenni Govanọ Wū Paileti*  
*(Mat 27.1-2, 11-14; Mak 15.1-5; Jon 18.28-38)*

<sup>1</sup> 'Ya Ndi-isi Nkikwama hụ ile nọ lihi ọto, weri Jizosị jenni Paileti, hūn wū Govanọ rị a kịdon ni ndi Rom. <sup>2</sup> Ebehū kẹ wẹ nọ kinme, sị, “Ẹnyi nwundon okennyeni k'ọ rị e dufie ndi alị ẹnyi, a sị wẹ akuzile eze-kanị wū Siza ugwo-isi. O sịkwọ nị 'ya lẹ enwen ẹ wū Kraisti, Onye Hụ Osolobue Tume, 'ya wū nị ọ wū eze.”

<sup>3</sup> Paileti nọ jụ Jesu, sị, “Iyū wū eze ndi Ju?”

O nọ sị a, “Y'e kuguo a.”

<sup>4</sup> Ya Paileti nọ sị ndi-isi nchụ-ẹjan lẹ igunrun hū, “Ahunni m ihien m'e gi ma okennyeni ikpe.”

<sup>5</sup> Kanị, wẹ hukwo e ku ẹ, a sị, “O gi nkuzi ẹ e buheni ndi ile rị ime Judia isusu. Ime Galili k'ọ gha bidon, o ruguo nwan ebeni.”

*Paileti A Sị Wẹ We Jesu Jenni Herodu*

<sup>6</sup> Ogen Paileti gi nū ihienni, ọ nọ jụ wẹ kẹ okennyē hū wū onye Galili. <sup>7</sup> Ogen o gi marin nị azuun Herodu rị a kị k'ọ gha bia, 'ya ọ nọ zi ẹ jenni Herodu, hūn rizi ime Jerusalem ogen hū. <sup>8</sup> Ogen Herodu gi hūn Jesu, ẹfo nọ suo a usuo oda-oda, makēni o teke ọ choma n'ọ hūn a. Makēni, ọ nūguo otiti ẹ, a tū ẹnya n'ọ siko d'a hūn a ebe ọ rị a rūn ọrūn-atūmenya. <sup>9</sup> 'Ya ọ nọ jūsonme Jizosị ajuju bu ọda, kale Jizos' a shiarin'a ihien ọwule. <sup>10</sup> Ndi-isi nchụ-ẹjan lẹ ndi-nkuzi Iwu turuhukwo ebahun e kikenme eje-ihien bu ọda wẹ sị nị 'ya k'ọ mē.

<sup>11</sup> Herodu lẹ ndi-agma a nōzi mē Jesu rike onye-eti, kpa a ye ẹmụ. 'Ya Herodu nọ yime ẹ ẹkwa ma mma, zikin ni Paileti ya. <sup>12</sup> Uhuohin hū kẹ Herodu lẹ Paileti henrin ọwū; wẹ te wū enenren mbū.

*E Wehe Wẹ Jizosị Ebe Ihian Ile Rị*

<sup>13</sup> Paileti nọ kpogbama ndi-isi nchụ-ẹjan lẹ ndi-isi lẹ ndi alị hū ile, <sup>14</sup> sị wẹ, “Unu wehe ni m okennyeni; unu sị n'ọ rị e dufie ndi alini. E leleguo m'a nwan id'anya unu; ahunni m eje-ihien ndi hū unu sị nị 'ya k'ọ mē. <sup>15</sup> Herodu lẹ enwen ẹ ahunzikwoni eje-ihien ọwule o mē, 'ya k'ọ gi zikinhēn nị ẹnyi 'ya azuun. Lee ni ẹnya, o nwōnni ihien okennyeni mē hūn wẹ gi gbu ẹ. <sup>16</sup> 'Ya wū, m jēnko d'a sị wẹ fian a mkpinsi, a hatu m'e n'ọ lama.”

<sup>17</sup> (Ogen Mmemme-Nghafe ọwule Paileti k'e wepuhariri nị wẹ onye-ngan ohu.)

<sup>18</sup> Kanị igunrun hụ ile nọ yime oro, a si, “Wepu onyeni! Gbu ẹ! Wepu ha ni enyi Barabasi!” <sup>19</sup> (Barabasini wu okennyẹ ohu we buche ime ulo-ngan make ufiri isusu me ime obodo hụ le ochu o gbu.)

<sup>20</sup> Make ni Paileti te cho n’o hapu Jizosi ye, o nọ gwamazi igunrun hụ oku.

<sup>21</sup> Kanị we ile hukwo e yi oro, a si, “Kpogbu ẹ! Kpogbu ẹ!”

<sup>22</sup> Paileti nọ gwazi ndi ahun oku hun me mgbe eto, si, “Ki haịn? Elee eje-ihien k’o me? Ahunni m ihien owule o me hun we e gi gbu ẹ! ‘Ya wu, m jenko nwan d’a fian a mkpinsin, hatu ẹ ye.”

### *A Ma We Jesu Ikpe-onwun*

(Mat 27.15-26; Mak 15.6-15; Jon 18.39—19.16)

<sup>23</sup> Kanị we hukwo e yi oro, a gwakenme ẹ ‘ya kpogbu Jizosi. Oro we nọ kari eka; nke we nọ bun. <sup>24</sup> ‘Ya Paileti nọ ma Jizosi ikpe hụ we cho n’o ma a. <sup>25</sup> O nọ hatu onye hụ we cho—onye hun we gi ufiri isusu le igbu-ochu buche ime ngan.

O nọ we Jizosi ye we kpogbu—nọke ke ndi hụ don cho.

### *E Duru We Jesu D’a Kpogbu Elu Obe*

(Mat 27.32-44; Mak 15.21-32; Jon 19.17-27)

<sup>26</sup> Ebe ndi-agma dukọ a, we nọ hun okennyẹ ohu w’a kpọ Saimonu, onye obodo Saṛini, hun gha ali-afia lala ime obodo. We nọ kwondon ẹ, bu obe hụ kwasị a uvun, si a buru ẹ sọnmẹ Jesu.

<sup>27</sup> Igunrun ihian hụ e sọn Jizosi, we le ikpoho ndi ri a kwan ni Jizosi ekwan, e ti eka obi, e gon’ẹ. <sup>28</sup> Jesu nọ gbehuto, si we, “Ikpoho Jerusalem! Akwanle ni ni m ekwan, ka kwanmani ni enwen unu le umu unu. <sup>29</sup> Make ni oge zeni lalari, hun we e gi si, ‘Ndi-agan le ikpoho mutuleni nwa le ndi yetuleni nwa eran e nweke isi-oma.’ <sup>30</sup> Oge hụ ihian jenko d’a gha a si ugu, ‘Dankwasị enyi ndo-o!’, a si oke, ‘Kpume enyi ndo-o!’ <sup>31</sup> Make ni, o me nwan ni we ri e me ihienni oge osisi gi ri ndun, kini k’e me o kpogu nkun?”

### *A Gun W’a Yeni Ndi Njo*

(Azaya 53.12)

<sup>32</sup> O nwon ikennyẹ ebwo ozọ hun we duru we le Jesu d’a kpogbu—kanị ndini me eje-ihien.

### *A Kpoma We Jesu Elu Obe*

<sup>33</sup> Oge we gi ru ebhu w’a kpọ “Okpokom’isi”, we nọ nọ ebhu kpoma Jesu elu obe, iya le ndi hụ me eje-ihien—onye ohu azuun eka-nni ẹ, hun-ebọ azuun eka-ekpen ẹ.

<sup>34</sup> Jesu nọ si, “Baba, gbaghari we, makele amarin we ihien we ri e me.”

We nọ tu-nkpọ, gi ẹ kerị eka a.

<sup>35</sup> Igunrun ihian turu ebhu, e lee ile; kanị, ndi-isi ndi Ju hụ a kpa a e ye emu, a si, “O zuo ndi ozọ. ‘Ya zuo nwan enwen ẹ nu—mbuni iya wu Kraisti Osolobue, Onye Hụ Osolobue Tume, Onye Hụ o hori!’”

<sup>36</sup> Ndi-agma huzi a kpa a e ye emu: a bia we d’e kunrun ẹ, ye ẹ manya ru-uka, <sup>37</sup> si a, “Omēni iyu wu Eze ndi Ju, zuopuha enwen i!”

<sup>38</sup> O nwezikwo ihien we deye elu obe hụ. Ihien we de wu, “Onwan wu Eze ndi Ju.”

<sup>39</sup> Onye ohu ime ndi hụ me eje-ihien hun we kpoma elu obe nọ kparime ẹ, a si a, “Ele ‘yu wu Kraisti, Onye Hụ Osolobue Tume? Zuopuha nwan enwen i, y’a zuopuhazikwo enyi!”

<sup>40</sup> Hun ebọ nọ jugbo hun ku ihienni, si, “Y’a ra tude egun Osolobue—ebe o me ni ikpe ohu ke we ma ‘yu le iya? <sup>41</sup> Ikpe we ma enyi nwen furu efuru, make ni

ihien enyi cho ke enyi ri a hun; kanị o nwonni ihien okennyeni me.” <sup>42</sup> 'Ya o no si Jesu, “Jizosi, ogen y'e gi bia rike Eze, dodo nyanhankwo m-o!”

<sup>43</sup> Jesu no si a, “M ri a gwa i ezioku, tanni, i siko d'e son m nodi ime Ali Izu-iken wu Paradaisi.”

### *Onwun Jizosi*

*(Mat 27.45-56; Mak 15.33-41; Jon 19.28-30)*

<sup>44</sup> Ihien nọke okuloku mmebuo efinnai, ogen hu enya-anwun gi a ri isi, ohii no gbachanrin ali hu ile d'e ru okuloku eto efinnai, <sup>45</sup> makeni anwun amuzini. Ekwawegigibonbepu Ebehukachanrin-nsọ ime Ulo-nsọ nọ bawapu ebuo\*. <sup>46</sup> Ya Jesu nọ gi oken olu yi oro, si, “Baba, e bu m mmọn m che i aka!” O kuguu ihienni, o nọ kwonbepu, nwunhun.

<sup>47</sup> Ogen onye-isi agha hu hun ki ndi-agma kpogbun'e gi hun ihien meni, o nọ ja Osolobue mma, si, “Ezioku-ezioku, aka okennyeni ri ochan!” <sup>48</sup> Ogen ndi hu ile gbakikome ebahun e lee ilee gi hunguu ihien meni, we nọ tiri aka obi lama.

<sup>49</sup> Ndi ile marin Jesu ohunma le ikpoho ndi hu gha Galili sonhen e notezi ekere, e lee ihien ndi ri e meni.

### *Olili Jizosi*

*(Mat 27.57-61; Mak 15.42-47; Jon 19.38-42)*

<sup>50</sup> Ogen hu, o nwon okenye ohu efan a wu Josefu, hun gha obodo Arimatia ri Judia bia. O wu ezigbo ihian le onye e bi obibi ri ochan. O ri e che obibia Ali-eze Osolobue.

O wu onye ohu ime Ndi-isi Nkikwama— <sup>51</sup> kanị, o kweyeni ni we ime ihien we ku le ihien we me Jesu.

<sup>52</sup> O nọ jẹn d'e kunrun Paleti, si a buye e ehụ Jizosi. <sup>53</sup> 'Ya o nọ gha elu obe butu e, gi ekwa line kwama a, bu e che ime ili we liyetuleni ihian hun we gu rike okporo ye ime omuma zeni. <sup>54</sup> Uhuohin Nkwademe ro (Uhuohin Fraide), hun we gi a kwademe Uhuohin Izu-iken, bu o rumeguwo enyasi hun Uhuohin Izu-iken gi e bidon.

<sup>55</sup> Ikpoho ndi hu gha Galili sonhen Jizosi nọ sonme Josefu, we nọ hun ili hu, hunzi ke we don donme ehụ Jizosi. <sup>56</sup> Ya we nọ lama d'a kwademe ihien ndi e shin ohunma le uden we jenkọ d'e gi te ehụ hu.

O ru Uhuohin Izu-iken, we nọ zu iken—makeni erira ke Iwu ku.

## **Isi Nke Ẹnọ-kwasị-ogun**

### *Jesu A Gha Onwun Lihi*

*(Mat 28.1-10; Mak 16.1-8; Jon 20.1-10)*

<sup>1</sup> Kanị, uzọ-utuntun biribiri uhuhin ibuzo ime izu-uka (hun wu nwan uhuhin Sonde), ikpoho ndi hu nọ weri ihien ndi ahun e shin ohunma we kwademeuu, jenne ili hu. <sup>2</sup> We nọ hun a ni e nupugwo we omuma we gi nukin onu ili hu. <sup>3</sup> 'Ya we nọ banye ime e; kale ahunni we ehụ Di-nwonni-enyi wu Jesu. <sup>4</sup> O nọ gba we nghari-nya. Ke we don ri e ro e, idenmizi ikennyee ebuo yi ekwa ri e be nwanran-nwanran nọ wuzoye ni we. <sup>5</sup> Oken egun nọ tuma we, 'ya we nọ bu ihun koma ali. Ikennyee ndi hu nọ si we, “Ki hain unu gi a cho onye ri ndun ebe ndi nwunni ri?” <sup>6</sup> O rizi ebeni; o ghagwo onwun lihi. Nyanhan ni ihien o gwa unu ogen o gi ri Galili: ni, <sup>7</sup> 'We jenkọ d'e bu mme wu Nwa nke Ihian che aka ndi njo, a kpogbu we m; kanị hun m'e akp'ohin eto, m k'a gha onwun lihi.’”

<sup>8</sup> Ya ikpoho ndi hu nọ nyanhan ihien Jesu ku, <sup>9</sup> a gha we ili ahun lua, we nọ gwa madu mmanai hu le ndi ozọ ile hoduni. <sup>10</sup> Ikpoho ndi hu wu Meri onye

\* **Isi Nke Ẹtọ-kwasị-ogun:45** Ẹsodosi 26.31-33

Mag'dala lẹ Juana lẹ Meri nne Jemisi; uwe lẹ ikpoho ndi ọzọ we ile wị gba gwa ndi-ozu hụ pụ-ichẹn ihien ndini. <sup>11</sup> Kanị, ndi-ozu hụ pụ-ichẹn egini ẹ don makeni ihien we rị e ku rị we hụ kẹ oku nwonleni isi.

<sup>12</sup> Kanị Pita nọ lihi ọtọ, gbasi ili ahun; o hulua ali, nyonye, 'ya ọ nọ hun ẹkwa line hụ we te gi kwama Jesu, kanị o nwonzini ihien ọzọ ọ hun. O nọ pụ, e ro ihien menị.

*Ụmụ-azụun A Jẹnko Emausụ A Hụn Jesu K'ọ Ghagụ Ọnwun Lihi*  
(Mak 16.12-13; Luk 24.44-47; Jọn 5.39, 45-47)

<sup>13</sup> Ụhụọhịn ohu ahun zi, ụmụ-azụun Jesu ẹbụọ jẹnko obodo ohu me ẹkẹrẹ w'a kpọ Emausụ. (Gha Jerusalem d'e ru Emausụ wu ihien rị kẹ maili ẹsa.) <sup>14</sup> We hụ e ku oku ihien ndi hụ ile menị. <sup>15</sup> Kẹ we rị e ku, e shi inyenren, 'ya Jizosị lẹ enwen ẹ nọ nochime we, sọn we jensonme; <sup>16</sup> kanị anini we we koma a ẹnya. <sup>17</sup> Ya Jizosị nọ si we, "Elee inyenren kẹ unu shiko ihienni ile jẹnko?"

We nọ biwuzo, ronme ihun. <sup>18</sup> 'Ya onye ohu ime we w'a kpọ Klopasi nọ si a, "O nọkẹ si 'yụ sọọ wu onye obia rị ime Jerusalem hun marinleni ihien ndi me ebahun kete ụhụọhinni?"

<sup>19</sup> Jesu nọ si, "Kị me?"

We nọ si a, "Ihien ndi gbashari Jesu onye Nazareti: Okennyeni gi ọrụn a lẹ oku-ọnu a ghosichanrin n'ọ wu oken onye-amuma rị mkpa—kẹ ebe Osolobue rị kẹ ebe ihian rị— <sup>20</sup> lezi kẹ ndi-isi nchụ-ẹjan lẹ ndi-isi ẹnyi don we ẹ ye we nị we ma a ikpe-ọnwun; 'ya we nọ ma a ikpe ọnwun, kpogbu ẹ; <sup>21</sup> kanị ẹnyi te nwon olile-ẹnya nị iya wu onye hun jẹnko d'a gba pūha Izrel!"

"Eghẹ, wezukade ihien ndini ile, onwan me ẹ nwan akpu-ụhụọhịn ẹtọ ihien ndini me. <sup>22</sup> Ozozi, ikpoho ndi hụ ime ndi itu ẹnyi me ihien tu ẹnyi ẹnya; we jen ili ẹ ụzọ-utuntun tanni, <sup>23</sup> kanị ahunni we ẹhụ a. We nọ kinhen d'a gwa ẹnyi nị a hụngwode we ọhun ebe ndi mmọn-ozu pūha d'a gwa we nị ọ hụ ndun. <sup>24</sup> Ndi hụ ime ndi ẹnyi lẹ we wị e jengwọzi ili hụ, we nọ hunzikwọ a nị ọ richanrin kẹ ikpoho ndi hụ don ku; kanị ahunni we 'ya lẹ enwen ẹ."

<sup>25</sup> 'Ya Jizosị nọ si we, "Euu! Unu e zuzukẹ; ọ fuka unu ọrụn ikweri ihien ile ndi-amuma ku ime Ẹkukwo-nsọ! <sup>26</sup> Ekuni w'ẹ nị Mezaya jẹnko d'a tagu afunfun ndini o kebe banye ọghọ a?" <sup>27</sup> 'Ya Jizosị nọ gha ihien Mozizi de ime Ẹkukwo-nsọ d'e ru ihien ndi-amuma ile de kowachanrin nị we ihien ile Ẹkukwo-nsọ ku banyeni 'ya lẹ enwen ẹ.

<sup>28</sup> Hun we gi rumẹ ẹhiu obodo hụ we jẹnko, Jizosị nọ me rikẹ si o k'e jenghafa; <sup>29</sup> we nọ riokemẹ ẹ, si a, "Du ẹnyi nọdị ndọ-o, nị ọhị a gbamaguọ, ụhụọhịn tanni a gumaguọ ma." 'Ya ọ nọ banye d'e sọn we nọdị.

<sup>30</sup> Ogẹn o gi nọdị ali n'ọ sọn we rị ihien-oriri, ọ nọ weri brẹdi, gozi ẹ; ọ nọ bebe ẹ, we ẹ ye we. <sup>31</sup> Ebẹhụ kẹ ẹnya we nọ shiapu, we nọ marin nị iya rọ. 'Ya ọ nọ fori, ahunzini w'a!

<sup>32</sup> We nọ si ibe we, "Ogẹn o gi a gwa ẹnyi oku ụzọ lẹ ogẹn o gi rị a kowa nị ẹnyi Ẹhuhwọ-nsọ, ẹlẹ ọ nọ kẹ si okun rị ime obi ẹnyi a dun?"

<sup>33</sup> We nọ lihi ọtọ ozigbo ahun, kin-azụun si Jerusalem; we nọ hun ụmụ-azụun mmanai hụ lẹ ndi ọzọ we lẹ we wị kẹ we gbakikome; <sup>34</sup> we ile gbakikomeni hụ a si, "Ezioku rọ! Di-nwonn-ẹnyi e lihiguọ, Saimonu a hūngwọ a!"

<sup>35</sup> We ẹbubuo nọ nwan gwa we ihien me ụzọ, gwazikwọ we kẹ we don ghọha nị Di-nwonn-ẹnyi rọ ogẹn o gi bebe brẹdi.

*Ụmụ-azụun Jesu A Hụn Jesu K'ọ Ghagụ Ọnwun Lihi*  
(Mat 28.16-20; Mak 16.14-18; Jọn 20.19-23; Ọrụn Ndi-Ozi 1.6-8)

<sup>36</sup> Ebe mmadu ẹbụọ hụ rị a gwa we ihienni, Jizosị lẹ enwen ẹ nọ nwonpūha idemizi, turu etintinnai we. O nọ si we, "Udon 'ya rị nị unu."



<sup>37</sup> Wẹ ile nọ jụsọhị, ezigbo egun nọ tuma wẹ; wẹ hụ e ro n'a hụn wẹ onyẹ-mmọn. <sup>38</sup> 'Ya ọ nọ sị wẹ, “Kị haịn egun gi a tū ụnụ? Kị haịn ụnụ gi e nwẹ obi-ẹbụọ? <sup>39</sup> Lee nị ẹka m; lee nị ụkụ m: Mmẹ rọ! Mẹtụ nị m ẹka nị ụnụ hụn a nị mmẹ rọ; onyẹ-mmọn ara nwẹ uru lẹ ọkpụkpụ kẹ ụnụ dọn hụn nị e nwọghọ m.”

<sup>40</sup> O kugụ ụ ihien, ọ nọ ghosị wẹ ẹka a ẹbụọ lẹ ọkụ a ẹbụọ. <sup>41</sup> Ebe omēni ekwerikwōnị wẹ—makele ọ tū wẹ ẹnya leni ighoghọ jun wẹ obi—ya Jesu nọ sị wẹ, “Ụnụ e nwẹghọ ihien ọwụlẹ w'e ri eri ebeni?” <sup>42</sup> Wẹ nọ ye ẹ mkpikpi azun wẹ shi, <sup>43</sup> ọ nọ narin wẹ iya, ri ẹ id'ẹnya wẹ.

<sup>44</sup> Ya ọ nọ sị wẹ, “Ihien ndinị kẹ m gwa ụnụ oge mme nị ụnụ gi rị: nị ihien ile wẹ de banyeni m ime Iwu Mozizi lẹ ime ihien ndi-amuma de lẹ ime Ẹbụ-oma jenkọ d'e mezuchanrinriri.”

<sup>45</sup> 'Ya ọ nọ kpupụ uche wẹ keni wẹ sa-ẹka ghota Ẹkukwọ-nsọ, <sup>46</sup> sị wẹ, “Ọnwan wụ ihien wẹ de: nị Kraistị, Onyẹ Hụ Osolobue Tume, sikọ d'a ta afunfun, nwunhūn, nke akpụ-uhuohin eto ọ gha ọnwun lihi; <sup>47</sup> nị wẹ jenkọ d'e gi ẹfan a zi ndi alị ile ozi nroghari lẹ mgbaghari njo—nị Jerusalem kẹ wẹ jenkọ d'a gha bidon.

<sup>48</sup> Ụnụ wụ ọsheri ihien ndinị ile hūn mēye ụnụ ẹnya. <sup>49</sup> Lee n'ẹ, m jenkọ nwan d'e zihẹ nị ụnụ Mmọn-nsọ ahun Nedi m kwe nkwa a. Ka cherikwọ nị ime obodo ebeni d'e ru oge wẹ yimegụ ụnụ iken hū gha Elu-igwee bia.”

#### *Jizosị E Si Elu-igwee*

*(Mat 28.19-20; Ọrụn Ndi-Ozi 1.9-11)*

<sup>50</sup> Ọ nọ duru wẹ gha ime obodo hū pūha, duru wẹ rukwori Betani; e ru wẹ ebẹhū, ọ nọ kishi ẹka enu, gōzi wẹ. <sup>51</sup> Oge o gi rị a gōzi wẹ, 'ya ọ nọ gha ime igunrun wẹ pū, e wẹ w'ẹ shi elu-igwee. <sup>52</sup> 'Ya wẹ nọ fe ẹ.

Wẹ nọ gi oken ighoghọ lakin Jerusalem. <sup>53</sup> Wẹ hū a nọ ime Ụlọ-nsọ oge ile, a ja Osolobue mma.

## Ozioma Jizos' Kraịstị Nọke Ke Jọnu Dọn De E

### *Jesu Wụ Oku Osolobue*

<sup>1</sup> Oge n mbidọ, oku hụ rị ari; Oku hụ lẹ Osolobue rị; Oku hụ wụ Osolobue. <sup>2</sup> Oku ahun lẹ Osolobue rị oge n mbidọ. <sup>3</sup> Osolobue ke ihien ile rini ghahan'a; o nwonni ihien Osolobue ke hun o keleni ghahan'a. <sup>4</sup> Ime e ke ndun rị; ndun hụ wụ ukpe ihian ile. <sup>5</sup> Ukpe hụ e nwun ime ishi, kanị ishi, mkpokiki, a s'eka tinyun a mobu ghoha a.

<sup>6</sup> O nwon okennyehi ohu Osolobue zihie; efan a wụ Jọnu. <sup>7</sup> O bia d'a shia eri banyeni ukpe hụ, keni ihian ile nū eri e, kweri. <sup>8</sup> Ele 'ya wụ ukpe hụ, kale o bia d'a shia eri banyeni ukpe hụ. <sup>9</sup> Onye hụ wụ Ezigbo Ukpe hụ hun e ye ihian ile ukpe lala ime uwa oge ahun.

<sup>10</sup> Osolobue ke uwa ghahan'a, kanị uwa amarinn'a oge o gi bia. <sup>11</sup> O bia d'e kunrun ndi nke e, kanị ndi nke e anabanhann'a. <sup>12</sup> Kanị, ndi ile hun nabanhan n'a, ndi ile hun kwerini n'e, o ye we iken ni we wuru umu Osolobue: <sup>13</sup> ele ihian mu we; egini we uche ihian mu we, o nwonni okennyehi owule han we mu we, kama, Osolobue mu we.

<sup>14</sup> Oku hụ nọ henrin ihian, o nọ son enyi biri elu-uwa. Efoma lẹ ezioku jun ime e! Enyi a hunole ogho a, ogho akpu Nwa ohu Chuku-Nedi mu.

<sup>15</sup> Jọnu ku banyen'e, yi oro si, "Onwan wụ onye hun m rị e ku oge m gi si, 'Onye hun lalanị m memeguu ka m, makele o rị a rị ni we d'a mu m.' "

<sup>16</sup> Make ihien ahun jun ime e, enyi hụ e nwehen ngozi mmagi-mmagi. <sup>17</sup> We ye Iwu ghahani Mozizi; kanị efoma lẹ ezioku ghaha eka Jesu Kristi. <sup>18</sup> O nwonni onye huntu Osolobue, kanị akpu Nwa ohu o mu suo, hun wụ Osolobue, hun nokunme n'e, e meguo enyi marin a.

### *Osheri Jọnu Hun E Me Mirin-Chuku Shia (Mat 3.1-12; Mak 1.1-8; Luk 3.1-18)*

<sup>19</sup> Onwan wụ eri Jọnu shia oge ndi-ndu ndi Ju gi gha Jerusalem zihie ndi nchuejan lẹ ndi Livaị d'a ju a, si, "Onye k'i wu?" <sup>20</sup> Jọnu a ghorini; mba, o kupu a, si, "Ele m Kraistị Onye Nzuopuha hụ Osolobue Tume." O ghorini.

<sup>21</sup> We nọzi ju a, si, "Onye k'i wu? Iyū wu Elaija?"

O nọ si, "Mba."

"Iyū wu Onye-amuma hū pu-ichen?"

O si, "Mba."

<sup>22</sup> We nọ si a, "Onye k'i wu nwan? Gwa enyi keni enyi marin ihien enyi siko d'a gwa ndi zihie ni enyi. K'i jenkọ d'e ku banyeni enwen i?"

<sup>23</sup> O nọ gi ihien onye-amuma wu Azaya ku za we, si, "Mme wu

'Olu hū rị e yi oro ime atū,

a si,

"Kwa ni uzọ Di-nwonni-enyi n'o zinrin!" ' "

<sup>24</sup> Ndi Itu ndi Farisi hun rị ime ndi hū we zi <sup>25</sup> nọ ju a, si, "Kị hañ nwan i gi e me mirin-Chuku mbuni y'ele Mezaya mobu Elaija mobu Onye-amuma hū pu-ichen?"

<sup>26</sup> Jọnu nọ za wẹ, si, “M gi mirin mmaka e mę mirin-Chuku, kanị o nwọn onyẹ rị ime ụnụ hụn ụnụ marịnlẹni. <sup>27</sup> Iya wụ onyẹ hụ lalanị m męmęguu. Erudeni m onyẹ sikọ d'a tọpu akpukpo-ukụ a.”

<sup>28</sup> Onwan mę ime Bẹtani, nftetu Jodani, ebe Jọnu nọ e mę mirin-Chuku.

### *Nwa-ebulu Osolobue*

<sup>29</sup> Eki e fọn, ọ nọ hụn Jizosị k'ọ lala ebe ọ rị, Jọnu nọ si, “Lee n'ẹ! Onwan wụ Nwa-ebulu Osolobue hụn e wepu njo uwa! <sup>30</sup> 'Ya wụ onyẹ m rị e ku oge m gi si, ‘Omęguu, okennye ohu kanị m lala; iya ka m makeni ọ rị a-rị ni wẹ d'a mụ m. <sup>31</sup> E te marin m'a, kanị m rị e gi mirin e mę mirin-Chuku keni ndi Izrelu marin a.’ ” <sup>32</sup> Jọnu nọ shia ẹri, si, “M hụn Mmon-nsọ k'o gi udi nduru gha elu-igwee hidanla, nokwasị a. <sup>33</sup> E te marin m'a, kanị onyẹ hụn zi ni m si m, ‘Onyẹ i jenkọ d'a hụn kę Mmon-nsọ hidan d'a nokwasị a d'e sọn ẹ nọdi, iya wụ onyẹ hụ jenkọ d'e gi Mmon-nsọ mę ihian mirin-Chuku.’ <sup>34</sup> A hụnọlę m'a; e kuọlę m ni iya wụ Onyẹ Hụ Osolobue Tume.”

### *Umụ-azuun Ibuzọ Jesu Kpọ*

<sup>35</sup> Eki e fọn, Jọnu ni umụ-azuun a ẹbuo wuzo, <sup>36</sup> 'ya Jọnu nọ hụn Jesu k'ọ ghafekọ, ọ nọ si, “Lẹhụ Nwa-ebulu Osolobue!” <sup>37</sup> Umụ-azuun Jọnu ẹbuo ahun a nọ k'ọ ku ihienni, wẹ nọ sọnmę Jesu. <sup>38</sup> Oge Jesu gi gbehuto, ọ hụn wẹ kę wẹ rị e sọn ẹ, ọ nọ si wẹ, “K'i ụnụ rị a cho?” Wẹ nọ za, si, “Rabai, elebe k'i bi?” (“Rabai” wụ “onyẹ-nkuzi.”)

<sup>39</sup> Ọ nọ si wẹ, “Bia ni d'e lee ẹ.” Wẹ nọ jẹn d'a hụn ebe o bi; ihien rike okulokụ ẹnọ efinnai rị a kụ oge hụ; wẹ nọ du ẹ nọdichanrin uhuohein hụ.

<sup>40</sup> Onyẹ ohu ime umụ-azuun ẹbuonị nọ ihien Jọnu ku sọnmę Jesu wụ Anduru nwene Saimonu Pita. <sup>41</sup> Ọ nọ bu ụzọ chojẹn nwene ẹ wụ Saimonu, si a, “Enyi a hụnọlę Onyẹ Hụ Osolobue Tume wụ Kraisti.” <sup>42</sup> Anduru nọ weri Pita d'e kunrun Jizosị. Jizos' e lee Pita, ọ nọ si a, “Yụ wụ Saimonu nwa Jọnu. Efan i jenkọ d'a wụ Kefasi.” (Ani efanni asusu Griki wụ Pita, 'ya wụ “omuma.”)

<sup>43</sup> Eki e fọn, Jesu cho n'ọ jẹn Galili; ọ hụn Filipu, ọ nọ si a, “Sọnmę m.” <sup>44</sup> (Filipu wụ onyẹ Besaida, obodo Anduru lę Pita.) <sup>45</sup> Filipu a hụn Natanelu, ọ nọ si a, “Enyi a hụnọlę onyẹ hụ Mozizi de banyen'e ime Iwu, hụn ndi-amuma dezikwo banyen'e—Jesu onyẹ Nazareti nwa Josefụ rọ.”

<sup>46</sup> Natanelu nọ si a, “Ni ihien owule rị mma s'eka gha Nazareti puha?” Filipu nọ si a, “Bia d'e lee.” <sup>47</sup> Oge Jizosị gi hụn Natanelu k'ọ lala ebe ọ rị, ọ nọ si, “Onwan wuchanrin onyẹ Izrelu hụn nwonlęni ẹrọ!”

<sup>48</sup> Natanelu nọ ju a, si, “Nani k'i don marin m?”

Jizosị nọ za, si, “A hūnguọ m'i okpuru osisi figi hụ ni Filipu d'a kpọ i!”

<sup>49</sup> Natanelu nọ si, “Onyẹ-nkuzi, ezie iyụ wụ Nwa Osolobue; iyụ wụ Eze ndi Izrelu!”

<sup>50</sup> Jizosị nọ si a, “Y'e kweriọlę makeni m gwa i hụ ni m hụn i okpuru osisi figi?! I jenkọ d'a hụn ihien ndi ka onwan!” <sup>51</sup> Ọ nọ si wẹ, “M rị a gwa ụnụ ezioku, ụnụ sikọ d'a hụn kę elu-igwee kpupu, hụn kę ndi mmon-ozị Osolobue rị e jẹnjẹn, e jẹnlua d'e kunrun Nwa nke Ihian.”

## **Isi Nke Ebuo**

### *Jesu E Gi Mirin Henrin Manya*

<sup>1</sup> Hụn mę ẹ akpu-uhuohein ẹto, o nwọn agbamehuhuo rị obodo Kana rị Galili. Nne Jizosị rị ebahun. <sup>2</sup> Wẹ kpozikwo Jizosị lę umụ-azuun a agbamekukwo hụ. <sup>3</sup> Oge manya gi guu, nne Jesu nọ si Jesu, “Manya wẹ a guu.” <sup>4</sup> Jizosị nọ si a, “Okpoho, hatu m ye nū, oge m e ke ru.” <sup>5</sup> Nne ẹ nọ si ndi rị e jẹn ozi, “Thien owule ọ si ụnụ mę, ụnụ e mę.”

<sup>6</sup> O nwón ite-mirin isin wẹ gi ọmụma mēmẹ rị ebahun. Ohu-ohu ime wẹ jenkọ d'e ripụ ogbogoro mirin isen mọbụ ẹsa. W'e gi wẹ e dọnmẹ mirin wẹ gi a chanchan ihien, hụn wẹ gi e mēzu omēnālī ndi Ju.

<sup>7</sup> Jesu nọ sị idibo ndi hụ, “Gbajun ni ite ndi hụ mirin.” ‘Ya wẹ nọ gbajun wẹ d'a pụ ọnụ. <sup>8</sup> O nọ sị wẹ, “Kuru ni nwan ẹkẹrẹ jenni onyẹ-isi ocho.” ‘Ya wẹ nọ mē ihien o ku.

<sup>9</sup> Onyẹ-isi ocho nọ danmīn mirin hụ hēnringū manya, bụ ọ marin ebe ọ gha bịa, (kani, ndi hụ rị e jēn ozi a maringhọ), ọ nọ kpọ okēnyē hụ rị a gba-ẹkukwọ, <sup>10</sup> sị a, “Ndi ọzọ ile e bu ụzọ e wepuha manya ka a sụọ, ihian ile rajungū ẹfọ wẹ kebe wepuha hūn sūlōni; kalē y'e bu hūnni sūlōni tọ d'e ru ogēnni.”

<sup>11</sup> Imē Kana rị Galili kẹ Jesu nọ rūn ọrūn-atūmēnya ibuzōni hūn o gi ghōsị ọghọ a, ụmụ-azūn a nọ kweri n'ẹ. <sup>12</sup> Omēgū. Jesu nọ si Kapanom—‘ya lẹ nne ẹ lẹ umunē ẹ lẹ ụmụ-azūn a, wẹ nọ nōdī ebēhū ẹkẹrẹ.

### *Jesu E Jēn Ulo-nsọ*

*(Mat 21.12-13; Mak 11.15-17; Luk 19.45-46)*

<sup>13</sup> Ogēn ndi Ju gi e mē Mmēmme-Nghafe e rume, ‘ya Jesu nọ si Jerusaleṃ. <sup>14</sup> O nọ hūn ndi rị Ulo-nsọ ebēhū e re efin lẹ atunrūn lẹ oluikuku lēzi ndi a gbahutọ ego ebe wẹ nōdīyesonmē ni teburu wẹ. <sup>15</sup> O nọ kpa iberi (aya), gi ẹ chupụ wẹ ile lẹ okēn-efin wẹ lẹ nduru wẹ ime Ulo-nsọ, buoyiya egbo ndi a gbahutọ egbo, hukpumesonmē teburu wẹ. <sup>16</sup> O nọ sị ndi rị e re nduru, “Wepu ni ihien ndini wẹ ebeni; egizilēni ulọ Nēdi m hēnrin ebe wẹ nọ a zū afia!” <sup>17</sup> Ụmụ-azūn a nọ nyanhan ni wẹ de ẹ ime Ẹkukwọ-nsọ ni, “Adudū ulọ i jenkọ d'e bu m rị.”

<sup>18</sup> Ya ndi-ndu ndi Ju nọ nwan sị a, “Ghōsị ẹnyi ahima ẹnyi e gi marin ni Osolobue sị i mē ihienni.”

<sup>19</sup> Jizōsị nọ za wẹ sị, “Tikpọ ni Ulo-nsōni, e gi m akpū-uhūhōhin ẹtọ wesi e elu.”

<sup>20</sup> Ndi-ndu ndi Ju nọ sị a, “Ulo-nsōni wẹ gi ahua isin-kwasị-ogūnnai tūn k'i jenkọ d'e gi akpū-uhūhōhin ẹtọ wesi elu?” <sup>21</sup> Kani Ulo-nsọ Jesu rị e ku oku ẹ wū ẹhū a. <sup>22</sup> Ogēn o gi ghagū ọnwūn lihi, ụmụ-azūn a nọ nyanhan n'o kuoghō ihienni, wẹ nọ gi ihien Ẹhūhū-nsọ ku lẹ ihien Jesu ku dōn.

### *Jesu Marīn Kẹ Ihian Nọ*

<sup>23</sup> Ogēn Jesu gi rị ime Jerusaleṃ ogēn Mmēmme-Nghafe, ndi bu ọda nọ kweri n'ẹ makēni wẹ hūn ọrūn-atūmēnya ndi ọ rị a rūn. <sup>24</sup> Kani Jizōsị ebuni enwēn ẹ ye wẹ, makēni ọ maringūọ kẹ ihian ile nọ. <sup>25</sup> Ẹlẹ hūn onyẹ ọwūlẹ e gi gwa a kẹ ihian nọ, makēni ‘ya lẹ enwēn ẹ a maringūọ ihien rị ime ihian.

## **Isi Nke Ètò**

### *Nikodimōsị A Bịa D'a Hūn Jizōsị*

<sup>1</sup> O nwón okēnyē ohu w'a kpọ Nikodimōsị. Onyẹ Itu Ndi Farisi rọ, onyẹ ohu ime ndi-isi ndi Ju k'ọ wū. <sup>2</sup> O gi ime uhinhin bịa d'e kunrūn Jizōsị, sị a, “Onyẹ-nkuzi, ẹnyi a maringūọ n'i wū onyẹ-nkuzi gha ebe Osolobue rị bịa, makēlẹ o nwōnni onyẹ jenkọ d'e rī-ẹka rūn ọrūn-atūmēnya ndini i rị a rūn mmanī Osolobue nōyen'ẹ.”

<sup>3</sup> Jesu nọ za, sị, “Ezioku kẹ m rị a gwa i, mmanī wẹ mūdōnzi ihian, ọ saēka hūn Alī-eze Osolobue.” <sup>4</sup> Nikodimōsị nọ sị a, “Nani kẹ w'a dōn mūdōnzi ihian ebe ọ kagū ẹgēdi? Nī ihian sazi ẹka banye ẹfọ nne ẹ, a mūzī w'a nke mgbe ẹbū?”

<sup>5</sup> Jizōsị nọ za a, sị, “Ezioku kẹ m rị a gwa i, mmanī wẹ mū ihian ghahani mirin lẹ Mmōn-nsọ, ọ sakọ ẹka banye Alī-eze Osolobue. <sup>6</sup> Hūn ihian mū wū ihian; hūn Mmōn-nsọ mū wū mmōn. <sup>7</sup> Y'a tūlẹ i ẹnya nī m sī nī wẹ sīkọ d'a mūdōnziriri unū.” <sup>8</sup> Ufere e fesi ebe ọwūlẹ ọ chọ—unū a nū ụzūn a, kani unū ara marin ebe

ọ gha a bịa mọbụ ebe o feko—erịra k'ọ rị ebe onye ọwụlẹ Mmọn Osolobue mụ rị.

<sup>9</sup> Nikodimosị nọ sị a, “Nanị kẹ ọnwani e dọn saaka m?”

<sup>10</sup> Jizọsị nọ sị a, “Ị wụ onye-nkuzi ime Izrelụ, bụ y'a ghotani ihien ndini?

<sup>11</sup> Ezioku kẹ m rị a gwa ụnụ, ẹnị rị e ku ihien ẹnị marin, a shia eri ihien ẹnị hun, kanị ụnụ ara nabanhan eri ẹnị. <sup>12</sup> Ebe o mē nwan nị m gwa ụnụ ihien ndi rị elu-ụwa bụ ụnụ e kwerini, nanị kẹ ụnụ a dọn kweri omēni a gwa m ụnụ ihien ndi rị elu-igwee? <sup>13</sup> Makēni, o nwōnni onye jentu elu-igwee wezuka onye hụ gha elu-igwee bịa—wụ Nwa nke Ihian.”

<sup>14</sup> “Erịra Mozizi dọn wesi agwọ hụ elu ime atụ kẹ wẹ jenkọ d'e wesi Nwa nke Ihian elu, <sup>15</sup> keni onye ọwụlẹ hun kwerini n'e hun ụzọ nwon ndun itebite.”

<sup>16</sup> “Makēni Osolobue nwē ihien-osisuo jenni ndi rị ụwa oda-oda, 'ya haịn o gi ye akpụ Nwa ohu o nwē, kēn'ọ wuru nị onye ọwụlẹ hun kwerini n'e alakọ iwi, kama o nwon ndun itebite. <sup>17</sup> Ezie, Osolobue ezini Nwa a d'a ma ndi rị ụwa ikpe, kama, o zi e keni wẹ hun ụzọ nwon nzuopuha ghahan'a. <sup>18</sup> Ikpe amani onye ọwụlẹ kwerini n'e, kanị ikpe a maguọ onye ọwụlẹ hun kwerileni, makēni o kwerini ime ẹfan akpụ Nwa ohu Osolobue. <sup>19</sup> Ọnwani kẹ wẹ gi hangbu wẹ eñen: nị ukpẹ a biaguọ ime ụwa, kalẹ ishi ka ihian a suo kari ukpẹ, makēni eje ihien kẹ w'e mē. <sup>20</sup> Ize ukpẹ e ze ndi ile e mē eje-ihien, w'a ra bịa ebe ukpẹ rị makẹ eje-ihien wẹ rị e mē gha a pūha ifon.”

<sup>21</sup> “Kanị ndi hun e mē ihien rị mma a bịa ebe ukpẹ rị, keni ihian ile hun a nị wẹ rị e mē ihien Osolobue cho.”

### *Jizọsị Lẹ Jọnu Hun E mē Mirin-Chuku*

<sup>22</sup> Omegwu, Jizọsị lẹ umu-azuun a nọ si Azuun Judia, ọ nọ du wẹ nọdi ebēhụ, e mē ndi ihian mirin-Chuku. <sup>23</sup> Jọnu nke rizi obodo Enom hun nọkunmē Salim e mē mirin-Chuku makēni mirin rị ebahun oda-oda. Ihian hụ e jẹn d'e kunrun e, ọ hụ e mē wẹ mirin-Chuku. <sup>24</sup> W'e ke bụ Jọnu che ime ụlọ-ngan ogen hụ.

<sup>25</sup> Ogen hụ, umu-azuun Jọnu lẹ onye Ju nọ dọma oku ichan-ehụ w'a chansonmē hun wụ odinali ofufe wẹ gi e dọn enwen wẹ nsọ. <sup>26</sup> Wẹ nọ bịa d'e kunrun Jọnu, sị a, “Onye-nkuzi, onye hụ yu lẹ 'ya ritan nfetu Jodani, onye hun i gwasonmē ndi ihian oku e, lee e nwan k'ọ rị ebeni e mē mirin-Chuku, ihian ile hụ e jẹn d'e kunrun e.”

<sup>27</sup> Jọnu nọ za, sị, “O nwōnni onye hun e nwēhen ihien ọwụlẹ mmanị wẹ gha elu-igwee y'e ihien hụ. <sup>28</sup> Ụnụ lẹ enwen ụnụ wụ osheri m nị e kughọ m'a nị 'Ele m Kristi, kanị wẹ zi m buru n'e ụzọ.’ <sup>29</sup> Okpoho hun wẹ rị a lụ wụ nke okennyē hun rị a lụ n'a. Ọwụ okennyē hụ rị a gba ẹkukwọ, hun wuzoye n'e e gón ẹ ntin, a ghoghọ oda-oda ọ nū olu okennyē hun rị a gba ẹkukwọ. Ya wụ nị ighoghọ m e zuolẹ nwan oke. <sup>30</sup> Ọ k'a riwaye mkpa, kanị mmē nwēn k'e belua.

<sup>31</sup> Onye hun gha elu bịa ka ihian ile; onye hun gha ụwa bịa wụ nke ụwa, o ku oku ihien rị ime ụwa. Hun gha elu-igwee bịa ka ihian ile. <sup>32</sup> Ọ hụ a shia eri ihien ọ hun lẹ ihien ọ nū, kanị o nwōnni onye e gi eri e e dọn. <sup>33</sup> Onye ọwụlẹ gi oku e dọn a ghosiolẹ nị Osolobue wụ onye-ezioku. <sup>34</sup> Makēni onye Osolobue zihē k'ọ wụ, oku Osolobue k'ọ rị e ku, makēni Osolobue e yehodu n'a Mmōnnsọ. <sup>35</sup> Ihien Nwa a a suo Chuku-Nedi, ọ wegụo ihien ile che e ẹka. <sup>36</sup> Onye hun kweri nị Nwa Osolobue nwon ndun itebite; onye hun jụ n'ọ kwerikonị Nwa Osolobue ahunkọ ndun; mba, iwe-lẹ-ọnuma kẹ Osolobue k'e gi sonsonmē e.”

## **Isi Nke Ẹnọ**

### *Jizọsị Lẹ Okpoho Onye Sameri*



<sup>1</sup> Ogen ahun, Jesu nọ nwan marin ni itu-ndi Farisi a nuguo ni umu-azuun ndi Jesu ri e nwehen e me mirin-Chuku kade nke Jonu. <sup>2</sup> (Kani, ele Jesu ri e me we mirin-Chuku, umu-azuun a suo ri e me.) <sup>3</sup> Ya Jesu nọ gha Judia pu, kinko Galili. <sup>4</sup> O nọ ghasi ali Sameria makele o ri mkpa n'o k'a ghariri ebenu. <sup>5</sup> 'Ya o nọ puha obodo ohu w'a kpọ Sika, hun ri ime Sameria, ehụ ali hụ Jekopu ye nwa a wu Josefu. <sup>6</sup> Omi Jekopu ri ebenu; ndun guu Jesu make ijen o jen; otudeni, o nọ nodi ali ehụ omi hụ. (Ihiyen rike okuloku mmebu efinnai ro, ogen hụ anwun gi a ri isi.)

<sup>7</sup> 'Ya ke okpoho ohu, onye ali Sameria, nọ bia d'a dori mirin. Jesu nọ si a, "Ye m mirin ra." <sup>8</sup> (Ogen hụ, umu-azuun a e jenneguo ime obodo d'e nonnen ihien-oriri.) <sup>9</sup> Okpoho onye Sameria hụ nọ si a, "Nani ke iyu wu onye Ju don nwan a rio mme wu okpoho onye Sameria mirin?" (O ku onwan makeni ndi-Ju le ndi-Sameria ara meko.) <sup>10</sup> Jizosi nọ za a, si, "Omeni i te marin ihien Osolobue e ye le onye hun ri a si i, 'Ye m mirin ra', nke y'a rio a, o ye i mirin hun e ye ndun." <sup>11</sup> Okpoho hụ nọ si a, "Di-okpa, omini mi emi bu y'e gi mkpu y'e gi do mirin. Elebe ke y'a nọ nwan nwehen mirin hụ e ye ndun? <sup>12</sup> 'Yu ka Jekopu nedi enyi kani hun ye enyi omini, hun 'ya le umu a le ihien-uriri e ra mirin rin'a?" <sup>13</sup> Jesu nọ si a, "Onye owule hun ra mirinni, egun mirin jenko d'a gunzi a. <sup>14</sup> Kani, onye owule hun ra mirin hụ m jenko d'e ye e, egun mirin agunkozi a; kama, mirin hụ m siko d'e ye e jenko d'e henrin n'e isi-mirin hun ri ime e e hupuha ndun itebite."

<sup>15</sup> Okpoho hụ nọ si a, "Di-okpa, ye m nwan mirin hụ amamgbe egun-mirin gha a gunzi m mobu a biamazi m ebeni d'a do mirin." <sup>16</sup> Jizosi nọ si a, "Jen d'a kpọ di i, y'e kinhen azuun." <sup>17</sup> Okpoho hụ nọ si a, "Enwon m di." Jesu nọ si a, "Ezioku ke i ku ebe i nọ si, 'Enwon m di', <sup>18</sup> makeni y'a lupuguo di isen, bu okennyehun iyu le 'ya ri nwan ele di i; ezioku k'i ku!"

<sup>19</sup> Okpoho hụ nọ si a, "Di-okpa, a hunole m'a ni i wu onye-amuma. <sup>20</sup> Ndi-nedi enyi we kani nọ uguni fe ofufe, bu unu ndi Ju si ni Jerusalem wu ebe furu ihian jenko d'a noriri e fe ofufe." <sup>21</sup> Jesu nọ si a, "Okpoho, gi ihien m ri e ku don: ogen lala, hun o gi me ni elezi enu uguni mobu ime Jerusalem ke unu siko d'a nọ fe Chuku-Nedi. <sup>22</sup> Unu amarin onye unu ri e fe; kani, enyi a maringho onye enyi ri e fe, makeni eka ndi Ju ke nzuopuha gha a bia. <sup>23</sup> Kani ogen lala, o ruguode nwan, hun ndi hun e fe ezigbo ofufe k'e fe Chuku-Nedi ofufe ime-mmọn le nke ezioku. Makeni ndi hun e fe ofufe nọ erira ke Chuku-Nedi cho ni w'e fe e ofufe. <sup>24</sup> Osolobue wu Mmon, ele ihian; ndi hun k'e fe e ofufe siko d'e feriri a ime-mmọn, gi ezioku fee e." <sup>25</sup> Okpoho hụ nọ si a, "A maringuo m ni Onye Hụ Osolobue Tume wu Mezaya, (hun w'a kpọ Kraisti), lala; o bia, o gwachanrin enyi ihien ile." <sup>26</sup> Jesu nọ si a, "Mme hun ri a gwa i oku ro."

<sup>27</sup> Ozigbo hura, umu-azuun a nọ lua. O nọ tu we enya oda-oda nọ ri e son okpoho e ku oku; kani o nwonn onye si, "K'i cho", mobu "Ki hain i gi ri e son e e ku oku." <sup>28</sup> Ya okpoho hụ nọ la ite mirin e to, kin-azuun si ime obodo; o nọ si ndi rin'a, <sup>29</sup> "Bia ni d'e lee onye hun gwa m ihien ile m me. Onye ma ke 'ya wu Onye Hụ Osolobue Tume wu Kraisti?" <sup>30</sup> We nọ gha ime obodo puha, ruheme ebe Jesu ri.

<sup>31</sup> Ogen hụ, umu-azuun hụ a rio Jesu, a si, "Onye-nkuzi, dodo ri ihien-oriri." <sup>32</sup> Kani o nọ si we, "M nwon ihien-oriri m'e ri hun unu marinleni." <sup>33</sup> 'Ya umu-azuun a nọ juma ibe we, si, "O nwonde nwan onye wehe n'e ihien-oriri ra?" <sup>34</sup> Jizosi nọ si we, "Ihiyen-oriri m wu ime uche onye zini m le irunchanrin orun a. <sup>35</sup> Ele unu a si, 'O hodu ifon eno ni ogen we gi a ghọ ihien-ugbo ru?' Kani m ri a gwa unu, lehunme ni enya ebe unu ri ni unu hun ni ihien-ugbo a kaguole hun w'a ghọ. <sup>36</sup> Onye hun a ghoni ri nwan a ghọ, a narin ugwo-orun a; o hụ

e kpọnkikome mkpuru a toni ndun itebite, keni onye hun kunn'a le onye hun ghon'a hun uzọ nwongbame ighoghọ. <sup>37</sup> O meguo nwan ke we don e ku,

'Onye ozọ a kun,  
onye ozọ a ghọ.' ”

<sup>38</sup> “M zi unu d'a ghọ ihien unu runleni; ndi ozọ a runguole orun, unu a banhanguo d'a ghọ mkpuru we runpuha.”

### *Ndi Sameria A Bịa D'e Kunrun Jesu*

<sup>39</sup> Ndi Sameria bu oda wu ndi obodo hu nọ kwerini Jesu make ni okpoho hu si, “O gwa m ihien ile m me!” <sup>40</sup> Ogen ndi Sameria gi nwan bia d'e kunrun Jesu, we nọ rịọ a n'o sọn we nọdi. 'Ya o nọ sọn we nọdi akp'ohin ebuo. <sup>41</sup> Ndi bu oda nọ gi ufiri ihien ndi o ri e ku kwerizi, cheni ndi ibuzo. <sup>42</sup> We nọ si okpoho hu, “Elezi ihien i ku sọo ke enyi gi kweri, makele enyi le enwen enyi a nuole onu a, marin ni ezioku-ezioku, onwan wu Onye-nzuopuha uwa.”

### *Jizosi A Zuo Nwa Onye-isi-orun Eze*

<sup>43</sup> Ogen akpu-uhuhin ebuo gi ghafeguu, Jesu nọ gha Sameria si Galili. <sup>44</sup> (Jizosi le enwen e e kuguo a ni w'a ra ye onye-amuma mgbaye ime ali onye-amuma ahun.) <sup>45</sup> Ogen o gi ru Galili, ndi Galili nọ nabanhan a, make ni a hunguo we ihien ile o me ime Jerusalem ogen Mmemme-Nghafe (make ni we nwen e jenghozi mmemme hu).

<sup>46</sup> O nọ biazị obodo Kana hun ri ime Galili ebe o nọ gi mirin henrin manya. O nwe okennyehi ohu emu ri a ku nwa-a-okennyehi ime Kapanom. Okennyehi wu onye ohu ime ndi-isi-orun eze. <sup>47</sup> Ogen okennyehi hu gi nu ni Jizosi a ghaguo Judia kinhen Galili, o nọ buru e, rịọ a 'ya bia d'a zuo nwa a make ni o d'a nwun. <sup>48</sup> 'Ya Jesu nọ si a, “Mani unu hun ahima le ihien atumenya, unu ekweriko.” <sup>49</sup> Onye-isi orun hu nọ si a, “Di-okpa bia ndo-o, nwa m gini d'a nwun.” <sup>50</sup> Jizosi nọ si a, “Lama, nwa i jenkọ d'a ri ndun.” Okennyehi hu nọ kweri oku Jizosi gwa a, o nọ lama. <sup>51</sup> Ebe o lako, ndi idibo e nọ kunrun e; we nọ gwa a ni nwa a hu a riguo mma. <sup>52</sup> O nọ ju we ke ele ogen k'o gi rima mma. We nọ si a, “Okuloku ohu efinnai unyanhun ke ehụ-okun hu gi hapu a.” <sup>53</sup> Nedi e nọ nyanhan ni ogen hu ke Jizosi gi si a, “Nwa i jenkọ d'a ri ndun.” Ifiri e, ke ya le enwen e ke ikpunulo a nọ kwerini Jesu. <sup>54</sup> Onwan wu orun-atumenya nke ebuo Jesu run ogen o gi ghaguo Judia bia Galili.

## **Isi Nke Isen**

### *Jesu A Zuo Onye Nwonleni Onye E Yen'e Eka*

<sup>1</sup> Omeguu, Jesu nọ kin-azuun si Jerusalem make ni o nwon mmemme ndi Ju rin.

<sup>2</sup> Ime Jerusalem, o nwon mirin ri ehụ Onu-mgbon Atunrun, hun ndi Hibru a kpọ mirin Betes'da [mọbu mirin Be'zata], hun nwon uzọ isen we kpumesonme elu we hun we gha e ru e. <sup>3</sup> Igunrun ndi-emu ri a ku e dinsonme uzọ ndi hu: ke ndi enya-ishi, ke ndi nguro, ke ndi oro kinmin, [e che ni we mehunme mirin hu. <sup>4</sup> Make ni, o ru, mmọn-ozu Di-nwonni-enyi e hidan d'e mehunme mirin hu. Onye owule ime ndi emu ri a ku, hun bu uzọ banye ime mirin hu ogen we gi mehunmeguu a, o dnhin emu owule ri a kun'a.]

<sup>5</sup> Onye ohu ime ndi dine ebahun ri a ku emu kete ahua ebuo-aria-ogunnai. <sup>6</sup> Ogen Jizosi gi hun a, marin n'o teguo emu hu kuma a, o nọ si a, “Y'a chogho ni dnhin?” <sup>7</sup> Okennyehi hu emu ri a ku nọ za, si, “Di-okpa, enwon m onye e bu m e che ime mirinni ogen owule we gi mehunme e; m cho ni m banye ime e, onye ozọ e bu m uzọ banye.”

<sup>8</sup> Jizosị nọ sị a, “Lihi ọtọ! Heri ute i, jenme ijẹn!” <sup>9</sup> Ozigbo, okennyẹ ahun nọ dịn; ọ nọ buru ute ẹ, jenme ijẹn.

Uhuohin ahun wu uhuohin izu-iken. <sup>10</sup> ‘Ya ndi-ndu ndi Ju nọ sị okennyẹ hu Jizosị zuo, “Onwan wu Uhuohin Izu-iken, o furuni ni y’e bu ute i, i ri a dan Iwu.”’ <sup>11</sup> Ọ nọ za we, si, “Onye hun zuo ni m si m, ‘Heri ute i, jenme ijẹn.’ ” <sup>12</sup> We nọ ju a, si, “Onye wu onye hu si i, ‘Heri ute i jenme ijẹn?’ ” <sup>13</sup> Kani okennyẹ hu we zuo amarin onye o wu, makeni Jizosị a rubanguo ime igunrun ri ebahun.

<sup>14</sup> Omequu, Jizosị nọ hun a ime Ulo-nso, o nọ sị a, “Lee enya, y’a riguo nwan mma! Emezile njo, amamgbe ihien ka njo gha e me i.” <sup>15</sup> ‘Ya okennyẹ hu nọ jemburu ndi-ndu ndi Ju d’a gwa we ni Jesu wu onye hu zuo n’a. <sup>16</sup> ‘Ya ke ndi-ndu ndi Ju nọ kpokpome Jesu makeni o ri e me ihien ndi nọ enina Uhuohin Izu-iken. <sup>17</sup> Kani Jizosị nọ sị we, “Echen ke Nedi m rikwo a run orun, mme nwen sikọ d’a gha a runzikwo orun.” <sup>18</sup> Ifiri ihien ni o ku, ndi-ndu ndi Ju nọ chokenmede ni we gbu ẹ. Makele, ele n’o dan iwu Izu-iken suo, kani, o kpozikwo Osolobue Nedi ẹ—gi ohun ku ni ‘ya le Osolobue han.

### *Iken Jesu*

<sup>19</sup> Jizosị nọ sị we, “Ezioku ke m ri a gwa unu, Nwa a saeka gi uche ẹ me ihien owule—mmani ihien o hun Chuku-Nedi ri e me; makeni ihien owule Chuku-Nedi me, ‘ya ke Nwa a e mezikwo. <sup>20</sup> Makeni ihien Nwa a a suo Chuku-Nedi, o ghosi Nwa a ihien ‘ya le enwen ẹ ri a run. O jenkọ d’e ye ẹ iken gi run orun kade ndini we run keni o tu unu enya. <sup>21</sup> Ezie, erira Chuku-Nedi don e weli ndi nwunni we ndun ye we ke Nwa a donzikwo e we ndun e ye ndi Nwa a cho n’o ye. <sup>22</sup> Ozozị, Chuku-Nedi ara kin onye owule ikpe, kama, o buguo okinkin-ikpe ile che Nwa a eka, <sup>23</sup> keni ihian ile gbaye Nwa ke we don a gbaye Chuku-Nedi. Onye hun ghaleni a gbaye Nwa arizikwoni a gbaye Chuku-Nedi hun zihę n’e.”

<sup>24</sup> “Ezioku ke m ri a gwa unu, onye hun nu oku m, kweye ni onye zihęni m, onye ahun e nweguo ndun itebite. Amako we onye hu ikpe; kama, onye hu a ghaguo onwun banye ndun.

<sup>25</sup> Ezioku ke m ri a gwa unu, ogen lala—o ruguode nwan—hun ndi nwunni sikọ d’e gi nu olu Nwa Osolobue; ndi nun’a jenkọ d’a ri ndun. <sup>26</sup> Ke Chuku-Nedi don nwon ndun ime enwen ẹ, erira k’o yeziwo Nwa iken n’o nwon ndun ime enwen ẹ. <sup>27</sup> O yeguo Nwa a iken n’o kin ihian ile ikpe—makeni iya wu Nwa nke Ihian. <sup>28</sup> Anile ni onwan tu unu enya, makeni ogen lala hun ndi ile ri ime ili jenkọ d’e gi nu olu ẹ <sup>29</sup> puha—ndi hun me mma jenkọ d’e lihi banye ndun itebite; ndi hun me njo sikọ d’e lihi narin ikpe-omuma.”

### *Ndi Hun A Shiani Jesu Eri*

<sup>30</sup> “Asa m eka gi iken m me ihien owule. M’a han enen ke Osolobue don gwa m—‘ya wu ni ezigbo enen ke m’a han, makeni ari m e me uche m, kale uche onye hun zihęni m. <sup>31</sup> M shiani enwen m eri, ‘ya wu ni eri m wu ntụ.

<sup>32</sup> M nwon onye ozọ hun a shia ni m eri. A maringho m ni eri o shia ni m wu ezioku. <sup>33</sup> Unu e ziguo we jenni Jony, o shiaguo eri wu ezioku. <sup>34</sup> (Ele ni eri ihian shia ri m mkpa, kani m ri e ku ihien ni keni unu hun uzọ nwon nzuopuha.) <sup>35</sup> Jony e te nwungho ke ukpe—a dun, e ti, unu nọ gi ukpe ẹ ghoghọ ekerę ogen.”

<sup>36</sup> “Kani m nwon ihien a shia ni m eri hun ka hun Jony shia. Orun ndi hun Nedi m ye m run, ‘ya wu orun ndini m ri a run, uwe nwe a shiani m eri ni Chuku-Nedi zihę m.”

<sup>37</sup> “Chuku-Nedi le enwen ẹ hun zihęni m a shiaguoni m eri. Unu anutuni olu ẹ; unu ahuntuni k’o nọ; <sup>38</sup> oku ẹ ari ime ndun unu, makeni unu ekwerini ni onye hun o zihę.

<sup>39</sup> Ụny a mụ ihiye ndi ri ime Ekwokwo-nsọ a mụkenme, makeni ụny ro ni uwe ke ụny e gi nwon ndun-itebite; bu Ehuho-nsọ ri a shiani m eri, <sup>40</sup> kanị ụny ekwerini bia d'e kunrun m keni ụny nwon ndun. <sup>41</sup> Ele m choko ojja-mma ihian; <sup>42</sup> kanị a maringho m ndi ụny wu, ni ihiye Osolobue a ra suo ụny. <sup>43</sup> M gi efan Nedi m bia, ụny a nabanhanị m, kanị onye ozo gi efan nke e bia, ụny siko d'a nabanhan a. <sup>44</sup> Nani ke ụny e don kweri? Ụny hun a cho ni ibe ụny ja ụny mma, kanị o nwonni ihiye ụny kpọ ija-mma hun gha eka onye hu 'ya suo wu Osolobue bia. <sup>45</sup> Erokwole ni ni m jenkọ d'e kpe ụny eka Chuku-Nedi; Mozizi wu hun e kpeni ụny, Mozizi ahun ụny gi don enya. <sup>46</sup> Omeni ụny gi oku Mozizi don, nke ụny e gi oku m don, makeni Mozizi de banyeni m. <sup>47</sup> Kanị omeni ụny egin ihiye Mozizi de don, nani ke ụny e don gi oku m don?"

## Isi Nke Isin

*Jesu E Ye Mmadu Ogun-iri kwasị nnu-mmebuọ Ihien-oriri*  
(Mat 14.13-21; Mak 6.30-44; Luk 9.10-17)

<sup>1</sup> Onwan e megwu, Jizosi no fetu "Ohimin" Galili hu shi azuun hun-ebọ. W'a kpọzi "Ohimin" Galili ohimin Taiberiasị. <sup>2</sup> Igunrun hi-ogbe hu e son e, makeni we hun orun-atumanya ndi o ri a runni ndi emu ri a ku. <sup>3</sup> Jizosi no si elu ugu, 'ya le umu-azuun a no nodi ali ebefu. <sup>4</sup> (Ogen hu, mmemme ndi Ju e me ahua-ahua w'a kpọ Mmemme-Nghafe e rumegwu.) <sup>5</sup> Jizosi e wesi enya elu, o no hun igunrun ihian ke we lala d'e kunrun e. O no si Filipu, "Elebe ke enyi a no non bredi keni ndini ri?" <sup>6</sup> (O ku ihienni n'o gi cho ihien ri Filipu onu, makeni 'ya le enwen e a maringwu ihien o jenkọ d'e me.) <sup>7</sup> Filipu no za a, si, "Egho orun ifon isin ezuko non bredi siko d'e rusonme we eka—osun'a ekere-ekere." <sup>8</sup> Onye ohu ime umu-azuun Jesu w'a kpọ Anduru, hun wu nwene Saimon' Pita, no si a, <sup>9</sup> "O nwon nwata-okennye bu ogbe bredi isen we gi oka bali mem e le azun ebuo ebeni; kale, ebe we siko d'a pu igunrunni?" <sup>10</sup> Jizosi no si, "Gwa ni we nodi ali."

(Irurue ri ebefu oda.)

Ya ndi hu no nodi ali—ihien rike ikennye ogun-iri-kwasị-nnu-mmebuọ ri ime we, ('ya wu ihiye nọke nnu-uku isen). <sup>11</sup> Jesu no weri ogbe bredi ndi hu, o yegwu Osolobue ekele, o no keni ndi nodi ali 'ya; o no memezi azun erira, we no ri ke we cho. <sup>12</sup> Ogen efọ gi jungwu we, Jesu no si umu-azuun a, "Kponkwama ni ifunfun e hoduni, amangbe ihien-anaị a la iwi." <sup>13</sup> 'Ya we no kponkwame we, che ime ukpali. Ifunfun bredi hoduni ime ogbe-bredi bali isen hu ogen ndi hu gi rigwu jun ukpali mmebuọ.

<sup>14</sup> Ogen ndi hu gi hun orun-atumanya hun Jizosi run, we no gwama ibe we, si, "Ezioku-ezioku, onwan wu onye-amuma hu enyi ri e lee enya a n'o jenkọ d'a bia ime uwa!"

<sup>15</sup> Ogen Jesu gi hun ni w'e d'a bia d'e gi iken weri e, kin e eze, o no gha ebahun pu, 'ya suo no kin-azuun shizi elu-ugu.

*Jesu E Jen Ijen Elu Mirin*  
(Mat 14.22-33; Mak 6.45-52)

<sup>16</sup> O ru ogen enyasi, umu-azuun Jesu no shi "Ohimin", <sup>17</sup> banye ime ugbo-mirin, buli, jenkọ Kapanom. (Ohihi no gbachanrin bu Jesu eke biakwo d'e kunrun we.) <sup>18</sup> Mirin hu e mehunme oda-oda makele oken-ufere ri a kpọ. <sup>19</sup> Ogen we gi nyanru ihien rike maili eto mobu eno, we no hun Jesu ke o jenla ijen elu mirin, a nokunme ugbo. Egun no tuma we. <sup>20</sup> Kanị o no si we, "Mme ro, atule ni egun!" <sup>21</sup> We no cho n'o banye ni we ime ugbo; ozigbo, ugbo hu no ru mkpenren mirin ali hu we jenkọ.



### *Igunrun Hụ A Choma Jizọsị*

<sup>22</sup> Eki e fọn, ọ nọ we ndị ahụ nọdị azụun “Ohimin” hụ hụ-ẹbọ hụ ụmụ-azụun Jizọsị gha bịa Kapanom ọnya nị ụgbọ ohu sọ te rị ebẹhụ; nị Jesu esonni ụmụ-azụun a banye ime ụgbọ lẹ nị ụmụ-azụun a sọ gba gha ebẹhụ pụ. <sup>23</sup> Kanị ogenni, ụgbọ ndị ọzọ gha Taiberiasị bịa rị nwan ẹhị ebahun wẹ nọ rị brẹdi ogẹn Di-nwonn-ẹny gi yegụ ekele. <sup>24</sup> Ogẹn ndị hụ gi nwan hụ nị kẹ Jesu kẹ ụmụ-azụun a arizi ebahun, wẹ lẹ enwẹn wẹ nọ banye ụgbọ ndị hụ chosonm Jesu shi Kapanom'.

### *Jesu Wụ Ihien-oriri Hụ Hụ E Ye Ndun*

<sup>25</sup> Ogẹn wẹ gi hụ Jesu azụun “ohimin” hụ hụ-ẹbọ, wẹ nọ si a, “Onye-nkuzi, elee ogẹn k'i gi pụha ebeni?” <sup>26</sup> Jesu nọ za wẹ, si, “Ezioku kẹ m rị a gwa ụnụ, ụnụ rị a chọ m makeni ụnụ rị brẹdi, o jun ụnụ ẹfọ, ẹlẹ makeni ụnụ hụ ọrun-atumanya ndị hụ m rụn. <sup>27</sup> Egile nị ifiri ihien-oriri hụ e wiwini a rụngbu enwẹn ụnụ, ka gi nị ifiri ihien-oriri ahun siko d'a to jẹrin ejen, e ye ndun itebite, rụngbu enwẹn ụnụ, ihien-oriri hụ Nwa nke Ihian jenkọ d'e ye ụnụ; makeni iya wụ Nwa nke Ihian kẹ Chuku wụ Nedi tume.”

<sup>28</sup> Wẹ nọ si a, “Kị ẹny jenkọ d'a rụn hụ wụ ọrun Osolobue chọ nị ẹny rụn?”

<sup>29</sup> Jesu nọ za wẹ, si, “Onwan wụ ọrun Osolobue chọ nị ụnụ rụn: Ọ chọ nị ụnụ kweri nị onye hụ o zihẹ.”

<sup>30</sup> Wẹ nọ si a, “Elee ọrun-atumanya k'i jenkọ nwan d'a rughosi ẹny keni ẹny hụ a, ẹny e kweyeni ihien i ku? Kini kẹ i jenkọ d'e m? <sup>31</sup> Ndị nedi ẹny kanị ri mana ime atụ; ya kẹ wẹ de ime Ekukwo-nsọ, si, ‘O ye wẹ brẹdi gha elu-igwee bịa ri.’ ” <sup>32</sup> Jizọsị nọ si wẹ, “Ezioku kẹ m rị a gwa ụnụ, ẹlẹ Mozizi ye ụnụ brẹdi gha elu-igwee bịa; Nedi m wụ hụ rị nwan e ye ụnụ ezigbo brẹdi gha elu-igwee bịa. <sup>33</sup> Makeni brẹdi Osolobue wụ onye hụ gha elu-igwee bịa, hụ e ye ụwa ndun.”

<sup>34</sup> Wẹ nọ si a, “Di-ọkpa, yeme ẹny brẹdini ogẹn ile.”

<sup>35</sup> Jizọsị nọ si wẹ, “Mme wụ brẹdi hụ e ye ndun. Egụn agunkọ onye hụ bịa d'e kunrun nị m; egụn mirin agunkọ onye hụ kwerini nị m.

<sup>36</sup> Kanị, nọkẹ kẹ m don gwa ụnụ mbụ, ụnụ a hụnọlẹ m, kanị ụnụ e kwerini. <sup>37</sup> Ndị ile Nedi m ye m siko d'a bịa d'e kunrun m; a chupukọ m onye ọwulẹ hụ bịa d'e kunrun nị m.” <sup>38</sup> Makeni ẹlẹ m gha elu-igwee bịa d'e m uche m, kanị m bịa d'e m uche onye hụ zihẹ nị m. <sup>39</sup> Onwan wụ uche onye ziheni m: nị etuhukọ m onye ọwulẹ ime ndi ile o ye m, kama, nị m jenkọ d'a gha onwun weli wẹ Uhuohin-ikpazụun. <sup>40</sup> Makeni uche Nedi m wụ nị onye ọwulẹ hụ hụ Nwa, kweri n'ẹ, jenkọ d'e nwon ndun itebite; m siko d'e weli ẹ Uhuohin-ikpazụun.

<sup>41</sup> Ndị Ju nọ denwinwinma n'a makeni ọ si, “Mme wụ brẹdi hụ hụ gha elu-igwee bịa.” <sup>42</sup> Wẹ hụ a si, “Elee Jesu nwa Josefụ wụ onwan—hụ ẹny marin ndi mun'a? Nanị k'o don nwan a si, ‘M gha elu-igwee bịa?’ ”

<sup>43</sup> Jizọsị nọ za wẹ, si, “Edenwinwinzile nị. <sup>44</sup> O nwonn onye jenkọ d'a s'eka bịa d'e kunrun m manị Chuku-Nedi hụ zihẹ nị m dọha a; m jenkọ d'e weli onye ahun Uhuohin-ikpazụun. <sup>45</sup> Wẹ de ẹ ime Ekukwo ndi-amuma nị, ‘Osolobue siko d'a kuzi wẹ ile.’ Onye ọwulẹ hụ rị e gón Chuku-Nedi ntin, a munarin a, iya wụ onye hụ a bịa d'e kunrun nị m. <sup>46</sup> (Elee n'o nwe onye hụ huntu Chuku-Nedi—onye hụ hụ gha ebe Chuku rị bịa, 'ya sọ huntu Chuku-Nedi.) <sup>47</sup> Ezioku kẹ m rị a gwa ụnụ, onye ọwulẹ kwerini nwon ndun itebite.

<sup>48</sup> Mme wụ brẹdi hụ e ye ndun. <sup>49</sup> Ndị nedi ụnụ kanị ri mana\* hụ wẹ ri ime atụ, kanị, a nwunhughọ wẹ. <sup>50</sup> Kanị onwan wụ brẹdi hụ gha elu-igwee bịa hụ o mē nị onye rị n'ẹ anwunhunkọ. <sup>51</sup> Mme wụ brẹdi hụ rị ndun hụ gha

\* **Isi Nke Isin:49** mana: Iya kẹ wẹ kpọ ihien-oriri hụ Osolobue gha elu-igwee zihẹ nị ndi Izrelụ ime atụ ogẹn Mozizi.



elu-igwee bia. Onye ọwụle ri bredi jenkọ d'a ri ndun jennin ejen. Bredi hu m siko d'e ye make ufiri ndun ndi ri ime uwa wu ehụ m.”

<sup>52</sup> 'Ya ke ndi Ju ahun no doma ndondo ime we, a si, “Nani ke okennyeni a don ye enyi ehụ a ri?”

<sup>53</sup> 'Ya Jizosi no si we, “Ezioku ke m ri a gwa unu, mmani unu ri ehụ Nwa nke Ihian, ra edeke e,—unu enwonko ndun ime unu. <sup>54</sup> Onye ri ehụ m, ra edeke m, o wuru onye nwe ndun itebite; m siko d'e weli e Uhuohin-ikpazuun. <sup>55</sup> Makeni, ehụ m wu ezigbo ihien-oriri, edeke m wuzikwo ezigbo ihien-orira. <sup>56</sup> Onye hun ri ehụ m ra edeke m, bi ime m, mme le enwen m bi ime e.”

<sup>57</sup> “Ke m don ri ndun makeni Chuku-Nedi hun zihē ni m ri ndun, erira ke onye hun ri ni m k'a don ri ndun make ufiri m. <sup>58</sup> Onwan wu ezigbo bredi hun gha elu-igwee bia; o noni ke ihien ahun ndi mbu ri, omeguu a nwunhunkwo we. Onye hun ri bredi jenkọ d'a ri ndun jennin ejen.”

<sup>59</sup> Ogen Jesu gi ri a kuzi ime ulo-ofufe ndi Ju ri ime obodo Kapanom k'o gi ku ihien ndini.

### *Oku Hun E Ye Ndun Itebite*

<sup>60</sup> Ndi bu oda ime umu-azuun a a nu ihienni, we no si, “Okuni e zekewo! Onye siko d'a saeka nabanhan a?”

<sup>61</sup> Kani, Jizos' a maringwo ni umu-azuun a ri e denwinwin make ihienni o ku. O no si we, “Onwan k'e me unu ekwerizile? <sup>62</sup> Ki unu jenkọ d'e mezi nwan omeni unu a hun Nwa nke Ihian k'o lakọ elu-igwee ebe o ri mbu? <sup>63</sup> Mmonso iya suo e ye ndun, ihien ihian mmaka ara ban erere owule: oku ndini m ri a gwa unu wu oku ime-mmom le oku hun e ye ndun. <sup>64</sup> Kani ndi hu ime unu ekwerini.” (Gha isi mbidon lala, Jesu a maringwo ndi hun jenkoleni d'e kweri le onye hun jenkọ d'e re n'e.) <sup>65</sup> O no siji, “Onwan hain m gi si unu n'o nwonni onye jenkọ d'a saeka bia d'e kunrun m mmani Chuku-Nedi me e n'o bia.”

<sup>66</sup> Make onwan, umu-azuun Jesu bu oda no kin-azuun, esonzini w'e.

<sup>67</sup> Ya Jizosi no si umu-azuun a mmebuo hu, “Unu le enwen unu siko d'a puzide nwan ra?” <sup>68</sup> Saimonu wu Pita no za a, si, “Di-nwonni-enyi, onye ke enyi jennuruko? Iyū nwon oku ndi e ye ndun itebite. <sup>69</sup> Enyi e kwerigho, marinzikwo, ni iyū wu Onye-nso Osolobue.” <sup>70</sup> Jizosi no si we, “Mme hoi unu mmebuo, ele 'ya? Kani onye ohu ime unu wu Ekwensu!” <sup>71</sup> (Judas nwa Saimonu Iskarotu k'o ri e ku, makeni o wu onye ohu ime umu-azuun mmebuo hu bu 'ya jenkọ d'e re e.)

## **Isi Nke Eṣa**

### *Ogen Umune Jesu Keleni Kweri N'e*

<sup>1</sup> Omeguu, Jesu no ghagbari ime Galili, latogu Judia; o jennunmeni ime Judia, makeni ndi-ndu ndi Ju ri a cho ni we gbu e. <sup>2</sup> Ogen hu, mmemme ndi Ju gi a nodisonme ime Odu\* e ruguo. <sup>3</sup> 'Ya umune Jesu no si a, “O furu n'i gha ebeni pu, si Judia, keni umu-azuun i hun orun-atumanya ndi i ri a run. <sup>4</sup> Makeni o nwonni onye hun a run orun ime nzuzue owuni o cho ni we marin a. Ebe o me ni i ri e me ihien ndini ile, we nwan enwen i ghosi uwa.” <sup>5</sup> (Onwan me makeni ke umune e de e kwerini n'e.)

<sup>6</sup> 'Ya Jizosi no si we, “Ogen furu ni m e ke ru, kani ogen ile furu unu. <sup>7</sup> Izie unu ezeko uwa, kale izize m e ze we makele m ri a gwa we ni ihien w'e me jo njo. <sup>8</sup> Jennme ni nwan mmemmeni, mme le enwen m eke jenkọ mmemme hunni, makeni ogen furu ni m e ke ru.” <sup>9</sup> O kuguu ihienni, o no nodikwo ime Galili.

### *Jesu E Jen Mmemme-odu*

\* Isi Nke Eṣa:2 Livitikosi 23.34

<sup>10</sup> Kani oge umune Jesu gi jennegwu mmemme hu, o nozi jenne, kani nzuzue k'o gi jenne.

<sup>11</sup> Ndi-ndu ndi-Ju hu a cho a ime mmemme hu, we hu a si, "Elebe k'o ri?" <sup>12</sup> Ndi ri igunrun risonne ebefu hu a kasonme murinmurin. Ndin si, "Ezigbo ihian k'o wu," ndin si, "Mba, o rihu e dufie ndi ali." <sup>13</sup> Kani, make ni egun ndi-ndu ndi Ju ri a tu we, o nwonna onye s'eka ku oku e ifonrin-ifon.

<sup>14</sup> Oge mmemme hu gi rugwu ahanmahan, Jizosi no si Ulo-nsọ d'a kuzime. <sup>15</sup> O no tu ndi-ndu ndi Ju enya, we no si, "Nani ke okennyeni don marin ihien oda enina, bu o ke jentu ozunzun owule?" <sup>16</sup> Jesu no za we, si, "Nkuzi m ele nke m kani nke onye zihie ni m ro. <sup>17</sup> Omeni ihian a kwademe obi e n'o jenkọ d'e me uche Osolobue, onye hu siko d'a marin omeni nkuzi m gha eka Osolobue bia ra m gi iken m e ku. <sup>18</sup> Onye hun e gi iken e e ku ri a cho ni we ja a mma; kani onye ri e me ni we ye onye zihen'e ogho wu onye ezioku, ntụ a ri ime e."

<sup>19</sup> "Mozizi ye unu Iwu, ele 'ya? Kani o nwonna onye ohu ime unu hun e donme Iwu hu. Ki hain unu gi a cho ni unu gbu m?"

<sup>20</sup> Igunrun hu no za, si, "Eje-mmọn ri ime i! Onye ri a cho n'o gbu i?"

<sup>21</sup> Jesu no si, "M run orun-atumanya ohu, o no tu unu ile enya. <sup>22</sup> Mozizi ye unu iwu ikwa-ugun. (Kani ele Mozizi bidon ikwa-ugun, ndi nedi unu kani bidon e.) Unu a kwade okennyen unu Uhuohin Izu-iken keni unu hun uzọ mezu iwu hu. <sup>23</sup> Omeni we hu a kwa okennyen unu Uhuohin Izu-iken amangbe w'a dan Iwu Mozizi, ki hain unu gi e we ni m iwe make ni m zuochanrin okennyeni ehụ a ile Uhuohin Izu-iken? <sup>24</sup> Ahanzile ni enen ke unu hun a, kama, e leban ni ihien enya ohunma keni unu hun uzọ han enen ri mma."

### *Onye Ke Jesu Wu?*

<sup>25</sup> Ya ndi hu ime ndi Jerusalem no si, "Ele onwan wu okennyen hu ndi-ndu ri a cho ni we gbu? <sup>26</sup> Lee e nwan k'o ri ebeni e ku oku id'enya ihian ile, a gba w'a nkintin! A maringwode we nwan ni 'ya wu Kraisti, Onye Hu Osolobue Tume ra? <sup>27</sup> Kani enyi a maringho ebe okennyeni gha bia; oge Kraisti jenkọ d'e gi bia, o nwonna onye jenkọ d'a marin ebe o gha bia."

<sup>28</sup> Oge Jesu gi ri a kuzi ime Ulo-nsọ, o no wesi olu elu, si, "Ezie, unu a maringwo m, marinzikwo ebe m gha bia! Kani, egin m ihien eka m bia; onye hun zihie ni m furu we gi don enya—'ya ke unu marinleni! <sup>29</sup> A maringho m'a make ni m gha ebe o ri bia, 'ya zihie m."

<sup>30</sup> 'Ya we no cho ni we nwunrun a; kani o nwonna onye metu a eka, make ni oge e e ke ru. <sup>31</sup> K'osiler, ndi bu oda ri ebefu no kwerini n'e; we hu a si, "Oge Kraisti wu Mezaya, Onye Hu Osolobue Tume, k'e gi bia, n'o runkari okennyeni orun-atumanya?"

### *E Zi We Ndi-unakpa Ulo-nsọ D'a Nwunhan Jesu*

<sup>32</sup> Ndi Itu-Farisi a nu ke igunrun hu ri e ku ihien ndin we banyeni Jizosi, 'ya ndi-isi nchu-ejan le ndi Itu-Farisi no zi ndi unakpa Ulo-nsọ d'a nwunhan a.

<sup>33</sup> Jizosi no si, "M jenkọ d'e son unu nodi ekere, omegwu, a laburu m onye hun zihie ni m; <sup>34</sup> unu jenkọ d'a cho m, kani, unu ahunko m; ebe m ri, unu e ri-eka bia." <sup>35</sup> Ndi-isi ndi Ju no si ibe we, "Elebe ke okennyeni cho n'o jenne, hun enyi jenkoleni d'a hun a? O cho n'o jenne ali ndi Griki—ali ndi wulen ndi Ju—ebe ndi nke enyi risonne d'a kuzime ime igunrun ndi wulen ndi-Ju? <sup>36</sup> K'o gi ihienni e ku: 'Unu siko d'a cho m, kani, unu ahunko m; ebe m ri, unu asako eka bia a.'?"

### *Mirin Hun E Ye Ndun*

<sup>37</sup> Uhuohin ikpazun mmemme hu, hun wu uhuohin kachanrin mkpa, Jesu no wuzo oto, yi oro, si, "Omeni o nwon onye egun mirin ri a gun, 'ya bia d'e

kunrun m n'ọ ra! <sup>38</sup> Onyẹ ọwụlẹ hụn kwerini ni m, ya ra; o siko d'a rị n'a ke Ehuhụọ-nsọ dọn ku:

'Mirin hụn e ye ndun  
jẹnkọ d'a gha ime e  
e hupụha kẹ iyi.' ”

<sup>39</sup> Jizọsị gi ọnwán e ku oku Mmọn-nsọ hụn ndị kwerini n'ẹ jẹnkọ d'e nwẹhẹn. W'e ke ye wẹ Mmọn-nsọ oge hụ makẹni Jesu e ke banye ọghọ a.

### *Igunrun Hụ E Kebe*

<sup>40</sup> Oge wẹ gi nū oku ndini, ndi hụ ime igunrun hụ nọ si, “Ezioku, ọnwán wu onyẹ-amụma Hụ pụ-ichẹn.” <sup>41</sup> Ndi ọzọ si, “Ọnwán wu Kraịstị, Onyẹ Hụ Osolobue Tume!” Kanị ndi hụ ime wẹ si, “Kraịstị k'a ghade nwan Galili bia ra?! <sup>42</sup> Ehuhụọ-nsọ e kuguon'a ni Kraịstị, Onyẹ Hụ Osolobue Tume, siko d'a gha ebọn Defidi pụha; n'o siko d'a gha Betulehem, obodo Defidi te bi bia?” <sup>43</sup> Oku banyeni Jizọsị nọ kebe igunrun ahun. <sup>44</sup> Ndi hụ ime wẹ te cho ni wẹ nwunrun a, kanị o nwonni onyẹ metụ a ẹka.

### *Ndi-ndu Ndi Ju A Ju N'e Kwerikoni Wẹ Jesu*

<sup>45</sup> Oge ndi-unakpa Ụlọ-nsọ ahun gi kinhen azuun d'e kunrun ndi-isi nchuejan le ndi Itu-Farisi, wẹ nọ juma wẹ, si, “Kị haịn unu gileni wehe ẹ?” <sup>46</sup> Ndi unakpa Ụlọ-nsọ hụ nọ za, si, “O nwonni onyẹ kutu oku kẹ okennyeni!”

<sup>47</sup> Ndi Itu-Farisi nọ ju wẹ, si, “E dufieguozide wẹ nwan unu nwen ra? <sup>48</sup> O nwongho kaka akpu onyẹ-ndu mobu onyẹ Itu-Farisi ohu unu marin hun kwerini n'ẹ? <sup>49</sup> Igunrunni amarin Iwu Mozizi, ndi wẹ bu onu kẹ wẹ wu.”

<sup>50</sup> Nikodimosi hun jen d'e kunrun Jesu mbu, hun wu onyẹ ohu ime wẹ nọ si wẹ, <sup>51</sup> “Iwu enyi a made ihian ikpe bu ebuni wẹ ọzọ nū onu a mobu chopuha ihien o me ra?”

<sup>52</sup> Wẹ nọ za, si, “I wuzide onyẹ Galili ra? Mu Ẹkukwo-nsọ n'i marin ni onyẹ-amụma ara gha † Galili bia.” [ <sup>53</sup> Onyẹ ọwụlẹ nọ lashi iwe ẹ.

## **Isi Nke Ẹsatọ**

### *Okpoho Hụ Zọ-ukụ-ye-ọfia*

<sup>1</sup> Kanị, Jesu nọ si Ugu Olivu. <sup>2</sup> O ru ọzọ-utuntun, o kinhenzi Ụlọ-nsọ. Ndi hụ ile nọ bia d'e kunrun ẹ, o nọ nodi alị, kuzime wẹ.

<sup>3</sup> Ya ndi-nkuzi Iwu le ndi Itu-Farisi nọ wehe okpoho ohu wẹ nwun ebe o rị a zọ-ukụ-eye-ọfia. Wẹ nọ bu ẹ tume ihun ihian ile. <sup>4</sup> Wẹ nọ si Jizọsị, “Onyẹ-nkuzi, wẹ nwun okpohoni ebe o rị a zọ ukụ e ye ọfia. <sup>5</sup> Ime Iwu, Mozizi si enyi gi omuma magbu okpoho nọ enina, kale, k'i k'e ku nwan banyen'ẹ?” <sup>6</sup> (Wẹ ju a ihienni ni wẹ gi ẹ kwondon Jizọsị, keni wẹ hun ihien wẹ k'a si ni ya k'o me.) Ya kẹ Jizọsị nọ hulua alị, gi mkpinsi-eka a demẹ ihien alị. <sup>7</sup> Oge wẹ gi to a ju a, o nọ lihi ọto, si wẹ, “Onyẹ ọwụlẹ ime unu metuleni njo, 'ya bu ọzọ ma a omuma.” <sup>8</sup> 'Ya o nọ hulua alị, demẹ ihien alị. <sup>9</sup> Oge wẹ gi nū ihienni, wẹ ile nọ puma, ohu-ohu, ndi kanị bu ọzọ puma, d'e ru n'ọ hodu Jizọsị suo; okpoho hụ turuhukwo ebẹhụ ihun Jizọsị. <sup>10</sup> Ya Jesu nọ lihi ọto, si a, “Okpoho, elebe kẹ wẹ rị? O nwonni onyẹ ma i ikpe?” <sup>11</sup> O nọ si, “Di-okpa, o nwonni.” Jizọsị nọ si a, “Mme nwen ẹ amakokwo i ikpe. Jenme. Kanị, gha kikenni jenme, emezile njo.”]

### *Jizọsị Wu Ukpe Uwa*

<sup>12</sup> Jizọsị nọ sizi ndi ahun o te rị a kuzi, “Mme wu ukpe uwa. Onyẹ ọwụlẹ hun rị e sonni m aghako ime ishi, kama, o siko d'e nwon ukpe hụ hūn e ye ndun.”

† **Isi Nke Ẹsa:**52 ...onyẹ-amụma hụ pụ-ichẹn aghako...

<sup>13</sup> Ndi-Farisi nọ shịarị a, si, “I rị nwan a shianị enwēn i ẹri, egikọ wẹ ẹri i dọn.”

<sup>14</sup> Jesu nọ za, si, “Ọsụon'a nị m shia nị enwēn m ẹri, ẹri m furu wẹ gi dọn, makẹlẹ a maringhọ m ebe m gha bia lẹ ebe m jenkọ. Ụnụ amarin ebe m gha bia mọbụ ebe m jenkọ. <sup>15</sup> Ụnụ e gi ihien ẹnya e legha a han ẹnẹn. O nwonni onye m'a hannị ẹnẹn. <sup>16</sup> Kanị ọ sọ n'a nị m jenkọ d'a han ẹnẹn, ẹnẹn m'a han wu ezioku, makeni ẹlẹ mmẹ sọ a han a, kama mmẹ lẹ Chuku-Nedi hun zihẹ ni m gba a han a.

<sup>17</sup> Imẹ Iwu ụnụ, wẹ de ẹ nị ẹri mmadu ẹbụọ kẹ wẹ gi e dọn. <sup>18</sup> M rị a shianị enwēn m ẹri; Nedi m hun zihẹ ni m rị a shiazikwọ nị m ẹri.” <sup>19</sup> Ya wẹ nọ si a, “Elebe kẹ Nedi i rị?” Jesu nọ za, si, “Ụnụ amarin m, ụnụ amarinzikwọ Nedi m. Omele ụnụ marin m amarin, nkẹ ụnụ a marinzikwọ Nedi m.”

<sup>20</sup> Jesu ku ihien ndini oge nọ gi rị ẹhụ ebe w'e buche oyiye ime Ụlọ-nsọ a kuzi, bụ o nwonni onye nwunrnn'a makeni oge ẹ e ke ru.

### *Ebe Jesu Gha Bia Lẹ Ebe O Jenko*

<sup>21</sup> Jizọsi nọzi gwa wẹ, si, “M jenkọ d'a pụ; ụnụ siko d'a chọ m—kanị ụnụ jenkọ d'a nwuntọ ime njo ụnụ. Ụnụ asakọ ẹka bia ebe m jenkọ.”

<sup>22</sup> Ndi-ndu ndi Ju nọ si, “O si nị ẹnyi asakọ ẹka bia ebe o jenkọ. 'Ya wu n'o jenkọ d'e gbude nwan enwēn ẹ ra?’” Iya k'o gide nwan ihienni e ku ra?

<sup>23</sup> Jizọsi nọ za wẹ, si, “Ụnụ gha ibe alị bia, kalẹ m gha elu bia. Ụnụ wu nke ụwani, kanị ẹlẹ m nke ụwani. <sup>24</sup> 'Ya haịn m gi gwa ụnụ nị ụnụ siko d'a nwuntọ ime njo ụnụ. Ụnụ jenkọ d'a nwuntọ ime njo ụnụ mmanị ụnụ kwere nị m wu onye ahun m si nị 'ya kẹ m wu.’”

<sup>25</sup> Wẹ nọ si a, “Onye k'i wu?” Jesu nọ si wẹ, “Ihien hụ m gwa ụnụ isi mbidon kẹ m wu. <sup>26</sup> M nwon ihien bu oda m k'a saeka ku banyeni ụnụ, ihien bu oda m'e gi ma ụnụ ikpe; kanị, onye hun zihẹ ni m furu wẹ gi e dọn ẹnya, m rihụ a gwa ụwa ihien ndi m nọ ụnụ a.” <sup>27</sup> (Kanị aghotanị wẹ n'o rị a gwa wẹ banyeni Chuku-Nedi.) <sup>28</sup> 'Ya Jizọsi nọ si, “Oge ụnụ jenkọ d'e gi wesi Nwa nke Ihian enu kẹ ụnụ jenkọ d'e gi marin nị m wu onye m wu—Kraistị, Onye Hụ Osolobue Tume—nị m'a ra gi uche m mē ihien ọwule, kama, nị m rị a gwa ụnụ ihien ndini wẹ kẹ Nedi m dọn kuzi m. <sup>29</sup> Onye hụ zihẹ ni m nọyeni m anọyeni; ọ natonị m, makeni oge ile kẹ m gi e mē ihien a sụn'a.”

<sup>30</sup> Oge nọ gi rị e ku ihien ndini wẹ, ndi bu oda nọ kwere.

### *Ezioku Jenko D'e Mẹ Ụnụ Weri Enwēn Ụnụ*

<sup>31</sup> Jizọsi nọ si ndi Ju hun kwere n'e, “Omēni ụnụ e sọn nkuzi m, 'ya wu ụnụ wu ụmụ-azụm m nke-esi. <sup>32</sup> Ụnụ mē ẹ, ụnụ jenkọ d'a marin ezioku, ezioku jenkọ d'e mē ụnụ nwonrin enwēn ụnụ.” <sup>33</sup> Wẹ nọ za a, si, “Ẹnyi wu ụmụ Ebrahim, ẹnyi awutuni igbon onye ọwule. K'i rị a sini, 'Ụnụ jenkọ d'e weri enwēn ụnụ?’” <sup>34</sup> Jesu nọ si wẹ, “Ezioku kẹ m rị a gwa ụnụ, onye ọwule hun e mē njo wu igbon njo. <sup>35</sup> Igbon ara nwon onodi ime ezi-lẹ-ulo jenrin ejen, kanị, nwa nwon onodi ime ezi-lẹ-ulo jenrin ejen. <sup>36</sup> 'Ya wu, omēni Nwa Osolobue mē ụnụ weri enwēn ụnụ, ụnụ jenkọ d'e nwonrin enwēn ụnụ nke-esi. <sup>37</sup> A maringhọ m nị ụnụ wu ụmụ Ebrahim, kanị ụnụ rị nwan a chọ nị ụnụ gbu m, makeni oku m enwon onodi ime ụnụ. <sup>38</sup> M'e ku ihien m hun ebe Nedi m rị, kalẹ ụnụ e mē ihien ụnụ nọ ụnụ nedi ụnụ.”

<sup>39</sup> Wẹ nọ za a, si, “Ebrahim wu nedi ẹnyi.” Jesu nọ si wẹ, “Omēni ezie rọ nị ụnụ wu ụmụ Ebrahim, nkẹ ụnụ hụ e mē ihien Ebrahim mē. <sup>40</sup> Kanị ụnụ chọ nwan nị ụnụ gbu m, onye hun gwa ụnụ ezioku hun m nọ ụnụ Osolobue. Ebrahim e mēni ihien nọ ẹrira! <sup>41</sup> Ụnụ rihụ e mē ihien nedi ụnụ e mē.”

Wẹ nọ si a, “Ẹnyi ẹlẹ ụmụ ọwụ; Osolobue lẹ enwēn ẹ sọ wu Nedi ẹnyi nwon.”

<sup>42</sup> Jizọsị nọ sị wẹ, “Omẹni Osolobue wu Nedi unu, nke ihien m a suo unu, make ni m gha ebe Osolobue ri bia; iya me m nwan ri ebeni. Ele mme gi ihien eka m bia, iya zihę m. <sup>43</sup> Ki haịn unu gileni a ghota ihien m ri e ku? Unu ari a ghota make ni unu asani eka nabanhan oku m.

<sup>44</sup> Unu wu nke Ekwensu nedi unu, ihien Ekwensu nedi unu cho ke unu cho nwan ni unu me. Ogbu-ochu k'o wu gha isi mbidon lala; o kwadontuni ezioku—make ni ezioku ari ime e. O gha a tu ntụ, o nwonni ihien o wu ebe o ri, make ni onye ntụ le nedi ntụ ile k'o wu. <sup>45</sup> Ya haịn unu gileni kweri ihien m ri e ku, make ni m ri e ku ezioku. <sup>46</sup> Onye ime unu siko d'a saeka ghosi ni m me njo? O me nwan ni ezioku ke m ri a gwa unu, ki haịn nwan unu gileni kweri ihien m ri e ku? <sup>47</sup> Onye owule hun wu nke Osolobue e gi oku Osolobue e don. Ihien haịn unu gileni e gi oku Osolobue e don wu ni unu ele nke Osolobue.”

### *Jizọsị Le Ebrahim*

<sup>48</sup> Ndi-ndu ndi Ju nọ za, si, “Ele ezioku ke enyi ri e ku ni i wu onye Sameria, ni eje-mmọn ri ime i?” <sup>49</sup> Jesu nọ za, si, “Eje-mmọn a ri ime m; m'a gbaye Nedi m, kanị unu ara gbaye m. <sup>50</sup> Ari m e me ni we ye m ogho; kanị, o nwongho onye ri e me ni we ye m ogho—Nedi m ro; iya a han enen. <sup>51</sup> Ezioku ke m ri a gwa unu, onye owule me ihien m ku ahunko onwun, kaka.”

<sup>52</sup> Ndi Ju nọ si a, “O weguo nwan enyi enya ohunma-ohunma ni eje-mmọn ri ime i! Ebrahim le ndi-amuma a nwungho, kanị i si, ‘Onye owule hun donme oku m ahunko onwun.’ <sup>53</sup> ‘Yu ka nedi enyi wu Ebrahim hun nwunni le ndi-amuma ndi nwunzikwo onwun? Onye k'i ro ni 'ya ke i wu?’”

<sup>54</sup> Jizọsị nọ za, si, “M ja enwen m mma, ojija-mma m wu ihien mmaka. Onye hun a ja m mma wu Nedi m, hun unu si ni 'ya wu Osolobue unu, <sup>55</sup> bu unu amarin a, kale a maringho m'a. M si n'a marin m'a, m jenko d'a wu onye ntụ ke unu; kanị a maringho m'a; m'e me ihien o ku. <sup>56</sup> Nedi unu kanị wu Ebrahim ghoghọ n'o jenko d'a hun ogen m; o hun a, efọ nọ suo a usuo.”

<sup>57</sup> ‘Ya ndi Ju nọ si a, “Y'e ke ru ahua iri-kwasi-ogunnai, y'a hunole Ebrahim?”

<sup>58</sup> Jesu nọ si wẹ, “Ezioku ke m ri a gwa unu, ni we d'a mu Ebrahim, m ri ari!”

<sup>59</sup> ‘Ya we nọ tuturu omuma ni we ma a, kanị Jesu nọ wari, gha ime Ulo-nsọ pu.

## **Isi Nke Itenei**

### *Jizọsị A Zuọ Okennyẹ We Mu Enya-ishi*

<sup>1</sup> Ogen Jizọsị gi ghafeko, o nọ hun onye enya kpu-ishi kete w'a mul'a. <sup>2</sup> Umụ-azuun a nọ ju a, si, “Onye-nkuzi, onye me njo hun we gi mu okennyeni enya-ishi, iya le enwen ra ndi mun'a?” <sup>3</sup> Jesu nọ za, si, “Eleni okennyeni mobu ndi mun'a me njo, kanị we mu a enya-ishi keni iken Osolobue hun uzọ puha ifon ime ndun a. <sup>4</sup> Enyi siko d'a gha a run orun onye hun zihę ni m ebe eki keleni gi, make ni, ohi gba, o nwonni onye jenko d'a saeka run orun. <sup>5</sup> Hunni m ri ime uwa, mme wu ukpe uwa.”

<sup>6</sup> Ogen o gi kuguu ihienni, o nọ ju eson to ali, gi eson hu memẹ urua, gi e te onye enya-ishi hu enya. <sup>7</sup> O nọ si a, “Jenme d'e fin ihun ime mirin Siluam.” (Ali efanni wu “E zijenguo.”) O nọ jen d'e fin ihun e, o nọ leghama uzọ, luaha. <sup>8</sup> Ndi nochimen'e le ndi marin n'o te rijo urio hu a si, “Onwan ele onye hu a nodi ali a rijo urio?” <sup>9</sup> Ndi hu ime we hu a si, “Iya ro.” Ndi ozọ si, “Mba, ele ya; kanị o yi e eyi.”

Kanị 'ya nwen nọ si, “Eghee, mme wu okennyẹ hu.” <sup>10</sup> We hu a ju a, a judonzi, a si, “Nani k'i don nwan leghama uzọ?” <sup>11</sup> O nọ si, “Okennyẹ hu w'a kpo Jizọsị/ Jesu memẹ urua gi e te m enya, o nọ si m, ‘Jen Siluam d'e fin ihun.’ ‘Ya m nọ



jennenme d'e fin ihun, m nọ leghama ụzọ!" <sup>12</sup> Wẹ nọ jụ a, si, "Elebe k'ọ rị?" Ọ nọ si, "Amarin m."

### *Ndi Itu-Farisi E Leban Nzuorị Hụ Ọnya*

<sup>13</sup> Wẹ nọ weri onye hụ ọnya te kpu-ishi jenni ndi Itu-Farisi. <sup>14</sup> (Ụhụọhịn Izu-iken ke Jesu memẹ ụrụa gi ẹ shiapu a ọnya.) <sup>15</sup> 'Ya ndi Itu-Farisi nọ juma a k'ọ dọn leghama ụzọ. Ọ nọ si wẹ, "O bu ụrụa che m ọnya, e fin m ihun m—e leghamaguo m nwan ụzọ." <sup>16</sup> Ndi hụ ime ndi Itu-Farisi nọ si, "Okennyeni ele nke Osolobue makeni o rinị e dọnmẹ iwu Izu-iken." Ndi ozo si, "Nani ke onye-njo dọn saeka a run ọrụn-atumẹnya ndini?" Wẹ nọ kebe. <sup>17</sup> Wẹ nọ sịzi onye ọnya-ishi hụ, "K'i nwon y'e ku banyen'e, ebe o mē n'ya shiapu i ọnya?" Ọ nọ si, "O wu onye-amuma."

<sup>18</sup> Ndi-ndu ndi Ju e te kwerini ni ọnya te kpu ẹ ishi d'e ru n'a kpọ wẹ ndi mun'a. <sup>19</sup> Wẹ nọ jụ ndi mun'a, si, "Onwan wu nwa unu hun unu si ni unu mu a ọnya-mpin? Nani k'ọ dọn nwan leghama ụzọ?" <sup>20</sup> Ndi mun'a nọ za, si, "Enyi a marigho ni onwan wu nwa enyi; ni enyi mu a ọnya-mpin. <sup>21</sup> Kani, enyi amarin k'ọ dọn nwan leghama ụzọ mobu onye shiapu a ọnya. O ruguo ogo; jun'a. 'Ya sikọ d'e ku onu a." <sup>22</sup> (Ndi mu n'a ku erira makele egun ndi-ndu ndi Ju ri a tu wẹ. Makeni, ndi-ndu ndi Ju e kwerigbamaole ni onye hun jenkọ d'a si ni Jesu wu Kristi, Onye Hụ Osolobue Tume, a chupu w'a ime ulo-ofufe. <sup>23</sup> 'Ya haịn ndi mun'a gi si, "O ruguo ogo; jun'a.")

<sup>24</sup> 'Ya wẹ nọ kpọzi okennyenye hụ ọnya te kpu ishi, jumazi a ajuju nke mgbe ebuo, si a, "Ku ezioku n'i ye Osolobue ogho! Enyi a marigho ni okennyeni wu onye-njo." <sup>25</sup> Ọ nọ za, si, "Amarin m omeni o wu onye-njo mobu ele onye-njo. Kani ihien ohu m marin wu ni ọnya te kpu m ishi, kale, e leghamaguo m nwan ụzọ!" <sup>26</sup> Ya wẹ nọ si a, "K'o mē i? Nani k'ọ dọn shiapu i ọnya?" <sup>27</sup> Ọ nọ si wẹ, "A gwaguo m unu, kani unu eginị ẹ dọn; ki haịn unu gi a cho ni unu nuzi a? Unu chozikwo ni unu wuru umu-azuun a?"

<sup>28</sup> Ya wẹ nọ kpoma a iyi, si, "Nwa-azuun a k'i wu, kani enyi nwen wu umu-azuun Mozizi. <sup>29</sup> Enyi a marigho ni Osolobue gwa Mozizi oku, kani nke okennyeni, enyi amarinde ebe o gha bia!" <sup>30</sup> Okennyenye hụ nọ za, si, "Onwan wu ihien a tu ọnya! Unu amarin ebe o gha bia, bu o shiapu m ọnya. <sup>31</sup> Enyi a marigho ni Osolobue ara gon onye-njo ntin, kani o gon onye hun e fe n'e le onye hun e mē uche ẹ ntin. <sup>32</sup> Kete uwa e bidonle, anutuni wẹ ni onye owule shiapu ọnya onye wẹ mu ọnya-mpin. <sup>33</sup> Owule okennyeni ele nke Osolobue, o ke sa eka mē ihien owule."

<sup>34</sup> Wẹ nọ za a, si, "Ime njo ke wẹ nochanrin mu i; i ri nwan a cho ni kuzi enyi?!" Wẹ nọ chupu a ime ulo-ofufe.

### *Enya-ishi Ime-mmọn*

<sup>35</sup> Ogen Jizosi gi nu ni a chupuguo w'a, o hun a, o nọ si a, "Y'e kwerigho ni Nwa nke Ihian?"

<sup>36</sup> Ọ nọ za, si, "Onye k'ọ wu di-okpa? Gwa m, keni m hun ụzọ kweri n'e!"

<sup>37</sup> Jizosi nọ si a, "Y'a hunguo a—onye hun ri e du i e ku oku ro."

<sup>38</sup> Ọ nọ si, "Di-nwonn-eyi, e kwerigho m." Ọ nọ sekpu ali, fe ẹ.

<sup>39</sup> Jesu nọ si, "M bia uwan d'a han enen, keni ndi ọnya-ishi leghama ụzọ, ndi hun e legha ụzọ a wuru ndi ọnya-ishi."

<sup>40</sup> Ndi Itu-Farisi nokunmē n'e a nu ihienni o ku, wẹ nọ jụ a, si, "Enyi wuzikwo ndi ọnya-ishi?"

<sup>41</sup> Jizosi nọ za wẹ, si, "Omeni unu wu ndi ọnya-mpin, wẹ e ke si ni unu mē njo; kale, ebe unu si ni unu hụ e legha ụzọ, njo unu hukwonu unu."

## Isi Nke Iri

### *Ilu Jesu Gi Ezigbo Onye-ndu Atunrụn Ta*

<sup>1</sup> “Ezioku kẹ m rị a gwa ụnụ, onye ọwụlẹ hụn ghaleni ọnụmụzọ banye ime ụlọ-atunrụn, kanị ọ gha ụzọ ọzọ nyinban, onye ahụn wụ onye-ohin lẹ onye e chekin ihian ụzọ a napụ a ihien ẹ. <sup>2</sup> Onye hụ gha ọnụmụzọ banye, 'ya wụ onye-ndu atunrụn ndị hụ. <sup>3</sup> Iya kẹ onye nche a kpọpụ nị ụzọ; atunrụn ndị hụ e gón ntin olu ẹ. Ọ kpọ atunrụn a ẹfan, o dupuha wẹ. <sup>4</sup> O wepuhagụ wẹ ile wụ ndị nke ẹ, o buruni wẹ ụzọ; atunrụn ndị hụ e sọn ẹ makeni wẹ marin olu ẹ. <sup>5</sup> Esónko wẹ onye wẹ marinleni, kama, w'a gban'a ọsọ, makeni amarin wẹ olu ẹ.”

<sup>6</sup> Jizọsị gi iluni gwa wẹ oku, kanị a ghotani wẹ.

### *Jizọsị Wụ Ezigbo Onye-ndu Atunrụn Hu*

<sup>7</sup> 'Ya Jizọsị nọzị sị wẹ, “Ezioku kẹ m rị a gwa ụnụ, mmẹ wụ ọnụmụzọ atunrụn gha a banye. <sup>8</sup> Ndi ọzọ ile bu m ụzọ bia wụ ndị ohin lẹ ndi e chekin ihian a napụ a ihien ẹ; kanị atunrụn ndi hụ egónni wẹ ntin. <sup>9</sup> Mmẹ wụ ọnụmụzọ. Onye ọwụlẹ hụn gha m banye sikọ d'e nwón nzuopuha; o jenkọ d'a gha e jẹn, a lua, a hunsónmẹ ẹfifia o sikọ d'e ri. <sup>10</sup> Onye ohin ara bia wezuka n'ọ bia n'ọ zun, n'ọ gbu lẹ n'ọ tikpo, kanị m bia keni wẹ nwón ndun, nwón ẹ mmagi-mmagi.”

<sup>11</sup> “Mmẹ wụ ezigbo onye-ndu atunrụn. Ezigbo onye-ndu atunrụn gi ufiri atunrụn e ye ndun a. <sup>12</sup> Nke onye wẹ wehụ ọrụn, hụn wụleni onye-ndu atunrụn ndi hụ, hụn atunrụn ndi ahụn wụleni nke ẹ, ọ hụn ẹworo\* k'ọ lala, ọ la atunrụn ndi hụ tọ, gbapụ—ẹworo hụ nwunrụn wẹ, ọ chuzịa wẹ. <sup>13</sup> Onye wẹ we ọrụn a gbapụ makeni ọ wuhụ onye wẹ we ọrụn, ẹlẹ iya nwón atunrụn, o nwónni ihien ọ kpọ atunrụn ndi hụ.

<sup>14</sup> Mmẹ wụ ezigbo onye-ndu atunrụn. A maringhọ m atunrụn m; atunrụn m a maringhọzị m— <sup>15</sup> rike kẹ Nedi m dón marin m, a marin m Nedi m. M rị e ye ndun m make ifiri atunrụn. <sup>16</sup> M nwón atunrụn ndi ọzọ rileni ime igunrunni. M jenkọ d'e wehezi wẹ. Wẹ jenkọ d'e gón ntin olu m, keni ọ wuru igunrun ohu lẹ onye-ndu ohu. <sup>17</sup> Ihien m sụọ Nedi m makeni m rị e we ndun m e ye keni m werizi ẹ. <sup>18</sup> O nwónni onye rị a napụ m ndun m; kama, mmẹ rị e gi uche m e ye ẹ. Ọ rị m ẹka iyen'ẹ; ọ rizi m ẹka iwerizin'ẹ. Nedi m sị m mē ihienni.”

<sup>19</sup> Ya kẹ ndi-ndu ndi Ju nọ kebezi make ihien ndini ọ rị e ku. <sup>20</sup> Ndi bu ọda ime wẹ hụ a sị, “Eje-mmón rị ime ẹ; ẹra rị a pụ a! Kẹ ẹnyi rị e gonn'ẹ ntin?”

<sup>21</sup> Ndi ọzọ hụ a sị, “Oku ndini ẹlẹ oku onye eje-mmón rị ime ẹ. Nị eje-mmón saeka shiapụ ẹnya onye ẹnya-ishi?”

### *A Ju Wẹ Jesu*

<sup>22</sup> Ogen hụ wụ ogen oyi. Wẹ rị ime Jerusalem, e mē Mmemmẹ wẹ gi e dón Ụlọ-nsọ nsọ†, <sup>23</sup> Jizọsị ghakọ ẹtụ-ụlọ Solomonu hụn rị Ụlọ-nsọ, <sup>24</sup> 'ya ndi-ndu ndi-Ju nọ fihunme ẹ, sị a, “Elee ogen kẹ y'e kónmẹru ẹnyi obi elu? Omēni 'yụ wụ Kraistị, Onye Hụ Osolobue Tume, gwapụ ẹnyi?”

<sup>25</sup> Jizọsị nọ za, sị, “A gwaguo m ụnụ, kanị ụnụ ekwerini. Ọrụn-atumēnya ndi m gi ẹfan Nedi m a rụn wụ ọsheri m; <sup>26</sup> kalẹ ụnụ ekwerini makele ụnụ ẹlẹ atunrụn m. <sup>27</sup> Atunrụn m a maringhọ olu m; a maringhọ m wẹ; w'e sọn m esón. <sup>28</sup> Mm'e ye wẹ ndun itebite; alako wẹ ntikpo. O nwónni onye sikọ d'a napụ nị m wẹ. <sup>29</sup> Nedi m hụn we wẹ che m ẹka ka ihien ile; o nwónni onye jenkọ d'e ri-ẹka wepu wẹ ẹka Nedi m.”

<sup>30</sup> “Mmẹ lẹ Nedi m wụ ohu.”

<sup>31</sup> Ndi-ndu ndi-Ju nọ burusónmēzi ọmuma, cho nị wẹ magbu ẹ. <sup>32</sup> Jizọsị nọ za wẹ, sị, “A rụnghosiguo m ụnụ ọrụn-oma bu ọda gha ẹka Nedi m bia: elee hụn ime

\* **Isi Nke Iri:12** Griki: wofu † **Isi Nke Iri:22** Mmemmẹ Hanuka

wę kę ụnụ jęnkọ d'e gini ufiri ę ma m ọmụma?" <sup>33</sup> Ndi-ndu ndi-Ju nọ za, si, "Ele ọrụn rị mma kę ęnyi k'a ma n'i ọmụma, kanị, arụ i ku. Makeni ihian mmaka k'i wu bu i rị e weri enwẹn i n'i wu Osolobue." <sup>34</sup> Jesu nọ za wę, si, "Ele wę de ę ime Iwu ụnụ, si, 'M si nị ụnụ wu chi†.' <sup>35</sup> Ebe o mę ni w'a ra s'eka gbehuto oku rị ime Ehuhuo-nsọ, omęni ọ kpọ ndi hu wę zijienni oku Osolobue mbu 'chi', 'ndi rị kę Chuku', <sup>36</sup> nanị kę ụnụ gi rị a si nị, mme, hun Chuku-Nedi dön nsọ zihę ime uwa, rị e ku aru, makeni m si, 'M wu Nwa Osolobue'? <sup>37</sup> Omęle arị m a run ihien Nedi m a run, egile ni ihien m ku dön. <sup>38</sup> Kanị omęni m hu a run wę, ọsụon'a nị ụnụ egin i ihien m ku dön, gi ni ọrụn-atumęnya ndi m run dön, kęni o we ụnụ ęnya nị Chuku-Nedi rị ime m, mme nwẹn rị ime Chuku-Nedi." <sup>39</sup> 'Ya wę nọ chozi nị wę nwunrun a, kanị ọ nọ gbunahin wę.

<sup>40</sup> Jizosi nọ kin-azụun, fetu Iyi Jodani, si ebęhu Jónu nọ mę mirin-Chuku oęen mbu, ọ nọ nọdi ebęhu. <sup>41</sup> Ndi bu oda nọ bia d'e kunrun ę, wę hu a si, "Jónu a runni ọrụn-atumęnya kaka akpu-ohu, kanị, ihien ile Jónu ku banyeni okęnyęni wu ezioku." <sup>42</sup> Ndi bu oda nọ kwerini Jesu ebahun.

## Isi Nke Mmanai

### *Onwun Lazarosi*

<sup>1</sup> O nwon okęnyę ohu w'a kpọ Lazarosi hun emu rị a ku. Onye Betani, obodo Meri lę nwęne ę okpoho wu Mata rọ. <sup>2</sup> Merini wu hun hu uđen e shin ọhunma ye Di-nwonni-ęnyi wu Jesu ukụ, gi ntutu ę fikori a; nwęne ę wu Lazarosi kę emu rị nwan a ku. <sup>3</sup> 'Ya umunę-ikpoho ębuoni nọ zi ozi jęnni Jizosi, si, "Di-nwonni-ęnyi, emu rị a ku onye ahun ihien ę a sụo i."

<sup>4</sup> Kanị, oęen Jizosi gi nų ihienni, ọ nọ si, "Emuni ęle nke onwun, kama, o k'e węhęni Osolobue ogho; o jęnkọ d'a wu ụzọ Nwa Osolobue jęnkọ d'e gi nwonhęn ogho." <sup>5</sup> (Ihien Mata lę nwęne-ę-okpoho wu Meri lęzi Lazarosi a sụokwọ Jesu asụo.)

<sup>6</sup> Ọ nuguu nị emu rị a ku Lazarosi, kuguu ihienni o ku, ọ nọ nọdizi ebęhu ọ rị akpu-uhuohin ębuo.

<sup>7</sup> Omęguu, ọ nọ nwan si umu-azụun a, "Nị ęnyi kin ni azụun si Judia." <sup>8</sup> Umu-azụun a nọ si a, "Onye-nkuzi, o ke te ndi Ju cho nị wę ma i ọmụma ebęhu, i chọkọ n'i kinzi ebęhu?" <sup>9</sup> Jesu nọ si, "Ele mgbahunmę okulokụ mmebuo kę anwun gi a rị elu? Ndi hun a ghahunmę ebe eki rị elu ara kpogburu, makeni wę gi ukpe ụwanị e legha ụzọ. <sup>10</sup> Kanị ndi hun a ghahunmę ime ukinkin a kpogburu akpogburu, makeni ukpe a rị ime wę." <sup>11</sup> Oęen o gi kuguu ihienni, ọ nọzi si wę, "Uran e buruole ọwu ęnyi wu Lazarosi, kale, m jęnkọ ebęhu d'a kpotię ę."

<sup>12</sup> Umu-azụun a nọ si a, "Di-nwonni-ęnyi, omęni ọ rị uran, o sikọ d'a rị mma." <sup>13</sup> (Jizosi gi ę e ku ni ọ nwunhuguo, kanị wę rị e ro n'ọ rị e ku uran mmaka.)

<sup>14</sup> 'Ya Jizosi nọ gwapu wę, si, "Lazarosi a nwunhuguo, <sup>15</sup> kanị, makę ufiri ụnụ, ęfọ rị a sụo m ụsuo nị arị m ebahun, makeni o k'e mę ụnụ kweri. Kanị, bia nị nwan nị ęnyi jęn d'e kunrun ę." <sup>16</sup> Tamosi (hun w'a kpọ Ejime) nọ si umu-azụun ibe ę, "Nị ęnyi nwẹn jęnzi, kęni ęnyi sọn onye-nkuzi nwun!"

### *Jesu Wu Onye Hun E Weli Ndi Nwunni*

<sup>17</sup> Oęen Jizosi gi ru ebahun, ọ nọ hun a nị Lazarosi a rịole ime ili kete akpu-uhuohin ęno. <sup>18</sup> Betani nọkunmę Jerusalem, ęgbata wę wu ihien rike maili ębuo. <sup>19</sup> Ndi Ju bu oda a ghaole Jerusalem bia d'e kunrun Meri lę Mata nị wę rọkọ wę obi makę onwun nwęne-ę-okęnyę.

<sup>20</sup> Oęen Mata gi nų nị Jizosi lala, ọ nọ jęnmę d'e kunrun ę, kanị Meri nọdi alị ime ulọ. <sup>21</sup> Mata nọ si Jesu, "Di-nwonni-ęnyi, omęni i te rị ebeni, nwęne m e kę

† **Isi Nke Iri:34** mọbu: Ụnụ nọ kę Osolobue (Ebu-oma 82.6)

nwun. <sup>22</sup> Kanị a maringhọ m nị kẹ kikenni ọ nwunhuguu, Osolobue jenkọ d'e ye i ihien ọwule i rịọ a.”

<sup>23</sup> Jizọsị nọ sị a, “Nwene i jenkọ d'a gha ọnwun lihizi.”

<sup>24</sup> Mata nọ sị a, “A maringhọ m n'o jenkọ d'e lihi oge ndi nwunni sikọ d'e gi lihi Uhuohin-ikpazuun.”

<sup>25</sup> Jizọsị nọ sị a, “Mme wu onye hun e weli ndi nwunni; mme wu onye hun e ye ndun. Ndi hun kwerini ni m, ọ sọo n'a nị we nwunhun anwunhun, we sikọ d'a rị ndun; <sup>26</sup> onye ọwule rị ndun hun kwerini ni m anwunko, kaka. Y'e gigho a don?”

<sup>27</sup> Mata nọ za a, sị, “Eghe Di-nwonna-enyi, e kwerigho m nị 'yu wu Onye Hu Osolobue Tume, Nwa Osolobue, hun we rị e lee enya a n'ọ lala ime uwa.”

### *Jizọsị Kwan Ekwana*

<sup>28</sup> Oge Mata gi kuguu ihien, ọ nọ kin-azuun d'a kpo nwene e wu Meri. Ọ nọ kagwa a, sị, “Onye-nkuzi rị ebeni, ọ rị a kpo i.” <sup>29</sup> Oge o gi nọ ihien, ọ nọ lihi ọto ozigbo, jẹn d'e kunrun e. <sup>30</sup> Oge hu Jesu e ke banye ime obodo hu —echen k'ọ rikwo ebe Mata nọ kunrun e. <sup>31</sup> Ndi Ju ahun we le Meri rị ime ọlọ rị a rọkọ a obi a hun Meri k'ọ lihi ọto ozigbo pu, we nọ sọme e makeni we ro n'ọ jenkọ ili hu d'a kwan ekwan.

<sup>32</sup> Oge Meri gi ru ebenu Jizọsị rị, hun Jizọsị, ọ nọ dann'a alị, sị a, “Di-nwonna-enyi, omeni i te rị ebeni, nwene m e ke te nwun!”

<sup>33</sup> Oge Jizọsị gi hun a k'ọ rị a kwan ekwan, hunzi ndi Ju ndi 'ya le we wị ke we rị a kwan, ọ nọ metu a obi oda-oda, futu a.

<sup>34</sup> Ọ nọ sị we, “Elebe kẹ unu liye e?” We nọ sị a, “Di-nwonna-enyi, bia d'e lee e.”

<sup>35</sup> Jizọsị nọ kwan ekwan. <sup>36</sup> 'Ya ndi Ju ahun nọ sị, “Euu, lee kẹ ihien e sọhan a!”

<sup>37</sup> Kanị ndi hu ime we nọ sị, “Onyeni shiapu enya onye enya-ishi, o ke sa eka gbondon okennyeni anwunle?”

### *Jizọsị A Gha Ime Onwun Weli Lazarosị*

<sup>38</sup> O metukemezi Jesu obi, ọ nọ bia ebe ili hu rị. Ili hu wu okporo hun we gi omuma hi-ogbe nukin onu a. <sup>39</sup> Jizọsị nọ sị, “Nupu nị omuma hu.”

Mata, nwene okennyen hu nwunhunni nọ sị a, “Di-nwonna-enyi, o sikọ d'e shin oda-oda, makele o meole akpu-uhuohin eno we li e.”

<sup>40</sup> Jizọsị nọ sị a, “Agwani m'i n'i jenkọ d'a hun kẹ Osolobue hihan ogbe omeni y'e kwerigho?”

<sup>41</sup> E nupu we omuma hu, Jizọsị nọ wesi enya elu, sị, “E kele m'i Baba, makeni y'a nugu ekpere m, <sup>42</sup> a maringho m nị y'a nọ ekpere m oge ile, kanị ifiri ndini rị ebeni kẹ m gi ku ihien, keni we kweri nị 'yu zihem.” <sup>43</sup> Oge o gi kuguu ihien, ọ nọ gi oken olu yi oro, sị, “Lazarosị, puha!” <sup>44</sup> Okennyen nwen nwunni nọ puha, eka we gi li e a fupume e: ohu fupume oku le eka, ohu fupumezi e ihun. Jizọsị nọ sị we, “Tọpu n'a n'ọ jenne.”

### *E Rini We Jesu Ngo Keni We Gbu E*

(Mat 26.1-5; Mak 14.1-2; Luk 22.1-2)

<sup>45</sup> Ndi bu oda ime ndi Ju ahun bia d'a hun Meri, a hun ihien ndi Jesu me, we nọ kweri n'e. <sup>46</sup> Kanị ndi hu ime we nọ jẹn d'e kunrun ndi Itu-Farisi, gwa we ihien Jizọsị me. <sup>47</sup> 'Ya ndi Itu-Farisi le ndi-isi nchu-egan nọ kpo Ogwa Ndi-isi Nkikwama, sị, “Kị enyi jenkọ nwan d'e me? Lee ni ọrụ-atumanya ile okennyeni rị a run! <sup>48</sup> Omeni enyi a nị a runsonme enina, ihian ile jenkọ d'e kweri n'e; oge hu, ndi Rom rị a kini enyi sikọ d'a bia d'e me ihien banyen'e, we sikọ d'e tikpo Ulo-nso enyi le alị enyi!”

<sup>49</sup> Ya kẹ onyẹ ohu ime wẹ ẹfan a wu Kayafasi, hụn wu onyẹ-isi nchụ-ẹjan ahua hụ, nọ si wẹ, “Ụnụ a marin ihien kaka! <sup>50</sup> Ụnụ a marin n'ọ ka ụnụ mma ni onyẹ ohu nwundonni ihian ile, kari ni ndi ali enyi ile a la iwi?” <sup>51</sup> (Kani, ezioku ri n'a wu ni ebe o me ni Kayafasi wu onyẹ-isi nchụ-ẹjan ahua hụ, amuma k'o bu ihien hụ—ni Jesu jenkọ d'a nwunni ndi Ju onwun; bu ọ marin ni amuma k'o bu. <sup>52</sup> Eledẹ ndi Ju sọọ k'o k'a nwunni, kani, keni o gizi onwun a wegbama ndi nke Osolobue ile risonme ebe ile.)

<sup>53</sup> Gha ụhụohin hụ jenme, ndi-ndu ndi Ju nọ tuma iroro kẹ w'e don gbu Jesu. <sup>54</sup> Ufiri ẹ, Jesu akpazini ebe ihian ri ime Judia, kama ọ nọ gha ebẹhụ pụ, shi obodo ohu w'a kpọ Ifrem, hụn ri egberẹ nokunme atụ—iya lẹ ụmụ-azụun a nọ nọdi ebẹhụ.

<sup>55</sup> Ogẹn Mmemme-Nghafe e rume, ndi bu oda nọ ghasonme ali ofia si Jerusalem d'e me omenalị w'e gi e don enwen wẹ nsọ, hụn wẹ gi a kwademe mmemme hụ. <sup>56</sup> Wẹ hụ a cho Jesu, a jụ ibe wẹ ebẹhụ wẹ wuzo ime Ulo-nsọ, si, “K'i ro? Ọ biakode mmemme ni ra?” <sup>57</sup> Ogẹn hụ, ndi-isi nchụ-ẹjan lẹ ndi Itu-Farisi e yeguo wẹ iwu banyeni Jesu: ni ọwun onyẹ ọwule marin ebe ọ ri, 'ya bia d'a gwa wẹ, keni wẹ hụn ụzọ nwunrun a.

## Isi Nke Mmèbùọ

### *E Hukpu Wẹ Jesu Uden*

(Mat 26.6-13; Mak 14.3-9)

<sup>1</sup> Ogẹn o gi hodu akp'ohin isin ni Mmemme-Nghafe ru, Jizosi nọ jẹn Betani, iwe Lazarosi, okennyẹ hụ ọ gha onwun weli. <sup>2</sup> Wẹ nọ shi ni Jesu ihien-oriri enyasi ahun. Mata hụ e jẹn ozi, e buye wẹ ihien-oriri ahun; Lazarosi ri ndi ri e sọn ẹ e ri ihien-oriri.

<sup>3</sup> 'Ya kẹ Meri nọ wẹhẹ uden e shin ohunma nanrani wẹ gi osisi nadi mēme, hūn wẹ gwaleni. Uden hụ k'e jun ihien nọ kẹ ọgọ-nta ohu lẹ nkirishi. Ọ nọ hu ẹ ye Jesu ukụ, gi ntutu ri a isi e fikori a; ishin uden hụ nọ kungbama ulọ hụ ile.

<sup>4</sup> Kani onyẹ ohu ime ụmụ-azụun Jizosi, 'ya wu Judasi nwa Iskarotu (hūn jenkọ d'e re n'e), nọ si, <sup>5</sup> “K'i haịn wẹ gileni re udenni, we eghe ẹ ye ndi igbennye? O ruguo ihien rike eghe-orun akp'ohin ogun-mmisen.” <sup>6</sup> (Ele ni ndi igbennye ri a mkpa haịn o gi ku ihienni. Kani, onyẹ-ohin k'o wu: iya nwe e donme ni Jesu wẹ eghe; o werisonme eghe wẹ ye ẹ donme.)

<sup>7</sup> Kani Jizosi nọ si, “Hatu n'e, n'o gi ẹ kwademe olili m.

<sup>8</sup> Ụnụ lẹ ndi igbennye ri ogẹn ile, kani mme nwen esonko unu nọdi ogẹn ile.”

### *E Rini Wẹ Lazarosi Ngo*

<sup>9</sup> Ndi Ju bu oda a nū ni Jesu ri Betani, 'ya wẹ nọ bia ebahun. Kani, ele ifiri Jesu sọọ kẹ wẹ gi bia, kani, wẹ chozi ni wẹ hūn Lazarosi, hūn ọ gha onwun weli.

<sup>10</sup> 'Ya ndi-isi nchụ-ẹjan nọ rimeni Lazarosi ngo ni wẹ gbuzi ya nwen, <sup>11</sup> makele ufiri ẹ kẹ ndi Ju bu oda gi ri a jụ nke wẹ a tọ, e kwerini Jesu.

### *Onyẹ Mmēri A Banhan Jerusalem*

(Mat 21.1-11; Mak 11.1-11; Luk 19.28-40)

<sup>12</sup> Ogẹn eki gi fon, igunrun hi-ogbe hūn bia Mmemme-Nghafe nọ nū ni Jesu lala Jerusalem. <sup>13</sup> 'Ya wẹ nọ werisonme iguru, jẹn d'e kunrun ẹ. Ya wẹ nọ yime, “Ja ni Osolobue mma;

onyẹ ahun gi ẹfan Di-nwonn-enyi bia

wu onyẹ Chuku gozi agozi!

Eghe,

Eze Izrelu

wu onyẹ Chuku gozi agozi.”



<sup>14</sup> Jesu nọ chọrị nwa jaki, nyinrin ẹ jẹnmẹ, nọkẹ kẹ Ẹkụkwọ-nsọ dọn ku—Ehuhụọ-nsọ sị,

<sup>15</sup> “Obodo Zayọnu, a tūlẹ egun!

Lee Eze i k'ọ lala,  
ọ rị elu nwa jaki.”

<sup>16</sup> Ụmụ-azụun Jesu a ghọtani ihienni oge hụ, kani, oge Jesu gi nweringu ogho, wẹ nọ nyanhan nị Ẹkụkwọ-nsọ ku ihienni banyen'e, nyanhanzikwọ nị wẹ mē n'e ihien ndini.

<sup>17</sup> Ndị rị igunrun ahun wẹ lẹ Jizọsị wị oge o gi gha ili kpọpuha Lazarọsị, oge o gi gha ime onwun weli ẹ, hụ a gwasonmẹ ndi ọzo ihien meni. <sup>18</sup> 'Ya haịn igunrun hụ gi bia d'e kunrun ẹ—makeni wẹ nū n'ọ run ọrun-atumenyani.

<sup>19</sup> 'Ya ndi Itu-Farisi nọ sị ibe wẹ, “Unu hụ a hūn a?! Ihien ile ẹnyi rị e mē a rị a danye kaka! Lee nwan, ụwa ile e sọnmeguọ a!”

### *Ndi Griki Hun Chọ Nị Wẹ Hun Jesu*

<sup>20</sup> Oge hụ, o nwẹ ndi Griki hun rị ndi jẹn Jerusalem d'e fe ofufe oge mmemme hụ. <sup>21</sup> Wẹ nọ jẹn d'e kunrun Filipu hun wu onye obodo Bēsaida rị ime Galili. Wẹ nọ sị a, “Di-ọkpa, ẹnyi chọ nị ẹnyi hun Jesu.” <sup>22</sup> Filipu nọ jẹn d'a gwa Andurū, ya wẹ ẹbubụọ nọ wiri jẹnmẹ d'a gwa Jesu.

<sup>23</sup> Jesu nọ za wẹ, sị, “Oge e ruguọ hun w'e gi ye Nwa nke Ihian ogho. <sup>24</sup> M rị a gwa unu ezioku, akpuru-oka nọdi nke ẹ akariko ohu sọ wezuka n'ọ dan alı nwunhun. O nwunhun, 'ya wu ọ mị mkpuru oda-oda. <sup>25</sup> Nke ndi hū ndun wẹ ka wẹ mkpa, ndun wẹ siko d'e tuhunahin wẹ; kani, nke ndi hū o mē ni ndun wẹ akani wẹ mkpa elu ụwani, ndun wẹ k'a rini wẹ—e nwẹ wẹ ndun itebite. <sup>26</sup> Onye ọwule hun chọ n'ọ gba nị m odibo jenkọ d'e sọnriri m, keni odibo m hun ụzọ sọn m nọdi ebe m rị; Nedi m jenkọ d'e ye onye ọwule gba nị m odibo ogho.”

### *Jesu E Ku Banyeni Onwun A*

<sup>27</sup> “Obi rị nwan e feri m. Kẹ m k'e ku nwan? Nị m sị, ‘Baba, anile oge afunfunni bia nị m’? Mba! Makeni, 'ya haịn m gi rị ebeni—m bia keni m hun ụzọ ta afunfunni. <sup>28</sup> Baba, ye ẹfan i ogho!’ ‘Ya kẹ olu nọ gha elu-igwee sị, “E yegule m ẹfan m ogho. M jenkọ d'e yezi ẹ ogho.”

<sup>29</sup> Igunrun ahun rị ebẹhū nū olu hū. Ndi hū sị akpabọ rọ, ndi ọzo sị mmọn-ozị a gwaol'a oku!

<sup>30</sup> Kani, Jesu nọ sị wẹ, “Ele ufiri m kẹ olu hū gi bia, kale ufiri unu. <sup>31</sup> Kikenni kẹ wẹ jenkọ d'a ma ụwani ikpe; kikenni kẹ wẹ siko d'a chupụ onye hun a kị ụwani. <sup>32</sup> Mmē nwēn, oge wẹ k'e gi gha alı wesi m enu, m jenkọ d'a dọhani enwēn m ihian ile.” <sup>33</sup> (O gi ihienni o ku ghosi ụdi onwun o jenkọ d'a nwun.)

<sup>34</sup> Igunrun hū nọ sị a, “Iwu ẹnyi gwa ẹnyi nị Kraistị, Onye Hū Osolobue Tume, jenkọ d'a rị ndun jẹnrin ejen. Kị i rị a sini nị wẹ siko d'e wesi Nwa nke Ihian elu? Onye wu Nwa nke Ihiani?”

<sup>35</sup> Jesu nọ sị wẹ, “Ukpe jenkọ d'e sọnzị unu nọdizi ẹkẹrẹ sọ. A gha nị ogenni unu nwon ukpe, amamgbe ishi e kunrun unu. Makeni, onye hun a gha ime ishi, ime mkpokiki, amarinko ebe o jenkọ. <sup>36</sup> 'Ya wu, kwerini ni ukpe ogenni unu nwon ukpe, keni unu hun ụzọ wuru umu ukpe.”

Oge Jesu gi kugu ihienni, ọ nọ gha ebe wẹ rị pụ d'a wari, ahunzini w'a.

### *Ndi Hụ Ekwerini Ni Jesu*

<sup>37</sup> Osuon'a nị Jesu runchanrin ọrun-atumēnya bu oda id'enya wẹ, ekwerini ni wẹ ẹ, <sup>38</sup> keni ihien onye-amuma wu Azaya ku hun ụzọ mēzu: Azaya sị, “Di-nwōnni-ẹnyi, onye kweri ozi ẹnyi zi? Onye kẹ Di-nwōnni-ẹnyi ghosi iken ẹ?”

<sup>39</sup> Asanị wẹ ẹka kweri, makeni, rịkẹ kẹ Azaya dónzi ku ẹ,  
<sup>40</sup> “Chuku e mēguo ẹnya kpu wẹ ishi,  
 tikin obi wẹ—  
 amamgbe wẹ e gi ẹnya wẹ legha ụzọ,  
 gi obi wẹ ghota,  
 e gbehuto wẹ d'e kunrun m;  
 a zuo m wẹ—'ya kẹ Chuku ku.”

<sup>41</sup> Azaya ku ihienni makeni o hun ogho Jizosi, o no ku banyeni ogho a.  
<sup>42</sup> K'osilerị, ndi bu oda hun rịde ime ndi-ndu wẹ kwerini Jesu ekweri. Kani,  
 egun ndi Itu-Farisi anini wẹ ku ẹ ebe ihian ri, amamgbe wẹ a chupu wẹ ime  
 ulo-ofufe.

<sup>43</sup> “Ojija-mma ihian k'a ja wẹ ka wẹ a suo kari hun Osolobue k'a ja wẹ.”

### *Ihien Jesu Ku Kẹ Wẹ K'e Gi Han Enen*

<sup>44</sup> Jesu no weshi olu elu, si, “Onye owule hun kwerini ni m ele mme k'o  
 kwerini, kani onye hun ziheni m k'o kwerini. <sup>45</sup> Onye owule hun ni m, a  
 hunguo onye hun ziheni ni m. <sup>46</sup> M banhan ime uwa d'a wu ukpe, amamgbe  
 ndi hun kwerini ni m a to ime ishi, ime mkpokiki. <sup>47</sup> Onye nu ihien m ku bu  
 o me n'e, amako m'a ikpe. Makeni, abiani m d'a ma uwa ikpe, kama, m bia d'a  
 zuopuha a. <sup>48</sup> Onye hun ju ni m, hun kwerileni oku m, nwon onye k'a ma a  
 ikpe: ihien hun m ku, ya jenko d'a ma a ikpe Uhuohin-ikpazuun. <sup>49</sup> Makeni, ele  
 m gi uche m e ku, kani Nedi m hun ziheni m ye m iwu ihien m siko d'a si le  
 ihien m siko d'e ku. <sup>50</sup> A maringho m ni iwu ẹ e ye ndun itebite. 'Ya wu, ihien  
 m'e ku wuchanrin ihien Chuku-Nedi si m ku.”

## **Isi Nke Mmètò**

### *Jesu Chanchan Umụ-azuun A Uku*

<sup>1</sup> Ni Mmemme-Nghafe d'e ru, Jesu a maringuo ni ogen ẹ e ruguo hun o gi hapu  
 uwanị, buru Nedi ẹ. Ebe o nwe ihien-osusuo ndi nke ẹ ri ime uwa, o no nwan  
 ghosichanrin wẹ ya wu ihien-osusuo d'e ru isi ẹ.

<sup>2</sup> Ekwensu e buguole a che ime obi Judasi nwa Saimonu Iskarotu n'o re ẹ.

Ogen wẹ gi ri e ri ihien-oriri enyasi, <sup>3</sup> Jizosi a maringuo ni Chuku-Nedi e weole  
 ihien ile che ẹ ẹka, n'o gha ebe Osolobue ri bia le n'o laburuko Osolobue: <sup>4</sup> o no  
 gha ebe o ri e ri ihien-oriri lihi oto, yipu ekwa o yiye elu ẹ, jeri towele wẹ gi e  
 finchan ehụ. <sup>5</sup> O no hu mirin ye ime afere, chanchanma umu-azuun a uku, e gi  
 towele hu o je e finchanpu wẹ iya. <sup>6</sup> O ru Saimonu hun w'a kpo Pita, Pita no si a,  
 “Di-nwonna-enyi, iyu k'a chanmazi m oku?!” <sup>7</sup> Jizosi no za, si, “Y'a marin ihien  
 m ri e me kikenri; kani omegu, i k'a ghota a.” <sup>8</sup> Pita no si a, “O nwonna ogen  
 y'e gi chanchan m uku!” Jesu no si a, “Omeni achanchanni m'i, y'e nwonko  
 okeri owule ime m.” <sup>9</sup> Saimonu wu Pita no si a, “Ya wu ni elede uku m suo  
 ki k'a chan, Di-nwonna-enyi—chanzi m nwan ẹka le isi!” <sup>10</sup> Jesu no za a, si,  
 “Onye hun wuguu ehụ, o rizin mkpa n'o wuzi ehụ, mmani uku a—makeni o  
 nwunchanringuo. Unu e nwunguo nke-esi—kani ele unu ile.” <sup>11</sup> Makeni Jesu  
 a maringuo onye hun jenko d'e ren'e, 'ya hain o gi si, “Ele unu ile nwun.”

<sup>12</sup> Ogen o gi chanchanguu wẹ oku, yiriguzi ewuru ẹ, o werizi onodi a teburu  
 hu. 'Ya o no si wẹ, “Unu a ghotagho ihien m me ni unu? <sup>13</sup> Unu a kpo m ‘Onye-  
 nkuzi’, a kpo m ‘Di-nwonna-enyi’; o furu efuru, makeni 'ya kẹ m wu. <sup>14</sup> O me  
 nwan ni mme nwen, hun wu Nna-unu le Onye-nkuzi unu, chanchan unu uku,  
 o furu ni unu chanchanzikwo ibe unu uku. <sup>15</sup> A ghosiole m unu nzomuku unu  
 jenko d'e son, keni unu mezikwo ni ibe unu kẹ m don me ni unu. <sup>16</sup> Ezioku kẹ

m rị a gwa ụnụ, odibo ara ka nna a; onye wẹ zi ozi ara ka onye zin'ẹ. <sup>17</sup> Omēni ụnụ a maringhọ ihien ndini, Osolobue jenkọ d'a gozi ụnụ omēni ụnụ e mē wẹ.

<sup>18</sup> Kani, ẹlẹ ụnụ ile kẹ m rị e ku; a maringhọ m ndi hun m hōrị. Kani, wẹ jenkọ d'e gi ihien k'e mēni mēzu ihien Ehuho-nsọ ku, ni, 'Onye hun ri brēdi m e buguọ numanị m.' <sup>19</sup> M rị nwan a gwato ụnụ ihien ni o gini d'e mē, keni—o mē, ni ụnụ kweri ni mmē wu Onye Hu. <sup>20</sup> Ezioku kẹ m rị a gwa ụnụ, onye ọwule hun nabanhan onye hun m zihe, nabanhan m; onye ọwule hun nabanhan ni m, nabanhan onye hun zihe ni m."

### *Jesu E Ku Onye Hun Sikọ D'e Ren'ẹ*

*(Mat 26.20-25; Mak 14.17-21; Luk 22.21-23)*

<sup>21</sup> Ogē Jizọsị gi kuguu ihien ni, obi eruzin'ẹ alị, ọ nọ sị, "Ezioku kẹ m rị a gwa ụnụ, onye ohu ime ụnụ jenkọ d'e we m ye wẹ." <sup>22</sup> Umụ-azuun a nọ lemē ibe wẹ, makēni ihien o ku gba wẹ nghari-nya, amarin wẹ onye ọ rị e ku. <sup>23</sup> Onye ohu ime umụ-azuun a, onye hun ihien ẹ a sọ Jesu, nọson Jesu. <sup>24</sup> 'Ya Saimon w'a kpọ Pita nọ gi ẹka gwa a 'ya jụ Jizọsị onye ọ rị e ku. <sup>25</sup> 'Ya nwa-azuun hụ nọ nọkunmekenmē Jizọsị, sị a, "Di-nwōnni-ēnyị, onye rọ?" <sup>26</sup> Jesu nọ za, sị, "Onye hun m jenkọ d'e ye brēdini, m suruguu a ime afere rọ." 'Ya ọ nọ suru brēdi hụ ime afere, we ẹ ye Judas nwa Saimon Iskarotụ.

<sup>27</sup> Ogē Judas gi naringuu brēdi ahun, Ekwensu nọ banye ime ẹ. Jesu nọ sị a, "Mē ihien i k'e mē ozigbo!" <sup>28</sup> Kani, o nwōnni onye ọzọ rị ebahun e ri ihien-oriri hun ghota ihien Jesu gi gwa Judas okuni. <sup>29</sup> Makēni Judas ẹ kwōndon ni wẹ ego, o nwē ndi ro ni Jizọsị rị a gwa a 'ya d'e nōnhen ihien wẹ sikọ d'e gi mē mmemme hụ, mọbụ 'ya d'e ye ndi igbennye ihien. <sup>30</sup> Ogē Judas gi naringuu brēdi hụ, ọ nọ pụ ozigbo; ime uchinchin rọ.

### *Iwu Ohun*

*(Jerimaya 31.31; Gal 3.24-25; Hib 8.13; 1Jn 2.8)*

<sup>31</sup> Ogē Judas gi puguu, Jesu nọ sị, "Wẹ jenkọ nwan d'e bushi Nwa nke Ihian elu—gi Nwa nke Ihian bushi Osolobue elu. <sup>32</sup> Omēni wẹ bushi Osolobue elu ghaha n'a, Osolobue sikọ d'e bushizikwọ Nwa a enu ime 'ya lẹ enwēn ẹ; o jenkọ d'e busi ẹ elu ozigbo. <sup>33</sup> Umụ m, mmē lẹ ụnụ sikọ d'a nōdizi ekere sọ. Ụnụ jenkọ d'a chọ m, ụnụ ahunkọ m. Kẹ m dọn gwa ndi-ndu ndi Ju kẹ m rị nwan a gwa ụnụ: 'Ụnụ asakọ ẹka bia ebe m jenkọ.' <sup>34</sup> M rị nwan e ye ụnụ iwu ohun: e nwē ni ihien-osisuọ ibe ụnụ. Kẹ m dọn nwē ihien-osisuọ ụnụ kẹ ụnụ k'a dọn nwē ihien-osisuọ ibe ụnụ. <sup>35</sup> Omēni ihien ibe ụnụ a sọ ụnụ, 'ya kẹ ihian ile e gi marin ni ụnụ wu umụ-azuun m."

### *Jesu E ku Ẹ Nị Pita Jenkọ D'a Ghọrị N'ọ Marin A*

*(Mat 26.31-35; Mak 14.27-31; Luk 22.31-34)*

<sup>36</sup> Saimon w'a kpọ Pita nọ sị a, "Di-nwōnni-ēnyị, elebe k'i jenkọ?" Jizọsị nọ za, sị, "Ebe m jenkọ, y'a sakọ ẹka sọn m kikēnni—kani omēguu, i jenkọ d'e sọn m." <sup>37</sup> Pita nọ sị a, "Di-nwōnni-ēnyị, kị haịn o gi mē ni asakọ m ẹka sọn i kikēnni? M k'a nwundeni i ọnwun!" <sup>38</sup> Jesu nọ za, sị, "N'i nwunni m ọnwun? Ezioku kẹ m rị a gwa i, ọkpa gini d'a kwan, i jenkọ d'a ghọrị mgbe ẹtọ ni 'y'a marin m."

## **Isi Nke Mmēnọ**

### *Jesu Sọ Kẹ W'a Gha D'e Kunrun Chuku-Nedi*

<sup>1</sup> Jizọsị nọ sị wẹ, "Anile ni obi ụnụ songbu ụnụ. Kweri ni ni Osolobue; kwerizikwọ ni ni m. <sup>2</sup> Iwē Nedi m, mmughe bu ọda rị a. Omēni ẹlẹ ẹrira, nke m'a gwa ụnụ. M shikọ nwan d'a kwademe ni ụnụ ebe ụnụ jenkọ d'e bi. <sup>3</sup> M jenguu d'a kwademe ni ụnụ ebe ụnụ jenkọ d'e bi, e kinhen m azuun d'e weri ụnụ, keni ụnụ rizikwọ ebe m rị. <sup>4</sup> Ụnụ a maringuo ụzọ ebēhụ m jenkọ."

<sup>5</sup> Tamọsị nọ sị a, “Di-nwọnni-enyi, ẹnị amarịn ebe i jenkọ, ẹghani kẹ ẹnị e dọn marịn ụzọ a?” <sup>6</sup> Jizọsị nọ sị a, “Mmẹ wu ụzọ lẹ ezioku lẹ ndun. O nwọnni onyẹ siko d'a sa ẹka bia d'e kunrun Chuku-Nedi mmanị ghahani m. <sup>7</sup> Omēni ụnụ a maringwo m, ụnụ jenkọ d'a marizikwo Nedi m. Ụnụ a maringwo a nwan gha kiken ni jenne; ụnụ a hūngwo a.”

<sup>8</sup> Filipu nọ sị a, “Di-nwọnni-enyi, ghosihu ẹnị Chuku-Nedi, ẹfọ e jun ẹnị.” <sup>9</sup> Jesu nọ sị a, “Filipu, hunni ile mmẹ lẹ ụnụ rị, 'y'a marịn m? Onyẹ ọwule hunni m, a hūngwo Chuku-Nedi. K'i rị a sịni, 'Ghosị ẹnị Chuku-Nedi.'? <sup>10</sup> Ụnụ ekwerini ni m rị ime Chuku-Nedi lẹ ni Chuku-Nedi rị ime m? Ari m e gi uche m a gwa ụnụ oku ndini m rị a gwa ụnụ; mba, Chuku-Nedi hun rị ime m ya rị a run ọrun a.”

<sup>11</sup> “Kweri ni ihien m ku ni m rị ime Chuku-Nedi, Chuku-Nedi rizikwo ime m. Kani, omēni ụnụ egikọ oku-ọnụ m kweri, gi ni ihien ndi m rị a run kweri.”

<sup>12</sup> “Ezioku kẹ m rị a gwa ụnụ, onyẹ hun kwerini ni m siko d'a run ọrun ndi hun m rị a run; o jenkọ d'a runkaride ndini m rị a run, makele m laburuko Chuku-Nedi. <sup>13</sup> Ihien ọwule ụnụ gi ẹfan m rịo, m siko d'e mē ẹ, keni *mmẹ wu* Nwa hun ụzọ wēhē ni Chuku-Nedi ọgho. <sup>14</sup> Ụnụ gi ẹfan m rịo m ihien ọwule, m jenkọ d'e mē ẹ.”

### *Jizọsị E Kwe Nkwa N'o K'e Zihē Mmẹnq-nso*

<sup>15</sup> “Omēni ihien m a sūoghọ ụnụ, ụnụ jenkọ d'e dōnmē iwu m, <sup>16</sup> a rịo m Chuku-Nedi n'o zihē ni ụnụ Onyẹ-nkasị-obi ọzọ n'ọ nọyeni ụnụ jennin ejen. <sup>17</sup> Onyẹ ahun wu Mmẹnq-nso—onyẹ hun a ghosị ezioku; ụwa asaeka nabanhan a, makeni ụwa as'eka hun a mōbū marịn a. Kani ụnụ a maringhō a, makeni o bi ime ụnụ; o k'e bisonmē ime ụnụ. <sup>18</sup> Elē m k'a latọ ụnụ rikē ndi nwonlani nne lẹ Nedi; m siko d'a bia d'e kunrun ụnụ.

<sup>19</sup> O hodu ẹkẹrē ni ụwa hunbehi m, kani ụnụ jenkọ d'a hun m. Makeni m rị ndun, ụnụ lẹ enwēn ụnụ siko d'a rizi ndun. <sup>20</sup> O ru ụhūohin hū, ụnụ jenkọ d'a marịn ni m rị ime Nedi m, ni ụnụ rị ime m, mmē nwēn rị ime ụnụ. <sup>21</sup> Ndi hun marịn ihien m ku, gi wē e bi, uwē wu ndi ihien m sūo. Ndi ihien m sūo kẹ ihien wē k'a sūo Nedi m; ihien wē jenkọ d'a sūozikwo mmē nwēn, e we m enwēn m ghosị wē.”

<sup>22</sup> Nwa-azūun a ohu w'a kpọ Judasị (kalē ẹlẹ nwa Iskarotū) nọ sị a, “Di-nwọnni-enyi, kị mēzi i k'e gi ghosị ẹnị enwēn i bū 'y'a ghosikọ ụwa?”

<sup>23</sup> Jesu nọ za a, sị, “Onyẹ ọwule ihien m a sūo jenkọ d'e mē ihien m ku. Ihien ẹ k'a sūo Nedi m, mmē lẹ Nedi m a bia d'e kunrun ẹ, du ẹ bi. <sup>24</sup> Onyẹ ọwule ihien m ghalani a sūo ara mē ihien ndi m ku—bū oku ndini ụnụ rị a nū ẹlẹ nke m, wē wu nke Chuku-Nedi hun ziheni m. <sup>25</sup> A gwagwo m ụnụ ihien ndini hunni mmē lẹ ụnụ rị; <sup>26</sup> kani, Onyẹ-nkasị-obi wu Mmẹnq-nso, hun Chuku-Nedi jenkọ d'e gi ẹfan m zihē, jenkọ d'a kuzi ụnụ ihien ile; o siko d'a nyanhan ni ụnụ ihien ile m gwa ụnụ.

<sup>27</sup> Udōn kẹ m rị a latọ ni ụnụ; udōn nke m kẹ m rị e ye ụnụ—ẹlẹ kẹ ụwa dōn e ye kẹ m'e ye. Anile ni obi ụnụ songbu ụnụ, atule ni egun. <sup>28</sup> Ụnụ a nūgho kẹ m sị ụnụ, ‘M puko apuko’ lẹ ni ‘m siko d'e kinhen d'e kunrun ụnụ.’ Omēni ihien m sūo ụnụ, nkē ụnū hū a ghoghō ni m jenkọ d'e kunrun Chuku-Nedi, makeni 'ya ka m. <sup>29</sup> A gwatogwo m nwan ụnū ihienni hunni o kelani mē—keni, o mē, ụnū e kweri. <sup>30</sup> Ogen ariā m'e gi gwamazi ụnū ihien bu oda, makeni onyẹ hun a kị ụwanị lala; o nwēni ikēn ọwule o nwōn ebe m rị, <sup>31</sup> kani, m rị e mē ni ụwa marịn ni ihien Chuku-Nedi sūo m a sūo, ni ihien Chuku-Nedi sị m mē kẹ m'e mē; lihi ni nwan ni ẹnị gha ebeni pū.”

## Isi Nke Mmisen

### *Ezigbo Osisi-vaini Le Aganaba A*

<sup>1</sup> “Mme wu ezigbo vaini; Nedi m wu hun e lepu a enya. <sup>2</sup> Agalaba owule ri ime m hun mileni mkpuru, o bepụ a; kanị agalaba hun mi mkpuru, o befon e, keni o mikenme. <sup>3</sup> Oku m gwa unu e befonugo unu, me unu nwunchan, keni unu mikenme mkpuru. <sup>4</sup> Nodisonme ni ime m, mme nwen a nodisonme ime unu. K'o don wuru ni agalaba nodi nke e ara saeka mi mkpuru, mmani o nyankunma osisi e, erira k'o don wuru ni unu asako eka mi mkpuru wezuka ni unu nodisonme ime m.”

<sup>5</sup> “Mme wu ukun vaini, unu nwen wusonme agalaba rin'a; Onye hun nodi ime m, mme nwen hu ime e, 'ya siko d'a mi mkpuru oda-oda, makeni, wezuka m, unu a s'eka me ihien owule. <sup>6</sup> Onye owule hun nodileni ime m, e tuhu w'a, leke ebe we no bepụ agalaba, o kpogu nkun; w'e kpogbame agalaba ndi no erira, tu we ye okun, dunpu. <sup>7</sup> Omeni unu a nodi ime m, oku m a nodizikwo ime unu, rio ni ihien owule unu cho; Osolobue jenkọ d'e me ni unu 'ya. <sup>8</sup> Omeni unu a mi mkpuru oda-oda, o jenkọ d'a ghosi ni unu wu umu-azuun m: ohun jenkọ d'e wehe ni Nedi m ogho.

<sup>9</sup> Ke Chuku-Nedi don nwe ihien-osusuo ebe m ri ke m don nwe ihien-osusuo ebe unu ri; risonmekwo ni ndi ihien we a suo m. <sup>10</sup> Omeni unu e donme iwu m, unu siko d'a risonme ndi ihien we a suo m—leke ke m don donme iwu Nedi m ye m, gi e wusonme onye ihien e asuo Nedi m. <sup>11</sup> A gwatoguo m unu ihien ndini, keni ighoghọ m ri ime unu le ni ighoghọ unu zu oke.

<sup>12</sup> Onwan wu iwu m: e nwe ni ihien-osusuo ibe unu ke m don nwe ihien-osusuo unu.”

<sup>13</sup> “O nwonna onye nwe ihien-osusuo ka onwan: ni ihian gi ifiri ndi owu a we ndun a ye. <sup>14</sup> Ndi owu m ke unu wu—omeni unu e me ihien m si unu me. <sup>15</sup> Arizi m a kpo unu igbon, makele igbon ara marin ihien di-nwonna'e ri e me. Kama, m kpo unu ndi owu m makeni a gwaguo m unu ihien ile m nu onu Nedi m.”

<sup>16</sup> “Ele unu hori m; mba, mme hori unu, tumu unu keni unu jen d'a mi mkpuru—mkpuru hun siko d'a toni, keni Chuku-Nedi ye unu ihien owule unu gi efan m rio. <sup>17</sup> M ri e ye unu iwuni: e nwe ni ihien-osusuo ibe unu.”

### *Izize Unu Jenko D'e Ze Uwa*

<sup>18</sup> “Omeni izize unu ri e ze uwa, nyanhankwo ni ni izize m bu uzo ze e. <sup>19</sup> Omeni unu te wu nke uwa, nke ihien unu a suo uwa rike nke e. Kanị, ebe o me ni unu ele nke uwa makeni a hopuguo m unu ime uwa, 'ya hañ izize unu gi e ze uwa. <sup>20</sup> Nyanhan ni ihien m gwa unu, ni, 'Odibo ara ka nna a.' Omeni we kpokpo m ekpokpo, we siko d'e kpokpozikwo unu; omeni we me ihien m si we me, we jenkọ d'e mezikwo ihien unu si we me. <sup>21</sup> We k'e me unu ihien ndini we makeni unu wu nke m, unu ri a za efan m, makeni amarị we onye hun ziheni m. <sup>22</sup> Omeni abiani m d'a gwa we oku, ikpe njo e ke ma we; kanị o nwonzini nwan ihien we k'e gi wanahin njo we me. <sup>23</sup> Onye owule ri e ze izize m ri e zezikwo izize Nedi m. <sup>24</sup> Omeni arunni m orun we runtuleni ime we, ikpe njo e ke ma we; kanị, a hunchanringuo we nwan orun-atumenya ndi m run—bu ize mme le Nedi m hukwo e ze we. <sup>25</sup> Kanị, o ri enina ni we hun uzo mezu ihien hu we de ime Iwu we, ni, 'Izize m ri e ze we bu o nwonna ihien m me.’

<sup>26</sup> Kanị, Onye nkasi-obi hu m jenkọ d'a gha ebe Chuku-Nedi ri ziheni unu bia, o jenkọ d'a shiani m eri. Onye nkasi-obi hu wu Mmon-nsọ—Onye hun a ghosi ezioku. O k'a gha ebe Chuku-Nedi ri bia. <sup>27</sup> Unu le enwen unu siko d'a shiazikwo ni m eri, makeni mme le unu ri gha isi mbidon lala.”



## Isi Nke Mmisin

<sup>1</sup> “A gwaṭoṭuṭo m ụnụ ihien ndini amamgbe ụnụ a danpu ime okukwe. <sup>2</sup> We jenkọ d'a chupụ ụnụ ime ụlọ-ofufe; ezioku-ezioku, oḡen lala hụn onye ọwụle gbuni ụnụ jenkọ d'e weride e ni ọrụn oma k'ọ rị a runni Osolobue. <sup>3</sup> We jenkọ d'e me ihienni makele w'e ke marin Chuku-Nedi mọbu mme le enwen m. <sup>4</sup> Kani, a gwaṭoṭuṭo m ụnụ ihien ndini, keni oḡen w'e gi me, ụnụ a nyanhan ni a gwaṭoṭuṭo m ụnụ.”

“E te gwani m ụnụ ihien ndini isi mbidon, makeni m ri ime igunrun ụnụ. <sup>5</sup> Kani m jenkọ nwan d'e kunrun onye hụn zihen m, bu o nwonni onye ọwụle ime ụnụ ju m ke elebe ke m jenkọ? <sup>6</sup> Hụn nke ụnụ e gi ju m'a, ụnụ a sukuru makeni m gwa ụnụ ihien ndini m gwa ụnụ.”

### Orun Mmon-nso Sikọ D'a Run

<sup>7</sup> “Kani ezioku ke m ri a gwa ụnụ, erere ụnụ ro omeni a pu m; makeni, Onye-nkasi-obi abiakọ mmani m lama alama. Kani, m lamaguu ke m'a nọ zihē ni ụnụ 'ya. <sup>8</sup> Oḡen o jenkọ d'e gi bia, o sikọ d'a ḡhosi ndi uwa ni a ḡhotani we ihien njo wu, ni a ḡhotani we ihien Osolobue cho, leni aḡhotani we ke okinkin-ikpe nọ. <sup>9</sup> ni aḡhotani we ihien njo wu—makeni njo wu ni e kwerini ni we m; <sup>10</sup> ni aḡhotani we ihien Osolobue cho—makeni mme nwen jenkọ ebe Nedi m ri, ụnụ ahunkozi m; <sup>11</sup> ni a ḡhotani we ke okinkin-ikpe nọ makeni Osolobue a maguo onye hụn a ki uwan ikpe.

<sup>12</sup> Ihien bu oda hodu hụn m cho ni m gwa ụnụ, kani ụnụ asako eka ḡhota a kiken ni. <sup>13</sup> Oḡen Mmon-nso, Onye hụn a ḡhosi ezioku, k'e gi bia, o sikọ d'e du ụnụ ye ime ezioku ile. Makele, ele uche e k'o k'e ku; kama, ihien ọwụle o nū, 'ya k'o jenkọ d'e ku. O jenkọ d'a gwazikwo ụnụ ihien ndi k'e me ihun. <sup>14</sup> O jenkọ d'e ye m oḡho, makeni o sikọ d'e weri ihien wu nke m, hụn m k'e ye e, gwa ụnụ ya— <sup>15</sup> ihien ile Nedi m nwon wu nke m; 'ya haịn m gi si ni Mmon-nso jenkọ d'e weri ihien wu nke m gwa ụnụ.”

### Ekwan Jenko D'e Henrin Ighoghọ

<sup>16</sup> “O nọbe ekerē, ụnụ ahunkozi m; o nọbezi ekerē ụnụ jenkọ d'a hụn m.” <sup>17</sup> Ndi hu ime umu-azuun a nọ si ibe we, “K'o gi ihienni o ri a gwa enyi e ku—ni, ‘O nọbe ekerē, ụnụ ahunkozi m; o nọbezi ekerē ụnụ jenkọ d'a hụn m,’ o sizi, ‘Makeni m jenkọ ebe Chuku-Nedi ri?’” <sup>18</sup> We hu a si, “K'o gi ‘O nọbe ekerēni’ e ku? Enyi aḡhotani ihien o ri e ku!”

<sup>19</sup> Jesu a maringuo ni we cho ni we ju a ajuju, o nọ si we, “Ụnụ ri a jutari ibe ụnụ ihien m gi si, ‘O nọbe ekerē, ụnụ ahunkozi m, o nọbezi ekerē, ụnụ jenkọ d'a hụn m.’” <sup>20</sup> Ezioku ke m ri a gwa ụnụ, ụnụ jenkọ d'a kwan ekwan, goo—kani uwa jenkọ d'a ḡhoghọ; o k'a gha a fu ụnụ. Kani, o nọbe, ufu ahun e henrin ighoghọ.”

<sup>21</sup> “Ime gha e me okpoho, o turu a aturu makeni oḡen e e ruguo; kani o muguu, o nyanhankozi afunfun hu ebe o n'a ḡhoghọ n'o mubanhaguo nwa ime uwa. <sup>22</sup> Eriira ke ụnụ ri nwan a kwan; kani, m k'a hunzi ụnụ—oḡen hu, ighoghọ sikọ d'e jun ụnụ obi, o nwonni onye jenkọ d'a napu ụnụ ighoghọ ụnụ. <sup>23</sup> O ru oḡen hu, o nwonzini ihien ụnụ jenkọ d'a rịo m. Ezioku ke m ri a gwa ụnụ, gi ni efan m rịo Chuku-Nedi ihien ọwụle, o sikọ d'e ye ụnụ 'ya. <sup>24</sup> D'e rukwo nwan oḡenni, ụnụ egituni efan m rịo ihien ọwụle; rịo ni, ụnụ jenkọ d'e nwonhen, keni ighoghọ ụnụ zu oke.”

### Imeri Uwa

<sup>25</sup> “M gi ilu gwa ụnụ ihien ndini; kani oḡen lala hụn m sikọ d'e gi gwapu ụnụ banyeni Chuku-Nedi, egikozi m ilu oḡen hu. <sup>26</sup> O ru oḡen ahun, ụnụ jenkọ d'e gi efan m rịo. Ekuni m ni m jenkọ d'a rịodonni ụnụ Chuku-Nedi, <sup>27</sup> makeni ihien

unu a sụọ Chuku-Nedi lę enwęn ę a sụọ; ihien unu a sụọ a asụọ makeni ihien m a sụọ unu a sụọ, lęzi makeni unu kweri ni m gha ebe Osolobue ri bia.

<sup>28</sup> M gha ebe Chuku-Nedi ri bia ime uwa; m pukozi nwan ime uwa keni m laburu Chuku-Nedi.” <sup>29</sup> 'Ya umu-azuun a no si a, “I ri e kuchanpu a nwan ohunma-ohunma, elezi ilu! <sup>30</sup> Echen ke enyi marin nwan n'i marichanrin ihien ile, n'o nwonna onye furu n'o ju i ajuju; onwan ke enyi gi kweri n'i gha ebe Osolobue ri bia.” <sup>31</sup> Jesu no za, si, “Unu e kweriguo nwan? <sup>32</sup> Ogen lala—o ruguode nwan, ogen unu jenkọ d'e gi gbayiya, onye-onye e si iwe ę, na mme sụọ to. Kani, ele mme sụọ wi, Nedi m noyen m anoyeni. <sup>33</sup> A gwaguo m unu ihien ndini keni obi gi ifiri m ru unu ali. Imę uwa, unu jenkọ d'e nwon nsongbu; ka kwondon ni obi unu, n'e meriguo m uwa!”

## Isi Nke Mmęsa

### *Ekpere Jizosi Meni Ndi Nke E Ile*

<sup>1</sup> Ogen Jizosi gi kuguu ihien ndini we, o no lee enya elu-igwee, si, “Baba, ogen hu e ruguo! Ye Nwa i ogho, keni Nwa i hun uzọ ye i ogho— <sup>2</sup> ebe o me ni y'e buguo ihian ile che okpuru ę, keni o ye ndi ile hun i ye ę ndun itebite. <sup>3</sup> Onwan wu ndun itebite: imarin n'i—'yu, hun ya sụọ wu Osolobue nke-esi lę imarin Jizosi Kraisti hun i zihę.”

<sup>4</sup> “E yeguo m'i ogho ime uwan ghahani irunchanrin orun hun i ye m run. <sup>5</sup> Baba, yezi m nwan ogho i, ogho ohu hu mme lę 'yu nwongbama ni uwa d'e bidon.”

<sup>6</sup> “E meguo m ndini marin i, marin efan i—ndini i gha ime uwa weye m. We wu nke i; 'yu we we ye m; e meguo we ihien i ku. <sup>7</sup> A maringuo we nwan ni ihien ile i ye m gha ęka i bia, <sup>8</sup> makele a gwaguo m we ihien ndi hu i si m gwa we. A nabanhanguo we ihien ndi hu; a maringuo we ni m gha ebe i ri bia nke-esi. E kweriguo we ni 'yu zihę m.”

<sup>9</sup> “M ri e me ni we ekpere; ele ndi uwa ke m ri e me ni ekpere, kale ndi hun i ye m; makeni, nke i ke we wu. <sup>10</sup> Ihien ile m nwe wu nke i, nke i wuzikwo nke m. W'e wehe ni m ogho. <sup>11</sup> Arikozi m nwan ime uwa, kani we ri ime uwa—mme nwęn lala d'e kunrun i. Nedi hun ri nsọ, gi efan i chemę we, efan i ahun i ye m, keni we wuru ohu ke mme lę 'yu don wu ohu. <sup>12</sup> Ogen mme lę we gi ri, m gi efan i chemę we—efan ahun i ye m. E chemęguo m we: etuhuni m kaka onye ohu ime we—wezuka onye ahun me ihien we e gi tikpo a—keni ihien Ekukwo-nsọ ku hun uzọ mezu. <sup>13</sup> Kani, m lala nwan d'e kunrun i; m ri e ku ihien ndini ime uwa keni we hun uzọ nwe ighoghọ m ime ndun we, nwe ę hun zu oke.”

<sup>14</sup> “E yeguo m we oku i, izize we no zeme uwa—makeni ele we nke uwa, rike ke o don me ni mme lę enwęn m ele nke uwa. <sup>15</sup> Ari m a rịo i n'i gha ime uwa wepu we; kama, m ri a rịo n'i chemę we make Eje-onye hu gha e me we ihien owule. <sup>16</sup> Ele we nke uwa—k'o don me ni ele m nke uwa. <sup>17</sup> Gi ezioku don we nsọ: oku i wu ezioku. <sup>18</sup> Ke i don zihę m ime uwa ke m don ri e zi we e ye ime uwa.”

<sup>19</sup> “M ri nwan e gi ifiri we e wepuha enwęn m, keni m hun a ni we wuru ndi we wepuha n'i, hun we don nsọ nke-esi.

<sup>20</sup> Ele ndini sụọ ke m ri e me ni ekpere; kama, m rizikwo e meni ndi hun jenkọ d'e gi ufiri ozi we zi kweri ni m. <sup>21</sup> M ri a rịo ni we ile wuruchanrin ohu, nọke ke iyu, Baba, don ri ime m, mme nwęn huzikwo ime i; m ri a rịo ni we rizikwo ime enyi—keni uwa hun uzọ kweri ni iyu zihę m. <sup>22</sup> E weguo m ogho hu i ye m ye we, keni we wuru ohu ke mme lę 'yu don wu ohu: <sup>23</sup> keni o wuru ni mme nwęn hu ime we, 'yu nwęn hu ime m; a wuruchanrin we ohu, uwa e gi ę marin ni iyu zihę m leni uwe wu ndi nke m ri i obi ke mme nwe don ri i obi.”

<sup>24</sup> “Baba! M chọ nị ndị ile i we ye m sọn m nọdị ebe m rị, nị wẹ hụn ọgho m hụn i ye m make ihien-osisuo i nwe jenni m n'i d'e kede uwa.”

<sup>25</sup> “Euu Nedi m, Onye ezi-omume, osuon'a nị uwa amarị n'i, mme nwen a maringho i, ndini wẹ a maringhozi nị iyi zihę m. <sup>26</sup> E meguo m wẹ marin i, m jenko d'a gha e mezikwo wẹ a marin i, keni ihien-osisuo i nwon ebe m rị hụn uzo rị ime wẹ leni mme nwen rizi ime wẹ.”

## Isi Nke Mmésatọ

### *A Bia Wẹ D'a Nwunrun Jesu*

(Mat 26.47-56; Mak 14.43-50; Luk 22.47-53)

<sup>1</sup> Ogen Jesu gi meguu ekpereni, 'ya le umu-azuun a nọ fetu Odamgbugbu Kidronu. O nwe ugba rị ebẹh; Jesu le umu-azuun a nọ banye ugba ahun.

<sup>2</sup> (Judasị, hūn ren'e a maringhozi ebahun, makeni Jesu le umu-azuun a a nọ ebẹh e zu mbu-le-ebuo.)

<sup>3</sup> 'Ya Judasị nọ weri igunrun ndi-agma Rom le ndi-unakpa Ulo-nso, ndi hūn ndi-isi nchu-ẹjan le ndi itu-Farisi zihę, banhan ime ali vaini hū. Wẹ busonme ihien-ogun ichen-ichen le owa le ukpe.

<sup>4</sup> Jesu a maringuo ihien ile jenko d'e me n'e, 'ya o nọ jenuha ihun, ju wẹ, si, “Onye ke unu rị a cho?” <sup>5</sup> Wẹ nọ za, si, “Jesu, onye Nazareti.” O nọ si wẹ, “Mme ro.” (Judasị hūn ren'e wuzoyeni wẹ ebahun ogen o gi ku ihienni.) <sup>6</sup> Ogen Jesu gi si wẹ, “Mme ro”, wẹ nọ jenkins azuun, danchanrin ali. <sup>7</sup> Jizosi nọ juzi wẹ, si, “Onye ke unu choko?” Wẹ nọ si, “Jizosi onye Nazareti.” <sup>8</sup> Jizosi nọ si, “A gwaguo m unu nị mme ro. O me nwan nị mme ke unu rị a cho, nị nị ndini hoduni lama.” <sup>9</sup> (O ku ihienni keni ihien hū o ku mbu hūn uzo mezu: “Etuhuni m kaka onye ohu ime ndi hūn i ye m.”)

<sup>10</sup> Ya ke Saimonu wu Pita, hūn bu opia-agma, nọ sepuha a, banpu odibo onye-isi nchu-ẹjan ntin eka-ihien. (Efan odibo ahun wu Makusu.) <sup>11</sup> Jizosi nọ si Pita, “Wekin opia-agma i onodi a! Nị m ju n'a rakọ m mkpu afunfun hūn Nedi m ye m?”

### *E We Wẹ Jesu Jenni Anasi N'o Kin E Ikpe*

<sup>12</sup> Ya ndi-agma Rom le Onye-isi-agma wẹ kanị le ndi-unakpa ndi Ju nọ nwunrun Jesu, ken e egbun. <sup>13</sup> Wẹ nọ bu uzo we e jenni Anasi. Anasi wu nedi nwunye Kayafasi. Kayafasi wu onye-isi nchu-ẹjan ahua hū. <sup>14</sup> (Kayafasini wu onye hūn dun ndi-isi ndi Ju odun n'o kakwo wẹ mma nị onye ohu nwundonni ihian ile onwun.)

### *Pita A Ghozi N'o Marin Jesu*

(Mat 26.69-75; Mak 14.66-68; Luk 22.55-57)

<sup>15</sup> Saimonu wu Pita le nwa-azuun ozo nọ sonme Jesu. (Onye-isi nchu-ẹjan marin nwa-azuun ozo hū amarin, 'ya nwa-azuun hū nọ son Jesu banye ime ezi ogwa onye-isi nchu-ẹjan.) <sup>16</sup> Kanị Pita abanhanni. Ya nwa-azuun ozo hū nọ kin-azuun d'a gwa okpoho hūn rị e che nche onu-mgbon oku, webanhan Pita. <sup>17</sup> Okpoho ahun rị onu-mgbon nọ si Pita, “Y'ele onye ohu ime umu-azuun okennyehū?” Pita nọ si, “Mba, ele mme.”

<sup>18</sup> Oyi rị a tu; 'ya ndi idibo le ndi-unakpa hū nọ fiye okun, fihunme okun hū, a nyan a. 'Ya Pita nọ jen d'e sọn wẹ turu ebẹh, a nyan okun.

### *Onye-isi Nchu-ẹjan A Ju Jesu Ajuju*

(Mat 26.59-66; Mak 14.55-64; Luk 22.66-71)

<sup>19</sup> Ogen ahun, onye-isi nchu-ẹjan hū a ju Jesu ajuju banyeni umu-azuun a le nkuzi e. <sup>20</sup> Jesu nọ si, “Id'enya ihian ile ke m nọ ku ihien m ku; ime ulo-ofufe rị ichen-ichen le ime Ulo-nso—ebe ndi Ju ile nọ e zu ke m nọ kuzi nkuzi m;

ekutuni m ihien ọwụlẹ nzuzue. <sup>21</sup> K'i rị nwan a jūnị m ajujū? Jū ndị hūn nū ihien m ku, a maringwọ wẹ ihien m ku.” <sup>22</sup> Ogē Jesu gi ku ihienni, ụnakpa ohu turu ẹhụ ebahūn nọ fīan Jesu ihien, sị, “Erii kẹ ya a gwa onye-isi nchụ-ẹjan oku!” <sup>23</sup> Jesu nọ sị a, “Omēni o nwọn eje-oku m ku, gwa ihian ile rị ebeni ihien ọ wu; kani, mbūnị ezioku kẹ m ku, k'i fīanị m ihien?” <sup>24</sup> Ya Anasị nọ si wẹ weri ya lẹ ẹgbūn hū wẹ kẹn ẹ jenni Kayafasị onye-isi nchụ-ẹjan.

### *Pita A Ghọrị N'ọ Marị Jesu*

*(Mat 26.71-75; Mak 14.69-72; Luk 22.58-62)*

<sup>25</sup> Pita turukwọ ebẹhū a nyan ọkūn. 'Ya ndị ọzọ nọ sị, “Y'elẹ onye ohu ime ụmụ-azụn okennyẹ hū?” Kani, Pita nọ ghọrị, sị, “Mba, elẹ mme.” <sup>26</sup> Onye ohu ime ndi idibo onye-isi nchụ-ẹjan, hūn wu nwenẹ okennyẹ hū Pita banpū ntin nọ sị Pita, “Ahūnni m 'yū nī 'ya ime ụgba ahūn?” <sup>27</sup> Pita nọ ghọrị. Ozigbo, ọkpa nọ kwan.

### *E We Wẹ Jesu D'e Kunrun Paileti*

*(Mat 27.1-2, 11-14; Mak 15.1-5; Luk 23.1-5)*

<sup>28</sup> Ụzọ-utuntun biribiri, wẹ nọ gha iwe Kayafasị weri Jizosị si ime ọgwa Gwanọ hūn rị a kini. Kani, abanyeni wẹ ime ọgwa hū, makeni achonị wẹ nī wẹ meru enwen wẹ, keni wẹ hūn ụzọ ri Oriri-Nghafe hū. <sup>29</sup> 'Ya Paileti nọ jemburu wẹ ezi, sị, “Elee ikpe kẹ ụnū rị e kpe okennyeni?” <sup>30</sup> Wẹ nọ sị a, “Omēni okennyeni elẹ eje-ihian, enyi eke wēheni i y'e.” <sup>31</sup> Paileti nọ sị wẹ, “Weri n'e, nī ụnū lẹ enwen ụnū d'e gi iwu ụnū kin ẹ ikpe.” Ndi-ndu ndi Ju nọ sị a, “Iwu ụnū tini enyi sị enyi egbule onye ọwụlẹ.” <sup>32</sup> (Hūnni kẹ ihien Jesu ku banyeni ụdi onwun o jenkọ d'a nwun gi mezu.)

<sup>33</sup> Paileti nọ sizi ime ọgwa a, zi wẹ kpọ Jesu; ya ọ nọ juma Jesu, “Iyū wu eze ndi Ju?” <sup>34</sup> Jesu nọ sị a, “Uche i k'i gidẹ nwan a jū ajujūni ra ndi ọzọ gwa i oku m?”

<sup>35</sup> Paileti nọ sị a, “I rode nī m wu onye Ju ra? Ndi Ju ibe i lẹ ndi-isi nchụ-ẹjan we i che m ẹka; k'i mē?” <sup>36</sup> Jesu nọ sị, “Alī-eze m elẹ nke ụwanī. Omēni alī-eze m te wu nke ụwanī, nkẹ ndi m rị a kī a lū ọgūn gi gbondon wẹ ebule m che ẹka ndi-ndu ndi Ju. Mba, alī-eze m elẹ nke ebeni.”

<sup>37</sup> 'Ya Paileti nọ jū a, sị, “Eze k'i wu nwan?” Jizosị nọ shiari a, sị, “Iyū ku nī m wu eze. M bīa d'a shiani ezioku eri: ifiri ẹ kẹ wẹ gi mụ m; iya haīn m gi bīa ime ụwa. Onye ọwụlẹ hūn wu nke ezioku e gon ntin oku m.” <sup>38</sup> Paileti nọ jū a, sị, “Kī wu ezioku?”

Paileti e kugū ọhūn, ọ nọ jemburuzi ndi hū ezi.

### *A Ma Wẹ Jesu Ikpe-onwun*

*(Mat 27.15-31; Mak 15.6-20; Luk 23.13-25)*

Ya Paileti nọ sị ndi hū rị ezi, “Ahūnni m ihien ọwụlẹ o mē hūn m'e gi ma a ikpe. <sup>39</sup> Kani, kẹ omēnalī ụnū don rī, m'a hatu nī ụnū onye-ngan ohu ogē Mmēmme-Nghafe ọwụlẹ; ụnū a choghō nī m hatu nī ụnū Eze ndi Ju?” <sup>40</sup> Wẹ nọ yi oro, shiari a, sị, “Mba, elẹ iya! Barabasị kẹ enyi chọ!” (Barabasini rị ndi a lūson ndi Rom rị a kini.)

## **Isi Nke Mmitenei**

<sup>1</sup> Ya Paileti nọ weri Jesu, wẹ ẹ ye ndi-agma, wẹ nọ gbu ẹ mkpīnsin.

<sup>2</sup> Ndi-agma hū nọ gi mkpīnsin ogun risonmē kpa okpu-eze, bu ẹ che ẹ isi; e yime w'ẹ ewuru e nwun ufie-rōnī, ufie-rōnī\*. <sup>3</sup> Wẹ nọ bīa d'e kunrun ẹ mgbe ole-lẹ-ole, a sị, “Isi i chei, eze ndi Ju!” E jemburu w'ẹ, a fīan a ihien.

\* **Isi Nke Mmitenei:2** ewuru ndi nze lẹ ndi-idafin

<sup>4</sup> Paileti nọ jenzi d'a gwa wẹ, si, "Lee ẹ, m jenkọ d'e wepuha ni unu 'ya, ni unu marin ni ahunni m njo o me!" <sup>5</sup> Ya Jizosi nọ puha: o kpuhu okpu ogun; o yihu ewuru popu hu we yime ẹ. Paileti nọ si wẹ, "Lee ni okennyẹ hu ebeni!"

<sup>6</sup> Ogẹn ndi-isi nchu-ẹjan le unakpa Ulo-nsọ gi hun a, wẹ nọ yi, "Kpogbu ẹ! Kpogbu ẹ!" Paileti nọ si wẹ, "Weri n'ẹ nwan, ni unu gi ẹka unu kpogbu ẹ; ni ahunni m eje-ihien o me hun m siko d'e gi ma a ikpe." <sup>7</sup> Ndi-ndu ndi-Ju nọ za, si, "Enyi nwongho Iwu. Iwu enyi si n'o furu hun a nwunni, makeni o weri enwen ẹ n'o wu Nwa Osolobue."

<sup>8</sup> Ogẹn Paileti gi nọ hunni, egun nọ tukarid'a k'o tuman a mbu. <sup>9</sup> O nọ shizi ime ogwa a d'a ju Jesu ajuu, si, "Elebe k'i gha bia?" Kani Jesu ashiaarin'a. <sup>10</sup> Paileti nọ si a, "I ri a gba m nkintin? Y'a marin ni m nwon iken hun m'e gi hatu i le hun m'e gi kpogbu i?" <sup>11</sup> Jesu nọ shia a, si, "O nwonni iken i nwon ebe m ri wezuka ni Osolobue gha elu ye 'y'e. Ya wu, onye hu bu m che ẹka i me njo kani." <sup>12</sup> Gha ogẹn Paileti gi nọ hunni jennenme, o nọ memẹ n'o hatu Jizosi ye; kale, igunrun hu nọ yi oro, si, "I hatu okennyeni ye, 'ya wu ni y'ele owu eze-kani wu Siza; makele, onye owule weri enwen ẹ n'o wu eze ri a lusun Siza ogun!"

<sup>13</sup> Ogẹn Paileti gi nọ oku ndini, o nọ wepuha Jizosi ihun-ezi, nodi ali elu Oche Okinkin-ikpe elu Mgba-nkpo w'a kpọ "Mgba-nkpo Omuma." (Kani "Gabata" ke w'a kpọ a onu Hibru hun wu asusu ndi Ju). <sup>14</sup> Uhuohin hu wu uhuohin wẹ gi a kwademe Mmemme-Nghafe. O rumẹ ogẹn anwun gi a ri isi, Paileti nọ si ndi Ju, "Lee ni eze unu!" <sup>15</sup> Wẹ nọ yi oro, si, "Gbu ẹ! Gbu ẹ! Kpogbu ẹ!" Paileti nọ ju wẹ, si, "Unu cho ni m kpogbu eze unu?" Ndi-isi nchu-ẹjan nọ shia a, si, "Siza, eze Rom, 'ya sọ wu eze enyi nwon!" <sup>16</sup> Ya Paileti nọ we Jesu ye ndi-agma d'a kpogbu.

#### *A Kpogbu Wẹ Jizosi*

*(Mat 27.32-34; Mak 15.21-32; Luk 23.26-43)*

'Ya ndi agha nọ weri Jesu. <sup>17</sup> O nọ buru obe† gha ime obodo ahun pu, si ebe w'a kpọ "Ebe-Okpokom'isi." ("Gogota ke w'a kpọ a onu Hibru hun wu asusu ndi-Ju") <sup>18</sup> Ebẹhu ke wẹ nọ kpoma a elu-obe; wẹ kpomazikwo ikennyẹ ebuo elu obe ichen-ichen che n'e, onye ohu ri azuunni, onye ohu ri azuunni, Jizosi ri etintin wẹ. <sup>19</sup> Paileti nọ de ihien buche elu obe hu. Ihien o de wu, "Jesu onye Nazareti, eze ndi Ju." <sup>20</sup> Ndi bu oda gun a, makeni ebahun wẹ nọ kpogbu Jesu nokunme ime obodo hu lezi makeni wẹ gi asusu ndi Ju wu Hibru le asusu ndi Rom wu Latini le asusu Griki hun ali ichen-ichen a su ogẹn hu de ihien hu. <sup>21</sup> Ndi-isi nchu-ẹjan ndi-Ju nọ si Paileti, "Edele ẹ 'Eze ndi Ju,' kama, de 'Okennyeni si, "Mme wu eze ndi Ju." ' ' <sup>22</sup> Paileti nọ shia a, si, "E deguo m ihien m de."

<sup>23</sup> Ndi-agma hu a kpomaguu Jesu elu-obe, wẹ nọ kiri ẹkwa ndi o yi kebe wẹ ọzọ eno, onye-onye nọ weri ọzọ ohu-ohu. Nke efe tueni o yiye enu ẹ, hun nwonleni ebe wẹ gi wegbama a makeni ibe ẹkwa ohu rochanrin, gha elu d'e ru ali, <sup>24</sup> ndi-agma ndi hu a si ibe wẹ, "Enyi etikako n'a; ni enyi tu nkpo gi marin onye siko d'e weri n'e." Onwan me keni ihien Ehuho-nsọ ku hun ọzọ mezu, Ekukwo-nsọ si,

"E keru wẹ ewuru m,  
tu mkpo gi weri ewuru m yiye elu ẹ."

'Ya ke ndi-aghanị me.

<sup>25</sup> Ndi wuzo ehụ obe Jesu ogẹn ahun wu nne ẹ, nwene nne ẹ okpoho, Meri nwunye Klopasi le Meri onye Magidala. <sup>26</sup> Jesu a hun nne ẹ le nwa-azuun hu

† **Isi Nke Mmitenęi:**17 Ogẹn hu, obe osisi ke ndi-Rom gi e gbu onye wẹ ma ikpe-onwun. O ru, onye wẹ ma ikpe onwun e buru obe ẹ, sọnmẹ ndi-agma hun jenkọ d'a kpogbun'ẹ. Wẹ kpomaguu a elu ya wu obe, a nodi wẹ ebẹhu, e che nche, d'e ru ni o nwunhun.



ihien ẹ a sọ Jesu kẹ wẹ turu ebẹhụ, ọ nọ sị nnẹ ẹ, “Okpoho, hunnị wụ nwa i.”  
<sup>27</sup> Ọ nọsị sị nwa-azụun a ahun, “Hunnị wụ nnẹ i.” Ya nwa-azụun hụ nọ gha  
 ẹrịra weri nnẹ Jesu si iwe 'ya wụ nwa-azụun, nnẹ Jesu nọ du ẹ biri.

### *Onwun Jesu*

(*Mat 27.45-56; Mak 15.33-41; Luk 23.44-49*)

<sup>28</sup> Omẹguu, makeni Jesu a maringuo nị ihien ile e mechanringuo, ọ nọ sị,  
 “Egun mirin rị a gun m.” O ku okuni n'ọ gi mezu ihien Ekukwo-nsọ ku. <sup>29</sup> Ite  
 ohu manya ru-uka jun rị ebahun; 'ya wẹ nọ weri ẹru suye ime manya hụ, gi  
 mkpinsin ihien-akunkun w'a kpọ haịsopu wesi ẹ elu, su ẹ ugb'onu. <sup>30</sup> Manyani  
 a banguo Jizosi onu, ọ nọ sị, “O guguo!” Ya ọ nọ bu isi koma ali, nwunhun.

### *A Dụn Wẹ Jesu Obo Ekunkun*

<sup>31</sup> Makeni Uhuohin Nkwademe Izu-iken ro—ndi-ndu ndi Ju achoni nị wẹ  
 lato ehio ndi ahun elu-obe ebẹhụ, ebe o me ni Uhuohin-Izu-iken hụ lalani  
 arikenmekẹ nsọ. 'Ya wẹ nọ sị Paileti 'ya sị ndi-agma a kpagisonme ndi hụ wẹ  
 kpoma elu obe ukuf, keni wẹ butusonme ehụ wẹ enu obe. <sup>32</sup> 'Ya kẹ ndi-agma hụ  
 nọ jennme d'a kpagisonme ikennye ndi hụ wẹ kpogbu wẹ lẹ Jesu ukuf—a kpagi  
 wẹ nke onye ibuzo, kpagizikwo nke hun-ebọ.

<sup>33</sup> Kani ogen wẹ gi ru ebe Jesu rị, a hun wẹ n'ọ nwunhunguole, 'ya wẹ noleni  
 kpagi ẹ ukuf. <sup>34</sup> Kama, onye ohu ime ndi-agma hụ nọ dụn Jesu obo ekunkun,  
 edeke lẹ mirin nọ gbapuha. <sup>35</sup> (Onye hụ hun kẹ ihienni me e kuguo a, keni unu  
 lẹ enwen unu hun uzọ kweri. Ihien o ku wụ ezioku; ọ maringho nị ezioku ro).  
<sup>36</sup> Ihien ndini me keni ihien Ekukwo-nsọ ku hun uzọ mezu: Ehuho-nsọ sị, “O  
 nwonni akpu okpukpu a ohu hun jenkọ d'a kpagini§.” <sup>37</sup> Ekukwo-nsọ e kuguozi  
 ebe ozo, sị, “Wẹ jenkọ d'a gba onye hụ wẹ dụn ihien ilee.”

### *Olili Jesu*

(*Mat 27.57-61; Mak 15.42-47; Luk 23.50-56*)

<sup>38</sup> Omẹguu, Josefụ, onye obodo Arimatia, nọ jenn d'a sị Paileti 'ya buye ẹ ehụ  
 Jizosi (Josefụ gi nzuzue e sọn uzọ Jesu makeni egun ndi-ndu ndi Ju rị a tu a).  
 Paileti nọ kweri, sị a d'e buru ehụ Jesu; 'ya ọ nọ jenn d'e buru ẹ. <sup>39</sup> Nikodimosi  
 hun bia d'e kunrun Jizosi ime ukinkin ogen mbu nọ sọnmẹ Josefụ. Nikodimosi  
 wehe uden e shin ohunma wẹ gi ehuhuo maa lẹ alo memẹ, hun nyinkari nkirishi  
 ekpa nnu. <sup>40</sup> Ikennye ebuo hụ nọ buru ehụ Jesu, gi ekwa line fughame 'ya lẹ ihien  
 ndi ahun e shin ohunma—rike kẹ ndi Ju don a kwama ozun wẹ k'e li. <sup>41</sup> O nwon  
 ugba rị ebahun wẹ nọ gbu Jesu; ili-okporo ohun wẹ keleni liyetu ihian rị ime  
 ugba hụ. <sup>42</sup> Makeni Uhuohin hụ ndi Ju gi a kwademe Izu-iken a gumaguo bu ili  
 hụ rị nsue, wẹ nọ gweru bu ehụ Jesu che ili ahun rị ebẹhụ.

## **Isi Nke Ogun**

### *Okpokoro Ili*

(*Mat 28.1-8; Mak 16.1-8; Luk 24.1-12*)

<sup>1</sup> Uzọ-utuntun uhuhin ibuzo ime izu-uka\*, ebe eki keleni fonguu, Meri onye  
 Magidala nọ jenn ili hụ hun nọ kẹ okporo. 'Ya k'ọ nọ hun a nị e nupuguo wẹ  
 omuma hun rị onu ili hụ. <sup>2</sup> Ọ nọ gi oso jenn d'e kunrun Saimonu hun w'a kpọ  
 Pita lẹ nwa-azụun ozo hụ ihien ẹ a sọ Jesu, sị wẹ, “E bupuguo wẹ Di-nwonni-  
 enyi ime ili hụ bu enyi amarin ebe wẹ buche ẹ.” <sup>3</sup> 'Ya kẹ Pita lẹ nwa-azụun  
 ozo hụ nọ gbashi ili hụ. <sup>4</sup> Nwa-azụun hun-ebọ hụ nọ gbaghafa Pita, bu uzọ ru  
 ebahun. <sup>5</sup> O hulua ali, nyonye ime ili, 'ya ọ nọ hun ekwa line ndi ahun wẹ te gi

† **Isi Nke Mmitenē:**31 Onwan kẹ wẹ gi e me wẹ a nwunkenin. § **Isi Nke Mmitenē:**36 Esodosi 12.46;

Nombasi 9.12; Ebu-oma 34.20 \* **Isi Nke Ogun:**1 hun wu nwan uhuhin Sode

kwama Jesu ebe wẹ rị alị ebẹhụ, kanị ọ banyeni ime ili hụ. <sup>6</sup> Saịmon' Pita hụn sọnkọ a azuun e ru ebẹhụ, ọ nọ shi ime ili hụ ozigbo-ozigbo. Ọ nọ hụn ẹkwa line ndi hụ alị ebẹhụ, <sup>7</sup> hụnzị ẹkwa hụ te rị isi Jesu. Ẹkwa hụ te rị isi Jesu lẹ line ndi ahun ari ụzọ ohu; kama, wẹ fuma ẹkwa hụ te rị isi Jesu, bu ẹ tọ nkọ ohu. <sup>8</sup> Ya nwa-azuun hụn-ẹbọ hụ, hụn bu ụzọ ru ili hụ nọ banyezikwọ; ọ hụn, ọ nọ kweri. <sup>9</sup> (Ogen ahun, w'e ke ghotakwọ ihien hụ Ẹhuhụ-nsọ ku—n'o jenkọ d'a gha onwun lihi.) <sup>10</sup> Ya umu-azuun a ndi ahun nọ lashisonmẹ iwe wẹ.

*Meri Onye Magidala A Hụn Jesu K'ọ Ghaguụ Onwun Lihi  
(Mat 28.9-10; Mak 16.9-11)*

<sup>11</sup> Kanị Meri e turukwọ ihun ili hụ, a kwan ẹkwan. K'o don rị a kwankwọ, o hulua alị, nyonye ime ili hụ, <sup>12</sup> ọ nọ hụn ndi mmọn-ozị ẹbụọ yi ẹkwa ochan kẹ wẹ nọdị alị ebahun ẹhụ Jesu te rị, onye ohu rị ibe isi ẹ, hụn-ẹbọ rị ibe oku a. <sup>13</sup> Wẹ nọ jụ a, si, “Okpoho, k'i rị a kwanni?” Ọ nọ shiari wẹ, si, “E wepuguo wẹ Di-nwonn-m, bu a marin m ebe wẹ buche ẹ!” <sup>14</sup> Ogen o gi kuguu ihienni, ọ nọ gbehuto, hụn Jesu k'o turu ebẹhụ, kanị ọ marin nị Jesu rọ. <sup>15</sup> Jesu nọ jụ a, si “Okpoho, k'i rị a kwanni? Onye k'i rị a cho?” Meri ro nị onye hụn e lefu ugbon-ta hụ enya rọ, 'ya ọ nọ si a, “Di-okpa, owunị 'yụ bupụ a, gwa m ebe i buche ẹ, m k'e jẹn d'e buru ẹ.” <sup>16</sup> Jizosị nọ hị a, “Meri!” Meri nọ gbehuto bu ihun zinme ẹ, gi asusu Hibru yi, “Raboni!” (Raboni wu Onye-nkuzi asusu ndi Ju) <sup>17</sup> Jesu nọ si a, “Ekwondonle m ẹka, makeni m'e ke jẹn elu-igwee d'e kunrun Chuku-Nedi. Ka jẹn d'e kunrun umune m, y'a si wẹ, 'M lakọ elu-igwee d'e kunrun Nedi m hụn wuzi Nedi unu, Osolobue m hụn wuzi Osolobue unu.’ ” <sup>18</sup> 'Ya kẹ Meri onye Magidala nọ jẹn d'a gwa umu-azuun Jesu, si, “A hūnguo m Di-nwonn-enyi!” Ya k'ọ nọzi gwachanrin wẹ ihien ndi hụ ọ gwa a.

*Jesu E Nwonnpuha Ebe Umu-azuun A Ri  
(Mat 28.16-20; Mak 16.14-18; Luk 24.36-49)*

<sup>19</sup> Enyasi uhuhon hụ, hụn wu uhuhon ibuzọ ime izu-uka, umu-azuun Jesu nọ kpokin enwen wẹ ye ebe wẹ rị makeni egun ndi-ndu ndi-Ju rị a tọ wẹ. Ya Jesu nọ nwonnpuha idenmizi d'e turu ime igunrun wẹ, si, “Udon 'ya rị nị unu.” <sup>20</sup> Ogen o gi kuguu ihienni, ọ nọ ghosị wẹ ẹka a ẹbụọ lẹ ẹkunkun a. Ogen umu-azuun a gi hūn Di-nwonn-enyi, ighoghọ e jun wẹ obi. <sup>21</sup> Jizosị nọzi nwan si wẹ, “Udon 'ya rinị unu. Kẹ Chuku-Nedi don zi m kẹ m rị nwan e zi unu.” <sup>22</sup> O kuguu ihienni, ọ nọ horokpu wẹ, si, “Narin nị Mmọn-nsọ. <sup>23</sup> Unu gbagharị ihian njo wẹ, Osolobue a gbagharị wẹ ya; omeni unu agbagharini wẹ njo wẹ, Osolobue agbagharikọ wẹ.”

*Jesu Lẹ Tamosị Hūn Ru-uka*

<sup>24</sup> Tamosị (hūn w'a kpọ Ejime), hūn wu onye ohu ime wẹ mmẹbū, ari ime wẹ ogen Jesu gi bia. <sup>25</sup> 'Ya umu-azuun ibe ẹ nọ si a, “Enyi a hūnguo Di-nwonn-enyi.” Kanị Tamosị nọ si wẹ, “Mani m hūn ebe wẹ dūsonmẹ ẹ ntu ndi hū ẹka ẹbū, bu mkpinsi-ẹka m che ebe ntu ndi hū rūsonmẹ ẹ ẹhū ẹka ẹbū, e bu m ẹka che ẹkunkun a—ekwerikọ m!”

<sup>26</sup> Hūn mē ẹ izu-uka, umu-azuun Jesu rizi ime ulọ; uwē lẹ Tamosị rị. Ụzọ kpokin akpokin, kanị Jesu nọ nwonnpuha, turu ime igunrun wẹ, si, “Udon 'ya rinị unu.” <sup>27</sup> 'Ya ọ nọ si Tamosị, “Bu mkpinsi-ẹka i che ebeni, lee ẹka m ẹbū; tīnpu nwan ẹka i buche m ẹkunkun. Aruzile uka; kweri!” <sup>28</sup> Tamosị nọ za a, si, “Di-nwonn-m lẹ Chuku m!” <sup>29</sup> Jesu nọ si a, “I kweri makẹlẹ y'a hūnguo m? Ngozi wu nke ndi hūn kelēni hūn bu e kweri wẹ.”

*Ihien Wẹ Deni Ẹkukwonị*

<sup>30</sup> O nwēghozị ọrūn-atūmenya ndi ọzọ bu ọda wẹ deyeleni ime ẹkukwonị hūn Jesu runzị idenya umu-azuun a. <sup>31</sup> Kanị, wẹ deye ndini keni unu hūn ụzọ kweri

nị Jesu wu Kraịstị, Nwa Osolobue, Onye Hu Osolobue Tume; le ni unu gi efan a nwon ndun ghahani ikwerinin'e.

## Isi Nke Ohu-kwasị-ogun

### *Jesu E Nwọnpuhazị Ebe Umụ-azụun A Rị*

<sup>1</sup> Ihien ndini e meguu, Jesu no nwonpuhazị d'e kunrun umu-azun a mkpenren "Ohimin" Taiberiasị. Enina k'o don me: <sup>2</sup> Saimonu hun wu Pita, le Tamosi (hun w'a kpo Ejime) le Natanelu (onye obodo Kana ri Galili) le umu-ikenye Zebedi lezi umu-azun Jesu ebuo ozo gba nodi. <sup>3</sup> Saimon' Pita no si ndi ahun ya le we ri, "E shi m d'e gbu azun." We no si a, "Enyi siko d'e sonme i." 'Ya we no jenme. We no banye ugbo-mirin d'e gbume. Kani, egbuni we ihien owule ukinkin hu ile.

<sup>4</sup> Ogen eki gi fonguu, Jesu no turu mkpenren mirin; kani umu-azun a amarini Jesu ro. <sup>5</sup> 'Ya k'o no ju we, si, "Umueka, o ke nwon azun unu gbu?" We no za, si, "Kaka akp'ohu." <sup>6</sup> O no si we, "Tu ni oga unu ye azun eka-nni ugbo unu, unu jenko d'e gbu azun." 'Ya we no tuye oga hu, o te nizin we dobanhan ime ugbo, make ni azun we gbu e buke oda.

<sup>7</sup> Nwa-azun hu ihien e a suo Jesu no si Pita, "Di-nwonni-enyi ro mai!" Ogen Pita gi nwan nu ni Di-nwonni-enyi ro, o no yiri ewuru o yiye elu e (make ni o te yipuguu a). Ya o no tuban ime mirin. <sup>8</sup> Umu-azun isin ahun hodu ime ugbo no gi ugbo dokpunpuha oga hu azun jun mkpenren mirin. Gha ebeku we ri d'e ru mkpenren-mirin eteni—ihien rike ama-uku iri kwasị ogun-isin suo ro; o rucharinni polu ebuo. <sup>9</sup> Ogen we gi ru mkpenren mirin, we no hun oboko okun ebahun; azun ri elu e; bredi huzikwo ebeku. <sup>10</sup> Jesu no si we, "Wehe ni azun ime ndi hun unu gbu kiken ni." <sup>11</sup> Ya Saimonu wu Pita no si ime ugbo-mirin, dokpunpuha oga hu mkpenren mirin. Azun hisonme ogbe jun e, azun mmeto-kwasị-ogun-esa. Azun ri ime oga hu e bukenmeke oda bu oga hu etikani. <sup>12</sup> Jesu no si we, "Bia ni nwan d'e ri ihien-oriri utuntun." Bu o nwonni nwa-azun a owule egun ni ju a, "Onye k'i wu?" make ni a maringwo we ni Di-nwonni-enyi ro. <sup>13</sup> 'Ya ke Jesu no jen d'e weri bredi hu ye we, werizikwo azun hu ye we.

<sup>14</sup> Onwan me e mgbe eto umu-azun Jesu hun a k'o ghaguu onwun lihi.

### *Jesu E Wekinhezi Pita Onodi A*

<sup>15</sup> Ogen we gi riguu ihien-oriri utuntun ahun, Jesu no si Saimonu wu Pita, "Saimonu nwa Jonu, ihien m a suoghọ i kari ndini?" O no za, si, "Eghee Di-nwonni-enyi, 'y'a maringho ni ihien i a suoghọ m." Jesu no si a, "Lefu umu-atunrun m enya." <sup>16</sup> Jesu no ju a hun me e mgbe ebuo, si, "Saimonu nwa Jonu, ihien m a suoghọ i?" O no za, si, "Eghee Di-nwonni-enyi, 'y'a maringho ni ihien i a suoghọ m." Jesu no siri a, "Lefu atunrun m enya." <sup>17</sup> Jesu no juzi a 'ya hun me e mgbe eto, "Saimonu nwa Jonu, ihien m a suoghọ i?" O no fu Pita ni Jesu ju a ya mgbe eto, "Ihien m a suoghọ i?" Pita no si a, "Di-nwonni-enyi, 'y'a maringho ihien ile; y'a maringho ni ihien i a suoghọ m." Jesu no si a, "Lefu atunrun m enya. <sup>18</sup> M ri a gwa i ezioku, ogen i gi ri okoro, y'e konrin, e jen ebe owule suo n'i; kani i kaguu egedi, i jenko d'a tinpu eka i, ndi ozo e konme i, we i si ebe i choleni n'i jen." <sup>19</sup> (Jesu gi ihienni o ku ghosi udi onwun Pita jenko d'a nwun gi wehe ni Osolobue ogho).

Jesu e kuguu ihienni, o no si Pita, "Sonme m!"

### *Jesu Le Pita Le Nwa-azun Ahun Ihien E A Suo Jesu*

<sup>20</sup> Pita e lee enya azun, o no hun nwa-azun ozo hu ihien e a suo Jesu. (Hun noson Jizosi ogen we gi ri e ri ihien-oriri enyasi ahun, nwa-azun hu hun ju

Jizọsị, sị, “Di-nwọnni-ẹnyi, onye jenkọ d'e re i?”) <sup>21</sup> Ogẹn Pita gi hụn a, ọ nọ jụ Jesu, sị, “Di-nwọnni-ẹnyi, okennyeni?” <sup>22</sup> Jizọsị nọ sị a, “Omẹni m chọ n'ọ rị ndụn d'e ru mgbe m bịa, ẹlẹ hụn biri i? Sọnmẹ m!” <sup>23</sup> 'Ya okuni nọ kpọgbama ime igunrun ndị e sọn Jesu, nị nwa-azụnni anwụnkọ. Kani, Jizọsị ekuni n'ọ nwụnkọ, ihien o ku wụ, “Omẹni, m chọ n'ọ rị ndụn d'e ru mgbe m bịa, ẹlẹ hụn biri i?”

<sup>24</sup> Ya wụ nwa-azụn wụ onye hụn rị nwan e ku oku ihien ndịni; iya detuzikwọ nwan ndịni wẹ; ẹnyi a maringhọ nị ihien o ku wụ ezioku.

### *Mmekin*

<sup>25</sup> Kani, o nwęzikwọ ihien ndi-ozọ bu ọda Jesu mę. Omẹni wẹ dechanrịn wẹ ile ohu-ohu, e roghọ m'a nị ụwa ile erugukọ ẹhuhụọ wẹ sikọ d'e gi de wẹ.

## Orun Ndi-Ozi Ahun Pu-ichen

### *Jesu A Lashi Elu-igwee Id'anya Ndi E Són N'e*

<sup>1</sup> Tiofilosì-o, ime ekukwo nke ibuzo, m de ihien ile Jesu run le ihien ile o kuzi —gha ogen o gi bidon orun a <sup>2</sup> d'e ru uhuhin hu we weri e si elu-igwee, ogen o gi giguu iken Mmon-nsò gwa Ndi-ozi hu pu-ichen o hopuha ihien we jenko d'e me.

<sup>3</sup> Ogen o gi taguu afunfun, nwunhuguu, o hu a bia d'e kunrun ndi-ozi hu pu-ichen orogbo akp'ohin ogunna, e gi uzò ri ichen-ichen a ghosi we n'o ghaguo onwun lihi. Ogen hu o gi ri a bia, o hu a gwa we oku Ali-eze Osolobue. <sup>4</sup> O nwe ogen o gi bia k'o don a bia. Ebe ya le we ri e ri ihien-oriri, o no si we, "Aghakwole ni Jerusalem pu; ka cheri ni onye ahun Nedi m kwe nkwa n'o k'e zihè, hun m gwa onu oku e." <sup>5</sup> Jonu gi mirin me mirin-Chuku; kani, o gini d'e me akp'ohin ole, we k'e gi Mmon-nsò me unu mirin-Chuku."

### *Jesu E Si Elu-igwee*

<sup>6</sup> Ogen we gi zuzi, we no ju a, si, "Di-nwonni-enyi, ogenni ke y'e gi nwan gbafuha enyi ndi Izrelu eka ndi ri a kini enyi keni enyi kima enwen enyi?"

<sup>7</sup> Jizosi no shiarì we, si, "Ele hun onu e gi marin ogen mobu mgbe Chuku-Nedi gi eka a tume. <sup>8</sup> Kama, unu jenko d'e nwonhen iken ogen Mmon-nsò k'e gi biakwasiguu onu, onu a wuru ndi-oshèri m ime Jerusalem le ime Judia ile le ime Sameria lezi ime uwa ile—d'e ru ebe uwa ru." <sup>9</sup> Ogen o gi kuguu ihienni, we hu e lee e, o no buli elu, orukpu no kpume e, ahunzini w'a. <sup>10</sup> Ebe we rikwo e lee enu-igwere moo k'o lako, ikennyè ebuo yi ewuru ochan tueni no nwonpuha idenmizi, turuyeni we, <sup>11</sup> si we, "Ikennyè Galili, ki unu turuni ebeni e lee elu-igwere moo? Jesuni we gha ebe onu ri wesi elu-igwee jenko d'e kinhen-azuun ke unu don hun a k'o nakò enu-igwee."

### *Onye Nokin Enya Judasi*

<sup>12</sup> Ya umu-azuun Jesu no gha ugu hu w'a kpo Oliveti hun nokunme Jerusalem lakin Jerusalem. (Gha Oliveti d'e ru Jerusalem tehan ke ijen Uhuhin Izu-iken hun wu nkirishi maili ohu.) <sup>13</sup> Ogen we gi banye obodo hu, we no si mmughe hu ri ibe enu hun w'a nodi. We wu ndini: Pita, Jonu, Jemisi, Anduru; Filipu le Tamosi, Batolomi le Matiu, Jemisi nwa Alifiosi le Saimonu le Judasi nwa Jemisi. Saimonu te wu onye ohu ime ndi hun gi eka iken a nwan ni we chufu ndi Rom ri a ki ali we. <sup>14</sup> Ndini ile hu e gi obi ohu e me ekpere, e we enwen we che ime e—uwe le ikpoho ndi ozò le Meri nne Jizosi lezikwo umune Jizos' ikennyè.

<sup>15</sup> Ogen hu, Pita no lihi oto ime igunrun ndi kwerini; (ihien rike madu ogun-isin gbakikome ebèhu); <sup>16</sup> o no si, "Umune m, Ekukwo-nsò jenko d'e mezuriri. O meguo nwan ebe Judasi ri nòke ke Mmon-nsò don ku ghahani Defidi—Judasi hun duhe ndi nwunrun Jesu. <sup>17</sup> Makeni, o te wu onye ohu ime enyi; o te nwonzikwo ogbo e ime orunni." Ya ke Pita ku.

<sup>18</sup> (Makeni, okennyè ahun wu Judasi gi eghe eje-ihien hu o me nonrin ani: o dan, gi isi zu ali, etintin e no gbawa, aku-efo a no yofuha. <sup>19</sup> Ndi ile bi ime Jerusalem no nu ihienni, we no gi asusu we kpo ali hu, "Hakedama" ya wu "Ogige edeke.")

<sup>20</sup> Ya Pita no kusonme, si, "Makeni we de e ime Ekukwo Ebu-oma, si, 'We la ulo a to okpokoro, onye owule ebile e;



onye ọzọ ya weri ọkwa a.’

<sup>21</sup> Ya wu nwan nị onye ọzọ jenkọ d'e sọn ẹnyi wuru ọsheri. O k'a wuriri onye ohu ime ikennyẹ ndi hu sọnni ẹnyi oge hu ile Di-nwonn-ẹnyi wu Jesu gi ri ime igunrun ẹnyi— <sup>22</sup> ghakwori oge Jonu gi ri e me mirin-Chuku d'e ru uhuhin we gha ime igunrun ẹnyi weri Jesu si elu-igwee. Onye hu siko d'e sọn ẹnyi a shia eri nị Jesu a ghaguo onwun lihi.”

<sup>23</sup> Ya we nọ hopuha madu ebuo—Josefu le Matiasị. W'a kpo Josefu Basabasi, a kpozikwo a Jostusu. <sup>24</sup> Ya we nọ me ekpere, si, “Di-nwonn-ẹnyi, iyu marin obi ihian ile; dodo, ghosi ẹnyi onye i hori ime madu ebuoni, <sup>25</sup> keni o weri ọkwa le orun onye-ozu pu-ichen hun Judasi lato jenne ebeku furu n'e.” <sup>26</sup> We nọ tu mkpo, o nọ hanrin Matiasị; we nọ we e cheni ndi-ozu pu-ichen mmanai hu.

## Isi Nke Ebuo

### *Mmon-nso A Bia Uhuohin Mmemme-Pentikosu\**

<sup>1</sup> Oge o gi ru uhuhin Mmemme ahun w'a kpo Pentikosu, ndi ile kwerini ri uzọ ohu. <sup>2</sup> Idemizi, uzun nọ gha elu-igwee bia: uzunni nọke oken ufere ri a kponi. O nọ jun ime ulo ebe we nodisonme ani. <sup>3</sup> Ya we nọ hun ihien risonme ke ire k'o puha, e nwun ke okun, nokwasisonme onye-onye ime we. <sup>4</sup> Mmon-nso nọ jun ime we ile, we nọ suma asusu ndi ọzọ ri ichen-ichen, nọke ke Mmon-nso don ye we iken we gi e ku.

<sup>5</sup> Oge hu, ndi Ju hun a tu egun Osolobue, hun bisonme ali ile ri enu-uwa, ri ime Jerusalem. <sup>6</sup> Oge we gi nu uzunni, igunrun ihian nọ gbakikome. O tu we ẹnya, makeni onye-onye ime we hu a nu ke we ri a su asusu a. <sup>7</sup> O gba we nghari-ẹnya oda-oda; we nọ si, “Ndinile ri e ku oku ele ndi Galili? <sup>8</sup> Nani k'o don nwan me ni onye-onye ime ẹnyi hu a nu ke we ri a su asusu ali we nọ mu a? <sup>9</sup> Ke ndi Patia ke ndi Media ke ndi Elamu; ke ndi bi Mesopotemia le Judia le Kapadosia le Pontusu le Eshia <sup>10</sup> le Frigia le Pamfilia le Ijptu le azun Libia ndi hu nochime Sairin, le ndi obia gha Rom bia, <sup>11</sup> (ke ndi Ju ke ndi gha ofufe ọzọ sọnmẹ ofufe ndi Ju); lezi ndi gha Kriti bia le ndi Arabu—ẹnyi ile hu a nu ke we gi asusu ẹnyi e ku oken orun a tu ẹnya Osolobue runsomme.” <sup>12</sup> O tukemwe we ile ẹnya, gba we nghari-ẹnya; we hu a ju ibe we, “Ki wu onwan?”

<sup>13</sup> Kani ndi ọzọ hu a mu emu, a si, “E giguwe we manya ohun ragbu enwen we!”

### *Ozi Pita Zi Oge Mmon-nso Gi Biakwasiguwe We (Juelu 2.28-32; Ebu-oma 16.8-11; 110.1)*

<sup>14</sup> Kani Pita le ndi-ozu pu-ichen mmanai ndi ọzọ nọ lihi oto, Pita nọ wesi olu elu gwa ndi hu gbazuni oku, si, “Ndi Ju ibe m le ndi ile bi Jerusalem, ni m kowa ni onu ihienri ri e meni; gonkenme ni m ntin. <sup>15</sup> Manya ari a tu ndini ke onu don ri e ro, kaka—makeni okuloku itenei nke utuntun rihu a ku. <sup>16</sup> Mba, manya a ri a tu we. Kani, ihienri ri e meni wu ihien hu Osolobue gi Juelu onye-amuma ku, si,

<sup>17</sup> ‘Osolobue si,  
“Oge ikpazuun,  
m jenkọ d'e hu Mmon-nso m kpu ihian ile.  
Umụ unu ikennyẹ le umu onu ikpoho  
k'e bu amuma;  
ikorobia onu k'a hun ohun;

\* **Isi Nke Ebuo:** Pentikosu wu mmemme ndi Ju e me ahua-ahua (Livitikosi 23.16). Gha uhuhin Jesu gi nwunhun d'e ru uhuhin o gi lashi elu-igwee wu ihien nọke akp'ohin ogunnai (1.3). Gha oge Jesu gi nwunhun d'e ru uhuhin Mmemme-Pentikosu wu akp'ohin iri kwasi ogunnai.

ikennyẹ-oba unu k'a ro nro.

<sup>18</sup> Eghẹ, oge hu,  
m k'e hude Mmon-nso m kpu ndi idibo m—  
ke ikennyẹ ke ikpoho,  
e bu we amuma.

<sup>19</sup> M k'a ghosisonmezikwo ihien a tu enya elu-igwere,  
ghosisonme ahima elu-owa—  
ke edeke ke okun ke enwunrun.

<sup>20</sup> Enya-anwun jenkọ d'a gba ishi,  
ifon e nwunme edeke-edeke,  
Uhuohin Di-nwonn-enyi kebe ru—  
oken uhuohin hu nwe ogho.

<sup>21</sup> Oge hu,  
onye owule hun k'a kpoku efan Di-nwonn-enyi  
k'e nwon nzuopuha.” ’

<sup>22</sup> Ndi Izrelu, gon ni m ntin! Osolobue wu onye hun zihẹ okennyẹ hu wu Jizos' onye Nazareti. O no gi e run orun-atumanya le ahunlele le ihien ahima bu oda ebe onu ri, gi e ghosi unu ni 'ya zihẹ e. Unu le enwen onu a maringwo ihien ndini ohunma-ohunma. <sup>23</sup> Kani, nọke ke Osolobue hun marin ihien k'e me ihun don kwademe, we no we e che eka unu, onu no we e ye ndi ani ndi ozọ hun marinleni Osolobue—we no kpoma elu-obe, kpogbuni unu 'ya. <sup>24</sup> Kani Osolobue no gha onwun weli e, gha iken onwun gbafuha a, makeni onwun asako eka kwondon e. <sup>25</sup> Makeni Defidi ku oku e, si,  
'M'a hun Di-nwonn-enyi oge ile ebe o nọyeni m;

makeni o ri eka-nni m,  
emehunmeko m.

<sup>26</sup> Ya hain obi gi a suo m usuo;  
ya hain m gi a bu ebu.  
Ehu m enwekọde nsongbu,  
makeni m nwe olile-nya.

<sup>27</sup> Makeni, y'a lako m to ime ili;  
y'a niko Onye-nso i rehi.

<sup>28</sup> Y'e meguo m marin uzọ ndun;  
i k'e me m ghoghọ ebe i ri.'

<sup>29</sup> Umune m, o furu ni m gwapu onu ni nedi enyi kani wu Defidi a nwunhughọ, e li we e—ili e rikwo nwan ebeni d'e ru tanni. <sup>30</sup> Kani, makeni o wu onye-amuma, makeni o maringwo ni Osolobue kwe e nkwa, kun enwen e, n'o jenkọ d'e tume nwa Defidi ohu eze n'o nodi ukpo ya le enwen e wu Defidi, <sup>31</sup> Defidi hun ihienni n'o d'e me. O no ku e ni Kraisti, Onye Hu Osolobue Tume, jenkọ d'a gha onwun lihi, ni anani w'a to ime ili leni ehu a eretoni ime ili. <sup>32</sup> Osolobue a ghaguo nwan onwun weli Jesuni: enyi ile wu osheri. <sup>33</sup> E wesiguo w'a onodi ogho eka-nni Osolobue; o nahanguo Chuku-Nedi Mmon-nso hu Nedi kwe nkwa a. O no nwan hupuha ihienni unu ri a hun, a nu. <sup>34</sup> Makeni Defidi le enwen e aghani onwun lihi lashi elu-igwee, kani 'ya le enwen e ku, si,  
'Di-nwonn-enyi si Di-nwonn-m,  
"Nodi ali eka-nni m,

<sup>35</sup> d'e ru  
mgbe m giguu ndi-inenren i  
memẹ ihien i gi a zoma uku.” ’

<sup>36</sup> Unu ndi Izrelu ile, marin ni nwan ohunma-ohunma ni Osolobue e meole Jesuni unu kpogbu elu obe wuru Nna le Onye-nzuopuha hu unu ri e lee enya a, hun wu Kraisti.”

### *Ndị Kwerini*

<sup>37</sup> Ogen we gi nū ihienni, o gbu we mgbu obi oda-oda. We nọ si Pita le ndi-ozī pū-ichen ndi ọzọ, “Umune, kini ke enyi k'e me?” <sup>38</sup> Pita nọ za we, si, “Onye ọwule ime ọnụ ya roghari, keni we gi efan Jizos' Kraisti me e mirin-Chuku, keni Osolobue gbaghari a njo, o k'e nwonhen oyiye hu wu Mmon-nso. <sup>39</sup> Makeni unu ke Osolobue kwe nkwani n'o k'e zihē Mmon-nso—onu le umu unu le ndi ri ebe teni—onye ọwule Di-nwonni-enyi wu Osolobue enyi k'a kpọri.”

<sup>40</sup> Pita nọ gwazi we ihien ndi ọzọ bu oda, gi e do we eka-ntin, a riọ we, si, “Zuofuha ni enwen ọnụ ime agboni zinleni!” <sup>41</sup> We nọ me ndi ile nabanhan ozi e mirin-Chuku. Ihien nọke madu ogun-iri kwasị nnu-esa† nọ banye ni we uhuhin hu. <sup>42</sup> Ndinj ile nọ bu enwen we che nkuzi ndi-ozī hu pū-ichen, imegbama ihien ile, iri Oriri-nso le ime ekpere.

### *Obibi Ndị Kwerini*

<sup>43</sup> Egun-Osolobue hu a tu onye ọwule; Osolobue hu e gi ndi-ozī hu pū-ichen a runsonme orun-atumenya le ihien-nghosi bu oda. <sup>44</sup> Ndi ile kwerini hu a nogbama; o nwonzini onye weri e ni ihien o nwe wu nke 'ya suo. <sup>45</sup> W'e resonme ihien we nwon, e keyesonme onye ọwule k'o don nwe mkpa. <sup>46</sup> We hu e gi obi ohu e zu ime Ulo-nso uhuhin-uhuhin; e ri Oriri-nso ulo-ulo; a shiapu efọ e gi ighoghọ e rigbama ihien-oriri iwe we, <sup>47</sup> a ja Osolobue mma. Ihien we hu a suo ihian ile. Uhuhin-uhuhin, Di-nwonni-enyi hu e bucheni we ndi hun o ri a zuofuha.

## **Isi Nke Eto**

### *Pita A Zuo Onye-nguro*

<sup>1</sup> Uhuhin ohu, Pita le Jonu jenko Ulo-nso ogen ekpere, ihien nọke okuloku eto nke efinnai. <sup>2</sup> O nwe okennyehi ohu dan nguro kete w'a mul'a, hun w'e buhe ebefu. Uhuhin ile ke we gi e buto a onu-mgbon ri Ulo-nso hun w'a kpo “Onu-mgbon Ma mma,” keni o hun uzọ a riọ ndi ri a banye ime Ulo-nso ihien. <sup>3</sup> Ogen o gi hun Pita le Jonu ke we banyeko Ulo-nso, o nọ rioma we ihien. <sup>4</sup> Pita nọ bu enya tuma a. (Eriira ke Jonu buzikwo enya tuma a.) Pita nọ si a, “Bu enya zinme enyi!” <sup>5</sup> Okennyehi hu nọ bu enya tuma we, a tu enya n'o nwe ihien we k'e ye e. <sup>6</sup> Kani Pita nọ si a, “Enwon m egbo ọwule, kani, m jenko d'e ye i ihien m nwon: ghahani efan Jesu Kristi onye Nazareti lihi oto n'i jenne ijen!” <sup>7</sup> O nọ kwodon e eka-nni, weli e. Ozigbo, uku-ali a le olu-uku a nọ kenren. <sup>8</sup> Okennyehi hu nọ tusi elu, turu oto, jenne ijen. O nọ son we banye ime Ulo-nso, e jenne ijen, a wusi elu, a ja Osolobue mma. <sup>9</sup> Ihian ile a hun a k'o ri e jenhunme, a ja Osolobue mma, <sup>10</sup> we nọ lepuha a ni iya wu onye hun te a ndi ani Onu-mgbon Ma-mma a riọ urio. Ihienni me n'e nọ tu we enya, gba we nghari-enya.

### *Ozi Pita Zi Ime Ulo-nso*

<sup>11</sup> Ebehu o nyankunma Pita le Jonu ime ebefu w'a kpo Eto-ulo Solomonu, ihian ile nọ gbaha d'e fihunme we makeni ihienni meni tu we ile enya oda-oda. <sup>12</sup> Ogen Pita gi hun ihienni, o nọ si ndi hu, “Ndi Izrelu, ki ihienni ri a tuni unu enya? Ki onu gban enyi ilee nọke si iken enyi mobu ezi-omume enyi ke enyi gi me okennyehi jenne ijen?” <sup>13</sup> Osolobue Ebrahim le Aziki le Jekopu, Osolobue ndi nedi enyi we kani, e yeguo odibo e wu Jizos' ogho—Jizosi, hun unu we ye we, hun unu ju id'enya Paileti—osun'a ni Paileti e te kuguo n'o k'a hafu a. <sup>14</sup> Unu a ju Onye-nso hu, Onye ahun ri ochan—si we hapu ni unu izighe. <sup>15</sup> Unu nọ gbu onye hun e ye ndun, kani Osolobue nọ gha onwun weli e. Enyi wu osheri ihienni. <sup>16</sup> Makeni we gi okukwe gi efan a don enya, efan a e meguo okennyehi

† **Isi Nke Ebuo:41** madu nnu-uku eto

kenren—okennyeni unu a hun, okennyeni unu marin. Eghere, itukwasị Jesu obi ke okennyeni gi nwan dinhin idenya unu ile.

<sup>17</sup> Umune m, a maringho m ni amarin hain unu gi me ihienni—ke unu ke ndi-isi unu. <sup>18</sup> Kani enina ke Osolobue gi nwan mezu ihien ndi o gha onu ndi-amuma ile ku mbu-mbu—ni Kraisti a, Onye-nzuopuha hu o tume, k'a ta afunfun. <sup>19</sup> Roghari ni nwan, unu e kinhen d'e kunrun Osolobue. Unu me e, o jenko d'a fichanpu unu njo, <sup>20</sup> keni ogen igba-ume ihien gi a ri mma hun uzo gha ebe Di-nwonni-enyi ri bia, o zihelikwo ni onu Kraisti, Onye Nzuopuha hu o tume ni unu, hun wu Jizosi.

<sup>21</sup> Kani, Jizosi k'a rigude elu-igwee d'e ru ogen Osolobue k'e gi donzichanrin ihien ile, noke ke Osolobue don ku mbu-mbu ghahani onu ndi-amuma a ri nsọ. <sup>22</sup> Mozizi si, 'Di-nwonni-enyi wu Osolobue onu jenko d'a gha ime ndi nke unu wepuha ni unu onye-amuma—k'o don wepuha m. Unu k'e gonrii ntin ihien ile onye-amuma hu k'a gwa onu. <sup>23</sup> Onye owule gileni ihien o ku don, e gbupu w'a ime ndi Izrelu.' <sup>24</sup> Ndi-amuma ndi ozo ile e kughosi oku ihien ndini ri e me ogenni—ghakwori Samuelu d'e ru ndi amuma ndi ozo ile sonne. <sup>25</sup> Unu ke ihien ndi-amuma ndi ahun ku ru nwan eka; unu ke Osolobue kwetoni nkwa o gi tume nkwerigbama hu o tume egbata 'ya le ndi nedi onu kani. O si Ebrahim nedi unu, 'Eka onye hu k'a gha ehụ i puha ke ndi ali ile ri elu-owa k'a gha nwe ngozi.' <sup>26</sup> Ogen Osolobue gi wepuha odibo e, o no bu uzo ziheli ni onu ya, n'o gozi unu—ghahani ime onye-onye ime onu gha ime njo a puha."

## Isi Nke Eno

### *E Wehe We Pita Le Jonu Ogwa Ndi-isi Nkikwama*

<sup>1</sup> Ogen Pita le Jonu gi ri a gwa ndi hu oku, ndi nchu-egan le onye hun a ki ndi unakpa Ulo-nsọ le ndi hu ime ndi itu-Sadusi no bia d'e kunrun we. <sup>2</sup> Ize hu e ze we oda-oda makeni ndi-osi ahun pu-ichen ri e gi ihien we ri a kuzi banyeni Jesu a gwa ndi ahun ni ndi nwunni jenko d'a gha onwun lihi. <sup>3</sup> We no nwunrun Pita le Jonu. Kani, makeni eki e gigo, we no bu we to ime unu-ngan d'e ru mgbe eki fon. <sup>4</sup> Kani ndi bu oda ime ndi nu oku hu kwere-ekwari; we no me ndi hun kwereini ihien noke ikennyere ogun-iri kwasị nnu mmebuo, ya wu nnu uku isen.

<sup>5</sup> Eki e fon, Ndi-isi Nkikwama ile: ke ndi-isi nchu-egan ri a kini ke ndi-isi ke ndi nkuzi-Iwu no zu ime Jerusalem. <sup>6</sup> Anasi wu onye-isi nchu-egan le Kayafasi le Jonu le Alezanda le ndi ozo hun wu ndi ikpun-ulo onye-isi nchu-egan—ndini ile ri ndi zuni. <sup>7</sup> We no wepuha Pita le Jonu ihun we, juma we, si, "Elee iken mobu efan ke unu gi me ihienni?" <sup>8</sup> Ya Pita, hun Mmon-nsọ jun ime e no za we, si, "Ndi-ndu le Ndi-isi, <sup>9</sup> omeni orun ri mma we runni onye-nguro ke we ri a juni enyi utaa tanni, a ju ke nani k'o don dinhin, <sup>10</sup> marin ni nwan, onu le ndi Izrelu ile, ni efan Jesu Kristi onye Nazareti, hun unu kpogbu enu-obe, hun Osolobue ghaguu nwan onwun weli, ke ehụ okennyeni wuzo ihun onu gi kenren. <sup>11</sup> Jesuni wu

'Omuma hu' unu 'ndi ri a tun ulo ju',  
hun 'wuruguu nwan omuma gi ulo.'

<sup>12</sup> O nwonni onye ozo nzuopuha ri ime e, makeni o nwonni efan ozo ri okpuru elu-igwee we ye ihian hun enyi k'e gi nwon nzuopuha kari efan Jesu."

<sup>13</sup> Ogen we gi hun ke Pita le Jonu gi ri e ku e kushi iken, bu a maringuo we ni we wu ndi mmaka jenleni ozunzun, o tu we enya; o no ban we enya ni we le Jesu a wiole. <sup>14</sup> Kani ebe o me ni okennyere hu dinhinni turuyeni we ebeku, asazini we eka ku ihien owule hun w'e gi pa oku we. <sup>15</sup> Ya we no si Pita le Jonu ye ni we efe ekere. We no tugbama iroro, si, <sup>16</sup> "Kini ke enyi jenko d'e gi ndini me? O wegwo ihian ile bi Jerusalem enya ni ndini run orun a tu enya

pụ-ichen. Enyi a s'eka si n'o menị. <sup>17</sup> Kanị, amamgbe okuni a kpokari enina, ni enyi do we eka-ntin, si we agwazile onye owule oku efanni." <sup>18</sup> Ya we no kpobanhanzi we, gbakenme we mkpinsin eka, si we ekuzile oku efan Jesu, w'e gizile efan a kuzi onye owule! <sup>19</sup> Kanị Pita le Jonu no shiarị we, si, "Omēni o hughō mma enya Osolobue ni enyi gōn onu ntin kari Osolobue, unu k'e ku; <sup>20</sup> kanị, enyi le enwen enyi e kubehiko ihien enyi hun le ihien enyi nu." <sup>21</sup> Ogēn we gi ronguzi Pita le Jonu egun, we no hafu we ni we lama. Ahunzini we ke w'a don ye we afunfun, makeni ihian ile ri a ja Osolobue mma make ihien hu menị—<sup>22</sup> makeni okennyeni we gi orun-atumenyani zuo kari nwa ahua ogunnaị.

### *Ndi Kwerini A Rio Osolobue N'o Wepu We Egun Enya*

<sup>23</sup> Ogēn we gi hatuguu we, we no laburu ndi itu-Kraisti ibe we. We no gwa we ihien ile ndi-isi nchu-egan le ndi-isi gwa we. <sup>24</sup> Ogēn we gi nu ihienni, we ile no gi obi ohu wesi olu we enu, me ekpere, kpoku Osolobue, si, "Di-nwōnni-enyi, Onye ihien ile ri eka a, Onye hun ke elu-igwee le uwa le ohimin le ihien ile ri ime we, <sup>25</sup> iyu gi Mmon-nsọ ku oku ghahani onu nedi enyi kanị wu Defidi, hun wu odibo i\*, si,

'Kinị ke ndi alị ndi ozọ ri e buni olulu?

Kinị ke ihian ri a tūnị iroro na iwi?

<sup>26</sup> Ndi-nze uwa e konrinsonmeguo agha; ndi ri a kinị e zugbamaguo

d'e bulumanị Di-nwōnni-enyi le Kraisti a—Onye hun o tume.'

<sup>27</sup> Ezioku-ezioku, Herodu le Pontus' Pailleti le ndi anị ndi ozọ le ndi Izrelu zugbama ime obodoni, bulumanị odibo-nsọ i wu Jizosi hun i tume. <sup>28</sup> Ihien ile we me danye k'i don cho le k'i don kwademe e. <sup>29</sup> Di-nwōnni-enyi, lee nwan egun we ri e ron ndi idibo i; dodo wepu ndi-idibo i egun enya, y'e yeni we eka ku oku i; <sup>30</sup> y'a tinfu eka zuo ndi emu ri a ku, runsonme orun ahima le orun-atumenya ghahani efan odibo-nsọ i wu Jesu." <sup>31</sup> Ogēn we gi meguu ekpere, ebefu we nodi no mehunme, Mmon-nsọ no jun ime we ile, egun no pu we enya; we no kume oku Osolobue, e kushi e ikēn.

### *Ndi Ile Kwerini Nwe Obi Ohu*

<sup>32</sup> Ndi ile kwerini hu e gi obi ohu e bi, e ro ihien ohu; o nwōnni onye weri e ni ihien o nwōn wu nke 'ya suo, kama, w'e weri e ni ihien onye nwe wu nke we ile. <sup>33</sup> Ndi-ozī hu pū-ichen hu a kpa oken ikēn we gi ghosichanrin ni Di-nwōnni-enyi wu Jesu a ghaguo onwun lihi nke-esi; Osolobue hu e yeni we eka ohunma-ohunma. <sup>34</sup> O nwōnni onye ihien a ko ime we. Makeni, ndi nwōn alị mobu ulo hu e re e, e wehe egbo we re e, <sup>35</sup> e bu e a to ni ndi-ozī ahun pū-ichen. Ndi-ozī ahun pū-ichen e keyesonme onye-onye ke mkpa a han.

<sup>36</sup> Erira ke Josefụ me. Josefụ wu onye ebọn Livai le onye alị Saiprosi. Ndi-ozī ahun pū-ichen tu e "Banabasi" (alị efanni wu, "Onye akasi obi"). Erira <sup>37</sup> k'o don re anị a, wehe ni Ndi-ozī ahun pū-ichen egbo e.

## **Isi Nke Isen**

### *Ananayasi Le Nwunye E Wu Safaira*

<sup>1</sup> Ya okennyē ohu efan a wu Ananayasi le nwunye e w'a kpọ Safaira nozi re alị. <sup>2</sup> O no bu mgbube egbo e to, wehe ni Ndi-ozī ahun pū-ichen hun hoduni. Nwunye e kweye n'e me ihienni o me. <sup>3</sup> Kanị Pita no si, "Ananayasi, ki Ekwensu nu n'i tu Mmon-nsọ ntū, me i bu mgbube egbo i re alị hu to? <sup>4</sup> N'i d'e re e, ele nke i ro? Ogēn i gide reguu a, egbo e ele nke i? Nanị k'i don ro eje-ihien no enina? Elekwō ihian k'i tu ntūnị, Osolobue k'i tu a!" <sup>5</sup> Ogēn Ananayasi gi nu

\* **Isi Nke Enq:25** mobu: nwa i



ihienni, o no dan, nwunhun. Oken egun no tuma ndi nu ihien meni. <sup>6</sup> Ikorobia no puha, kwama a, buru e pu, d'e li.

<sup>7</sup> Ihien no ke mgbahunme okuloku eto a ghafegu, nwunye e no banhan, kanị o marin ihien meni. <sup>8</sup> Pita no ju a, si, "Onu-eghoni ke yu le di i re ali hu?" O no si, "Eghee, 'ya ro." <sup>9</sup> Ya Pita no si a, "Ki hain unu gi kwerigbama ni onu lele Mmon-nsọ Di-nwonna-enyi? Le'e, ikorobia li di i lala, e ruguode we onumuzo; we jenkọ d'e bupuzi i!" <sup>10</sup> O no danto ehụ ukụ Pita ozigbo, nwunhun. Ikorobia ndi ahun a banhan, a hun w'a n'o nwunhuguo, we no buru e pu d'e li e nokunme di e. <sup>11</sup> Oken egun no tuma ndi uka Kraisti ile le ndi ile nu ihien ndini meni.

### *Ndi-ozì Pù-ichèn A Zuo Ndi Bụ Oda Emu Rị A Kù*

<sup>12</sup> Ogen hu, Ndi-ozì ahun pu-ichèn hu a runsonme orun-atumanya le ahima ichen-ichen hun ihian ile ri a hun. Ndi ile kwerini hu e gi obi ohu a no ebèhu w'a kpọ Etu-ulo Solomonu e zu. <sup>13</sup> O nwonna onye kwerileni egun ni tu kpọkpọ banni we—bụ ihian ile hu e ku oku we ohunma. <sup>14</sup> Kama, ndi bukenme oda hu e kweri ni Di-nwonna-enyi nke-esi, a banni we, ke ikennyè ke ikpoho. <sup>15</sup> We e bufuhade ndi emu ri a ku okp'uzo, e bu we a to elu ute le ihien ndi ozọ we gi e dine, keni onyinyon Pita hun uzo kunrunde ndi hu ime we o ghafekoni. <sup>16</sup> Igunrun ihian hu a gha obodo ndi nòhunme Jerusalem a bia, e wehe ndi emu ri a ku le ndi eje-mmón ri e ye nsongbu. We ile hu a dnhin.

### *E Kpokpo We Ndi-ozì Pù-ichèn*

<sup>17</sup> Ya ke onye-isi nchu-ejan no cho ke w'e me e, ya le ndi ile ri e son n'e (ya wu, ndi we ile gba ri itu ndi Sadusi)—we no gi eje enya-ufu <sup>18</sup> nwunrun ndi-ozì ahun pu-ichèn tuye ime ngan ihian ile.

<sup>19</sup> Kani, ime uhinhin hu, mmón-ozì Di-nwonna-enyi no kpọ uzo ulo-ngan, dufuha we, si we, <sup>20</sup> "Jenme ni d'e wuzo ime Ulo-nsọ; gwachanrin ni we oku ndun ohun ni." <sup>21</sup> Anuguu we ihienni, eki e fon, we no banye Ulo-nsọ d'a kuzime.

Ogen onye-isi nchu-ejan le ndi ya le we wi gi bia, we no kpogbama ndi ile e zu Ogwa Sahedrini—ya wu ndi ile ri Ndi-isi Nkikwama ani Izrelu. We no zi ihian jen unọ-ngan d'e wehe Ndi-ozì hu pu-ichèn. <sup>22</sup> Kani, ogen ndi unakpa Ulo-nsọ hu we zijen gi ru ebèhu, ahunni we ndi-ozì hu pu-ichèn ime ulo-ngan, we no kinhen d'a gwa ndi-isi, si, <sup>23</sup> "We kpokin ulo-ngan ohunma-ohunma; ndi nche turuhu onumuzo, kanị ogen enyi gi kpọ uzo, o nwonna onye ri ime e." <sup>24</sup> Ogen onye hun a ki ndi unakpa Ulo-nsọ le Ndi-isi nchu-ejan gi nu ihienni, o gba we nghari-nya, we hu a ju enwen we ihien ri e meni. <sup>25</sup> Ya onye ohu no bia d'a gwa we, si, "Lee n'e, ndi hu unu buche ime unọ-ngan turuhu ime Ulo-nsọ, a kuzi we!" <sup>26</sup> Ya ke onye hun a ki ndi unakpa Ulo-nsọ le ndi unakpa a no jenme d'e wehe we—kanị, egun ndi ri ebèhu anini we gi eka-iken me e, amamgbe w'e gi omuma magbu we.

<sup>27</sup> A ghagu we Ulo-nsọ wehe we, we no bu we tume ihun ndi ri Ogwa Ndi-isi Nkikwama ahun. Ya Onye-isi nchu-ejan no juma we utaa, <sup>28</sup> si, "Enyi a gbago ni unu mkpinsin-eka, si onu e gizile efan onyeni a kuzi? Kanị unu a kuzigbamaguo Jerusalem ile ihienni, a chozi ni onu bu edeke okennyeni che enyi isi."

<sup>29</sup> Pita le Ndi-ozì ahun pu-ichèn hoduni no shari we, si, "Osolobue ke enyi jenkọ d'e humeni isi, ele ihian. <sup>30</sup> Osolobue ndi nedi enyi kanị weli Jesu hun unu gbu ghahani ihogbu e elu obe we gi osisi memè. <sup>31</sup> Osolobue e wesiguo a nwan elu, bu e che eka-nni e, ebèhu ogho ri, memè e Onye-ndu le Onye-nzuopuha, keni o ye ndi Izrelu oghere w'e gi roghari, keni o gbaghari we njo we. <sup>32</sup> Enyi wu

ndi ri a shia eri ihien ndini, enyi le Mmon-nso hun Osolobue ye ndi e humen'e isi."

<sup>33</sup> Ogen we gi nu ihien ndini, ize no zeme we oda-oda, we no cho ni we gbu we. <sup>34</sup> Kani, onye ohu ime we, hun ri Itu-Farisi no lihi oto: efan a wu Gamalielu; onye-nkuzi Iwu Mozizi k'o wu. Ihian ile a gbaye okennyeni. O no si we wefuguu ndi-ozu ahun pu-ichen ezi ekere.

<sup>35</sup> Ya o no si Ndi-isi Nkikwama ibe e, "Ikenny Izrelu, lebankwo ni ihien onu cho ni unu me ikenny ndini enya ohunma. <sup>36</sup> Ogen mbu, onye ohu w'a kpo Tiodasi puha, si n'o wu oken-ihian, ihien no ke madu nnu no sonme e. Kani e gbu we e, ndi hu sonn'e no gbayiya; ohun a guu. <sup>37</sup> Onwan e meguu, onye w'a kpo 'Judas onye Galili' no puha ogen hu we gi gun ihian, ndi bu oda no sonme e. E gbuzikwo w'a, ndi son n'e a gbayiya.

<sup>38</sup> O me nke okuni ri nwan ali, ndunmodun m jenk'o d'e ye unu wu onwan: la ni ndini to! Hatu ni we! Makeni, omeni ihien we bu obi mobu ihien we ri e me gha aka ihian bia, o k'a dan. <sup>39</sup> Kani, omeni o gha aka Osolobue bia, unu eri-eka kusu we; o ru e, onu e d'a lusonmede Osolobue ogun!"

Ya we no kweri ihien o ku.

<sup>40</sup> A kpobanhan we ndi-ozu ahun pu-ichen, we no fian we mkpinsin, gba we mkpinsin-eka enya, si we kubehi oku efan Jesu; ya we no hatu we. <sup>41</sup> Ndi-ozu ahun pu-ichen no gha Ogwa Ndi-isi Nkikwama hu pu, a ghogh'o ni Osolobue weri we ke ndi ru ogo inarin ifenren make Efan Jesu. <sup>42</sup> Uhuohin ile, ke ime Ulo-nso ke ulo-ulo, we hu a kuzi, e zi ozi ni Jesu wu Kraisti, Onye Hu Osolobue Tume, akusin we kaka akp'ohu!

## Isi Nke Isin

### *Ndi Eyemeka Esa*

<sup>1</sup> Ogen hu, ke ndi ri e son Kraisti gi ri e buwaye oda, ndi Ju hun a su Griki (ya wu ndi te ri ali ihian) no kpeme—ni ndi Ju hun a su Hibru (ya wu ndi ri ulo) ari e keye ikpoho we di we nwun ihien runi we we gha e ke ihien-oriri hu w'e ke uhuhin-uhuhin. <sup>2</sup> Ya ndi-ozu pu-ichen mmebu'o hu no kpogbama ndi ile kwerini, si we, "O furuni ni enyi k'a nato ikuzi oku Osolobue d'e keme ihien-oriri. <sup>3</sup> Umune enyi, lehunme ni nwan enya ime igunrun unu, ni onu hofuha madu esa w'e ku oku we ohunma hun Mmon-nso jun ime we a ki we, hun marin ihien ohunma-ohunma, ni enyi ye we orunni— <sup>4</sup> enyi le enwen enyi e bu enwen enyi che ime ekpere le ikuzi oku Osolobue."

<sup>5</sup> Okuni no suo ndi uka ile usuo; we no hopuha okenny ohu w'a kpo Stivin', hun nwon okukwe oda-oda, hun Mmon-nso jun ime e, a ki a; iya le Filipu le Prokorosi le Nikano le Timonu le Pamenasi le Nikolasi onye Antioku. (Nikolasi ele onye Ju, kani o te fe ofufe ndi Ju.) <sup>6</sup> Ya we no wepuha ndini ihun Ndi-ozu ahun pu-ichen, Ndi-ozu ahun pu-ichen no me ni we ekpere, bu aka kwasu we.

<sup>7</sup> Oku-Chuku hukwo a ghagbari, e ru ndi bu oda aka, ndi kwerini hu e buwaye oda ime Jerusalem; ndi nchu-ejan bu oda no gbehuto sonme Uzo Jesu.

### *A Nwunrun We Stivin'*

<sup>8</sup> Ogen hu, makeni aka Osolobue rikenne ime okenny hu w'a kpo Stivin', o hu a run oken orun-atumenya le ihien-ahima hun ihian ile ri a hun. <sup>9</sup> Kani ndi hu ime ndi Ju, ndi ulo-ofufe w'a kpo "Ulo-ofufe ndi Ju weriguu enwen we", no lihi, donsonme e. Ndin wu ndi Ju ghasonne Sairini le Alezandria le ndi ghazi Azuun Silisia le Eshia bia. <sup>10</sup> Kani a sani we aka son amamihien le Mmon-nso hun Stivin' gi e ku oku se. <sup>11</sup> We no gha azuun zi ndi we zi d'a si, "Enyi nu ke Stivin' ri e ku aru, e kuja oku Mozizi le Osolobue." <sup>12</sup> We no kpasu ndi ali le Ndi-isi le ndi nkuzi-Iwu, we no jemburu Stivin', nwunrun a, wehe e Ogwa Ndi-isi

Nkikwama. <sup>13</sup> Wẹ nọ kpọpụha ndị ọsheri-ntu, ndị ọsheri-ntu hụ nọ si, “Okennyenyi ara kujabehi oku ebeni rị nsọ lẹ Iwu Mozizi. <sup>14</sup> Enyi a nūlẹ k’o si nị Jesu onye Nazaretini jenkọ d’e tikpọ ebeni, gbehuto ọdinali ile Mozizi tumesonmeni enyi.” <sup>15</sup> Ndị hụ ile rị ime Ogwa hụ nọ bu enya zime Stivin', wẹ nọ hụn a nị ihun ẹ nọ kẹ ihun mmọn-ozì.

## Isi Nke Eṣa

### *Oku Stivin' Gwa Ndị-isi Nkikwama*

<sup>1</sup> Onye-isi nchụ-ẹjan nọ jụ Stivin', si, “Thien ndini wẹ rị e ku wụ ezioku?”

<sup>2</sup> Stivin' nọ za, si, “Umune m lẹ ndi nedi enyi, gón nị m ntin! Osolobue hụn nwón ọgho mē nedi enyi kanị wụ Ebrahim hūn a ime alì Mesopotemia—nì Ebrahim d'e jèn anì Haran d'e biri. <sup>3</sup> O nọ si a, ‘Latò alì ì lẹ ndi nke i, n'ì si alì m jenkọ d'a ghosì ì.’ <sup>4</sup> Ya k’o nọ la alì ndi Kal'di tọ, jèn d'e biri anì Haran. Ogen nedi ẹ gi nwunhūn, Osolobue nọ zihẹ ẹ alini unu bi nwan— <sup>5</sup> bu o yen’ẹ alì ọwule ime ẹ—osun’a ama-ukū ohu dẹ. O kwe ẹ nkwa n’o jenkọ d’e ye ‘ya lẹ umu a iya, bu o k’e mu nwa ogen hū. <sup>6</sup> Osolobue nọ sịzi a, ‘Umu ì jenkọ d’a wụ itumunye ime alì ọzọ; wẹ k’e gi wẹ henrin igbon, meja wẹ ọrọgbọ ahua nnu. <sup>7</sup> Kanì m k’e ye alì hū gi wẹ henrin igbon afunfun. Omeguu, umu ì k’a fūha, bia d’e fe m ebeni’—‘ya kẹ Osolobue ku. <sup>8</sup> Osolobue nọ kwademe nkwerigbama, tume ẹ ẹgbata ya lẹ Ebrahim. Ahima nkwerigbamani wụ ikwa-ugun. Ebrahim a mu Aziki; nke akpu-uhuohin esato, o nọ kwa a ugun. Aziki nọ mu Jekopu, Jekopu nọ mu ndi nedi enyi mmebuo hū.”

<sup>9</sup> “Umu Jekopu ndi ahun wu ndi nedi enyi nọ gi enya-ufu re nwene wẹ wu Josefu ye ndi w’e si Ijptu. Kanì Osolobue nọ nọyen’ẹ; <sup>10</sup> o nọ zuopuha a ime nsongbu ẹ ile. O nọ m’e nì ihien ẹ sọ Fero eze Ijptu, yezikwo Josefu amamihien pu-ichen ogen o gi pūha ihun Fero, nke wu nì Fero nọ tume ẹ n’o kị anì Ijptu lẹ ezi-lẹ-ulo Fero ile.

<sup>11</sup> Omeguu, oken unwan nọ nwan muma ime alì Ijptu ile lẹ Kenan' ile, oken afunfun nọ bidon, d’e ru nì ndi nedi enyi wẹ ahunzini ihien-oriri. <sup>12</sup> Ogen Jekopu nedi wẹ gi nū nì ihien-oriri rì alì Ijptu, o nọ zi ndi nedi enyi wẹ jèn d’e nonlwa ihien-oriri. Onwan wu nke ibuzo wẹ jèn Ijptu. <sup>13</sup> Ogen umune ẹ gi bia Ijptu hūn mē ẹ mgbe ebuo, Josefu nọ nwan mē wẹ marin nì ‘ya rọ, Fero nọzi marin ndi nke Josefu. <sup>14</sup> Ya Josefu nọ zi ozi si nedi ẹ lẹ ebon wẹ ile bia alì Ijptu. Wẹ ile biani wu madu isen arija ogun-eno. <sup>15</sup> Jekopu nọ nwan jenne anì Ijptu. Omeguu, o nọ nwunto ebeku, kẹ iya kẹ ndi nedi enyi wẹ kanì. <sup>16</sup> Wẹ nọ bukin wẹ ile obodo Shekem, li wẹ ye ime ili hū nọ kẹ okporo, hūn rì Shekem, hūn Ebrahim gi egbo nonnarin umu Hamo.”

<sup>17</sup> “Ogen e rumē hūn Osolobue e gi mezu nkwa o kwe Ebrahim, ndi nke enyi nọ bakenme uba ime alì Ijptu. <sup>18</sup> Omeguu, Fero ọzọ hūn marinleni Josefu nọ kima Ijptu. <sup>19</sup> Ezeni wu hūn gi aghigho son ndi nke enyi, mejama ndi nedi enyi wẹ oda-oda, gi aka-iken mē wẹ latò umu wẹ mu nke ohun, keni onwan gbu wẹ. <sup>20</sup> Ogenni kẹ wẹ gi mu Mozizi. Mozizi ma mma, ihien ẹ sọ Osolobue. Ndì mun’a nọ gi nzuzue zun a iwe wẹ ifon eto. <sup>21</sup> Ogen wẹ gi nwan la a tọ, nwa-okpoho Fero nọ munrun a, zun a nọkẹ nwa-efo a. <sup>22</sup> Wẹ nọ kuzi Mozizi ihien ile ndi Ijptu marin, o nọ wuru oken ihian—kẹ oku-onu kẹ orun.”

<sup>23</sup> “Ogen o gi rì nwa ahua ogunnaì, o nọ ban a obi n’o jèn d’a hūn ndi nke wẹ wu ndi Izrelu. <sup>24</sup> O hūn kẹ onye Ijptu rì e meja onye ohu ime wẹ, o nọ nọ onye wẹ rì e meja ye azuun, megwarin’a, gbu onye Ijptu hū rì e mejan’a. <sup>25</sup> O te ro nì umune ẹ k’a ghota nì Osolobue rì e gi ẹ a zuopuha wẹ, kanì aghotanì wẹ. <sup>26</sup> Eki e fon, Mozizi nọ hūn ndi Izrelu ebuo kẹ wẹ rì a lụ ogun. O cho n’o gbón wẹ: o

nọ si, 'Ikennyẹ, ọ n'ụ wu umune, k' ụ n'ụ r' a r' ụ n' enw' ẹ n' ọ n' ẹ h'?' <sup>27</sup> Kan' ị h' ị ch' ọ oku n' ọ kwan a ye ụ s' ọ, si, 'Ony' tume i n' i k' ị ma ẹ nyi, a hann' ị nyi ẹ n' ẹ n'?' <sup>28</sup> I ch' ọ n' i gbu m k' i d' ọ n' gbu ony' Ij' ị ptu ah' ị n' ụ n' yanh' ị n'?' <sup>29</sup> Og' ẹ n' Mozizi gi n' ụ ihi' ẹ n' ni, ọ n' ọ gbasi Midian' d' e biri eb' ẹ h' ị r' ị k' ẹ ab' ị amab' ị a, n' ọ eb' ẹ h' ị m' ụ iken' ny' ẹ eb' ọ."

<sup>30</sup> "Og' ẹ n' ah' ị a og' ẹ n' nai gi ghafeg' ụ, mm' ọ n' -ozi n' ọ bia d' e kunrun ẹ ime at' ụ h' ị n' n' ọ kunm' ẹ Ugu Sainai; ime ọ k' ụ n' r' i e nwun ime ak' ụ -of' ị a k' ẹ mm' ọ n' -ozi ah' ị n' gha gwa a oku. <sup>31</sup> Og' ẹ n' Mozizi gi h' ị n' ihi' ẹ n' ni, ọ t' ụ a ẹ nyi, ọ n' ọ kunm' ẹ ẹ n' o leg' ị a ọ h' ị n' ma, ya ọ n' ọ n' ụ olu Di-nw' ọ n' ni-ẹ nyi k' o gha eb' ẹ h' ị s' i a, <sup>32</sup> 'Mm' ẹ w' ụ Osolobue nd' i n' ẹ di i—Osolobue Ebraham l' ẹ Aziki l' ẹ Jek' ọ p' ụ.' Ẹ h' ị n' ọ mama Mozizi n' ni, egun an' ị n' 'a lee ẹ nyi. <sup>33</sup> Di-nw' ọ n' ni-ẹ nyi n' ọ s' i a, 'Gb' ụ p' ụ akp' ụ k' ụ i, mak' ẹ ni al' i i turu r' i ns' ọ. <sup>34</sup> A h' ị n' chanr' ị ng' ọ m eje-af' ị n' f' ị n' nd' i nke m r' i a ta ime Ij' ị ptu; a n' ọ l' ẹ m ude' n' w' ẹ r' i a s' ụ n' ; a bia l' ẹ m nwan d' a zu' ọ p' ụ ha w' ẹ. Bia nwan n' i m z' i j' ẹ n' i Ij' ị ptu.' "

<sup>35</sup> "Mozizi nw' ẹ n' w' ẹ j' ụ aj' ụ; ony' nw' ẹ n' w' ẹ s' i, 'Ony' tume i n' i k' ị ma ẹ nyi, a hann' ị nyi ẹ n' ẹ n'?', iya k' ẹ Osolobue zi nwan d' a w' ụ r' ụ ony' -ọ k' i k' i l' ẹ ony' -nzu' ọ p' ụ ha. O zi ẹ ghahani mm' ọ n' -ozi h' ị ọ h' ị n' ime ak' ụ -of' ị a h' ị. <sup>36</sup> Mozizi n' ọ gha al' i Ij' ị ptu duf' ị ha w' ẹ—r' ị n' k' ọ ọ r' ị n' -at' ụ m' ẹ nyi l' ẹ ihi' ẹ n' -ah' ị ma ime an' i Ij' ị ptu l' ẹ Ohimin ufie l' ẹ ime at' ụ, ọ r' ọ gb' ọ ah' ị a og' ẹ n' nai. <sup>37</sup> Mozizini w' ụ h' ị n' s' i ụ m' ụ Izr' ẹ l' ụ, 'Osolobue k' a gha ime nd' i nke ụ n' ụ w' ẹ p' ụ ha n' i ọ n' ụ ony' -am' ụ ma k' o d' ọ n' w' ẹ p' ụ ha m.' <sup>38</sup> Mozizini w' ụ ony' h' ị ya l' ẹ Igunrun nd' i nke Osolobue ah' ị n' r' i ime at' ụ og' ẹ n' ah' ị n' , iya l' ẹ nd' i n' ẹ di ẹ nyi w' ẹ l' ẹ mm' ọ n' -ozi ah' ị n' gwa a oku elu Ugu Sainai; ọ n' ọ nahan Osolobue oku r' i nd' ụ n' o ye ẹ ye ẹ nyi."

<sup>39</sup> "Kan' nd' i n' ẹ di ẹ nyi kan' a j' ụ n' e hum' ẹ k' ọ n' i w' a isi; h' ị n' nke w' e gi m' ẹ ihi' ẹ n' o ku, a j' ụ d' ẹ w' a; w' ẹ n' ọ lakin al' i Ij' ị ptu ime obi w' ẹ. <sup>40</sup> We n' ọ s' i Ẹ r' ọ n' ụ, 'Mm' ẹ n' i ẹ nyi mm' ọ n' nd' i k' e duni ẹ nyi; mak' ẹ ni, ẹ nyi a mar' ị n' zi ihi' ẹ n' m' ẹ Mozizini gha al' i Ij' ị ptu dup' ụ ha ẹ nyi.' <sup>41</sup> Og' ẹ n' h' ị k' ẹ w' ẹ gi kp' ụ nwa-efin, ch' ị y' ẹ n' e ẹ jan; w' ẹ n' ọ rime oriri, e gi ihi' ẹ n' ẹ ka w' ẹ m' ẹ m' ẹ a gh' ọ gh' ọ. <sup>42</sup> Ya k' ẹ Osolobue n' ọ gbak' ị t' ọ w' ẹ az' ụ n' , ha w' ẹ ye n' i w' ẹ fem' ẹ ihi' ẹ n' nd' i r' i igwere. Ya k' ẹ nd' i-am' ụ ma de ebah' ị n' w' ẹ n' ọ de, si,

'Euu, ikpun-ụ l' ọ Izr' ẹ l' ụ!

Mm' ẹ k' ẹ ụ n' ụ gbus' ọ n' m' ẹ d' ẹ ni an' ụ nd' i ah' ị n' ,

ch' ị y' ẹ s' ọ n' m' ẹ ni ẹ jan nd' i ah' ị n'

ime at' ụ

ọ r' ọ gb' ọ ah' ị a og' ẹ n' nai ra?

<sup>43</sup> B' ụ ụ n' ụ e buru ụ n' ọ -mm' ọ n' M' ọ l' ẹ k' i

l' ẹ kokis' ẹ mm' ọ n' ọ n' ụ w' ụ Refani,

mm' ọ n' nd' i ụ n' ụ kp' ụ

n' i ụ n' ụ h' ị n' ụ z' ọ e fe w' ẹ;

m k' e gi ifiri ẹ ch' ụ ọ n' ụ shikw' ọ r' i Babil' ọ n' ụ\*.' "

<sup>44</sup> "Og' ẹ n' ah' ị n' w' ẹ gi r' i a ghahunm' ẹ ime at' ụ h' ị, nd' i n' ẹ di ẹ nyi bu Ọ d' ụ Ash' ị a-eri h' ị h' ị n' a gh' ọ s' i n' i w' ẹ l' ẹ Osolobue r' i. W' ẹ r' ị n' a k' ẹ Osolobue d' ọ n' gwa Mozizi, og' ẹ n' Osolobue gi s' i a r' ị n' a n' o r' i k' ẹ h' ị n' ọ gh' ọ s' i a. <sup>45</sup> Ọ d' ụ h' ị e ru ẹ ka nd' i n' ẹ di ẹ nyi h' ị n' r' i og' ẹ n' Joshua gi w' ụ ony' -nd' ụ, w' ẹ n' ọ bubanhan a ime al' i h' ị Osolobue kwe nkwa. Ọ h' ị n' m' ẹ og' ẹ n' w' ẹ gi banhan d' a naf' ụ nd' i al' i nd' i h' ị Osolobue ch' ị p' ụ n' i w' ẹ an' i. Ọ n' ọ n' ọ d' i eb' ẹ h' ị d' e ru og' ẹ n' Defidi. <sup>46</sup> Defidi nw' ọ n' ẹ w' ẹ r' ẹ ebe Osolobue r' i; o m' ẹ ekpere, r' i ọ Osolobue n' o n' i a t' ụ n' i 'ya w' ụ Osolobue Jek' ọ p' ụ ebe obibi. <sup>47</sup> Kan' Solom' ọ n' ụ w' ụ ony' t' ụ n' i Osolobue ụ l' ọ h' ị.

\* **Isi Nke Eṣa:43** M k'a ch' ụ ụ n' ụ ghafekw' ọ r' i Babil' ọ n' ụ.

<sup>48</sup> Kani Onye Hụ Kachanrinni ara bi ụlọ wẹ gi ẹka tụn—iya kẹ onye-amuma gi si,

<sup>49</sup> ‘Osolobue si,

“Elu-igwee wu ukpo m;

uwa wu ihien m'a zoma uku.

Elee udi ulo k'i k'a tun ni m,

elebe kẹ m'a nọ zu iken?

<sup>50</sup> Ele mme memẹ ihien ndini ile?” ’

<sup>51</sup> Unu ndi isi-iken, hun kwaleni ugun—kẹ ime obi kẹ ntin! Onu e gbondon Mmon-nsọ ogen ile rike ndi nedi unu don me! <sup>52</sup> Elee onye-amuma kẹ ndi nedi unu kani kpokpoleni? Uwe gbu ndi hun ku oku obibia Onye Ahun Ri Ochan wu Kraisti, unu e henriguo nwan ndi ren'e le ndi gbun'e; <sup>53</sup> ndi nwehen Iwu Osolobue ye ndi mmon-ozì bia, kani unu emen'e!”

### *E Gi Wẹ Omuma Magbu Stivin'*

<sup>54</sup> Ogen wẹ gi nu ihienni Stivin' ri e ku, oken onuma nọ bia wẹ, nkesini wẹ node ta n'a ẹka eze†. <sup>55</sup> Kani, nke Stivin, Mmon-nsọ jun ime e, a ki a; o nọ lee enya enu-igwee, hun ogho Osolobue, hunzi Jesu k'o turu ẹka-nni Osolobue. <sup>56</sup> O nọ si, “Lee ni! M ri a hun elu-igwee k'o kpupu: m rizi a hun Nwa nke Ihian ebe o turu ẹka-nni Osolobue!”

<sup>57</sup> Kani, wẹ nọ gi ẹka kukin ntin, do oro ye onu, zunburu e. <sup>58</sup> Wẹ nọ gha ime obodo dokpunpuha a; ya wẹ nọ nwan mama a omuma—ogen ndi osheri hu wehen'e gi gbupusommeguu ekwa wẹ, yoto wẹ uku okorobia ohu efan a wu Solu n'o lepu enya. <sup>59</sup> Ogen wẹ gi ri a ma Stivin' omuma, o nọ me ekpere, si, “Di-nwonni-enyi wu Jesu, nabanhan mmon m!” <sup>60</sup> Ya o nọ gbu osekp, wesi olu elu, yi, “Di-nwonni-enyi, agunkwole njoni yeni we!” O kuguu onwan, o nọ nwunhun.

## **Isi Nke Eṣatọ**

### *Solu E Kpokpo Ndi Uka*

<sup>1</sup> Solu hu ebeku ogen wẹ gi ri a magbu Stivin', e ye wẹ ndu wẹ gbu e.

Gha uhuhin hu jenme, wẹ nọ kpokpome ndi uka ri Jerusalem oda-oda. Wẹ ile nọ gbayiya, gbashonme egberu Judia le Sameria—wezuka ndi-ozì hu pu-ichen. <sup>2</sup> Ikennyẹ ndi a tu egun Osolobue nọ bia d'e buru ozun Stivin' d'e li; wẹ nọ kwan ekwan ohunma-ohunma ni Stivin' a nwunhun. <sup>3</sup> Kani Solu hu a sukpo uka-Jesu, a gha ulo-ulo a dokpunfuha ikennyẹ le ikpoho kweri ni Jesu, e we wẹ e che ulo-ngan.

### *Uka E Bidon Ime Ali Sameria*

<sup>4</sup> Ogen hu, ndi hun gbayiani hu e zi ozioma ebe owule wẹ ru. <sup>5</sup> Filipu nọ jen Isi obodo Sameria, gwa wẹ banyeni Kraisti, Onye Hụ Osolobue Tume. <sup>6</sup> Ogen igunrun ndi risomme ebeku gi nu ihien Filipu ri e ku, hunzi orun-atumenya o ri a run, wẹ nọ gonkenme e ntin, <sup>7</sup> makeni eje-mmon ri ime ndi bu oda hu a puhasomme ime wẹ, yiko oro; ndi oro le ndi nguro bu oda hu a dinhin. <sup>8</sup> Oken ighoghọ nọ ri ime obodo hu.

### *Saimonu Hun Gi Eje-iken A Run*

<sup>9</sup> Ogen ahun, o nwe okennyẹ ohu ri ime obodo hu; efan a wu Saimonu. Onyeni e gi eje-iken e mesomme ihien a tu ndi Sameria ile enya; o hu a nyan isi n'o wu oken ihian. <sup>10</sup> Wẹ ile e gonkenme e ntin, gha onye nta d'a pu onye uku, a si, “Okennyeni ya gi Iken Osolobue ahun w'a kpọ ‘Oken-iken.’ ” <sup>11</sup> Wẹ e gon e ntin

† **Isi Nke Eṣa:54** Griki: tan'a nkwenren-eze



makeni o tekemeke o gi iken eje-mmom e me ihien a tu enya. <sup>12</sup> Kani, ogen we gi kweri ihien Filipu ri e ku ebe o ri e ku oku ozioma Ali-eze Osolobue le efan Jizos' Kraisti, we no me we mirin-Chuku, ke ikennyek ikpoho. <sup>13</sup> Saimonu nwen no kwerizide; e megwu w'a mirin-Chuku, o no sonhunmem Filipu; oken orun-atumenya le ihien ahima ndi o ri a hun Filipu ri a run hu a tu a enya oda-oda.

<sup>14</sup> Ogen Ndi-ozu hu pu-ichen hun ri Jerusalem gi nwan nu ni ndi Sameria a nabanhanole oku Osolobue, we no zijienni we Pita le Jonu. <sup>15</sup> Ogen we gi ru ebeku, we no me ni ndi kwerini ekpere keni we nwonhen Mmom-nsa—<sup>16</sup> (makeni o ke nwe onye Mmom-nsa biakwasime we ile, we gihu efan Dinwonni-enyi wu Jizosi me we mirin-Chuku.) <sup>17</sup> Ya Pita le Jonu no bu aka kwasime we, we no nwonhen Mmom-nsa.

<sup>18</sup> Ogen Saimonu gi hun ni Ndi-ozu hu pu-ichen buhu aka kwasime we, e nwehen we Mmom-nsa, o no wehe egbo n'o ye we, <sup>19</sup> si, “Yezi ni mme nwen ikenni, keni m buhu aka kwasime ihian, o nwonhen Mmom-nsa.”

<sup>20</sup> Pita no si a, “Iyule egbo i na iwi! Makeni i ro n'i k'a saaka gi egbo nonrin oyiye Osolobue! <sup>21</sup> Y'a ri ime ihien, o nwonzikwoni ihien runi i ime e, makeni obi i ezinrinni ebe Osolobue ri. <sup>22</sup> Rogharikwo nwan hun i gi me eje-ihien, y'e me ekpere, rio Dinwonni-enyi; ikenkwo o gbaghari i hun i gi ro iroroni. <sup>23</sup> Makeni a hunole m ni eje enya-ufu gi i, ni njo kenzikwo i egbon.”

<sup>24</sup> Saimonu no si Pita le Jonu, “Dodo ni, me ni ni m ekpere, rio Dinwonni-enyi, make ihien unu ku gha e me m.”

<sup>25</sup> Ogen Pita le Jonu gi shiaguni Dinwonni-enyi eri, zigwu ozi Dinwonni-enyi, we no lakin Jerusalem. Ke we lako, we hu e zisonme ozioma ime obodo mesonme ekere-ekere bu oda risonme ali Sameria.

### *Filipu Le Oken-Ihian Hu Gha Ali Etiopia Bia*

<sup>26</sup> Ya mmom-ozu Dinwonni-enyi no si Filipu, “Lihi, gha azuun ndidan-mirin si uzor hu gha Jerusalem si Gaza.” (Uzonu ri ime atu.) <sup>27</sup> Ya o no lihi, jenne; o no kunrun onye ali Etiopia hun nwe oken-okwa; oken-okporo ro—o luni nwunye\*. Iya wu onye hun e donme egbo le ihien ile okpoho wu eze ali Etiopia wu Kadesi nwe. O bia Jerusalem d'e fe ofufe. <sup>28</sup> O lako nwan alakor; o nodi ani ime ugbo-anyinyan a, gunko Ekukwo onye-amuma wu Azaya. <sup>29</sup> Mmom-nsa no si Filipu, “Jen d'e kunrun ugbo-anyinyan hu.” <sup>30</sup> Ya Filipu no gbakunrun ugbo-anyinyan hu; o no nu ke ikennyek hu ri a gun Ekukwo onye-amuma wu Azaya. O no ju a, si, “I hu nwan a ghoti ihien i ri a gun?”

<sup>31</sup> Okennyek hu no za, si, “Nani ke m'e don saaka ghoti omeni o nwonni onye kowanu ni m'a?” O no rio Filipu n'o nyinhen d'e du e nodi ime ugbo-anyinyan hu. <sup>32</sup> O ri a gun ebeku Ekukwo-nsa no si,

“We no duru e  
 noka atunrun we dushiko  
 ebe we no e gbu atunrun;  
 o gba we nkintin  
 noka ke atunrun we ri a ko enenren  
 don a gba nkintin.

<sup>33</sup> We no kpari e;  
 we no ma a ikpe—  
 bu o nwonni ihien o me.  
 Onye jenkwo d'e kuzi oku umu a,  
 ebe o meni e wepugwo we ndun a enu uwa?”

\* **Isi Nke Eساتق:27** O nwe ikennyek ndi w'a wara, keni w'e fe ndi-nze ikpoho le ndi ozor.

<sup>34</sup> Oken-okporo hu no si Filipu, “Dodo, gwa m, onye ke onye-amumanị ri e ku oku e? ‘Ya le enwen e ra onye ozo?’” <sup>35</sup> Ya ke Filipu no gha ebeku o ri a gun zi e ozioma Jizosi. <sup>36</sup> Ke we jenko nwan, we no hun mirin, oken-okporo hu no si, “Lee mirin ebeni! Kini k'a han m emele mirin-Chuku?” <sup>37</sup> [Filipu no si a, “Omēni y'e gigho obi i ile kweri, we k'a saeka me i mirin-Chuku.” O no za, si, “E kwerigho m ni Jesu Kristi wu Nwa Osolobue.”]

<sup>38</sup> Ya o no si onye ri a nyann'a ugbo-anyinyan hu kusị; 'ya le Filipu no banye ime mirin, Filipu no me e mirin-Chuku. <sup>39</sup> Ogen we gi gha ime mirin puha, idenmizi, Mmon-nsọ Di-nwōnni-ēnyi no juru Filipu; oken-okporo hu ahunzin'a, ya oken-okporo no ghoghoma, jenne nke e.

<sup>40</sup> Nke Filipu, ebe o nozi hun enwen e wu obodo w'a kpo Azotusu. O no jensonme, ziko ozioma ime obodo ile ri egbere hu d'e ru n'o puha Sizaria.

## Isi Nke Itenei

### *Ke Solu Dọn Gbehuto Sọnme Uzo Jesu (Orun Ndi-Ozi 22.6-16; 26.12-18)*

<sup>1</sup> Kanị Solu hukwo a ban mban, e ku n'o k'e gbuchanrin ndi ile e son Di-nwōnni-ēnyi. Ya o no jemburu Onye-isi nchu-ejan, <sup>2</sup> si a deye e ekukwo-ozu jenni ndi ulo-ofufe ndi Ju ile risonme Damas'kosi, keni, o hun onye owule hun e son Uzo-Jesu ebeku, o kennehen we Jerusalem—ke ikennyē ke ikpoho.

<sup>3</sup> Ogen o gi nwan jenko, nochimeme Damas'kosi, idenmizi, ukpe no gha elu-igwee nwunhunme e. <sup>4</sup> O no dan; o no nu olu hun si a, “Solu, Solu, ki hain i gi e kpokpo m?”

<sup>5</sup> O no si, “Onye k'i wu, Di-nwōnni-m?” Olu hu no si, “Mme wu Jizosi hun i ri e kpokpo. <sup>6</sup> Ka lihi nwan, n'i banye ime obodo, ebeku ke we k'a no gwa i ihien i jenko d'e me.”

<sup>7</sup> Ikennyē ndi 'ya le we wi turuhu ebeku—oku anizini we ku, makeni we nu olu hu bu ahunni we onye owule. <sup>8</sup> Ya Solu no lihi oto: enya a hukwo e ti, kanị o leghazini uzo. We no kwondon e aka, we e ban obodo Damas'kosi. <sup>9</sup> O leghani uzo, o rini, o rani—orogbo akpu-uhuhin eto.

<sup>10</sup> Ogen hu, onye ohu w'a kpo Ananayasi ri ime Damas'kosi. Ananayasini ri ndi e son Uzo-Jesu. O no hun ohun ebe Di-nwōnni-ēnyi no si a, “Ananayasi!” O no za, si, “Di-nwōnni-ēnyi, lee m.”

<sup>11</sup> Di-nwōnni-ēnyi no si a, “Lihi n'i jen ogele ahun w'a kpo Streti; i ru iwe Judasi, y'a ju ukwere okennyē ohu wu onye Tasosi hun w'a kpo Solu. O ri e me ekpere kiken, <sup>12</sup> o hunole ohun ebe okennyē ohu efan a wu Ananayasi banhan, bu aka kwasi a, keni o leghamazi uzo.”

<sup>13</sup> Kanị Ananayasi no za, si, “Di-nwōnni-ēnyi, ndi bu oda a gwaole m oku okennyēni le eje-ihien ile o me ndi-nsọ i ri Jerusalem. <sup>14</sup> O ri nwan ebeni makeni onye-isi nchu-ejan e yeole a ikēn n'o gi nwunrun ndi ile a kpoku efan i.”

<sup>15</sup> Kanị Di-nwōnni-ēnyi no si a, “Jenne, makeni okennyēni ke m hori n'o wuru ihien-orun m hun k'e we efan m jenni ndi ali ndi ozo wulen ndi Izrelu le ndi-nze le ndi Izrelu; <sup>16</sup> mme le enwen m jenko d'a ghosi a oken afunfun o jenko d'e gi ufiri efan m ta.”

<sup>17</sup> Ananayasi no jenne. O ru ebeku, o no banye ime ulo ahun, bu aka kwasi Solu, si a, “Solu nwene m, Di-nwōnni-ēnyi wu Jesu hun i hun uzo ogen i gi lala zihē m—keni i leghamazi uzo leni Mmon-nsọ jun ime i.” <sup>18</sup> Ozigbo hu, ihien nọke okpukpu-azun no gha Solu enya danfuha, o no leghamazi uzo. Ya o no lihi, we no me e mirin-Chuku; <sup>19</sup> o riguu ihien-oriri, ndun nozi ban a.

Ya le umu-azuun Kraisti ri Damas'kosi no nodi uhuhin ole-le-ole.

### *Solu E Zi Ozioma Ime Damas'kosi*

<sup>20</sup> Ozigbo, o no kume oku Jesu ime unofufe ndi Ju risonme ebefu, a si we ni, “Okennyeni wu Jesu wu Nwa Osolobue!”

<sup>21</sup> O tu ke we han nun'a enya, we hu a si, “Onwan ele okennyeni te ri e kpokpo ndi hun a kpoku efanni ime Jerusalem? Ele ya k'o biani nwan ebeni, keni o kennonrin we jenni ndi-isi nchu-ejan?”

<sup>22</sup> Kani Solu hu e zewaye ime ozi o ri e zi—nkesini ndi Ju bi Damas'kosi asani eka e son e do makeni o hu a ghosichanrin ni Jizosi we ri e ku oku e wu Kraisti, Onye Hu Osolobue Tume.

### *Solu A Wanahin*

<sup>23</sup> O tebe, ndi Ju no rin'e ngo ni we gbu e. <sup>24</sup> Kani Solu no nu ihien we rome. We hu e che nche onu-mgbon risonme obodo hu uhinhin le efinnai ni we gbu e. <sup>25</sup> Kani ndi kweri oku e ri e sonn'e no gi ime uhinhin bu e che ime ukpali, gha oghere ri mgbon obodo hu do a ye azuun hun-efo.

### *Solu A Bia Jerusalem*

<sup>26</sup> Ogen o gi ru Jerusalem, o no cho n'o banyeni ndi ri e son Uzọ-Jesu, kani egun e ri a tu we ile makeni ekwerini we n'o henringuo onye nke Jesu. <sup>27</sup> Ya ke Banabasi no nwan we Solu jenni ndi-ozu ahun pu-ichen, kowa ni we ke Solu don hun Di-nwonni-enyi uzọ, kowazini we ni Di-nwonni-enyi a gwaguo Solu oku; o gwazi we ke Solu don ku oku efan Jizosi ime Damas'kosi, e ku e e kusi e iken. <sup>28</sup> Ya le we no wima ime Jerusalem, ni we ile wu ohu. O hu e ku oku Di-nwonni-enyi, e kushi e iken. <sup>29</sup> O hu a gwa ndi Ju te ri ali ndi ozọ hun a su Griki oku Jesu, e son we a do—kani, we hu a cho ni we gbu e. <sup>30</sup> Ogen ndi kweri ni Kraisti gi marin ni we ri a cho ni we gbu e, we no we e si Sizaria, gha ebefu zipu a si Tasosi.

<sup>31</sup> Ya udon no rini ndi uka ri Judia le Galili le Sameria. Mmon-nso hu a gba we ume, we hu e zekenme, e buwaye oda, e gi egun Di-nwonni-enyi e bi.

### *Pita E Jen Lida le Jopa D'a Run Orun Di-nwonni-enyi*

<sup>32</sup> Ogen Pita gi ri e jensonme ebe ile d'a hun ke ndi ile kwerini no, o no jenzi d'e kunrun ndi kwerini bi obodo Lida. <sup>33</sup> Ebefu k'o no hun okenye ohu efan a wu Enasi, hun dineni kete ahua esato enwain, makeni oro kinmin e. <sup>34</sup> Pita no si a, “Enasi, Jesu Kristi a zuo i nwan; lihi n'i gbama bedi i!” Ya o no lihi oto ozigbo hu. <sup>35</sup> Ndi ile bi Lida le Sharonu no hun Enasi n'o lihiguo, we no roghari, sonme Di-nwonni-enyi.

<sup>36</sup> Ogen hu, o nwon okpoho ohu ri obodo Jopa hun e son uzọ Jesu; efan a wu Tabita. (Onu Griki Tabita wu Dokasi—ya wu “Ele.”) O me ogho oda-oda, e yezikwo ni ndi igbenye eka ohunma-ohunma. <sup>37</sup> Ogen hu, emu no kuma a, o no nwunhun. Ogen we gi wuguu a efu, we no bu e dine ime mmughe ri ibe elu. <sup>38</sup> Makeni Lida nokunme Jopa, ogen ndi hun e son uzọ Jesu gi nu ni Pita ri Lida, we no zi ikennyefu d'a rio a, si, “Dodo, biakenrin d'e kunrun enyi.”

<sup>39</sup> Ya Pita no lihi, sonme we. Ogen o gi ru ebefu, we no we si mmughe hu ri ibe elu. Ndi ile di we nwun no fihunme Pita, a kwan ekwan, a ghosisonme e ewuru tueni le ekwa ndi ozọ Dokasi kpa ogen o gi ri ndun. <sup>40</sup> Pita no si we ile pu; o no gbu osekp, me ekpere. Ya o no gbehuto, bu ihun zime ozun hu, si, “Tabita, lihi.” Ya Tabita no shiapu enya. Ogen o gi hun Pita, o no nodi ali elu bedi. <sup>41</sup> Pita no we eka a ye e, yen'e eka lihi oto. Ya Pita no kpọ ndi-nso ile le ikpoho ndi ahun di we nwun, we Tabita ghosi we, we no hun a n'o rizi nwan ndun. <sup>42</sup> Ihienni no kpogbari Jopa ile, ndi bu oda no kweri ni Di-nwonni-enyi.

<sup>43</sup> Pita no nodi Jopa uhuhin ole-le-ole, iwe onye ohu w'a kpọ Saimonu, hun a kwa akpukpo.

## Isi Nke Iri

### *Pita Le Kọnelusu*

<sup>1</sup> Ime obodo Sizaria, o nwon okennyeh ohu efan a wu Kọnelusu. Onye a ki ndi-  
agha ro: o ki ndi-agha ogun-isen ime itu-agha w'a kpọ Itu Itali. <sup>2</sup> Okennyehi  
e gichanrin obi e ile e fe ofufe; 'ya le ezi-le-ulo a ile a tu egun Osolobue.  
O yesonme ndi igbenyeh ri ime ndi ali ahun ihien. O me ekpere, a kpoku  
Osolobue ogen ile.

<sup>3</sup> Uhuohin ohu, ihien nọke okuloku eto nke efinnai, o nọ hun ohun. Ime ohun  
ahun, mmọn-ozị Osolobue nọ banhan, si a, "Kọnelusu!" <sup>4</sup> Ya Kọnelusu nọ bu  
enya tuma mmọn-ozị hụ, gi egun si a, "Di-nwonn-m, ki ro?" Mmọn-ozị hụ nọ  
si a, "Ekpere i le ihien ile i ri e ye ndi-igbenyeh e ruguo ebe Osolobue ri nọke  
ihien w'e gi nyanhan i. <sup>5</sup> Zi we nwan Jopa d'e wehe okennyeh ohu efan a wu  
Saimonu hun w'a kpọ Pita; <sup>6</sup> o ri iwe Saimonu hun a kwa akpukpo, hun iwe e  
ri ehụ Ohimin." <sup>7</sup> Ogen mmọn-ozị hụ gwa a oku gi puguo, Kọnelusu nọ kpọ ndi  
idibo e buo le onye-agha ohu hun a tu egun Osolobue hun ri ime ndi e jenn'e  
ozị. <sup>8</sup> Ogen o gi gwaguo we ihien ile menị, o nọ zi we Jopa.

<sup>9</sup> Eki e fon, ihien nọke okuloku mmebuo nke efinnai, ogen anwun gi a ri isi,  
ikenyeh ahun nọ rume obodo hụ. Ogen hụ ke Pita gizikwo shi enu ulo d'e me  
ekpere. <sup>10</sup> Egun a gunma Pita, o nọ choma ihien o k'e ri. Ogen we gi ri e memeh  
ihien-oriri hụ, idenmizi, o nọ nokesi uran buru e—bu ele uran. <sup>11</sup> O nọ hun ke  
enu-igwee kpupu, hunzi ke ihien nọke ekwa shiani gha elu lala rike si we dodon  
e ntin eno. <sup>12</sup> Udi anu ile nwon uku eno le ndi ile a rin lezi nnunu ile e fe elu  
—richanrin ime e. <sup>13</sup> Ya o nọ nu olu si, "Pita, lihi, gbu n'i ri."

<sup>14</sup> Kanị Pita nọ za, si, "Mba-o, Di-nwonn-ehi! Erituni m ihien runi mobu  
ihien enyi a so."

<sup>15</sup> Olu hụ nọ biazin'a hun me e mgbe buo, si, "Akpokwole ihien Osolobue  
meguo n'o ri ochan ihien w'a so." <sup>16</sup> Ihienni e mefu mgbe eto, we nọ weri ihien  
nwen ozigbo si elu-igwee.

<sup>17</sup> Ihienni nọ gba Pita nghari-ehi oda-oda. Ogen o gi ri e ro ihien hụ o hun  
ke ndi-ozị hun Kọnelusu zi gihu ru ebenu, turu onu-mgbon, a ju ke elebe ke iwe  
onye w'a kpọ Saimonu ri. <sup>18</sup> We nọ wesi olu we elu, ju ke Saimonu hun w'a kpọ  
Pita hụ ebenu.

<sup>19</sup> Ogen Pita gi rikwo e ro ihien hụ o hun, Mmọn-nsọ nọ si a, "Lee e, ikenyeh  
eto ri a cho i. <sup>20</sup> Lihi nwan, n'i hidan d'e kunrun we. Etule, ka sonme we—ni  
mme zihē we." <sup>21</sup> Ya Pita nọ buru ikenyeh ndi hụ, si, "Mme wu onye ahun onu  
ri a cho; ki haịn unu gi bia?"

<sup>22</sup> We nọ za, si, "Kọnelusu zi enyi. Onye a ki ndi-agha ro, o ki ndi-agha ogun-  
isen; o wu onye ezi-omume hun a tu egun Osolobue; ndi Ju ile e ku oku e  
ohunma. Mmọn-ozị ri nsọ gwa a d'a kpọ i, n'i bia iwe e keni o nu ihien i k'e  
ku." <sup>23</sup> Ya Pita nọ si we banhan, o nọ ye we ebe we k'a ranhin.

Eki e fon, o nọ lihi, sonme we; ndi hụ ime ndi kwerini ri Jopa nọ sonme e.  
<sup>24</sup> Eki e fonzi, we nọ ru Sizeria. Kọnelusu hụ a tu enya we, obi e konrin e elu; o  
kpokikomoguo ndi nke e le ndi wu ezigbo owu a. <sup>25</sup> Ogen Pita gi bia, Kọnelusu nọ  
jen d'e kunrun e, gbun'e osekp, fe e. <sup>26</sup> Kanị Pita nọ me e lihi oto, si, "Lihi oto,  
ni ihian mmaka ke m wuhu." <sup>27</sup> K'o don ri e son Kọnelusu e ku, o banye ime ulo,  
o nọ hun ni igunrun ihian a gbakikomoguo. <sup>28</sup> O nọ si we, "Unu le enwen onu  
a maringho ni Iwu kwodon onye Ju k'e son onye ali ozo meko mobu jen iwe e.  
Kanị Osolobue a ghosiguo m m'a kpole onye owule onye runi mobu onye we  
k'a so. <sup>29</sup> Ya haịn m gileni tu ke we bia d'a kpọ m; m ri nwan a ju, ki unu kpoini  
m?"

<sup>30</sup> Kọnẹlusu nọ za, si, “Nwēnē mgbeni taịnọ, m rị iwe m e mē ekpere, ihien nọ kẹ ọkụlọkụ ẹtọ nke efinnai; ya okennyē ohu nọ wuzo m ihun idenmizi. O yi ewuru rị e gbukeni. <sup>31</sup> O nọ si, ‘Kọnẹlusu, Osolobue a nuọlẹ ekpere i, ọ nyanhanguo ẹka i rị e yenị ndị igbenyē. <sup>32</sup> Zi nwan ozi jẹn Jopa d’a chọ Saịmonu hụn w’a kpọ Pita, ọ rị iwe Saịmonu hụn a kwa akpukpọ, hụn rị ẹhụ Ohimin.’ <sup>33</sup> Ya m nọ zi wē d’a kpọ i ozigbo. Y’e mēkẹ i gi bia. Ẹnyi ile rị nwan id’ẹnya Osolobue ebeni keni ẹnyi gón ntịn ihien ile Di-nwónni-ẹnyi si i ku.”

### *Ozi Pita Zi Iwe Kọnẹlusu*

<sup>34</sup> Ya kẹ Pita nọ gwama wē oku, si, “A hūnguo m’a nwan nị Osolobue ara tu onyē ihian wu. <sup>35</sup> Kama, ọ nabanhan onyē ọwule hūn a tū egun ẹ, e mē ihien rị mma—a ra tu onyē alị ihian wu. <sup>36</sup> Ụnụ a maringhọ ozi o zijienni ndị Izrẹlụ hūn wu ozioma hūn e wēhẹ udon, udon hūn a bia ghahani Jesu Kristi Onyē nwē ihien ile lẹ ihian ile. <sup>37</sup> Ụnụ a maringhọzi ihien ile mē ime alị ndi Ju. Ime Galili k’o gha bidon—ogēn wē gi mēguu mirin-Chuku ahun Jonu si ihian ile d’e mē; <sup>38</sup> ya wu nị unu a maringhọ kẹ Osolobue don tume Jizos’ onyē Nazareti, gi Mmon-nsọ lẹ ikēn gbajun ẹ; lẹ k’o don jenhunmē, e mē ihien-oma, a zuo ndi ile Ekwensu rị a lụ, makēni Osolobue nọyen’e. <sup>39</sup> Ẹnyi wu ọsheri ihien ile o mē ime alị ndi Ju, kẹ hūn o mē ime obodo wē kanị wu Jerusalem. Wē nọ gbu ẹ ghahani ihogbu ẹ elu obe wē gi osisi mēme. <sup>40</sup> Kanị hūn m’e akp’ohin ẹtọ, Osolobue nọ weli ẹ. Osolobue nọ nị ihian hunsomē ẹ, <sup>41</sup> kanị ẹlẹ ihian ile—kama ẹnyi sọ, ẹnyi ndi Osolobue hopuhaguu, nị ẹnyi wuru ọsheri, ẹnyi wu ndi sọn ẹ ri, sọn ẹ ra, k’o ghaguu onwun lihi. <sup>42</sup> O nọzi si ẹnyi hūn a nị ẹnyi zi ihian ile ozini, gwa wē nị iya wu Onyē hūn Osolobue tume hūn jenkọ d’e kin ndi rị ndun lẹ ndi nwunni ikpe. <sup>43</sup> Ndi-amuma ile shia n’a ẹri nị onyē ọwule hūn kwerini n’e e nwonhen mgbaghari nọ ghahani ẹfan a.”

### *Ndi Wulen Ndi Ju E Nwonhen Mmon-nsọ*

<sup>44</sup> Ebe okuni rikwo Pita onu, Mmon-nsọ nọ biakwasị wē ile nū oku-Chuku hūn Pita rị e ku. <sup>45</sup> O nọ tū ndi ahun kwa ugu (ya wu ndi Ju) hūn kwerini hūn gha Jopa sọnhen Pita ẹnya nị Osolobue e hukupghozide ndi wulen ndi Ju Mmon-nsọ ahun ọ si o k’e ye. <sup>46</sup> Makēni, wē nū kẹ wē rị a sū-asusū ndi ọzo rị ichen-ichen, a ja Osolobue mma. Ya Pita nọ si, <sup>47</sup> “Onyē k’a si wē emele ndini mirin-Chuku, ebe o mēni e nwonhenguwọ wē Mmon-nsọ kẹ ẹnyi don nwonhen” <sup>48</sup> O nọ si wē gi ẹfan Jizos’ Kraisti mē wē mirin-Chuku.

Wē nọ si a sọnzi wē nọdị uhughin ole-lẹ-ole.

## **Isi Nke Mmanai**

### *Pita A Kowanị Ndi Ghotafie N’e K’o Jen*

<sup>1</sup> Ya ndi-ozī ahun pū-ichen lẹ ndi ọzo kwerini rị Judia nọ nū nị ndi wulen ndi Ju a nabanhanguzi oku Osolobue.

<sup>2</sup> Kanị, ogēn Pita gi ru Jerusalem, ndi kwa ugun kwerini nọ du ẹ kpemē, <sup>3</sup> si, “Kị haịn i gi jẹn nke ndi kwaleni ugun, sọn wē ri ihien-oriri!” <sup>4</sup> Ya Pita nọ gi uri-uri kowamanị wē kẹ o don mē, si,

<sup>5</sup> “Ebe m rị e mē ekpere ime obodo Jopa; ọ nọkēsị uran buru m—bū ẹlẹ uran; m nọ hūn ohun. Ime ohun hū, m nọ hūn ihien nọ kẹ ẹkwa shiani k’o gha elu-igwee lala rikẹ si wē dọdon ẹ ntịn ẹnọ, ọ nọ ru ebe m rị. <sup>6</sup> Ogēn m gi lekpo a, a hūn m anu rị ichen-ichen nwē ukụ ẹnọ lẹ anu ndi e ri anu lẹ ihien ndi a rini lẹ nnunu e fee elu ime ẹ. <sup>7</sup> M nọ nū olu si m, ‘Pita, lihi, gbu n’i ri.’ <sup>8</sup> Kanị, m nọ si, ‘Mba Di-nwónni-ẹnyi, makēni ihien runi mọbụ ihien ẹnyi a sọ a bantu ni m onu.’ <sup>9</sup> Kanị olu hū a gha enu-igwee kuzi oku, za, si, ‘Thien Osolobue mēguu



n'o ri ochan, akpokwol'a ihien w'a so.' <sup>10</sup> Ihienni e mepu mgbe eto, we no dori ihien hu ile shi elu-igwee.

<sup>11</sup> Ozigbo hu hura, ikennyet eto we gha Sizaria zi ozi bia ni m no ru ulo ebe enyi ri. <sup>12</sup> Ya Mmon-nsọ no si m sonme we, m'e tule. Ikennyet isinni wu umune enyi ime Kraisti no sonmezi m, enyi no banye iwe okennyet hu. <sup>13</sup> O no gwa enyi k'o don hun mmon-ozu ohi puha, turu ime ulo a, si a, 'Zijen ihian Jopa d'e wehe Saimonu hun w'a kpo Pita. <sup>14</sup> O k'e zi i ozi 'yu le ikpun-ulo i ile k'e gi nwon nzuopuha.' <sup>15</sup> Ogen m gi kume, Mmon-nsọ no biakwasị we k'o don biakwasị enyi isi-ibuzo. <sup>16</sup> Ya m no nyanhan oku Di-nwonni-enyi ku: k'o don si, 'Jonu gi mirin me mirin-Chuku, kanị Mmon-nsọ ke we k'e gi me onu mirin-Chuku.' <sup>17</sup> O me nwan ni Osolobue ye we udi oyiye ohi hu o ye enyi ogen enyi gi kweri ni Di-nwonni-enyi wu Jesu Kristi, onye wu mme hun m'e gi gbondon Osolobue!?"

<sup>18</sup> Ogen we gi nu ihienni, o nwezini ihien we ku. We no ja Osolobue mma, si, "Ya wu ni Osolobue e yeguzide ndi wulen ndi Ju oghere w'e gi gbehuto ime njo we, nwon ndun!"

### *Uka E Bidon ime Antioku*

<sup>19</sup> Ndi uka gbayiani ogen ukpokpo le ihien me Stivin gi me rukworị Finishia, Saiprosi le Antioku, ziko ozioma; kanị ezini we onye owule mmanị ndi Ju suo. <sup>20</sup> Kanị, o nwegho ikennyet wu ndi ali Saiprosi le Sarin' ri ime we hun ru Antioku, gwazikwo ndi wulen ndi Ju oku hu, zime we ozi Di-nwonni-enyi wu Jesu Kristi. <sup>21</sup> Eka Di-nwonni-enyi noyen we, igunrun ihian no kweri, roghari, sonme Di-nwonni-enyi.

<sup>22</sup> Ogen ndi uka ri Jerusalem gi nu a, we no zi Banabasi jen Antioku. <sup>23</sup> Ogen o gi ru e, hun efoma Osolobue k'o ri orun, o no ghogho; o no dun we odun we wusonme ndi Di-nwonni-enyi gi e don-nya le ndi gichanrin akpakali obi we e fe Di-nwonni-enyi. <sup>24</sup> Banabasi wu ezigbo ihian; Mmon-nsọ jun ime e, a ki a; o nwon okukwe oda-oda. Ogen hu, ndi bugbu enwen we oda no sonme Di-nwonni-enyi.

<sup>25</sup> Ya Banabasi no jenme Tasosi d'a cho Solu. <sup>26</sup> Ogen o gi hun a, o no wehe e Antioku. Uwe le ndi uka ahun hu e zugbama orogbo ahua; we hu a kuzi ndi bu oda. Ime Antioku ke we no kpoma ndi kwerini Kraisti "Kristiens'," ya wu, "Ndi Nke Kraisti."

<sup>27</sup> Ogen hu, o nwe ndi-amuma gha Jerusalem bia Antioku. <sup>28</sup> Ya ke onye ohi ime we hun w'a kpo Agabosi no lihi oto, bu amuma ghahani iken Mmon-nsọ, ni oken ugani k'a mugbari uwa ile. Ihienni o ku me ogen Klodiosi gi wu eze-kanị ri a ki Rom. <sup>29</sup> Ndi e son uzọ Jesu no kwerigbama ni onye-onye jenk'e wehe ke eka a han, ni we zijenni ndi kwerini hun bi ime Judia. <sup>30</sup> Ya we no nwan tu ihien ke we don ku; we no we ihien we tu ye Solu le Banabasi jenni ndi-isi uka ri Jerusalem.

## **Isi Nke Mmehuo**

### *Herodu E Kpokpo Jemisi Le Pita*

<sup>1</sup> Ogen hu, Herodu wu eze no nwunrun ndi hu ime ndi uka, ken'o me we eje-ihien.

<sup>2</sup> O giguu opia-agma gbu Jemisi nwene Jonu, <sup>3</sup> o no hun ni ihienni suo ndi Ju usuo, o no nwan nwunrun Pita. (Ihienni me ogen Mmemme Bredi nwonleni yisti o gi a fu.) <sup>4</sup> Ogen o gi nwunrunguu Pita, o no bu e che ulo-ngan, we e che eka itu-agma eno ndi-agma eno-enọ risonme. Herodu bu obi n'o k'e kin e ikpe id'nya ihian ile we meguu Mmemme-Nghafe hun ya le Mmemme Bredi nwonleni yisti o gi a fu wi. <sup>5</sup> Ya we no bu Pita to ulo-ngan; kanị ndi-uka no wepuha obi we memen'e ekpere, a kpoku Osolobue banyen'e.

*Mmon-ozu E Wepuha Pita Ime Ulo-ngan*

<sup>6</sup> W'a kpọ a eki kẹ wẹ k'e wepuha Pita, o ru ime uhinhin, Pita rị uran egbata ndi-agma ebuo. Wẹ gi ẹgan ebuo kpoma a; o nwezi ndi-agma rị ezi ehụ onumuzo unọ-ngan ahun e che nche.

<sup>7</sup> Idenmizi, mmōn-ozu Di-nwōnni-enyi nọ fopuha ebēhū; ukpẹ nọ nwun ime mmughe hū wẹ kpokin ẹ ye ime ulo-ngan. Mmōn-ozu hū nọ kpa Pita ẹka ẹkunkun, kpọtien ẹ, si, “Lihi otọ ozigbo!” Ya ẹgan ndi hū nọ gha a olu-ẹka danfu.

<sup>8</sup> Mmōn-ozu hū nọ si Pita, “Kẹnmẹ akpukpo-ukun i, y'e yiri akp'uku i.” Pita nọ mē ihien o ku. O nọzi si Pita, “Yiri ẹkwa y'e yiye ẹ elu ẹ, y'e sọnmẹ m.” <sup>9</sup> Pita nọ sọn ẹ gha ime ulo-ngan pụ. Pita amarin nị ihien wẹ rị e gi mmōn-ozu ahun e mē wu ẹnya-uke, o ro n'ọ rị a hun ohun. <sup>10</sup> A ghafeguu wẹ itu ibuzo lẹ nke ebuo rị e che nche, wẹ nọ fūha onu-mgbon igwe hun wẹ gha a pūha ime ngan hū, banye ime obodo. Ya kẹ onu-mgbon hū nọ gi ẹka a gunpuni wẹ, wẹ nọ pụ, pūha ogele ohu. E jenzukazi wẹ, idenmizi mmōn-ozu hū nọ na Pita to.

<sup>11</sup> Ya ẹnya nọ fon Pita, o nọ si, “O weguo m nwan ẹnya nị Di-nwōnni-enyi zi mmōn-ozu ẹ d'a zuopuha m ẹka Herodu lẹ ihien ile ndi Ju te rị a tu ẹnya a.”

<sup>12</sup> Hun o gihu ghota ihien men, o nọ si iwe Meri, nne Jonu, ebe ndi bu oda gbakikome e mē ekpere. Efan Jonu wuzi Maki. <sup>13</sup> Ogen o gi du ẹka onu-mgbon rị ezi, odibo ohu wu okpoho hun w'a kpọ Roda nọ pūha d'a za. <sup>14</sup> Ogen o gi ghota nị olu Pita ro, oken ighoghọ nọ jun ẹ obi, nke wuni hun o k'e gi gunpu onu-mgbon hū, o ghabanzi ime ulo d'a gwa wẹ nị Pita turu onu-mgbon. <sup>15</sup> Wẹ nọ si a, “Era rị a pū i!” Kanị o hukwo e ku ẹ nị ezioku ro. Wẹ nọ si, “Mmōn-ozu ẹ ro.” <sup>16</sup> Kanị Pita hukwo a du ẹka. Ogen wẹ gi nwan gunpu onu-mgbon, a hun w'a, o nọ tu wẹ ẹnya. <sup>17</sup> O nọ gi ẹka si wẹ gba nkintin, o nọ kowa nị wẹ kẹ Di-nwōnni-enyi don wepuha a ime ulo-ngan. O nọzi si, “Gwa nị Jemisi lẹ ndi uka hoduni ihienni.” Ya kẹ o nọ pụ, si uzọ ozọ.

<sup>18</sup> Ogen eki gi fon, oken isusu nọ rị ime igunrun ndi-agma te rị e che Pita nche make ihien men, wẹ gileni marin k'o jen.

<sup>19</sup> Ogen Herodu gi choguu a, o hunn'a; o nọ jukemē ndi nche hū onu—o nọ si wẹ gbu wẹ. Ya o nọ gha Judia pụ, si Sizarja d'a nodi.

*Onwun Herodu*

<sup>20</sup> Ogen hū, Herodu rị e bu ni ndi Taya lẹ Sidonu olulu. Ya wẹ nọ zugbama d'a hun a. E buguu wẹ uzọ jen d'a hun Blastosi hun e lefu ogwa Herodu ẹnya, keni o kweri yen wẹ ẹka. Ya wẹ nọ nwan jen d'e kunrun Herodu d'a rịo a nị ya lẹ wẹ don—makeni ani Herodu rị a kị kẹ alị wẹ gha e nwehen ihien-oriri.

<sup>21</sup> Uhuohin wẹ kaye e ru, Herodu nọ yiri ewuru-nze ẹ, nodi alị ukpo ẹ, gwama ndi hū oku. <sup>22</sup> Ndi ahun hū e yi oro, a si, “Oluni wu olu mmōn, ẹlẹ olu ihian-mmaka!” <sup>23</sup> Ozigbo, mmōn-ozu Osolobue nọ titu Herodu, makeni o narin ojijamma hū hun nke o gi we ẹ ye Osolobue. Ohori nọ bu ẹ rị, o nọ nwunhun.

<sup>24</sup> Kanị oku Osolobue hū a gha ihun, ndi bu-oda hū e kweri.

*Banabasi Lẹ Solu E Kinhēn Antioku*

<sup>25</sup> Ogen Banabasi lẹ Solu gi runggu ihien ahun wẹ bia Jerusalem d'a run, wẹ nọ gha Jerusalem kinhēn Antioku. Ogen hū wẹ gi kinko, wẹ nọ weri Jonu hun w'a kpọzi Maki.

## Isi Nke Mmeto

*Ndi-uka E Zifu Banabasi Lẹ Solu D'e Zi Ozioma*

<sup>1</sup> O nwe ndi-amuma lẹ ndi-nkuzi rị uka rị Antioku. Ndin wu: Banabasi, Simionu (w'a kpọ Onye-ogi), Lushiosi (onye alị Sa'in'), Maneni (hun ya lẹ

Herodu hun ri a kini wu owo gha ali lala) lezi Solu. <sup>2</sup> Ogen we gi ri e fe Di-nwonni-enyi, e bu onu, Mmon-nsọ nọ si, “Wefuha ni ni m Banabasi le Solu, ni we hun uto d'a run orun m kpọ we d'a run.” <sup>3</sup> Ogen we gi buguọ onu, meguu ekpere, we nọ bu ẹka kwasị Banabasi le Polu, zipu we.

### *Banabasi Le Polu E Zi Ozi Ime Ali Saiprosi*

<sup>4</sup> Mmon-nsọ e zipuguu Banabasi le Solu, ya we nọ si Selusia, gi ugbo-mirin gha ebefu si ani Saiprosi hun mirin nohonme. <sup>5</sup> Ogen we gi ru Salamisi hun ri ime Saiprosi, we nọ ku oku Osolobue ime ulo-ofufe ndi Ju risonme ebefu. We le Jonu wizikwo, keni o hun uto e yeni we ẹka.

<sup>6</sup> Ogen we gi ghagbariguu ali hu mirin nohonme d'e rukwori Pafosi, we nọ kunrun onye ohu gi eje-iken a run. Onye Ju k'o wu, onye amuma-ntu; efan a wu Ba-Jizosi. <sup>7</sup> ‘Ya le Govano ri a kini wu Sejos' Polosi ri. Sejos' Polosini wu onye nwe uche, o nọ zi we kpọ Banabasi le Solu, makeni o cho n'o nọ oku Osolobue. <sup>8</sup> Kani onye hu e gi eje-iken a run wu Ba-Jizosi hun w'a kpozikwo Elimasi (makeni efan a wuzikwo Elimasi) hu a papu oku we, a lilima n'o me Govano hu wefu obi e, amangbe o kwereini Jizosi. <sup>9</sup> Kani Solu hun w'a kpozikwo Polu hun Mmon-nsọ jun ime e, a ki a, nọ bu enya zime onye hu gi eje-iken a run, <sup>10</sup> si a, “Nwa Ekwensu! Ehenren ihien ile Chuku cho k'i wu! Ero le eje-ihien ile ri ichen-ichen jun ime i! Y'a rukpobehiko ezioku Di-nwonni-enyi, e me e n'o ri ke ntu? <sup>11</sup> Gon nwan ntin: ẹka Di-nwonni-enyi jenko d'e bitu i kiken—enya k'e kpu i ishi, y'e leghakosi uto ekere ogen!”

Ozigbo ahun, ebe ile nọ me Elimas' igirigi-igirigi, gba a ishi enya. O nọ bisonmeme ẹka, jenhunmeme, a cho onye jenko d'e kwondon e ẹka, e du e. <sup>12</sup> Ogen Govano hu gi hun ihien meni, o nọ kwere ni Di-nwonni-enyi; nkuzi banyeni Di-nwonni-enyi tu a enya oda-oda.

### *E Zi We Ozi-oma Ime Antioku Ri Pisidia*

<sup>13</sup> Polu le ndi ya le we wi nọ gi ugbo-mirin gha Pafosi jenme Pega hun ri Pamfilia. Ebefu ke Jonu hun w'a kpọ Maki nọ la we to, lakin Jerusalem.

<sup>14</sup> We nọ jenshi ihun, gha Pega si Antioku hun ri Pisidia. O ru Uhuohin Izu-iken, we nọ banye ime ulo-ofufe ndi Ju, ya we nọ nodi ali. <sup>15</sup> Ogen we gi gunguu Iwu Mozizi le ihien ndi-amuma de, ndi-isi uno-ofufe hu nọ zi ozi jenni we, si, “Umune, omeni unu nwe oku unu k'e gi gba ndini ri ebeni ume, ku ni nwan.”

<sup>16</sup> Ya Polu nọ lihi oto, gi ẹka gwa we gba nkintin, o nọ kume, si, “Unu ndi Izrelu le ndi ozo a tu egun Osolobue, gon ni ntin! <sup>17</sup> Chuku ndi Izrelu hori ndi nedi enyi kani, meme we ndi uku ogen hu we gi bi ani Ijptu, ya o nozi gi iken hi-ogbe gha ali Ijptu wepuha we. <sup>18</sup> O nọ dinchanrin ihien ile we ri e me ime atu orogbo ahua ogunnai. <sup>19</sup> Ogen o gi tikpogu ali esa ri Kenani, o nọ we ali we ye ndi Izrelu n'o henrin nke we. <sup>20</sup> We nọ bi ebefu orogbo ahua iri-kwasị-ogunnai kwasị nnu. Omeuu, o nọ yesonme we ndi ahun hanni we enen d'e ru ogen onye-amuma wu Samuelu. <sup>21</sup> Ogen we gi si ni we cho eze, Chuku nọ ye we Solu nwa Kishi, onye ebon Benjamini. Solu nọ ki we orogbo ahua ogunnai. <sup>22</sup> Ogen Chuku gi napuguu Solu eze, Chuku nọ tume eze we wu Defidi. Ihienni ke Chuku ku banyeni Defidi, ‘A hinguo m'a ni Defidi nwa Jese wu udi ihian hun a suo ni m, onye hun k'e me ihien ile m cho.’ <sup>23</sup> Osolobue a ghaguo ebon okennyeni wu Defidi wepuha ni ndi Izrelu Onye-nzuopuha wu Jizosi nọke k'o don kwe nkwa.

<sup>24</sup> Ni Jesu d'a puha d'e bidon orun a, Jonu e ziguole ndi Izrelu ile ozi we gi me mirin-Chuku we gi ghosi ni e roghariguu we. <sup>25</sup> Ogen orun Jonu gi guma, Jonu nọ si, ‘Onye ke unu ro ni ‘ya ke m wu? Ele m Kraisti. Mba. Kani, o nwe onye ohu lalani m memeguu, erudeni m hun a topu eriri akp'uku ri a uku.’

<sup>26</sup> Umune m, umu Ebrahim le ndi ozo hun a tu egun Osolobue, e zihogu ni we enyi ozioma nzuofuhani. <sup>27</sup> Kani, makeni ndi bi ime Jerusalem le ndi-ndu we amarin ni ya ro, makeni aghohazikwoni we oku ndi-amuma hun w'a gun Uhuohin Izu-iken ile, we no gbu e, gi e mezu oku ndi hu—bu a marin we. <sup>28</sup> O suo n'a ni a hunni we ihien owule we gi ma a ikpe onwun, a si we Paileti 'ya gbu e. <sup>29</sup> Ogen we gi mezuguu ihien ile we de banyen'e ime Ekukwo-nsa, we no gha osisi ahun (ya wu elu obe) wetu e, bu e che ime ili. <sup>30</sup> Kani Osolobue no gha onwun weli e. <sup>31</sup> Orugbo akp'ohin ole-le-ole, o hu e we enwen e a ghosi ndi son e gha Galili bia Jerusalem. Ndin wu nwan ndi osheri e ebe ndi nke enyi ndi Izrelu ri.

<sup>32</sup> Enyi wehe ni onu ozioma, hun wu ni: nkwa hu Osolobue kwe ndi nedi enyi kani, <sup>33</sup> a wuruguu nwan ihien o mezuni enyi wu umu we ghahani iweli Jesu—noke ke we donzikwo de e ime Ebu-oma nke ebuo, si, 'I wu Nwa m;

a ghosiguu m tanni n'i wu nwa m.'

<sup>34</sup> O me nke oweli o weli Kraisti ime onwun, nke wu ni o nwonni k'o k'a don rehi, Osolobue ku oku e ime Ekukwo-nsa, si,

'M k'e meni i ihien ndi hu ri nso  
hun m kwe Defidi nkwa a.'

<sup>35</sup> Ya hai o gi kuzi uzo ozo ime ebu-oma, si,  
'Y'a niko Onye-nsa i rehi.'

<sup>36</sup> O me nke Defidi, ogen o gi meguu uche Osolobue ogen nke e, o nwunhun, e li w'e ebe we liye ndi nedi e kani, o no rehi. <sup>37</sup> Kani, onye hu Osolobue weli ehini.

<sup>38</sup> Umune m, marin ni nwan ni we gi efan Jizosini e zi unu ozi mgbaghari njo; <sup>39</sup> ni onye owule kwerinin'e k'a wanahin ikpe-omuma ya le ihien ile onye ahun me wi, bu Iwu Mozizi asako aka me onu wanahin.

<sup>40</sup> Kpachanpu ni nwan enya amamgbe ihien ndi-amuma ku gha e me unu. Ndi amuma si,

<sup>41</sup> 'Lee n'e, unu ndi emu!  
Y'a tugbu onu enya  
keni unu la ntikpo—

makeni m ri e me ihien  
ogen nke unu,  
ihien unu jenkoleni d'e kweri,  
osuo n'a ni ihian gwa onu ya.' ”

<sup>42</sup> Ogen Polu le Banabasi gi puko, ndi hu no rio we ni we gwazi we ihien ndini Uhuohin Izu-iken lalani. <sup>43</sup> Ogen we gi gbashiagu, ndi Ju bu oda le ndi wulen ndi Ju hun e fe ofufe ndi Ju no sonme Polu le Banabasi. Polu le Banabasi no gba we ume, si we turukememe ime efoma Osolobue meni enyi.

<sup>44</sup> Uhuohin Izu-iken sonn'e, ebeku ile no jun, makeni ndi obodo hu ile e te d'e zuchanrin keni we nu oku Osolobue. <sup>45</sup> Kani, ogen ndi Ju gi hun igunrun hu, enya no fuma we. We no papuma oku Polu, kume eje-oku. <sup>46</sup> Kani Polu le Banabasi no ku e, kushi e iken, si, “O te ri mkpa ni we bu'zo gwagu unu wu ndi Ju oku Osolobue. Kani, ebe o me ni unu a jugu a, ma enwen onu ikpe ni unu efuruni ndi e nwe ndun itebite, lee n'e, enyi k'e weri e nwan jenni ndi wulen ndi Ju. <sup>47</sup> Makeni ya ke Di-nwonni-enyi si enyi me. O si enyi,

'E tumeuguu m unu  
ni onu wuru ukpe  
ebe ndi ali ozo wulen ndi Ju ri,  
keni unu wehe nzuopuha ebe ile ri elu uwa.' ”



<sup>48</sup> Ogen ndi wuleni ndi Ju gi nu ihienni, efu no suo we usuo, we no ja oku Di-nwonna-enyi mma. Ndi ile hun we hotu, ni uwe k'e nwe ndun-itebite no kwere. <sup>49</sup> Eriira ke oku Di-nwonna-enyi don ghagbarichanrin egbere hu ile. <sup>50</sup> Ndi-Ju no kpasu ikpoho we marin amarin ime obodo hu hun e son ndi-Ju e fe Osolobue bu ele we ndi-Ju le ikennyu we marin a-marin ime obodo hu, we ile no kpopome Polu le Banabasi, chupu we egbere we. <sup>51</sup> Ya we no tichanfu ejan ri we uku to ni we, gi gwa we ni emeni we ohunma; ya we no gha ani hu pu, shi Ikoniom'. <sup>52</sup> Ighoghohu le Mmon-nsu e jun ime ndi hun e son Jesu hun ri Antioku Pisidia.

## Isi Nke Mmeto

### *Polu Le Banabasi E Zi Ozioma Ime Ikoniom*

<sup>1</sup> Ihien ohu hu me ime Antioku ri Pisidia mezikwo ime Ikoniom. Ebehu, Polu le Banabasi banye ime ulo-ofufe ndi Ju, ku oku, nke wu ni ndi bu oda no kwereini Jesu—ke ndi Ju ke ndi wuleni ndi Ju. <sup>2</sup> Kani, omeguzi, ndi Ju kwereini no kpasu ndi wuleni ndi Ju, wiwi we obi, we no bu lumanu ndi kwereini.

<sup>3</sup> We nobie ebehu, e zi ni Di-nwonna-enyi ozi—e zi e, e zishi e iken. Di-nwonna-enyi no gi we runsomme ihien-ahima le orun-atumenya hun o gi ghosi ni ozi we ri e zi banyeni efoma o me wu ezioku. <sup>4</sup> Kani ndi obodo hu kebe ekebe: ndi hu a noyeni ndi Ju, ndi hu a noyeni ndi-ozi hu pu-ichen wu Banabasi le Polu. <sup>5</sup> Ogen ndi hu ime ndi Ju le ndi wuleni ndi Ju le ndi-ndu we gi cho ni we meshi ndi-ozi hu pu-ichen iken, gi omuma magbu we, <sup>6</sup> ndi-ozi hu pu-ichen wu Banabasi le Polu no nu a; ya we no gbasi Likonia. We no jensonme obodo ndi ri ebehu—ke Listra ke Debe ke ali ndi nohunme ni we, <sup>7</sup> e zisonme ozioma.

### *Polu Le Banabasi E Zi Ozioma Ime Listra le Debe*

<sup>8</sup> Ime Listra, o nwe okennyu ohu hun nodi ani; o jentuni ijen makeni o wu nguro kete w'a mul'a. <sup>9</sup> Okennyu ahun hu e gon ntin ebe Polu ri e ku oku. Polu no bu enya tuma a, hun a ni o nwongho okukwe hun o k'e gi dinhin. <sup>10</sup> Polu no yi, "Gi uku i ebuo wuzo oto!" Okennyu hu no tusi elu, jenne ijen. <sup>11</sup> Ogen ndi hu jun ebehu gi hun ihien Polu me, we no gi asusu Likonia yi oro, si, "Ndi mmon e giote udi ihian hidan d'e kunrun enyi-ool!" <sup>12</sup> We no kpo Banabasi Zeusu, kpo Polu Hemisi—makeni 'ya wu onye e kuni. <sup>13</sup> Ulo-mmom we no e fe mmom ahun w'a kpo Zeusu rihu mkpenren obodo hu. Ohen-mmom Zeusu no wehe oken-efin bu oda le obobo onu-mgbon obodo hu, makeni iya le igunrun hu cho ni we chuyeni ndi-ozi hu pu-ichen ejan. <sup>14</sup> Kani ogen ndi-ozi hu pu-ichen wu Banabasi le Polu gi nu ihienni, we no doka ewuru we, yisonme oro, gaban ime igunrun hu, <sup>15</sup> si, "Ikennyu, ki unu ri e meni ihienni? Enyi wuhu ihian mmaka noke unu. Enyi weheni onu ozioma, keni unu hun uzo gbehuto, la ihien ndini nwonleni-isi to puha d'e kunrun Osolobue ri ndun, hun ke elu-igwee le uwa le ohimin le ihien ile ri ime we. <sup>16</sup> Ogen mbu, o hapuguo ndi ali ile ri ichen-ichen ni we bi k'o suo we. <sup>17</sup> Kani, o gibehini ihien-oma o ri e me a shia ni enwen e eri. O hu a gha enu-igwee e mesonme mirin e zueni unu, e yesonme unu mkpuru a ghori ogen we, e yesonme unu ihien-oriri hun unu gi e rijun efu, e me ighoghohu e jun onu obi." <sup>18</sup> Ke okuni ile Polu le Banabasi kude, o fukwo we orun ni we d'a s'eka gbondon we achuyele ni we ejan.

### *E Kinhew We Antioku Ri Siria*

<sup>19</sup> Kani ndi hu ime ndi Ju no gha Antioku le Ikoniom bia Listra. We no dori igunrun hu ye azuun nke we. Ya we no ma Polu omuma, dokpunfu a ime obodo hu, e ro n'o nwunhuguo. <sup>20</sup> Kani, ogen ndi kwereini gi fihunme e, o no lihi oto, banye ime obodo hu. Eki e fon, ya le Banabasi no si Debe.



### *E Kin We Azuun Si Antiokku Ri Siria*

<sup>21</sup> Ogen we gi ziguu ozioma ime Dēbe, kpohagun Jesu ndi bu oda, we no kin-azuun, si obodo Listra, gha ebēhū si Ikoniom, gha Ikoniom si Antiokku ri Pisidia: <sup>22</sup> meko ihien ndi ri e son Uzō-Jesu ime obodo ndi hū gi zekenme; a gba we umē, a si we wuzo ime okukwe. A si we, “Enyi k'a tariri afunfun bu oda emeni enyi jenkō d'a banye Ali-eze Osolobue.” <sup>23</sup> Ogen we gi ghagbariguu uka ndi ri ebēhū, tumesonmeguni we ndi-isi, we no gi ekpere le ibu-onu ha we ye eka Di-nwonnienyi hun we kwerini. <sup>24</sup> Ya we no ghasi Pisidia pu Pamfilia. <sup>25</sup> Ogen we gi ziguu ozioma ime Pega, we no jenne Atalia. <sup>26</sup> Ya we no gi ugbo-mirin gha Atalia kin-azuun si Antiokku ebe we no bu we che eka Osolobue ni we d'a runma orunni we runguu nwan. <sup>27</sup> Ogen we gi ru Antiokku, we no kpogbama ndi uka, gwa we ihien ile Osolobue gi we run le k'o don kpogu ni ndi ali ndi ozo uzō okukwe. <sup>28</sup> We no son ndi kwerini ri ebēhū nōdi ekere.

## **Isi Nke Mmisen**

### *Ndi-isi Uka Ri Ali Ichēn-ichēn E Zu Ime Jerusalem*

<sup>1</sup> Ogen ahun, o nwe ndi gha Judia bia Antiokku, a kuzi ndi uka, a si, “Mani onu kwa ugun gi mezu odinali Mozizi tume, unu a sako eka nwon nzuopuha.” <sup>2</sup> Ogen Polu le Banabasi gi duguu we kpe oda-oda, songuu we do oku hu ohunma-ohunma, ya ndi uka no han Polu le Banabasi le ndi ozo ime ndi kwerini jen Jerusalem d'e kunrun ndi-ozī ahun pu-ichēn le ndi-isi keni we ku okuni. <sup>3</sup> Ya ndi uka no zifu we. Ogen we gi jenkō, we no banyesonme ali Finishia le ali Sameria, gwasonme we ke ndi ani ndi ozo ri ichēn-ichēn wuleni ndi Ju don ri e roghari, e sonme Jesu; ozini no me ndi kwerini ghoghō oda-oda. <sup>4</sup> Ogen we gi ru Jerusalem, ndi-uka le ndi-ozī ahun pu-ichēn le ndi-isi no nabanhan we, ya we no gwa we ihien ile Osolobue gi we run. <sup>5</sup> Kani ndi hu ime ndi kwerini hun ri itu ndi Farisi no lihi oto, si, “We ka gwariri ndi ali ozo wuleni ndi Ju ni we k'a kwari ugun, tizikwoni we iwu we donme Iwu Mozizi.” <sup>6</sup> Ya ndi-ozī ahun pu-ichēn le ndi-isi no zugbama ni we leban okuni enya. <sup>7</sup> Ogen we gi dōbe okuni, Pita no lihi oto, si we, “Umunē m, unu a maringho ke Osolobue don hōpuha m ime unu mbu-mbu, gi m me ndi ali ozo nu ozioma, kweri. <sup>8</sup> Osolobue hun marin obi ihian ile no shia ni we eri ghahani iye we Mmon-nso k'o don ye enyi. <sup>9</sup> O nwōnni ihien o si n'o ri ichēn egbata enyi le we, makeni o chanchanpuzikwo obi we makeni we kweri ekweri. <sup>10</sup> Ki hañ nwan unu gi a nwan Osolobue ghahani ibu oken ibu e che ndi kwerini olu; ibu hun o meni ke enyi ke ndi nedi enyi kani asani eka bu?” <sup>11</sup> Pita no siji, “Mba! Enyi kweri ni ke enyi don nwe nzuofuha ghahani efoma Onye-nweni-enyi wu Jesu ke we donzikwo nwe.”

<sup>12</sup> Ndi hu ile zu ebēhū no gba nkintin, e gon ntin ke Polu le Banabasi ri a gwa(zikwo) we ihien-ahima le orun-atumenya Osolobue gi we runsōnme ime igunrun ndi ani ndi ozo wuleni ndi Ju.

<sup>13</sup> Ogen we gi kuguu, Jemisi no si, “Umunē m, gon ni m ntin. <sup>14</sup> Simionu\* e kuguō ke Osolobue don meni ndi ali ozo efoma, keni o hun uzō gha ime we wepuha ndi k'a wu nke e. <sup>15</sup> Ihienni le ihien ndi-amuma ku ime Ekukwo-nso dangbama. Makeni, ime Ekukwo-nso, ndi-amuma de, si,

<sup>16</sup> Ihienni meguu,  
m k'e kinhen;  
m k'a tundonzi ulot† Defidi,  
hun dann;

\* **Isi Nke Mmisen:14** Erija ke ndi Ju don a kpo Saimonu. † **Isi Nke Mmisen:16** Emosi 9.11 Ali-eze

m k' a tundonzi ihien wiwini;  
 m k'e me e rizi k'o ri mbu,  
<sup>17</sup>keni ndi ali ndi ozo ile hoduni  
 hun uzo bia d'e kunrun Di-nwonni-enyi—  
 ke ndi ali ndi ozo ile ahun  
 hun m k'a kpọ d'a za efan m.

Di-nwonni-enyi hun me we marin ihien ndini <sup>18</sup>ketekete ri e ku e.'

<sup>19</sup>Ya wu, ihien m ri e ku wu ni enyi esongbukọ ndi ani ozo ahun wulen ndi-Ju hun ri e roghari d'e kunrun Osolobue. <sup>20</sup>Kama, enyi k'e dejen ni we ekukwo, si we hu erile ihien owule we gi rua mmọn, makeni o ru a ru; w'a gherere; w'e rile anu owule we rukwon olu; w'e rile edeke. <sup>21</sup>Makeni, kete elee-mgbe, ndi a kuzi Iwu Mozizi akoni ime obodo owule—gha agbo d'e ru agbo; we huzikwo a gun ni ihian ile ya ime ulo-ofufe ndi Ju ri obodo ri ichen-ichen Uhuohin Izu-iken owule."

### *Ekukwo-ozu We Dejenni Ndi Wulen Ndi Ju Ri E Son Jesu*

<sup>22</sup>Ya ndi-ozu ahun pu-ichen le ndi-isi le ndi uka ile ri ime Jerusalem no kwerigbama ni we hanpuha ihian ime we, ni we son Polu le Banabasi jen Antioku. Madu ebuoni ke we hanpuha: Judasi hun w'a kpọ Basabasi le Sailasi—we ebuo wusonme ndi-isi ndi-isi ime ndi kwerini. <sup>23</sup>We no we ekukwo-ozu ye we. Ihien we de ime e wu:

"Enyi ile wu umune unu gba de ehuhuo-ozini, ke ndi-ozu ahun pu-ichen ke ndi-isi; enyi ri e dejenni umune enyi ndi wulen ndi Ju, hun risonme Antioku le Siria le Silisia. Enyi e kele unu!

<sup>24</sup>Ebe o me ni enyi a nuguo n'o nweguo ndi gha ebe enyi ri bia d'e kunrun unu, kusunme oku ri e ye unu mmakp'ehu, e me obi erule onu ali, bu enyi ezini we, <sup>25</sup>enyi e kwerigbamaguo nwan hanpuha ndi k'a nokin enya enyi, ni we sonhen ezi umune enyi wu Banabasi le Polu— <sup>26</sup>ndi hun bu ndun we che ob'eka make ufiri Di-nwonni-enyi wu Jesu Kristi.

<sup>27</sup>Ya ke enyi zini nwan Judasi le Sailasi, keni we gizi onu we gwa unu ihien ndi hu enyi de. <sup>28</sup>Makeni o hugho Mmon-nsọ le enyi le enwen enyi mma ni enyi ebuyeko onu ibu ozo—wezuka ihien ndini ri mkpa: <sup>29</sup>erile ni ihien-oriri we gi rua mmọn le edeke le anu we rukwon olu; agherele ni. Unu na ihien ndini we to, o k'a rinu unu mma. Nodi ni ohunma."

<sup>30</sup>Ya we no zipu we; we no si Antioku. Ogen we gi kpogbamaguu ndi uka hu ile, we no we ekukwo-ozu hu ye we. <sup>31</sup>Ogen we gi gungu a, we no ghoghọ makeni ozi rin'a gba we ume. <sup>32</sup>Judasi le Sailasi, hun wuzikwo ndi-amuma, no gizi oku bu oda gba ndi kwerini ume, me we zekenme. <sup>33</sup>Ogen we gi nobe ebegu, ndi kwerini no gi udon zi we lani ndi zihę ni we. <sup>34</sup>[Kani Sailasi no si n'o k'a nodi ebegu.] <sup>35</sup>Polu le Banabasi esonni ndi ahun lama, kama, we no nodi ime Antioku. We le ndi ozo bu oda no nodi ebegu a kuzi, e zi ozi Di-nwonni-enyi.

### *Polu le Banabasi E Kebe*

<sup>36</sup>A nobe we, Polu no si Banabasi, "Bia ni enyi kin-azuun d'a hun umune enyi ime Kraisti ndi risonme obodo ile enyi no zi ozi Di-nwonni-enyi, ni enyi hun ke we ri." <sup>37</sup>Banabasi te cho ni we weri Jonu hun w'a kpọ Maki. <sup>38</sup>Kani Polu achoni ni we weri onye na we to ime Pamfilia, hun sonleni we run orun we jen d'a run. <sup>39</sup>We no donkenme okuni, nke wu ni onye owule no jenme nke e. Banabasi no weri Maki, we no chorı ugbo-mirin, buli, shi Saiprosı. <sup>40</sup>Kani Polu no weri Sailasi. Ndi uka no ha a ye eka Di-nwonni-enyi ke n'o yen'e eka. <sup>41</sup>O no jensonme ime Siria le Silisia, meko ndi uka risonme ebegu zekenme.

## Isi Nke Mmisin

### *Timoti E Sọnme Pọlụ lẹ Sailasi*

<sup>1</sup> Pọlụ e rugu Dẹbe, ọ nọ si Listra. Ime Listra, o nwę onye ohu kwerini w'a kpọ Timoti; nne ẹ wu onye Ju kweri ni Jesu; kanị nedi ẹ wu onye Griki. <sup>2</sup> Ndi kwerini ri Listra lẹ Ikoniom e ku oku Timotini ohunma. <sup>3</sup> Pọlụ cho ni Timoti sọnme ẹ; ya ọ nọ gi ifiri ndi Ju ri Listra lẹ Ikoniom ebẹhu weri ẹ d'a kwa a ugun —make ni wẹ ile amariguo ni nedi ẹ wu onye Griki, ẹlẹ onye Ju.

<sup>4</sup> Wẹ nọ nwan ghasonme obodo-obodo, gwako ndi uka iwu ndi hu ndi-ozu ahun pu-ichen lẹ ndi-isi ri Jerusalem ye, a si wẹ hunkwọ a ni wẹ e donmēchanrin wẹ ile. <sup>5</sup> Ya uka ndi hu nọ zekemme ime okukwe, e buwaye oda uhuhin-uhuhin.

### *Ohun Pọlụ Hun Ime Trasi*

<sup>6</sup> Wẹ nọ fetu Azuun Frigia lẹ Galeshia, ebe o me ni Mmon-nsọ a siguo wẹ ekukwọlẹ oku-Chuku ime Azuun Eshia. <sup>7</sup> Ogẹn wẹ gi ru ebe wẹ gha a banye Mishia, wẹ nọ memẹ ni wẹ banye ime Azuun Bitinia, kanị Mmon nke Jizos' anini wẹ. <sup>8</sup> Ya wẹ nọ ghafe Mishia jenme Trasi.

<sup>9</sup> Ime uhinhin ahun, Pọlụ nọ hun ohun: hun kẹ okennyẹ ohu, onye Masedonia turuhu, a riọ a, si, “Bia Masedonia d'e yeni enyi ẹka ndo-o!” <sup>10</sup> Ogẹn o gi hungu ohun hu, enyi nọ kwademe ozigbo-ozigbo ni enyi fetu Ohimin banye Masedonia, make ni enyi gi ẹ don ni Osolobue si enyi d'e zi ndi ri ebẹhu ozioma.

### *Lidia E Roghari, Sọnme Jesu*

<sup>11</sup> Ya enyi nọ banye uhbo-mirin ghaferi Trasi, shi Samotresi; eki e fon, enyi nọ ru Njapolisi. <sup>12</sup> Enyi nọ gha ebẹhu si Filipi, obodo ri mkpa ime Azuun Masedonia. Ndi Rom keti-keti uwe bi obodo Filipi. Enyi nọ nobie ebẹhu.

<sup>13</sup> O ru Uhuhin Izu-iken, enyi nọ gha ime obodo pu, si mkpenren iyi, ebe enyi ro ni iya wu ebe w'a nọ e me ekpere, enyi nọ nodi ali gwama ikpoho ndi gbakikome ebẹhu oku. <sup>14</sup> Okpoho ohu w'a kpọ Lidia hun e sọn ndi Ju e fe Osolobue, hu e gon enyi ntin. Onye obodo Tiatira ro; o re ẹkwa ananran ni hun e nwun ufie-roni, ufie-roni. Di-nwonn-eyi nọ shiapu obi ẹ n'o gi ihien Pọlụ ri e ku don. <sup>15</sup> Ogẹn wẹ gi megwu 'ya lẹ ikpun-ulo a mirin-Chuku, ọ nọ riọ enyi, si, “Omēni unu e kwerigho ni m wu onye kweri ni Di-nwonn-eyi, bia ni iwe m d'a nodi nwan.” Nke ẹ nọ bun.

### *A Tu Wẹ Pọlụ Lẹ Sailasi Ye Ime Ulo-ngan*

<sup>16</sup> Uhuhin ohu, ebe enyi jenko ebe wẹ a nodi e me ekpere, enyi nọ hun nwa-agbo ohu wu igbon, hun eje-mmon o gi a hun uto ri ime ẹ. O gi ihien ni a kpahani ndi nwonn'e egbo oda-oda. <sup>17</sup> Nwa-agbooni hu e sonhunme Pọlụ lẹ enyi ndi uwe lẹ Pọlụ wi. O nobe, ọ dọbefu oro, si, “Ndi ni wu ndi-idibo Osolobue hun kachanrin! Wẹ ri a gwa onu kẹ unu k'a don nwon nzuofuha.” <sup>18</sup> O mepu ihien ni akp'ohin ole-le-ole, ọ nizini Pọlụ din; Pọlụ nọ gbehuto, si mmon hu, “M ri e gi efan Jizosi Kraisti a si i gha ime ẹ puha!” O nọ puha ozigbo.

<sup>19</sup> Kanị ogẹn ndi nwonn'e gi hun a ni ihien wẹ gi a kpa egbo a la, wẹ nọ kwondon Pọlụ lẹ Sailasi, dokpun wẹ si ime afia d'e kunrun ndi-isi okiki. <sup>20</sup> Ogẹn wẹ gi wegwu wẹ ru ẹka ndi-isi okiki, wẹ nọ si, “Ikennyẹ ndini ri e ye obodo enyi nsongbu; ndi Ju kẹ wẹ wu, <sup>21</sup> wẹ ri a kuzisonme odinali hun iwu enyi ndi Rom si enyi anabanhanle, enyi emele.” <sup>22</sup> Igurun hu nọ sọn wẹ buluman wẹ. Ndi-isi okiki nọ si wẹ gbupu wẹ ẹkwa, gbu wẹ mkpinsin. <sup>23</sup> Ogẹn wẹ gi gbugwu wẹ mkpinsin oda-oda, wẹ nọ tu wẹ ye ulo-ngan, si onye e du ndi-ngan chedon wẹ ohunma-ohunma. <sup>24</sup> O nọ me ihien ndi-isi si a me, bu wẹ che mmughe hun richanrin ime-ime unu-ngan. O nọ kpodon wẹ ukwu che aba.

<sup>25</sup> O ru ime abali, Polu le Sailasi hu e me ekpere, a bu ebu, a ja Osolobue mma; ndi-ngan hu e gon we ntin. <sup>26</sup> Idenmizi, oken ali-omahihie no bidon, mahihie oda-oda—nke wu ni iyetu ulo-ngan no mehunme; ozigbo ahun, uzọ ile no gunpu, egan we gi kpodon onye owule a ganpuchanrin. <sup>27</sup> Ogen onye hu e du ndi ngan gi ténhin, hun a ni uzọ ngan ri oghe, o no sepuha opia-agma a n'o gbu enwen e, makeni o ro ni ndi ngan a gbapuguo.

<sup>28</sup> Kanị Polu no yi oken-oro, si, “Egbukwole enwen i! Enyi ile hu ebeni!” <sup>29</sup> Ya okennyé hu no si we buhe ukpe; o zunbanhan, gbu ni Polu le Sailasi osekpú, ehú hu a ma a nni. <sup>30</sup> Ya o no wepuha we ezi, si, “Ndi nwónni m, k'i m'e me ni m nwón nzuofuha?” <sup>31</sup> We no si a, “Kweri ni Di-nwónni-ényi wu Jesu, i k'e nwón nzuofuha—ke 'yu ke ezi-le-ulo i!” <sup>32</sup> We no gwa 'ya le ndi ile ri iwe e oku nke Di-nwónni-ényi\*. <sup>33</sup> O no weri we ime abali hu d'a chanchan we ebe we rusonme ehú, we no me 'ya le ikpun-ulo a ile mirin-Chuku ozigbo-ozigbo. <sup>34</sup> Ebehú k'o no we we si ime ulo iwe e, bupuha ni we ihien-oriri; o hu a ghoghó n'o kweriguo ni Osolobue—'ya le ikpun-ulo a ile.

<sup>35</sup> Eki e fon, ndi-isi okiki no zi ndi ewuru-ogi d'a si onye hu e du ndi ngan, “Hapu ikennyé ndi hu ni we lama.” <sup>36</sup> Onye-ndu ndi-ngan hu no we ozi hu jenni Polu, si a, “Ndi-isi okiki zihé ozi, si we hatu onu ni onu lama. Puha ni nwan ni unu gi udon lama.” <sup>37</sup> Kanị Polu no si, “E gbuguo we enyi ili id'anya ihian ile bu e lebanni we oku enya; a tuguo we enyi umu-di-ali Rom† ye ulo-ngan; we cho nwan ni we gi nzuzue hatu enyi? Mba! We gi eka we bia d'e wepuha enyi.” <sup>38</sup> Ndi ewuru-ogi no bu okuni jenni ndi-isi okiki. Ogen ndi-isi okiki gi nu ni we wu umu-di-ali Rom, egun no tuma we. <sup>39</sup> Ya we no bia d'a ríọ we. We no wepuha we, si we gha obodo hu pu—a gwa we, a gwadonzi. <sup>40</sup> Ogen we gi ghaguo ulo-ngan fuha, we no si iwe Lidia. A hunguú we ndi kwerini, gbaguú we umé, we no gha ebehú pu.

## Isi Nke Mmessa

### *Nsongbu Hun Biani Polu We Ime Tesalonika*

<sup>1</sup> Ogen Polu le Sailasi gi ghaguú ime Amfipolisi le Apolonia, we no ru obodo Tesalonika. Ulo-ofufe ndi Ju ri ebehú. <sup>2</sup> Polu no jenme unu-ofufe hu k'o don e me ebe ile. O hu e jen e Uhuohin Izu-iken, Uhuohin Izu-iken. Erira k'o jen e mgbe eto. Hun ahun ile o ri e jen, o hu e gi usonron-usonron e gi ihien ri ime Ehuho-nso a gwa we oku, <sup>3</sup> a kowa ni we, a ghosi we ni Ehuho-nso ku e ni Kraisti, Onye hu Osolobue tume, k'a ta afunfun, n'o k'a ghazikwo onwun lihi. O hu a si we, “Jesuni m ri a gwa onu oku e wu Kraisti, Onye hu Osolobue tume.” <sup>4</sup> Ndi hu ime we no kweri, we no sonme Polu le Sailasi. Ndi Griki bu oda hun e fe ofufe ndi Ju le ikpoho ndi we marin amarín bu oda nozi kweri. <sup>5</sup> Kanị enya no fuma ndi Ju, we no chori ndi isi-mgbaka ri ime afia, we no yeni we eka kpokikome ndi bu oda, bu isusu che ime obodo hu. A zunban we ime ulo iwe Jasín' d'a cho Polu le Sailasi, keni we wepuha we weye ndi ali. <sup>6</sup> Kanị ahunni we we; we no dokpunrun Jasín' le ndi hu ime ndi kwerini jenni ndi-isi obodo hu, e yi oro, a si, “Ikennyé ndini ri e bu uwa isi a kpoma ali a biaziole ebeni, <sup>7</sup> Jasín' a na we ye ulo! We ile ri a dan iwu eze-kaní wu Siza, e ku n'o nwe eze ozọ riní w'a kpo Jesu.” <sup>8</sup> Ogen ndi obodo hu le ndi-isi we gi nu ihienni, obi eruzini we ali. <sup>9</sup> We no be Jasín' le ndi ozọ nhan; a naguú we we eka mbe, ya we no hatu we ni we lama.

\* **Isi Nke Mmisin:32** oku Osolobue † **Isi Nke Mmisin:37** Ogen hu, onye aní owule a s'eka a wuru nwa-di-ali Rom oméni ndi mu n'a wu umu-di-ali Rom móbú n'o fe aní-eze Rom ohunma móbú n'o gi egbo nnonrin e.



### *Ndị Beria Shiapu Efo Nụ Ozioma*

<sup>10</sup> Ozigbo ahun, ndi kwerini nọ gi ime uhinhin ahun zifu Polu le Sailasi si obodo Beria. E ru w'e, ya we nọ si ime ulo-ofufe ndi Ju. <sup>11</sup> Ndi Ju ri Beria ka obi we a shiapu kari ndi ri Tesalonika. Makei, we gichanrin obi we ile nabanhan oku hu, e leban enya Ehuho-nsọ uhuhin ile keni we marin ke ihien ndi hu Polu ku wu ezioku. <sup>12</sup> Ufiri e, ndi bu oda ime we nọ kwere—ke ikpoho bu oda we marin amarin wulen ndi Ju ke ikennyē bu oda wulen ndi Ju. <sup>13</sup> Kani, ogen ndi Ju ri Tesalonika gi marin ni Polu e kuole oku Chuku ime Beria, we nọ biazị ebēhu d'a kpasu ndi ri ebēhu. <sup>14</sup> Ya ndi kwerini ri ebēhu nọ zipu Polu si alị ri ehū Ohimin; kani Sailasi le Timoti nọ ndigwu Beria ebēhu. <sup>15</sup> Ndi hun dupu Polu nọ du e rukwori obodo Atensi; o nọ zi we gwa Timoti le Sailasi biakenrin d'e kunrun e, ya we nọ la a to.

### *Ozi Polu Zi Ndi Oka-ekukwo Ime Atensi*

<sup>16</sup> Ogen Polu gi ri e che Timoti le Sailasi ime Atensi, izize hu e ze e makei o hun ni alị hu ile wu mmōn-mmōn. <sup>17</sup> O nọ gi ifiri e, o nọ gwama ndi Ju le ndi wulen ndi Ju hun e fe ofufe ndi Ju oku Jesu ime ulo-ofufe ndi Ju, e sōn we a do a, a nōzikwo ime afia a gwa ndi owule ri ebēhu oku uhuhin ile.

<sup>18</sup> Ndi hu ime ndi hun a cho anị oku hun ri itu ndi Epikuria le itu ndi Stoiki nọ sōn e dōma. Ndi hu ime we si, “Kini ke onye ita-le-okuni ri e ku?” Ndi ozọ si, “O nọ ke si o ri e ghorō mmōn ohun.” (We ku erira makei o ri e zi ozioma banyeni Jesu, e ku oku igha onwun lihi.) <sup>19</sup> Ya we nọ w'e jēn ogwa hu w'a kpọ Eropagosi, si a, “Kowa ni nwan enyi ihien ohunni i ri a kuzi. <sup>20</sup> Enyi anutuni ihien ndini i ri e ku; enyi cho nwan ni enyi ghota we.”

<sup>21</sup> O nwēni ihien ndi obodo Atensi ile le ndi obia bi ebēhu gi nwan ogen we e me kari iku ihien ohun le inu ihien ohun.

<sup>22</sup> Ya Polu nọ wuzo ihun ndi ri ogwa Eropagosi, si, “Ndi Atensi, a hunole m'a ni unu e feke ihien we e fe efee—ke ihun ke azuun. <sup>23</sup> Makei, ogen m gi ghako ime obodo unu, m hu e lekpo ihien ndi onu e fe; m nọ hun ulo-mmōn we deye ihienni: ‘Onwan wu nke mmōn hu enyi marinleni.’ Ihien hu onu ri e fe, hun unu marinleni, ya ke m ri nwan a gwa unu oku e.

<sup>24</sup> Osolobue hun ke uwa le ihien ile ri ime e, Onye hun nwē elu-igwee le uwa, ara bi ime unō-mmōn we gi eka tun; <sup>25</sup> w'a ra gi ihien gha eka ihian bia e fe e, nọke si o nwē ihien ri a kōn'a. Mba, makei 'ya le enwēn e wu hun e ye ihian ndun le umeren le ihien ile. <sup>26</sup> O gha onye ohu wepuha ndi alị ile ni we bigbari elu uwa ile, o nọ tumesonme ni we ogen nke we le alị we k'e bi. <sup>27</sup> O me ihienni keni we hun uzọ cho Osolobue—ikenkwo a hun w'a ebe we ri e bisonme eka a cho a—kani, o nōkunme onye-onye ime enyi anōkunme. <sup>28</sup> Makei 'Ime e ke enyi nọ a ri ndun; ime e ke enyi nọ e jēhunme; ime e ke enyi nọ a ri.' O nwēghode ndi nke unu e deni hun de e, si, 'Ezie, enyi nwēn wuzikwo umu a.'

<sup>29</sup> Ebe o me ni enyi wu umu Osolobue, ele hun enyi e gi e ro ni Osolobue enyi nọ ke goru mōbu ona (siva) mōbu omuma—ihien ndi hu we gi ako-le-uche le iroro ihian kpū. <sup>30</sup> Osolobue fepu enya ogen ihian gileni marin a. Kani, o siguo nwan ihian ile ri ebe ile we roghari. <sup>31</sup> Makei, o kayeguo uhuhin o jēko d'e gi kin uwa ikpe zinrinni ghahani okennyē ohu o tume. O meguo ihian ile marin onye okennyē hu wu ghahani iweli e ogen o gi nwunhuguu.”

<sup>32</sup> Ogen we gi nū banyeni igha onwun weli ihian, ndi hu ime we nọ kpa a ye emu; kani ndi ozọ si, “Enyi cho n'i gwazị enyi oku ihienni.” <sup>33</sup> Ya Polu nọ gha iko hu pu. <sup>34</sup> Kani ikennyē ndi hu ime we nọ ban n'a, kwere ni Jesu. Onye ohu ime we wu Diyonishusu onye ohu ime ndi e zu ogwa Eropagosi, ya le okpoho ohu w'a kpọ Damarisi, lezi ndi ozọ we ile wi.



## Isi Nke Mmesato

### *Polu A Run Orun Jesu Ime Korenti*

<sup>1</sup> Ihienni e megwu, Polu no gha Atensi pu, si obodo Korenti. <sup>2</sup> Ebehu k'o no hun onye Ju w'a kpo Akwila, onye Azuun Pontusu, hun 'ya le nwunye e wu Prisilia gba gha ali Itali bia ebehu nke ohun, makeni eze-kanj wu Klodios Siza si ndi Ju ile gha Rom pu. Ya Polu no jen d'a hun we. <sup>3</sup> Makeni udi orun ohu ke ya le we a run, o no du we nodi, a rungbama orun—orun w'a run wu imeme ihien we gi e mememe odu. <sup>4</sup> Uhuohin Izu-iken ile, o hu e jen ulo-ofufe ndi Ju d'a gwa we oku, a lilima n'o me we kwere—ke ndi Ju ke ndi wuleni ndi Ju.

<sup>5</sup> Ogen Sailasi le Timoti gi gha Masedonia bia, Polu no gi ogen e ile e zi ozioma, a kowa ni ndi Ju ni Jesu wu Kraisti. <sup>6</sup> Ogen we gi buluma n'a, kparime e, ya o no zinzinfu uzunzun ri a ekwa to ni we gi gwa we n'e meole we eje-ihien, si we, “Edeke onu ri unu isi! Eka m ri ochan! Gha kiken jenne, e buru m ndi wuleni ndi Ju.” <sup>7</sup> Ya o no gha ebehu pu, si iwe okennyehi ohu w'a kpo Taitios\* Jostusu, hun wuleni onye Ju bu o fe ofufe ndi Ju. Iwe Taitios ri e son ulo-ofufe hu. <sup>8</sup> Krios wu onye-isi ulo-ofufe hu no kwere Di-nwonni-enyi, 'ya le ezi-le-ulo a ile; ndi Korenti bu oda hun nu ozioma Polu ri e zi nozi kwere, we no me we mirin-Chuku.

<sup>9</sup> Uhinhin ohu, Polu no hun ohun ebe Onye-nweni-enyi no si a, “Atule egun; ka kume, agbakwole nkintin, <sup>10</sup> makeni m noyen i anoyeni. O nwonni onye k'e metu i eka, ru i ehụ, makeni m nwon ndi bu oda ime obodoni.” <sup>11</sup> Ya o no nodi ebehu ahua ohu le ifon isin, a kuzi we oku Osolobue.

<sup>12</sup> Kanj ogen Galio gi wu Govano ri a kidonni ndi Rom ime Azuun Akaya, ndi Ju no kigbama, maye Polu, w'e jen ogwa Govano. <sup>13</sup> We no si Govano, “Okennyehi ri a si ihian gi uzo ozo wuleni hun Iwu ku feme Osolobue.” <sup>14</sup> Kanj ogen Polu gi chohu n'o kume, Galio no si ndi Ju, “Omehi oku idan iwu obodo ro mobu ni we me ihien wu eje-ihien nke-esi, nke m'e te yeni unu ndi Ju onu. <sup>15</sup> Ebe o me nwan ni oku ihien onye ku le efan ihian le oku iwu unu ro, gi ni eka onu leban a enya; ekinko m udi ikpe ndini!” <sup>16</sup> Ya o no chupu we ime ogwa. <sup>17</sup> Ya we ile no kwondon Sotenesi wu onye-isi uno-ofufe ndi Ju, gbu e ili ihun-ezi ogwa hu, kanj Galio e feyedeni we enya.

### *Polu E kinhen Obodo Antioku*

<sup>18</sup> Polu a nobe Korenti, ya o no si ndi kwere ri ebehu nodi ohunma, o no banye ugbo-mirin shi ani Siria. Iya le Prisila le Akwila wi. E ru we obodo Senkre, o no ko ntutu, o gi mezu nkwa o kwe. <sup>19</sup> E ru we Efesos, o no na we to ebehu: kanj ya le enwen e no jengwu ulo-ofufe ndi Ju d'a gwa we oku. <sup>20</sup> Ogen we gi si a nodizi, o no ju; <sup>21</sup> kanj, ogen o gi puko, o si, “M k'e kinhen, omehi uche Osolobue ro.” O no gi ugbo-mirin gha Efesos jenne.

<sup>22</sup> Ogen o gi ru Sizaria, ya o no si [Jerusalem] d'e kelegwu ndi uka, o no kin[zi] azuun lasi nwan Antioku.

<sup>23</sup> Ogen o gi nobe ebehu, o no pu, jensonme ebe ri ichen-ichen Azuun Galeshia le Frigia, a gba ndi ile kwere ni ume.

### *Orun Apolosi Run Ime Efesos le Korenti*

<sup>24</sup> Ogen hu, onye Ju ohu w'a kpo Apolosi, hun we no Alezandria mu no bia Efesos. Okennyehi ma ku oku ohunma-ohunma, marinzi Ehuhuo-nsa oda-oda.

<sup>25</sup> A kuziguo w'a Uzọ-Di-nwonni-enyi; o nwekenme adudu o gi e zi ozi; o kuzi banyeni Jesu ohunma. Kanj mirin-Chuku Jonu suo k'o marin. <sup>26</sup> O no kusime iken ime ulo-ofufe ndi Ju. Kanj, ogen Prisilia le Akwila gi nu nkuzi e, we no weri e shi usuo d'a kowan'a Uzọ Osolobue ohunma. <sup>27</sup> Ogen Apolosi gi cho n'o

\* **Isi Nke Mmesato:7** mobu: Taitios

fetu si Azuun Akaya, ndi kwerini no ye e ndu, de ehuhuo jenni ndi kwerini ri Akaya si we nabanhan a. Ogen o gi ru Akaya, o yekenme ni ndi hun ri ebeku Osolobue yeguni aka kweri aka. <sup>28</sup> Makeni o no id'anya ihian ile za ndondo ile ndi Ju ri a do, zachanrin a, gi Ehuho-nso ghosichanrin ni Kraisti hu Ehuho-nso ri e ku oku e wu Jizosi.

## Isi Nke Mmitenei

### *Polu A No Ime Efesosi Run Orun Jesu*

<sup>1</sup> Ogen Apolosi gi ri Korenti, Polu no ghashi akpakali, ghafe obodo bu oda, puha Efesosi. Ebeku k'o no hun ndi ri e son Uzo-Jesu. <sup>2</sup> O si we, "Unu e nwehengho Mmon-nso ogen onu gi kweri?" We no si, "Mba, enyi e ke nutude ni Mmon-nso ri a ri." <sup>3</sup> Ya o no si we, "Elee mirin-Chuku ke we me nwan unu?" We no si, "Mirin-Chuku Jonu." <sup>4</sup> Polu no si, "Jonu gi mirin me ndi rogharini mirin-Chuku, a gwa we kwerini onye hu lalani ogen ya le enwen e gi memegu—ya wu, we kweri ni Jesu." <sup>5</sup> Ogen we gi nu ihienni, we no gi efan Di-nwonna-enyi wu Jesu me we mirin-Chuku. <sup>6</sup> Ogen Polu gi bu aka kwasi we, Mmon-nso no biakwasi we, we no suma asusu ndi ozo ri ichen-ichen, bume amuma. <sup>7</sup> (We ile ri ihien noka madu mmebuo.)

<sup>8</sup> Polu no jenne ulo-ofufe ndi Ju. Orogbo ifon eto, o hu e jen d'a gwa we oku, e ku banyeni Ali-eze Osolobue, e kusi iken, e me e n'o we-enya, keni we kweri. <sup>9</sup> Kani ogen ndi hu ime we gi gba isi-akwanran, ju n'e kweriko we, kujama oku Uzo-Jesu id'anya ihian ile ime ulo-ofufe hu, Polu no la we to. O no weri ndi kwerini pu d'a kuzime we uhuhon ile ime ulo hu onye w'a kpo Tairanosi a nodi a kuzi nkuzi. <sup>10</sup> O me ihienni orogbo ahua ebuo, nke wu ni ndi ile bi Azuun Eshia no nu oku Di-nwonna-enyi, ke ndi Ju ke ndi wuleni ndi Ju\*.

### *Umu Skiva*

<sup>11</sup> Osolobue gi Polu runsonme orun-atumanya pu-ichen, <sup>12</sup> nke wu ni, we weride ekwa we gi e finchan obanje le ewuru-orun metuguu Polu ehụ jenni ndi oria, emu we a la, eje-mmom a gha ime ndi we ri ime we pu.

<sup>13</sup> Ya ke ndi hu ime ndi Ju hun a ghahunme a chupu eje-mmom no cho ni we gi efan Di-nwonna-enyi wu Jesu chufu eje-mmom: we hu a si eje-mmom ndi hu, "M gi efan Jesu hun Polu ri e ku oku e a si unu pu!" <sup>14</sup> Umu-ikenny e sa onye Ju ohu w'a kpo Skiva ri ndi ri e me ihienni. Skiva wu onye ohu ime ndi nchu-ajan kani. <sup>15</sup> Kani eje-mmom hu no si we, "A maringho m Jesu; a maringhozi m Polu—kani onye ke unu wu?" <sup>16</sup> Ya Okenny ahun eje-mmom hu ri ime e no wukwasi we, kari we aka, me we mm'onuma, nke wuni oto ke we gi gha ulo hu gbapu, we le ehụ o rusonme we. <sup>17</sup> Ndi ile ri Efesosi, ke ndi Ju ke ndi wuleni ndi Ju no nu ihienni; egun no tuma we ile; efan Di-nwonna-enyi wu Jesu no nwekenme ogho.

<sup>18</sup> Ozozu, ndi hu ime ndi kwerini no fua id'anya ihian ile, koma onu eje-ihien ndi we te ri a run. <sup>19</sup> Ndi hun te gi iken eje-mmom a run le ndi a gwo eje-ogun no kpohensonme ekukwo ndi we gi a run ihien ndi ahun d'a dun okun id'anya ihian ile. Ogen we gi gbako onu egbo ehuhuo ndi hu, o gba ihien no ke egbo orun akp'ohin nnu isen-kwasi-ogun-isin. <sup>20</sup> Ya ke oku Di-nwonna-enyi no ghakenme ihun, weri onodi ohunma-ohunma.

### *Obodo Efesosi E Susuhu*

<sup>21</sup> Ogen ihien ndini gi meguu, Polu no kwademe obi e ime Mmon-nso n'o jenguu Masedonia le Akaya n'o k'a gha ebeku jen Jerusalem. O nozi si, "M jenguu Jerusalem, m k'e ruziriri Rom." <sup>22</sup> Ya o no zi madu ebuo ime ndi ri

\* **Isi Nke Mmitenei:10** Griki: ndi Griki

e yen'e eka—Timoti le Erastosi—si Azuun Masedonia; iya le enwen e no nodizi ime Eshia ekere.

<sup>23</sup> Ogen hu ke oken nsongbu gi puha ime Efesosì make Uzo-Jesu. <sup>24</sup> O nwe okennyè ohu w'a kpò Demetriòsì hun a kpù ụzún-ọla-siva, e gi e a kpúsonmè ụlò-mmònwè w'e fee mmònwè w'a kpò Atèmisi. Orun a e wèhèni ndi a kpù ụzún orun oda-oda. <sup>25</sup> O no kpòkikome ndi a kpù ụzún le ndi ozo wè ile gba a run udi orun hu, si, "Ikennyè, onu a maringho ni orunni ke enyi gi a ban ihien. <sup>26</sup> Bu onu e gigho nwan ntin unu nu, gi enya hun ni Poluni e gigho ihienni o ri e ku, ni mmònwè wè gi eka memè ele mmònwè, dori ndi bu oda; ele ime Efesosì suo k'o ri e me ihienni, kanì, o d'a ghagbaride Azuun Eshia ile. <sup>27</sup> Oken eje-ihien ri e me. Eledè eje-efan ihienni k'e ye orun enyini suo, kanì ụlò-uku mmònwè-onyenyè uku wu Atèmisi k'a wu tan ihien mmaka; ogho a, hun ihian ile ri ime Eshia le uwa ile gi e fe e, a fapu!"

<sup>28</sup> Ogen wè gi nu ihienni, olulu e bume wè, wè no yime oro, a si, "Mmònwè-uku ke Atèmisi ndi Efesosì wu!" <sup>29</sup> Ya obodo hu no susuhu; wè no zunpuha, dokpunrun Gayosì le Aristakosì, ndi Masedonia wè le Polu a wi e jenhunmè, si ebe ihian ile a no e zu. <sup>30</sup> Polu te cho ni o jèn ime igunrun hu, kanì ndi e son Uzo-Jizosì anin'a.

<sup>31</sup> Ke ndi hu ime ndi-isi Azuun Eshia hun wu ndi osi Polu no zijen n'e ozi, rio a, y'a makwole-ama ru ebèhu wè no e zu.

<sup>32</sup> Imè igunrun hu, ndi hu ime wè hu e yi ihien ohu, ndi hu ime wè hu e yi ihien ozo—makeni isusu jun ime igunrun ndi ahun zuni; imèrinmè ime wè amarìn ihien wè gbakikomèni. <sup>33</sup> Ebe o me ni Alezanda ke ndi Ju nupuha ihun, ndi hu ime ndi ahun zuni no si Alezanda ya kumè. Alezanda no gi eka gwa wè gba-nkìtìn, choma n'o kinrin onu a idenya igunrun ahun. <sup>34</sup> Kanì hun wè gihu marin n'o wu onye Ju, wè no gi olu ohu yime, "Okè-mmònwè ke Atèmisi mmònwè ndi Efesosì wu!" Wè ile hu e yi ihienni ihien nòkè orogbo mgbahunmè okuloku ebuo!

<sup>35</sup> Ogen akan-we obodo hu hun ri a kidonni ndi Rom obodo hu gi meguu igunrun hu ile gba nkintin, o no si, "Ndi Efesosì, onye wu onye ahun marinleni ni ndi obodo Efesosì ke ụlò-uku mmònwè uku wu Atèmisi ri eka, ni eka wè ke Atèmisi wè kpù hun gha igwere dan rizikwo? <sup>36</sup> Ebe o me ni w'a ra ru uka ihien ndini, o furu ni unu gba nkintin. O furu ni onu me ihien owule unu lebanleni enya. <sup>37</sup> Makeni, unu e weheguo nwan ndini ebeni bu o nwonni ihien wè zu ime ụlò-mmònwè; e kujani wè oku mmònwè-onyenyè enyi.

<sup>38</sup> Omeni Demetriòsì le ndi orun-nka ya le wè wi nwe onye wè k'e kpe, enyi nwesonmè unò-ikpe, ndi Govano hun a kinì huzi a; wè jènme ebèhu d'e kpe wè. <sup>39</sup> Kanì, omeni o nwonghozi ihien ozo unu ri a cho kari onwan, ya wu ni ogwa ihian ile e zu† ke wè a no leban a enya. <sup>40</sup> Makeni, ihienni me tanni nwon iken buhe ni enyi oku ebe ndi-okiki ri. O ru e du wè enyi kpe ni enyi ri a lu ni enyi weri enwen enyi—makeni o nwonni ihien enyi k'a saeka ku ni iya buhe isusuni." <sup>41</sup> Ogen o gi kuguu ihienni, ya o no gbashia ndi ahun ile zuni.

## Isi Nke Ogun

### *Polu E Jèn Masedonia Le Ali Grisi D'e Zi Ozioma*

<sup>1</sup> Ogen isusu hu gi kusiguu, Polu no zi ozi kpòkikome ndi e son Uzo-Jesu; o gbaguu wè umè, siguu wè nodi ohunma, o no la wè to si Masedonia. <sup>2</sup> Ogen o gi ghagbariguu azuun hu ile, kuguu ihien bu oda o gi gba ndi kwerini risonmè ebèhu umè, o no puha ali Grisi\*; <sup>3</sup> o no nodi ebèhu ifon eto. Ogen o gi nwan

† **Isi Nke Mmiteneji:**39 hun e zu mgbe eto ahua Akaya k'o ri.

\* **Isi Nke Ogun:**2 Grisi wu ali ndi Griki; Azuun

cho n'o gi ugbo-mirin lakin Azuun Siria hun Jerusalem ri ime e, ogen hu hura ke ndi Ju gi ri n'e ngo, o no gweru si n'o ghashi Masedonia lakin ya wu Siria. <sup>4</sup> Iya le ndini we wi: Sopata nwa Pairosi, onye Beria; Aristakosi le Sekondusu, ndi Tesalonika; Gayosi onye obodo Debe; le Timoti; lezi ndi Eshia wu Taikikosi le Trofimosi. <sup>5</sup> Ndin we no bu uzọ jenne Trasi d'e cheri enyi. <sup>6</sup> Ogen Mmemme Bređi Nwonleni Yisti a ghafeguu, enyi nwen no gi ugbo-mirin gha Filipi buni, hun m'e akp'ohin isen, enyi no kunrun we ime obodo Trasi; enyi no nodi ebenu izu-uka.

### *Polu E Jenzi Trasi*

<sup>7</sup> O ru uhuhin ibuzo ime izu-uka (ya wu nwan uhuhin-uka), ogen enyi gi nogbama ni enyi ri Oriri-nsọ, Polu no gwama we oku; ebe o me ni eki fonhu, o lama, o no kusonme ya wu oku d'e ru ime abali. <sup>8</sup> We donmesonme ukpe bu oda ime mmughe hu ri elu hun enyi no zu. <sup>9</sup> Okorobia ohu w'a kpo Yutikosi nodi ali enu windo. Ogen Polu gi kuberi oku, ezigbo uran no tuma Yutikosi; uran hu no buru e, o no gha windo ulo hu me we eto ime elu, dan. Ogen we gi bia d'e weli e, a hun w'a n'o nwunhuguo. <sup>10</sup> Polu no hidan, o no hunu, fiedon Yutikosi, si, "Atule ni egun, ni o hu ndun†." <sup>11</sup> Ya Polu no shi ibe elu hu enyi no e zu. Ogen o gi bebeguu bređi Oriri-nsọ, keguu a, enyi e riguu, o no kusonmezi, eki e we fon, o no jenne. <sup>12</sup> We nwen no weri nwata-okennyeh hu le ndun lama, obi no rucharin we ali.

### *A Gha We Trasi Si Miletusu*

<sup>13</sup> Enyi nwen no banye ugbo-mirin jenneguu obodo Asosi, ebe Polu jenko d'a no banye ni enyi ime ugbo-mirin hu. Enina ke Polu si ni enyi me e—makeni o cho n'o gha akpakali. <sup>14</sup> Mgbe o gi kunrun enyi ime Asosi, enyi le iya no wiri gi ugbo-mirin hu si Mitailini. <sup>15</sup> Enyi no gi ugbo-mirin gha ebenu pu, eki e fon, enyi no ru nchetari ihun obodo Kiosi; eki e fonzi, enyi no ru obodo Samosi; eki e fonzi, enyi no ru Miletusu— <sup>16</sup> makeni Polu a kwademeguo ni ele o k'a banye Efesosi, amangbe o gha e bie ime Eshia—o ri a huhu n'o kere n'a ru Jerusalem uhuhin Mmemme-Pentikosu—omeni o ri nfe.

### *Oku Polu Gwa Ndi-isi Uka Ri Efesosi*

<sup>17</sup> Polu no gha Miletusu zi we d'a kpo ndi-isi uka Efesosi bia d'e kunrun e. <sup>18</sup> Ogen we gi bia, o no si we, "Unu le enwen onu a maringho ke m don bi ogen ahun ile m gi ri ime igunrun onu—ghakwori uhuhin ibuzo m zo uku ye ime Eshia; <sup>19</sup> ke m don weluchanrin enwen m ani, gi enya-mirin fe Di-nwonni-enyi, e dingbuchanrin nsongbu ile biani ni m make ngo ndi Ju risonme ni m. <sup>20</sup> O nwonni ihien owule m marin k'e yeni unu aka, e seri m isi; alatoni m ikuzi onu id'enya ihian ile le ulo-ulo, <sup>21</sup> a gwa ke ndi Ju ke ndi wulen ndi Ju oku iroghari buru Osolobue le ikwerini Di-nwonni-enyi wu Jesu.

<sup>22</sup> Kani, m jenko nwan Jerusalem noke onye Mmon-nsọ tu eriri ye olu sekpunko; a marin m ihien k'e kunrun ni m ebenu. <sup>23</sup> Ihien m marinh wu ni ime obodo owule, Mmon-nsọ ri a gwa m ni ngan le nsongbu ri e che m. <sup>24</sup> Kani o nwonni ihien m kpo ndun m, sukpan ni m gbaguu oso† Osolobue si enyi gba, runggu orun Di-nwonni-enyi wu Jesu buche m aka—orun izisonme ozioma banyeni ohunma Osolobue me.

<sup>25</sup> A maringho m nwan ni o nwonni onye owule ime unu ile m no ime igunrun we zisonme ozi Ali-eze hun jenko d'a hunzi ni m.

† **Isi Nke Ogun:**10 Ekukwo Ndi-nze Nke Ebuo 4.32-36 ‡ **Isi Nke Ogun:**24 nkuzi, obibi le agungun Jesu tumeni ndi nke e 1 Ndi Korenti 9.24-27; 2 Timoti 2.5, 4.7



<sup>26</sup> M rị nwan a gwa unu n'o nwonni onye owule ime unu edeke e rị m isi. <sup>27</sup> Makeni, a gwachanringuo m onu ihien ile wu uche Osolobue, esekinni m enwen m azuun. <sup>28</sup> Ya wu, lefu ni nwan enwen onu le igunrun atunrun hun Mmon-nso buche unu aka enya. O tumeguo unu ndi-ndu keni unu du aka Osolobue, hun Osolobue gi edeke Nwa aS nwehen. <sup>29</sup> A maringho m ni m puguu, eje-eworo k'a bia ime unu d'e ripu igunrun atunrun hu. <sup>30</sup> Ndi hu ime onu jenko d'a rukpomade ezioku keni we gi e dori ndi e son Uzo-Jizosi. <sup>31</sup> Ya wu, munrun ni enya; nyanhan ni ni ezuni m iken orogbo ahua eto, ke uhinhin ke efinnai, ebe m ri e gi enya-mirin a do onye owule aka-ntin.

<sup>32</sup> M rị nwan e we unu e che aka Osolobue le ozi banyeni ohunma a, ozi e hun k'a s'eka me unu sue ime okukwe rike ulo we n'a runshi elu—me unu ri ndi k'e nwehen ihien we k'e ye ndi ile we don nso.

<sup>33</sup> O nweni onye owule egbo e mobu goru e mobu ekwa a na m enya. <sup>34</sup> Unu le enwen onu a maringho ni m gi aka m luru ihien mme le ndi mme le wi gi bi. <sup>35</sup> E giguu m ihienni ile ghosi onu ihien unu e leri, n'o furu ni enyi gi irun erira e yen ndi zeleni le ndi igbennye aka, a nyanhan oku Di-nwonni-enyi wu Jesu le enwen e ku, si, 'Iyeni ka ngozi e wehe kari inarinni.' ”

<sup>36</sup> Ogen Polu gi kuguu, ya le we no sekpu ali, o no me ekpere. <sup>37</sup> We ile hu a kwan ekwan, a kwanshi elu, e fiedon Polu, e su e onu. <sup>38</sup> Ihien kachanrin we a fu wu ni o si ni a hunkozi w'a; ya we no du e d'e ru ebe ugbo-mirin ri.

## Isi Nke Ohu-kwasị-ogun

### *Polu E Jenme Jerusalem*

<sup>1</sup> Ogen enyi gi ghaguu ebe we ri pu, enyi no gi ugbo-mirin jenme, ghafe ozigbo ru obodo Kosi; eki e fon, enyi no ru Rodisi; enyi no gha ebeku si Patara. <sup>2</sup> Ebeku ke enyi no chori ugbo-mirin jenko Finishia, enyi no banye, jenme. <sup>3</sup> Enyi e ru ebe enyi no leghama ali Saiprosi, enyi no nu e ye azuun aka-ekpen enyi, ghasi ndidan-mirin ali Saiprosi nyanshi ali Siria; enyi no nwan kusi ali Taya—makeni ebeku ke ugbo ahun jenko d'a no butu ibu. <sup>4</sup> Enyi no chori ndi ri e son Uzo-Jesu ri ebeku, son we nodi izu-uka ohu. Ghahani iken Mmon-nso we no si Polu ya ejenle Jerusalem. <sup>5</sup> Kani, ogen enyi le we gi noguu, enyi no pu, jenmezi ebe enyi jenko. We ile le inyenme we le umu we no gha ime obodo hu dupuha enyi, duru enyi d'e rukwori mkpenren mirin. Enyi ile no sekpu ali mkpenren mirin ebeku me ekpere, <sup>6</sup> enyi no si ibe enyi nodi ohunma. Enyi no banye ugbo-mirin jenme, we nwen nke no lama.

<sup>7</sup> Ogen enyi gi ghaguu Taya pu, enyi no ru Tolemais; enyi no kele umune enyi ime Kraisti ri ebeku, son we nodi akp'ohin ohu. <sup>8</sup> Eki e fon enyi no pu, enyi no ru Sizaria; ime Sizaria, enyi no shi iwe Filipu hun e zisonme ozioma d'e son e nodi. Filipu ri Madu Esa hu we hopuha ime Jerusalem ogen mbu. <sup>9</sup> Umu Filipu eno wu igbagba e bu amuma. <sup>10</sup> Enyi nodi ebeku akp'ohin ole-le-ole.

Ogen hu enyi gi ri ebeku, onye-amuma ohu w'a kpo Agabosi no gha Judia bia. <sup>11</sup> O no bia d'e kunrun enyi, weri akpukpo-ukun Polu, gi e kenme enwen e uku le aka, o no si, “Mmon-nso si, ‘Enina ke ndi Ju ri Jerusalem k'a don kenme onye nwon akpukpo-ukunni, w'e che aka ndi wulen ndi Ju.’ ” <sup>12</sup> Ogen enyi gi nu ihienni, enyi le ndi ozo ri ebeku no rioma Polu make o gha e jen Jerusalem. <sup>13</sup> Polu no si, “Ki unu rida e me ihienni—a kwan ekwan, e tiwa m obi? A kwademeguo m ni m jenko Jerusalem—osun'a ni we jenko d'e gbu m ebeku make ufiri efan Di-nwonni-enyi wu Jesu—eleda ni we kenme m suo.” <sup>14</sup> Ebe



o mēni ẹnị asanị ẹka gbehuto obi ẹ, o nwonzini ihien ẹnị ku kari isi, “Uche Di-nwonn-ẹnị ya mē.”

<sup>15</sup> Ẹnị a nọberị ebēhū, ẹnị nọ kwademe, si Jerusaleṃ. <sup>16</sup> O nwē ndị rị e sọn Uzo-Jesu gha Sizaria hūn sọnmēzi ẹnị, weri ẹnị si iwe Nnasin ebe ẹnị k'a nọdị. Nnasin wū onyē ohu ime ndi ibuzo kwerini, onyē anị Saiprosi k'ọ wū.

### *Ihien Ndị-isi Sị Polu Ya Mēni Uka Rị Jerusaleṃ*

<sup>17</sup> Ogen ẹnị gi ru Jerusaleṃ, ndi hūn kwerini nọ nabanhan ẹnị ohunma-ohunma. <sup>18</sup> Eki e fōn, ẹnị lē Polu nọ wiri d'a hūn Jemisi; ndi-isi uka ile rịzikwo ebēhū.

<sup>19</sup> Polu e kelegu wē, ọ nọ gi uri-uri kowachanrin nị wē ihien ile Osolobue gi orun 'ya wū Polu mē ime ndi alị ndi ozo wulen ndi Ju.

<sup>20</sup> A nuguu w'a, wē nọ ja Osolobue mma. Ya wē nọ si a, “Polu nwē ẹnị, y'a hūnolē nwan ndi Ju madu nnu ole-lē-ole kwerini; wē ile nwē adudu Iwu Mozizi—w'a gi ẹ gu egu kaka. <sup>21</sup> A gwaguo wē wē nị i rị a kuzi ndi Ju ile hūn bisonmē alị ndi ozo wē lato Iwu Mozizi, a si wē a kwazile umu wē ugun, w'e donmezile omenalị ndi Ju.

<sup>22</sup> Kị ẹnị e mē nwan? Wē k'a nūri nị y'a biaguo. <sup>23</sup> Mē nwan ihienni ẹnị jenko d'a gwa i. O nwon ikennyē eno rị ebeni gi ẹfan Osolobue kwe nkwa.

<sup>24</sup> Weri ikennyē ndini, 'yu lē uwē wiri jen d'e mezu omenalị idon-nsọ: y'a ku nị wē uguo w'e gi kopu wē ntutu. Ihian ile k'e gi ẹ marin nị ezioku a rị ime ihien wē nū nị 'ya k'i rị e mē, a marinzi kwō wē nị 'yu lē enwē i e bi kē Iwu Mozizi don ku. <sup>25</sup> Kani, nke ndi wulen ndi Ju hūn kwerini, ẹnị e zinguo nị wē ẹkukwo-ozī gwa wē ihien ẹnị kwerigbama wē siko d'e mē. Ẹnị si wē erile ihien owule wē gi rua mmōn; w'e rile ẹdeke mōbū anu owule wē rukwon olu; w'a gherelē.”

<sup>26</sup> Ya Polu nọ kweri. Eki e fōn, ọ nọ weri ikennyē ndi hū d'e mezu omenalị wē gi e don nsọ. Ogen ya lē wē gi mezuguu omenalị idon-nsọ, ọ nọ banye ime Ulo-nsọ d'e mē wē marin akp'ohin ole idon-nsọ hū siko d'a nōru, wē kebe chū nị onyē-onyē ime wē ẹjan.

### *A Nwunrun Wē Polu Ime Ulo-nsọ*

<sup>27</sup> Kani, akp'ohin ẹsa hū e d'e zuguo, ndi hū ime ndi Ju gha Eshia bia nọ hūn Polu ime Ulo-nsọ. Wē nọ kpasu igunrun hū ile, wē nọ kwondon Polu, <sup>28</sup> yime oro, a si, “Ndi Izrelu! Bia nị-o! Onwan wū okennyē hū hūn e jensonmē ebe ile, a kuzi onyē owule, e kuja oku ndi Izrelu lē Iwu ẹnị wū Iwu Mozizi lē Ulo-nsọ. Ẹlẹde ohun suo, o webanhanguozi nwan ndi wulen ndi Ju ime Ulo-nsọ, meru ebeni rị Nso!” <sup>29</sup> (Wē ku ihienni makeni wē hūn Trofimosi onyē Efesosi lē Polu ime obodo, wē ro nị Polu e webanhanguo a ime Ulo-nsọ.)

<sup>30</sup> Obodo hū ile nọ susuhu, ihian ile nọ zunpuha. Wē nọ kwondon Polu, dokpunpu a, kpokinsonmē onumuzo Ulo-nsọ ozigbo. <sup>31</sup> Ogen wē gi rị a cho nị wē gbu Polu, ozi nọ ru onyē-isi-agma kani a kị itu-agma ndi Rom hūn rị Jerusaleṃ ntin nị Jerusaleṃ ile e susuhu. <sup>32</sup> Ozigbo ahun, onyē-isi-agma kani hū nọ werisonmē ndi-agma lē ndi a kị ndi-agma ogun-isen, ogun-isen hūn rị okpuru ẹ, gi oso kpotu, zunban ime igunrun ahun. A hūn wē ndi-agma hū, ya wē nọ gbubehi Polu. <sup>33</sup> Onyē-isi-agma kani hū nọ jenburu Polu, nwunrun a. O nọ si wē gi ẹgan ẹbuo kpoma a; ya ọ nọ si wē, “Onyē wū okennyēni? K'o mē?” <sup>34</sup> Igunrun hū hū e yi oro: ndini hū e yi ihien ohu, ndini hū e yi ihien ichen: onyē-isi-agma kani hū asazini ẹka chopuha ihien hūn mēni makeni isusu hū e hike. Ya ọ nọ si ndi-agma a wē Polu si ime baraki, ebēhū uwē wū ndi-agma bi. <sup>35</sup> E jenru wē nkponyi wē gha e nyinban, ya kē ndi-agma hū nọ buru Polu makeni ẹnị tume igunrun hū. <sup>36</sup> Igunrun ahun hū e sọn wē, e yi, “Gbu n'ẹ! Gbu n'ẹ!”

### *Polu E Kinrin Onu A*

<sup>37</sup> Ogen ndi-agma hu gi ri a cho ni we weri Polu si ime ebefu we bi, Polu no si onye-isi-agma kan hu, “N’i cheri ni m gwa i oku?” Onye-isi-agma kan hu no ju a, si, “Y’a su Griki? <sup>38</sup> Ya wu, ele ‘yu wu onye Ijptu hu buluman ni ri a kin, kiri ndi ikpatan nnu iri ahun shi ime atu?” <sup>39</sup> Polu no si, “M wu onye Ju. Tasosi ri Azuun Silisia ke we no mu m. M wu nwa di-ali Tasosi, obodo ri mkpa. Dodo, ni m gwa ndini oku.” <sup>40</sup> Hun onye-isi-agma kan hu gi ye e efe n’o ku, Polu no wuzo enu nkponyi, fe aka ni we gba nkintin. Ogen we gi gbaguu nkintin, Polu no gi asusu we wu Hibru gwa we oku.

## **Isi Nke Ebuo-kwasị-ogun**

<sup>1</sup> “Umune m le ndi-nedi enyi, gon ni ntin ni m kinrin onu m!” <sup>2</sup> Ogen we gi nu k’o ri a su asusu we wu Hibru, we no gbakenme nkintin. Ya Polu no kume: <sup>3</sup> “M wu onye Ju. Tasosi ri ime Azuun Silisia ke we no mu m, kan ime Jerusalem ebeni ke we no zun m. Gamalielu zun m. We zun m zunru m ani ebe Iwu ndi-nedi enyi kan ri; m’e te dunni Osolobue ke okun leke ke onu ile don ri a dunni’a tanni. <sup>4</sup> M kpokpo ndi ri e son Uzoni, kpokpo we ru onwun. M’a kpoma ke ikennye ke ikpoho egan, a tu we e ye ime ulo-ngan. <sup>5</sup> Onye-isi nchu-ejan le Ndi-isi k’e ri-eka shiani m eri. M narinde we ekukwo m wekoni ndi Ju ri Damas’kosi keni m d’a kpoma ndi ri ebefu ri e son Uzoni egan, wehe we Jerusalem d’e ye afunfun.”

### *Polu E Ku K’o Don Gbehuto (Orun Ndị-Ozi 9.1-19; 26.12-18)*

<sup>6</sup> “Ogen m gi jenko, e rume m efu Damas’kosi ogen hu anwun gi e ru isi, ukpe ohu nwungbu enwen e no gha elu-igwee nwunkpu m idenmizi. <sup>7</sup> A dan m, m no nu olu hun ri a si m, ‘Solu, Solu, k’i ri e kpokpo ni m?’ <sup>8</sup> M no za, si, ‘Onye k’i wu, Di-nwonna-m?’ O no si m, ‘Mme wu Jesu onye Nazareti—hun i ri e kpokpo.’ <sup>9</sup> Ndi hun mme le we wi a hungho ukpe hu, kan aghotani we ihien olu onye hun ri e kuni ri a gwa m. <sup>10</sup> Ya m no si, ‘Di-nwonna-m, kini ke m k’e me?’ Di-nwonna-enyi no si m, ‘Lihi oto n’i shi Damas’kosi—ebefu ke we k’a no gwa i ihien ile Osolobue keton’i i jenko d’e me.’ <sup>11</sup> Ebe o meni asazini m aka legba uzọ—makeni ukpe hu e nwunkemkeke, ndi mme le we wi no kwondon m aka, duban m ime Damas’kosi.”

<sup>12</sup> “Ime obodo hu, o nwon okennye ohu w’a kpo Ananayasi, hun e fekenme ofufe noke ke Iwu don ku. Ndi Ju ile bi ebefu e ku oku e ohunma. <sup>13</sup> O no bia d’e kunrun m, turuye ni m, si, ‘Solu nwene m, leghamazi uzọ!’ Ozigbo, m no leghamazi uzọ, m no hun a. <sup>14</sup> Ya o no si, ‘Osolobue ndi-nedi enyi a horigu o i n’i marin uche e, n’i hun Onye hu Ri Ochan, nuzikwo ke o gi olu e gwa i oku. <sup>15</sup> Makeni i jenko d’a wu osheri e, hun jenko d’e we ozi e jenni uwa ile, a gwa we ihien i hun le ihien i nu! <sup>16</sup> K’i ri nwan e che!? Lihi ni we me i mirin-Chuku, keni we chanchanpu i njo i, ebe i kpokuko efan a.’ ”

### *Ke Osolobue Don Kpo Polu*

<sup>17</sup> “Ogen m gi luaguu Jerusalem, ebe m ri ime Ulo-nsọ uhuhin ohu e me ekpere, idenmizi, o noke si uran buru m bu ele uran. <sup>18</sup> M no hun ohun. M no hun Jesu k’o ri a si m, ‘Me nwan n’i gha Jerusalem pu ozigbo, makeni, anabanhankwo we ihien i jenko d’e ku banyeni m.’ <sup>19</sup> Ya m no si, ‘Di-nwonna-enyi, we le enwen we a maringuo ni m’e jensonme ulo-ofufe ile, e gbu ndi kwerini n’i ili, a tu we ngan; <sup>20</sup> a maringhozi we ni m wuzo usuo a kwadon onwun osheri i wu Stivin’, ogen hu we gi ri e gbu e, ni mme kwondon ni ndi ri

e gbun'ẹ ewuru wẹ.' <sup>21</sup> Ya ọ nọ sị m, 'Jenmẹ! M k'e zi i jen ebe teni d'e kunrun ndi alị ndi ọzọ wuleni ndi Ju.' ”

<sup>22</sup> Igunrun ahun hụ e gón Pọlụ ntin d'e ru ebe ọ nọ ku okuni, ya wẹ nọ yime, “Wefu nị onye nọ enina ime uwanị! O furuni onye w'a nị rị ndun.” <sup>23</sup> Wẹ hụ e yi, e fe ekwa wẹ, a buosi uzunzun elu. <sup>24</sup> Ya onye-isi-agma kanị hụ nọ sị ndi-agma a webanhan Pọlụ ime ebẹhụ wẹ bi; sị wẹ fian a mkpịnsin n'ọ hụn ụzọ ku ihien haịn ndi Ju gi rị a hị a hūnni ile, e yi ụdị oroni. <sup>25</sup> Kanị oge wẹ gi kenmegụ a nị wẹ fian ihien, Pọlụ nọ sị onye ohu turu ẹhụ nsue hūn a kị ndi-agma ogun-isen, “Iwu ndi Rom e kwerigho nị onụ fian nwa-di-alị Rom' ihien bu ahangbuni w'ẹ enen ọwule?” <sup>26</sup> Oge hūn a kị ndi-agma ogun-isen gi nū ihienni, ọ nọ jenburu onye-isi-agma kanị hụ, sị a, “K'ị cho n'ị mē? Okennyē hū wukwo nwa-di-alị Rom!”

<sup>27</sup> Ya kẹ onye-isi-agma kanị hụ nọ jen d'e kunrun Pọlụ, sị a, “Gwa m, i wu nwa-di-alị Rom?” Pọlụ nọ sị a, “Eghẹ.” <sup>28</sup> Onye-isi-agma kanị hụ nọ sị, “Egho m kụ nị m d'a wuru nwa-di-alị Rom' e hiekwọ-o!” Kanị Pọlụ nọ sị, “Wẹ mude m nwa-di-alị Rom.” <sup>29</sup> Ozigbo hū, ndi ile te k'a fian Pọlụ mkpịnsin, n'ọ ku ihien menī, nọ seri isi wẹ; egun hū a tū onye-isi-agma kanị hū nkẹ makēni ọ hūnguo nị Pọlụ wu nwa-di-alị Rom bu o te kpomaguo a ẹgan.

### *E We Wẹ Pọlụ Jen Ogwa Ndi-isi Nkikwama Izrelu*

<sup>30</sup> Makēni onye-isi-agma kanị hū cho n'ọ marin ihien ndi Ju rị kpe ni Pọlụ, oge eki gi fon, ọ nọ kpọpọ Pọlụ ẹgan, kpọzu ndi-isi nchụ-ẹjan lẹ ndi-isi ile. Ya ọ nọ wẹhẹ Pọlụ, bu ẹ tume ihun wẹ.

## **Isi Nke Eto-kwasị-ogun**

<sup>1</sup> Pọlụ nọ bu ẹnya tuma Ndi-isi Nkikwama hū, sị, “Umune m, e giọle m obi rị ọchan bi elu m id'ẹnya Osolobue d'e ru tanni.” <sup>2</sup> Ya onye-isi nchụ-ẹjan wu Ananayasị nọ sị ndi nọkunmẹ Pọlụ fian a ihien onụ. <sup>3</sup> Ya Pọlụ nọ sị a, “Osolobue k'a fian 'yu nwēn ihien; usuo-ẹjan wẹ gi ihien ọchan tekin k'ị wu! I nọdị oche ebẹhụ e gi Iwu e kin m ikpe, bu i hū a dan Iwu ebe i nọ sị wẹ fian m ihien?!” <sup>4</sup> Ndi hū nọchime Pọlụ nọ sị a, “Egun a n'ị kpārī onye-isi nchụ-ẹjan Osolobue?” <sup>5</sup> Pọlụ nọ sị, “Umune m, a marin m nị onye-isi nchụ-ẹjan rọ; makēni e deguo w'a ime Ekukwo-nsọ, sị, 'Ekujale oku onye-ndu onụ.’ ”

### *Pọlụ E Gi Ako Wanahin*

<sup>6</sup> Oge Pọlụ gi marin nị ndi hū ime wẹ wu ndi itu Sadusi, ndi hū wu ndi Itu-Farisi, ọ nọ yi oro, sị, “Umune m wu onye Farisi, onye itu ndi Farisi. Wẹ rị nwan e kin m ikpe makẹ olil'ẹnya nị ndi nwunni jenko d'e lihi!” <sup>7</sup> Oge ọ gi ku okuni, ndi itu-Farisi lẹ ndi itu-Sadusi risonmẹ ime Ndi-isi Nkikwama hū nọ dọma, Ogwa ahun nọ kebe. <sup>8</sup> (Makēni ndi itu-Sadusi a sị nị ndi nwunni elihiko, a sịzi nị kẹ ndi mmọn-ozī kẹ mmọn ari. Kanị, ndi Itu-Farisi kwerichanrin nị ihien ẹtoni rị ari.) <sup>9</sup> Eregede isusu nọ bidon. Ndi hū ime ndi-nkuzi Iwu hūn rị itu ndi Farisi nọ lihi ọto, dọma okuni, sị, “Enyi ahunni eje-ihien ọwule okennyeni mē. Onye ma kẹ mmọn\* mọbụ mmọn-ozī gwa a oku?!” <sup>10</sup> Oge isusu hū gi kenren, egun a bia onye-isi-agma kanị hū nị w'e d'a dọkika Pọlụ, ya ọ nọ sị ndi-agma a wẹ jen d'e gi ikēn napuha wẹ Pọlụ, webanhan a ime ebe ahun wẹ ndi-agma bi.

<sup>11</sup> Ime uhinhin hū, Di-nwōnni-enyi nọ nwōnpuha, wuzoyeni Pọlụ, sị a, “Kwōndon obi i! Makēni, k'ị dōn shia nī m ẹri ime Jerusalem, ẹrira k'ị k'a dōn shiazi nī m ẹri ime Rom.”

\* **Isi Nke Eto-kwasị-ogun:9** Ekwọ iyi wẹ koma kẹ wẹ rị e ku ebeni.

### *E Rini Wẹ Pọlu Ngo Nị Wẹ Gbu E*

<sup>12</sup> Eki e fọn utuntun, ndi hụ ime ndi Ju nọ zugbama, kun Osolobue, si eriko wẹ, arako wẹ, d'e ru ni e gbugu wẹ Pọlu. <sup>13</sup> Wẹ kari madu ogunnai zu izuni. <sup>14</sup> Ya wẹ nọ jemburu Ndi-isi nchụ-ẹjan lẹ Ndi-isi, si wẹ, “Enyi e kunguo Osolobue, kwẹ nkwa nị isi wu isi—enyi eriko ihien owule d'e ru ni enyi e gbugu Pọlu. <sup>15</sup> Unu lẹ Ndi-isi Nkikwama, zi ni nwan ozi jenni onye-isi-agma kanị ndi Rom, n'o wehe ni unu Pọlu. Ku n'e nokesi unu cho nị unu lebankenme oku e enya; enyi nwen a kwademegu nị enyi gbu e o gini d'e ru ebeni.”

<sup>16</sup> Kanị okorobia ohu nwen Pọlu okpoho mu nū ngoni wẹ ri. Ya o nọ jenne baraki hụ ndi-agma bi d'a gwa Pọlu. Wẹ nọ nị a banye d'a gwa a. <sup>17</sup> Pọlu nọ kpọ onye ohu ri ebenu hun ri ndi a ki ndi agha ogun-isen, ogun-isen, si a, “We okorobiani jenni onye-isi-agma kanị, n'o nwon ihien o k'a gwa a.” <sup>18</sup> Hun a ki ndi agha ogun-isen nọ weri e d'e kunrun onye-isi-agma hun kanị, si, “Onye-ngan hụ wu Pọlu kpọ m, si m wehe n'i nwata-okennyeni n'o nwon ihien o k'a gwa i.” <sup>19</sup> Onye-isi-agma hun kanị nọ kwondon nwata hụ ẹka, we e si usuo, ju a, si, “K'i nwon y'a gwa m?” <sup>20</sup> O nọ si a, “Ndi-ndu ndi Ju e kwerigbamaguo nị wẹ k'a si i wehe Pọlu Ogwa Ndi-isi Nkikwama ekile. Wẹ k'e me ke si Ndi-isi cho nị wẹ lebankenme oku e enya. <sup>21</sup> Kanị, egonkwole wẹ ntin, makeni ikennyen wẹ hun wari ofia e che e kari ogunnai. E kunguo wẹ Osolobue, nị eriko wẹ, arako wẹ d'e ru mgbe wẹ gbugu e; a kwademegu wẹ nwan e che n'i kweri wehe e.” <sup>22</sup> Onye-ndu-agma hun kanị nọ si a, “Agwakwole onye owule nị 'y'a gwaguo m okuni.” Ya o nọ zi nwata-okennyen hụ la.

### *E We Wẹ Pọlu Jenni Govanọ Wu Felisi*

<sup>23</sup> Ebenu ke onye-isi-agma hun kanị nọ kpọ madu ebuo hun a ki ndi agha ogun-isen, ogun-isen, si wẹ, “Kwademe ni nị unu jen Sizaria: weri ni ndi-agma ogun-iri e gi ukwu e jen, ndi-agma iri kwasị ogun-etọ ndi e gi eshin a lu agha lezi ndi-agma ogun-iri ndi e gi obo a lu agha. Kwademe ni nị unu gi okuloku itenei ukinkinni jenne. <sup>24</sup> Kwademezi ni nị Pọlu eshin hun o k'e nyin, onu e du e jenni Govanọ wu Felisi, anikwole ni ihien owule me e.” <sup>25</sup> Ya onye-isi-agma ahun kanị nọ de ekukwo-ozu. Ihienni k'o de:

<sup>26</sup> “Mme wu Klodisi wu Laisiasị ri e dejenni Govanọ wu Felisi; e kele m'i. <sup>27</sup> Ndi Ju ile kwondon okennyeni, a cho nị wẹ gbu e. Ogen m gi marin nị nwa-di-alị Rom rọ, ya m nọ weri ndi-agma d'a gbapuha a.

<sup>28</sup> Makeni m cho nị m marin ihien hụ wẹ ri a ma n'a ikpe, m nọ we e jen Ogwa Ndi-isi Nkikwama wẹ. <sup>29</sup> A hun m'a nị oku Iwu wẹ ke wẹ ri a man'a a ikpe—n'o nwonni ihien o me hun w'e gi tu a ngan mọbu gbu e. <sup>30</sup> Ogen ozi gi ru m ntin nị wẹ rin'e ngo, m nọ si nị m zihē n'i y'e ozigbo. A gwaguo m ndi-ikpe e wẹ d'e kunrun i, nị wẹ nọ idenya i ku ihien wẹ si nị ya k'o me.”

<sup>31</sup> Ya ndi-agma hụ nọ me k'o don gwa wẹ: wẹ nọ gi ime uhinhin we Pọlu sikwori Antipatrissi. <sup>32</sup> Eki e fọn, ndi gi ukwu nọ lakin, hapu ndi gi eshin nị wẹ lẹ Pọlu wiri. <sup>33</sup> E ru wẹ Sizaria, wẹ nọ we ekukwo-ozu hụ ye Govanọ, we Pọlu che ihun e. <sup>34</sup> O gungu ekukwo-ozu hụ, o nọ ju Pọlu ke onye elee Azuun k'o wu ime ali-eze Rom. Ogen o gi nū nị onye Azuun Silisia rọ, <sup>35</sup> o nọ si, “M k'a nū onu i ogen ndi-ikpe i e gi bia.” O nọ si ndi-agma chedon e ime ogwa a, ogwa hun Herodu tun ebenu.

## **Isi Nke Eno-kwasị-ogun**

### *Ikpe Hun Ri Egbata Ndi-Ju Lẹ Pọlu*



<sup>1</sup> Hụn mē ẹ akp'ohin isen, Ananayasị wu onye-isi nchụ-ẹjan lē ndi hụ ime Ndị-isi lēzi ọka-iwu w'a kpọ Tetulosị nọ bịa ọgwa Govanọ. Wē nọ kpe Polu ẹka Govanọ. <sup>2</sup> Ya wē nọ kpọpụha Polu. Tetulosị nọ kinmē ihien wē rị e kpe n'e, si,

“Onye ikpēn ile rini, ọkiki i e wēhēguo nī enyi udon kete-ele-mgbe; iroro-oma y'a tū e dōnzimeguo nī ndi alini ihien. <sup>3</sup> Ogen ile lē ụzọ ile kē ẹfọ gi a sūọkēnmē enyi ụsūọ makē ihien ndini. <sup>4</sup> Kanị achonī m nī m rikē i ogen, m rī a rīọ nwan n'i mē ohunma gonzī enyi ntin kē i dōn e mē mbu, nī m be oku nke-nke.

<sup>5</sup> Enyi a hūnguō a nī okennyeni e yesonmē nsongbu ọda-ọda. O ghasonmē, e se isusu ebe ọwulē ndi Ju rī enu ụwa ile. O wuzikwō onye ohu ime ndi-ndu itu Onye-Nazaretī ahun. <sup>6</sup> O te rizi a chode n'o meru Ulo-nsọ, ya enyi nọ nwundon ẹ. [Nkē enyi e te gi Iwu enyi kin ẹ ikpe, <sup>7</sup> kanị onye-isi-agma kanị wu Laisiasị nọ gi ikēn bịa d'a napu enyi 'ya, si ndi ikpe ẹ bịa d'e kunrun i.] <sup>8</sup> I ju a ajuju, 'yu lē enwēn i k'a saeka marinkwama ihien ile enyi rī e ku nī ya k'o mē.”

<sup>9</sup> Ndị Ju nọ kwadon Tetulosị, si nī ihien ndini ile wu ezioku.

### *Polu E Kinrin Onu A Ihun Felisi*

<sup>10</sup> Ogen Govanọ gi fe ẹka gi si Polu ya ku nwan, ya Polu nọ si, “A maringuo m n'o meole ahua ole-le-ole i wu oka-ikpe alini; ya wu, ẹfọ rī a sūọ m ụsūọ ikinrin onu m ebe i rī. <sup>11</sup> I k'a saeka chopuha n'o karini akp'ohin mmebuo kete m'e jenle Jerusalem d'e fe ofufe. <sup>12</sup> O nwonni onye ọwulē wē hūn m rī a kpasu—kē ime unọ-ofufe kē ime obodo hū ile. <sup>13</sup> Asako wē ẹka ghosi nī ihien wē rī nwan e ku nī 'ya kē m mē wu ezioku. <sup>14</sup> Kanị m k'a saeka gwa i nī ihien ohuni wu ezioku: Ụzọ hū wē rī e ye eje-efan kē m gha e fe Osolobue ndi nedi enyi kanī; m kweyenī ihien ile wē de ime Iwu Mozizi lē hūn wē de ime ẹkukwō ndi-amuma. <sup>15</sup> M nwon olil'anya ime Osolobue—olil'anya ohu hū hūn ndini lē enwēn wē nwon ime Osolobue: nī kē ndi ezi-omumē kē ndi njo jenko d'a gha onwun lihi. <sup>16</sup> Ufiri ẹ kē m gi a nwan ikēn m ogen ile, igi hūn a nī obi m rī ochan ebe Osolobue lē ihian rī.”

<sup>17</sup> “O teguo m biademe Jerusalem; ya m nozi nwan bia nī m ye ndi nke m ihien ndi w'e gi yeni ndi igbennye ẹka, leni m hūn ụzọ chụ-ẹjan. <sup>18</sup> Iya kē m rī nwan kē wē hūn m ime Ulo-nsọ: o mē nke omenali idon-nsọ, a riguo lē m uchān ogen wē gi hūn m; o nwonni igunrun mme lē wē wī; o nwonzikwoni isusu rini. <sup>19</sup> Kanị o te nwongho ndi Ju gha Azuun Eshia bia rī ebēhū, k'o furu nwan wē lē enwēn wē bia ebeni d'e ku onu wē id'anya i, omēni o nwon ihien wē si nī 'ya kē m mē! <sup>20</sup> Mōbu ya judēle ndini rī ebeni kē elee eje-ihien kē wē hūn nī ya kē m mē ogen m wuzo ihun Ogwa Ndị-isi Nkikwama, <sup>21</sup> mmanī ihien ohuni m yi oro ku kē m wuzo ihun wē: ‘Unu rī e kinkwō m ikpe tanni makeni m kweri nī ndi nwunni jenko d'e lihi!’ ”

<sup>22</sup> Kanị Govanọ wu Felisi, hūn marinchanringuu banyeni Ụzọ-Jesu, nọ bu ikpe hū si ihun, si wē, “Unu jenko d'e cheri nī onye-isi-agma kanī wu Laisiasị bia m kebe han nī unu enen.” <sup>23</sup> O nọ si onye-isi agha hūn a kī ndi agha ọgụn-isen ya hūn a nī wē kwondon Polu, ka wē e yen'e efe ẹkere, a nī ndi ọwu a a bia d'a hūn a, e ye ẹ ihien rī a mkpa.

### *Polu A Gwa Govanọ lē Nwunye Ẹ Oku-Chuku*

<sup>24</sup> O mepu akp'ohin ole, Felisi lē nwunye ẹ wu Drusila nọ bịa. Drusila wu onye Ju.

Felisi nọ zi wē kpọ Polu. Wē nọ gonmē ẹ ntin k'o rī a gwa wē oku ikweri nī Kraistī wu Jizosị. <sup>25</sup> K'o dōn rī e ku oku ezigbo obibi Chuku cho lē ikwondon-enwēn-ihian lē Okinkin-ikpe lalanī, egun nọ tuma Felisi. O nọ si, “I k'e jenmeguu, m nwon efe a kpōzi m'i.” <sup>26</sup> O huzi a tū enya nī Polu jenko d'e ye ẹ eghe; o hū e gi ufiri ẹ e zisonmē wē d'a kpọ Polu mbu-le-ebuō, e sōn ẹ e ku oku. <sup>27</sup> Ahua ẹbuō a



ghafegwu, Poshisi wu Festosi no henrin Govano, nokin enya Felisi. Makeni Felisi choko ni ndi Ju ku n'e ohunma, ya o no la Polu to ime ngan.

## Isi Nke Isen Kwasi Ogun

### *Polu A Si We We Oku E Jenni Eze-kani Wu Siza*

<sup>1</sup> Hun me e akp'ohin eto Festosi bia d'a kima Azuun ahun, o no gha Sizaria jen Jerusalem. <sup>2</sup> Ebehu ke ndi-isi nchu-egan le ndi-isi ndi Ju no kinghosi a oku Polu, rito a <sup>3</sup> n'o me ohunma zihie ni we Polu Jerusalem. Makeni e riguo we ngo we e gi gbu Polu uzọ, o lalani. <sup>4</sup> Festosi no za we, si, "Sizaria ke we buto Polu, bu m kinko ebehu egwa. <sup>5</sup> Ya wu, ndi isi unu we sonme m jen Sizaria, ni we le okennyehu d'e kin, omeni o nwon eje-ihien owule o me." <sup>6</sup> Ogen Festosi gi songuu we nodi—o nokarin akp'ohin esato mobu iri—o no si Sizaria. Eki e fon, we no bia ogwa a. O no nodi elu Oche Okinkin-ikpe, zi we d'e wehe Polu. <sup>7</sup> Ogen Polu gi puha, ndi Ju hu gha Jerusalem' bia no fihunme e, kinme eje-ihien bu-oda jogbu enwen e we si ni 'ya k'o me, bu asani we aka ghosi ni ezioku ro. <sup>8</sup> Kani Polu no kin onu a, si, "Adanni m iwu ndi Ju mobu iwu Ulo-nsọ mobu iwu eze-kani wu Siza."

<sup>9</sup> Kani Festosi cho n'o meyen ndi Ju, ya o no juma Polu, "Y'a chogho ni jen Jerusalem, ni we no id'enya m kin i ikpeni ebehu?"

<sup>10</sup> Polu no si, "Ogwa eze-kani wu Siza tumekem ri hunni, ebe furu we k'a no kin m ikpe. O nwonni eje-ihien owule m me ndi Ju—'yu le enwen i a maringho ohun ohunma-ohunma. <sup>11</sup> Omeni m me eje-ihien hun w'e gi gbu m, ari m a cho uzọ m'e gi wanahin onwun. Kani, omeni o nweni ihien w'e kwondon aka ime ihien ndi we si ni 'ya kem me, o nwonni onye jenko d'a saeka bu m che we aka. We ni m jenni eze-kani wu Siza n'o gi aka a kin m ikpe!"

<sup>12</sup> Ogen Festosi le ndi a dun a odun gi tugbamaguu iroro, ya Festosi no si Polu, "Y'a siguo we we i jenni eze-kani wu Siza; Siza ahun k'i buruko."

### *E Wehe We Polu Ihun Eze Wu Agiripa Le Okpoho W'a Kpo Benaisi*

<sup>13</sup> Akp'ohin ole-ne-ole a ghaguu, eze hun ri a ki ndi Ju wu Agiripa le (okpoho w'a kpo) Benaisi no bia Sizaria d'a si Festosi anua. <sup>14</sup> Ogen ahun we gi nodi ebehu akp'ohin ole-le-ole, uhuhin ohu, Festosi no wepuha ni eze hu oku Polu, si, "O nwon okennyehu Felisi lato ime ulo-ngan; <sup>15</sup> ogen m gi ri Jerusalem, ndi-isi nchu-egan ndi Ju le ndi-isi ndi Ju no wepuha oku e, si m ma a ikpe. <sup>16</sup> Kani, m no si we ni enyi ndi Rom' a ra we onye we kpe ye ndi kpen'e, bu 'ya le ndi kpen'e e ke turu kin elee-m elee-i, o hun oghere kinringuu onu a.

<sup>17</sup> Ogen we gi nwan zu ebeni, e tuhu ni m ogen owule, kama, eki e fon, m no zi we kpo ogwa, nodi ali elu Oche Okinkin-ikpe, zi we wehe okennyehu.

<sup>18</sup> Ndi kpe n'e no lihi oto kinme, kani ele udi eje-ihien m ro ni ya ri e se ke we kin. <sup>19</sup> Kama, we no kinsonme oku ofufe hun we le Polu ri a do le oku okennyehu ohu w'a kpo Jizosi, hun nwunhunguni, kani Polu hu e ku e e kushi iken n'o ri ndun. <sup>20</sup> Amarinzi m ihien m k'e me gi chofuha ani oku ndini, ya m no ju Polu k'o chogho n'o jen Jerusalem, ni we no ebehu kin e ikpe banyeni ihien ndini we si ni 'ya k'o me. <sup>21</sup> Kani ogen Polu gi si enyi na a to ebeni d'e ru ni eze-kani wu Siza e gi aka a leban oku e enya, ya m no si we kwondon e d'e ru mgbe m saeka zi e jenni Siza." <sup>22</sup> Agiripa no si Festosi, "Nke o suo m ni m gi ntin m nu onu okennyeni." Festosi no si a, "Ekile y'a nu onu a."

<sup>23</sup> Eki e fon nwan, Agiripa le Benisi no gi oken ogho ndi-nze banhan ime-ulo uku hu, we le ndi-isi-agma kani le ndi we marin amarin ime obodo hu wi banhan. Festosi no zi ndi orun a d'e webanhan Polu, we no webanhan a.

<sup>24</sup> Festosi no si, "Eze wu Agiripa le ihian ile ri ebeni, lee ni okennyeni ndi Ju

ile rị e kpe ẹka m, kẹ ime Jerusalem kẹ ebeni, e yi oro, a si n'o furuzini n'o rị ndun. <sup>25</sup> Kani ahunni m njo o me hun we e gi ma a ikpe onwun. Kani, hunni o si enyi we e jenni eze-kani wu Siza, e kwerigho m ni m jenkọ d'e zi e jenn'e. <sup>26</sup> Bu ahunni m nwan ihien m'e kwondon ẹka hun m'e gi dejenni nna m wu Siza ẹkukwo banyen'e. Agiripa, iya hain m gi nwan wepuha a ebeni unu ile ri, tumadu ebe 'yu le enwen i wu eze ri, keni m hun ihien m k'e kwondon ẹka de ya wu ẹkukwo-ozi, enyi juguu a ajuju. <sup>27</sup> Make ni, o jogbu enwen e ni m zi onye-ngan jenni eze-kani bu o nwene ihien m hun ku ni iya ke we si ni ya k'o me."

## Isi Nke Isin-kwasi-ogun

### *Polu E Kinrin Onu A Ebe Agiripa Ri*

<sup>1</sup> Agiripa no si Polu, "I nwoniken kinrin onu i." Ya Polu no tinpu ẹka, kinme enina:

<sup>2</sup> "Eze wu Agiripa, m weri e ni m nwe isi-oma ebe o me ni ihun i ke m jenkọ d'a no kinrin onu m tanni banyeni ihien ile ndi Ju ri e ku ni ya ke m me; <sup>3</sup> make ni y'a maringwo omenal ndi Ju ile le ihien ndi hun e se ni we oku, marin a ru ali. Dodo, nwe nwan ndidi gon m ntin.

<sup>4</sup> Ndi Ju ile a maringho ke m don bi gha ali lala, ke ime ali m ke ime Jerusalem. <sup>5</sup> Omeni we te k'e ku ezioku, a maringwo we ketekete ni m te wu onye itu-Farisi, itu kachanrin e ze ime ofufe enyi le ni m'e bi obibi ndi Itu-Farisi. <sup>6</sup> Kani we ri nwan ebeni e kin m ikpe make ni m ri e lee enya ihien hun Osolobue kwe ndi nedi enyi we kani nkwa; <sup>7</sup> ihien hu\* ikpun-ulo mmebuo ndi nke enyi ri e lee enya a, e gi ufiri e e fekenme Osolobue ukinkin le efinnai. Eze, olil'enyani m nwon wu eje-ihien hu ndi Ju sikwo ni ya ke m me! <sup>8</sup> Ki hain o gi a fukem me unu ndi ri ebeni orun ikweri ni Osolobue e weli ndi nwunni?"

<sup>9</sup> "Ezioku-ezioku, mme le enwen m te ro n'o furu ni m me ihien owule m k'e gi gbondon efan Jizosi onye Nazareti. <sup>10</sup> Ohun ke m me ime Jerusalem. Ogen hu, m'a narin ndi-isi nchu-ejan iken, a tu ndi kwerini Jesu e ye ime ulo-ngan; elede ohun suo, we cho ni we ma we ikpe-onwun, e biye m ẹka. <sup>11</sup> Imerinme ogen, m'a ghasonme uno-ofufe ile, e ye we afunfun, a lili ma ni m me we ku aru ghahani ikuja oku Jesu. Olulu we bu m oda-oda, nke wu ni m'a chu we e rude obodo ndi ri ani ozọ d'e kpokpo we."

### *Polu A Kowa K'o Don Gbehuto (Orun Ndị-Ozi 9.1-19; 22.6-16)*

<sup>12</sup> "Ebe m no a chu we erira, m no narin ndi-isi nchu-ejan iken le ẹkukwo jenkọ Damas'kosi.

<sup>13</sup> Eze, e ru m uzọ, ogen anwun gi a ri isi, ya m no hun ukpe nwunnahin enya-anwun k'o gha enu-igwee nwunhunme mme le ndi 'me le we wi. <sup>14</sup> Enyi ile no dan. Ya m no nu olu gi asusu Hibru si m, 'Solu, Solu, k'i ri e kpokpo ni m? I ri a ruhun enwen i ehun nọke oken-efin ri a gba egbe di-nwonn'e uku.' <sup>15</sup> M no si, 'Di-nwonn-m, onye k'i wu?' Ya Di-nwonn-enyi no shiri m, 'Mme wu Jesu hun i ri e kpokpo. <sup>16</sup> Kani, lihi n'i turu oto. Ihien hain m gi me i n'i hun m wu keni m tumi i n'i wuru odibo m le osheri hun jenkọ d'a gwa ndi ozọ ihien ndi i hun le ihien ndi m jenkọ d'a ghosi i. <sup>17</sup> M k'a gbapuha i ẹka ndi nke i—ya wu ndi Izrelu, gbapuha i ẹka ndi ali ndi ozọ hun m ziko i d'e kunrun. <sup>18</sup> M ziko i d'a shiapu we enya, keni we hun uzọ gha ime ishi gbehuto si ime ukpe; gha okpuru Ekwensu puha d'e kunrun Osolobue; keni Osolobue gbaghari we njo, ye we onodi ime ndi hun we don nsọ, ndi ahun we don nsọ make ni we kweri ni m.' "

\* **Isi Nke Isin-kwasi-ogun:7** Nkwa Hu hun

### *Polu E ku Oku Orun A*

<sup>19</sup> “Eze wu Agiripa, ufiri e, apani m oku ihien m hun ime ohun hu gha elu-igwee bia. <sup>20</sup> Kani, m no zime ozi hu ime Damas'kosi. E ziguru m ndi ri Damas'kosi ya, m nozi zi e ime Jerusalem le egbera Judia ile, e zizi m ndi ali ndi ozo ya, a si we gha ime njo we gbehuto, buruhe Osolobue, mema ihien k'a ghosi ni e gbehutoguwo we. <sup>21</sup> Ufiri ihienni ke ndi Ju gi kwondon m ime Ulo-nsa, a cho ni we gbu m. <sup>22</sup> Kani d'e rukwo nwan tanni, Osolobue hu e yeni m eka; ya ke m gi wuzo ebeni a shia eri, a gwa ke onye uku ke onye nta okuni; ihien ohu hu ndi-amuma le Mozizi ku n'o jenkọ d'e me ke m ri e ku oku e, o nwonna ihien ozo: <sup>23</sup> ni Kraisti k'a tariri afunfun; n'o k'a wuru onye ibuzo k'a gha onwun lihi; ni, noka onye ibuzo gha onwun lihi, o jenkọ d'e wehe ni ke ndi ali enyi ke ndi ani ndi ozo ozi ukpe.”

<sup>24</sup> Hun Polu gi ri e kin onu a enina, Festosi no weshi olu elu, yi, “Era ri a pu i, Polu! Oken-ekukwo i marin ri a pu i era!”

<sup>25</sup> Kani Polu no si, “Festos' ikpen ile rini, era ari a pu m! Onye owule enya don k'a marin ni m ri e ku ezioku. <sup>26</sup> Eze wu Agiripa le enwen e a maringwo ihien ndini! Obi ru m ali igwapu a oku, e gigho m'a don n'o nwonna ihien w'a kon'a ime ihien ndini, make ni onwan e meni nzuzue. <sup>27</sup> Eze wu Agiripa, y'e kwerigho ihien ndi-amuma ku? A maringho m ni y'e kwerigho.”

<sup>28</sup> Agiripa no si Polu, “I cho n'i me m wuru onye nke Kraisti ozigbo-ozigbo?”

<sup>29</sup> Polu no shari, si, “Thien m ri a rio Osolobue wu onwan: k'o me egwa-o, k'o meni egwa-o, ni elode yu suo, kani, ke iyu ke ndi ozo ile ri e gon m ntin tanni hun uzo ri ke mme—wezuka egan ndini we kpoma m!”

<sup>30</sup> Ebehu ke eze le Govano wu Festosi le Benisi le ndi ozo we le we gba ri oche no lihi oto. <sup>31</sup> Ogen we gi puko, we hu a si ibe we, “O nwonna ihien okennyeni ri e me hun w'e gi gbu e mobu bu e che ime ulo-ngan.” <sup>32</sup> Agiripa no si Festosi, “Nke w'a hatu okennyeni ye omeni ele hun o si we we oku e jenni eze-kani wu Siza.”

## **Isi Nke Eṣa-kwasị-ogun**

### *E Gi We Ugbo-mirin Buru Polu Jenme Rom*

<sup>1</sup> Ogen we gi kubepu a ni enyi k'e jen Itali, we no we Polu le ndi hu ime ndi-ngan che eka onye-isi-agma w'a kpo Juliosi, hun a ki ndi-agma ogun-isen ime itu-agma-uku ndi Rom' ahun w'a kpo “Itu Eze-Ogostosi.” <sup>2</sup> Enyi ile no banye ugbo-mirin gha Adramitum bia, hun ri a kwademe n'o jensonme ali ri ichen-ichen ri Azuun Eshia risonme ehụ Ohimin hun we no a banye ugbo-mirin. Ugbo hu no buru enyi. Enyi le Aristakosi onye Tesalonika hun ri Azuun Masedonia wi. <sup>3</sup> Eki e fon, enyi no ru Sidon'. Juliosi no gi eka ri mma son Polu, ni a jen d'a hun ndi owu a ni we ye e ihien ri a mkpa. <sup>4</sup> Enyi no gha ebehu buli si ohimin, a ghasonme ehụ ali Sairosi—make ni ufere enyi kunrun ri e bukin enyi azuun, o nini enyi gbasonme ahanmahan ohimin. <sup>5</sup> Ogen enyi gi ghafeguu ehụ ali Silisia le Pamfilia, enyi no fuba Mira hun ri Azuun Lisia. <sup>6</sup> Ebehu ke onye-isi ndi agha hu no hun ugbo-mirin gha Alexandria jenkọ Itali, ya o no bu enyi ile che ime e.

### *Ijen A Fuma Orun*

<sup>7</sup> Enyi no gbama ekere-ekere akp'ohin ole-ne-ole—o fukemke enyi orun ni enyi d'e ru Nidosi. Ogen ufere gileni ni enyi jenshi ihun ib'eka ahun, enyi no ghasonme mkpenren Samonu hun ri ali Kriti. Mirin nohunme ali Kriti. <sup>8</sup> Enyi hu a gha mkpenren-mkpenren, kani o fukemke enyi orun oda ni enyi d'e ru ebe w'a kpo “Ebe-Richanrin-Ugbo-Mma”, hun nochime Lasia. <sup>9</sup> Make ni enyi e riguo

ogẹn ọda-ọda, nke wu nị ndi Ju e buguode ọnu ahun w'e bu\*—ya wu, ogẹn eje-ebi gi a kpọ ohimin hu e ruguole, ẹnị sị nị ẹnị jẹnmezi, ijẹn jẹnkọ d'a jọ njo, Polu nọ dụn wẹ ọdun, si,

<sup>10</sup> “Ekele m unu ile; a hunguọ m'a nị ẹnị jẹnkọ d'a banye eje-ọnodi omẹni ẹnị jẹnmezi, ihien bu ọda jẹnkọ d'e huzikwo; eledẹ ibu lẹ ugbo sọ, kanị kezị ndun ẹnị.” <sup>11</sup> Kanị onye-isi-agma ahun gi ihien onye-isi ugbo lẹ onye nwon ugbo ku dọn kari oku Polu. <sup>12</sup> Ebe o mē nị ebeni ugbo-mirin a nodi a rịmma hun w'a nodi ogẹn winta, udu mirin-oyi-ochan hun a kpọ ọkpukpu, ndi ka ọda nọ kweri n'ọ ka mma nị ẹnị jẹnme. Wẹ rị a tū ẹnị nị, ikẹnkwo, wẹ k'a saeka ru Finik'si d'a nodi ebẹhu ogẹn mirin-oyi-ochan hu. Finik'si wu ebe ugbo e zientọ alị Kriti, o bu ihun zime ib'eka ndidan ẹnị anwun.

### *Eje-ebi A Kpoma*

<sup>13</sup> Ogẹn ufere reberẹbe hun a gha azuun ndidan-mirin a bia gi femẹ, wẹ nọ ro ni a hun wẹ ihien wẹ rị a cho; wẹ nọ tofọ ugbo hu ebe wẹ lime ẹ, ghasonme usuo-usuo ehụ alị Kriti. <sup>14</sup> Kanị o ke mē-eme, oken ufere hun a kpokenmeni nọ kpoma. “Nọt-ista” kẹ w'a kpọ ufere hu, makeni ọ gha azuun ugu e feshi azuun ọwuwa-ẹnị anwun. Ọ gha ib'eka Kriti fehe. <sup>15</sup> Ọ nọ kpokenme ugbo hu, ọ nizinị wẹ gbehuto ugbo hu zime ufere hu. Ya ẹnị nọ la ugbo toni ufere hu, ọ nọ buru ẹnị jẹnme!

<sup>16</sup> Ẹnị nọ kuban azuun ndidan-mirin alị ohu mē ekere w'a kpọ Koda hun rị etintinnai Ohimin ahun. Ohun e zueme ugbo hu ekere. Ẹnị nọ liliima wezuhan ugbo-nta rị ugbo hu ebe w'a nọ saeka dọbanhan a, kanị ọ fụ ẹnị ọrun ọda-ọda. <sup>17</sup> Wẹ nọ dọbanhan ugbo-nta hu ime ugbo. Ebẹhu kẹ wẹ nọ gi eriri kenhunme ugbo, kẹnkẹmẹ ẹ. Makeni egun rị a tū wẹ amamgbe w'a sunkunma ejan ubom-Ohimin rị mkpenren Setisi†, wẹ nọ gbatopu eriri wẹ gi kẹmẹ igwe hu nyinni w'a kpọ drag'ankọ, nu igwe hu ye ime mirin—make ugbo hu ghazi a gbakenrin. Ya ufere nọ buru wẹ lẹ ugbo jẹnme. <sup>18</sup> Ebi hu a kpokenme ẹnị, e buhunme ẹnị, nke wu nị, ogẹn eki gi fon, wẹ nọ tuma ibu e ye ime mirin. <sup>19</sup> Hun m'e akp'ohin eto, ọ nọ ru hun wẹ gide gi eka wẹ kpọn ihien wẹ gi a run ọrun ime ugbo-mirin ye ime mirin. <sup>20</sup> Ogẹn o gi mē nị ẹnị ahunni kẹ ẹnị anwun kẹ kokise akp'ohin ole-ne-ole, bu ebi rikwo a kpokenme ẹnị, ẹnị enwenzini olil'ẹnị nị ẹnị jẹnkọ d'a hun isi puha.

### *Polu A Nọ Ime Nsogbu Hu Kasị Wẹ Obi*

<sup>21</sup> Makeni w'e ke rị ihien-oriri kete-ele-mgbe, Polu nọ turu ọto ime igunrun wẹ, si, “Ikennyẹ, nke ọnu e gón m ntin nodi Kriti. Omẹni unu te gón m ntin, iwini ile e ke ti nwan. <sup>22</sup> Kanị, m rị nwan a rịo unu, kwondon ni obi unu makeni o nwonnị onye ọwule ime unu jẹnkọ d'a nwunni—ugboni sọ jẹnkọ d'a na iwi. <sup>23</sup> Makeni mmon-ozì Chuku bia d'e kunrun m hun uhinhin—Chuku ahun m wu nke ẹ, Chuku ahun m rị e fe. <sup>24</sup> Ọ sị m, ‘Polu! Atule egun, i k'e tururiri ihun Siza. Ọzọ, Osolobue e meguon'i ohunma dọnmẹn'i ndi 'yu lẹ wẹ rị ime ugbo, anwunkọ wẹ.’ <sup>25</sup> Kwonkenme ni nwan obi unu, ikennyẹ, makeni m nwon okukwe ime Osolobue n'ọ jẹnkọ d'a rị kẹ wẹ dọn gwa m. <sup>26</sup> Kanị ugboni k'a zunbanriri akpakali, kusì.”

<sup>27</sup> Ime uhinhin hun m'e akp'ohin mmenọ, ogẹn ebiri-mirin hu gi buko ugbo ẹnị elu Ohimin Adria‡, o ru ihien nọkẹ etintinnai abali, ọ nọ rị ndi a run ime ugbo kẹ sị alị rị nsue. <sup>28</sup> Ya wẹ nọ gi eriri wẹ kẹmẹye igwe lele kẹ mirin mihan, wẹ nọ hun n'ọ k'e luepu ogwe-nkụ ẹnọ; a gbaberi wẹ, wẹ nọ lelezi ẹ, wẹ nọ hun a n'ọ minruzini erira, n'ọ k'e luepu ogwe-nkụ eto sọ. <sup>29</sup> Makeni egun rị a tū

\* **Isi Nke Eṣa-kwaṣi-Ọgụn:9** ib'eka Septemba lẹ Octoba † **Isi Nke Eṣa-kwaṣi-Ọgụn:17** hun rị mkpenren anị Libia ‡ **Isi Nke Eṣa-kwaṣi-Ọgụn:27** Iya kẹ w'a kpọ nwan Ohimin Mediterenia.



wẹ nì ẹnyì jẹnkọ d'a sùnkunma ọmuma, wẹ nọ gbatoṣu eriri ankọṣ ẹnọ rì ibe azuun hùn wẹ gi e lime ụgbọ hụ, nì, ikẹnkwo ọ hùn ụzọ zudon alì; wẹ hụ e mẹ ekpere nì ẹkì fọn *kẹni wẹ legha ụzọ*.

<sup>30</sup> Kani, ndi a run orun ime ụgbọ hụ nọ wetu ụgbọ-nta ye ime mirin, choma nì wẹ gi nzuzue gha ime ụgbọ pụ, gi ụgbọ-nta ahun wanahin; we hụ mẹ kẹ sị wẹ rì a gbatoṣu ankọ rì ihun ụgbọ. <sup>31</sup> Ya kẹ Polu nọ sị Kaptin hụ lẹ ndi-agma, “Mani ikennyeni nọdi ime ụgbọni, ọnu ile k'a nwun.” <sup>32</sup> Ya kẹ ndi-agma hụ nọ bepụ eriri wẹ gi kwondon ụgbọ-nta hụ, mirin nọ buru ụgbọ-nta hụ.

<sup>33</sup> Uz'utuntun biri-biri, Polu nọ rịo wẹ rì ihien-oriri, sị, “Tanni mẹ ẹ akp'ohin mmenọ unu rì ẹnina, obi eruni unu anì, unu e rini ihien-anaì. <sup>34</sup> Dodo ni nwan, rì ni ihien-oriri, o k'e yeni unu ẹka rì ndun wanahin, makeni o nwonni onye owule ime unu jenkọ d'e tuhu kẹ akpụ ntutu ohu rì a isi.” <sup>35</sup> Ogen o gi kuguu onwan, ọ nọ weri brẹdi, ye Osolobue ekele id'anya wẹ ile, beri, rime. <sup>36</sup> Ya ndun nọ ban wẹ ile, wẹ lẹ enwen wẹ nọ rime ihien-oriri. <sup>37</sup> (Enyi ile rì ime ụgbọ hụ rì madu ẹnọ ariá ogun-mmẹnọ.) <sup>38</sup> Ogen wẹ ile gi rijunchanringuu ẹfọ, wẹ nọ tọ ọka-witi hodụ ime ụgbọ ye ime mirin make ụgbọ gha a nyinzi.

### *Ugbọ Hụ E Tikpochanrin*

<sup>39</sup> Eki e fọn, wẹ nọ legha alì ihun—bụ ndi hụ a marin alì ọ wu, kani wẹ nọ hùn ngugu-mirin—ebe mirin nọ tọ ọnu hi ogbe. Ejan rì mkpenren ngugu-mirin ahun. Ya wẹ nọ bu obi nì wẹ k'a nyanban ụgbọ ebẹhụ, omẹni o k'a nì wẹ mẹ. <sup>40</sup> Wẹ nọ tofọ ankọ ndi hụ ye ime mirin. Ebẹhụ kẹ wẹ nọzi tolulua eriri ndi hùn kwondonsomme amala wẹ gi a nyan ụgbọ ahun, wẹ nọ se eriri gi wesi ẹkwa rì ibe ihun hùn ufere gi e bu ụgbọ enu, zime nì ufere *kẹni ufere hùn ụzọ e bushi ụgbọ hụ ihun*. Wẹ nọ nyanrin ụgbọ hụ don ihun ngugu-mirin hụ kẹni ụgbọ wẹ kusi mkpenren ẹ. <sup>41</sup> Kani, ibe ihun ụgbọ hụ nọ zunban ebe jogbu enwen, sunkunma ejan, to ebẹhụ; ebiri-mirin nọ kpukpọpuma ibe azuun a. <sup>42</sup> Ndi-agma hụ te nọ cho nì wẹ gbukwama ndi-ngan hụ, amangbe w'e gu mirin pụ akpakali, wanahin.

### *Onye Owule A Wanahin*

<sup>43</sup> Kani, makeni Kaptin ndi-agma hụ cho n'ọ zuopuha Polu, ọ nini wẹ mẹ ihien wẹ ro. Kama, ọ sị ndi saeka gu mirin wẹ buzo tuban ime mirin gusi akpakali; <sup>44</sup> sị ndi hodun wẹ somme wẹ, ndi hụ ime wẹ e kwondon ibe-osisi, ndi ọzọ e kwondon ibe ihien ndi ọzọ gha ụgbọ hụ kpagipuha. Eriira kẹ onye owule mẹ ru alì mmaka; o nwonni onye nwunhunni.

## **Isi Nke Eṣatọ-kwaṣi-ogun**

### *Ihien Polu Mẹ Ime Alì Mota*

<sup>1</sup> Ogen ẹnyì gi húnguú isi fúha, ẹnyì nọ marin nì ẹfan alì hụ mirin nọhunmẹ wu Mota. <sup>2</sup> Ndi alì hụ nọ mẹ nì ẹnyì ẹfoma pụ-ichẹn: gi ifiri mirin rì e zueni lẹ oyi rì a tuni fiye nì ẹnyì ọkùn nyanma, nabanhan ẹnyì.

<sup>3</sup> Polu nọ kpari nkun. Ogen o gi rì e bu wẹ e che ọkùn hụ, uwowo ọkùn hụ nọ chupuha agwo, agwo hụ nọ fifiri Polu ẹka. <sup>4</sup> Ogen ndi anì hụ gi hùn agwo hụ k'o konrin ẹ ẹka, wẹ nọ sị ibe wẹ, “Ezie-ezie, okennyeni wu izighe. Osuon'a n'ọ wanahinguo ohimin, eje-ihien o mẹ hukwo e son ẹ, ọ niko a rì ndun.” <sup>5</sup> Polu nọ fe agwo hụ ye ime ọkùn hụ, agwo hụ a run'a ehụ. <sup>6</sup> Wẹ nọ tuma ẹnya nì ehụ Polu fun mobu n'ọ dan idumuzi, nwunhun. E cheberi wẹ, wẹ nọ hùn a n'ọ nwonni ihien mẹ n'e, wẹ nọ kuhuto ọnu, kumẹ n'ọ wu mmon.



<sup>7</sup> Onye-isi alị hụ wụ okennyẹ ohu w'a kpọ Pọbliọsị. Iya nwọn alị ndị nọkunmẹ ebe ahun ẹnị rị. O nọ nabanhan ẹnị, lee ẹnị ọbia akp'ohin ẹtọ. <sup>8</sup> Ogen ahun, nedi Pọbliọsị dinẹ edinẹ, emu rị a kụ a: ẹhụ-ọkụn rị e nwun ẹ; ọ rịzikwọ a nyun—a nyundẹ ẹdeke. Pọlu nọ jẹn d'a hūn a, mē n'ẹ ekpere, bu ẹka kwasị a, ọ nọ dịnhin. <sup>9</sup> Onwan e megụu, ndi ọzọ ile emu rị a kụ ime anị hụ nọ bia, ọ nọ zuochanrin wẹ ile. <sup>10</sup> Wẹ nọ mesonmẹ ihien bu-oda gi ye ẹnị ọghọ. Ogen ẹnị gi chọ nị ẹnị pụ, wẹ nọ bu ihien ile rị ẹnị mkpa cheni ẹnị ime ụgbọ-mirin.

### *Enyi A Gha Mọta Si Rom*

<sup>11</sup> Ogen ifon ẹtọ gi ghafegụu, ẹnị nọ banye ụgbọ-mirin ohu hūn nọdị Mọta ogen mirin-oyi-ochan, jẹnmẹ. Ụgbonị gha Alezandria bia, ẹfan wẹ deye ẹ wẹ gi marin a wū “Ejime”, ẹfan mmọn ẹbuo ahun wẹ marin amarin. <sup>12</sup> Ẹnyi nọ kuban obodo Sirakusu, nọdị ebẹhụ akp'ohin ẹtọ. <sup>13</sup> Ẹnyi nọ buli, gha ebẹhụ si Regionu. Eki e fon, ufere nọ gha azuun ndidan-mirin fehe, bushime ẹnị ihun; nkesini ogen eki gi fonzi hūn mē ẹ akp'ohin ẹbuo, ẹnị nọ ru obodo Putioli. <sup>14</sup> Ẹnyi nọ hūn ndi kwerini rị ebẹhụ. Wẹ nọ si ẹnị d'e du wẹ nọdị izu-uka. Ẹnina ke ẹnị don ru Rom. <sup>15</sup> Ogen ndi kwerini rị Rom gi nū nị ẹnị bia abia, wẹ nọ ghakwori ebe wẹ rị bia d'e kunrun ẹnị Afia Apiosị lẹ ebẹhụ Odu Uku Ẹtọ hū w'a nọdị e ri, a ra, rị. Ogen Pọlu gi hūn wẹ, ọ nọ kele Osolobue, ndun nọ ban a.

### *Ihien Pọlu Mē Ime Rom*

<sup>16</sup> Ogen ẹnị gi ru Rom, wẹ nọ nị Pọlu biri nke ẹ, ya lẹ onye-agma hūn e che n'ẹ. <sup>17</sup> Hūn m'ẹ akp'ohin ẹtọ, ọ nọ kpọ ndi-ndu ndi Ju rị ebẹhụ. Ogen wẹ gi biaguu, ọ nọ si wẹ, “Umune m, o nwonni ihien m mē ndi nke ẹnị, etikponi m omenali ndi nedi ẹnị, kani a nwunrun wẹ m ime Jerusalem, we m ye ndi Rom. <sup>18</sup> Ndi Rom a juguu m ajuju, wẹ nọ chọ nị wẹ hatu m, makeni o nwonni ihien ọwule m mē hūn w'e gi ma m ikpe onwun. <sup>19</sup> Kani, ogen ndi Ju gi ju, si w'a hatule m, o nwonni ihien ọzọ hodụ nị m mē wezuka isi wẹ we m si ọgwa eze-kani wū Siza—eleni m nwon ikpe m k'e kpe ndi alị m. <sup>20</sup> Ya haịn m gi si nị m chọ nị m hūn unu, gwa onu oku, mē onu marin nị oku olil'anya ahun ẹnị ndi Izrelu ile nwe ke m gi rị ime eganni.”

<sup>21</sup> Wẹ nọ si a, “Enyi e nwehentuni ehuhuo-ozu ọwule gha Judia bia banyeni i; o nwonzikwoni nwehe ẹnị ọwule ime ndi rị a gha ebẹhụ a bia hūn kujatu oku i. <sup>22</sup> Kani, ẹnị chọ nị ẹnị nū ihien i rị a kuzi: makeni, o mē nke itu Jizosi onye Nazaretini, ẹnị a maringho nị wẹ rị e kuja oku ẹ ebe ọwule.” <sup>23</sup> Wẹ nọ kaye uhuhin wẹ jenko d'a bia d'e kunrun ẹ.

O ru uhuhin hū, wẹ nọ ruhe ebẹhụ ọ rị. Gha utuntun d'e ru enyasi, ọ hū a gwa wẹ oku Alị-eze Osolobue, a liliima n'ọ gi ihien Ẹkukwo-nsọ ku mē wẹ kweri nị Jesu—ke ihien rị ime Iwu Mozizi ke ihien ndi-amuma ku. <sup>24</sup> Ndi hū ime wẹ nọ kweri ihien o ku, kani ndi ọzọ a ju n'e kweriko wẹ.

<sup>25</sup> Wẹ wẹ nọ dosonmẹ ndondo. Nị wẹ d'a lama, Pọlu nọ kuzi oku ohu: ọ si, “Ezioku ke Mmon-nsọ ku ogen o gi gwa ndi nedi unu kani oku ghahani onu onye-amuma wū Azaya, si,

<sup>26</sup> Jẹn d'e kunrun ndini, d'a gwa wẹ, si,  
“unu k'a nū, kani  
unu aghotako;  
onu k'e lee ile,  
kani onu ahunko  
ihien unu rị e lee.

<sup>27</sup> Makeni obi ndini arizi a ghota;  
ntin wẹ e kinguo;  
a nyunmaguo wẹ ẹnya,  
amamgbe w'e gi ẹnya wẹ legha uzọ,

gi ntịn wẹ nụ ihien,  
gi obi wẹ ghota, gbehuto,  
a zuo m wẹ.”

<sup>28</sup> Marịn nị nwan nị e ziguọ wẹ ozi nzuọpụhanị gha ẹka Osolobue bịa jenni ndị alị ndị ọzọ; wẹ k'e gọn ntịn!”

[ <sup>29</sup> Oge n o gi kuguu ihien, ndi Ju hu no dọnsọnmẹ ndondọ lama.]

<sup>30</sup> Polu bi nke ẹ ebẹhu ọrọgbọ ahua ẹbuo; ọ hu a nabanhan kẹ wẹ han rị a bịa d'a hunn'a; <sup>31</sup> ọ hu e zi ozi Alị-eze Osolobue, a kuzi banyeni Di-nwọnni-ẹnyi wu Jesu Kristi, e kusi ẹ ikẹn, o nwọnni onye gbondonn'ẹ.

## **Ehuhuo-Ozi Polu Dejenni Ndi Rom**

<sup>1</sup> Mmē wu Polu de ekukwo-ozini. M wu igbon Jizos' Kraisti. Osolobue kpọ m, tumē m onye-ozu pu-ichen make Ozioma Osolobue.

<sup>2</sup> Oziomanị wu banyeni ihien hun Osolobue kwe nkwa a edei ime Ehuhuo-nsọ ghahani ndi-amuma a. <sup>3</sup> Oziomanị wu banyeni Nwa a wu Jizosi Kraisti Dinwonnienyi—hun bia nọke ihian; ebọn Defidi ke we mu a ye; <sup>4</sup> Osolobue gi ikē Mmon-nsọ a ghosizikwo n'o wu Nwa Osolobue ghahani igba onwun weli e.

<sup>5</sup> Make ufiri efan Osolobue, Osolobue e meguoni enyi efoma ghahani Nwa a ni wu Jesu Kristi Dinwonnienyi; o yeguzi enyi orun ndi-ozu pu-ichenni ghahan'a, keni enyi hun uzọ duhe ndi ali ndi ozo ile wulen ndi Ju d'e kwerin'e, humen'e isi; <sup>6</sup> kezi unu le enwen unu, makeni we kpozikwo onu d'a wuru nke Jesu Kristi. <sup>7</sup> M ri e dejenni ndi ile ri Osolobue obi hun ri Rom, ndi we kpọ d'a wuru ndi-nsọ. Efoma le udon gha eka Osolobue Nedi enyi le Dinwonnienyi wu Jesu Kristi a bia ya rinu unu.

### *Polu A Kpanmin Osolobue*

<sup>8</sup> Nke ibuzo, m ri a kpanmin Osolobue m ghahani Jesu Kristi make unu ile, makeni we ri e ku oku okukwe unu ime uwa ile. <sup>9</sup> Osolobue, hun m gi obi m ile e fe ghahani izisonme ozioma Nwa a, wu osheri m ni m'a nyanhan unu ogen ile ime ekpere m. <sup>10</sup> M gha e me ekpere, m'a risonme Osolobue n'o beye ni m oghere ni m saeka bia nwan d'a hun onu—omeni uche e ro. <sup>11</sup> Makeni unu ri a da m—makeni m cho ni m yebeye unu ngozi ime-mmōn, keni unu zekenme. <sup>12</sup> Mba, keni mme le unu hun uzọ gi okukwe enyi gbatarị ibe enyi ume.

<sup>13</sup> Umune m, m cho ni unu marin n'o teke m choma ni m bia d'a hun unu. (Kani we eke ni m bia.) M ri a cho ni m bia, keni m gha ime unu kpohazini Osolobue ihian ke m don me ime ani ndi ozozu wulen ndi Ju. <sup>14</sup> M gi ihian ile ugwo: ke ndi wa-nya ke ndi waleninya, ke ndi jen ulo-ehuhuo ke ndi jenleni—<sup>15</sup> ya hain o gi a du m ni m bia d'e zizikwo unu ndi ri ime Rom' Ozioma.

### *Ikē Ri Ime Ozioma*

<sup>16</sup> Ifenren ozioma ari e me m, makeni ya wu ikē Osolobue gi a zuopuha onye owule kwerini, ndi Ju wu ibuzo, o son ndi wulen ndi Ju. <sup>17</sup> Makeni, ozioma ya nwe a ghosi ke Osolobue don e me ihian a wuru onye ri ke Osolobue cho: o me e ghahani okukwe onye ahun—gha mbidon d'e ru njendeme. O nolu ke Ehuhuo-nsọ don ku e, si, “Onye ri ke Chuku cho ghahani okukwe k'a ri ndun.”

### *Ikpe Hun Ma Ihian Ile*

<sup>18</sup> Iwe-le-onuma Osolobue a gha elu-igwee e hukwasị njo ile le ihien ile rileni mma hun ndi-eje e me, ndi hun gi eje-ihien we e me e gbondon ezioku.

<sup>19</sup> Makeni, ihien ihian k'a saeka marin banyeni Osolobue we we enya, makeni Osolobue le enwen e e meguo n'o we we enya. <sup>20</sup> Makeni, kete Osolobue e kele uwa, ikē-itēbite Osolobue le ihien o gi wuru Osolobue a fuhachanringuo ifon. Osuon'a ni ele we ihien we e legba enya, we e gi ihien ndi hun Osolobue ke a ghota we, a hun ke we nọ. Ya wu, o nwōnni ihien ndi nọ erira k'e kin, dodo arikoni we ya, kaka! <sup>21</sup> Makeni, osuon'a ni a maringuo we Osolobue, eyeni we e mgbaye run'e, akpanmini w'a. Kama, iroro we a wuru ihien olal'iwu, uche we hun ghazileni a run a gbaguo ishi. <sup>22</sup> Ebe we ri e ro ni we marin ihien, e henrin we ndi-nzuzu; <sup>23</sup> hun nke w'e gi fe Osolobue hun ghalen a nwun, ye e

oghọ run'e, e fesonmę wẹ ihien wẹ kpụ akpụ—kẹ ndi nọ kẹ ihian hun a nwunni kẹ ndi nọ kẹ anụ rị ichen-ichen, kẹ anụ ndi nwẹ ukụ-eno kẹ nnunụ kẹ ihien ndi hun a rinị!

<sup>24</sup> Osolobue nọ gi ifiri eje-ihien ndi ahun rị a gụn wẹ ime obi la wẹ tọnị imesonmę ihien ru unyin—wẹ lẹ ibe wẹ nọ gi ẹhụ wẹ mesonmę ihien-ifenren; <sup>25</sup> wẹ nọ gi ntụ nokin ẹnya ezioku Osolobue, fesonmę ihien Osolobue ke, a kpọ nị wẹ isi-alị hun nkẹ w'e gi fe Osolobue hun wụ Onye-okike hun richanrin mma jenrin ejen! Isee.

<sup>26</sup> Ufiri onwan, Osolobue nọ la wẹ tọnị ẹgụn ihien-ifenren, nke wụ nị ikpoho wẹ e gi ime-mgba ikpoho-lẹ-ikpoho ihian ghaleni e me, nokin ẹnya ime-mgba ikennyẹ-lẹ-ikpoho hun o me ni ya kẹ ihian e me. <sup>27</sup> Eriira kẹ ikennyẹ wẹ gizikwọ latọ ime-mgba wẹ lẹ ikpoho hun ihian e me, ẹgụn ison ikennyẹ ibe wẹ e me mgba hụ a gungbu wẹ: ikennyẹ lẹ ikennyẹ ibe wẹ hụ e metari ihien ifenren—a narinzikwọ afunfun furu eje-ihien wẹ rị e me.

<sup>28</sup> Makeni ndini ju nị eyekọ wẹ Osolobue onodi wẹ marin run'e, Osolobue nọ la wẹ tọnị uche wẹ ahun runi keni wẹ mesonmę ihien furuleni. <sup>29</sup> Udi ihien ile jo-njo e jun ime wẹ, ya lẹ eje-omume, ẹnya-uku, iwe, ẹnya-ufu, igbu-ochu, ikpe, ndufie lẹ ero; e henrin wẹ ndi-oghẹle, <sup>30</sup> ndi-nkuto, ndi ize Osolobue e ze; w'a kpai ihian, a pache, a nyan isi, e ropuhasonmę eje-ihien rituleni, e nupu-isi okpuru ndi munị wẹ. <sup>31</sup> E nwẹ wẹ uche, w'a ra gi wẹ don ẹnya, ẹfo a jọka wẹ, w'a ra me ebere.

<sup>32</sup> A maringho wẹ nị iwu Osolobue wụ nị ndi hun e me udi ihien ndini k'a nwun, kanị wẹ huzi e me wẹ—eledẹ nị wẹ e me wẹ sọ, wẹ huzi e ye ndi ozo rị e menị wẹ ndu.

## Isi Nke Ebuo

### *Okinkin-ikpe Osolobue Zin-ezin*

<sup>1</sup> Ya wụ, y'e nwonkwọ ihien i k'e kin—onye owule i wụ! Makeni, ebe i nọ ma ndi ozo ikpe, i rị a mazikwọ enwen i ikpe. Makeni, iyu hun rị a ma wẹ ikpe rizikwọ e me ihien ndi hụ i gi rị a ma wẹ ikpe. <sup>2</sup> Enyi a maringho nị Osolobue wụ onye ezioku ebe o nọ ma ndi me udi ihien ndini wẹ ikpe. <sup>3</sup> Kanị, iyu nwen, onye owule i wụ, hun e mezi ihien ndi hụ i gi a hangbu ndi ozo enen, i ro n'i k'a wanahin okinkin-ikpe Osolobue? <sup>4</sup> Ra i rị e leli oken efoma a lẹ nkintin o rị a gba i lẹ ndidi ẹ? Y'a marin nị Osolobue rị e menị i efomanị keni i hun ọzo roghari? <sup>5</sup> Kanị, ebe i n'a kpokin obi i, a ju nị y'e rogharikọ, i rị e kponto nị enwen i afunfun, e cheni afunfun, hun wẹ jenko d'e ye i Uhuohin iwe-lẹ-onuma, uhuhin hụ Osolobue k'e gi han enen ahun zinrinni.

<sup>6</sup> Osolobue k'a kụ onye owule ugwo kẹ onye-onye don run. <sup>7</sup> Nke ndi hụ e mesonmę mma, makeni wẹ rị a cho ogho lẹ mgbaye lẹ ndun nwonlẹni ogugu, Osolobue k'e we ndun itebite ye wẹ. <sup>8</sup> Kanị, Osolobue k'e hu iwe-lẹ-onuma a kpụ ndi hun a cho nke-wẹ nke-wẹ, a ju ezioku, e son eje-ihien. <sup>9</sup> Eje-ufu lẹ nsongbu k'a rinị onye owule hun e me eje-ihien, ndi Ju wụ ibuzo, o son ndi wulenị ndi Ju.

<sup>10</sup> Kanị Osolobue k'e we ogho lẹ ikpen lẹ udon ye kẹ wẹ han hun e me ihien rị mma, ndi Ju wụ ibuzo, o son ndi wulenị ndi Ju. <sup>11</sup> Makeni Osolobue ara gbeyeni onye owule.

<sup>12</sup> Ndi wulenị ndi Ju enwon Iwu Mozizi; kanị wẹ me njo, a na wẹ iwi, osuon'a nị enwon wẹ Iwu Mozizi. Ndi Ju nwon Iwu Mozizi; wẹ me njo, e gi wẹ Iwu Mozizi kin wẹ ikpe, ma wẹ ikpe. <sup>13</sup> Makeni ele ndi a nū ihien Iwu ku kẹ Osolobue e kuni ohunma, kanị, ndi e me ihien Iwu ku. <sup>14</sup> Omeni ndi hụ wulenị ndi Ju, hun nwonlẹni Iwu Mozizi, e gi omume wẹ me ihien Iwu hụ cho, e

nwegho we iwu ime obi we, osuon'a ni enwon we Iwu hu ke ndi Ju don nwe e. <sup>15</sup> We ri e gi omume we a ghosi ni ihien Iwu cho a wuruole ihien we deye ime obi we. Ihori we hu a shia ni we eri: mgbe ndi hu iroro we a ma we ikpe, mgbe ndi hu o kuyeni we. <sup>16</sup> Eriira k'o jenkod'a ri Uhuohin ahun Osolobue k'e gi gi ihien zueri ime obi ihian kin ihian ikpe ghahani Jesu Kristi, noke ke Ozioma hun m ri e zi don ku e.

### *Ndi Ju Le Iwu Mozizi*

<sup>17</sup> Kani, i si ni i wu onye Ju; e gi Iwu Mozizi e don enya, a nyan isi ni egbata yu le Osolobue a rika mma; <sup>18</sup> a nyan isi ni y'a maringho uche Osolobue, marin ihien ka mma—n'e giguwe we Iwu Mozizi zun i; <sup>19</sup> i si ni i wu onye e du ndi enya-ishi, ni wu ukpe ndi ri ime ishi, <sup>20</sup> ni i wu onye a dun ndi nzuzu odun le onye a kuzi umueka—ni nwon amamihien le ezioku zu oke ime Iwu Mozizi. Ele ya?

<sup>21</sup> Ya wu, iyu hun a kuzi ndi ozor, i hu a kuzi enwen i? I hu a si, “Ezunle ohin.” Kani yu nwen, i hu e zun? <sup>22</sup> I hu a si, “agherele;” Kani yu nwen, i hu a ghere? I hu a si, “Arualo mmom, ni eje-ihien ro.” Kani yu nwen, y'e jen uno mmom d'e zun ihien rin'a? <sup>23</sup> Iyu hun gi Iwu Osolobue a nyan isi, i hu a dan ya wu Iwu—e gi e a fa Osolobue? <sup>24</sup> Ehuho—nsor si, “Ufiri unu ndi Ju ke ndi ali ndi ozor gi e kutu Osolobue.”

### *Ikwa-ugun Le Ife-Osolobue*

<sup>25</sup> Ikwa-ugun a bangho erere—omeni i hu a gbaye Iwu Osolobue. Kani, omeni y'e nupu-isi okpuru Iwu hu, ya wu ni ugun i kwa elezi ugun nke-esi. <sup>26</sup> Ya wu, omeni ndi kwaleni ugun e me ihien Iwu ku, e weriko we we noka ndi kwa ugun—o suo n'a ni akwannu we? <sup>27</sup> Ya wu ni ndi kwaleni ugun nke eh, bu we hu e donme Iwu hu, k'a shiagbu unu eri—makeni onu a dan Iwu hu, osuon'a ni unu ke we detun'e, osuon'a ni unu a kwaguo ugun. <sup>28</sup> Makeni, ele ihien enya e legha ke ihian gi a wuru onye Ju; ezigbo ugun ele hun we kwa eh, w'e legha enya. <sup>29</sup> Mba. Kani, ezigbo onye Ju wu hun wu onye Ju ime obi; ezigbo ikwa-ugun wu hun we kwa ime obi—ihien ime-mmom le Mmom-nsor ro, ele ihien eh le mkpuru-oku we dehu ime. Udi ihian no enina k'a narin ija-mma we aka Osolobue ele aka ihian ibe e.

## **Isi Nke Eto**

### *Ki Ndi Ju Gi Ka Ndi Ozor Mma?*

<sup>1</sup> Ki ndi Ju gi nwan ka ndi ali ndi ozor mma? Elee erere ke ikwa-ugun banzi?  
<sup>2</sup> O bukekwo! Nke ibuzor wu ni Osolobue bu oku gha a onu pucha che aka ndi Ju.

<sup>3</sup> Kani, omeni o nwegho ndi ri ime we wuleni ndi we gi e don enya, ni enyi gi ohun si ni Osolobue ele onye we e gi don enya? <sup>4</sup> Mba, kaka! Osolobue wukwo onye ezioku, o suon'a ni ihian ile wu ndi-ntu. O nohu ke Ekukwo—nsor don ku e, si,

“We k'a hun a  
ni ihien i ku wu ezioku;  
we kin i ikpe, i k'e ri enen;  
i han enen,  
w'e k'a hun ni enen i han wu ezioku.”

<sup>5</sup> Kani, o me nwan ni eje-omume enyi a ghosi ke Osolobue mehan onye ezi-omume, ki enyi e ku nwan? Ni enyi si nwan ni Osolobue me njo omeni o ye enyi afunfun? (M ri e ku e hu ke ihian don e ku.) <sup>6</sup> O nwonni k'o don me! Makeni, omeni Osolobue wu onye njo, nani k'o k'a don kin uwa ikpe? <sup>7</sup> Kani, omeni ntum ke ezioku Osolobue gi a fuhachanrin ifon, e wehen'e ogho, ke w'a mazi ni m



nwan ikpe ni m wu onye-njo? <sup>8</sup> Ki haịn enyi gileni si, “Ni enyi mesonme nwan njo keni ihien ri mma hun uzọ a pucha ifon?” (Ya ke ndi ri e kuto ni enyi si ni 'ya ke enyi e ku.) We furu ndi w'a ma ikpe.

### *Onwonna Onye Ri Ke Osolobue Chọ*

<sup>9</sup> Ki mezi? Enyi ndi Ju ka ndi hun wulen ndi Ju mma? Kaka akp'ohu! Enyi e kuguol'a ni njo ri a ki ihian ile—ke ndi Ju ke ndi wulen ndi Ju. <sup>10</sup> Erira ke Ehuho-nsọ don ku e, si,

“O nwonna onye ri ke Osolobue don cho,  
o nwondeni kaka akpu onye ohu;

<sup>11</sup> O nwonna onye a ghotani,  
o nwonna onye a cho Osolobue.

<sup>12</sup> We ile a kpahugo;  
we ile e henringuo ihien-eti;  
o nwonna onye e me efoma,  
o nwondeni kaka akpu onye ohu.

<sup>13</sup> Oku a gha we ekpiri a pucha ri ke  
ishin gha ili ri oghe a pucha;  
we gi ire we e dufie,  
edide agwo ke  
oku ri we ugb'onu wu.

<sup>14</sup> Ikpọ-iyi le eje-okun jun we onu.

<sup>15</sup> Uku a kereka we igbu-ochu.

<sup>16</sup> Ebe owule we jen,  
we le ntikpo le nsongbu wi.

<sup>17</sup> Amarintudeni we ihien ezigbo udon wu.

<sup>18</sup> Egun Osolobue aride we enya.”

<sup>19</sup> Enyi a maringho ni ihien ni ile Iwu ku, ni ndi ri okpuru Iwu k'o ri a gwa, keni onu owule gba nkintin, ken'o wezikwo ihian ile ri uwa ile enya ni we ile jenkọ d'a ko ni Osolobue ke we jen. <sup>20</sup> Makeni, “O nwonna onye Osolobue k'e kuni ohunma makeni o n'e me ihien Iwu cho,” makeni Iwu ke we gi e me ihian a marin ni ihian e meguo njo.

### *Ke Ihian A Don Ri Ke Chuku Cho*

<sup>21</sup> Kani Osolobue a ghosiguo uzọ ihian gi a ri ochan—bu ele ghahani Iwu Mozizi. Kani, ke ime Iwu Mozizi ke ime ihien ndi-amuma ku, Ehuho-nsọ a shiaguo eri ni ya wu uzọ ke ihian gi a ri ochan.

<sup>22</sup> Uzoni hun gha aka Osolobue bia, hun we e gi ri ochan, wu ikwerini Jizos' Kraisti.

Onye owule kwerini, Osolobue e weri e n'o riguo ochan—o tuni onye we wu. Makeni, o nwonna ihien ri ichen ime ihian ile, kaka, <sup>23</sup> makeni ihian ile e meguo njo, gha ime ogho Osolobue danfu. <sup>24</sup> Ya wu ni efoma *Osolobue* suo ke Osolobue gi nwan e kuni ihian ohunma—ihien-ofe ro. O me e ghahani igbarini we ghahani Kraisti wu Jizosi. <sup>25</sup> Makeni, Osolobue we Jesu ye, gi e henrin ejan we gi e wepu njo ihian le iwe-le-onuma Osolobue hun njo te k'e buheni ihian. Onwun Jesu nwun, ya wu edeke Jesu, ke Osolobue gi me e.

Okukwe ke we gi e nwehen ihienni Jesu me. Osolobue me onwan n'o gi ghosi ni ya le enwen e wu Osolobue wukwo onye ezi-omume—ndidi e k'o gi fepu njo ihian mesonme mbu enya— <sup>26</sup> makeni o kwademe n'o k'e gi ogegni ghosi n'o wu onye ezioku, n'o nwonna onye o gbeyeni. Osolobue gi uzoni a ghosi ni 'ya le enwen e wu onye ezioku, n'o hughozikwo mma n'o nabannan onye owule kwerini Jesu, kpọ onye hu onye ri ochan.

### *Osolobue Sọ Mę E, Ihian A S'eka Nyan Isi*

<sup>27</sup> Kiri ke ihian e gizi nwan nyan isi? O nwonni, kaka akp'ohu! Makeni, ele orun le ugwo-orun ke we gi e me e; mba, okukwe le ihien-ofe we e ye onye kwerini ro—'ya hain ihien we e gi nyan isi gizileni ri a. <sup>28</sup> Makeni, enyi gi e don ni ghahani okukwe ke Osolobue gi e kuni ihian ohunma, ele ime ihien Iwu cho. <sup>29</sup> Makeni, Osolobue wu ohu sọ. Ra Osolobue ndi Ju sọ rode? Elezi nke ndi wulen ndi Ju? Eghę, o wuzikwo nke ndi wulen ndi Ju, <sup>30</sup> ebe o me ni Osolobue wu ohu sọ. Ya wu, o k'e gi ifiri okukwe nabanhan ndi Ju, kuni we ohunma, gizikwo ifiri okukwe nabanhan ndi ali ndi ozo, kuni we ohunma.

<sup>31</sup> Enyi ride nwan e gi oku okukweni a kagbu Iwu Mozizi ra? Mba, kaka; enyi ri e gide e a kwadon e.

## **Isi Nke Eno**

### *Ebrahim Le Okukwe*

<sup>1</sup> Imę oku okukweni, ki enyi k'e ku banyeni Ebrahim wu nedi enyi nke anu-ehu? Nani k'o jen?

<sup>2</sup> Omeni ihien hun Ebrahim run ke Osolobue gi kun'e ohunma, nke o nwon ihien o gi nyan isi, kani ele ebe Osolobue ri k'o k'a no nyan ya wu isi. <sup>3</sup> Ki Ehuho-nsọ ku? O si, "Ebrahim' kweyeni Osolobue, Osolobue no gi ifiri e gun a yen'e, kpọ a onye ri uchan."

<sup>4</sup> Lee e nwan: onye run orun, a ku w'a ugwo-orun a. W'a ra si ni we "ye" e ihien-ofe, kama, w'a si ni ihien o run ro, ni we ku a ugwo-orun.

<sup>5</sup> Kani nke ndi hun gichanrin okukwe don enya, ele orun, e kweyeni we Osolobue hun a si onye njo n'o riguo nwan ochan, okweyeni we kweyeni Osolobue k'o gi e kuni we ohunma, a kpọ we ndi ri ochan. <sup>6</sup> Onwan wu ihien Defidi ri e ku ogen o gi ku oku ighoghọ hun rin onye hun Osolobue weri e n'o wu onye ri ochan—bu o nwonni orun oma owule o run: o si,

<sup>7</sup> "Ngọzi arikakwo ni  
ndi hun Osolobue gbaghari eje-ihien ndi we me,  
ndi hun o ficanpu njo we;

<sup>8</sup> ngọzi arikakwo ni  
onye hun Di-nwonni-enyi jenkoleni  
d'a gun ni njo a!"

<sup>9</sup> Onye nwede nwan ngọzi hu Defidi ku oku e? Ndi hun kwa ugun sọ ra ke ndi kwaleni ugun?

Enyi e kuguo a ni ufiri okukwe Ebrahim ke Osolobue gi kpọ a onye ri ke Osolobue cho. <sup>10</sup> Elee onodi ke Osolobue node gun ihienni yen'e? Ebe o kwaguu ugun ra ebe o keleni kwa ugun? Ele k'o kwaguu ugun, kani k'o keleni kwa. <sup>11</sup> Osolobue no gi ikwa ugun ye e ahima, gi ghosi n'o ri-ochan, ya wu n'o riguo ochan ghahani okukwe k'o keleni kwa ugun—keni Ebrahim wuru nedi ndi ile kwerini kwaleni ugun; keni Osolobue gi ifiri okukwe we kpozikwo we ndi ri ochan. <sup>12</sup> Ebrahim wuzikwo nedi ndi hun kwa ugun, ndi hun o me ni ele ni we kwa ugun sọ, kama, we nwonzikwo udi okukwe ohu hu Ebrahim nedi-enyi nwon n'o d'a kwa ugun.

### *Okukwe Ke We Gi E Nwonhen Ihien Osolobue Kwe Nkwa A*

<sup>13</sup> Ogen Osolobue gi kwe Ebrahim' le umu a nkwa ni uwa k'a wu nke we, o kuni ni idonme Iwu ke Ebrahim mobu umu a e gi nwehen e, kama, ni igi okukwe henrin ndi ri ochan ke w'e gi nwehen e.

<sup>14</sup> Makeni, omeni ndi hun e donme Iwu ke Osolobue e ye ihien o kwe nkwa a, ya wu o nwonni ihien okukwe wu—nkwa Osolobue enwon ihien o wuzi;

<sup>15</sup> makèni iwe-lẹ-ọ̀nụma Osolobue kẹ Iwu e wẹhẹ wẹ dan a; kanị ebe Iwu rịlẹni, w'a ra dan iwu.

<sup>16</sup> Ya wu, okukwe kẹ wẹ gha e nwehẹn ihien ahun Osolobue kwe nkwa a, keni nkwa hu hun ụzọ wuru ihien-ọfẹ hun Osolobue e ye ndi ile wu umu Ebrahim'—ele ndi wẹ ye Iwu sọ, kanị kẹ wẹ han nwe okukwe kẹ Ebrahim' don nwe.

Makèni Ebrahim' wu nedi ndi ile nwe okukwe, <sup>17</sup> (nọkẹ kẹ Ehuhuo-nsọ don ku ẹ, si, “E meguo m'i wuru nedi ndi ani ri ichen-ichen bu oda.”) O wu nedi enyi ihun Osolobue, onye hun o gi don enya; Osolobue hu hun e me onye nwunni a rizi ndun, hun e gi oku-onu a e me ihien rituleni n'o ri. <sup>18</sup> Ebrahim' no kweri, kwerikenme, a tu enya ni nkwa Osolobue jenkọ d'e me—osun'a n'o nwonni ihien ozo o kwondon eka. Ya k'o gi henrin “Nedi ndi ali ichen-ichen bu-oda,” nọkẹ kẹ Osolobue don gwa a mbu n'o k'a ri, si a, “Erira kẹ umu i k'e buhan oda.”

<sup>19</sup> Okukwe Ebrahim ebeluani, osun'a n'o nyanhangho ni ehụ a anwunhinguole (makèni o wu ihien nọkẹ nwa ahua ogun-isen ogen hu), osun'a n'o nyanhanghozi ni Sara nwunye ẹ wu agan; <sup>20</sup> o nini obi-ebu nu ẹ d'a ru nkwa Osolobue uka; kama o zekenmede ime okukwe ẹ, a ja Osolobue mma. <sup>21</sup> O kwerikenme ni Osolobue k'a s'eka me ihien Osolobue kwe nkwa a. <sup>22</sup> Ya hain Osolobue gi “gun a yen'e, kpọ a onye ri ochan.”

<sup>23</sup> Ele Ebrahim sọ kẹ wẹ de ni oku hu, ni, “Wẹ no gun a yen'e.” <sup>24</sup> Kanị, wẹ dezikwo ni enyi nwen ya; makèni wẹ jenkọ d'a gun a yeni enyi ni enyi a riguo ochan—enyi ndi hun kwerini Osolobue, Onye ahun gha onwun weli Di-nwonni-enyi wu Jesu. <sup>25</sup> Osolobue gi ifiri njo enyi we Jesu ye n'o nwun, gizi ifiri enyi gha onwun weli ẹ—keni Osolobue hun ụzọ kuni enyi ohunma.

## Isi Nke Isen

### *Enyi Lẹ Osolobue E Dọngu Nwan!*

<sup>1</sup> Ebe o me nwan ni Osolobue e giguọ ifiri okukwe enyi kuni enyi ohunma, ya wu ni enyi lẹ Osolobue e dọngu ghahani Di-nwonni-enyi wu Jesu Kristi—<sup>2</sup> onye hun Osolobue gha eka a gi ifiri okukwe enyi webanhan enyi ime onodin o me efoma ye enyi, efomanị hun enyi wuzo nwan ime ẹ.

Enyi ri nwan a nan make ni enyi nwon olil'anya ni enyi jenkọ d'a banye ogho Osolobue!

<sup>3</sup> Enyi a nanzikwo a nan ime nsongbu ndi hun a biasonmeni enyi, makèni enyi a maringho ni nsongbu e wẹhẹ ndidi; <sup>4</sup> ni idisonme ndidi e me ihian a gunsonme agungun ri mma; ni igunsonme agungun ri mma e buhe olil'anya—<sup>5</sup> bu olil'enyani ekpuyeko enyi, makèni Osolobue nwe ihien-osusuo jenni enyi oda-oda—o huguo ihien-osusuo o nwe ebe enyi ri ye ime obi enyi ghahani Mmon-nsọ a o ye enyi.

<sup>6</sup> Makèni, ogen o gi richanrin mkpa, ogen hu ndun gileni ri enyi, Kraisti no nwun ni enyi ndi njo onwun.

<sup>7</sup> O fuka orun ni ihian k'e gide ifiri onye ri mma nwun onwun—o suokwo n'a ni, ikenkwo, ihian k'e ri-eka rikin obi, gi ifiri onye rikemme mma nwun onwun.

<sup>8</sup> Kanị Osolobue a ghosiguo enyi kẹ o nwehan ihien-osusuo enyi. Nani k'o don me ẹ? Ebe enyi rikwo ime njo, ya kẹ Kraisti no nwunni enyi onwun! <sup>9</sup> Ebe o me nwan ni Osolobue e giguọ ifiri onwun Jesu nwun, ya wu, ifiri edeke ẹ, kuni enyi ohunma, enyi jenkọ nwan d'a wanahinchanrin iwe-lẹ-ọ̀nụma Osolobue ghahani 'ya wu Jesu. <sup>10</sup> Makèni, omeni ogen enyi gi wu ndi-inenren Osolobue, o gi onwun Nwa a donzi egbata enyi lẹ ya, ya wu ni, hunni enyi lẹ iya dọngu, o k'e gi ndun Nwa a me enyi wanahinchanrin!

<sup>11</sup> Eledē ọhun sụọ, kanị, ẹnị hụzị a nān ime Osolobue ghahani Di-nwōnni-ẹnị wu Jizos' Kraisti, onye hūn Osolobue ghaguu nwan eka a dōnzi egbata ẹnị lẹ Osolobue.

### *Adam' Lẹ Kraisti*

<sup>12</sup> Ya wu, ke njo dōn gha eka okennyē ohu wu Adam' banhan ime uwa, njo nọ wehe ọnwun, erirazi ke ọnwun dōn ru ihian ile eka makeni ihian ile me njo. <sup>13</sup> Eghē, njo rị ime uwa nị wē d'e ye Iwu Mozizi; kanị, ebe iwu rileni, w'a ra si ihian “Lee njo i me.” <sup>14</sup> Kanị, o sụokwọ n'a nị o rị erira, ọnwun hụkwọ a kichanrin ihian ile, gha oge Adam d'e ru oge Mozizi—ke ndi hūn danleni iwu ọwule Osolobue kpọ efan ke Adam dōn dan iwu Osolobue kpọ efan.

Adam wuchanrin ihien wē e leri ẹnị a kōwa onye hū keleni bia oge hū—hūn wu Kraisti.

<sup>15</sup> Kanị, wē ebuo eledē ohu. Ihien Osolobue ye ofe anoni ke njo Adam. Ọnwun ke njo okennyē ohu hū wu Adam' buheni ndi bu oda. Kanị, Osolobue gha efoma okennyē ohu hū wu Jesu Kristi me menī ndi bu oda ọhunma, ye wē ihien-ofe—eledē ọnwun.

<sup>16</sup> Ozozị, ihien Osolobue ye ofe anoni ke ikpe-omuma hū njo okennyē ohu hū wu Adam' buhe. Makeni, okinkin-ikpe ke wē gi sōn akpu njo ohu, wē nọ ma ihian ikpe. Kanị Osolobue gi ihien-ofe sōn njo bu oda ihian mesonme, kun'e ọhunma.

<sup>17</sup> Omeni ifiri njo okennyē ohu ahūn wu Adam' me ke ọnwun gi ghaha eka a kima, kinī k'e me ndi nabanhan oken-efoma Osolobue lẹ ihien-ofe o ye hūn wu iri-ochan? Ya wu nị wē k'e nwōn ndūn, eledzi ọnwun—wē k'a rị ndūn, kị hūn wē kpọ okiki—ghahani okennyē ohu hū wu Jesu Kristi.

<sup>18</sup> Ya wu, ke akpu njo ohu hū Adam me dōn buheni ihian ile ikpe-omuma, erira ke akpu ihien rị mma ohu Kraisti me dōn nwan e me Osolobue e kuni ihian ọhunma, e we ndūn e ye e. <sup>19</sup> Makeni, eka ohu hū ndi bu oda gi henrin ndi njo makeni okennyē ohu hū wu Adam nupu isi, ya ke Osolobue sikọ nwan d'e gi me ndi bu oda wuru ndi rị ochan ebe Osolobue rị makeni okennyē ohu hū wu Jizosị hume isi.

<sup>20</sup> Iwu Mozizi rubanhan d'e me ni ihian danwaye iwu, gi e marinwaye ke wē mehan ndi-njo. Kanị ebe ime-njo nọ ba uba, ebēhū ke efoma Osolobue nọ bakaride uba— <sup>21</sup> keni o hūn uzọ me ni erira njo dōn gi ọnwun kị ke efoma Osolobue k'a dōn nwan gi ikuni ihian ọhunma lẹ ikpọ wē ndi rị k'ọ cho kị—gi erira me ihian nwehēn ndūn-itēbite ghahani Di-nwōnni-ẹnị wu Jizos' Kraisti.

## **Isi Nke Isin**

### *Nwunnahin Njo, N'i Rini Osolobue Ndun*

<sup>1</sup> Kị ẹnị k'e ku nwan? Nị ẹnị mesonme nwan njo keni efoma Osolobue hūn uzọ a bawaye uba? <sup>2</sup> Mba nū! Nanị ke ẹnị, hūn nwunnahinguu njo e dōn tọ ime njo e bi? <sup>3</sup> Ra unu amarin nị ndi ile wē buguu che ime Jesu Kristi ghahani ime wē mirin-Chuku, nị e buguo wē wē che ime ọnwun Jesu Kristi nwun?

<sup>4</sup> Ya wu, e giguọ wē mirin-Chuku wē me ẹnị ligbama ẹnị lẹ Jesu, gi e me ẹnị wuru ndi sōn e nwun, keni ẹnị nwēn hūn uzọ lihi, bimezikwọ ndūn ọhun, rike ke wē dōn gha ọnwun weli Jesu ghahani ikē ahūn Nedi ẹnị wu Osolobue gi nwē ogho.

<sup>5</sup> Ebe o me ni ẹnị lẹ ya a wuguọ ohu ẹnị ghahani ọnwun a, ẹnị lẹ iya k'a wuzikwọ ohu ghahani igba ọnwun lihi k'ọ dōn gha ọnwun lihi, <sup>6</sup> makeni ẹnị a maringho nị ya lẹ onye hūn ẹnị te wu ke wē kpogbu enu-obe hū, keni wē hūn uzọ nafu eje-ihian ahūn ẹnị te wu ikē, amamgbe njo gha a kizi ẹnị ke igbon. <sup>7</sup> (Makeni onye hūn nwunhūnni a wanahinguo njo, njo e nwōnzi ikē ebe o rị.)

<sup>8</sup> O mē nwan nị ẹnị e sọnguọ Kraịstị nwunhụn, ẹnị kweri nị ẹnị k'e sọnzikwọ a rịzị ndun— <sup>9</sup> makēni ẹnị a maringhọ nị hunnị Kraịstị ghaguu ọnwun lihi, ọ nwunkozi; ọnwun enwezi ikēn ebe ọ rị. <sup>10</sup> Makēni, ọnwun ọ nwun, njo k'ọ nwunnahin; mgbe ohuni sọ ọ nwun, ọ nwunkozi. Ndun ọ rị e bi kikēnni, Osolobue k'ọ rị e bi n'ẹ. <sup>11</sup> Eriazikwọ, unu lẹ enwēn ọnu k'e weririri enwēn ọnu nọkē ndi nwunnahinguu njo lẹ ndi nọ ime Kraịstị wu Jizosị a rị nị Osolobue ndun.

<sup>12</sup> Ya wu, anikwọlẹ ni nwan njo a kị ẹhụ unu, e mē unu a gbaye eje-ihien ndi hun a gūnsōnmē ẹhụ unu; <sup>13</sup> ewekwọlẹ ni mkpamkpa-ẹhụ ọnu yemē njo n'ọ gi hēnrin ihien-ọrūn ọ gi e mē eje-ihien. Ka wechanrin nị enwēn ọnu ye Osolobue nọkē ndi hun wē ghaguu ọnwun weli hun rị ndun; ọnu e wechanrin mkpamkpa-ẹhụ ọnu ile ye Osolobue nọkē ihien-ọrūn ọ gi e mē ihien ọ cho. <sup>14</sup> Njo akikọ unu—makēni unu arizi e bi okpuru iwu kanị okpuru efoma Osolobue kē unu rị e bi.

### *Ndi-kwerini Wu Igbon Iri-ochan*

<sup>15</sup> Kị ẹnị e mēzi nwan? Nị ẹnị mēsōnmē nwan njo makēni okpuru efoma Osolobue kē ẹnị rị ẹlẹzi okpuru Iwu? Kaka akp'ohu! <sup>16</sup> Unu amarin nị onyē unu hatu enwēn unu yenị nị ya kē unu a gbaye, iya kē unu wu igbon ẹ? Omēni njo rọ, ọhun k'e buhē ọnwun; omēni ihumē-isi rọ, ọhun k'e mē unu wuru ndi rị ochan. <sup>17</sup> Kanị, ekele ya rinị Osolobue, nị, ọ sọkwọ n'a nị unu te wu igbon njo, unu e giguọ nwan obi unu ile gbaye ihien rị nkuzi hụ unu nwōnhen; <sup>18</sup> a gbapuhaguu wē unu ẹka njo, unu nọ hēnrin igbon iri-ochan. <sup>19</sup> (M rị e ku ẹ hụ kē ihian e ku kēn'ọ nị unu ghoha.) Ẹka ohu hụ unu gi we mkpamkpa-ẹhụ unu ye ihien-urū lẹ eje-obibi nọkē igbon—hun unu te gi rị e bi eje-obibi, e biwaye, gizi nị nwan ẹka ohu hụ we mkpamkpa-ẹhụ unu ye ezi-omumē, kēni unu rị nsọ.

<sup>20</sup> Ogēn hụ unu gi wu igbon njo, onwōnni ugwo ọwule unu gi ezi-omumē hun unu e gi gbaye ẹ. <sup>21</sup> Elee erere kē unu nwōnhen ime ihien ndi hụ unu e mē ogēn ahun—hun rị nwan e mē unu ifenrēn? Ọnwun, ya kē ihien ndi hụ buhē! <sup>22</sup> Kanị, hunnị ọ mē nwan nị Osolobue a gbafuhaguu unu ime njo, unu e hēnrin igbon Osolobue, erere unu e nwēhen wu nị unu rị a rị nsọ. Ihien ọnwun k'e buhē wu ndun itebite. <sup>23</sup> Makēni, ugwo-ọrūn njo wu ọnwun, kanị, ihien Osolobue e ye ofe wu ndun itebite hun rị ime Jesu Kristi Di-nwōnni-ẹnị.

## **Isi Nke Eṣa**

### *Ihien Wē Gi Olulu Di-le-nwunye Kowa*

<sup>1</sup> Umunē m, unu amarin nị ebe ihian rị ndun sọ kē Iwu nọ a kị a? (A maringhọ m nị m rị e de nị ndi marin Iwu.) <sup>2</sup> Ya k'ọ gi mēni okpoho nwōn di k'a lūriri di ẹ hụ, kasi a mē nị di ẹ ahun hụ ndun. Kanị, di ẹ nwunhụn, iwu di-le-nwunye egizi ẹ. <sup>3</sup> Ya wu, omēni ya lẹ okēnnye ọzọ a sọma mọbụ luma bụ di ẹ hụkwọ ndun, wē k'a kpọ a onyē zọ-uku-ye-ọfia; kanị omēni di ẹ a nwunhūnguọ, iwu hụ egizi ẹ. Ọ luma okēnnye ọzọ, ọ zōnị uku ye ọfia.

<sup>4</sup> Umunē m, ẹrira k'ọ rizi nị unu. Makēni unu wu mkpamkpa-ẹhụ hụ Kraịstị gi nwunhụn, unu lẹ iya gba nwunhụn; ya wu, unu a nwunnahinguu Iwu Mozizi, kēni wē hun ọzọ we unu ye onyē ọzọ luru, onyē hụ Osolobue gha ọnwun weli, kēni ẹnị bannị Osolobue erere, mīn'a mkpuru. <sup>5</sup> Makēni, ogēn hụ enwēn ẹnị gi rị a kị ẹnị, eje-ihien ndi ahun Iwu kpōtiensōnmē rị ọrūn ime mkpamkpa-ẹhụ ẹnị, a rūnpuha ihien ọnwun gi e gbu. <sup>6</sup> Kanị, ẹnị e nweringuọ nwan enwēn ẹnị, ẹnị arizi okpuru Iwu Mozizi, makēni ẹnị a nwunguọ—nwunnahin ihien hun te gi ẹnị mbụ, kēni ẹnị hun ọzọ gi ọzọ ọhun ahun Mmōn-nsọ a kị femē Osolobue, ẹlẹzi ọzọ akan, ọzọ ahun Iwu hụ wē de e de a kị.



*Iwu Lẹ Njọ*

<sup>7</sup> Kini kẹ ẹnyi k'e kuzi nwan? Ni ẹnyi si nwan ni Iwu Mozizi wu njọ? Mba nu! Makeṇi, emeni ẹlẹ Iwu, m'e ke marin ihien njọ wu. Omeni Iwu asini, “Anile ihien owule na i ẹnya,” m'e ke marin ihien o wu ni ihien a la ihian ẹnya.

<sup>8</sup> Kani njọ nọ hun ihien ahun Iwu ku tudon, gi ẹ kpotienchanrin ihien olila-ẹnya ri ichen-ichen ime m. Ya wuni, omeni ẹlẹ Iwu, njọ wu ihien nwunni.

<sup>9</sup> M te hu ndun kẹ iwu keleni biani m; kani, ogen ihien hu Iwu ku gi bia, njọ nọ tulua—<sup>10</sup> m nọ nwunhun. Iwu hun nke e ye ndun nọ weheni m onwun!

<sup>11</sup> Njọ nọ hun ihien ahun Iwu ku tudon, gi ẹ dufie m, gi ẹ gbu m. <sup>12</sup> Ya wu, Iwu lẹ enwen ẹ ri nsọ; ihien hu Iwu ku rizikwo nsọ, ri mma ẹnya Osolobue, ri mma nke-esi.

<sup>13</sup> Ya wu ni ihien hun ri mma buheni m onwun? Kaka akp'ohu! Njọ ya me ẹ. O nọ puhachanrin ifon ni njọ wu njọ—makeṇi o gi ihien ri mma buheni m onwun. Ya wu, e giguọ we ihien hu Iwu ku ghosi kẹ njọ nọ—ni njọ a jọka njọ.

*Ndun Ari Ihian*

<sup>14</sup> Ẹnyi a maringho ni Iwu wu ihien ime-mmọn, kani mme nwen wu ihian-mmaka hun nwonleni Mmọn-nsọ—hun njọ ri a kichanrin kẹ igbon o non enon.

<sup>15</sup> M'a ra ghota ihien m ri e me. Makeṇi, m'a ra me ihien m cho ni m me, kama, ihien hun e ze m ize, ya kẹ m'e me. <sup>16</sup> Ebe o me nwan ni ihien hun m choleni ni m me kẹ m'e me, ya e me m e kweri ni Iwu hu ri mma nke-esi. <sup>17</sup> Ya wu nwan ni ẹlẹzi mme ri e me ẹ, kani, njọ hun ri ime m ri e me ẹ.

<sup>18</sup> Makeṇi, a maringho m n'o nwonni kaka akpu ihien ohu ri mma hun ri ime m, ya wu ime mme wu ihian-mmaka. Makeṇi, m'a cho ni m me ihien ri mma, kani, m'a ra saeka me ẹ.

<sup>19</sup> M'a ra me mma hun m cho ni m me, kani eje-ihien hu hun m choleni ni m me kẹ m'e mesonme. <sup>20</sup> O me nwan ni m'e mesonme ihien m choleni, ya wu ni ẹlẹzi mme ri e me ẹ—njọ hun ri ime m ri e me ẹ.

<sup>21</sup> Ya wu, a hunguọ m'a nwan n'o nwe iwu ri orun ime m, a ki m, hun o gi e me ni m cho ni m me mma, eje-ihien suọ kẹ m'a sa ẹka e me.

<sup>22</sup> Ezie, Iwu Osolobue a suọ m asuọ, a suoru m akpakali obi. <sup>23</sup> Kani, a hun m iwu ichen ri orun ime ehụ m, a lusun Iwu ahun ri m mma ogun; iwu ichen ahun ri a kini m e me m a gbaye njọ hun ri mkpamkpa ehụ m a run.

<sup>24</sup> Euu, uya e gbue m! Onye k'a gbapuha m ẹka ehụ ni ri e buheni m onwun?!

<sup>25</sup> Ekele ya rini Osolobue n'o jenk'e me ẹ ghahani Di-nwonni-ẹnyi wu Jesu Kristi!

Ya wu, o me uche m, m wu igbon Iwu Osolobue; kani, make njọ hun ri ime m, m wu igbon njọ.

**Isi Nke Eṣatọ***Ndun Mmọn-nsọ Ri A Ki*

<sup>1</sup> Ya wu, o nwonni ikpe-omuma owule ri ni ndi hun ri ime Kraisti wu Jizosi.

<sup>2</sup> Makeṇi, iken iwu ahun Mmọn-nsọ gi a ki, e ye ndun, hun ri ime Jesu Kristi, a gbapuhaguo ẹnyi ẹka iken iwu ahun njọ gi a ki e buhe onwun. <sup>3</sup> Makeṇi Osolobue e meguo nwan ihien hu Iwu Mozizi saleni ẹka me, hun Iwu saleni ẹka me makeṇi iken ari ime ihian. Osolobue e meguo a ghahani igi ifri njọ zihẹ Nwa a n'o wuru ihian nọkẹ ẹnyi ndi-njọ, o nozi nwan ma njọ ri ime ihian ikpe ghahani ima ya wu Nwa a ikpe. <sup>4</sup> Osolobue me onwan keni ihien ndi ahun ri Osolobue mma ẹnya hun Iwu cho hun uzọ mezu ime ẹnyi ndi hun rizileni e bi kẹ ihian-mmaka, kani kẹ Mmọn-nsọ don cho.

<sup>5</sup> Ndi hun ri e bi kẹ ihian-mmaka e ro iroro kẹ ihian-mmaka, e me kẹ ihian-mmaka; kani ndi hun e bi kẹ Mmọn-nsọ don cho e ro iroro kẹ Mmọn-nsọ, e me ihien Mmọn-nsọ cho. <sup>6</sup> Iro-iroro lẹ ime ihien kẹ ihian-mmaka e buhe onwun,

kani, iro-iroro lẹ ime ihien ke Mmon-nso don cho e ye ndun lẹ udon. <sup>7</sup> Makeni, onye hun e ro ke ihian-mmaka ara kweyeni Osolobue kaka, ara gbaye Iwu Osolobue; ezie, o sako aka gbaye e. <sup>8</sup> Ndị hun e bi ke ihian-mmaka a saaka me efọ sọ Osolobue usuo.

<sup>9</sup> Kani, nke unu nwen, unu a ri e bi ke ihian-mmaka. Mmon-nso ya ri a ki unu—omeni ezie ro ni Mmon Osolobue ri ime unu. Bu, onye owule nwonleni Mmon Kraisti ele nke Kraisti. <sup>10</sup> Kani, omeni Kraisti ri ime unu, ezie ro ni ehụ unu a nwunguo make njo, kani mmon unu ri ndun makeni unu e henringuo ndi ri ke Osolobue cho.

<sup>11</sup> Omeni Mmon onye hun gha onwun weli Kraisti bi ime unu, onye hun gha onwun weli Kraisti, me n'o rizi ndun, siko d'e mezikwo ni ehụ unu hun a nwunni ri ndun—ghahani Mmon a hun bi ime ndun unu.

<sup>12</sup> Umune m, ya wu nwan ni o nweni ugwo enyi gi ihian-mmaka ahun enyi te wu hun enyi e gi bi k'o cho. <sup>13</sup> Makeni, unu bime ke ihian-mmaka, unu k'a nwunriri. Kani, unu ghaha Mmon-nso gbupu eje-ihien ndi hun ehụ e me, unu k'a ri ndun. <sup>14</sup> Makeni ke we han Mmon Osolobue ri e du, uwe wu umu Osolobue. <sup>15</sup> Makeni mmon hun Osolobue ye unu ele nke igbon, hun unu e gi tumazi egun, kani Osolobue ye unu mmon hun o gi munrun unu, Mmon ahun e me enyi a hi Osolobue, "Baba! Baba Nedi m!" <sup>16</sup> Mmon-nso lẹ enwen e a shia eri, a gwa mmon enyi ni enyi wu umu Osolobue nke-esi. <sup>17</sup> O me nwan ni enyi wu umu, ya wu ni enyi wu ndi ihien nedi we k'e ru aka, ndi ihien nedi enyi wu Osolobue k'e ru aka—ndi we lẹ Kraisti gba nwe ihien Osolobue, omeni enyi e son Kraisti ta afunfun a, keni ogho a hun uzo ruzikwo enyi aka.

### *Ogho Hun Lalani Ni Enyi*

<sup>18</sup> E gigho m'a don ni afunfun enyi ri a ta ogenni enwon ihien o wu ebe ogho ahun jenko d'a biani enyi ri.

<sup>19</sup> Oghoni hain ihien ile Osolobue ke gi nwan e che, e chekenme, ni Osolobue ghosi ndi wu umu a. <sup>20</sup> Makeni Osolobue bu ihien ile o ke eke toni uya; eleni ihien we ke eke cho n'o ri ime uya, kani, makeni Osolobue hun bu e toni uya cho n'o ri erira, makeni o nwegho ihien o bu obi: <sup>21</sup> o bu obi ni omeguu, o wepuhazikwo ihien ndi ozo ile o ke ime egbon we ri, amangbe we ghazi e rehi, e son we umu Osolobue weri enwen we, son we nwerin ogho. <sup>22</sup> Makeni enyi a maringho ni ihien ile Osolobue ke hu a sun uden noke okpoho ime ri e me—d'e rukwo ogenni. <sup>23</sup> Elede ihien-okike suo ri a sun uden; enyi nwen hun nwonhengude Mmon-nso hun wu ihien ibuzo Osolobue gi a ghosi ni ogho ahun ile lalachanrin, enyi huzikwo nwan a sun uden, ke enyi don ri e che ni Osolobue murunchanrin enyi, n'o wepuha ehụ enyi ime uya, gi e henrin hun ghaleni e rehi.

<sup>24</sup> Ihienni enyi ri e lee enya a ke Osolobue gi ifiri e zuofuha enyi. Enyi e ke nwehen e, nke enyi a tubehi enya a—makeni ilee-nya ihien, bu y'a hunguo a, elezi olil'nya. Onye ime enyi a hunguo ihien e lemezi enya a? <sup>25</sup> Kani, emeni enyi e ke hun ihien enyi ri e lee enya a, enyi e gi ndidi e che e.

### *Eyemeka Mmon-nso*

<sup>26</sup> Mmon-nso huzikwo e yeni enyi aka ebe o meni enyi e zuni oke.

Enyi amarin ihien enyi k'a rio ime ekpere, kani Mmon-nso lẹ enwen e gi isun-uden a riodonni enyi ebe Osolobue ri; o gi isun-uden ahun e ku ihien onu ghaleni a saaka e ku. <sup>27</sup> Osolobue hun e legba obi enyi marin ihien Mmon-nso ri a rio, makeni Mmon-nso a riodon ni ndi-nso ke Osolobue don cho.

<sup>28</sup> Enyi a maringho ni Osolobue e gi ihien ile lẹ onodi ile a run, a runpuhani ndi ahun ihien e a suo ihien ri mma, ndi ahun o kpọ make ihien cho n'o me.

<sup>29</sup> Osolobue a maringuo we mbu-mbu n'o d'a kpọ we. O maringuo we, o no

họtọ wẹ n'ọ jenkọ d'e mę wẹ nị wẹ rị kẹ Nwa a, kẹni Nwa a wụrụ nwa-ibuzọ ime ụmụ bu ọda. <sup>30</sup> Ndinị ọ họtọ k'ọ kpọ; ọ kpọguu wẹ, ọ nọ kuni wẹ ọhunma, ya ọ nọ nwan we ọgho ye wẹ.

### *Ihiyen-osisuo Osolobue Nwe Hun Ri Ime Jesu Kristi*

<sup>31</sup> Ebe o mę ni ihiyen ndinị nọ enina, kẹ ęnyi k'e ku nwan? O mę nwan nị Osolobue rị azuun nke ęnyi, onye k'a saeka nọ ęnyi ọgun? <sup>32</sup> Omeni Osolobue anonị Nwa a ye azuun, kama, o gi ifiri ęnyi ile we ę ye, o yechanrinko ęnyi ihiyen ndi ozo ile—cheni Nwa a? <sup>33</sup> Onye k'a sa nwan eka ma ndi hun Osolobue hori ikpe—ebe o mę ni Osolobue le enwen ę rị e kuni wẹ ọhunma? <sup>34</sup> Onye k'a ma wẹ nwan ikpe—ebe o mę ni Jesu Kristi rị nwan eka-nni Osolobue a riodonni ęnyi!? Jesu Kristi hun nwunhunni; elede onwun suo k'ọ nwun, kama, Osolobue ghazide onwun weli ę. <sup>35</sup> Onye k'a sa nwan eka wepu ęnyi ime ihiyen-osisuo Kraisti nwe ebe ęnyi rị? Nị nsongbu saeka mę ę? Ra afunfun? Ra ukpokpo; ra unwun le ęgun; ra ahunni eka je; ra eje-onodi; ra opia-agma wẹ gi e gbu ihian hun <sup>36</sup> Ekukwo-nsọ gi si,

“Ifiri i

kẹ onwun gi a kpọ ęnyi ihun ogen ile;  
wẹ e mę ęnyi kẹ atunrun  
wẹ dukọ d'e gbu.”

<sup>37</sup> Mba nū, o nwonni hun k'a sa-eka! Imę ihiyen ndinị ile, ęnyi wu ndi-mmęri ka ndi-mmęri ile, ghahani onye ahun nwe ihiyen-osisuo ęnyi! <sup>38</sup> Makeni, o weguo m ęnya nị kẹ onwun kẹ ndun, kẹ ndi mmon-ozị kẹ eje-mmon ndi rị a kini, kẹ ihiyen rị ogenni kẹ ihiyen rị ihun, kẹ iken ile rinị; <sup>39</sup> kẹ ihiyen jẹn elu kẹ ihiyen mi mgbugbu, kẹ ihiyen ozo owule wẹ ke eke—o nwonni hun k'a saeka wefu ęnyi ime ihiyen-osisuo Osolobue nwe ebe ęnyi rị, ihiyen-osisuo a hun rị ime Kraisti wu Jizosi Di-nwonni-ęnyi!

## **Isi Nke Itenei**

### *Osolobue Le Ndi-Izrelu*

<sup>1</sup> M rị e ku ezioku id'ęnya Kraisti, ari m a tu ntụ—ihori m rị a ghoni m idęnya Mmon-nsọ nị ari m a tu ntụ, nị <sup>2</sup> oken ekwan jun m obi, nị ogen ile kẹ obi gizikwo a cho n'ọ gbawapu m <sup>3</sup> ebe m n'e ro ndi ali m! Nke ọ rị m nị Osolobue bu m onu—wepude m ime Kraisti—omeni ọhun kẹ wẹ e gi nwon nzuopuha.

<sup>4</sup> M rị e ku oku ndi Izrelu: uwe kẹ Osolobue gi henrin umu; uwe k'ọ ghosi ogho a; uwe k'ọ ye nkwerigbama ahun o kwademe; uwe k'ọ ye Iwu hu; uwe k'ọ tumeni ofufe hu rị ime Iwu; uwe nwehen nkwa ndi hu Osolobue kwe; <sup>5</sup> Ebrahim le ndi-nedi mbu hu wẹ marin amarin wu ndi nke wẹ; ebon wẹ kẹ wẹ mụye Kraisti rike ihian—Kraisti, hun wu Osolobue hun ihian ile le ihiyen ile rị okpuru ę, hun richanrin mma jenrin ejen! Isee.

<sup>6</sup> Eleni ihiyen oku Osolobue ku banyeni ndi Izrelu a ghazini. Mba. Makeni, ele ndi Izrelu ile wu ndi Izrelu nke-esi. <sup>7</sup> Elezikwo ndi ile gha ehụ Ebrahim puha wu umu a nke-esi, makeni, Osolobue si Ebrahim, “Eka Aziki kẹ umu wẹ jenkọ d'a kpọ umu i k'a gha bia.” <sup>8</sup> Onwan ghosi nị ele umu wẹ mụ kẹ ihian don a mụ nwa wu umu Osolobue, kani, umu wẹ mụ ghahani nkwa hu Osolobue kwe, uwe kẹ wẹ a ganye nị wẹ wu umu nke-esi. <sup>9</sup> Makeni, ogen Osolobue gi kwe ya wu nkwa, ihiyen o ku wu: “Mgbeni akan-ile, m k'e kinhen, Sara a mụ okennyę.”

<sup>10</sup> Elede ọhun suo. Makeni, ogen Ribeka gi rị ime ejime, nedi ohu kẹ wẹ nwon, hun wu Aziki nedi ęnyi; <sup>11</sup> kani, nị wẹ d'a mụ wẹ, kẹ wẹ keleni mę ihiyen owule—kẹ mma kẹ njo—Osolobue nọ gwa Ribeka oku, igi ghosi nị omeni Osolobue

chọ n'o mē ihien, o gi ẹka a a hōrị ihian, a kpọ a— <sup>12</sup> nị ẹlẹ ihien wẹ rụn k'o gi a hōrị wẹ. Ihien Osolobue gwa Ribeka wu, “Hun kanị sikọ d'e fe hun-nta.” <sup>13</sup> O rihụ kẹ wẹ dọn de ẹ ime Ehuhuo-nsọ, si,  
“M nwẹ ihien-osisuo jenni Jekopu;  
kanị, enwen m ihien-osisuo jenni Iso.”

<sup>14</sup> Nị enyi si nwan n'o nwọn onye Osolobue e gbeyeni? Mba, kaka! <sup>15</sup> Makeni o si Mozizi, “Onye owule m cho nị m mē omiken ẹ kẹ m k'e mē omiken ẹ; onye owule m cho nị m mē ebere ẹ kẹ m k'e mē ebere ẹ.” <sup>16</sup> Ya wu ẹlẹ ihien ihian cho mobu ihien ihian rụn kẹ wẹ gi e mē ẹ, kanị omiken Osolobue suo. <sup>17</sup> Ime Ehuhuo-nsọ, Osolobue si eze alị Ijptu wu Fero, “M tumẹ i eze keni m gi i ghosi iken m, keni m gizikwo a mē efan m ghagbari uwa ile.” <sup>18</sup> Ya wu nwan nị onye owule Osolobue cho n'o mē omiken ẹ kẹ o mē omiken ẹ, kanị ndi o cho nị wẹ gba isi-akwanran, o mezikwo wẹ gba isi-akwanran.

### *Iwe-le-onuma Osolobue Le Omiken E*

<sup>19</sup> Kanị unu k'a si m, “Omēni enina k'o mē, kị haizị Chuku gi a koriani enyi wu ihian? Onye gbondontu uche Chuku?” <sup>20</sup> Kanị, iyu wu ihian-mmaka, onye k'i wude nwan i gi a shiagwari Osolobue? Nị ihien wẹ kpọ akpu juma onye kpun'a, “Kị haizị i gi kpọ m enina?” <sup>21</sup> Ẹlẹ okpu-ite nwẹ ku ihien o k'e gi okpukpu-urua kpọ? O nwẹ iken igi ẹ kpọ ite wẹ gi ẹ mē ihien-oghọ, o nwēzikwo iken gi ya wu okpukpu-urua kpọ ite wẹ gi e gbu anị.

<sup>22</sup> Kini rị a omēni Osolobue gi oken ndidi sọn ndi hun o kwademeguu toni ntikpo, keni o ghosi iwe-le-onuma a, mezikwo ihian marin iken ẹ? <sup>23</sup> Kini rị a, omēni o mē ẹ keni o we oken ogho a ghosi ndi o cho n'o mē ni omiken, ndi o kwademeto n'o k'e ye ogho, <sup>24</sup> ya wu enyi, ndi ahun o kpọ—hun o mē ni ẹlẹ ime ndi Ju suo k'o gha kpọri enyi kanị kẹ ime ndi Ju kẹ ime ndi wulen ndi Ju.

<sup>25</sup> Onwan k'o ku ime Ekukwo-nsọ, ime ehuhuo Hozia, si,

“Ndi wulen ndi nke m

kẹ m k'a kpọ ‘Ndi nke m.’

Alị hụ te rileni m obi kẹ m k'a kpọ

‘alị hụ rị m obi.’

<sup>26</sup> Ebe ohu ahun wẹ nọ si wẹ,

‘Unu ẹlẹ ndi nke m’

kẹ wẹ k'a nọzi kpọ wẹ

‘umu Osolobue ahun rị ndun.’ ”

<sup>27</sup> Nke ndi Izrelu, Azaya gi wẹ yi oro, si,

“Osuon'a nị ndi Izrelu buhan oda

kẹ ejan rị mkpenren iyi,

ndi k'e nwọn nzuofuha ime wẹ ebuko oda,

<sup>28</sup> makeni,

Di-nwōnni-enyi sikọ d'e yekēnrin ndi alị hụ afunfun hụ o ku,

ye wẹ ya ru alị!” <sup>29</sup> Eriira kẹ ya wu Azaya kuzikwo mbu, si,

“Omēni Osolobue Hun-nwōn-iken-ile e te mēni ni wẹ gbuhodu nị enyi umu, nke enyi a riguo kẹ Sodom, nke enyi a nọ kẹ Gomora.”

<sup>30</sup> Kẹ enyi k'e kuzi nwan? Nị ndi wulen ndi Ju, hun te rileni a cho kẹ w'a dọn rị ochan, a riguo nwan ochan—iri-ochan wẹ gi okukwe nwehen; <sup>31</sup> bu ndi Izrelu, hun rị a lụ nị wẹ gi idonme Iwu rị ochan, asani ẹka rị ochan. <sup>32</sup> Kị haizị wẹ gileni sa ẹka? Makeni egin wẹ okukwe chu a, kama, wẹ mē ẹ kẹ si ihien wẹ rụn kẹ w'e gi rị ochan—ya wẹ nọ kpogburu “omuma-mkpogburu ahun,” kpogburu—

<sup>33</sup> rike kẹ wẹ dọn de ẹ ime Ekukwo-nsọ, si,

“Lee enya,

e butogu m omuma ime Zayonu

hun k'e mē ihian kpogburu;

nkume hun k'e me we dan.  
 Kanị,  
 o kpuyekọ ndị kwerini n'ẹ."

## Isi Nke Iri

### *Ekpere Pọlụ E Mēni Ndi Izrēlū*

<sup>1</sup> Umune m, ihien hun a gun m egun le ihien m'a riọ Osolobue ime ekpere n'o meni ndi ali m wu ni we nwe nzuopuha. <sup>2</sup> M k'a saeka shia ni we eri ni ihien Osolobue a du we adu, kanị, amamihien ari. <sup>3</sup> Makeni, ifiri ni amarin we uzọ ahun Osolobue gi e me ihian a ri ochan bu we hu a nwan ni we me e uzọ nke we, eweni we enwen we che uzọ hu Osolobue gi e me ihian a wuru onye ri ochan. <sup>4</sup> Makeni Kraisti wu isi-njendeme Iwu, keni onye owule hun kwerini hun uzọ henrin onye ri ochan ghahani ikwerini Kraisti.

### *Onye Kweri, O Wanahin*

<sup>5</sup> Nke iri-ochan ghahani idonme Iwu, lee ihien Mozizi de banyen'e: "Onye owule hun e donme ihien ndini Iwu ku wu onye k'e gi we ri ndun\*." <sup>6</sup> Kanị, nke iri-ochan ghahani okukwe, ihien Ekukwo-nsọ ku wu, "Ajukwole ni enwen unu ke 'Onye k'e jen nwan elu-igwee?' (Ya wu, keni o d'e wehe Kraisti) <sup>7</sup> mobu 'Onye k'e jen nwan ani-mmom' (ya wu, keni o d'a gha ime onwun weli Kraisti.)" <sup>8</sup> K'o si ihian me? O si, "Oku Osolobue ri unu nsue—o ri unu ugb'onu, ri unu ime obi." Eleee oku ro? Oku-okukweni enyi ri e kusonme: <sup>9</sup> ni, i gi onu i ku e ni Jesu wu Di-nwonni-i, y'e kweri ime obi i ni Osolobue gha onwun weli e, i k'e nwon nzuopuha. <sup>10</sup> Makeni, ihian gi obi e kweri, o wuru onye ri ochan; o gi onu a ku e n'o kwerigho, Osolobue a zuopuha a. <sup>11</sup> Makeni, Ehuho-nsọ si, "O kpuyekọ onye owule kwerini n'ẹ." <sup>12</sup> Makeni eka ohu ke Osolobue gi e son onye owule, ke ndi Ju ke ndi wulen ndi Ju. Nna ohu ahun wu Nna ihian ile. O hu ngozi e e kpu onye owule kpokun'e, e hukpu we ya oda-oda. <sup>13</sup> Makeni Ehuho-nsọ si, "Onye owule kpoku efan Onye-nwonni-enyi k'e nwon nzuopuha."

<sup>14</sup> Kanị, nani ke w'a don kpoku onye we keleni kweri ni? Nani ke w'a don kweri ni onye we keleni nutu banyeni? Nani ke w'a don nu banyen'e omeni o nweni onye zi we ozi banyen'e? <sup>15</sup> Nani ke w'a don zi ya wu ozi omeni e zipuni we ndi-ozi d'e zi ya wu ozi? Ya ke Ehuho-nsọ gi si ni "Obibia ndi-ozi hun e wehe ozioma a rika mma, ijen we a rika mma." <sup>16</sup> Kanị, ele ihian ile kweri ozioma. Azaya le enwen e si, "Di-nwonni-enyi, onye kweri ozi enyi zi?"

<sup>17</sup> Ya wu, ihien ihian nu k'o gi e nwe okukwe; ihien w'a nu nwehen okukwe wu ozi banyeni Kraisti.

<sup>18</sup> Kanị, m ri a ju ke ndi Izrēlū anuni ya wu ozi? Ezie, a nugwo w'a. O rihu ke Ehuho-nsọ don ku, si,  
 "Olu we a puole, o ruole uwa ile;  
 ihien we ri e ku e rugwo njendeme uwa."

<sup>19</sup> M rizi nwan a ju ke ndi Izrēlū aghotan? Nke ibuzo, Mozizi le enwen ku ni Osolobue si,  
 "M k'e gi ndi nwonleni ihien we wu,  
 me enya fuma unu ufu;  
 m k'e gi an ndi nzuzu  
 kpasu unu iwe."

<sup>20</sup> Azaya no rikin obi kude hunni Osolobue ku, ni,  
 "Ndi rileni a cho m,  
 uwe hun m;  
 e we m enwen m ghosi

\* **Isi Nke Iri:5** Livitikosj 18.5



ndị ghaleni a jụ ukwere m.”

<sup>21</sup> Nke ndị Izrẹlụ, Azaya ku ni Osolobue si, “M shiafu ẹka m ke ụhụohin han keni m nabanhan ndị nnupu-isini, ndị isi-ikenne.”

## Isi Nke Mmanai

### *Omikẹn Osolobue Gi E Sọn Ndị Izrẹlụ*

<sup>1</sup> Nị m jụ nwan ajujụ, “Osolobue a jụgwo ndị nke ẹ wụ ndị Izrẹlụ?” Mba, kaka! Makeni, mmẹ lẹ enwen m wuzikwo onye Izrẹlụ, nwa Ebrahim, onye ikpun-ulo Benjamini. <sup>2</sup> Osolobue ajunị ndị nke ẹ, hụn ọ hoto gha isi mbidon lala!

Unu anyanhanni ihien Ehuhuo-nsọ ku ebehu Elaija nọ rị e kpe ndị Izrẹlụ ẹka Osolobue? Kẹ Elaija don si, <sup>3</sup> “Di-nwonni-enyi, e gbuchanringwo we ndi-amuma i, tikpopusonme ebe ndi w'a nọ a chuyen'i ejan. Mmẹ suo hodu, bu we rị nwan a cho nị we gbu m!” <sup>4</sup> Kani, kinị kẹ Osolobue za a? Osolobue si a, “E butogwo nị m enwen m madu nnu-uku esa (madu ogun-iri kwasị nnu-mmesa) hūn gbutuleni ni mmọn Baa osekpū.”

<sup>5</sup> Eriira k'ọ rikwo nwan; o nwonghozi ndi buleni oda hoduni hūn Osolobue gi efoma a hoto. <sup>6</sup> O me nwan nị efoma k'o gi me ẹ, ya wu elezi ifiri orun ihian run—nke o me ni efoma elezi efoma.

<sup>7</sup> Kinị me nwan? Ndị Izrẹlụ ahunni ihien we rị a lgbu enwen we, a cho; kani ndi ahun buleni oda Osolobue hori suo wu ndi hunn'a—Osolobue a kpokin obi ndi hoduni, <sup>8</sup> rike kẹ Ekwkwo-nsọ don ku, si,

“Osolobue nọ me we amarinzile  
ihien we rị e me;  
me enya we eleghale ụzọ;  
me ntin we anule ihien—  
d'e rukwo nwan tanni.”

<sup>9</sup> Defidi si,  
“Ihien-oriri we ya wuru onyan,  
onyan we gi nwundon we,  
ya wuru omuma hūn e me we a kpogburu;  
ya wuru ihien we gi megwari we.

<sup>10</sup> Enya ya kpu we ishi,  
amamgbe w'e legba ụzọ;  
we hieto jenrin ejen!”

<sup>11</sup> A jụ m nwan ajujụ: kẹ ndi Ju kpogburu, we dangungwon adangungwon? Mba, kaka! Kama, makeni we me njo, nzuofuha a biagwoni ndi ali ndi ozo, keni enya fuma uwē wu ndi Ju. <sup>12</sup> O me nwan nị njo ndi Ju, ndi Izrẹlụ, weheni uwa eregede ihien rị mma—nị edan we dan weheni ndi wuleni ndi Ju eregede ihien rị mma, ihien ka oda apuhako ogen we gi wekinhen we, ogen nke we e gi richanrin mma?

### *Kẹ Nzuopuha ndi Wuleni Ndị Ju Rị*

<sup>13</sup> M rị nwan a gwa unu ndi wuleni ndi Ju. Ebe o me ni m wu onye-ozu puchien Osolobue ebe ndi wuleni ndi Ju rị, m'e mekenme oku orun m, <sup>14</sup> ikenkwọ nị m saeka gi uzoni me enya fukemme ndi ali m, keni m s'eka zuopuhade ndi hu ime we. <sup>15</sup> Makeni, omeni iju we togbo kẹ uwa lẹ Osolobue gi don, kinị kẹ inabanhanni we k'e wehe nwan? O meko igha onwun rizi ndun?!

<sup>16</sup> Omeni hūn we bu ụzọ beri ye Osolobue hugho nsọ, ya wu nị ogbe bređi we gha beri ẹ rizi kwọ nsọ; omeni mkpogun osisi rị nsọ, agala ndi rin'a huzikwo nsọ.

<sup>17</sup> Omēni wē kwapụsọnme agala olivu wē kụn akun, we unu wu agala olivu-  
ofia cheni ndi hoduni d'e son we ri erere ri olivu hu, <sup>18</sup> eleniakwole ni agala ndi  
hu mobu nyanma ni we isi. Kani, unu nyanma isi, nyanhankwo ni ni ele unu  
bu mkpogun osisi ahun, mkpogun ya bu unu.

<sup>19</sup> Kani i k'a si, "Eghee, ifiri m ke we gi kwapu agala ndi ahun nu, keni o  
beyeni m uzọ." <sup>20</sup> Ezioku ro. Kani, we kwapu we make ni ekwerini we, bu  
unu nwen we buche ebuche ri ebegu make ni unu kweri ekweri. Ka egikwole  
n'e pacheme, kama, gikwo ni egun e bi! <sup>21</sup> Make ni, omēni Osolobue ahatuni  
ndi Ju hun wu ezigbo agala osisi hu, o hatukokwo unu-o!

<sup>22</sup> Ebe ni ke enyi no hun efoma Osolobue le aka-iken e: o gi aka-iken e son  
ndi hun danpuni; kani, o gi efoma e son unu ndi kwerini—kasi a me ni unu  
nodihukwo ime efoma a. Kani, omēni unu anodisonmeni, o siko d'a kwapuzikwo  
unu nwen. <sup>23</sup> Nke ndi Ju hu we kwapu make ni ekwerini we, we kweri,  
Osolobue k'e we we che osisi hu—make ni o k'e ri-eka me e. <sup>24</sup> Omēni Osolobue  
gha osisi olivu-ofia kwari unu, me ihien we ghaleni e me, we unu che olivu we  
kun akun, ya wu n'o k'a kade Osolobue nfe iwekinzi agalaba ndi we kwapu  
che osisi hun we gha kwafu we.

### *Omiken Suo Ke Osolobue Gi A Zuofuha Ihian*

<sup>25</sup> Umune m, m cho ni unu marin eziokuni mini, ghota a ohunma—amamgbe  
unu gha e ro ni unu a rika mma, pacheme. Ndi hu ime ndi Izrelu a wuruguo  
nwan ndi isi-akwanran; kani Izrelu agbasonmeko isi-akwanran jenin ejen—  
o k'a toruhu ogen ndi wulen ndi Ju hun k'a bia d'e kunrun Osolobue k'e gi  
zu onu. <sup>26</sup> Erirazikwo, ndi Izrelu ile jenkwo nwan d'e nwon nzuopuha, noko ke  
Ehuhuo-nsọ don ku, si,

"Onye-nzuopuha k'a gha obodo Zayonu bia;  
o k'e wepu njo ime igunrun umu Jekopu."

<sup>27</sup> "Onwan wu nkwerigbama hun k'a ri egbata mme le we,  
ogen m k'e gi wefu njo we."

<sup>28</sup> Ebe ozioma ri, ndi Ju wu ndi inenren Osolobue make unu. Kani, o me nke  
ohori, ndi ihien we a suo Osolobue ke we wu—make ndi nedi we kani hun o  
hori. <sup>29</sup> Make ni Osolobue ara gbehuto obi e banyeni oyiye o ye le oku o kpo.

<sup>30</sup> K'o don me ni unu ndi hun te wu ndi nnupu-isi okpuru Osolobue e  
nwonhenguwo nwan omiken aka Osolobue make ni ndi Ju nupu isi, <sup>31</sup> erira k'o  
donzi me ni we nwen a wuruguo nwan ndi nnupu-isi, keni omiken Osolobue  
me ni unu wuru uzọ we e gi nwonhenzikwo omiken aka Osolobue. <sup>32</sup> Make ni,  
Osolobue a gunguo ihian ile ye ndi nnupu-isi, keni o hun uzọ me ni ihian ile  
omiken.

### *Ija-mma Ya Rini Osolobue!*

<sup>33</sup> Euu! Osolobue e mekenmeko odafin!  
Amamihien e le ako-le-uche e  
e miken!

W'a ra saeka ghota iroro o tu!

W'a ra saeka ghota ke o me! <sup>34</sup> Make ni Ehuhuo-nsọ si,

"Onye marin uche Di-nwonni-enyi?"

Onye a dun a odun?

<sup>35</sup> Onye yetu e ihien owule,  
hun o gi kukin e ya?"

<sup>36</sup> Eghee! Make ni, ihien ile gha aka a bia; ihien ile a ri gahan'a; ihien ile a  
rizikwo n'a.

Ojija-mma ya rin'a jenin ejen! Isee.

## Isi Nke Mmēbū

### *Obibi Furu Ndi E Fee Osolobue*

<sup>1</sup> Umunē m, m gi nwan ifiri omikēn Osolobue mēni ēnyi a rīo unū, we ni ēhū unū ye Osolobue nōkē ejān rī ndūn wē chuyen'ē, ejān rī nsō, ejān hūn a sūo n'a —onwan wū ezigbo ofufe hūn furu unū k'e fe. <sup>2</sup> Akīnrīnlē ni obibi ūwānī, kama, nī nī Osolobue gbanwōn unū ghahānī igbehutōchanrīn iroro unū. Mē n'ē kēni unū hūn ūzō marīn ihien wū uche Osolobue, hūn rī Osolobue mma, hūn a sūo a ūsūo, hūn zu oke.

<sup>3</sup> Ghahānī oyiye Osolobue gi ēfoma ye m, m sī onyē ọwūlē ime unū: ewerile enwēn i karī kē i han, ka dōnrin ēnya lele enwēn i, n'ī marīn kē Osolobue yehan i okukwe, ọhūn k'a gwa i kē i han, gwa i ihien i k'a kpō enwēn i.

<sup>4</sup> Kē onyē-onyē ime ēnyi dōn nwē ēhū ohu hūn nwē mkpamkpa-ēhū bu ọda bu mkpamkpa ndi hū ile a ra rūn ihien ohu, <sup>5</sup> erira k'ō rī ime Kraistī. Enyi ndi rī ime Kraistī bu ọda, kanī, ēnyi ile wū ēhū ohu. Onyē-onyē rī ime ēhū Kraistī hū wū nke ndi ọzō ile. <sup>6</sup> Enyi nwēsōnmē oyiye rī ichēn-ichēn kē Osolobue dōn yesōnmē ēnyi. Omēni oyiye ihian wū izi ozi Osolobue sī a zi lē ibu-amūma, y'a mē ē kē okukwe ē han. <sup>7</sup> Omēni oyiye ijēn-ozī rō, ya jēnmē ozi; omēni nkuzi rō, ya kuzimē nkuzi; <sup>8</sup> omēni igi oku-Chuku a kpōtīen obi ihian rō, ya mēmē ē; omēni iyeni ndi nwōnlēni ēka rō, y'a ha ēka ọhūnma-ọhūnma; omēni ọkīkī rō, ya rūnshi ikēn; omēni ime omikēn rō, ya gi ighoghō e mē ē.

### *Ihien-osisuo*

<sup>9</sup> E nwēni ihien-osisuo gha akpakalī obi pūha. Izize eje-ihien ya e ze ọnū; e kwōnkēmē ni ihien rī mma. <sup>10</sup> Ihien ibe ọnū ya sūoma unū ọda-ọda nōkē umunē; e ye ni ibe unū ọghō karī enwēn unū. <sup>11</sup> Anīkwōlē ni adūdū unū benūa, ka e zekēmē ni ime-mmōn, a rūnnī Di-nwōnni-ēnyi ọrūn. <sup>12</sup> A ghoghō nī makē olil'ēnya unū nwōn; e nwōn ni ndidi ime nsongbu unū; wūrū nī ndi wē gi e dōn ēnya ebe ime-ekpere rī. <sup>13</sup> E sōn ni ibe unū e yeni ndi nke Osolobue ihien rī a kō ēka. A nabanhan nī ndi-obia.

<sup>14</sup> A gōzi nī ndi rī e kpokpo nī unū; a gōzi nī, abūkwōlē nī ọnū. <sup>15</sup> Sōn nī ndi rī a ghoghōnī ghoghō, unū e sōn ndi rī a kwannī kwan. <sup>16</sup> E gi nī obi ohu e bi. Apachekwōlē nī, ajūkwōlē nī isōn ndi ọnōdī wē lua alī a kpa mōbū irūn ọrūn ndi lua anī w'a kpōrīa. Erolē nī nī unū ka ndi ọzō mkpa a rī.

<sup>17</sup> Emēgwarīkwōlē nī onyē ọwūlē eje-ihien. Dōnrin nī ēnya a hūn a nī unū e mē ihien k'a rī ihian ile mma ēnya. <sup>18</sup> Līlīmākēmē nī y'e mē ihien ile furu n'ī mē hūn udōn e gi rī egbata 'yū lē onyē ọwūlē. <sup>19</sup> Ndi ọwū m, e mēgwarīlē nī; ka la nī mmēgwarī tō nī Osolobue, makēni Ekukwō-nsō sī, “Di-nwōnni-ēnyi sī, ‘Mmē k'e mēgwarī; mmē k'a kūkin.’ ” <sup>20</sup> Kama, “Omēni egūn rī a gūn enēnrēn i, y'e ye ē ihien-oriri; omēni egūn ihien-ọrīra rī a gūn a, y'e ye ē ihien ọ k'a ra. Makēni i gha e mē ē, i rī a buō ikeke-ọkūn a buōye ē isi\*.” <sup>21</sup> Anīlē eje-ihien mēri i, ka gi ihien-oma mēri eje-ihien.

## Isi Nke Mmētō

### *Ihume Ni Ndi-okiki Isi*

<sup>1</sup> Ihian ile wē humē nī ndi-okiki isi. Makēni, o nwōnni ọkīkī rīnī hūn Osolobue tumēlēni. Osolobue ya tumē ọkīkī ile rīnī. <sup>2</sup> Ya wū, onyē ọwūlē nupū nī ndi-okiki isi rī e nupū isi okpuru ihien Osolobue tumē. Ndi e mē erira rī e wēhēni enwēn wē afūnfūn. <sup>3</sup> Makēni, egūn ndi rī a kīnī ara tū ndi e mē ihien rī mma—ndi e mē eje-ihien kē egūn w'a tū. Y'a chōghō nwan nī egūn onyē rī a kīnī tūbehi

\* **Isi Nke Mmēbū:20** mōbū: ...ifēnrēn e mēgbu ē.

i? Meme nwan ihien ri mma. O k'a ja i mma. <sup>4</sup> Makeni odibo Osolobue k'o wu —o n'a run orun make orinimma i. Kani, i me eje-ihien, egun e ya tumakwo i, makeni o pia hu o bu o gi e ye afunfun, o bukwon'a mmaka! Odibo Osolobue k'o wu, iya ke Osolobue gi e ye ndi e me eje-ihien afunfun. <sup>5</sup> Ya wu, ihume ni ndi okiki isi ri mkpa. Ele make we gha e ye i afunfun suo, kama, make obi i ghazikwo a ma i ikpe.

<sup>6</sup> Ya haizikwo unu gi a ku ugwo-isi: makeni ndi ri a kini wu ndi-idibo Osolobue hun e gichanrin ogen we ile a ki. <sup>7</sup> Ku ni nwan onye owule ihien unu gi e: omeni ugwo-isi ke i gi, y'a ku ugwo-isi; omeni egbo-ali mobu egbo ndi ozọ w'a na ro, y'a ku a; omeni mgbaye ke i gi we, y'e ye we mgbaye; omeni ogbo ro, y'e ye we ogbo.

### *Ugwo Enyi Gi Ihian Ile*

<sup>8</sup> Eghee, kupu ni onye owule ugwo unu gi we—mmani ihien-osusuo, w'a ra gibehi ugwo ihien-osusuo. Makeni, onye owule nwe ihien-osusuo ibe e e mezugwo Iwu. <sup>9</sup> Ihien ndi hu Iwu ku: “Agherele; egbole ochu, ezule ohin; anile ihien owule la i enya” le ihien ozọ owule Iwu ku ke we wegbama ime iwuni hun si, “Ihien ibe i ya suo i ke ihien enwen i don a suo i.” <sup>10</sup> Onye nwe ihien-osusuo ihian asaeka me e eje-ihien; ya wu nwan ni onye nwe ihien-osusuo ibe e e mezugwo Iwu.

### *Obibi Ndi Ri Ime Ukpe*

<sup>11</sup> E bi ni nwan enina makeni unu a maringwo ogen enyi ri ime e: ni ogen e rugwo unu e gi gha uran tenhin, makeni ogen nzuofuha enyi a rigwo nsue kari k'o ri oruru-ali hu enyi gi kweri. <sup>12</sup> O tegwo ohii gba; eki e d'e fon. Ni enyi mebehi ni nwan ihien ndi ahun wu ihien ishi, enyi e yiri ewuru-agma ndi wu nke ukpe gi a lu ogun. <sup>13</sup> Ni enyi e bi ni ohunma ke ndi ri e bi ogen eki gi ri enu. Enyi esonko ni we e jen eje-mmemme mobu a ra manya a tu; enyi agherekọ ni mobu bime eje-obibi; enyi emeko ni ndi ikpe mobu ndi enya-ufu. <sup>14</sup> Kama, yiri ni Dinwonna-enyi wu Jesu Kristi nọke ewuru; erozile ni ke unu a don me eje-ihien ndi hun a gun ehụ unu egun.

## **Isi Nke Mmēnọ**

### *Amale Ni Ibe Unu Ikpe*

<sup>1</sup> A nabanhan ni onye kweri ni Jesu hun okukwe e keleni ze, kani, elokwo hun unu e gi e son e hu a do ihien onye kweri le ihien o kwerileni:

<sup>2</sup> O nwe ndi kweri ni ihian furu n'o ri ihien ile, kani onye hun okukwe e zeleni e ri mkp'ehuhuo suo. <sup>3</sup> Onye hun e ri ihien ile y'e leliale onye ghaleni e ri ihien ile; onye hun a so nsọ ya amale onye hun e ri ihien ile ikpe, makeni Osolobue a nabanhangwo a. <sup>4</sup> Onye k'i wu i gi a ma odibo onye ozọ ikpe? Nna a k'e ku k'o turugho k'o turuni. Kani o k'e turu, makeni Dinwonna-enyi k'a saeka me n'o turu.

<sup>5</sup> Onye ohu weri e ni uhuhin ohu ka nsọ a ri kari uhuhin ndi ozọ; kani onye ozọ weri e ni uhuhin ile wu ohu. Onye-onye ya kwonkenme hun we e enya. <sup>6</sup> Onye hun weri e ni uhuhin ohu ka mkpa gi ifiri Dinwonna-enyi e me erira. Onye hun e ri ihien ile gi ifiri Dinwonna-enyi e ri, makeni o ye Osolobue ekele make ihien-oriri hu. Onye hun a soni gi ifiri Dinwonna-enyi a so—e ye Osolobue ekele. <sup>7</sup> O nwonna onye owule ri ime enyi hun ri ni enwen suo ndun; o nwonzikwoni onye owule hun a nwunni enwen e suo. <sup>8</sup> Omeni enyi ri ndun, enyi ri ni Onye-nwonna-enyi ndun; omeni enyi a nwunhun, enyi nwunni Onye-nwonna-enyi. Ya wu, osuon'a ni enyi ri ndun mobu ni enyi nwun a nwun, enyi

wu nke Onye-nwonna-enyi. <sup>9</sup> Onwan haia Kraisti gi nwun, nwunguu, rizi ndun: keni o hun uzọ wuru Nna ndi ri ndun le ndi nwunni.

<sup>10</sup> Iyü nwen, ki haia nwan i gi a ma nwene i ime Kraisti ikpe? Ki haia i gi e lelia nwene-i-ime-Kraisti? Enyi ile k'e turu ihun Osolobue n'o kin enyi ikpe.

<sup>11</sup> Makeni Ehuho-nsọ si,

“Di-nwonna-enyi si,

‘Ebe o me ezie ni m ri ndun,

onye owule k'e sekpu ni m;

onu ile k'e ku e ni mme wu Osolobue!’ ”

<sup>12</sup> Ya wu nwan ni, onye owule ime enyi sikọ d'a koni Osolobue k'o don bi.

### *Emekwole Ni Ibe Unu Dan*

<sup>13</sup> Ya wu, ni enyi mabehi ni nwan ibe enyi ikpe. Kama, ni enyi kwademe obi enyi ni enyi ebutokonu nwene enyi ime Kraisti omuma kpogburu mobu bu uke che n'e.

<sup>14</sup> Rike onye nke Di-nwonna-enyi wu Jesu, o we m enya ohunma-ohunma n'o nwonna ihien-oriri owule rileni ochan; kan omeni ihian e weri ihien-oriri owule n'o ru aru, ya wu ni o ru aru ebe onye hu ri. <sup>15</sup> O me nwan ni ihien y'e ri ri e ye nwene i nsongbu, ya wu ni y'a rizi e gi ihien-osusuo e bi. Egikwole ihien-oriri y'e ri tikpo onye Kraisti nwunni onwun! <sup>16</sup> Kpanchanpukwo enya, amamgbe ihian a kpo ihien-oma i eje-efan. <sup>17</sup> Makeni Ali-eze Osolobue ele ihien-oriri le ihien-orira, kan obibi Chuku cho, udon le ighoghọ hun Mmon-nsọ e ye. <sup>18</sup> Onye owule ri e gi uzoni e fe Kraisti, ihien onye hu a suo Osolobue usuo, ndi ozo e kuzi oku e ohunma.

<sup>19</sup> Ni enyi lilima nwan e mesonme ihien ndi hun e wehe udon le hun enyi e gi e me ibe enyi a gha ihun ime okukwe. <sup>20</sup> Egikwole ifiri ihien-oriri tikpo orun Osolobue. Ezioku-ezioku, o nwonna ihien-oriri runi, kan eje-ihien k'o wu ni ihian e ri ihien owule k'e me onye ozo dan. <sup>21</sup> O ka mma ni y'e erini anu mobu ra manya mobu me ihien ozo owule hun k'e me nwene i ime Kraisti dan.

<sup>22</sup> Ya wu, ihien owule i kweri banyeni ihien ndini, ya ri egbata 'yu le Osolobue. Ngozi wu nke ndi ahun ghaleni e gi ihien we kweri n'o hugho mma a ma enwen we ikpe. <sup>23</sup> Kan, omeni ihian gi obi-ebu e ri ihien o ri e ri, ikpe a maguo a, makeni o rini e gi okukwe e ri e—makeni ihien owule ihian me bu ele okukwe k'o gi me e wu njo.

## **Isi Nke Mmisen**

### *A Chozikwo Ni Orinmma Ndi Ozo*

<sup>1</sup> O furu ni enyi ndi zeni ime okukwe e di ndi zeleni ebe we noleni me ohunma, ele ime ihien a suo ni enyi. <sup>2</sup> Ni enyi e me ni ihien a suo ibe enyi hun k'a rini we mma, keni enyi hun uzọ enyi e gi me we sue ime okukwe. <sup>3</sup> Makeni Kraisti emedeni k'o suo ya le enwen e; kama, o mehu ke Ekwokwo-nsọ don ku, ebeku we de, si,

“Mkpatri hu we kpatri i,

mme gi isi buru e.”

<sup>4</sup> We de ihien ile we deye ime Ehuho-nsọ keni we gi e kuzi enyi, keni enyi hun uzọ gi ume hun Ekwokwo-nsọ a gba enyi lezi idin-ndidi wuru ndi nwon olile-enya.

<sup>5</sup> Osolobue hun e ye ndidi le nkasi-obi, ya yeni onu eka e gi obi ohu e bi—k'o furu ime Kraisti wu Jizosi, <sup>6</sup> keni onu ile hun uzọ gi olu ohu e weheni Osolobue hun wu Nedi Di-nwonna-enyi wu Jizosi Kraisti ogho.

### *A Nabanhan Ni Ihian Ile*



<sup>7</sup> A nabanhan ni nwan ibe onu ke Kraisti don nabanhan unu, keni unu hun uzọ e weheni Osolobue ogho. <sup>8</sup> Make ni Kraisti bia d'a runni ndi Ju keni o ghosi ni Osolobue wu onye ezioku, ghahani imezu nkwa Osolobue kwe ndi nedi we kani; <sup>9</sup> o biazikwo ken'o me ndi ali ndi ozo wuleni ndi Ju ja Osolobue mma make omiken Osolobue. Eriira ke we don de e ime Ehuhuo-nsọ, si,

“Make ufiri e, m k'a ja i mma ebe ndi ali ndi ozo wuleni ndi Ju ri; m k'a bu ni efan i ebụ ija-mma.”

<sup>10</sup> O siri, “Ndi ali ndi ozo hun wuleni ndi Ju, son ni ndi nke Osolobue ghoghọ.”

<sup>11</sup> O siri, “Ani ndi ozo ile wuleni ndi Ju, ja ni Di-nwonn-enyi mma; ali ile, buni n'a ebụ ija-mma.”

<sup>12</sup> Osolobue gizi Azaya si, “Mkpogun Jese k'a puha—Onye ahun hun jenko d'e lihi, kima ndi ali ile; iya ke ndi wuleni ndi Ju k'e gi don enya.”

<sup>13</sup> Osolobue, onye hun olile-nya gha aka a abia, ya gi ighoghọ le udon ile gbajun unu ke unu don ri e gi e e don enya. Y'a me e, keni unu nwe olile-nya, nwe e oda-oda, ghahani iken Mmon-nsọ.

### *Iken Polu Gi E De*

<sup>14</sup> Umune m, o weguo m enya ni mma-mma jun ime unu, ni amamihien jun ime unu, ni unu k'a sazikwo aka kuzi ibe unu. <sup>15</sup> Kani, o nwegho ihien ndi m ku ndun-ndun ime ehuhuo-ozini, keni m nyanhanzini unu we. M'e kushi iken make aka Osolobue hun ri ime ndun m, <sup>16</sup> hun o gi tumo m onye a runni Kraist' wu Jizosi ime igunrun ndi ali ndi ozo wuleni ndi Ju. M ri nwan a run ke onye nchu-egan ghahani izisonme ozioma Osolobue. M ri a run keni ndi ani ndi ozo hun uzọ wuru ihien we ye Osolobue hun Osolobue a nabanhan, oyiye Mmon-nsọ don nsọ. <sup>17</sup> Ya wu, o furu nwan ni m'a nyan isi banyeni ihien Jizos' Kraisti gi m run ime ihien Osolobue. <sup>18</sup> Ekukode m ihien owule kari ihien Kraisti gi m run ime igunrun ndi ali ndi ozo wuleni ndi Ju, hun o gi me we wuru ndi e hume ni Osolobue isi. O gi oku-onu m le ihien m run me e, <sup>19</sup> le iken o gi ihien-ahima le orun-atumenya kpa, lezi ghahani iken Mmon nke Osolobue—nke wu ni e zichanringwo m ozioma Kraisti ghakworu Jerusalem d'e ru Ilairikom. <sup>20</sup> Ihien m'a chokenme wu ni m'e zi ozioma ebe we keleni nutu efan Kraisti, amangbe m'a tunyezi ebe onye ozo tunmaguu. <sup>21</sup> Kama, m ri e me n'o ri ke Ehuhuo-nsọ don ku, ni,

“Ndi we gwatuleni banyen'e k'a hun;  
ndi nutuleni banyen'e k'a ghota.”

### *Polu A Tu Iroto Ijen Rom*

<sup>22</sup> Ifiri e ke m gileni sa aka bia d'a hun unu ogen ile m gi cho ni m bia.

<sup>23</sup> Kani, hunni o me nwan n'o nwezini ebe hoduni m k'a no run orun azuunni ile bu o mepuguo ahua ole-le-ole m choma ni m bia d'a hun unu, <sup>24</sup> a kwademeguo m ni m k'a bia m jenkonu Speni. M bu e obi ni m k'a banhan d'a hun unu m jenkonu, keni unu ye ni m aka m jenkonu ebuhu—mme le unu noguu ekere.

<sup>25</sup> Kani, m jenko nwan Jerusalem kiken ni d'e yeni ndi nke Osolobue ri ebuhu aka. <sup>26</sup> Make ni ndi kwerini risonme Azuun Masedonia le Akaya e wepuhaguo obi, shiapu efọ tuni ndi igbennye ri ime ndi nke Osolobue ri Jerusalem ihien. <sup>27</sup> Uwe gi uche we me ihien ni. Ezioku-ezioku, o furugho, make ni we gi ndi kwerini ri Jerusalem ugwo. Make ni, omeni ndi wuleni ndi Ju e songuo uwe wu ndi Ju keru ngozi ime-mmom we, o furu ni ndi wuleni ndi Ju gizi ihien uwanu we nwe yeni we aka.

<sup>28</sup> M runguu ogboni, weguu ihien ile we tu ye we, m k'e jen Speni; m jenkonu a banhan m d'a hun unu. <sup>29</sup> Ogen m'e gi bia d'a hun unu, a maringho m ni m k'e gichanrin ngozi Kraisti bia.

### *Pọlụ A Rịọ Wẹ Ekpere*

<sup>30</sup> Umunę m, m rị e gi ẹfan Di-nwọnni-ẹnyi wụ Jizọs' Kraịstị le ifiri ihien-ọsusuọ gha ẹka Mmọn-nso bịa hụn ẹnyi nwe jenni ibe ẹnyi a rịọ unu nị unu sọn m mēkenmē ekpere, unu a rịọkenmē ni m Osolobue. <sup>31</sup> A rịọ n'a n'ọ gbapuha m ẹka ndi kwerileni hūn rị ime alị Judia; a rịọzin'a nị ndi nke Osolobue rị ime obodo Jerusalem nabanhan ihien m jenkọ ebēhū d'e mēni wẹ, <sup>32</sup> keni m gi ighoghọ bịa d'e kunrun unu, omēni Osolobue a choghọ, e sọn m unu nōdiguu —gi ẹ zu ikēn, ndun a banzi m. <sup>33</sup> Osolobue, onye hūn e ye udon, ya nọyeni unu ile. Isee.

## **Isi Nke Mmisin**

### *Pọlụ Ekele Ndị Rị Ichēn-ichēn*

<sup>1</sup> Nabanhan nị nwēnē-ẹnyi-okpoho wụ Fibi, hūn wū onye ohu ime ndi-orun uka rị Sēnkre; ọ lala d'a hūn onu. <sup>2</sup> M si unu gi ẹfan Di-nwọnni-ẹnyi nabanhan a k'o furu nị ndi nke Osolobue a nabanhan ihian. Yeni n'ẹ ẹka ọwule ọ cho nị unu yen'e, makeni ya le enwen ẹ e yepukani ndi bu oda ẹka, ke mme nwen.

<sup>3</sup> Kele ni Prisilia le Akwila, ndi mme le wẹ gba a run orun Kraistị Jizosi. <sup>4</sup> Oku m te k'e gbu wẹ. E le mme suọ rị e kele wẹ, ke ndi uka ile risonmē alị ndi wulen ndi Ju rị e kele wẹ. <sup>5</sup> Kelezi ni uka hūn a nọ iwe wẹ e zu. Kele ni ezi ọwụ m wū Ẹpenetosị. Iya wū onye ibuzọ kwerini Kraistị ime Azuun Eshia. <sup>6</sup> Kele ni Meri, hūn runkenmē ni unu orun. <sup>7</sup> Kele ni Andronikosị le Juniasị, ndi Ju ibe m ke wẹ wū, mme le wẹ wī nọ unu-ngan. Wẹ wū ndi w'a gbaye ime ndi-ozī pū-ichēn, uwe bu m ụzọ wuru ndi nke Kraistị.

<sup>8</sup> Kele ni Amplayatosị, ezi nwēnē m ime Di-nwọnni-ẹnyi. <sup>9</sup> Kele ni Obanosị wū onye-orun ibe ẹnyi ime orun Kraistị le ezi ọwụ m wū Stakisi. <sup>10</sup> Kele ni Apelesi, hūn wẹ e ku oku ẹ ohunma ime Kraistị. Kele ni ezi-le-ulo Aristobulosị. <sup>11</sup> Kele ni Herodionu, hūn mme le iya wū onye alị ohu. Kele ni ndi hūn kwerini Di-nwọnni-ẹnyi ime ezi-le-ulo Nasisosị.

<sup>12</sup> Kele ni Traifina le Traifosa, ikpoho ndi hū a runkenmēni Di-nwọnni-ẹnyi orun. Kele ni ezi ọwụ m wū Pesisị, hūn runkenmēni Di-nwọnni-ẹnyi orun. <sup>13</sup> Kele ni Rufosị, hūn Di-nwọnni-ẹnyi hōrī, ya le nne ẹ hūn e mē mme le enwen m ke nwa a oge ile. <sup>14</sup> Kele ni Asinkritosị le Flegonu le Hemisi le Patrobasi le Hemasi le umunę ndi ọzọ ime Kraistị wẹ ile rị ebēhū. <sup>15</sup> Kele ni Filologusu le Julia. Kele ni Neriusu le nwēnē-ẹ-okpoho. Kele ni Olimpasi le ndi nke Osolobue ile hūn wẹ ile rị ebēhū.

<sup>16</sup> Dide ni ibe unu ndide rị nsọ.

Ndi uka Kraistị ile e zi ekele.

### *Oku Ikpazuun*

<sup>17</sup> Umunę m, dodo, ọ rị ẹka unu, kpachanpu nị ẹnya make ndi e buhe nkebe, e mē okukwe unu uke ebe wẹ n'a kuzi ihien wulen ezioku ahun ndi kuzini unu kuzi unu. Gba nị nị wẹ ọsọ! <sup>18</sup> Makeni ndi e mē ihien ndini a rị e fe Nna ẹnyi wū Kraistị; kanị wẹ rị e fe ẹfọ wẹ le ihien a gunni wẹ. W'e gi onu-oma le oku a suọ usuo e dufie ndi marinleni ihien.

<sup>19</sup> Ihian ile a nuguọ ke unu don rị e hume isi. Ufiri ẹ, ẹfọ rị a suọ m usuo banyeni unu. M cho nị onu a wū ndi marin ihien ebe ime ihien rị mma rị, unu a wū ndi marinleni ihien ebe ime eje-ihien rị. <sup>20</sup> O bieko Osolobue hūn e ye udon a zokpukpo Ekwensu ye okpuru uku unu.

Ẹfoma Di-nwọnni-ẹnyi wū Jizosi ya nọyeni unu.

<sup>21</sup> Timoti, hūn mme le ya wī a run orun e zi ekele unu, ẹrira ke Lushosi donzi zi ekele unu. Jasin le Sosipata, ndi Ju ibe m, e zizi ekele unu. <sup>22</sup> Mmē wū Tetiosị, hūn de ẹkukwo-ozini gi ẹfan Di-nwọnni-ẹnyi e zi ekele unu. <sup>23</sup> Gayosi, hūn m rị

iwe ẹ, hụn ụka nọ iwe ẹ e zu, e zi ekele ụnụ. Ẹrastọsị, hụn e dọnmẹni obodoni egbo lẹ nwẹnẹ ẹnyi wụ Kwọtus' e zi ekele ụnụ.

<sup>24</sup> [Ẹfoma Di-nwọnni-ẹnyi wụ Jizọs' Kraịstị, ya nọyeni ụnụ ile. Iseẹ.]

*Ojja-mma Ya rịnị Osolobue!*

<sup>25</sup> Ojja-mma ya rịnị Osolobue! Iya wụ onyẹ hụn k'a saẹka gi ihien rị ime oziọmanị m rị e zi hụn wẹ gi a masọnmẹ ọkwa banyeni Jesu Kristi, mẹ ụnụ zekenmẹ. Oziọmanị lẹ ọkwani rị e ku oku ihien-mini hụn te zueri ẹdẹi. <sup>26</sup> Kani, e wepuhaguo w'a nwan ifon; wẹ rị nwan ẹ gi ihien ndi-amuma desọnmẹ ime Ẹhuhuo-nsọ e mẹ ndi alị ile a marin a; Osolobue hụn rị ndun jẹrin ejen ya ye iwu si wẹ mẹ ẹrira, keni ndi anị ile hụn ụzọ kweri, gi okweri hụ wẹ kweri humen'e isi.

<sup>27</sup> Ẹghẹ, ojja-mma ya rịnị Osolobue! Osolobue hụn ya sụọ marin ihien ile! Ya rịn'a jẹrin ejen ghahani Jizọs' Kraịstị! Iseẹ.

## **Ẹhụhụọ-Ozi Ibuzọ Pọlụ Dejenni Ndi Kọrẹnti Ndi Kọrẹnti, Nke Ibuzọ**

<sup>1</sup> Mmẹ wu Pọlụ de Ẹkukwọ-ozini, mmẹ lẹ nwẹnẹ ẹnyi wu Sọstẹnẹsị. Kraịstị wu Jizọsị kpọ m, tumẹ m onyẹ-ozị ẹ pụ-ichẹn makẹni uche Osolobue rọ. <sup>2</sup> Ẹnyi rị e dejenni ndi ụka Osolobue hụn rị obodo Kọrẹnti; ndi Osolobue dọn nsọ ime Jesu Kristi; ndi wẹ kpọ d'a wụrụ ndi-nsọ. Ẹnyi rị e dejenni uwẹ lẹ ndi ile rị ebe ọwụlẹ, hụn a kpọku ẹfan Nna-ẹnyi wu Jesu Kristi—Nna ẹnyi lẹ wẹ. <sup>3</sup> Ẹfoma lẹ udọn hụn gha ẹka Osolobue Nedi ẹnyi lẹ Nna ẹnyi wu Jizọs' Kraịstị bịa ya nọyeni unu.

### *Ngozi Hụn Rị Imẹ Kraịstị*

<sup>4</sup> Ogẹn ile kẹ m gi e gi ifiri unu a kpanmịn Osolobue, makẹ ihien ile o gi gọzi onu ime Kraịstị wu Jizọsị. <sup>5</sup> Makẹni, ime Kraịstị, unu e nwẹguo oyiye bu oda uzọ ile—kẹ oyiye iku-oku kẹ udi amamihien ile rị ichen-ichen— <sup>6</sup> kẹ o dọnzị rị a pụha ifon nị ozi Kraịstị e weriguo ọnodi ime unu. <sup>7</sup> Ya wu, oyiye Mmọn-nsọ akonị unu, kẹ unu dọn rị e che ọbibia Nna-ẹnyi wu Jizọs' Kraịstị.

<sup>8</sup> Nna ẹnyi wu Jizọs' Kraịstị k'e mezikwọ unu turu d'e ru njendeme, makẹ unu gha e nwọn nkọriani Uhuohin Nna-ẹnyi wu Jesu Kristi. <sup>9</sup> Osolobue hụn kpọ unu d'e sọn Nwa a wu Jizọs' Kraịstị Nna-ẹnyi meko wu onyẹ wẹ e gi dọn ẹnya.

### *Ikpe Lẹ Nkebe Imẹ Uka!*

<sup>10</sup> Umunẹ, m gi ẹfan Nna-ẹnyi wu Jesu Kristi a rịo unu, nị unu ile e kweyeni ibe unu, amamgbe nkebe gha a rị ime igunrun unu, kama, nị unu e nwẹ obi ohu, a chụ ihien ohu.

<sup>11</sup> Umunẹ m, m rị e ku ọnwán makẹni ndi hụ ime ndi ikpun-ulo Klo a gwaọlẹ m nị ikpe lẹ nkebe rị ime igunrun unu.

<sup>12</sup> Ikpe lẹ nkebe m rị e ku wu nị ndi hụ ime unu rị a sị, “Pọlụ kẹ m'e sọn;” ndi hụ sị “Apolosị kẹ m'e sọn;” ndi hụ sị, “Kẹfasị wu Pita kẹ m'e sọn;” ndi hụ sị, “Kraịstị kẹ m'e sọn.”

<sup>13</sup> Kraịstị kebe ekebe? Pọlụ ya nwunni unu ọnwun? Ra ẹfan Pọlụ kẹ wẹ gi me unu mirin-Chuku?

<sup>14</sup> A kpanminkwọ m Osolobue n'o nwonni onyẹ m me mirin-Chuku ime unu mmanị Krisposị lẹ Gayosị— <sup>15</sup> ya wu, o nwonni onyẹ ọwụlẹ k'a sị nị wẹ gi ẹfan m me unu mirin-Chuku. <sup>16</sup> (Egheẹ, e meghozikwọ m ndi ikpun-ulo Stefanasi mirin-Chuku. Wezuka ndini, anyanhanzini m kẹ o nwongho onyẹ ọzọ m me mirin-Chuku) <sup>17</sup> Makẹni, ẹlẹ mirin-Chuku kẹ Kraịstị zi m d'e me; kama, o zi m d'e zi ozioma; ẹlẹ nke onyẹ ma donye oku, amamgbe ọ nọ kẹ sị ẹlẹzi ikẹn gha ọnwun Kraịstị welua enwẹn ẹ alị nwun elu obe kẹ wẹ gi a run a.

### *Kraịstị Wụ Ikẹn Lẹ Amamihien Osolobue*

<sup>18</sup> Makẹni, ozi banyeni ọnwun Kraịstị nwun elu obe wu ihien nzuzu ebe ndi lakọ ntikpọ rị; kanị ebe ẹnyi ndi Osolobue rị a zuọpụha rị, ikẹn Osolobue k'ọ wu. <sup>19</sup> Makẹni Ẹhụhụọ-nsọ sị,

“M k'e wiwi amamihien  
ndi marin ihien;  
m k'e budan akọ-lẹ-uche  
ndi nwọn uche.”

<sup>20</sup> Elebe kẹ onyẹ hụ marin ihien rị? Elebe kẹ ọka-ẹhụhụọ rị? Elebe kẹ onyẹ hụn kachanrin alị-okụ amarin rị? Osolobue e meguonị nị amamihien ụwanị

wurū ihien nzuzu?! <sup>21</sup> Makeni, ebe o me ni uwa asani aka gi amamihien we marin Osolobue ebe o no gi amamihien e e me ihien, o suo Osolobue n'o gi nzuzu ri ozi enyi ri e zi zuopuha ndi hun kwerini.

<sup>22</sup> Ndi Ju si we k'a hunriri orun-atumanya pu-ichen we kebe kweri; ndi elu Griki si mmani ya le amamihien we dangbama, ekweriko we. <sup>23</sup> Kani enyi hu e zisonme ozi Kraisti hun we gi obe kpogbu: ebe ndi Ju ri, ihien atu-enya we e lenia a kpogburu ro; ebe ndi wulen ndi Ju ri nzuzu ro. <sup>24</sup> Kani, nke ndi Osolobue kpogbu, ke ndi Ju ke ndi wulen ndi Ju, Kraisti wu iken Osolobue le amamihien Osolobue. <sup>25</sup> Makeni, "nzuzu" nwen gha aka Osolobue bia ka amamihien ihian; "ndun-ogugu" nwen gha aka Osolobue bia ka iken ihian.

<sup>26</sup> Umune m, lekpo ni ihien unu wusonme ogen Osolobue gi kpogbu: ndi bu oda ime unu ele ndi uwa a kpogbu ndi marin ihien; ndi bu oda ele ndi-uku; ndi bu oda ele umu-nze. <sup>27</sup> Kama, Osolobue hori ihien ndi ahun wu nzuzu enya uwa, keni o gi we gbe ifenren ye ndi marin ihien ihun; o hori ihien ndi hun zeleni, keni o gi we gbe ifenren ye ndi zeni ihun. <sup>28</sup> Osolobue hori ihien ndi hu lua ali, hun w'e lenia elu uwani, le ihien ndi hu nwonleni ihien we wu ime uwani, keni o gi we wetu ihien ndi hu ri mkpa ali. <sup>29</sup> Osolobue me erira make onye owule gha a nyann'a isi. <sup>30</sup> Osolobue me unu gi nwan ri ime Kraisti wu Jizosi e bi. O meguo Kraisti wuru amamihien enyi—amamihien hun gha aka Osolobue bia, makeni Kraisti k'o gi me enyi wuru ndi ri ochan, don enyi nsogbu, gbaforu enyi. <sup>31</sup> Erira ke Osolobue gi me n'o ri ke Ehuho-nsogbu don ku, si, "Onye owule k'a nyan isi, ya gi ihien Di-nwonna-nyi me suo nyan isi."

## Isi Nke Ebuo

### *Iken Osolobue, Ele Amamihien Ihian*

<sup>1</sup> Umune m, ogen m gi bia d'e zi unu ozi Osolobue, ekuni m oku ke onye ma ku, ekuni m nke ndi marin ehuhuo mobu ndi wakenme enya. <sup>2</sup> Makeni m kwademe obi m ni ekuko m ihien ozo, emeko m oku ihien ozo owule ime igunrun unu wezuka Jesu Kristi leni we kpogbu ya wu Jesu Kristi elu obe. <sup>3</sup> M bi ke onye nweleni ihien o wu ogen ahun, a kpachanpu enya ohunma-ohunma, e gi ehun-omuma-nni e bi. <sup>4</sup> Ebe m no e ku oku le ebe m no gwa unu oku-Chuku, ekuni m ke ndi marin ihien, ekuni m hun k'a suo ihian usuo ntin, o kweyi m. Kama, m hu e ku, a ghosi unu ni aka Mmon-nsogbu le iken e ri a. <sup>5</sup> M me erira keni unu gi ifiri iken le aka Osolobue rin'a kweri, sonme Jesu, ele ifiri amamihien ihian.

### *Amamihien Osolobue*

<sup>6</sup> Kani, enyi e ku oku rike ndi marin ihien ebe ndi ka-ehun ime okukwe ri, kani ele amamihien eluni—mobu nke ndi ri a ki ogeni hun lakow iwi. <sup>7</sup> Mba, enyi ri e ku oku amamihien Osolobue, ya wu, ihien ahun mini hun Osolobue kwademe n'o d'e kede uwa n'o k'e gi e ye enyi ogho. <sup>8</sup> Ime ndi ri a ki uwani, o nwonna hun ghota ihien; makeni, omeni we te ghota a, we e ke kpogbu Nna nwe ogho ile. <sup>9</sup> Kani, noka ke Ehuho-nsogbu don ku,

"Enya ahuntuni,  
ntin anutuni,  
ihian erotuni  
ihien Osolobue kwademe ni  
ndi o nwe ihien-osusuo we."

<sup>10</sup> Chuku a ghosiguo enyi ihien ndini ghahani Mmon-nsogbu a. Makeni, Mmon-nsogbu a maringuo ihien ile, ke ihien nzuzue ri Osolobue obi.

<sup>11</sup> Onye marin ihien ile ihian ri e ro wezuka mmon ri ime e? Erira k'o gizi wuru n'o nwonna onye marin obi Osolobue mmani Mmon Osolobue. <sup>12</sup> Bu ele



mmọn nke uwani ke enyi nwehen, kani ya wu Mmọn hun gha ebe Osolobue ri bia, keni enyi hun uzọ marin ihien ile hun Osolobue shiapu efọ ye enyi ofe. <sup>13</sup> Ihien ndini we Osolobue ye enyi ke enyi e ku nwan; enyi ara gi oku we gi amamihien ihian kuzi enyi ku we, kama, enyi e gi oku Mmọn-nsọ kuzi enyi e ku we; e gi oku gha eka Mmọn-nsọ bia a kowa ihien ime-mmọn hun gha eka Mmọn-nsọ bia.

<sup>14</sup> Onye hun nwonleni Mmọn-nsọ ara nabanhan ihien gha eka Mmọn Osolobue bia, makeni we wu ihien nzuzu ebe o ri. O saeka ghota we, makeni Mmọn-nsọ sọ e me ihian a ghoha we. <sup>15</sup> Onye nwon Mmọn-nsọ a ghotchanchanrin ke ihien ile nọ, kani o nwonni onye hun a saeka a ghota ya le enwen e. <sup>16</sup> Ya ke Ehuhuo-nsọ gi si,

“Onye marin obi Di-nwonni-enyi?

Onye k'e ri-eka dun a odun?”

Kani, enyi e nwongho obi Kraisti hun enyi gi a marin obi Di-nwonni-enyi.

## Isi Nke Eto

### *Ndi-uka Ri A Zuọ Eka-nke!*

<sup>1</sup> Umune, asani m eka gwa unu oku ke ndi nwe Mmọn-nsọ; kama, m gwa unu oku ke ihian mmaka, leke ndi wu umu-ndu ime Kraisti. <sup>2</sup> Eran ke m ye unu, ele ihien-oriri zeni; makeni unu e runi ogo e ri ihien-oriri zeni. Unu e ke rukwo nwan ogo e ri n'e, <sup>3</sup> makeni echene ke unu rikwo e bi ke ndi nwonleni Mmọn-nsọ, ke ihian-mmaka. Eghere, ebe o me ni enya-ufu le ikpe ri ime igunrun unu, unu anoni ke ndi nwonleni Mmọn-nsọ? Ele agungun ihian-mmaka ke unu ri a gun? <sup>4</sup> Omeni ihian a si, “Polu ke m'e son;” ibe e si, “Apolosi ke m'e son,” ele unu nọ nwan ke ihian-mmaka? <sup>5</sup> Ki Apolosi wude? Ki Polu wude? Ndi-idibo unu gha eka we kweri ke we wuhu—onye-onye ime we runhu ogbo Di-nwonni-enyi ye e run: <sup>6</sup> mme kun; Apolosi gba a mirin; kani, Osolobue wu onye me e sue. <sup>7</sup> Ya wu ni, ke onye hun kunni ke onye hun gba mirin e nwon ihien o wu—Osolobue sọ, hun e me e e sue, iya ri mkpa. <sup>8</sup> Onye hun kunni le onye hun gba mirin bu ihien ohu obi a run. Onye-onye k'a narin ugwo a k'o don run. <sup>9</sup> Makeni, ndi-orun Osolobue ke enyi wu; enyi ri a rungbama. Unu wu ugbo Osolobue, unu Osolobue ri a tun. <sup>10</sup> Ghahani eka Osolobue hun ri ime ndun m, e gbegwo m iyetọ nọke okaa-ulo; onye ozo ri nwan a tunye elu e. Onye-onye kpachanpukwo enya k'o don a tunye elu iyetọ ahun.

<sup>11</sup> Makeni onwonni onye owule k'a sa eka gbe iyetọ ozo kari hun rini, hun wu Jesu Kristi.

<sup>12</sup> Ke goru ke ihian gi ri a tunye enu iyetọ hu-o, ke ola-o, ke omuma ndi hun a koni-o, ke osisi-o, ke irurue-okponkun-o, ke achara-okponkun-o— <sup>13</sup> ke orun ihian nọ jenkọ d'a puha ifon, makeni Uhuohin hu lalan jenkọ d'e wepuha a ifon: we k'e gi okun ghosi k'o ri; okun hu k'e lele ke orun onye-onye run ri. <sup>14</sup> Omeni ihien ihian run turuhukwo, o k'a narin ugwo-orun a. <sup>15</sup> Kani, o dunpu okun, ihien siko d'e hunahin onye ahun, kani ya le enwen e k'e nwon nzuopuha, bu o k'a nọ ke onye we gha ime okun lofuha.

<sup>16</sup> Unu amarin ni unu wu Ulo-nsọ Osolobue?! Unu a marin ni Mmọn Osolobue bi ime unu?! <sup>17</sup> Onye owule meru Ulo-nsọ Osolobue, Osolobue k'e tikpo a, makeni Ulo-nsọ Osolobue ri nsọ—bu 'ya wu Ulo-nsọ ke unu wu. <sup>18</sup> Edufiekwole ni enwen unu! Omeni unu ri e ro ni onu marin ihien ime uwani, wurukwo ni ndi-nzuzu, keni onu wuru ndi marin ihien nke-esi. <sup>19</sup> Makeni, amamihien uwani wu nzuzu enya Osolobue. Ya me Ehuhuo-nsọ gi si,

“O nwundon ndi marin ihien ime ero we.”

<sup>20</sup> Ẹhụhụọ-nsọ sịzị,  
 “Di-nwọnni-ẹnyi a maringụọ  
 nị iroro ndị marin ihien  
 wụ ihien ọlall'iwī.”

<sup>21</sup> Ya wụ, egizile nị nwan ihian a nyan isi, makeni ihien ile wụ nke ụnụ: <sup>22</sup> ke Pọlụ-o, ke Apolosi-o, ke Kefasi wụ Pita-o, ke ụwa ile-o; ke ndun-o, ke onwun-o; ke ihien rị ogenni-o, ke ihien rị ihun-o, we ile wụ nke ụnụ; <sup>23</sup> ụnụ wụ nke Kraịstị; Kraịstị wụ nke Osolobue.

## Isi Nke Ẹnọ

### *Ndị-ọrụn Kristi*

<sup>1</sup> Ya wụ, o furu nị ihian e weri ẹnyi ke ndi-idibo le ndi-ọrụn Kraịstị le ndi we busonme ihien-mini banyeni Osolobue che ẹka. <sup>2</sup> Ihien w'a cho ẹka onye we bu ihien che ẹka wụ k'o furughọ onye we gi e don ẹnya. <sup>3</sup> O me nke m, o nwẹkeni ihien o wụ ebe m rị nị ụnụ mọbu ọgwa ihian-mmaka ọwule rị e kin m ikpe; m'a ra kinde enwen m ikpe ẹnina. <sup>4</sup> Ezie, obi m rị ọchan—o nwonni eje-ihien m marin m me. Kani, ọhun aghosini nị o nwonni eje-ihien m me; Di-nwonni-ẹnyi ya e kin m ikpe. <sup>5</sup> Ya wụ, eke hanle nị enen ebe ogen keleni ru. Cheriguu nị nị Di-nwonni-ẹnyi bia. O jenkọ d'e wepuha ihien zueri ime ishi ifon. O k'e kpuchanrin ihien rị obi onye ọwule oghe. Ogen hu, onye ọwule a narin ojijamma run'e ẹka Osolobue.

<sup>6</sup> Umune m, e giguọ m mme le Apolosi kowa ihien ndini ile make ọrinimma ụnụ, keni ụnụ munarin ẹnyi ali oku ahun hun si, “Emeghafele ihien we de ime Ẹkukwo-nsọ,” make ụnụ gha e gi onye ohu a nyan isi, e lenia ibe e.

<sup>7</sup> Onye gwa i nị ihien rị ichen rị egbata 'yū le ibe i? Kini k'i nwon hun Osolobue yeleni i? Omeni o ye y'e e ye, ki i rị e gin'e a nyan isi nọke si ele ihien we ye i e ye rọ?

<sup>8</sup> Ụnụ e me ke si ẹfo e junguole ụnụ! Ụnụ e me ke si ụnụ e higuole ọdafi! Ụnụ e me ke si ụnụ e henringuole ndi-nze, bu ẹka ẹnyi aria! K'o rị m, ụnụ e henringuole ndi-nze nke-esi, keni ẹnyi son ụnụ ki! <sup>9</sup> Makeni, o rị m ke si Osolobue e weguo ẹnyi wụ ndi-ozu pu-ichen che azuun, leke ndi we ma ikpe onwun we dupuko d'e gbu idenya ihian ile. Makeni, ẹnyi a wuruguo ihien ụwa ile a gba ile, ke ndi mmọn-ozu ke ihian. <sup>10</sup> Ẹnyi wụ ndi nzuzu make Kraịstị, kani ụnụ a marinka ihien ime Kraịstị! Ẹnyi rị anunua, kani ụnụ ze e ze! We hu a gbaye ụnụ, kani we hu e lelia ẹnyi! <sup>11</sup> Echen ke egun ihien-oriri le ihien-ọrira a gunkwo nwan ẹnyi; ẹkwa ara zu ẹnyi ukun; w'e meshi ẹnyi iken; ulo aria. <sup>12</sup> Ẹka ẹnyi ke ẹnyi gi a luru d'e ru nị ehụ a gboro ẹnyi. We kpari ẹnyi, ẹnyi a gozi we; we kpokpo ẹnyi, ẹnyi e din e; <sup>13</sup> we kuto ẹnyi, ẹnyi e gi onu-oma son we; ẹnya ụwa, ẹnyi e henringuọ ẹfifia mmaka le unyin w'a chanpu—d'e rukwo tanni.

<sup>14</sup> Ari m e de ihienni keni ifenren me ụnụ, kama, m gi e a dun onu odun nọke umu m rị m obi. <sup>15</sup> Eghee, o suo n'a nị onu nwon ndi-ndu nnu-uku ole-le-ole ime Kraịstị, ụnụ e nwe nedi bu oda, makeni m henrin nedi ụnụ ime Kraịstị wụ Jizosi—ghahani ozioma m zi ụnụ. <sup>16</sup> Ifiri e, m rị nwan a dun ụnụ odun: kinrin nị m nwan. <sup>17</sup> Ya hain m gi zilani ụnụ Timoti, ezi nwa m, hun m gi e don ẹnya ime Onye-nwonni-ẹnyi. O k'a nyanhan nị ụnụ ke m'e me ihien ime Kraịstị, nyanhan nị ụnụ ya ke m'a kuzi e ime uka ile rị ebe ile.

<sup>18</sup> Ndị hu ime ụnụ a pachemeguọ nwan makeni we rị e ro nị abiako m. <sup>19</sup> Kani m lala egwa, omeni Di-nwonni-ẹnyi a chogho. M bia, a hun m iken ndini rị a pacheni nwon, ele oku-onu we suo. <sup>20</sup> Makeni, Ali-eze Osolobue ele oku-onu oku-onu, iken ke we gi a marin a. <sup>21</sup> Elee hun ka ụnụ mma? Nị m wehe mkpinsin ra nị m gi ihien-osusuo le ẹka-anunua bia?

## Isi Nke Isen

### *Onye Uka Ghereni*

<sup>1</sup> E kughode w'a nị ughere rị ime igunrun unu, ụdị hun ndị a rua mmọn ghaleni a gherede—ebe okennyē nọ na nedi ẹ nwunye! <sup>2</sup> Bu unu hu a honron! Ele ezigbo ekwan nke unu a kwanma, chupu onye ahun me ihienni ime igunrun onu?!

<sup>3</sup> Ya wu, osuon'a nị ari m ebefu unu rị elee-m, elee-i, m hu a ime-mmọn; a hangbuguole m okennyē me ihienni enen rike si m hu ebefu. <sup>4</sup> Unu gihu efan Nna enyi wu Jizosi gbakikome—mme nwen k'a rizi ebefu ime-mmọn, iken Nna enyi wu Jizosi k'a rizi kwof ebefu— <sup>5</sup> unu e we onyeni che eka Ekwensu nị we hun uzof tikpo efu a, keni mmọn a hun uzof nwon nzuopuha Uhuohin Nna enyi wu Jesu Kristi. <sup>6</sup> Isi unu rị a nyan ari mma! Unu amarin nị we buchehu ekere yisti, o ghagbama ogbe hu ile we gi e memē bredi, fuchanrin a? <sup>7</sup> Wepu nị nwan yisti akan, keni unu wuru ogbe ohun yisti rileni—hun unu wu nke-esi. Make nị e gbuguof we Kraisti wu Ebulu-nghafe enyi, gi ẹ chụ ejan Mmemme-Nghafe. <sup>8</sup> Ya wu, nị enyi gi nwan bredi hu yisti rileni, hun wu ishiapu-efo le ezioku, me ya wu mmemme, ele yisti akan hun wu iwe le eje-obibi.

<sup>9</sup> E deguof nị m unu ehuhuo-ozī mbu, si unu le ndi-ughere emekole. <sup>10</sup> Elekwof ndi uwanị kwerileni hun a ghereni mobu ndi enya-uku mobu ndi a tunarin ihian ihien we mobu ndi a rua mmọn ke m rị e ku. Omeni uwe ke m te rị e ku, ya wu nị unu k'a gha ime uwanị pu. <sup>11</sup> Kani, m rị nwan e deni unu, a si unu esonle onye owule kpof enwen ẹ onye-kwerini meko, omeni o ghere aghere mobu nị o nwe enya-uku mobu nị o rua-mmọn mobu nị o kpari ihian, a kpof iyi mobu nị o ra manya a tu, mobu nị o tunarin ihian ihien ẹ. Unu le ụdị ihian nọ erira erigbamadele. <sup>12</sup> Elee hun biri mme le ihanni ndi rị ogbe enen? Ele ndi rị ime uka ke unu k'a hannị enen? <sup>13</sup> Osolobue ya nwe kin ndi rị ogbe ikpe: “Chupu nị nwan eje-ihian hu ime igunrun unu.”\*

## Isi Nke Isin

### *Ewejenle Ndi Uka Ibe I Ogwa*

<sup>1</sup> Onye owule rị ime unu hun ya le ibe ẹ rị e se oku, o ru egun a nị a we oku ahun jen eka ndi kwerileni, hun nke o gi jemburu ndi kwerini? <sup>2</sup> Unu a marin nị ndi-kwerini, ya wu ndi-nsq, jenkof d'a hannị uwa enen? Omeni onu k'e kin uwa ikpe, kị wunị onu a saeka donzi oku mehu ekere? <sup>3</sup> Unu amarin nị enyi jenkof d'e kin ndi mmọn-ozī ikpe? O rị wuzi ikpe mmaka rị ime uwanị! <sup>4</sup> O me nwan nị unu nwon ikpe nọ erira, kị unu e bun'e e jenni ndi hun oku rị ime uka gbashiarileni? <sup>5</sup> M rị e ku ihienni keni ifenren me unu! Ya wu nị o nwonni onye marin ihien ime unu, hun k'a s'eka donzi oku rị egbata ndi-kwerini— <sup>6</sup> hun onye kwerini gi e wejen ibe ẹ eka ndi-kwerileni?!

<sup>7</sup> Ezie, nị ikpe ride ime igunrun unu ghosi nị e merichanringuole we unu. Ibe i me i njo, y'a ra wefu enya? We megbu i, y'a ra gba nkintin? <sup>8</sup> Hun nke unu e gi me erira, unu le enwen unu hu e mede ibe unu eje-ihien, e megbude we—ke ndi-uka ibe unu!

<sup>9</sup> Unu a marin nị ndi e me eje-ihien abanyekof Ali-eze Osolobue? Anikwof ni we dufie unu! Ndi-ughere le ndi a rua-mmọn (*ndi e fe ihien ozof*) le ndi hun a zo-uku-eye-ofia le ndi a na nwunye ihian le ikennyē hun ikennyē ibe we a gba le ikennyē hun a gba ikennyē ndi ahun, le <sup>10</sup> ndi-ohin le ndi enya-uku le ndi-manya le ndi a kpari ihian, a kpof iyi le ndi a tunarin ihian ihien ẹ abanyekof Ali-eze Osolobue. <sup>11</sup> Ihien ndini ke ndi hu ime unu te wu, kani Osolobue nọ chanchan

\* **Isi Nke Isen:13** Ditononmi 17.7

unu; o nọ don unu nsọ; o nọ gi ifiri efan Jizos' Kraịstị wu Nna enyi kuni unu ohunma ghahani Mmon Osolobue enyi.

### *Gba Nị Nị Ughere Oso*

<sup>12</sup> “M nwon iken me ihien owule m cho ni m me”—kani, ele ihien ile e ye eka. “M nwon iken me ihien owule m cho ni m me”—kani emeko m igbon ihien owule. <sup>13</sup> “Ihien-oriri wu nke efọ; efọ wu nke ihien-oriri.” Kani, Osolobue k'e tikpo we ebuo.

Ehu ele nke ughere, kani, nke Di-nwonni-enyi ro; Di-nwonni-enyi wuzikwo nke ehu. <sup>14</sup> Osolobue gi iken e gha onwun weli Onye-nwonni-enyi; o k'e welizikwo enyi nwen. <sup>15</sup> Unu amarin ni ehu unu wuchanrin mkpamkpa ehu Kraistị? Ni m gi nwan mkpamkpa ehu Kraistị henrin mkpamkpa ehu igbaraja? O meko! <sup>16</sup> Unu amarin ni onye ya le igbaraja gba ranhin le igbaraja e henringwo ehu ohu? Makeni, ime Ehuhuo-nsọ, we si, “We ebuo e henrin ehu ohu.” <sup>17</sup> Kani, onye hun we enwen e cheni Di-nwonni-enyi le Di-nwonni-enyi e henringwo ohu ime-mmón. <sup>18</sup> Gbakwo ni nị ughere oso! Njọ ndi ozo ile ihian e me ele ime ehu, kani, onye hun ghereni me ehu a njọ. <sup>19</sup> Ra unu amarinde ni ehu unu wu Ulo-nsọ Mmon-nsọ hun ri ime unu, *Mmon-nsọ* hun unu gha eka Osolobue nwónhen, ni ele unu nwón enwen unu? <sup>20</sup> We non unu e non. E gi ni nwan ehu unu e ye Osolobue ogho.

## **Isi Nke Eṣa**

<sup>1</sup> Nị enyi leban nwan ihien ndi hu unu de enya.

### *Olulu Di-le-nwunye*

“O hugho mma omeni okennyebuni uku tukwasị okpoho.” <sup>2</sup> Kani, makeni ughere jun uzọ ile, okennyebuni owule ya luru nwunye; okpoho owule ya luru di. <sup>3</sup> Di k'a gha e me ni nwunye e ihien run'e ime olulu di-le-nwunye; nwunye ya e mezikwo ni di e erira. <sup>4</sup> Makeni, ele nwunye k'e ku ihien o k'e gi ehu a me, di e nwe ku; erirazikwo, ele di k'e ku ihien o k'e gi ehu a me, nwunye e nwe ku. <sup>5</sup> Egile ni ehu unu a jo ibe unu efọ, mmanị unu kwerigbama ni unu ye efe ekere ogen, keni onu hun uzọ bu enwen onu che ime ekpere. Omegwu, onu a nogbamazi, amamgbe Ekwensu a nwan onu, makeni unu a saeka kwondonsome enwen unu. <sup>6</sup> Kani m rihu e ku e n'o ni me, ele iwu ke m ri e ye; <sup>7</sup> k'o ri m, ihian ile ri ke mme. Kani, onye-onye nwón oyiye nke e, hun gha eka Osolobue bia—hunni nwe nke e, hunni nwe nke e.

<sup>8</sup> Nke ndi keleni lu le ndi hun di we mobu nwunye we nwun, m si we n'o hugho mma ni we nodi nke we—noke mme. <sup>9</sup> Kani, omeni asako we eka kwondon enwen we, we luru—makeni o ka mma ni ihian luru di mobu nwunye kari ni egun ime-mgba hu e gbu e.

<sup>10</sup> Nke ndi luguni, iwu m ri e ye we wu onwan (kani ele mme ri e ye we ya, Di-nwonni-enyi ro): nwunye ajukwole di e mobu kpechan a. <sup>11</sup> (Kani o ju di e to mobu kpechan a, y'a lule onye ozo. Hun nke o gi luru onye ozo, ya le di e suokin.)

Di e kpechankwole nwunye e mobu ju a.

<sup>12</sup> Nke ndi ozo, lee ihien m si we me (mme ri e ku onwan, ele Di-nwonni-enyi): omeni okennyebuni wu onye itu-Kraistị nwón nwunye hun kwerileni ni Kraistị, bu nwunye e e kwerigho n'o son e e bi, y'e kpechanl'a mobu ju a. <sup>13</sup> Omeni okpoho wu onye itu-Kraistị nwón di hun kwerileni ni Kraistị, bu di e e kwerigho n'o son e e bi, y'e kpechanl'a mobu ju a. <sup>14</sup> Makeni di hun kwerileni ni Kraistị a wuruole onye we don nsọ make ifiri nwunye e *hun kwerini Kraistị*; nwunye

hụn kwerilēni a wurūguolē onyē wē dōn nsọ makē ifiri di ẹ hụn kwerini. Omēni ẹlẹ ẹrira, ụmụ ụmụ e ke rị nsọ, kanị wē hụ nwan nsọ.

<sup>15</sup> Kanị omēni hụn kwerilēni ni Kraịstị a jụ hụn kwerini Kraịstị, ya rị ẹrira. O rị ẹrira, o nwōnni iwu gi hụn kwerini, makēni udōn kē Osolobue kpọ nị ẹnyi.

<sup>16</sup> Nwunye, y'a maringhọ kē ẹka i kē w'a gha zuopuha di i? Di, y'a maringhọ kē ẹka i kē w'a gha zuopuha nwunye i?

### *Nodị Onodị I Rị Kē Osolobue Kpọ I*

<sup>17</sup> K'osilerị, onyē-onyē ya bime obibi Di-nwōnni-ẹnyi keye ẹ; wē nodị kē wē nọ ogē Osolobue gi kpọ wē; ebe okuni rị, ọnwān kē m'a kuzi ime ụka Kraịstị ile.

<sup>18</sup> Omēni ihian a kwaguo ugun nị Osolobue d'a kpobanhan a ime Kraịstị, y'a chokwōlē n'o wepu apa ugun ọ kwa; omēni ihian akwanị ugun nị Osolobue d'a kpobanhan a ime Kraịstị, y'a cholē n'o kwa ugun. <sup>19</sup> Ikwa-ugun enwōnni ihien ọ wu; akwanị-ugun enwōnni ihien ọ wu; ihien rị mkpa wu ime ihien Osolobue ku. <sup>20</sup> Onyē-onyē ya nodị onodị ọ rị ogē Chuku gi kpobanhan a. <sup>21</sup> I wu igbōn ogēn o gi kpobanhan i? Anilē ọhūn sōngbu i; kanị omēni y'a hụn ụzọ y'e gi weri enwēn i, ye e weri enwēn i. <sup>22</sup> Makēni, omēni ihian wu igbōn ogēn wē gi kpobanhan a ime Di-nwōnni-ẹnyi, onyē weriguu enwēn ẹ k'o wu ime Di-nwōnni-ẹnyi. Ẹrirazikwọ, onyē hụn wulēni igbōn ogēn wē gi kpobanhan a wu nwan igbōn Kraịstị. <sup>23</sup> Osolobue nōn ụmụ ẹnōn; awurulēni igbōn ihian.

<sup>24</sup> Umunē m, nodị nị nwan onodị ọwulē ụmụ rị ogēn Osolobue gi kpobanhan ụmụ e fe Osolobue.

### *Ndị Nwōnlēni Di Mōbụ Nwunye*

<sup>25</sup> Nị ẹnyi ku nwan nke ndị lulēni di mōbụ nwunye. O nwōnni ihien Di-nwōnni-ẹnyi sị m ku banyeni ọnwān, kanị m rị e ku uche m, nọkē onyē furu wē gi e dōn ẹnya ghahani ẹfoma Di-nwōnni-ẹnyi. <sup>26</sup> Kē ihien rị ogēnni, e rogho m'a n'o furu nị ụmụ nodị kē ụmụ nọ.

<sup>27</sup> Omēni i nwōn nwunye, acholē n'i jụ a mōbụ kpechan a; omēni y'e nwōnni nwunye, acholē n'i luru. <sup>28</sup> Kanị, i luru nwunye, y'e mēni njo; okpoho kelēni lụ di luru di, o mēni njo.

Kanị, ndị lunị jenkọ d'e nwōn nsongbu ime ndūnni—nsongbu ahun kē m chokọ nị m napu ụmụ. <sup>29</sup> Umunē m, ihien m gi ẹ e ku wu nị ogēn hodunị ehizini; gha kikēnni jēnmē, ndị hụn nwōndē nwunye wē bime nọkē sị enwōn wē; <sup>30</sup> ndị rị a kwanni, wē bime nọkē sị a rị wē a kwan; ndị rị a ghoghonị wē bime nọkē sị a rị wē a ghoghō; ndị hụn e nōnni, wē bime nọkē sị o nwōnni ihien wē nwe; <sup>31</sup> ndị hụn gi ihien ụwa e bi, wē ewerilē ẹ kē sị ọ rika mkpa, w'e gile ẹ dōn-ẹnya. E bi nị ẹrira makēni ụwanị rị ogēnni ghafekọ aghafekọ.

<sup>32</sup> Achonị m nị ụmụ e rogbu enwēn ụmụ. Okēnnye hụn gilēni nwunye e ro ihien Di-nwōnni-ẹnyi, o ro k'o dōn mē ihien ẹfọ gi a sūọ Di-nwōnni-ẹnyi usūọ.

<sup>33</sup> Kanị onyē hụn nwōn nwunye e ro ihien ụwa, o ro k'o dōn mē ihien ẹfọ gi a sūọ nwunye ẹ usūọ— <sup>34</sup> ẹrira kē obi ẹ e kebe. Okpoho mōbụ nwa-agbōọ hụn nwōnlēni di e ro ihien Di-nwōnni-ẹnyi, o ro k'o dōn dōnmēchanrīn ẹhū a lē mmōn a nsọ; kanị okpoho hụn nwōn di e ro ihien ụwa, o ro kē o dōn mē ihien ẹfọ gi a sūọ di ẹ usūọ. <sup>35</sup> M rị e ku ihienni kēni ọ rị nị ụmụ mma, ẹlẹ nị m gi ẹ gbōndōn ụmụ, kanị, kēni ụmụ hụn ụzọ bi k'o furu, buchānrīn obi ụmụ che ebe Di-nwōnni-ẹnyi rị.

<sup>36</sup> Kanị, omēni ihian rị e ro nị ọ rīnị e mēmē onyē hụn wē ẹbuo kuto nị wē k'a lū ọhūmma, bu o temēguo hụn okpoho mōbụ nị hụn okēnnye a sakōzị ẹka dīn—ọ rị hụn okēnnye nị wē luma, ya mē ihien hū ọ cho, wē luma, ẹlẹ njo.



<sup>37</sup> Kani onye hụn kwademegwu obi e n'o luko, n'o luko okpoho hu ya le iya kuto, bu o rini a du a n'o luma a—kama, o hu a sa aka e kwondon enwen e—onye ahun e meghozikwo ohunma omeni o luni. <sup>38</sup> Ya wu, onye hun luni me ihien ri ma, kani onye hun luleni me ihien ka mma.

<sup>39</sup> Okpoho nwon di k'a luriri di e, ka si a me ni di e ahun hu ndun. Kani di e nwunhun, o nwon iken luru onye suo n'a—ka si a me ni onye nke Di-nwonni-enyi k'o nurun. <sup>40</sup> O me uche m, o nodi k'o ri, ya ke o k'a ka a mma. Onwan wu uche m,—kani e rogho m'a ni mme le enwen m nwonzikwo Mmon Osolobue.

## Isi Nke Ẹsatọ

### *Ihien-oriri We Gi Rua Mmon*

<sup>1</sup> Ni enyi ku nwan nke ihien-oriri we gi rua mmon.

Enyi a marigho ni, “Enyi ile marin ihien” bu imarin-ihien e me ihian a honron mmaka, kani, ihien-osusuo ke we gi e me ihian e sue hun wu usue nke-esi.

<sup>2</sup> Onye owule ri e ro ni o nwongho ihien o marin eke marin ihien o furu n'o marin. <sup>3</sup> Kani, onye hun nwe ihien-osusuo jenni Osolobue, ya wu onye Osolobue marin.

<sup>4</sup> O me nwan nke iri ihien-oriri we gi rua mmon, enyi a marigho ni, ime uwa ile, o nwonni ihien mmon we kpu akpu mobu hun we koma wu, enyi a marighozini Chuku ohu suo ri—ozo a ri a. <sup>5</sup> Ikenkwọ o nwongho ihien ndi w'e fe nọke si we wu Chuku bu ele we Chuku—ke ndi ri elu-igwee ke ndi ri elu uwa. (Ezioku-ezioku, mmon w'e fe barahi a barahi; ndi w'a kpo “nna” barahizikwo a barahi.) <sup>6</sup> Kani, nke enyi wu ni Chuku ohu suo ri; iya wu Nedi enyi; ihien ile gha aka a a-bia; iya ke enyi ri a ri ni ndun. Nna ohu rizi, ya wu Jesu Kristi; Osolobue ke ihien ile ghahan'a; enyi ri a ri ghahan'a.

<sup>7</sup> Kani, ele ihian ile nwe amamihien. Makeni, o nwegho ndi o me ni irua-mmon a mumarigho, nkesini, we rihu ihien-oriri we gi rua mmon, e weri w'e ke ihien we gi rua mmon, obi we a ru, gbume we mgbu—makeni obi we ezeni.

<sup>8</sup> Bu ihien-oriri ara me enyi nochime Osolobue: ele enyi ka njo omeni enyi erini, ele enyi ka mma omeni enyi ri.

<sup>9</sup> Ya wu, kpachanfu ni nwan enya amangbe unu e mema ni onu e weriguo enwen onu, meghafe e oken, o henrin ihien umune onu zeleni k'a kpogburu.

<sup>10</sup> Makeni, omeni onye nke Kraistini, hun obi e zeleni, a hun iyu, hun si ni marin ihien, ebe i ri ulo-mmon e ri ihien-oriri, o kpokinko obi ri ihien-oriri we gi rua mmon? <sup>11</sup> Ya wu, onyeni zeleni, onye itu-Kraisti ibe i, hun Kraisti gi ifiri e nwun, e gi ifiri “amamihien i ni” na iwi. <sup>12</sup> Unu gha e me umune unu njo enina, a han we e me ihien obi we zeleni gi a rusonme, Kraisti ke unu ri e me njo.

<sup>13</sup> Ya wu, omeni ihien m'e ri k'e me nwenem danye ime njo, erikozu m anu ahun m'e ri, amangbe m'e me nwenem dan.

## Isi Nke Itenei

### *Ihien Ru Onye-ozu Pu-ichen*

<sup>1</sup> Ele mme nwon enwen m? Ele onye-ozu pu-ichen ke m wu? Ahunni m Jesu wu Nna enyi? Unu ele ihien m runpuha ime orun m ri a runni Di-nwonni-enyi?

<sup>2</sup> Osuon'a ni ele m onye-ozu pu-ichen enya ndi ozo, m wu onye-ozu pu-ichen ebe unu ri! Ni unu ri ime Onye-nwonni-enyi a ghosiguo ni m wu onye-ozu pu-ichen ime Di-nwonni-enyi.

<sup>3</sup> Ihienni ke m ri a za ndi hun ri e kin m ikpe.

<sup>4</sup> Enyi eruni ndi we k'e yeriri ihien-oriri le ihien-orira? <sup>5</sup> Enyi enwe iken iluru onye kwerini keni enyi le iya a wihunme—leke ke ndi-ozu pu-ichen ndi ozo le

umunę Onyę-nwonn-ęnyi lę Kęfasị (wụ Pita) dọn e mę? <sup>6</sup> Ra wę męmęni mme lę Banabasị sụọ ya nị ęnyi k'e giriri ęka ęnyi nưrụn ihien ęnyi e gi e bi? <sup>7</sup> Ele onyę-agma gi ihien ę a lụ agha? Onyę a rụn ugbo vaini hụn ghalęni e ri mkpuru gha ime ę pụha? Onyę e du anụ hụn ghalęni a ra mirin-eran wę gha anụ hụ wepụha?

<sup>8</sup> M rịdę nwan e ku ihienni nọkę ihian mmaka ra? Ełę ęnina kę Iwu Osolobue ku ę? <sup>9</sup> Imę Iwu Mozizi, wę de si, “Ekenmęlę okęn-efin ọnụ ọ gha a zopụha mkpuru oka-witi.” Efin kę Osolobue rịdę e ro ra? <sup>10</sup> Ełę ifiri ęnyi k'o gi ku ę? Iya-nụ, ifiri ęnyi kę wę gi de ę. Makeni, onyę rị a kụn oka lę onyę rị a kụkponi furu nị wę e mę ę, e nwon olile-ęnya nị o nwęgho hụn k'e ru wę ęka. <sup>11</sup> Omęni ęnyi a kungwo ihien ime-mmון ime igunrun unu, o hikę omęni ęnyi a ghonarın unu ihien uwanı unu nwę? <sup>12</sup> Omęni unu hụ e ye ndi ọzo rị a rụn ọrụn Osolobue ihien ndini runi wę, ełę ęnyi k'o te furu nị unu ka e ye?

Kani ęnyi a doni unu ihien ndini runi ęnyi, kaka! Hụn nkę ęnyi e gi mę ęriira, ęnyi nọ dingbuchanrin ihien ọwulę—hụn nkę ęnyi e gi bu uke cheni ozioma Kraisti. <sup>13</sup> Unu amarın nị ndi hụn a rụn ọrụn ime Ulo-nsọ gha Ulo-nsọ e nwonhen ihien w'e ri? Unu a marın nị wę e keye ndi a rụn ọrụn ebe w'a nọ a chụ ęjan ihien wę gi chụ ęjan? <sup>14</sup> Erirazikwo, Di-nwonn-ęnyi ti iwu, nị ndi rị e zi ozioma k'a gha ozioma e nwonhen ihien wę gi e bi.

<sup>15</sup> Kani, adotuni m kaka akpu ihien ohu ime ihien ndini ile runi m. Arideni m nwan e de ihienni keni unu meni m wę. O kadę m mma nị m nwunhụn anwunhụn kari nị ihian a napu m ihienni m gi a nyan isi.

<sup>16</sup> Kani, anyankọ m isi nị m rị e zi ozioma, makeni iwu rọ nị m k'e ziriri a. Nsongbu k'a rị nị m omęni ezini m ozioma! <sup>17</sup> M wefuhia obi m ile rụn ya wu ọrụn ozioma, ugwo-ọrụn rini m; omęni ewepuhani m obi m ile rụn a, ọrụn wę ye m rụn rọ, m k'a runriri a.

### *Eka-Orun Le Ugwo-Orun*

<sup>18</sup> Ki wuzi nwan ugwo-ọrụn m? Ugwo-ọrụn m wu nị m'e zi ozioma ofe, m'a ra dọ wę ye m ihien runi m nọkę onyę rị e zi ozioma.

<sup>19</sup> Ezie rọ nị mme nwon enwen m; nị ari m okpuru ihian. Kani, e giguọ m enwen m henrin odibo ihian ile—keni m hụn ụzo wehezini Kraisti ndi bu oda.

<sup>20</sup> M ru ebe ndi Ju rị, e bime m kę onyę Ju, keni m hụn ụzo wehe ndi Ju d'a marın Kraisti; m ru ebe ndi hụn rị okpuru Iwu rị, e henrin m onyę rị okpuru Iwu. (Ełękwọ nị mme lę enwen m rị okpuru Iwu.) M'e mę ę keni m hụn ụzo wehe ndi hụn rị okpuru Iwu d'a marın Kraisti. <sup>21</sup> M ru ebe ndi rileni okpuru Iwu rị, e bime m rikę onyę rileni okpuru Iwu, keni m hụn ụzo wehe ndi rileni okpuru Iwu d'a marın Kraisti. (Ełękwọ ni iwu Osolobue a rị a kị m, kani m rị okpuru iwu Kraisti.) <sup>22</sup> M ru ebe ndi zeleni rị, e henrin m onyę zeleni, keni m hụn ụzo wehe ndi zeleni d'a marın Kraisti.

E henringwo m ihien ile rị ichen-ichen ebe ndi ile rị ichen-ichen rị, keni m gi ụzo ọwulę rini zuopuhia ndi hụ ime wę.

<sup>23</sup> Ifiri ozioma kę m gi e męsonmę ihien ndini ile, keni Osolobue e keye m ngozi rin'a. <sup>24</sup> Unu amarın nị wę gha a gba ọsọ wę gi a dọ ọnụ, a zuo ihien ohu, ndi hụn a dọ ọnụ e bu oda, kani onyę ohu sụọ e nwęhen ihien wę rị a zuo. Gbakwo nị nwan hụn unu e gi nwęhen ihien ahun unu rị a chụ.

<sup>25</sup> Onyę ọwulę hụn a dọ ọnụ ime egumegu, a napusunmę enwen ę ihien ile rị ichen-ichen. W'e męchanrin ihienni ile keni wę gi okpu onyę-mmęri ahun wę rị dọ tu wę ugon—okpu mmęri hụn e wiwini. Kani, ęnyi rị e mę nke ęnyi nị ęnyi hụn ụzo nwonhen hụn ghalęni e wiwi. <sup>26</sup> Ya wu, m'a ra gba ọsọ kę onyę marınleni ihien ọ chukọ; m'a ra du ikpa kę onyę rị a du ufere. <sup>27</sup> Mba! M'e męshi

ehụ m ikèn, e gi ẹ e hénrin igbón m—amamgbé m'e zigụụ ndị ọzọ ọzioma, mme nwen a wuru onye we ju, nị agbanị m ọhunma.

## Isi Nke Iri

### *Gba Nị Nị Irúa-mmọn Osọ*

<sup>1</sup> Umuné m, m cho nị unu marin ihien me ndi nedi enyi we kani, marin a ọhunma-ọhunma. We ile ke orukpu hu du; we ile ghafechanrin Ohimin- Ufie hu; <sup>2</sup> we ile henrinsonme ndi e son uzọ Mozizi ghahani mirin-Chuku ahun we me we—orukpu hu du ni we le Ohimin hu we ghafe ke we gi me we mirin-Chuku. <sup>3</sup> We ile ri ihien-oriri ohu ahun hun gha ime-mmọn bia; <sup>4</sup> we ile razikwo ihien ohu ahun hun gha ime-mmọn bia—makeni we ra mirin hun gha omuma hu sonkonị we pucha, hun gha ime-mmọn bia. Omuma hu wu Kraịstị. <sup>5</sup> Ke ihien ndini ile meni, imerinme we emeni ihien suo Osolobue usuo efọ, we nọ nwuntosonme ime atu.

<sup>6</sup> Ihien ndini we meni nọ wuru nị enyi ihien-nghosị we gi a do enyi eka-ntin, amamgbé eje-ihien gha a na enyi enya k'o don la we. <sup>7</sup> Emekwọle nị ndi a rua mmọn ke ndi hu ime we—hun we de ime Ehuhuo-nsọ, nị “Ndi hu nọ nodi ani,

e ri, a ra;

we nọ lihi oto, tenme egu,

mesonme ihien we gi a rua mmọn.”

<sup>8</sup> Enyi agherekokwo nị ke ndi hu ime we don me, hun madu nnu-uku eto-kwasị-ogun (madu ogun-iri kwasị nnunaị aria nnu-ogun-etọ) gi nwunhun akp'ohin ohu; <sup>9</sup> Enyi a chokokwo nị ihien ri Di-nwonni-enyi onu ke ndi hu ime we don me, agwo nọ tagbu we; <sup>10</sup> edenwinnwinkwọle nị ke ndi hu ime we don me, mmọn-ozị ahun etikponi nọ gbupu we.

<sup>11</sup> Ihien ndini me ni we wusonme ihien nleri. We detu ihien ndini igi do enyi eka ntin—enyi ndi ri e bi ogen ikpazuunni ihien ile e gi mezuchanrin. <sup>12</sup> Ya wu, onye hun ri e ro n'o wuzoke, ya kpachanpukwo enya amamgbé o dan. <sup>13</sup> O nwonni onwunwan biani unu hun ghaleni a biani ihian. Osolobue wu onye we gi e don enya, o niko onwunwan k'a kari unu eka biani unu. Kama, onwunwan bia, o k'a ghosị unu ke unu a don me e, keni unu sa eka meri e.

<sup>14</sup> Ifiri onwan, umuné m, gba nị nị irúa-mmọn osọ! <sup>15</sup> Ndi nwe uche ke m ri a gwa oku; gi ni eka unu lele ihien m ri e ku. <sup>16</sup> Mkpu ohu ahun enyi e ye Osolobue ekele, a rarisonme, ele mmekọ ke enyi ile le edeke Kraịstị ri e meko? Bređi ahun enyi e ye Osolobue ekele, e kerị, ele mmekọ ke enyi ile le ehụ Kraịstị ri e meko? <sup>17</sup> Ebe o me ni bređi ohu suo ro, ya wu nị ehụ ohu ke enyi wu, osuon'a nị enyi bu oda—makeni enyi ile gba e ri bređi ohu hu. <sup>18</sup> Ro nị k'o ri ndi alị Izrelu: we ile hun e ri ihien we gi chụ ejan e songuonị we me ihien we ri e me ebe ahun we nọ a chụ ejan? <sup>19</sup> Kini ke m ri nwan e ku? M gi e nwan ri e ku ni ihien-oriri we gi rua mmọn nwon ihien o wu mobu nị mmọn nwon ihien o wu? <sup>20</sup> Mba. Kama, m ri e ku ni eje-mmọn ke ndi a rua mmọn a chuye ni ejan w'a chụ, ele Osolobue. Achonị m nị unu le eje-mmọn meko. <sup>21</sup> Unu asako eka a rarị ihien ri mkpu Di-nwonni-enyi, a rarizikwo ihien ri mkpu eje-mmọn. Unu asako eka e ri okwa ihien-oriri Di-nwonni-enyi, e rizi okwa ihien-oriri eje-mmọn. <sup>22</sup> Kini? Enyi rịde nwan a cho nị enyi me enya fuma Osolobue ufụ ra? Enyi ka a e ze?

### *Bu Enya Zinme Hun K'e Ye Osolobue Ogbo*

<sup>23</sup> We si, “Ihien owule ihian cho n'o me ya me e” Kani, ele ihien ile ihian e me e ye eka. We si, “Ihien owule ihian cho n'o me ya me e.” Kani, ele ihien ile e me okukwe ihian e sue. <sup>24</sup> Onye owule y'a choma orinimma ndi-ozọ, ele nke e.

<sup>25</sup> Ri ni ihien ọwụlẹ wẹ re ọdun anụ, ajụsọnmele ni ọnụ—make obi gha e gbume ihian mgbu; <sup>26</sup> ri ni make ni Ehubuo-nsọ si, “Uwa le ihien ile rin'a wu nke Di-nwonna-enyi.” <sup>27</sup> Onye wulen onye itu-Kraisti kpọ i oriri, bu y'a choghọ n'i jẹ, i ru e, ri ihien ọwụlẹ wẹ ye i, ajụsọnmele ọnụ hun obi e gi gbume ihian mgbu. <sup>28</sup> Kanị, omeni ihian a si i, “Wẹ gi ihien ni ru mmọn,” erile e nwan—make ufiri onye hu gwa n'i le make obi gha e gbume ihian mgbu, make ni, [“uwa le ihien ile rin'a wu nke Osolobue.”] <sup>29</sup> M si, “Make obi gha e gbume ihian mgbu.” Obi onye ahun ke m ri e ku, ele nke i.

I k'a si, “Ki wẹ ri e gini obi ri e gbu onye ọzọ mgbu a gba m nju m gi me ihien m marin ni ele eje-ihien? <sup>30</sup> Omeni e meguo m ekpere, kelegu Osolobue, ni m d'e rime e, ki wẹ ri e gini ihien m ri e kutọ m, bu e yeguhọ m Osolobue ekele ni m d'e rime?” <sup>31</sup> Ke oriri ke orira ke ihien ọzọ ọwụlẹ unu e me—e mechanrin ni wẹ ile ọzọ o k'e gi weheni Osolobue ogho. <sup>32</sup> Ebikwole ni obibi e me okukwe onye ọwụlẹ uke, ke ndi Ju ke ndi ali ndi ọzọ ke ndi uka-Osolobue. <sup>33</sup> E bi ni hu ke mme: m'a liliima ọzọ ile ni m'e me ihien a sọ onye ọwụlẹ. Make ni ele orinmma m ke m ri a cho, kanị orinmma ihian ile, keni wẹ hun ọzọ nwe nzuopuha.

## Isi Nke Mmanai

<sup>1</sup> Esọn ni nzom'okụ m ke m don e sọn nzom'okụ Kraisti.

### *Ikpume-isi Ogen Ofufe*

<sup>2</sup> M ri a ja unu mma unu gi a nyanhan m ime ihien ile, e don mechanrin omenalị ndi itu-Kraisti ndi hu ke m don gwasonme unu ni 'ya ke wẹ e me e.

<sup>3</sup> Kanị, m cho ni unu ghota ni Kraisti wu onye-isi okennyẹ ọwụlẹ, di wu onye-isi nwunye e, Osolobue wu onye-isi Kraisti. <sup>4</sup> Okennyẹ ọwụlẹ kpume isi e e me ekpere mobu e zi ozi Osolobue si wẹ zi ri e budan onye-isi e. <sup>5</sup> Kanị, okpoho ọwụlẹ bu isi-oghe e me ekpere mobu e zi ozi Osolobue si wẹ zi ri e budan onye-isi e ebe o nọ bu isi-oghe, make ni ya le ikpunpu ntutu wu ohu. <sup>6</sup> Make ni, omeni okpoho ekpumeke isi e, ya kofu nwan ntutu e. Kanị, omeni ihien-ifenren ro ni okpoho ko ntutu e mobu kpunpu a, ya kpume e.

<sup>7</sup> Okennyẹ efuruni n'o kpume isi e ebe o me ni o yi Osolobue, o wuzikwo ogho Osolobue; kanị okpoho wu ogho okennyẹ. <sup>8</sup> Make ni, aghani wẹ okpoho memẹ okennyẹ, kama, wẹ gha okennyẹ memẹ okpoho; <sup>9</sup> egin wẹ ifiri okpoho ke okennyẹ, kama wẹ gi ifiri okennyẹ ke okpoho. <sup>10</sup> Ya haịn o gi me ni okpoho k'e nweriri ihien ri a isi o gi a ghosi ni o nwongho onye o ri okpuru e—make ifiri ndi mmọn-ozu.

<sup>11</sup> Kanị, ime Di-nwonna-enyi, okennyẹ ri okpoho mkpa, okpoho ri okennyẹ mkpa. <sup>12</sup> Make ni, k'o don me ni okennyẹ ke wẹ gha memẹ okpoho, erira k'o don me ni okpoho ke wẹ gha a mufuha okennyẹ. Bu ihien ile gha eka Osolobue bia. <sup>13</sup> Gi ni eka unu lele ihien ni: o hugho mma ni okpoho e bu isi-oghe e mejenni Osolobue ekpere? <sup>14</sup> Wẹ k'a gwazi unu a gwa ni ntutu okennyẹ ruke o wuru n'a ihien-ifenren? <sup>15</sup> Kanị, nke okpoho ru, ogho a ro, make ni wẹ ye e ntutu n'o gi e kpume.

<sup>16</sup> Kanị, onye cho n'o doma ihien ni, enyi enwe ọzọ ọzọ enyi gi e me e—ke enyi ke ndi uka Osolobue.

### *Oriri-nsọ*

*(Mat 26.26-29; Mak 14.22-25; Luk 22.14-20)*

<sup>17</sup> Ime ihien ndini m jenkọ d'e ku, a jako m ọnụ mma. Make ni, iko unu a ra wehe ihien oma, kama, eje-ihien k'o wehe.

<sup>18</sup> Nke ibuzo, a nuguo m ni ọnụ zu ozuzu uka, ni nkebe a risonme ime unu. O nwongho ihien haịn m gi gi e don. <sup>19</sup> W'a ru uka a, ihien ri ichen k'a ri ime unu,

hụn wẹ e gi marin ndi ri e me ihien ri Osolobue mma. <sup>20</sup> Kani, ihien ahun unu e ri, unu zu, elekwo Oriri-nsọ Di-nwonn-enyi. Kaka! <sup>21</sup> Makeni, o ru ogen oriri hu, onye-onye e rime nke e, echeko we ndi ozo, nke wuni onye ohu e buru egun, kani ibe e e gigo manya rajunchanrin efọ, o hu a tude we! <sup>22</sup> Kini! Unu enwon ulo unu a no ri, ra? Ra unu ri e legberi uka Osolobue, e gbe ifenren e ye ndi nwonnleni ihien owule ihun? Kini ke m k'a gwa nwan unu? Ni m gi e jama unu mma? Emeko m'a!

<sup>23</sup> Makeni, ihien m nwonnhen aka Di-nwonn-enyi, ya ke m kuzi unu: ni uhinhin hu we re e, ni we d'e we e ye, Di-nwonn-enyi wu Jesu no weri bredi; <sup>24</sup> o yegwu Osolobue ekele, o no bebe e; o no si, "Onwan wu ehụ m, hụn wẹ gi ifiri unu ye; e me ni onwan e gi e a nyanhan m." <sup>25</sup> Erira k'o mezikwo ogen we gi rigwu ihien-oriri enyasi ahun: o weri mkpu manya hu, o no si, "Mkpuni wu nkwerigbama ohun hu we gi edeke m biye aka. E me ni ihienni—ogen owule unu gi a ra a unu gi e a nyanhan m." <sup>26</sup> Ya wu ni, d'e ru mgbe Di-nwonn-enyi bia, ogen owule unu gi e ri bredini, a rari ihien ri mkpuni, unu ri a nyanhan onwun Di-nwonn-enyi.

<sup>27</sup> Ya wu nwan ni onye owule ri bredi Di-nwonn-enyi mobu rari ihien ri mkpu Di-nwonn-enyi uzọ furulen ri e me ehụ le edeke Di-nwonn-enyi njo. <sup>28</sup> Ya wu ni onye owule k'e lekpogwu enwen e, o kebe ri bredi hu mobu rari ihien ri ime mkpu hu. <sup>29</sup> Makeni, onye hụn ri bredi hu mobu rari ihien ri ime mkpu hu bu o gbayeni ehụ Nna-enyi, ri e riri ikpe-omuma, a rari ikpe-omuma, e che enwen e isi. <sup>30</sup> Ya haịn ndun gileni ri ndi bu oda ime unu, emu hu a ku ndi bu oda, o nwegwode ndi ranhinni, ya wu, ndi nwunhunni. <sup>31</sup> Kani, omeni enyi te buzo lekpogwu enwen enyi, Di-nwonn-enyi eke ma enyi ikpe, ye enyi afunfun enina. <sup>32</sup> Kani, Di-nwonn-enyi kin enyi ikpe, ye enyi afunfun, o ri e ye enyi afunfun k'e yeni enyi aka, amamgbe enyi e son uwa narin ikpe-omuma.

<sup>33</sup> Umune m, unu zu nwan ni unu ri, e che ni ibe unu. <sup>34</sup> Omeni egun gi ihian, ya rigwu ihien-oriri iwe e, amamgbe izu onu gha e buhe ikpe-omuma.

Banyeni ihien ndi hoduni, m bia, a gwa m unu ihien unu jenko d'e me.

## Isi Nke Mmēbūọ

### *Oyiye Mmon-nsọ E Yesonme*

<sup>1</sup> Umune m, ni m ku nwan nke oyiye Mmon-nsọ. M cho ni onu ghota a ohunma. <sup>2</sup> Unu a maringho ni ke onu keleni kwere, we dufie unu, teri unu d'e feme mmon ndi rileni ndun ghadeleni e ku oku. <sup>3</sup> Ifiri e, m cho n'o we unu enya ni o nwonn onye gi iken Mmon Osolobue e ku hụn k'a si, "Jesu ari mma." O nwonzikwoni onye k'a saeka si, "Jesu wu Di-nwonn-enyi" sukpan ni Mmon-nsọ me e n'o ku erira.

<sup>4</sup> Oyiye ri udi ichen-ichen, kani Mmon-nsọ ohu ahun e ye we ile. <sup>5</sup> Orun w'a run hụn wẹ gi e fe Nna-enyi ri udi ichen-ichen, kani Nna ohu hu ke w'a runni we. <sup>6</sup> Ihien wẹ gi iken Osolobue e me ri ichen-ichen, kani Osolobue ohu ahun suo ri orun ime onye owule, e me we ile.

<sup>7</sup> Mmon-nsọ e yesonme onye-onye ime enyi oyiye, keni onye hu gi e yeni ndi uka ile aka. <sup>8</sup> Osolobue gha aka Mmon-nsọ ye onye ohu oyiye o gi a dun odun, o ghazi aka Mmon-nsọ ohu hu ye onye ozo oyiye o gi ku oku ihian e gi marin ihien o marinleni. <sup>9</sup> O ghazi Mmon-nsọ ohu hu ye onye ozo okukwe, ghazi ya wu Mmon-nsọ ye onye ozo oyiye izuo-emu le oria, <sup>10</sup> yezi onye ozo oyiye irun orun-atumenya, ye onye ozo oyiye izi ozi Osolobue si we zi, ye onye ozo oyiye o gi a marin udi mmon ri orun, yezi onye ozo oyiye isu-asusu ri ichen-ichen, yezi onye ozo oyiye isuhuto ihien onye suni ku. <sup>11</sup> Mmon-nsọ ohu hu, iya nwe e me ihien ndini ile; o keyesonme onye-onye oyiye o cho n'o keye we.



### *Èhụ Ohu, Bụ Mkpamkpa Bu Oda*

<sup>12</sup> Èhụ ohu sụọ kẹ ihian nwẹ, kanị mkpamkpa-èhụ bu oda rị ime ẹ. Kanị, kẹ mkpamkpa ndị hụ buhanlẹ oda, èhụ ohu sụọ kẹ wẹ wụ. Èrịra k'ọ rịzikwọ èhụ Kraịstị. <sup>13</sup> Makeni, Mmōn-nsọ ohu hụ kẹ wẹ gha gi mirin-Chuku wẹ mē ẹnị bu ẹnị ile che ime èhụ ohu—kẹ ndị Ju kẹ ndị alị ndị ọzọ wuleni ndị Ju; kẹ ndị wụ igbon kẹ ndị wuleni igbon; wẹ nọ mē ẹnị ile rarisonmē Mmōn-nsọ ohu ahun.

<sup>14</sup> Ezie, èhụ ẹlẹ mkpamkpa ohu sụọ, kanị mkpamkpa bu oda rọ. <sup>15</sup> Uku ihian si, “Makeni ẹlẹ m ẹka, ẹlẹ m nke èhụ,” ẹlẹ ohun k'e mē ẹ awuzilẹ mkpamkpa-èhụ. <sup>16</sup> Omēni ntin si, “Makeni ẹlẹ m ẹn्या, ẹlẹ m nke èhụ,” ẹlẹ ohun k'e mē ẹ awuzilẹ mkpamkpa-èhụ. <sup>17</sup> Omēni èhụ ile wụ ẹn्या-ẹn्या, k'o k'e gi nū ihien? Omēni èhụ ile wụ ntin-ntin, k'o k'e gi nū ishin? <sup>18</sup> Mba, ezioku rị n'a wụ nị, Osolobue e giguọ ẹka a dōnmesonmē mkpamkpa ọwulẹ rị èhụ k'o dōn cho a. <sup>19</sup> Omēni wẹ ile wụ mkpamkpa ohu, elebe nkẹ èhụ a rị? <sup>20</sup> Kanị, k'o rị wụ nị mkpamkpa-èhụ bu oda, kanị èhụ ohu sụọ rọ. <sup>21</sup> Ẹnya e rị-ẹka si ẹka, “O nwōnni ihien m gi i e mē!” Isi e rị-ẹka si ụkụ, “O nwōnni ihien m gi i e mē!” <sup>22</sup> Kama, mkpamkpa-èhụ ndị hụ nọkēsị wẹ ka anunua rikenmede mkpa nkesini omēni arị w'a, èhụ ezuni oke. <sup>23</sup> Mkpamkpa-èhụ ndị ahun ẹnị e weri ni enwōn wẹ ọghọ kẹ ẹnị e yede ọghọ pụ-ichen; mkpamkpa ndị hūn furuleni ẹn्या e legha kẹ ẹnị kadẹ ohunma e dōnzi, amamgbe wẹ a hūn wẹ kẹ wẹ rị.

<sup>24</sup> Kanị mkpamkpa-èhụ ndị ahun nwẹ ọghọ achokanị ụdị ndonzini. Ẹnina kẹ Osolobue dōnmē èhụ—o we ọghọ kanị ye mkpamkpa ndị hū nọkẹ si arini wẹ mkpa—<sup>25</sup> makẹ nkebe gha a rị ime èhụ, kama, nị mkpamkpa ọwulẹ hūn ụzọ e gi ẹka ohu e lepụ ibe wẹ ẹn्या. <sup>26</sup> Omēni mkpamkpa ohu nwōn nsongbu, wẹ ile e buru nsongbu hū; ọ bọ mkpamkpa ohu, wẹ ile e sōn ẹ ghoghọ.

<sup>27</sup> Unu ile wụ èhụ Kraịstị. Onye-onye ime unu wusonmē mkpamkpa rin'a.

<sup>28</sup> Ime ndị ụka, Osolobue e tumesonmeguo ndị rị ichen-ichen: nke ibuzọ wụ ndi-ozī pụ-ichen; hūn mē ẹ ẹbuzọ wụ ndi-amuma lẹ ndi e zi ozi Osolobue si wẹ zi, hūn mē wẹ ẹto wụ ndi-nkuzi; ndi ọzọ wụ ndi a rūn ọrūn-atumēnya, ndi a zuọ emu, ndi e yeni ndi ọzọ ẹka, ndi nwẹ oyiye iki-okiki lẹ ndi a sū asusu rị ichen-ichen. <sup>29</sup> Ihian ile wụ ndi-ozī pụ-ichen? Ihian ile wụ ndi-amuma lẹ ndi Osolobue e zi ozi? Ihian ile wụ ndi-nkuzi? Ihian ile a rūn ọrūn-atumēnya? <sup>30</sup> Ihian ile nwōn oyiye izuọ-emu? Ihian ile a sū asusu rị ichen-ichen? Ihian ile a sūhuto wẹ? <sup>31</sup> A nwankēmē ni nwan nī unu nwōnhen oyiye ndi hū ka mkpa a rị. Kanị, nī m ghosī unu ụzọ ahun kachanrindenī.

## **Isi Nke Mmēto**

### *Ihien-osisu*

<sup>1</sup> Omēni m'a sū asusu ile—kẹ nke ihian kẹ nke ndi mmōn-ozī—bū e nwōn m ihien-osisu, m wuhū ẹgogo mōbū okpokoro-ogbogoro rị a zūn ụzūn!

<sup>2</sup> O mezikwọ nī m nwōn oyiye m gi e bu-amuma, e zini Osolobue ozi, nwēzikwọ oyiye m gi a ghota ihien ile mini lẹ hūn m gi a marinchanrin ihien ile; o mezikwọ nī m nwōnchanrin okukwe ile—nwēdẹ hūn m k'e gi saeka bupụ ugu ọnodi a—bū enwōn m ihien-osisu, o nwōnni ihien m wū!

<sup>3</sup> Osuon'a nī m wechanrin ihien ile m nwōn ye ndi igbennye, ọ suokwōn'a nī e kweride m nī wẹ kpọ m okun makẹ okukwe m—ikenkwọ e gi m'e nyan isi—kanị, omēni e nwōn m ihien-osisu, ọ bankọ nī m erere ọwulẹ!

<sup>4</sup> Ihien-osisu nwẹ ndidi; ihien-osisu e mē ẹfoma; a ra we iwe-ẹn्या; a ra nyan isi; a ra pache.

<sup>5</sup> Ihien-osisu a gbaye ihian; a ra cho nke ẹ sụọ; a ra bukenrin olulu; ihien-osisu a ra a guntọ eje-ihien wẹ e mē ẹ. <sup>6</sup> Eje-ihien a ra sụọ ihien-osisu ụsụ—ezioku kẹ ọ ghoghọ nī.

<sup>7</sup> O nwonni ihien a guu ihien-osusuo ndun, a ra kweribehi ni ihien ri mma k'a gha ime ihian puha, a ra nwēbehini ihian olile-nya, ndun ndidi ara guu a.

<sup>8</sup> Ihien-osusuo k'a to jenrin ejen. Kani, nke ibu-amuma le izini Osolobue ozi, ogen e k'a ghafe; o me nke asusu ichen-ichen, ogen we k'a ghafe; o me nke amamihiem, ogen e k'a ghafe.

<sup>9</sup> Ogenni, enyi amarinzuni; amuma enyi e bu le ozi enyi e zini Osolobue ezuni.

<sup>10</sup> Kani, ogen hun zu oke e gi bia, e bu we hun zuleni oke che usuo. <sup>11</sup> Ogen m gi ri nwata, m'e ku ke nwata, m'e ro iroro ke nwata, m'a tu iroro ke nwata. A kaguu m ehụ, m nọ na obibi nwata to. <sup>12</sup> Ogenni enyi a hun bishi-bishi rike onye ri e lee ughegbe\* rileni mma. Kani, o ru ogen hu, enyi le iya k'a huntari, elee-m, elee-i; kiken ni, enyi amarinzuni, kani ogen hu, m k'a marinchanrin ihien ile ke Osolobue don marinchanrin m.

<sup>13</sup> Ihien eto hun a toni wu: okukwe, olil'nya le ihien-osusuo. Kani, hun kachanrinni wu ihien-osusuo.

## Isi Nke Mmọto

### *Oyiye Asusu Le Igi Oyiye Yeni Ndi-uka Eka*

<sup>1</sup> Lilima ni nwan ni unu e nwon ihien-osusuo leni unu a chokenme oyiye Mmon-nso—tumadu igi asusu ihian ri a ghota e zini Osolobue ozi. <sup>2</sup> Makeni, onye hun ri a su asusu “ire”, asusu we rileni a ghota, ri a gwa Osolobue oku, ele ihian k'o ri a gwa, makeni, o nwonni onye ri a ghota n'a. O n'e gi iken Mmon-nso e ku ihien-mini. <sup>3</sup> Kani, onye hun gi asusu we ri a ghota e zini Osolobue ozi ri a gwa ihian oku, oku hun k'e me okukwe we sue, gba we ume, kasi we obi. <sup>4</sup> Onye hun a su asusu we rileni a ghota ri a gba enwen e ume. Kani, onye hun gi asusu we ri a ghota e zini Osolobue ozi ri a gba ndi uka ume.

<sup>5</sup> K'o ri m, unu ile a su asusu “ire” ri ichen-ichen. Kani hun m ka a cho wu ni unu e gi asusu we ri a ghota e zini Osolobue ozi. Onye hun gi asusu we ri a ghota e zini Osolobue ozi ka onye hun ri a su asusu “ire” we rileni a ghota—sukpan ni ihian suhuto ihien ahun o ku ye asusu we k'a ghota, keni o gba ndi uka ume.

<sup>6</sup> Umune m, lee n'e nwan: omeni m bia ebe onu ri, ni a suma m asusu “ire” onu rileni a ghota, nani ke m'e don yeni unu eka, wezuka ni m gi asusu unu k'a ghota gwa unu oku? Ikenkwọ e gi m ya wu asusu unu a ghota gwa unu ihien Osolobue ghosi m, mobu a gwa m unu oku unu e gi marin ihien unu marinleni; ikenkwọ e zi m unu ozi Osolobue si zi; ikenkwọ a kuzi m unu ihien?

<sup>7</sup> Erira k'o rizide ihien ndi hu rileni ndun we gi a ku egu—noke ekpiri mobu ubo: omeni eyeni we olu we nya, nani ke ihian e don ghota ihien onye ri a kponi we ri e ku? <sup>8</sup> Opi we gi a kpogbama ndi jenko agha ye olu we ghotaleni, onye k'e konrin agha? <sup>9</sup> Erira ke nke unu rizikwo: unu gi asusu ozo hun we rileni a ghoha ku oku, nani ke we e don marin ihien unu ri e ku? Ya wu ni ufere ke unu ri a gwa oku.

<sup>10</sup> W'a ra ru uka a, olu ichen-ichen bu oda ri enu uwa, bu o nwonni hun nwonleni ihien we gi e e ku. <sup>11</sup> O me nwan ni aghotani m olu ahun, m k'a wu otumunye nya onye ri e gi e e ku oku, ya le enwen e a wuru otumunye nya m. <sup>12</sup> Erira k'o ri ebe unu le enwen unu ri: ebe oyiye Mmon-nso ri a du unu, lilima ni nwan ni unu e nwekenme we, ni unu e gizikwo we a gba ndi-uka ume, e me uka a gha ihun.

<sup>13</sup> Ya wu, onye gi asusu we rileni a ghota ku oku, ya me ekpere n'o nwon iken suhuto ihien o ku ye asusu ndi o ri a gwa oku k'a ghota. <sup>14</sup> Makeni, m gi asusu

\* **Isi Nke Mmọto:12** Igwe we finchanchanrin ohunma ke we gi e henrin ughegbe ogen ahun.

m marinleni me ekpere, mmọn m hu e me ekpere, kani, uche m ari a ghota, o nwonni ihien uche m ri a run. <sup>15</sup> Ki m'e me nwan? M k'e gi mmọn m me ekpere, kani, m k'e mezikwo ekpere m k'a ghota. M k'e gi mmọn m bu ebụ, kani m k'a buzikwo ebụ m k'a ghota. <sup>16</sup> Omēni ele erira, i giguū mmọn i ja Osolobue mma, nani ke ogbori a don nwan si "Isee!" gi kweyeni ekele ahun i kele Osolobue, ebe o meni onye hu amarin ihien i ri e ku? <sup>17</sup> Ikēnkwo y'a jagugho Osolobue mma nke-esi, kani o nwonni ke ojija-mma i don yeni okukwe hun-ebọ eka sue.

<sup>18</sup> A kpanmin m Osolobue ni mme ka unu ile asusu "ire" ichen-ichen a su. <sup>19</sup> Kani, ime ozuzu ndi-uka, o ka m mma ni m ku mkpuru-okū isen m ghota, hun ndi ozo k'a ghota, o ban ni we erere, kari ni m gi asusu "ire" we ghotaleni ku mkpuru-okū nnu ole-le-ole. <sup>20</sup> Umune m, erole ni iroro ke umueka! Kama, ebe njo ri, a wu ni umueka, kani, o me nke iroro, e ro ni iroro ke ndi ka-ehu.

<sup>21</sup> Ime Ehuhuo-nsọ, we de e ni Di-nwonni-enyi si,  
"Ndi asusu ozo,

le onu itumunye  
ke m k'e gi gwa ndini oku;  
kani ele we k'e gonzikwo m tan ntin."

<sup>22</sup> Ya wu, ndi kwerileni ke we gi asusu-ire a ghosi eka Osolobue, ele ndi kweriguni; kani, ndi kweriguni ke we gi "Osolobue si" a gwa oku, ele ndi kwerileni.

<sup>23</sup> Ya wu, o me nwan ni ndi uka ile zu, ihian ile a suma asusu ire, ni onye marinleni enya ihien ndini mobu onye kwerileni a banhan, o kuko ni era ri a pu unu? <sup>24</sup> Kani, omēni ihian ile gi asusu w'a ghota e zini Osolobue ozi, onye hun kwerileni mobu onye marinleni enya ihien ndini banhan, ihien ihian ile ri e ku a mama a ikpe, o juma enwen e nju. <sup>25</sup> Ihien ri a obi k'a pucha ifon, bu o nweni onye o gwa ihien owule. O k'a kponi Osolobue isi-ali, ye Osolobue ogho, si, "Ezioku-ezioku, Osolobue ri ime igunrun unu!"

### *Igi Usorron E Me Ihien Ime Uka*

<sup>26</sup> Kini furu nwan enyi k'e me, umune m? Unu zu, onye-onye nwe ihien o k'a s'eka me: ikēnkwo ebụ ro; ikēnkwo nkuzi ro; ikēnkwo ihien Osolobue ghosi ihian k'o cho n'o ku; ikēnkwo ozi we jenko d'e gi asusu ndi ozo zi ro; ikēnkwo we jenko d'a sūhutoku ye asusu we k'a ghota. E me ni ihien ile k'o k'a don yeni ndi ile ri uka eka, gba we ume. <sup>27</sup> Omēni ihian k'e gi asusu ndi ozo zi ozi, ya wuru madu ebū—o kari-eka, madu eto. We ku e onye-ohu onye-ohu. Kani onye siko d'a sūhutoni k'a riri a. <sup>28</sup> Kani, omēni onye k'a sūhutoni ari a, ndi te k'a suni we gba nkintin ime uka; we gwama enwen we le Osolobue oku ime obi we.

<sup>29</sup> Nke ndi hun k'e gi asusu w'a ghota zini Osolobue ozi, madu ebū mobu eto we ku—ndi hoduni we gonme ntin, e leban ihien we ri e ku enya.

<sup>30</sup> Omēni Osolobue a ghosi onye nodi ali ihien, onye ri e ku oku ya kus.

<sup>31</sup> Unu ile k'a sa nwan eka e zi ozi Osolobue si unu zi—onye ohu, onye ohu—keni onye owule munrun ihien, a gba we onye owule ume.

<sup>32</sup> Ozoz, mmọn onye amuma le onye e zini Osolobue ozi ri okpuru onye ahun—o k'a saeka gba nkintin. <sup>33</sup> Make ni Osolobue ele Chuku isusu, kani Chuku udon le usorron k'o wu.

Rike ke enyi don e me e ime uka ndi-nsọ ile, <sup>34</sup> ikpoho we gba nkintin ime uka ile. Enyi ara ni we ku oku. We we enwen we che okpuru. Iwu e kughosi erira.

<sup>35</sup> Omēni we nwon utaa, we ru uno a ju we di we ya, make ni ihien ifenren k'o wu ni okpoho k'e ku oku ime uka.

<sup>36</sup> Ra eka unu ke oku Osolobue ghade bidon? Unu suo k'o ru eka?

<sup>37</sup> Onyẹ ọwụlẹ sị n'ọ wụ onyẹ-amụma lẹ onyẹ e zini Osolobue ozi, n'o ze eze ime mmọn, ya ku ezioku nị ihien nị m rị e de nị ụnụ wụ ihien Onyẹ-nwonnị-enyi sị wẹ e mē. <sup>38</sup> Onyẹ ọwụlẹ sị nị ẹlẹ ezioku, weri n'ẹ nị 'ya nwen ẹlẹ ihien ahun ọ sị nị 'ya k'ọ wụ.

<sup>39</sup> Umunē m, igi asusu wẹ k'a ghoha bu amuma lẹ izini Osolobue ozi ya duma unu; k'a sịkwọlẹ nị w'a sụlẹ asusu “ire”.

<sup>40</sup> Kama, e gi nị usonron e mē ihien ile, e mē ẹ n'ọ na ẹnya.

## Isi Nke Mmisen

### *Ndị Nwunni Jenko D'a Rizi Ndun*

<sup>1</sup> Umunē m, m cho nwan nị m nyanhan nị ụnụ ozioma hun m zi ụnụ, hun ụnụ nabanhun, hun ụnụ turu nwan ime ẹ; <sup>2</sup> ozioma ahun Osolobue gi rị a zuopuha ụnụ—omēni ụnụ e kwonkenmegho ozi hu m zi ụnụ—mmanị ụnụ kwerihu nke olal'iwī.

<sup>3</sup> Makēni, ihien nị rikemē mkpa ime ihien ndi ru m ẹka rị ihien ibuzo m mē n'o ruzikwo ụnụ ẹka: nị Kraistị gi ufiri njo ẹnyi nwun nọkẹ kẹ Ehuhuo—nsọ don ku ẹ ẹdei; <sup>4</sup> nị wẹ li ẹ; nị, nke akp'ohin ẹto, Osolobue nọ weli ẹ—nọkẹ kẹ Ehuhuo—nsọ don ku ẹ ẹdei; <sup>5</sup> nị Kefasi (wụ Pita) hun a; uwē Mmēbuo wụ ndi—ozi pu—ichen nọzi hun a.

<sup>6</sup> Omēguu, ihien kari madu ogun—isēn kwasị nnu ime ndi kwerini nọgbamani nọ hun a. Imerinmē wẹ hukwo nwan ndun, kanị ndi hu ime wẹ a ranhinguo —ya wū, a nwunhuinguo wẹ. <sup>7</sup> Omēguzi Jemisi nọ hun a; omēguzi ndi—ozi pu—ichen ile nọ hun a. <sup>8</sup> Nke ikpazuun ime wẹ ile, mmē nwen nọzi hun a: mmē hun nọ kẹ nwa wẹ mu ogen furuleni. <sup>9</sup> Ezioku-ezioku, ime ndi ozi pu—ichen ile, onwonnị onyẹ m han kẹ 'ya. Erudenị m onyẹ w'a kpọ onyẹ—ozi pu—ichen, makēni m kpokpo uka Osolobue. <sup>10</sup> Kanị, m wū nwan ihien m wū ghahani ẹfoma Osolobue, bu ẹfoma hu o mēni m alanị iwī. Kaka! Mmē runkaride onyẹ ọwụlẹ ime wẹ. Kanị, ẹlẹ nị mmē run—kama, ẹka Osolobue hun rị ime ndun m run a. <sup>11</sup> Ya wū, osuon'a nị mmē zi mọbu nị uwē zi, onwan wū ihien ẹnyi e zi; onwan wū ihien ụnụ kweri.

### *Osolobue E Weli Ndị Nwunni Eweli*

<sup>12</sup> O mē nwan nị ozi ẹnyi wū nị Osolobue gha onwun weli Kraistị, kinị kẹ ndi hu ime onu rị e kuni nị Osolobue e weliko ndi nwunni? <sup>13</sup> Omēni Osolobue ara weli ndi nwunni, ya wū nị o welini Kraistị—ya wū nị Kraistị aghani onwun lihi; <sup>14</sup> omēni Osolobue ewelini Kraistị, ya wū nị ozi ẹnyi zi enweni ihien ọ wū, okukwe onu enwonzikwonị ihien ọ wū. <sup>15</sup> Ya wūzị nị ẹnyi ride nwan e buokin Osolobue onu—makēni ẹnyi e kuguo nị Osolobue a ghaguo onwun weli Kraistị —bu o welin'ẹ, omēni ara weli ndi nwunni. <sup>16</sup> Omēni Osolobue ara weli ndi nwunni, ya wū nị o welini Kraistị, <sup>17</sup> omēni Osolobue ewelini Kraistị, ya wū nị okukwe ụnụ wū ihien la iwī, ya wū nị ụnụ rikwo nwan ime njo ụnụ. <sup>18</sup> Ya wū nị ndi hun rị ime Kraistị ogen wẹ gi nwunhun, ndi ranhingunị, a laguo iwī. <sup>19</sup> Omēni iri—ndun enu—uwanị suo kẹ ẹnyi gi rị e nwon olil'ẹnya ime Kraistị, ya wū nị nke ẹnyi kachanrin njo ime ihian ile rị uwa.

<sup>20</sup> Kanị, ezioku rin'a wū nị Osolobue a ghaguo onwun weli Kraistị, gi ẹ henrin ihien—ugbo ibuzo\* o wepuha nị enwen ẹ ime ndi nwunni, gi ẹ ghosị kẹ ndi hodunị k'ẹ jēn.

<sup>21</sup> Makēni, ebe o mē nị ẹka onyẹ ohu kẹ onwun ghaha bia, igha onwun lihi a ghaguozi kwọ ẹka onyẹ ohu bia. <sup>22</sup> Makēni, k'ọ don mē nị ihian ile a nwun

\* **Isi Nke Mmisen:**20 Ihien—ugbo ibuzo mọbu Mkpuru ibuzo wū hun wẹ wefuha ime ihien ugbo, gi ye Osolobue oyiye, wẹ kebe ghorima hun hodunị. Ọ nokin ẹnya hun hodunị; k'ọ rị kẹ wẹ rị.

onwun makeni wẹ lẹ Adam wu ohu, erira k'o donzi me ni ihian ile k'a gha onwun lihi makeni wẹ lẹ Kraistị wu ohu. <sup>23</sup> Kani, o ru onye o lihi, o ru onye o lihi: Kraistị wu onye ibuzo, mkpuru-ibuzo; o biazi, ndi nke e e lihi. <sup>24</sup> Ohun megwu, njendeme ogen e ru, hun Kraistị jenkọ d'e gi we Ali-eze che eka Chuku-Nedi—o merichanringwu okiki ile lẹ onye owule ri a kini lẹ onye owule iken owule ri eka a. <sup>25</sup> Makeni, Kraistị k'a kiriri d'e ru mgbe o bugu ndi-inenren e ile che okpuru uku a. <sup>26</sup> Enenren ikpazuun o k'e tikpo wu onwun. <sup>27</sup> Makeni, “Osolobue e bugu ihien ile che e okpuru uku.” Ya ke Ehuhuo-nsọ ku. Kani, omeni Ehuhuo-nsọ si ni “ihien ile ri okpuru uku a” o wechanrin enya ni Osolobue, hun bu ihien ile che e okpuru uku ari ihien o bu che e okpuru.

<sup>28</sup> Osolobue bugu ihien ile che okpuru ya wu Nwa a, ogen hu, Nwa a lẹ enwen e a bia d'a rizikwo okpuru Osolobue hun bu ihien ile che e okpuru—keni Chuku wuru ihien ile enya onye owule, wuru onye ihien ile ri okpuru e.

<sup>29</sup> Omeni Osolobue ara weli ndi nwunni, kini ke ndi ahun ri e mefu ni ndi nwunni mirin-Chuku k'e me? Omeni Osolobue ara weli ndi nwunni, ke ihian ri e mepuni ni we mirin-Chuku? <sup>30</sup> Ki enyi ri ni nwan e buni enwen enyi e che ihien onwun gi a kpo enyi ihun ogen ile? <sup>31</sup> M'a nwunde uhuhin ile ma! Ezioku rochanrin umune m—k'o don wuru ezioku ni m gi unu a nyan isi make ihien Kraistị wu Jesu Nna enyi me ime ndun unu. <sup>32</sup> Emeni olil'enya ihian-mmaka suo, olil'enya ndunni suo, ke m gi kweri luson eje-anu ndi hu ogun ime ali Efesosi, elee erere k'o banni m?

O me nwan ni Osolobue ara weli ndi nwunni,  
 “Ni enyi ri nwan;  
 ni enyi ra—  
 makeni o ru eki,  
 enyi a nwunhun!”

<sup>33</sup> Anikwole ni we dufie unu! “Eje-ogbo e wiwi ezi-omume!”

<sup>34</sup> Tenhin ni nwan nwonnin uche; unu e mebehi njo—ni ndi hu ime unu amarin Osolobue. Kaka! M ri e ku onwan keni ifenren me unu.

### *Ehu Ndi-nwunni Sikọ D'e Gi Lihi*

<sup>35</sup> Kani, ikenkwo ihian k'a juma ke “Nani ke Osolobue e don weli ndi nwunni? Elee udi ehu ke we k'e gi bia?” <sup>36</sup> Onye-nzuzu! Ihien i kunye ani ara ri ndun, pu, wezuka n'o nwunhungwu anwunhun. <sup>37</sup> Ozozu, i gha a kun ihien, ele ehu o jenkọ d'e gi pucha ke y'a kunye, mkpuru gba-oto ke y'a kunye: ikenkwo mkpuru okawiti mobu mkpuru ihien ozo. <sup>38</sup> Kani Osolobue e ye e ehu hu Osolobue cho; o ye udi mkpuru owule ehu nke e. <sup>39</sup> Ehu ihien ile ele udi ohu: nke ihian wu udi ohu; anumanu nwon udi ozo; nnunu nwon udi ozo; azon nwonzikwo udi ozo. Onye lẹ udi a, onye lẹ udi a. <sup>40</sup> O nwongho ihien ndi ri elu-igwere, nwezikwo ihien ndi ri elu-uwa; kani ogho ihien ndi ri enu-igwere wu udi ichen, ogho ihien ndi ahun ri elu-uwa wu udi ichen. <sup>41</sup> Enya-anwun nwon ogho nke e; ifon nwon ogho nke e; kokise nwonzikwo ogho nke e, kokise ichen-ichen nwon ogho ichen-ichen.

<sup>42</sup> Erira k'o jenkọ d'a ri ogen Osolobue k'e gi weli ndi nwunni: ehu we li wu hun e rehini, kani hun o k'e weli ara rehi; <sup>43</sup> we li e ebe o nwonneni ogho, kani hun o k'e weli k'e nwe ogho; we li e ebe o kenrenleni, kani hun o k'e weli k'e nwe iken; <sup>44</sup> ihien we li wu ehu ihian-mmaka, kani ehu ime-mmọn we e legha k'o k'e weli† Omeni ehu-mmaka ri a ri, ya wu ehu ime-mmọn rizikwo a ri. <sup>45</sup> Erira ke we de e ime Ekukwo-nsọ, si, “Onye ibuzo, hun wu Adam, no henrin ihian ri ndun,” Adam ikpazuun e henrin Mmon hun e ye ndun.

† Isi Nke Mmisẹn:44 ehu ime-mmọn hun w'e legha enya. Luk 24.33-46; Ndi Filipi 3.21



<sup>46</sup> Kani ẹlẹ hụn ime-mmọn bu ụzọ bia, kama, hụn wu ihian-mmaka bu ụzọ bia, n'o d'e ru onye ime-mmọn hu. <sup>47</sup> Onye ibuzo hu gha ụwani bia, onye we gi ejan memere ro; hụn-ebọ gha elu-igwee bia. <sup>48</sup> Kẹ onye hu we gi ejan memere ri, erira kẹ ndi hụn we gi ejan memere ri; kẹ onye hụn gha enu-igwee bia ri, erira kẹ ndi hụn wu nke elu-igwee rizi kwọ. <sup>49</sup> Kẹ enyi don nwon nwan ehụ hụn yi onye nke ejan, erira kẹ enyi k'a donzi nwon ehụ hụn yi onye nke elu-igwee.

<sup>50</sup> Umune m, onwan wu ihien m ri a gwa unu: ehụ-le-edeke asako aka banye Ali-eze Osolobue; ihien a nwunni abanyeko hụn ghaleni a nwun.

<sup>51</sup> Gọn ni ntin: ni m gwa unu ihien-mini: ẹlẹ enyi ile k'a nwun (ranhin), kani, enyi ile jenko d'e nwonhuto! <sup>52</sup> O k'e me idumuzi: ozigbo-ozigbo, ime ntabe-nya ohu, hụn we gi hu gbu opi ikpazuun hu! Make ni, ogen opi hu e gi han, ndi nwunni k'e gi ehụ ghaleni a nwun lihi; enyi ndi hụn ri ndun e nwonhuto.

<sup>53</sup> Make ni, ehụ enyini hụn e rehini k'e nwonhutoriri henrin hụn ghaleni e rehi; ehụ enyini hụn a nwunni k'e nwonhutoriri henrin ehụ hụn ghaleni a nwun.

<sup>54</sup> Ogen ehuni e rehini e gi henringuu ihien ghaleni e rehi, ehuni a nwunni e henringuu hụn ghaleni a nwun, o wuru ni ihien ahun we de ime Ehuhuo-nsọ e mezuguo: ni

“E meriole we onwun,  
nke e a guguo!

<sup>55</sup> Euu onwun!

Elebe kẹ mmere i ri nwan?

Euu onwun!

Elebe kẹ ihien i gi e gbu ri nwan?”

<sup>56</sup> Ihien onwun gi e gbu wu njo; iken njo wu Iwu.

<sup>57</sup> Kani ekele ya rini Osolobue, hụn e ye enyi mmere hu ghahani Nna enyi wu Jesu Kristi! <sup>58</sup> Ya wu, ezi umune m, wuzokenme ni nwan; emehunmele ni; a runwaye ni orun Di-nwonni-enyi—ebe o me ni onu a maringho ni orun unu run ime Di-nwonni-enyi alakọ iwi.

## Isi Nke Mmisin

### *Ihien We Tu Ni Ndi Nke Osolobue*

<sup>1</sup> Ni enyi ku nwan oku ihien we ri a tuni ndi nke Osolobue ri Jerusalem. Me ni ihienni m gwa uka ndi risonme Galeshia me: <sup>2</sup> uhuhin ibuzo owule ime izu-uka, onye-onye ime onu y'a gha ihien Osolobue ye e e wepuha, e donme—amamgbe m'a bia unu a tuma ihien. <sup>3</sup> M bia, e we m ehuhuo-ozu ye ndi onu hanpuha, e zi m we bu oyiye unu shi Jerusalem. <sup>4</sup> Omeni o huoghọ mma ni mme le enwen m jen, e sonjen we m.

### *Ihien Polu Cho N'o Me*

<sup>5</sup> M siko d'a bia d'a hụn unu—m ghagbariguu Masedonia—make ni m bu e obi ni m k'a ghaha Masedonia. <sup>6</sup> Ikenkwọ e son m unu noye mobu a nodichanrinde m ogen oyi\*; keni unu hụn ụzọ yeni m aka ijen m—ebe owule m jenko d'a cho ni m jen. <sup>7</sup> Ogenni, achoni m ni m hunuhu unu ghafe. Make ni, m cho ni, m bia, a noye m—omeni Di-nwonni-enyi a ni m.

<sup>8</sup> Kani m k'a nodi ime Efesosị d'e ru ogen Mmemme-Pentikosu, <sup>9</sup> ni ezigbo oghere m'e gi runpuha ihien a fuhagunni m—osun'a ni ndi odakin buzikwo oda.

<sup>10</sup> Omeni Timoti a biaghọ, unu e mekwọ obi ru e ali ime igunrun unu, make ni orun Nna-enyi ohu ahun m ri a run k'o ri a run. <sup>11</sup> Ya wu, onye owule y'e legberikwọl'a. Hụn n'a n'o gi udon la, keni o bia d'e kunrun m—ni m ri a tu enya ya le umune enyi ndi hu. <sup>12</sup> Nke nwene enyi wu Apolosị, a rikemeguo

\* Isi Nke Mmisin:6 ogen winta

m'a n'o sọnhen umunę ęnyi ndi ọzọ hụ d'a hụn ụnụ, kanị o ke chọ n'ọ bịa. Kanị, ezigbo oghere pụhan'a, o k'a bịa.

*Oku Ikpazuun*

<sup>13</sup> Dọnrin nị ęnya; turukęnmę nị ime okukwe ụnụ; atụlę nị egun; zekęnmę nị.

<sup>14</sup> Gi nị ihien-ọsụsụọ e mę ihien ile ụnụ e mę.

<sup>15</sup> Umunę, ụnụ a maringwọ nị ikpun-ụlọ Stęfanasi wụ ndi ibuzọ kwerini Jesu ime Azuun Akaya. Ọzọ wụ n'e buchanringwọ wę enwęn wę che irunni ndi nke Osolobue ọrụn. <sup>16</sup> M rị a sị ụnụ hụn a nị ụnụ e mę ihien ọwụlę ndi nọ ęrira sị ụnụ mę hụn k'e yeni wę ęka rụn ọrụn hụ—kę uwę kę ndi ile e sọn wę a rụn ọrụn hụ, a rụnshi ę ikęn.

<sup>17</sup> Ọbibia Stęfanasi lę Fọtunatosi lę Akayatosi bịa hụ a sụọ m. A nọkingwọ wę ęnya ụnụ nwęn rileni ebeni. <sup>18</sup> Wę gba mmọn m umę, gbazikwọ nke ụnụ. A gbaye nị nwan ndi nọ ęnina.

<sup>19</sup> Ụka ndi risọnmę Azuun Eshia e zi ekele ụnụ. Akwila lę Priska† lę ụka hụn e zu iwe wę e kele ụnụ ọhụnma-ọhụnma ime Nna-ęnyi. <sup>20</sup> Umunę ęnyi ile rị ebeni e zi ekele. Dide nị ibe ụnụ odide rị nsọ.

<sup>21</sup> Mmę wụ Polu gi ęka m de ekeleni. <sup>22</sup> Ibụ-ọnụ ya rini onyę ọwụlę ihien Di-nwọnni-ęnyi ghalęni a sụọ!

Di-nwọnni-ęnyi, bịa!

<sup>23</sup> Ẹfoma Di-nwọnni-ęnyi wụ Jizosi ya nọyeni ụnụ.

<sup>24</sup> M nwę ihien-ọsụsụọ jenni ụnụ ile ime Jesu Kristi.

---

† **Isi Nke Mmisin:19** mọbụ: Prisiija

## Ehuhuo-Ozi Nke Ebuo Polu Dejen Ndi Kọrẹnti Ndi Kọrẹnti, Nke Ebuo

<sup>1</sup> Mmē wu Polu de Ekwkw-ozini. M wu onye-ozu pu-ichen nke Kraisti wu Jizosi ghahani uche Osolobue. Mmē le Timoti nwenē enyi gba de e. Ndi uka Osolobue ri ali Kọrẹnti ke enyi ri e dejen Ekwkw-ozini, uwe le ndi nsọ ile hun we ile gba ri Azuun Akaya\*.

<sup>2</sup> Efoma le udon hun gha eka Osolobue Nedi enyi le Di-nweni-enyi wu Jizosi Kraisti bia ya rini unu.

### *Polu E Ye Osolobue Ekele*

<sup>3</sup> Ojja-mma ya rini Osolobue hun wu Osolobue le Nedi Di-nwenni-enyi wu Jizosi Kraisti. Nedi omiken k'o wu, Osolobue hun nkasi-obi ile gha eka a a bia.

<sup>4</sup> Iya wu onye a kasi enyi obi ime nsongbu enyi ile, keni enyi saeka e gi nkasi-obi hun Osolobue ye enyi nwen a kasi ndi ozo ri ime nsongbu owule obi. <sup>5</sup> Make ni, ke enyi don a ta oken afunfun make ifiri Kraisti, erira ke Osolobue donzikwo a kasi enyi obi oda-oda ghahani Kraisti.

<sup>6</sup> Omeni nsongbu ri a biani enyi, o hu a biani enyi keni we gi e kasi onu obi, keni unu gizikwo a nwe nzuopuha; omeni we ri a kasi enyi obi, we ri e gi e kasi unu obi ebe unu no e wetu obi ali e dingbu udi afunfun ohu hu enyi ri a ta. <sup>7</sup> Ya wu, olil'anya enyi nwon banyeni unu turukwem. Make ni, enyi a maringho ni ke unu don e son enyi a ta afunfun ke unu donzi e son enyi a narin nkasi-obi.

<sup>8</sup> Umune m, enyi cho ni unu marin ni enyi ta oken afunfun ke enyi ri Azuun Eshia: we songbu enyi oda-oda, karide hun enyi le enwen enyi saeka din—nke wu ni enyi erozini ni enyi k'a hun isi. <sup>9</sup> Ezie, o te ri enyi ke si a maguo we enyi ikpe-onwun. Kani, onwan me keni enyi gi Osolobue don enya, Osolobue hun e weli ndi nwunni—hun nke enyi e gi gi enwen enyi don enya.

<sup>10</sup> Iya gbapuha enyi ime eje-onodi hu te k'e gbuni enyi. O k'a ri a gbapuha enyi. Iya ke enyi ri e lee enya n'o k'a gbafuhazi enyi— <sup>11</sup> unu gha e son ndi ozo e gi ekpere e yeni enyi eka, keni ndi bu oda hun uzo gi ufiri enyi a kpanmin Osolobue, make ihien ri mma o gi efoma meni enyi ghahani ekpere ndi bu oda me.

### *Ihien Hai Polu Gizileni Jen Kọrẹnti*

<sup>12</sup> Ihien enyi gi a nyan isi wu onwan: ni obi enyi ri a shiani enyi eri ni enyi gi obi ri ochan le ezioku Osolobue bi obibi enyi ime uwa, tumadu egbata enyi le unu; ni enyi egin amamihien uwa bi, kani eyemeka Osolobue. <sup>13</sup> Make ni, enyi ara deni unu ihien owule kari hun unu a gun, o ni unu ghota; kani m ri e lee enya ni unu k'a ghotachanrin enyi, <sup>14</sup> ke unu don nwan ghota enyi ekere. Eghee, unu a ghota guo ni unu k'a saeka gi enyi nyan isi Uhuohin Nna enyi wu Jizosi k'a bia—noke ke enyi nwen k'a don saeka gizikwo unu nyan isi.

<sup>15</sup> Make ni onwan we m enya hai m te gi kwademe ni m k'a biaguzi d'a hun unu, keni o wuru ni unu ngozi mgbe ebuo. <sup>16</sup> M te cho ni m bia d'a hun unu m jenkon Masedonia le m kinkozini, mme le unu nodigwu, unu e yeni m eka m jenkon Judia.

<sup>17</sup> Ogen m gi tu iroroni, m ri eroshi-azuunni, eroshi-azuunni? Ra m'a tu iroro ke ndi uwa hun a si, “eghee, eghee” le “mba, mba” mgbe ohu? <sup>18</sup> Kaka! Ebe o me ezie ni Osolobue wu onye-ezioku, oku enyi a gwa unu e metuni “eghee le

\* **Isi Nke Ohu:1** Akaya le Grisi e d'e me ihien ohu.

mba” nke onye e ku ebuo. <sup>19</sup> Makeni Nwa Osolobue wu Jesu Kristi, hun mme le Sivanosi, hun w'a kpọzi Sailasi, le Timoti zi unu ozi e, ele onye a si “eghee,” a si “Mba;” kama, ihien ri ime e ogen ile wu “eghee.” <sup>20</sup> Makeni, ime e ke nkwa Osolobue ile no e mezuchanrin, a wu “eghee.” Ya hain enyi gi a si “Isee” ghahani iya wu Jesu Kristi, e gi e ye Osolobue ogho. <sup>21</sup> Osolobue le enwen e wu onye hun e me enyi le unu e turukenme ime Kraisti; iya tume enyi, <sup>22</sup> ye enyi ahima a ghahani iwe Mmon-nso a che ime obi enyi, gi e henrin mbiye ihien ile o k'e meni enyi.

<sup>23</sup> Kani, m ri a kpoku Osolobue n'o shiagbu m eri omeni ele ezioku ke m ri e ku ni ihien hain m gileni biazị Kọrẹnti wu ni a choni m ni m bia a jugboma m unu. <sup>24</sup> Ari m e gi e e ku ni enyi nwe e ku ihien unu gi okukwe unu e me. Ele 'ya—ihien rin'a wu ni enyi le unu gba a run keni unu nwehen ighoghọ hun k'a biani unu makeni unu turu ohunma ime okukwe unu.

## Isi Nke Ebuo

<sup>1</sup> Ya ke m gi kwademe obi m ni abiakozị m ijen k'e buheni unu ufu. <sup>2</sup> Makeni, m me unu ihien ufu, onye k'a gbazi m nwan ume? Ele ndi hun m megwu ihien ufu? <sup>3</sup> M de ni onu ehuhuo—ozi hu m de, amamgbe m'a bia, unu nwen, hun nke e me m ghoghọ, e me m ihien k'a fu ni m. Makeni, a maringho m onu ile ohunma-ohunma, ni, m ghoghoma, unu ile k'a ghoghoma. <sup>4</sup> Ekwan le obi ri a gbawani m ke m gi de ya wu ekukwo—ozi. E deni m'e n'o fu unu, kani m de e ni unu marin ni unu ri m obi oda-oda.

### *Gbaghari Ni Nwan Onye Ahun Me Njo*

<sup>5</sup> Omeni o nwon onye me ihien ufu, ele mme suo k'o me e, kani o nwongho k'o gi me ezioku ni unu ile k'o me e. M si ni “o nwegho k'o don me ezioku” makeni achoni m ni m benyeni oku. <sup>6</sup> Udi afunfunni ndi ka oda buche aka ye onye no enina e higu. <sup>7</sup> Gbaghari n'a nwan, unu a rokọ a obi, amamgbe o sukurughafe oken, ndun okukwe a guu a. <sup>8</sup> Ya wu, dodo, o ri aka unu, ghosizi n'a n'o ri unu obi.

<sup>9</sup> Lee ni ihien hain m gi de ya wu ehuhuo—ozi: m de e ni m gi e lele onu, gizi e marin ke onu k'e mechanrin ihien ile m si unu me.

<sup>10</sup> Onye owule unu gbaghari, a gbaghari m'a. Ihien m gbaghari—omeni o nwogho ihien m gbaghari—m gbaghari make ufiri unu id'anya Kraisti, <sup>11</sup> keni enyi gi e gbondon Ekwensu, amamgbe o tunarin enyi ihien ri mma—makeni enyi a maringho ero e.

### *Nwene i?*

<sup>12</sup> Ogen m gi ru ali Trasi d'e zi ozioma Kraisti, m no hun ni Di-nwonni-enyi a kpopuguo uzọ m'e gi run'a orun ebeku. <sup>13</sup> Kani, obi eruni m ali, makeni ahunni m Taitosi wu nwene m ime Kraisti ebeku. Ya m no si we nodi ohunma, m no jenme Masedonia.

### *Imeri Ghahani Kraisti*

<sup>14</sup> Kani ekele ya rini Osolobue—makeni, Osolobue hu e yesonme enyi mmeri ogen ile ghahani onye-mmehi ahun wu Kraisti—rike ndi ri e sonhunme onye-mmehi, e gi enyi e zisonme ozi Kraisti ebe owule enyi jen, noke ishin-oma ri e kungbamani. <sup>15</sup> Makeni, ebe Osolobue ri, ishin Kraisti ke enyi wu—ke ebe ndi ri e nwon nzuopuha ri ke ebe ndi lakọ iwi ri. <sup>16</sup> Ebe ndi ahun lakọ iwi ri, enyi ri e shin ishin hun e gbuni; ebe ndi we ri a zuopuha ri, enyi ri e shin ishin hun e ye ndun. Onye k'a sa nwan aka me ihien ndini? <sup>17</sup> Enyi anoni ke ndi bu oda hun e ghorok oku Osolobue leke si ibu-afia ro; kama, rike ndi ri ime Kraisti, enyi e

ku oku-Chuku rịkẹ ndị-ezioku lẹ ndị Osolobue zi, rịkẹ ndị rị id'anya Osolobue e ku.

## Isi Nke Ẹtọ

### *Ndị-ọrụn Nkwerigbama Ohunni*

<sup>1</sup> Ẹnyi a jamazide nwan enwẹn ẹnyi mma ra? Ẹnyi rịde nwan ndị ahun a cho onye e deye we ẹhuhuo biani unu keni unu kwere nabanhan we ra? Ẹnyi rịde nwan ndị ahun a cho ni unu deye we ẹhuhuo we e gi nabanhan we ra? <sup>2</sup> Mba! Unu lẹ enwẹn unu wu ẹhuhuo-ozị ẹnyi, hun we deye ime obi ẹnyi, hun ihian ile marin lẹ hun ihian ile a gun. <sup>3</sup> Ihien we a hun ebe unu ri a ghosi ni unu wu ẹhuhuo-ozị Kraisti de, hun o gha ẹka ẹnyi zihẹ. Elee hun we gi peni de, kanị hun we de ghahani Mmon-nsọ Osolobue—Osolobue hun ri ndun; elee hun we deye ibe omuma—rịkẹ Iwu mbu ahun, kanị hun we deye ime obi ihian.

<sup>4</sup> Eriira ke obi ruhan ẹnyi ali ebe Osolobue ri ghahani Kraisti. <sup>5</sup> Eleni ẹnyi lẹ enwẹn ẹnyi nwẹ iken me ihien owule hun ẹnyi e gi si ni o nwon ihien gha ẹka ẹnyi a bia. Osolobue ya e me ẹnyi gi e nwon iken e me ihien owule ẹnyi e me. <sup>6</sup> Osolobue ya me ẹnyi gi saeka wuru ndi-orun hun ma run orun ime nkwerigbama ohunni. Nkwerigbama ohunni elee nke Iwu we de ede, kanị nke ime-mmọn. Makeni hun we de e gbu egbu, kanị Mmon-nsọ e ye ndun.

### *Nkwerigbama Akan Lẹ Nke Ohun*

<sup>7</sup> O me nwan ni ofufe mbu hu gi ogho bia, ofufe hun e gbuni, hun we kayesonme ihien rin'a elu omuma, nke wu ni ndi Izrel' asani ẹka lee Mozizi enya ihun makeni ogho ri n'a ri e gbuke—oghọ hun fapukoni—<sup>8</sup> ogho ofufe hunni we gha ẹka Mmon-nsọ e fe akariko a nwan, kari a ohunma-ohunma?

<sup>9</sup> Omeni ofufe hu hun we gha a ma ihian ikpe e nwongho ogho, ya wu ni ofufe hunni, hun we gi a kpo ihian onye ri ochan k'a ka a ogho e nwon, ka a ohunma-ohunma!

<sup>10</sup> Ezioku ri n'a wu ni ihien hun te nwon ogho mbu enwonzi nwan ogho, kaka—makeni hun ka ogho e nwon e kpumegu a.

<sup>11</sup> O me nwan ni nkwerigbama mbu hu lẹ ofufe rin'a, hun we buguu nwan che usuo, gi ogho bia, ya wuni nke ohunni hun k'a to jenin ejen ka a ogho e nwon ohunma-ohunma!

<sup>12</sup> Ebe o me nwan ni ẹnyi nwon udi olile-enyani, ẹnyi e ku, ekushi iken. <sup>13</sup> Ẹnyi anoni ke Mozizi hun gi ekwa kpume ihun, amamgbe ndi Izrel' a hun ebe ogho ahun ri e gbukeni no fapuchanrin. <sup>14</sup> Ezie, we kpume nghota we ogen hu. D'e rukwo nwan tanni, we gha a gun mobu e gon ntin ke we ri a gun Ehuhuo-nkwerigbama akan hu, ekwa hu huzikwo ebeku—makeni ime Kraisti suo ke we no e wupu ya wu ekwa. <sup>15</sup> Ezie, ezie, d'e rukwo nwan tanni, ogen owule we gi a gun Iwu Mozizi, ekwa hu e kpumechanrin uche we. <sup>16</sup> Kanị, ihian buruhe Dinwonni-ẹnyi, o wupu a ekwa hu kpume uche e <sup>17</sup> “Di-nwonni-ẹnyi” ahun we ri e ku oku e wu Mmon-nsọ: ebe owule Mmon Di-nwonni-ẹnyi ri, ebeku ke ihian no e weri enwẹn e. <sup>18</sup> Ẹnyi ile, hun we kpupuguu ekwa hu ihun, ri nwan e legha ogho Di-nwonni-ẹnyi nọke onyinyon ri ime ughegbe; we hu e nwonhuto ẹnyi ni ẹnyi hun uzọ ri ke ihien ahun ẹnyi ri e legha, e nwẹ ogho hu, e nwewaye e. Ihienni gha ẹka Di-nwonni-ẹnyi, hun wu Mmon-nsọ, a bia.

## Isi Nke Ẹnọ

### *Ndi-ozị Nke Ukpe*

<sup>1</sup> Ya wu, ebe o me nwan ni Osolobue e megunni ẹnyi omiken ye ẹnyi orunni, ndun ara gu ẹnyi. <sup>2</sup> Ẹnyi a juguo ihien-ifenren ndi hu ihian e zueme, juzikwo



ime-ero le ịtu-ntu ye ime oku Osolobue. Eghẹ! Kama, enyi hụ e kuchanrịn ezioku k'ọ nọ, e gi ẹ e wepuha enwẹn enyi a ghosị ihian ile idenya Osolobue, keni ndi ile e ku ezioku hun uto e lele ke enyi nọ.

<sup>3</sup> Omeni echẹn ke ozioma enyi ri e zi zueri, ndi ri a la iwi suo k'o zuerini. <sup>4</sup> Nke we wu ni mmọn hun ri a ki uwani e keninguo uwe ndi kwerileni enya, amangbe w'e legha ukpe ozioma ogho Kraisti; Kraisti, hun o me ni onye hunn'a a hunguo Osolobue. <sup>5</sup> Makeni ele ozi enwẹn enyi ke enyi ri e zi; enyi ri e zi ozi ni Jizos' wu Kraisti wu Di-nwonn-enyi, ni enyi le enwẹn enyi wu idibo unu make ifiri Jizosi. <sup>6</sup> Makeni Osolobue ohu hụ hun si, "Ukpe ya nwunme ebe ishi ri" ya nwun nwan ime obi enyi hun enyi gi nwe iken legha ogho Osolobue ihun Kraisti.

### *Ihien Ri Mkpa W'e Buche Ime Ihien E Tikponi*

<sup>7</sup> Kani Osolobue buche orun oziomani ri oken mkpa ime enyi—enyi hun wu ite-ayogbe hun e tikponi, keni o we enya ni ikenni pu-ichen enyi gi a run a wu nke Osolobue—n'ọ ghanị ẹka enyi bia. <sup>8</sup> W'e songbu enyi uto ile, kani asani we ẹka biangbu enyi; ihien ndi hun a gba enyi nghari-nya hụ a, kani ndun ara guu enyi; <sup>9</sup> we e kpokposonme enyi, kani Osolobue a juni enyi to; w'a kutu enyi, kani enyi ara nwun. <sup>10</sup> Ihien ehụ enyi a hun ogen ile e me ihian a hun onwun Jesu nwun, keni, ihian gha a hun ni enyi hukwo ndun, e gi w'e marin ni Jesu ri ndun. <sup>11</sup> Makeni, hunni enyi ri ndun, ihien onwun gi a kpo enyi ihun a bia ni enyi ogen ile make ufiri Jizosi, keni ihian gi ehụ enyini hun a nwunhunn'i a hun ni Jizosi ri ndun. <sup>12</sup> Ya wu ni onwun ri orun ehụ enyi, kani, ndun k'ọ ri a runfuha ime unu.

<sup>13</sup> Kani ebe o me ni enyi nwon agungun okukwe ohu ahun we ku oku e ime Ekukwo-nsọ, si, "M kwere ekwari, ya hain m gi ku ihien m ku," enyi nwen kwerezikwo ekwari, ya hain enyi gi ri e ku oku-Chuku enyi ri e ku. <sup>14</sup> Makeni, enyi a maringho ni Osolobue hun gha onwun weli Nna enyi wu Jesu jenko d'e welizikwo enyi k'ọ don weli Jesu, webanhan enyi le unu ebe 'ya le enwẹn e ri.

<sup>15</sup> Ezie-ezie, ihienni ile wu n'ọ rin unu mma, keni ndi efoma Osolobue ri e ru ẹka hun uto e buwaye oda, ekele ri a biani Osolobue a bawaye uba.

### *Igi Okukwe E Bi*

<sup>16</sup> Ya wu, ndun aguko enyi. Osuon'a ni ehụ enyi ri a kpo nkun, enyi hụ e nwonwaye ndun ohun ime-mmọn uhuhin-uhuhin. <sup>17</sup> Makeni, ekere afunfunni enyi ri a ta ogenni, hun ghalenị e bie, ri nwan a kwademe enyi a toni ogho itebite hun we ghalenị a saeka e ku ke o han. <sup>18</sup> Eghẹ, makeni enyi ari e lee ihien enya e legha, kani ihien enya ghalenị e legha; makeni ihien enya e legha k'a ghari, kani ihien enya ghalenị e legha k'a to jennin ejen.

## **Isi Nke Isen**

<sup>1</sup> Makeni enyi a maringho ni omeni e tikpo we ehụ enyini, oduni enyi bi ime e ime uwani, enyi e nwongho ulo hun Osolobue tun, hun we gileni ẹka tun, hun ri elu-igwee, ulo hun k'a to jennin ejen. <sup>2</sup> Ime oduni enyi ri kikenni, enyi hụ a sun-uden, o hụ a gun enyi oda-oda ni we yime enyi ehụ enyi hụ—ulo enyi hụ, hun ri elu-igwee—<sup>3</sup> hun o me nwan ni enyi yiriguu a, enyi e meko ndi gba oto. <sup>4</sup> Makeni, hunni enyi rikwo ime oduni, ime ehuni, enyi hụ a sun uden makeni ibu ri a nyin enyi. Eleni enyi cho ni enyi gba oto, kani, enyi cho ni we yimezi enyi hun-ebọ ahun, keni ndun luefu hun a nwunni—weri onodi a. <sup>5</sup> Onye hun kwademe enyi toni onwuhuton wu Osolobue. O yeguo enyi Mmon-nsọ nọke mbiye, gi ghosi n'ọ k'e me e.

<sup>6</sup> Ya wụ, obi e ru enyi alị oge ile, ọsụon'a nị enyi a maringhọ nị omēni enyi rị ime ulonị wụ ehụ enyi, enyi arị ebe Di-nwonn-nyeni rị, <sup>7</sup> makēni ihien enyi kweri banyeni Kraistị kē enyi gi e bi obibi, eḷe ihien enya enyi rị e legha. <sup>8</sup> Eghē, obi e ru enyi alị, nke wụ nị o kadē enyi mma nị enyi gha ime ehunị pụ, laburu Di-nwonn-nyeni d'a nōdị ulō enyi hun rị ebe o rị. <sup>9</sup> Ifiri ẹ, enyi a liliima nị enyi e me ihien a sūo a usūo efō oge ile—kē enyi rị ndun ime ehunị wụ ulō enyi kē enyi arị. <sup>10</sup> Makēni enyi ile k'a pūha ihun Oche-okink'ikpe Kraistị n'o kin enyi ikpe, kēni onye-onye hun ụzọ narin ụgwō-orun ihien o run k'o rị ime ehunị—kē mma kē njo.

### *Orun Iwekinhen Ihian Ebe Osolobue Rị*

<sup>11</sup> Makēni enyi a tū egun Di-nwonn-nyeni, ya haịn enyi gi a liliima nị enyi me ndi ọzọ kweri; kanị Osolobue a maringhọ enyi lē enwēn enyi ohunma-ohunma; e gigho m'a don nị unu nwen a maringhōzịkwō enyi ime obi onu.

<sup>12</sup> Eḷekwō nị enyi rizi a gwa onu nị enyi a rika mma! Mba. Enyi rị e ye onu ihien k'e me onu gi enyi nyan isi, kēni unu saeka za ndi gi ihien enya e legha a nyan isi hun nke wē gi gi ihien rị ihian obi nyan isi.

<sup>13</sup> Makēni, omēni enyi e me kē ndi uche wē zulenị, ifiri Osolobue rō; omēni enyi e me kē ndi uche wē zu, ifiri unu rō. <sup>14</sup> Ihien-osisuo Kraistị nwē jenni ihian ya rị e nu enyi, makēni o wegūo enyi enya nị, ebe o me nị onye ohu a nwunguonị ihian ile onwun, ya wū nị ihian ile a nwunguō. <sup>15</sup> O nwunni ihian ile onwun, amamgbe ndi rị ndun gha e bizini enwēn wē, kama, nị wē e bini onye hū gi ifiri wē nwunhun, Osolobue e gi ifiri wē weli ẹ.

<sup>16</sup> Enyi arizi nwan e gi enya-ihian e lee ihian. O sūon'a nị enyi te gi enya-ihian e lee Kraistị mbu, enyi ara gizi ẹ e lee ẹ. <sup>17</sup> Ya wū, onye ọwūlẹ rị ime Kraistị a wūwūlẹ onye wē kedonzi; ihien akan a ghariguo, lee ẹ, ihien ile e henringuo nke ohun!

<sup>18</sup> Ihienni ile gha ẹka Osolobue bia, onye hun donzi ẹgbata enyi lē iya, wekinhen enyi ebe o rị ghahani Kraistị; o nō nwan ye enyi orun iwekinhen ndi ọzọ ebe o rị. <sup>19</sup> Ya wū nị Osolobue rị ime Kraistị, e donzi ẹgbata ya lē ndi uwa; ara gizi njo wē sōn wē. O wegūo nwan ozi ya wū idonzi-ẹgbata che enyi ẹka zisonme. <sup>20</sup> Ya wū nị ndi-ozī Kraistị kē enyi wū, Osolobue gi enyi e ku onu a; enyi gi nwan ẹfan Kraist' e ku: dodo, o rị ẹka unu, “Kinhen ni d'e kunrun Osolobue!” <sup>21</sup> Osolobue gi ifiri enyi gi Kraistị hun meleni njo ọwūlẹ henrin onye me njo, kēni enyi hun ụzọ henrin ndi rị ochan.

## **Isi Nke Isin**

<sup>1</sup> Nọkē ndi wē lē Osolobue gba a run, enyi rị nwan a gwa unu oku: dodo, o rị ẹka unu, anile ni efoma Osolobue hun unu nabanhanguu la iwi. <sup>2</sup> Makēni Osolobue si,

“Hun o gihu ru oge furu ni,  
m nō nū olu unu;  
o ru uhūohin nzuopūha,  
m nō yenī unu ẹka.”

Lee n'ẹ, kikenni wū oge hū furuni! Tanni wū uhūohin nzuopūha!

<sup>3</sup> Enyi arị e me onye ọwūlẹ uke, amamgbe ihian a hun ihien w'e gi koriani orun enyi rị a run nị Osolobue. <sup>4</sup> Mba. Kama, ime ihien ile, enyi a ghosichanrin nị enyi wū ndi-orun Osolobue: ghahani idin oken ndidi—ime nsongbu, ime afunfun lē ebe o nō rị kē si ihien ile e wiwichanringuo nị enyi; <sup>5</sup> wē hū e gbu enyi ili, e gbu enyi mkpinsi; w'e bu enyi e che ime ulō-ngan, w'a kpū enyi e gbu; enyi a run oken-orun, e chu-uran, e bu ẹgun. <sup>6</sup> Ọzozī, enyi hū e donme obi enyi ochan, e nwē amamihien, e nwē ndidi, a rị nsọ ime-mmōn, e nwē efoma, e nwē

ihien-osisuo ibe enyi hun gha akpakali-obi fūha. <sup>7</sup> Ozozị, enyi e ku ezioku, enyi a ghosị iken Osolobue, ihien-ogun Osolobue cho suo ke enyi gi a lu, iya suo ri enyi eka-nni, ri enyi eka-ekpen. <sup>8</sup> We hu a gbaye enyi, e legberizikwo enyi; w'e ku oku enyi ohunma, e kujazikwo oku enyi; w'e me enyi ke si enyi ele ihien enyi si ni iya ke enyi wu; kanị iya ke enyi wu. <sup>9</sup> Enyi no ke ndi we marinleni, kanị a maringwo we enyi; enyi no ke ndi ri a nwunni, ka lee n'e nwan, enyi hu ndun! W'e ye enyi afunfun, kanị enyi anwunni. <sup>10</sup> Ihien ekwan e mesonme enyi, kanị, enyi a ghoghoghen ile; enyi no ke ndi igbennye, kanị enyi e me ndi bu oda a wuru idafin; enyi no ke ndi nwonleni ihien owule, kanị ihien ile wu nke enyi.

<sup>11</sup> Enyi a shiapugwo ni onu ndi Kọrẹntị efo! Unu a hunchanringwo k'o ri enyi obi. <sup>12</sup> Enyi ari e zuemeni unu efo—kanị unu e zueme nke unu. <sup>13</sup> M ri nwan a rjo unu nọke umu m: me ni ni m ke m don meni unu: shiapuchanrin ni nwan efo.

### *Donme Ni Ulo-nsọ Osolobue Nso*

<sup>14</sup> Anile ni we kpagbama unu le ndi kwerileni ntutu ohu. Elee mmeko ke eziomume le eje-obibi nwede? Elee mmeko ke ukpe le ishi nwede? <sup>15</sup> Elee ogen ke Kraisti le Ekwensu gide kwerigbamama? Kiri ride egbata onye kwerini le onye kwerileni? <sup>16</sup> Elee ogen ke Ulo-nsọ Osolobue le mmọn gide nweme mmeko?

Enyi wu Ulo-nsọ Osolobue, Chuku hu ri ndun—nọke ke Osolobue don ku e, si,

“M k'e biri ime ndun we,  
e jenhunme ime igunrun we.  
M k'a wuru Chuku we,  
a wuru we ndi nke m.”

<sup>17</sup> “Di-nwonna-enyi si,  
gha ni nwan ime igunrun we puha,  
unu a nodi azuun ichen;  
emetukwole ni ihien owule ru unyin eka:  
ogen ahun ke m'e gi nabanhan unu;

<sup>18</sup> a wuru m nedi onu,  
onu a wuru umu-m-ikennye le umu-m-ikpoho,  
Iya ke Di-nwonna-enyi Hun-nwon-iken-ile ku.”

## **Isi Nke Eṣa**

<sup>1</sup> Ndi ri m obi, ebe o me nwan n'o kwesonmegwo enyi nkwa ndini we, ni enyi chanchan nwan enwen enyi, chanpu ihien owule hun e meru ehụ le ime-mmọn, e gi egun Osolobue a hun a ni enyi richanrin nsọ.

### *Nke We Ke Polu Ri E Ro*

<sup>2</sup> Nabanhan ni enyi ime obi onu; o nwonna onye enyi me eje-ihien; o nwonna onye enyi wiwi; o nwonna onye enyi tunarin ihien e. <sup>3</sup> Ari m e ku onwan ni m gi ma unu ikpe, makeni e kuole m'a mbu ni unu ri enyi obi—nke wu ni enyi k'a saeka son unu nwun, enyi k'a sazikwo eka son unu ri ndun. <sup>4</sup> M'e gi unu a nyan isi oda-oda; m'e gi unu a dukennme eka obi; unu a gba m ume oda-oda; ime nsongbu enyi ile, m'e gi ifiri unu e nwe ighoghọ oda-oda.

<sup>5</sup> Makeni, ke ogen enyi gi rude Masedonia, ehụ enyi e ezuni iken kaka; we kpokpo enyi azuun ile—oku-le-uka fihunme enyi, egun hu a tu enyi ime obi enyi. <sup>6</sup> Kanị Osolobue, hun a kasi ndi ndun guchanrin obi no gi obibia Taitosi kasi enyi obi. <sup>7</sup> Elede obibia a suo kasi enyi obi, kanị, nkasi-obi hun ya le enwen e nwe make ihien o hun ebe unu ri, kasizi enyi obi. Makeni, o gwaghọ enyi ke

m dọn rị a da ụnụ! Kẹ eje-ihien hụ mēni dọn wute ụnụ! Kẹ m rihan ụnụ obi! Ya kẹ m nọ ghoghokeme.

<sup>8</sup> Ifiri ẹ, ọsụon'a nị ihien m de ime ehuhuo-ozì ahun a fugho ụnụ, akwanzini m mmanị—(kani e te kwangho m, makeni m hun a nị e gigo m ya wu ehuhuo m de me ụnụ ihien ufu—ọsụon'a ekere ogen suo ro.) <sup>9</sup> M rị nwan a ghoghọ. Ari m a ghoghọ n'ọ fugho ụnụ, kani, n'ọ fugho ụnụ hun ụnụ gi roghari—ya wu nị ụnụ a nigho a fu ụnụ udi hun Osolobue cho. Ya wu nị enyi a runi ụnụ ehụ owule, kaka. <sup>10</sup> Makeni ihien futu ihian kẹ Osolobue dọn cho, o me ihian gbehuto obi, bihuto ẹka, o wehe nzuopuha. Mmanị ara rị a! Kani ihien futu ihian kẹ o dọn a fu ndi uwa, o buhe onwun. <sup>11</sup> Ụnụ ahunni nwan kẹ ime ihien rị mma rị a du ụnụ makeni ihienni fu ụnụ kẹ Osolobue dọn cho?! Ụnụ ahunni nwan k'ọ rihan ụnụ mkpa ighosi nị enya ụnụ eruni ihien mēni! Lee k'ọ rị e zehan ụnụ ize! Lee k'ọ tuhan ụnụ enya! Lee kẹ m rị a dahan ụnụ! Lee oken adudu o buhe! Lee afunfun ụnụ ye onye hun mēfien! Ụnụ a ghosichanringuo nị ẹka ụnụ a rị ihien mēni.

<sup>12</sup> Ya wu, ọsụon'a nị m de nị ụnụ ehuhuo hụ, ẹle ifiri onye me eje-ihien mobu onye we meja kẹ m gi de ẹ. Kama, m de ẹ n'ọ we ụnụ enya id'anya Osolobue nị enyi rị ụnụ obi nke-esi. <sup>13</sup> Onwan a kasiguo enyi obi.

Elede obi suo k'ọ kasi enyi; kama, ighoghọ Taitosi mede enyi ghoghokeme, makeni, ụnụ ile e meguo nwan obi ru ẹ ali! <sup>14</sup> Eghee, ụnụ anini ifenren isi m gi ụnụ nyan ebe o rị me m. Isi enyi nyan ebe Taitosi rị e me nwan ezioku nọke kẹ ihien ile enyi gwa ụnụ mbu dọn wuru ezioku. <sup>15</sup> Ifiri ẹ, ihien ụnụ rị nwan a suokenme ẹ—ọ gha a nyanhan kẹ ụnụ ile dọn hume isi, a nyanhanzi egun le ehụ-omuma-nni ụnụ gi nabanhan a. <sup>16</sup> M rị nwan a ghoghọ—makeni m gichanrin ụnụ dọn enya.

## Isi Nke Ẹsatọ

### *Kẹ Ndi Uka Dọn E Ye*

<sup>1</sup> Umune, enyi cho nwan nị ụnụ marin efoma Osolobue me nị uka risonme Azuun Masedonia: <sup>2</sup> ọsụon'a nị we rị ime oken nsongbu, cheni igbennye-mgbeleke we wu, oken ighoghọ we nwe ime Di-nwonni-enyi anini onodi we gbondon we, we nọ ye, ye oda-oda! <sup>3</sup> Mmē rị a shiani we eri nị we wefuha obi ye kẹ we nwonhan, yekaride kẹ we nwonhan! <sup>4</sup> We riokenme enyi, enyi dodo me ohunma bu we cheni ndi rị a tu ihienni we rị a tunni ndi nke Osolobue; <sup>5</sup> kani, we yekaride kẹ enyi tu enya a: e buguu we uzọ we enwen we ye Di-nwonni-enyi, ya we nọ nwan gi ifiri uche Osolobue we enwen we ye enyi.

<sup>6</sup> Ya haịn nwan enyi gi si Taitosi, hun bidon orun-eyemekani, ya d'e yeni nwan onu ẹka runfu a. <sup>7</sup> Ya wu, kẹ ụnụ dọn nwan e me ohunma ime ihien ile—kẹ okukwe kẹ iku-okukwe kẹ imarin-ihien kẹ adudu rị mma kẹ ihien-osisuo hun rị egbata enyi le ụnụ, erira kẹ enyi chozi nị ụnụ me ohunma ebe orun-eyemekani rị.

<sup>8</sup> Ele nị m rị e ye iwu, kama, m choko nị m ghosi ụnụ adudu ndi ozọ nwon, gi ẹ chopuha kẹ ihien-osisuo ụnụ nwe wu ezigbo ẹ. <sup>9</sup> Makeni, ụnụ a maringho kẹ Onye-nwonni-enyi wu Jesu Kristi mehan efoma: nị, k'ọ mele odafin ru, o gi ufiri ụnụ henrin ogbennye keni ụnụ gha ogbennye o dan wuru idafin.

<sup>10</sup> Ndunmodun m ime ihienni wu onwan: o furu nị ụnụ runchanrin nwan orun-eyemekani ụnụ bidon akan-ahun. Ụnụ bu uzọ runma a; elede ohun suo, ụnụ k'ọ bude uzọ duma nị ụnụ me ẹ. <sup>11</sup> O ruguo nị: runchanrin n'a nwan; gi nị nwan ihien ụnụ nwon runchanrin a k'ọ dọn du ụnụ nị ụnụ run a isi-ibuzo hụ. <sup>12</sup> Makeni, omēni ihian wepuha obi ẹ ile ye ihien, ihien o nwe kẹ we e lee enya a narin a ya, ẹle ihien o nwonleni.

<sup>13</sup> Ẹlẹ̀ nì m cho n'ọ̀ rị nì ndị ọzọ nfe, ọ wụrụ nì ụnụ ibu. Kama, n'ọ wụrụ ahanmahan: <sup>14</sup> hụnni ụnụ nwọn nwan ọda bu mkpa gi wẹ nwẹn, nke ụnụ a ban nì wẹ; ọ ruzi, ọda wẹ nwọn e wẹhẹ nì ọnụ ihien rị ọnụ mkpa—ọ wụrụ ahanmahan. <sup>15</sup> Ẹrịra kẹ wẹ de ẹ ime Ẹhuhụọ-nsọ, nì “Nke onye hụn kpọnrin ọda ehikeni; nke onye hụn kpọnrin ẹkẹrẹ emekeni ẹkẹrẹ.”

### *Taitosị Lẹ Ndị Hụn Ya lẹ Wẹ Wị*

<sup>16</sup> Ekele ya rini Osolobue hụn bu adudu ohu hụ m nwẹ make ọriniemma ọnụ che obi Taitosị. <sup>17</sup> Ẹlẹde n'ọ kweri aririọ ẹnyi rịọ a sụọ, kanị, ebe ọ mē nì kiken nì k'ọ k'a dū, ọ k'e gi uche ẹ bia d'a hụn ụnụ. <sup>18</sup> Ẹnyi zila 'ya lẹ nwene-ẹnyi hụ ndi ile kwerini marin ọhụnma-ọhụnma makeni ọ zisonme ozioma. <sup>19</sup> Ẹlẹde nì ndi ile kwerini marin nwene ẹnyi hụ sụọ, kanị ụka ile kwerigbamade, tume ẹ n'ọ sọn ẹnyi, ẹnyi gha e jensonme a run ọrun-eyemekani ẹnyi gi e ye Di-nwonnini-ẹnyi lẹ enwen ẹ ogho, a ghosizi nì ẹnyi cho n'ọ rini umune ẹnyi mma.

<sup>20</sup> Ẹnyi bu obi nì ihian ahunko ihien w'e gi koriani ẹnyi make oyiyeni hi-ogbe ẹnyi rị a na, <sup>21</sup> makeni, ọ rika ẹnyi mkpa nì ẹnyi run a hụn rị mma, ẹlẹ ẹnya Di-nwonnini-ẹnyi sụọ, kanị ẹnya ndi ọzọ.

<sup>22</sup> Ẹnyi zilazi nwene ẹnyi ọzọ cheni wẹ, nwene ẹnyi hụn ẹnyi leleguu mgbe ole-lẹ-ole hụn a nì ọ nwongho adudu ihien bu ọda—kiken nì k'ọ kazi adudu hụ e nwọn kari mbu, makeni obi rukem ẹ alì ebe ụnụ rị.

<sup>23</sup> Ọ mē nke Taitosị, onye mme lẹ iya a wị lẹ ọnye mme lẹ 'ya gba a run ọrun ẹnyi gi e yeni ụnụ ẹka rọ; nke umune ẹnyi ndi ọzọ hụ 'ya lẹ uwẹ wị, wẹ wu ndi-ozu pu-ichen rị a nokin ẹnya ụka ichen-ichen, e wẹhēni Kraistị ogho. <sup>24</sup> Ya wu, gi nì nwan oghereni ghosi ndini wẹ nì ụnụ nwẹ ihien-osisu ọ wẹ, keni ndi ụka ile hụn ọzọ gi ẹ don, a hụn wẹ ihien ẹnyi gi e gi ụnụ a nyan isi.

## **Isi Nke Itenei**

### *Ihien Wẹ Tunị Ndị Ụka Rị Jerusalem*

<sup>1</sup> Ọ rikani mkpa nì m de nì ụnụ ihien ọwule banyeni ihien wẹ rị a tuni ndi kwerini rị Jerusalem. <sup>2</sup> Makeni, a maringho m nì ihien nì hụ a dū ụnụ. Adudu ụnụ ha nì m gi gi ụnụ nyan isi ebe ndi Masedonia rị, si wẹ nì ndi rị Akaya a kwademele kete akan-ahun; adudu ọnụ a kpasuguo ndi bu ọda ime wẹ. <sup>3</sup> Kanị m zila nì ụnụ umune-ẹnyi ndini, amamgbe isi ẹnyi gi ụnụ a nyan a wu ihien-mmaka ogenni. Kama, m cho nì ụnụ kwademe, e che—kẹ m don gwa wẹ nì ụnụ k'e mē; <sup>4</sup> omēni ụnụ akwademeni, ndi Masedonia sonhen m hūn a nì ụnụ eke kwademe, ifenren e megbu ẹnyi ime ihien nì—ọ rị wuzi ụnụ lẹ enwen ụnụ. <sup>5</sup> Ya ha nì ọ gi rị m mkpa nì m zi umune ẹnyi ndi hū, nì wẹ bu ọzọ biaguu d'e kunrun ọnụ d'a kwademechanrin ihien ile gbashari oyiyeni hi-ogbe ọnụ kwe nkwa a, m kebe bia; keni ọ hūn ọzọ wu oyie ụnụ wepuha obi ụnụ ye, ẹlẹni wẹ waye ụnụ ya olu.

<sup>6</sup> Ihien rin'a wu hūnni: onye hūn kunlani ọda jenkọ d'a ghorị hūn buleni ọda; onye hūn kun ọda jenkọ d'a ghorizikwo hūn bu ọda. <sup>7</sup> Onye-onye ya ye ihien ọwule rị a obi, y'e meyele ẹ ẹlẹ; y'e yele nọkẹ si wẹ wa a ye ẹ olu—makeni onye a shiapu ẹfo e ye kẹ ihien ẹ a sụọ Osolobue. <sup>8</sup> Osolobue k'a saeka yesonme ụnụ ihien ile rị mma, ye ụnụ ya ọda-ọda, keni ụnụ hūn ọzọ e nwēchanrin ihien ile rị ụnụ mkpa, hūnzị ọzọ e ye ọda ogen ọwule ọrun rị mma gi fūha. <sup>9</sup> Ẹrịra kẹ Ẹhuhụọ-nsọ don ku ẹ, si, “Ọ buoyesonme ndi-igbennye ihien ọda-ọda;



o k'e mēsōnmē ihien Chuku cho  
jēnrin ejen."

<sup>10</sup> Osolobue, hūn e ye ihian mkpuru o k'a kunye le ihien-oriri o k'e ri, k'e ye unu mkpuru unu jenko d'a kun; o k'e me e sue, me e mi mkpuru oda-oda; o k'e me onu ghori mkpuru hūn wu ime ihien Chuku cho, ghori a oda-oda. <sup>11</sup> O k'e me onu wuru ndi-idafin uzọ ile, keni onu hūn uzọ a hakenme eka. Enyi nwen k'e me e ru ndi bu oda eka. Eriira ke iha-ekani k'a don weheni Osolobue ekele. <sup>12</sup> Makeni, ihienni unu ri e wepuha obi unu e me siko d'e ye ndi nke Osolobue ihien ri we mkpa; kani ele ohun suo, o k'e mezikwo ndi bu oda e kelesonme Osolobue. <sup>13</sup> Unu k'e gi orun-eyemekani weheni Osolobue ogho, makeni o k'a ghosi ndi bu oda, hūn k'e ri erere e, ni unu hu a gbaye ozioma Kraisti ahun unu kweri nke-esi, ni ya hain unu gi ye we le ndi ozo oda. <sup>14</sup> Ihien unu k'a suokenme we; we k'a gha e me ni unu ekpere make efoma Osolobue me ni unu ebe o no me unu sa eka meni we ihienni.

<sup>15</sup> Ekele ya rin Osolobue make oyiye e hūn onu ghaleni a saeka a kowa!

## Isi Nke Iri

### *Polu A Kowa Orun A*

<sup>1</sup> Mme wu Polu ri a rio unu; m ri e gi nwayo, e gizi eka-alulua Kraisti, a rio unu. Mme hūn we si ni m'e welua enwen m ali omeni mme le unu nodi elee-m, elee-i, kani m ghahu ebe onu ri pu, a ganma m onu, kushime iken! <sup>2</sup> M ri a rio unu, anikwole n'a wuru ni, m bia, a gwapu m ndi hu ri e ro ni enyi ri e bi ke ndi-ua oku, a hūn w'a ni egun ari m enya. <sup>3</sup> Makeni, osuon'a ni enyi bi ime uwa rike ihian, enyi ara lu agha ke ndi-ua don a lu. <sup>4</sup> Makeni, ihien-ogun enyi ele nke ndi-ua, kama, ihien-ogun enyi nwonsonme iken Osolobue, hūn we gi e tikposonme ebe zeni le ihien ndi hu zeni. Enyi e tikposonme atumiroro-le-ndondo <sup>5</sup> le ihien owule hūn e bushi enwen e elu, hūn e gbondon ihian amarindle Osolobue; enyi a nwundon iroro owule, me e n'o humeni Kraisti isi. <sup>6</sup> Enyi a kwademeguho hūn enyi e gi gi afunfun son nnupu-isi owule, omeni onu nwen e humechanrin isi uzọ ile.

<sup>7</sup> E leban ni ihien enya ohunma: omeni o wegwo unu enya ohunma-ohunma ni unu wu nke Kraisti, nyanhankwo ni ni ke unu don wu nke Kraisti ke enyi donzi wu nke e. <sup>8</sup> Di-nwonnienyi ye m iken m'e gi du unu: iken m'e gi me unu sue ime okukwe—ele idotu unu. Ya wu, o suo n'a ni m'e gikezi iken ahun a nyan isi, ohun emeko m ifenren. <sup>9</sup> Achoni m n'o no ke si m gi ehuhuo-ozu m e ron unu egun. <sup>10</sup> Makeni, o nwe ndi a si, "Ehuhuo-ozu Polu e ze eze, ele we ihien we gi e gu egu; kani, i hūn ya le enwen e k'o no, o zeni, o nwondeni ihien we gi oku-onu a e me!" <sup>11</sup> Ndi ri e ku enina we marinkwo ni ihien ohu hu enyi ri e de ebe enyi ri uzọ ozo ke enyi jenko d'e me enyi bia ebeku.

<sup>12</sup> Enyi esonkokwo ndi ahun ri a ja enwen we mma ma-usue. Makeni, we gha e gi ibe we e lele enwen we, e gi ibe we a ma enwen we, we ri a ghosi ni aghotani we. <sup>13</sup> Kani o me nke enyi le enwen enyi, enyi a nyanghafeko isi oken. Ihien ri ogbo Osolobue keye enyi run ime orun izi-ozoma suo ke enyi k'e gi nyan isi. Ogbo hu rude ebe unu ri. <sup>14</sup> Ya wu ni enyi arunghafeni ogbo enyi ogen enyi gi weheni unu ozioma—hūn o me ni enyi wu ndi ibuzo bia ebeku teni unu ri d'e zi unu ya wu ozioma Kraisti. <sup>15</sup> Enyi ari a nyanghafa isi oken—ya wu enyi ara gi orun ndi ozo run a nyan isi. Olil'enya enyi wu ni okukwe unu k'a gha e suewaye, keni enyi hūn uzọ e nwonwaye oghere enyi e gi run orun ime igunrun unu; <sup>16</sup> enyi a hūn uzọ gha ali unu si ali ndi ozo d'e zi ozioma. Ogen hu, oku igi orun ndi ozo a nyan isi arikozi.

<sup>17</sup> Ehuhuo-nsọ si,

“Onye k'a nyan isi

ya gi ihien Di-nwonn-enyi me nyan isi.”

<sup>18</sup> Makeni, ele onye hun a ja enwen e mma ke we e ku oku e ohunma, kanj onye hun Osolobue ja mma.

## Isi Nke Mmanai

### *Polu Le Ndi-ozu pu-ichen Ntu*

<sup>1</sup> K'o ri m unu e din m ni m zuzu ekere. Dodo ni, nwon ni ni m ndidi! <sup>2</sup> Enya ri a fu m make onodi unu, udi enya-ufu hun gha aka Osolobue bia. Unu wu nwa-agbo m kwe okennyeh ohu suo nkwa ni m jenko d'a luye e ya. Okennyeh ahun wu Kraisti. M kwe nkwa ni m jenko d'e we onu ye e ebe onu keleni marin okennyeh. <sup>3</sup> Kanj, egun ri a tu m ni we jenko d'e dufie onu, noka ke Ekwensu don gi ero dufie Ivu, me unu e fezile Kraisti ofufe ezioku le hun rulen: <sup>4</sup> makeni unu a nabanhankazi onye owule bia d'e zime unu ozi Jesu ozu hun wulen hun enyi zi unu ozi e; ara fu unu orun inabahan mmom ozu mobu ozioma ozu hun wulen hun unu gha aka enyi nwehen. <sup>5</sup> Kanj, o weni m enya n'o nwegho ke ndini unu a kpo “oken ndi-ozu pu-ichen” don ka m. <sup>6</sup> Ikenkwu a ma m ku oku; kanj, a maringho m ihien—enyi e giguu uzu ile ghosi unu onwan ime onodi ile.

<sup>7</sup> M me njo m gi welua enwen m ali zi unu ozioma Osolobue ofe, keni Osolobue gi e busi unu elu? <sup>8</sup> Ogen m gi ri a runni unu orun, uka ndi-ozu ye m ihien, a narin m we bu ele we ke m gi e a runni, o no ke si m ri e zunarin we ihien we—keni m hun uzu runni unu. <sup>9</sup> Ke m ri ime igunrun unu, ogen ihien gi ri a fu m orun, ebuyeni m onye owule ibu, makeni umune enyi gha Masedonia bia weheni m ihien ile ri m mkpa. Ya wu, mme si n'a wuko m ibu ebe unu ri. Erira k'o jenko d'a risomme: awuko ni m unu ibu. Kaka! <sup>10</sup> Makeni ezioku Kraisti ri ime m, m ri e ku e n'o nwonn ihien jenko d'a saeka napu m ihien ni m gi a nyan isi ime Azuun Akaya ile! <sup>11</sup> Ki hai nwan? Makeni enwe m ihien-osusuo unu? Mba. Osolobue a maringho ni m nwe ihien-osusuo unu!

<sup>12</sup> M jenko d'e mesomme ihien ni m ri e me, amangbe ndi hu ri a nyan isi ni we wu ndi-ozu pu-ichen a hun oghere hu we choko hun ihian e gi si ni enyi le we wu ohu. <sup>13</sup> Ndin ele ndi-ozu pu-ichen nke-esi; ndi-ndufie ke we wu. We ri a za ndi-ozu pu-ichen Kraisti e gi e e kpume ihun. <sup>14</sup> Onwan ele ihien a tu enya! Makeni, ke Ekwensu le enwen e e mede ke si o wu mmom-ozu ukpe! <sup>15</sup> Ya wu ni ele ihien a tu enya omeni ndi-orun a hu e me ke si we wu ndi a run ihien ri mma. We jenko d'a narin ugwo-orun furu ihien we ri e me.

### *Afunfun Polu Ta Makeni O Wu Onye-ozu Pu-ichen*

<sup>16</sup> Ni m kuzi e, erokwole ni ni m wu onye-nzuzu! Kanj, omeni iya ke unu ri e ro, weri ni m nwan rike onye-nzuzu, keni m hun uzu nyan isi ekere.

<sup>17</sup> Ele Di-nwonn-enyi si m ku ihien ni m cho ni m gi nyan isi—kanj, m ri e kuhu rike onye-nzuzu. <sup>18</sup> Ebe o me ni ndi bu oda hu e gi ihien ihian-mmaka a nyan isi, mme nwen jenko d'e mezikwo erira. <sup>19</sup> Unu le enwen unu a marinka ihien! Iye ndi-nzuzu efe, a nabanhan we, a suoka unu. <sup>20</sup> Unu a nabanhanka onye owule hun e me unu ke igbon, mobu hun e rigbu unu mobu hun a tunarin unu ihien onu mobu hun e me ke si o rika mkpa mobu hun a made unu ora! <sup>21</sup> Osuon'a ni ifenren m ro, ni m ku e: obi enyi ezeruni erira.

Kanj, ihien owule we nwe egun ni we gi nyan isi, egun k'a nizikwo m gi ihien ahun nyan isi; (m ri e ku ke onye nzuzu.) <sup>22</sup> We wu ndi Hibru? Ya ke mme nwen wuzi. We wu ndi Izreli? Ya ke mme nwen wuzi. We wu umu Ebrahim? Ya ke mme nwen wuzi. <sup>23</sup> We wu ndi-orun Kraisti? M ri e ku rike onye isi zulen oke: mme ka we onye-orun Kraisti a wu, mme ka orun a run, mme ka ngan e

jẹn, mmē kẹ wẹ ka mkpịnsin a fīan—mgbe ole-lẹ-ole kẹ wẹ fīanpụ m mkpịnsin. Onwun a kpọsọnmezi m ihun. <sup>24</sup> Mgbe isen kẹ ndị Ju fīanpụ m ube-mkpịnsin ohu-aria-ogunnai wẹ ahun.

<sup>25</sup> Mgbe ẹtọ kẹ ndị Rom fīanfụ m mkpịnsin. A maguọ wẹ m ọmuma mgbe ohu. Mgbe ẹtọ kẹ ugbo-mirin m rị ime ẹ tikpọpụ. A nọgho m elu mirin uhụohin ohu gbe-gbe-gbe—uhinhin lẹ efinnai, ibe osisi sụọ kẹ m hūn kwondon ẹka elu mirin ahun. <sup>26</sup> M'a rịsọnme ụzọ-ijen; eje-ihien a kpọsọnme m ihun elu-iyi; ohin a kpọsọnme m ihun; eje-ihien ndị alị m k'e mē m a kpọsọnme m ihun; eje-ihien ndị alị ndị ọzọ k'e mē m a kpọsọnme m ihun; eje-ihien a kpọsọnme m ihun ime obodo—ihian jun, a kpọsọnmezi m ihun ime atụ—ihian rileni; eje-ihien a kpọsọnme m ihun elu-ohimin; nsongbu ndị kpọ enwen wẹ ndị kwerini bụ ekwerini wẹ a kpọsọnme m ihun. <sup>27</sup> M'a rụngbu enwen m; m'a ta afunfun; m'e chusọnme-uran; m'e busọnme egun ihien-oriri lẹ ihien-orira; ihien-oriri a kọsọnme m; m'a rịsọnme ọnọdị oyi gi a tū m; ẹkwa a kọsọnme m. <sup>28</sup> Wezụkadẹ ihien ndị ọzọ ile, uhụohin ile kẹ m gi e bu ibu iroko ọrịnimma ụka ile. <sup>29</sup> Onye kẹ ndun guu, hūn ndun ogugu a guleni mmē nwen ndun? Onye kẹ wẹ mē dan ime okukwe, ọ noleni fukem m?

<sup>30</sup> Omeni m k'a nyanriri isi, ihien ndị hūn a ghosị nị ndun ari m kẹ m'e gi nyan isi. <sup>31</sup> Osolobue a maringho nị ẹlẹ m rị a tū ntụ—Osolobue, hūn wu Osolobue lẹ Nedi Di-nwonn-enyi wu Jesu—ojija-mma ya rin'a jennin ejen! <sup>32</sup> Ime obodo Damas'kosi, Gowanọ kị okpuru eze Aretasi buto ndi-nche ọnu-mgbon obodo hū, keni ọ nwundon m, <sup>33</sup> kani wẹ nọ gi ukpalị gha oghere rị mgbon hū wetu m, m nọ wanahin a.

## Isi Nke Mmēbụọ

### *Ihien Osolobue Ghosisonme Polu*

<sup>1</sup> Ọ rị mkpa nị m nyansọnme isini—osun'a nị o nwēni erere ọ ban. Nị m ku nwan oku ohun lẹ ihien ndi hūn Di-nwonn-enyi ghosị m.

<sup>2</sup> A maringho m onye nke Kraisti ohu, hūn wẹ weri shi elu-igwee nke ẹtọ ahua mmēno ghanị—kẹ ime-ehụ k'o mē k'o gha ime ehụ pụ, a marin m; Osolobue ya marin. <sup>3</sup> A maringhozi m nị wẹ weri onyeni—amarin m k'o rị ime ehụ ra ọ gha ime ehụ pụ, Osolobue ya marin— <sup>4</sup> wẹ shi alị Izu-iken wu Paradaisi, ọ nọ nū ihien ndi wẹ ghaleni a gwa ihian, ihien ndi wẹ ghaleni a nị ihian e ku.

<sup>5</sup> M k'e gi nwan onye nọ enina nyan isi, egiko m mmē lẹ enwen m nyan isi; ihien ndi hūn a ghosị nị ndun ari m sụọ kẹ m'e gi nyan isi. <sup>6</sup> Kani, o mēde nị m cho nị m nyan isi, ẹlẹ ya wu nị m wu onye-nzuzu, makeni ihien m k'e ku wu ezioku. Kani, emekọ m'a, make ihian gha e ro nị m wu ihien ọwule kari ihien wẹ hūn m mē lẹ hūn wẹ nū m ku— <sup>7</sup> makeni ihien ndini m hūn a puka ichen. Kani, igi gbondon m amangbe m'e gi ifiri ihien ndini pụ-ichen m hūn pacheme, Osolobue nọ bu nsongbu che m ehụ—rike ebe wẹ nọ kpọ ogun ye ihian ehụ. Nsongbuni wu onye-ozī Ekwensu. Wẹ wẹ ẹ che m ehụ n'ọ hūn ụzọ a lū m, amangbe m'a pacheme. <sup>8</sup> Mgbe ẹtọ kẹ m rịọ Di-nwonn-enyi banyeni ihien nī, n'ọ mē ẹ hapu m. <sup>9</sup> Kani Di-nwonn-enyi nọ sị m, “Mba; eyemeka m e higuọ i, makeni ebe ndun noleni rị ihian kẹ iken m nọ a puhachanrin ifon.” Ya wu, m gi nwan ighoghọ a nyan isi nị ndun ari m, keni iken Kraisti hūn ụzọ risonme ime m. <sup>10</sup> Ya wu, make ufiri Kraisti, ọ hugho m mma nị ndun ari m; nị w'a kpai m, nị m'a ta afunfun, nị wẹ e kpokpo m lẹ nị odakin rị ichen-ichen a biani m. Makeni, ogen ọwule ndun gileni rị m ya kẹ m gi e kēren.

### *Orinimma Ndi Kọrẹnti Ri Polu Obi*

<sup>11</sup> E mēguo m kẹ onyē-nzuzu! Ụnụ haịn m gi mē ẹ! Ụnụ te furu hụn e kuni m ohunma—makēni o nwōnni kẹ ndịni ụnụ rị a kpọ oken ndi-ozī pụ-ichēn dōn ka m mkpa a rị, ọsụon'a nị o nwōnni ihien m wu.

<sup>12</sup> Ogen m gi rị ime igunrun ọnụ, m tu-udon runchanrin ihien bu oda wẹ gi a marin ezigbo onyē-ozī pụ-ichēn: kẹ ihien-ahima kẹ ihien a tū ẹnya kẹ ihien a ghosị ikēn Osolobue. <sup>13</sup> Kị wẹ mē nị ụka ndi-ozō hūn wẹ mēleni nị ọnụ, wezuka nị ebuyeni m ụnụ ibu iye m ihien m'e gi bi? Dodo nị, gbagharị nị m njọ m mē hūn m gilēni buye ụnụ ibuni!

<sup>14</sup> Lee n'ẹ, a kwademēguo m nwan nị m lala d'a hūn ụnụ nke mgbe ẹtō. M bia, anakọ m ụnụ ihien ọwulẹ, emekọ m ibu. Makēni, ụnụ kẹ m chọ, ẹlẹ ihien ụnụ. Eghē, makēni ẹlẹ ụmụ a kpatonī ndi mụ nị wẹ ihien, ndi muni wẹ nwe a kpatonī wẹ. <sup>15</sup> O k'a sūogbudē m igi ihien ile m nwōn yeni ụnụ ẹka—gizide ndun m. O mē nwan nị m rị a nwewaye ihien-osusuo ụnụ, ụnụ k'e belua nwan ihien-osusuo ụnụ nwe ebe m rị?

<sup>16</sup> Ụnụ nwē ikēn sị, “Osūon'a nị ezie rọ nị y'e buyeni ẹnị ibu, y'e mēgho ẹnị ẹro, dufie ẹnị, tẹrị ẹnị.” <sup>17</sup> Nani kẹ m dōn mē ẹ? M gide nwan ndi m zihenī ụnụ tūnarin ọnụ ihien ọnụ ra? <sup>18</sup> Mmē rịo Taistosi n'ọ bia d'a hūn ụnụ; m nọ zizikwọ nwēnē-ẹnị hūn-ebọ hū chen'ẹ. Taistosi a tūnarinni ụnụ ihien ụnụ. Ra ọ tūnarinde ụnụ atūnarin? Ẹlẹ agūngūn ohu hū kẹ ẹnị gūn? Ẹlẹ usonron ohu kẹ ẹnị gi run?

<sup>19</sup> Ụnụ rīdē e ro nị ẹnị gi ihienni ile ẹnị rī e ku e kinrin ọnụ ẹnị ebe ụnụ rī ra? Mba. Ẹnị rī e ku nọkē ndi rī ime Kraistī; ẹnị rī e ku rīkē ndi rī id'ēnya Osolobue. Ndi rī m obi, ẹnị rī e mē ihien ile ẹnị rī e mē nị ẹnị gi ẹ yeni ụnụ ẹka sue ime okukwe.

<sup>20</sup> Egun rī a tū m nị ikēnkwo, m bia, ahunko m ụnụ kẹ m dōn chọ, ụnụ nwēn ahunko m kẹ ụnụ dōn chọ; egun rī a tū m nị, ikēnkwo, ikpe lẹ ẹnā-ufu lẹ eje-olulu jenkō d'a rī; nị ndi hū ime ụnụ k'a choma nke-wẹ, nke-wẹ; nị nkuto, oku-azūn, mpache lẹ isusu jenkō d'a rī. <sup>21</sup> Egun rī a tū m, nị, ikēnkwo Osolobue m e welua m alī ebe ụnụ rī—ogen m'e gi biāzī, ikēnkwo a kwanma m ekwan make ndi bu oda mē njọ mbū, hūn keleni gbehuto obi wẹ banyeni ihien ndi hū ru unyin wẹ mē lẹ ughere lẹ ihien-ifenren ile wẹ mēsonmē.

## Isi Nke Mmēto

### *Mkpinsin-eka Lẹ Ekele Ikpaẓūn*

<sup>1</sup> Onwan k'e mē ẹ mgbe ẹtō m lala d'a hūn ụnụ: “Osheri madu ebūo mōbū ẹtō kẹ wẹ siko d'e gi gi ikpe ọwulẹ dōn.” <sup>2</sup> A gbaguo m ndi hū mē njọ mbū lẹ ndi ozō hodunī mkpinsin-eka—kẹ m bia hūn mē ẹ mgbe ebūo; m rizi nwan a gba wẹ ya hūnni m rilēni ebēhū, nị, m bia, egikō m ẹka alulua sōn onyē ọwulẹ—<sup>3</sup> ebe o mē nị ụnụ chọ nị m ghosī ọnụ nị Kraistī rī ime m e ku nke-esi. Kraistī a ra gi ẹka-alulua e sōn ọnụ—mba! O gi ikēn e mē ihien ime ọnụ. <sup>4</sup> Osūon'a nị wẹ kpogbu ẹ elu-obe nọkē onyē nwōnlēni ikēn, ọ hūzī nwan ndun ghahani ikēn Osolobue. Imē ẹ, ẹnị nwēn nkē rizikwọ kẹ ndi nwōnlēni ikēn; kanī, o mē nke ẹka ẹnị k'e gi sōn ụnụ, ẹnị k'e sōn ẹ gi ikēn Osolobue bi, gi ikēn Osolobue hū sōn ụnụ.

<sup>5</sup> Lekpọ nị enwēn ụnụ, nị ụnụ marin kẹ ụnụ hū ime okukwe. Lele nị enwēn ụnụ. Ụnụ amarin nị Jizos' Kraistī rī ime ụnụ? Ụnụ a maringhọ nū—sunkpan nị ụnụ a danguo nlele hū.

<sup>6</sup> M nwōn olil'ēnya nị ụnụ k'a hūn a nị ẹnị nwēn adanni nlele hū. <sup>7</sup> Kanī, ẹnị hū e mē ekpere a rịo Osolobue, amamgbe ụnụ e mē ihien ọwulẹ rilēni mma—ẹlẹ kēni wẹ sị nị ẹnị pūha ohunma, nị ẹnị a runka ọrūn ime igunrun ụnụ, kama, kēni ọnụ mēhū ihien rī mma—osūon'a nị ẹnị nọ kẹ ndi dan nlele hū. <sup>8</sup> Makēni,

enyi a saaka mę ihien ọwụlę e gbondon ezioku, kama, ihien a kwadon ezioku sụọ kę enyi e mę.

<sup>9</sup> Enyi a ghoghọ aghoghọ omęni enyi ezeni bu ọnụ e zeghọ. Ekpere enyi wu ni ọnụ zuchanrịn oke. <sup>10</sup> Ya haịn m gi deni ọnụ ihien ndịni ogęnni m kelęni bịa ebahun ọnụ rị, amamgbe m'a bịa, e gi m ikęn hụ Di-nwọnni-ęnyi ye m gi du ọnụ gi ęka-ikęn sọn ọnụ—ikęn hun o ye m gi mę ọnụ sue, ęlę hun m'e gi tikpọ ọnụ.

<sup>11</sup> Nke ikpazun, umunę m, ghoghoma ni; [nọdị ni ọhunma!] Bihuto ni ęka; a gba ni ibe ọnụ ume; e nwọn ni obi ohu; e gi ni udon e bi. Ọnụ mę ęnina, Osolobue hun udon lę ihien-ọsụsụọ gha ęka a bịa k'a nọyeni ọnụ.

<sup>12</sup> Dide ni ibe ọnụ odide rị nsọ. Ndị nke Osolobue ile e zi ekele ọnụ.

<sup>13</sup> Ẹfoma Di-nwọnni-ęnyi wu Jesu Kristi lę ihien-ọsụsụọ Osolobue lę mmękọ rị ime Mmọn-nso ya nọyeni ọnụ ile.



## Ehuhuo-Ozi Polu Dejenne Ndi Galeshia

<sup>1</sup> Mmē wu Polu de ekukwo-ozini. M wu onye-ozu pu-ichen—ele hun ihian zi mobu hun ndi-okiki wu ihian tume—kani hun Jesu Kristi le Chuku-Nedi hun gha ime onwun weli Jesu Kristi tume. <sup>2</sup> Mmē le umune enyi ime Kraisti ndi mmē le we ri ebeni gba de e. Enyi dejenne uka ri ichen-ichen risonme Azuun Galeshia ya.

<sup>3</sup> Efoma le udon hun gha eka Osolobue Nedi enyi le Di-nwonni-enyi wu Jesu Kristi bia ya rini onu.

<sup>4</sup> Nna enyi wu Jizos' Kraisti we ndun a ye make ifiri njo enyi, keni o gbapuha enyi ime eje-agboni ri ogeni, igi mezu uche Osolobue enyi wu Nedi enyi. <sup>5</sup> Ogho ya rini Osolobue Nedi enyi jennin ejen! Isee.

### *Ozioma Ozọ Arịa*

<sup>6</sup> O tu m enya ni unu a latomakenrinkezi onye hun gi ifiri efoma Kraisti kpo unu, nabanhanma “ozoma ozọ”. <sup>7</sup> Ele ni ozoma ozọ ri ari, kani o nwongho ndi ri e ye unu nsongbu, e me obi eruzile unu ali, a cho ni we rukpo ozoma Kraisti. <sup>8</sup> Kani, osuon'a ni enyi le enwen enyi mobu mmon-ozu ghade enu-igwee bia e zime unu “ozoma” ozọ hun wuleni hun enyi zi unu, onye ahun ya wuru onye we bu onu—ya la ntikpo jennin ejen! <sup>9</sup> Ke enyi don ku mbu, m rizi nwan e ku e: omeni onye owule ri e zi onu “ozoma” ozọ wuleni hun onu nabanhanguu mbu, ya wuru onye we bu onu: ya la ntikpo jennin ejen!

### *Jesu Tume M, Ele Ihian*

<sup>10</sup> M rida nwan a cho ni ihian kuni m ohunma ra Osolobue? Ra a chomagu o m nwan ni m me n'o suo ihian? Omeni echene ke m rikwo a cho ni m me n'o suo ihian, ya wu ni ele m igbon Kraisti.

<sup>11</sup> Umune m, m cho ni unu marin ni ozoma m zi aghani eka ihian bia; <sup>12</sup> amunnarinni m ihian ya; ele ihian kuzi m'e. Kama, Jesu Kristi le enwen e we e ghosi m.

<sup>13</sup> W'a ra ru uka a, unu a nugu o ke m don bi mbu, ogen m gi ri e fe ofufe ndi Ju le nke Iwu Mozizi: ke m don kpokpokem uka Osolobue, cho ni m tikpo a.

<sup>14</sup> Ime ofufe enyi wu ndi Ju, mmē ka ndi isi-otu m bu oda ofufe e fe ogen ahun. M'e mekenme oku omenali ndi nedi enyi we.

<sup>15</sup> Kani, ogen o gi suo Osolobue, hun gi efoma a hoto m, kpo m—ke m rida efu nne m, <sup>16</sup> o no me m marin Nwa a, keni m zi ndi ani ndi ozọ wuleni ndi Ju ozi banyeni ya wu Nwa a. Ogen o gi me e, ejenni m d'e kunrun ihian n'o gwa m ihien owule mobu buche ni m ihien owule. <sup>17</sup> Ejendeni m Jerusalem d'e kunrun ndi bu m uzo wuru ndi-ozu pu-ichen, kama, m no shi Arebia ozigbo. O meguu, m no gha ebeku kinhenzi Damas'kosi. <sup>18</sup> Ahua eto a ghafeguu, m no shi Jerusalem d'a hun Kefasi wu Pita; m no son e nodi akp'ohin mmisen. <sup>19</sup> O nwonni onye ozọ m hun ime ndi-ozu pu-ichen hoduni, wezuka Jemisi nwene Di-nwonni-enyi.

<sup>20</sup> M ri a gwa unu, id'enya Osolobue, ni ihienni m ri e de ni unu wu ezioku, ele ntul!

<sup>21</sup> Omeguu, m no jen Azuun Siria le Silisia. <sup>22</sup> Ndi uka Kraisti hun risonme egbere Judia e ke marin m omarin-enya ogen ahun. <sup>23</sup> We nu a hu a nu ni we si ni “Onye ahun te ri e kpokponi enyi mbu rizi nwan e zisonme ozi okukwe ahun o te cho n'o tikpo!” <sup>24</sup> We no gi ifiri m ja efan Osolobue mma.

## Isi Nke Ebuo

### *Pita, Jemisi le Jonu Nabanhan Polu Anabanhan*

<sup>1</sup> O mepu ahua mmenọ, m nọ shizi Jerusalem. Mmẹ le Banabasi wi oge ahun, m nọzi weri Taitosi. <sup>2</sup> M jen ebefu makeni o nwon ihien Osolobue ghosi m; m nọ kowa ni we ozioma hun m ri e zi ebe ndi wulen ndi Ju ri. Kani m me e usuo—egbata mmẹ le ndi we weri ni we wu ndi-isi suo—amamgbe o wuru ni m ri a gba oso olal'iwu mofu ni hun m gbafo a laguo iwi, o wuru ni orun m la iwi. <sup>3</sup> Awadeni we ikwa-ugun ye Taitosi mmẹ le iya wi olu, osuon'a ni ele onye Ju, ni onye Griki ro— <sup>4</sup> kani oku ikwa a ugun e te puhaghọ make ndi hun gi nzuzue rubanhan, e me ke si we wu ndi kwerini. We bia d'a hundele udi inwonrin-enwen hu enyi nwon ime Kraisti, keni we wezi enyi che ime igbon. <sup>5</sup> Kani, enyi ekweyeni ni we kaka akpu-ohu, makeni enyi chokenme ni enyi chedon ni unu ezioku ri ozioma, keni unu marin a k'o richanrin.

<sup>6</sup> Nke ndi hun nọ ke si we wu ndi-ndu—o nwonni ihien ohun we buche ni m. (Ihien owule we wu enwon ihien o wu ebe m ri, makeni Osolobue ara gbeyeni ihian.) <sup>7</sup> Mba. Kama, o wede we enya ni Osolobue e yeguo m orun igbashia ozioma ebe ndi kwaleni ugun ri, ya wu ndi ali ndi ozọ wulen ndi Ju, k'o don ye Pita orun igbashia n'a ebe ndi kwa ugun ri, ya wu ndi Ju. <sup>8</sup> (Makeni onye ohu hu gi Pita a run orun onye-ozu pu-ichen ime igunrun ndi Ju, ndi kwa ugun, iya gizikwo mmẹ nwen a run orun onye-ozu pu-ichen ime igunrun ndi wulen ndi Ju, ya wu ndi kwaleni ugun.) <sup>9</sup> Oge Jemisi le Pita le Jonu, ndi hun we weri nọke ndi-isi, gi hun ni eka Osolobue ri ime m, we nọ na mmẹ le Banabasi eka, nabanhan enyi, ni enyi le we wu ohu. We nọ kweri n'o hugho mma ni mmẹ le Banabasi jenme d'a runma ime ndi wulen ndi Ju, ya wu ndi kwaleni ugun, uwẹ le enwen we a runma ime ndi Ju, ya wu ndi kwa ugun. <sup>10</sup> Ihien ohu suo ke we sihu enyi me: enyi a nyanhankwo ndi-igbenye, hun a duzikwoni m.

### *Polu A Jugbo Pita Ime Antioku*

<sup>11</sup> Kani, oge Kefasi wu Pita gi bia Antioku, m jugbo a elee-m, elee-i, makeni o mēfie hun we hun enya oge ahun. <sup>12</sup> Makeni, ke ndi ahun Jemisi zihē kelēni bia ebefu, Pita e son ndi wulen ndi Ju e ri ihien-oriri. Kani, oge ndini gi biaguo, Pita nọ nye nko, o duzini ndi wulen ndi Ju ri, makeni o ri a tu egun ndi ri itu ndi hun a kwadon ikwa-ugun. <sup>13</sup> Ndi Ju ndi ozọ ri ebefu nọ son e mmẹ ihunnai ahun, nke wu ni e dufiede we Banabasi le enwen e. <sup>14</sup> Oge m gi hun a ni ihien we ri e me le ezioku ri ozioma a dangbamani, m nọ nọ id'anya we ile si Pita, “Onye Ju ke i wu, kani i ri e bi ke ndi wulen ndi Ju, y'a ra bi ke ndi Ju. Nani ke i donzi nwan a cho ni i wa obibi ndi Ju ye ndi wulen ndi Ju olu?”

### *Okukwe Suo*

<sup>15</sup> M nọzi si Pita, “Nke enyi le enwen enyi, ndi Ju mu enyi, enyi ele ndi hun w'a kpo ‘ndi wulen ndi Ju, ndi ome-njo.’”

<sup>16</sup> Bu enyi a maringho ni ele idonme Iwu ke Osolobue gi e kuni ihian ohunma, kani ikwerini Jesu Kristi, gi e e don enya. Ifiri e, enyi le enwen enyi e kweriguo ni Jesu Kristi, keni Osolobue kuni enyi ohunma, makeni enyi kwerini Kraisti, gi Kraisti e don enya, ele makeni enyi e donme Iwu Mozizi. Makeni, Osolobue ekukoni onye owule ohunma makeni onye ahun e donme Iwu. <sup>17</sup> Kani, o me nwan ni, ebe enyi nọ ri a cho ni Osolobue kuni enyi ohunma makeni enyi ri ime Kraisti, a hun w'a ni enyi le enwen enyi wu ndi njo, ya wu Kraisti a kwadon njo? Kaka! <sup>18</sup> O me nwan ni a tundonzime m ihien m tikpo, ya wu m ri a ghosi ni m dan Iwu oge m gi tikpo a. <sup>19</sup> Eghee, makeni, e gigu m ihien ri ime Iwu nwunnahin Iwu, keni m hun uzọ rin Osolobue ndun. <sup>20</sup> A kpogbuguo we mmẹ le Kraisti enu obe Kraisti. Elezi mmẹ ri ndun, Kraisti ya ri ndun ime m.

Ndunni m ri nwan e bi ime ehu, m ri e bi e ghahani okukwe m nwe ime Nwa Osolobue, hun nwe ihien-osusuo m, we enwen e ye make ufiri m. <sup>21</sup> Emeko m efoma Osolobue wuru ihien na iwi—makeni, omeni ezie ro ni ihian donme Iwu, Osolobue e gi e kun'e ohunma, ya wu ni onwun Kraisti nwun la iwi!”

## Isi Nke Eto

### *Iwu ra Okukwe?*

<sup>1</sup> Euu ndi Galeshja, ndi-nzuzu! Onye me onu ihienni? Bu id'anya unu ke we no ghosichanrin ni we kpogbu Kraisti elu obe. <sup>2</sup> Ihien ohuni suo ke m cho ni m marin: gwadele ni m, nani ke unu don nwehen Mmon-nsọ? Unu nwehen e ghahani idonme Iwu ra ghahani ikweri ozioma unu nu? <sup>3</sup> Eriira ke unu e zuzuhan? Eka Mmon-nsọ ke unu gha bidon; onu ri nwan a lilima ni onu gi iken unu—iken ihian—mehchanrin a? <sup>4</sup> Ni m judele unu: afunfun nei ile unu ta wu nke olal'iwu? Ra o laguode iwi nke-esi? <sup>5</sup> Osolobue hun e ye unu Mmon-nsọ a, a run onun atu-nya ime igunrun unu, o ye unu ya makeni unu ri e donme Iwu Mozizi ra makeni unu hu a nu e kweri ihien unu nu?

<sup>6</sup> Nke Ebrahim, Ehuho-nsọ si ni “O kweyeni Osolobue, Osolobue no gun a yen'e, kpo a onye ri ke Osolobue cho.” <sup>7</sup> Gi ni onwan marin ni ndi hun wu ezigbo umu Ebrahim wu ndi kwerini. <sup>8</sup> Ekukwo-nsọ e kutoguo a ni Osolobue jenkọ d'e gi ifiri okukwe ndi wulen ndi Ju kuni we ohunma; o si ni Chuku zi Ebrahim ozioma edei, si, “Ndi ani ile jenkọ d'e nwehen ngozi ghahani i.” <sup>9</sup> Ya wu, ndi hun kwerini k'e son Ebrahim hun kwerini wuru ndi we gozi agozi.

<sup>10</sup> Ndi hu gi idonme Iwu e don enya a wuruole ndi we bu onu. Makeni, Ehuho-nsọ si, “Onye owule hun ghalen e donme ihien ile we de ime ehuho Iwu, e henringuo onye we bu onu!” <sup>11</sup> O wegugu nwan enya n'o nwonna onye owule hun Osolobue jenkọ d'e kuni ohunma makeni o donme Iwu. Onwan wu ezioku, makeni, Ehuho-nsọ si ni, “Okukwe ke onye ri ke Chuku cho k'e gi ri ndun,” <sup>12</sup> bu ele okukwe ke Iwu gi a run, makeni, Iwu le enwen e e kuguo ni, “Onye hu hun ri e donme ihien ndini ile Iwu ku k'e gi ri ndun makeni o ri e donme we.”

<sup>13</sup> Kraisti gbafuha enyi ime abumonu Iwu ghahani igi ifiri enyi henrin onye we bu onu. Makeni, Ekukwo-nsọ si ni, “Onye owule we hogbu elu osisi a wuruole onye we bu onu.” <sup>14</sup> O gbafuha enyi keni ngozi Osolobue gozi Ebrahim hun uzo biani ndi ali ndi ozo ile hun wulen ndi Ju, ghahani Kraisti wu Jizosi, keni enyi hun uzo gi okukwe nwonna Mmon-nsọ hun Osolobue kwe nkwa a.

### *Iwu Le Nkwa Osolobue*

<sup>15</sup> Umune m, ni m gi ihien w'e me uhuhin ile kowa ihien: madu ebuo kwerigbamahu banyeni ihien owule, biyeguu a eka, o nwonna onye owule k'a saeka kagbu e mobu we ihien owule chen'e. <sup>16</sup> Ogen Osolobue gi kwe nkwa hu, o kwe Ebrahim le nwa a ya wu nkwa, Ehuho-nsọ asini “Umu i” ya wu, hun kari onye ohu; kani o si “nwa i” ya wu ohu suo—hun wu Kraisti. <sup>17</sup> Ihien m gi e e ku wu ni Osolobue e biyeguo nkwerigbama hu eka, tume e; ya wu ni Iwu we webanhan ogen o gi mepu oqogbo ahua iri-kwasị-ogun kwasị nnu as'eka kagbu nkwerigbama hun Osolobue biyeguu eka le nkwa o kwe ime nkwerigbama ahun. <sup>18</sup> Makeni, omeni idonme Iwu ke we gi e nwonna ihien Osolobue kwe nkwa a, ya wu ni elezi n'o kwe nkwa hain we gi e nwehen e. Kani, ezioku-ezioku, Osolobue ye Ebrahim ya ofe igi mezu nkwa a.

### *Ki Hain Nwan We Gi Ye Iwu Hu?*

<sup>19</sup> Kị wụzị nwan mkpa Iwu hụ rị? Wẹ webanhan a nị ihian e gi ẹ a marin njo lẹ mmefie, a marinzi njo wẹ lẹ mmefie wẹ, d'e ru oge nwa ahun, onye hụ wẹ kwe ya wu nkwa e gi bia. Wẹ gha ẹka ndi mmọn-ozị tume ya wu Iwu, wẹ ẹ ye ụkọ ye wẹ. <sup>20</sup> Kanị w'a ra cho ụkọ ebe onye ohu sọ nọ e mē ihien. Osolobue gi ẹka a mē ihien ẹ oge o gi kwe Ebrahim nkwa ahun.

<sup>21</sup> Ari m'e ku nị Iwu wu enenren nkwa Osolobue. Kaka akp'ohu! Make ni, omeni wẹ te ye iwu hun a saeka e ye ihian ndun, nke o wuru ni, ezioku-ezioku, onye donme ẹ, o wuru onye ri ochan. <sup>22</sup> Kanị Ehuho-nsọ e kuguo a nị ihian ile ri ime egbun njo, ku ẹ hun we enya, keni o wuru nị ụzọ ohu sọ ke wẹ gi e nwehen ihien Osolobue kwe nkwa a. Ụzọ ohu hụ wu ikweri ni Jesu Kristi, gi Jesu Kristi e don enya: onye kweri, o nwehen ẹ. <sup>23</sup> Ke enyi keleni kweri ni Kraisti, Osolobue bu enyi donme okpuru Iwu, kpokin enyi ye, nọke ndi ngan, e che oge okukwe e gi bia. <sup>24</sup> Ya wu, Osolobue tume Iwu n'ọ wuru enyi onye bu mkpinsi e lepu enyi enya, d'e ru nị Kraisti a bia, keni, o ru, o gi okweri enyi jenko d'e kweri ni Kraisti kuni enyi ohunma. <sup>25</sup> Kanị, hunni enyi kweriguu nwan, enyi arizi okpuru onye-nlepu-nya.

<sup>26</sup> Unu ile wu umu Osolobue ghahani okweri unu kwerini Kraisti wu Jizosi, <sup>27</sup> make ni, onu ile, hun wẹ bugu che ime Jesu Kristi ghahani ime onu mirin-Chuku, e yirigu Kraisti. <sup>28</sup> Ya wu nị o nwonzi ihien ri ichen egbata ndi Ju lẹ ndi wulen ndi Ju; egbata igbon lẹ onye nwon enwen ẹ; egbata ikenny lẹ ikpoho: enyi ile wu ohu ime Kraisti wu Jizosi. <sup>29</sup> O mē nwan nị enyi wu nke Kraisti, ya wu nị enyi wu umu Ebrahim, nị enyi k'e nwonhen ihien Osolobue kwe nkwa n'o k'e ye.

## Isi Nke Eno

### *Unu E Nweringuo Enwen Unu!*

<sup>1</sup> Ihien m ri e ku wu nị, ebe nwa ahun jenko d'e nwonrin ihien nedi ẹ keleni ru ogo, o rihu ke igbon, ihien ichen ari a, osuon'a nị ihien ile wu nke ẹ. <sup>2</sup> O risomme okpuru ndi e du n'e lẹ ndi e lepu a enya d'e ru oge hụ nedi ẹ kaye. <sup>3</sup> Eriira k'ọ ri enyi ke enyi keleni ru ogo, ya wu ke enyi keleni kweri, enyi wusonme igbon ihien ndi hun a kị obibi ri ime uwanị. <sup>4</sup> Kanị, mgbe oge gi zu, Osolobue nọ zihę Nwa a; okpoho mu a; wẹ mu a ye okpuru Iwu. <sup>5</sup> Osolobue zihę ẹ n'ọ hun ụzọ gbari ndi ri okpuru Iwu, keni enyi henrin umu Osolobue, umu Osolobue ru ogo umu. <sup>6</sup> Make ni unu wu umu, Osolobue nọ zihę Mmon nke Nwa a ye ime obi unu; Mmon ahun ri nwan ime enyi ile a hi, "Baba! Baba-Nedi m!" <sup>7</sup> Ya wu nwan nị y'elezi igbon; nwa ke i wu. Ebe o mē ni nwa ke i wu, Osolobue k'e keye i ihien ẹ.

### *E Kinle Ni Azuun Ime Egbun*

<sup>8</sup> Mgbe mbu, oge unu keleni marin Osolobue, unu wu igbon mmon ndi hụ furulen w'e fe, unu e fe wẹ e fe. <sup>9</sup> Kanị hunni unu maringuu Osolobue—mba, hunni Osolobue maringuu unu, kini ke unu kinkozini azuun d'e kunrun mmon ndi ahun lẹ ihien ndi hụ ndun guu? Unu cho nị unu henrinzi igbon wẹ? <sup>10</sup> Unu e mesomme mmemme wẹ gi a nyanhansonme uhuhin lẹ ifon lẹ oge lẹ ahua ri ichen-ichen! <sup>11</sup> Egun unu rikwo a tu m, nị ikenkwo orun ile m run ebe onu ri a lagu iwi!

<sup>12</sup> M ri a rịo unu umune m, ri nị ke mme, make ni a riguo m ke unu. Unu emeni m njo. <sup>13</sup> Unu a maringho nị emu ri a kuni m oge ahun wu ihien weheni m oghere m gi zi unu ozioma isi-ibuzo ahun. <sup>14</sup> Kanị, osuon'a nị ehụ hun ri e songbuni m wuru nị unu ibu lẹ ihien-nlele, unu elegberini m, unu ajuni m; kama, unu nabanhan m nọke si m wu mmọn-ozị Osolobue, nọke si m wu

Kraịstị lẹ enwẹn ẹ. <sup>15</sup> Kị mezi ighoghọ hụ ile ụnụ nwẹ oge hụ?! M k'a s'eka shia eri ni, omeni o ri nfe, nke ụnụ e te gye m akpuru-nya ụnụ, omeni o te k'e yeni m eka! <sup>16</sup> Kẹ m henrinni enenren onu makeni m gwa ụnụ ezioku?

<sup>17</sup> Ndi ahun ri nwan a lilima ni we dori onu, kani ele ihien ri mma ke we bu obi! Ihien we bu obi wu ni we wepu onu ebe ụnụ ri, keni ụnụ buchanrin obi ụnụ che ebe we ri. <sup>18</sup> O hughokwo mma ibu obi e che ihien enina, e mekenme oku e—omeni ifiri ihien ri mma ro, omeni w'e me e oge ile—ele mme le ụnụ nodihu suo.

<sup>19</sup> Umụ m hun ri m obi, ime ụnụ e memezi m, oku ụnụ a kpamazi m, d'e ru ni ụnụ e sonmechanrin Kraịstị. <sup>20</sup> K'o te ri m, m ri nwan ebe ụnụ ri kikenni, keni m hun ụzọ gb hutu olu, makeni obi eruzini m ali ebe ụnụ ri!

### *Ihien Polu Gi Sara Le Haga Ghosi*

<sup>21</sup> Gwadele ni m, ụnụ ndi choko ni ụnụ ri okpuru Iwu, ụnụ anuni ihien Iwu Mozizi ku? <sup>22</sup> We de e ime Iwu ni Ebrahim mu ikenny ebuo: Haga, nne ohu wu igbon; Sara, nne hun-ebọ nwẹ enwẹn ẹ, ele igbon. <sup>23</sup> We mun'a hun nne e wu igbon ke ihian don a mu nwa; kani we mun'a hun nne e nwẹ enwẹn ẹ ghahani nkwa Osolobue kwe.

<sup>24</sup> Enyi k'a s'eka gi ihien ndini ghosi ihien: ikpoho ebuni nokin nya nkwerigbama ebuo. Ohu wu hun we no elu Ugu Sainai mme. Ohun ke Haga nokin nya a; o mu umu, a wuru we igbon. <sup>25</sup> Haga nokin nya Ugu Sainai, hun ri ime atu ali Arebia. O ghosi obodo Jerusalem hun ri ogeni, makeni Jerusalem le ndi rin'a wu igbon kikenni. <sup>26</sup> Kani Jerusalem hu hun ri enu-igwee nwon enwẹn ẹ, ele igbon. Iya wu nne enyi. <sup>27</sup> Makeni Ehuho-nsọ si,

“Ghohoma nwan!

Iy wu agan,

hun mutuleni nwa!

Kwankpoma ebu! Yime oro!

Iy, hun marituleni ufu-nwa!

Makeni, umu okpoho hu we jutọ,

a karigu

nke okpoho hu ya le di e bi!”

<sup>28</sup> Umune m, ụnụ wu umu Osolobue ghahani nkwa hu o kwe, nọke ke Aziki don wu. <sup>29</sup> Kani, o ri nwan k'o ri oge hu: oge ahun, nwa we mu ke ihian don a mu nwa kpokpo hun we mu ghahani Mmon nke Osolobue. <sup>30</sup> Kani, kini ke Ehuho-nsọ ku? O si, “Chupu igbon hu le nwa a; makeni nwa igbon hu esonko nwa okpoho hun nwon enwẹn ẹ keru uku.”

<sup>31</sup> Umune m, ya wu ni enyi ele nwan umu igbon-okpoho hu, kama, umu okpoho hun nwẹ enwẹn ẹ ke enyi wu.

## **Isi Nke Isen**

### *Unu E Weriguokwo Enwen Unu!*

<sup>1</sup> Kraịstị gbafuha enyi keni enyi wuru ndi nwẹ enwẹn we. Wuzokenme ni nwan ke ndi weriguu enwẹn we! Anikwole ni we kpomazi unu ege igbon!

<sup>2</sup> Gon ni ntin! Mme wu Polu ri a gwa onu ni onu ni we kwa onu ugun, ya wu ni o nwonni erere Kraịstị k'a ban ni unu. <sup>3</sup> M ri a gwazi okenny e wule hun k'a ni we kwa a ugun ya kwademekwo nwan n'o donmechanrin Iwu ile. <sup>4</sup> Onye wule ri nwan e donme Iwu, e gi e e ro ni Osolobue ri e kun'e ohunma, a ghaguokwo ime Kraịstị pu; o ghaguokwo ime efoma Osolobue danpu. <sup>5</sup> Kani, okukwe le iken Mmon-nsọ ke enyi nwen gi ri e chekenme ohunma ahun Osolobue jenko d'e kuni enyi, hun enyi ri a tu nya a. <sup>6</sup> Makeni,



ime Kraistị wu Jizosị, ikwa-ugun le akwani-ugun enwonna ihien o wu. Ihien ri mkpa wu okukwe hun gi ihien-osusuo a ghosi n'o hu a.

<sup>7</sup> Unu te ri a gba-osọ ohunma! Onye bu uke che ni unu, unu gizileni e son ezioku? <sup>8</sup> Elekwọ Osolobue hun kpọ onu dunye onu udi odunyeni! <sup>9</sup> O rihu ke we don e ku e, “Ekerẹ yisti sọ ke w'e buchehu, o ghagbari flawa bredi hu ile.” <sup>10</sup> Kani, makeni a maringho m ihien Di-nwonna-enyi k'a saeka me ime ndun onu, obi ru m ali ni unu eroko ihien ichen, sonme nkuzi ozo. Onye hu ri e nuhunmeni unu—onye owule o wu—k'a narinri afunfun rin'a.

<sup>11</sup> Umune m, omeni echen ke m rikwo a kuzi ni ikwa-ugun ri mkpa, ki haenzi we gi e kpokpo m? Omeni ezioku ro ni m ri a kuzi ni ikwa-ugun ri mkpa, ya wu ni ozi m ri e zi banyeni obe Kraistị e ke gha e buhe oku. <sup>12</sup> K'o ri m, ndi hu ri e ye unu nsongbu e jen d'a warade enwen we, elede ikwa-ugun suo!

### *Anile Enwen I Ki I*

<sup>13</sup> O me nke unu umune m, Osolobue kpọ unu d'e weri enwen unu. Kani, egikwole ni ni onu e werigwo enwen onu mememe k'o ri onu, rike ihian-mmaka; ka gi ni ihien-osusuo e fetari ibe unu. <sup>14</sup> Makeni, we wegbamachanrin Iwu ile che ime akpu iwu ohu hun wu “Ihien ibe i k'a suoriri i ke ihien enwen i don a suo i.” <sup>15</sup> Kani, omeni unu hu a tagbu ibe onu e ri, kpachanfukwo ni nwan enya, amamgbe onu e gbupu ibe onu!

### *Mmon-nso Le Ihian-mmaka*

<sup>16</sup> M si unu, a ni ni nwan Mmon-nso a ki unu, make unu gha e me ke ihian-mmaka. <sup>17</sup> Makeni, ihien ihian-mmaka a cho ele ihien Mmon-nso a cho; ihien Mmon-nso a cho ele ihien ihian-mmaka a cho. We ebuo a luson ibe we ogun, nke wu ni, y'a saeka me ihien i cho. <sup>18</sup> Kani, omeni Mmon-nso ri e du unu, ya wu ni unu arizi okpuru iwu.

<sup>19</sup> Ihien ihian-mmaka e me puhachanrin ifon; we wu ihien ndini: ughere, ibi obibi rileni ochan, ime ihien-ifenren, <sup>20</sup> irua-mmom, ibu-nshi le igi iken ejemmom a run, idu-enenren, ikpe, enya-ufu, eje-olulu, icho nke-i nke-i, nkebe, izuo eka-nke, <sup>21</sup> iwe-enya, igbu-ochu, ira-manyanya tu, eje-mmemme le ihien ndi ozo no erira. M ri nwan a gba unu mkpinsin-eka ke m don gba unu ya mbu, ni ndi hun e me ihien ndi no erira a banko Ali-eze Osolobue.

<sup>22</sup> Kani, ihien Mmon-nso a mipuha wu: ihien-osusuo, ighoghọ, udon, ndidi, efoma, ime-mma, iwu onye we gi e don enya, <sup>23</sup> ime-juu, ikwondon-enwen-ihian. Onye me ihien ndini adanni iwu owule. <sup>24</sup> Ndi hun wu nke Kraistị wu Jizosị a kpogbugwo ihian-mmaka we te wu le ihien a gunn'a le ihien a suon'a enu obe Kraistị. <sup>25</sup> Ebe o me ni Mmon-nso e ye enyi ndun, ni enyi e bi ni nwan ke ndi Mmon-nso ri a ki. <sup>26</sup> Ele hun enyi e gi a pache mobu a kpasu ibe enyi iwe mobu e we ni ibe enyi iwe-enya.

## **Isi Nke Isin**

### *E Bu Ni Ibu Ibe Unu*

<sup>1</sup> Umune m, onye me njo, unu ndi ri e bi ke Mmon-nso cho, gi ni nwayo wekinhen e. Ka kpachanpukwo ni enya amamgbe onwunwan a biazikwo ni unu nwen. <sup>2</sup> E bu ni ibu ibe onu. Unu gha e me e, ya wu ni onu hu e mezu iwu Kraistị. <sup>3</sup> Onye ri e ro n'o nwongho ihien o wu bu o nwonna ihien o wu ri e dufie enwen e. <sup>4</sup> Onye-onye ya lele ihien o ri e me. Omeni o hugho mma, ya honron make ihien ri mma o me, ka y'e gile enwen e tuni onye ozo, <sup>5</sup> makeni onye-onye furu n'o buru ibu e.

<sup>6</sup> Ndi we ri a kuzi oku-Chuku furu ni we keye ndi ri a kuzi ni we oku-Chuku ihien-oma owule we nwon. <sup>7</sup> Edufiekwole ni enwen onu: Osolobue anikokwo

onye ọwụle megbu ẹ; ihien onye kun k'o k'a ghorị. <sup>8</sup> Omēni ugbo wẹ kunye ẹ wu ime-ihien a sọo nị wẹ, wẹ k'a gha ugbo hụ ghorị ntikpo; omēni ugbo ime-ihien a sọo Mmōn-nsọ kẹ wẹ kunye ẹ, wẹ k'a gha ebẹhụ ghorị ndun-itēbite. <sup>9</sup> Ya wu, ndun ime ihien rị mma y'a gụkwọle ẹnyi. Makēni, omēni ẹnyi anini ndun guu ẹnyi, oge ru, ẹnyi jenkọ d'e rị erere ẹ. <sup>10</sup> Ya wu, nị ẹnyi gi nị nwan oghere ile ẹnyi nwe e mē nị onye ọwụle ọhunma, tumadu ndi hun rị ikpun-ulo okukwe.

*Mkpinsin-eka Ikpaẖun Lẹ Ekele*

<sup>11</sup> LEE NI AKPuru-ekukwo NDini NO JAGBO-JAGBO M GI ẹka M DENI ọnu. <sup>12</sup> Ndi hun rị a cho nị wẹ gi ihien ẹnya e legha du ẹka obi, uwe rị nwan a cho nị wẹ wa ikwa-ugun ye unu olu. Wẹ rị e mē ẹ amamgbe wẹ e gi ifiri obe Kraistị kpokpo wẹ. <sup>13</sup> Kẹ ndi hun kwa ugun lẹ enwen wẹ aride e donme Iwu, bu wẹ hụ a cho nị unu kwa ugun keni wẹ gi ihien rị unu ẹhụ nyan isi: nị unu e donmeguo omenalị hun w'e legha ẹnya. <sup>14</sup> O bughari m! Egiko m ihien ọwụle nyan isi, wezuka obe Nna ẹnyi wu Jesu Kristi. E giguọ wẹ obe hụ kpogbu ọwanị—ọ wuru ihien nwunni ebe m rị, gizikwo obe hụ kpogbu m—a wuru m ihien nwunni ebe ọwa rị. <sup>15</sup> Kẹ ikwa-ugun kẹ akwani-ugun arini mkpa, kaka! Ihien rị mkpa wu nị wẹ kedonzi ihian. <sup>16</sup> Udon lẹ omiken ya rini kẹ wẹ han gi usonronni e bi—uwe wu ndi Izrelu Osolobue nke-esi!

<sup>17</sup> Gha ogenni e jen, onye ọwụle egizile oku ikwa-ugun ye m nsongbu, makēni apa ẹhụ wẹ rusonme m make ufiri Jesu husonme m ẹhụ.

<sup>18</sup> Umune m, efoma Onye-nwonna-ẹnyi wu Jesu Kristi ya noyeni unu ime-mmōn. Isẹ.

## Ehuhuo-Ozi Polu Dejen Ndi Efesosi

### *Ekele*

<sup>1</sup> Mmē wu Polu de Ekwkw-ozini. M wu onye ozi pu-ichen Kraisti wu Jizosi ghahani uche Osolobue. M ri e dejen ni ndi nke Osolobue ri Efesosi, ndi we gi e don-nya ime Kraisti wu Jizosi. <sup>2</sup> Efoma le udon, hun gha aka Osolobue Nedi enyi le Onye-nwonna-nyi wu Jesu Kristi bia, ya noyen unu.

### *Ngosi Enyi Nwon Ime Kraisti*

<sup>3</sup> Ekele ya ri ni Osolobue, onye hu wu Osolobue le Nedi Onye-nwonna-nyi wu Jesu Kristi, n'o yeole enyi ngosi ime-mmom ile ri elu-igwee makeni enyi ri ime Kraisti.

<sup>4</sup> Ni Osolobue d'e kede uwa, o hotoguole enyi ime Kraisti, makeni o nwe ihien-osuso ebe enyi ri—keni enyi wuru ndi ri nsu, nwonna nkorani enya Osolobue. <sup>5</sup> O no kwademe ni, o ru, o munnun enyi ye ikpun-ulo a ghahani Jesu Kristi—makeni o suogh a, makeni uche e ro. <sup>6</sup> O me e keni we gi e ja Osolobue mma make oken efoma o me, hun o hukpu enyi ghahani ezi Nwa a! <sup>7</sup> Makeni enyi ri ime Kraisti, enyi a wuruole ndi we gi edeke e gbari—ya wu ni Chuku a gbagharigu enyi njo; ifiri oken efoma a k'o gi me e. <sup>8</sup> O gi amamihien le nghota a ile me ni enyi oken efomani. <sup>9</sup> O no nwan me enyi marin ihien o bu obi, hun o te zueme; ihien hun o kwademe ketekete n'o jenk d'a runfuha ime Kraisti. O meguo enyi marin a makeni o suogh a n'o me erira. <sup>10</sup> Ihien ni o bu obi wu ni, ogen zu, o wegbama ihien ile che okpuru Kraisti—ke ihien ri elu-igwee ke ihien ri enu-uwa.

<sup>11</sup> Makeni enyi ri ime Kraisti, ihien Osolobue e ruguo enyi aka—makeni Osolobue, hun e me ihien ile hun o me n'o gi e mezu uche e, gi aka a hotu enyi ketekete n'o gi enyi mezu uche e. <sup>12</sup> O me e keni enyi ndi ibuzo tukwasi Kraisti obi hun uzo wuru ihien we gi ifiri e a ja Osolobue mma n'o nweke ogho.

<sup>13</sup> Ke unu le enwen onu, onu henrinzikwo ndi nke Kraisti ogen onu gi nu oku hu wu ezioku, kweri—oku ahun wu ozioma ahun unu gi nwehen nzuopuha. Unu e kweriguu ni Jesu, Osolobue no bu Mmon-nso o kwe nkwa a che ime ndun unu, gi e ye unu ahima a—gi ghosi ni unu wu nke e. <sup>14</sup> Mmon-nso ke Osolobue e bu uzo e ye; iya ke Osolobue gi a ghosi ni enyi jenk d'e nwonhanchanrin ihien ile o kwe nkwa—o ru ogen ahun Osolobue k'e gi werichanrin enyi—enyi ndi o gbariguu. Onwan k'e wehe ni Osolobue ojia-mma n'o nweke ogho.

### *Ekpere Polu Me Ni Ndi Kwerini*

<sup>15</sup> Iya hai o gi me ni, kete m'a nule oku okweri unu kwerini Di-nwonna-nyi wu Jesu le ihien-osuso unu nwon ebe ndi nke Osolobue ile ri, <sup>16</sup> akusituni m iye Osolobue ekele make ufiri unu. M hu a nyanhan unu ogen ile m gha e me ekpere. <sup>17</sup> M'a rio Nedi hun nwe ogho, hun wu Osolobue Onye-nwonna-nyi wu Jesu Kristi, n'o ye unu mmom imarin-ihien; ya ghosisonme unu ihien—ke unu don ri a marinwaye e ohunma. <sup>18</sup> M'a rio a onwan keni enya ime-mmom unu shiapu, unu a hun uzo marin ihien ahun o buto o gi ifiri e kpo unu, marin ke ihien o kwademe o jenk d'e ye ndi-nso a hihan ogbe, marinzikwo k'o nwehan ogho; <sup>19</sup> onu a ghotazi ke iken o gi a run orun ime enyi ndi kwerini han, iken hun we ghaleni a sa aka e ku k'o han, hun han ke iken o gi wuru Osolobue. <sup>20</sup> Ya wu iken k'o ghosi ogen o gi gha onwun weli Kraisti, m'e nodi ani aka-nni e

ime elu-igwee; <sup>21</sup> nke wuni Kraisti kachanrin okiki ile le iken ile ri ichen-ichen le ihien ile w'a gbaye agbaye le efan le nzere ile—eledede ndi ri ogenni suo, kani kezị ndi ridede ogen hun lalani. <sup>22</sup> Osolobue e wegwo ihien ile che e okpuru uku, tume e Onye-isi uka, Onye ihien ile ri okpuru e. <sup>23</sup> Uka wu ehụ a; ime uka ke ihien ile banyen'e ri; ya le enwen e wu onye hun ri ebe ile, hun e me ihien ile e zu oke.

## Isi Nke Ebuo

### *Wę Gha Onwun Wepuha Enyi Shi Ndun*

<sup>1</sup> Ogen mbu, onu wu ndi nwunni, make njo le mmefie <sup>2</sup> unu ri e mesonme. Ogen hu, unu e son eje-uzo ndi uwa, e son onye hun iken eje-mmom ri elu ri okpuru e, mmom hu hun ri nwan orun ime igunrun ndi hu e nupu-isi okpuru Osolobue. <sup>3</sup> Ezie, enyi ile te ri e bi ke we, e me ihien owule a suo ehụ enyi le obi enyi, e bi k'o ri enyi; e me ihien owule gunni enyi le ihien owule la enyi enya. Iwe-le-onuma Osolobue te rizikwo e che enyi noke ndi ozo ile. <sup>4</sup> Kani, makeni Osolobue e meke onye-omiken, makeni o nwe oken ihien-osusu ebe enyi ri—<sup>5</sup> ke ogen hu enyi te gide wu ndi nwunni make njo enyi, o no gha onwun wepuha enyi, me enyi son Kraisti rizi ndun.

Efoma Osolobue ke unu gha nwe nzuopuha.

<sup>6</sup> O ghagwu onwun weli enyi, o no wesi enyi elu k'o don weshi Kraisti, me enyi son Kraisti nodi ani ime elu-igwee—makeni enyi ri ime Kraisti. <sup>7</sup> Osolobue me onwan n'o gi efoma hun o me ni enyi ime Kraisti me elu ile lalani marin efoma a—hun we ghaleni a sa eka e kuchanrin k'o han. <sup>8</sup> Makeni, efoma ke Osolobue me ni unu zuopuha unu ghahani okukwe unu, ele unu gi eka unu me e, ihien Osolobue ye unu ofe ro—<sup>9</sup> ele make ihien ihian run, amangbe ihian e gi e nyan isi. <sup>10</sup> Ihien Osolobue me enyi wuru ke enyi wu. Osolobue ya ke enyi ye ime Kraisti wu Jizosi, keni enyi hun uzo e mesonme ihien oma ndi hu o kwademeto ni enyi ketekete ni uwe ke enyi k'a gha e mesonme.

### *Enyi Ile Wu Ohu Ime Kraisti*

<sup>11</sup> Nyanhan ni ni ogen mbu unu wu ndi ali ozo—ebe ehụ ri; unu, hun ndi Ju a kpo “ndi kwaleni ugun,” a kpo enwen we “ndi kwa ugun”—o suo n'a ni ugun we ri e ku oku e wuhu nke ehụ suo, ihien eka ihian e mememe. <sup>12</sup> Nyanhan ni ni, ogen hu, unu enwon Kraisti; ogen ahun, itumunye ke unu wu ebe ikpun-ulo ile ri Izrelu ri. Unu e te ri ime nkwerigbama Osolobue tume egbata ya le ndi nke e le nkwa ndi o kwesonme ime e. Ogen hu, unu bi enu uwa bu unu e nwon olil'enya, unu enwon Osolobue ime ndun unu.

<sup>13</sup> Kani, makeni unu ri ime Kraisti wu Jizosi, e gigo we nwan edeke Kraisti, ya wu ndun a, wezuhan unu hun te ri ebe teni. <sup>14</sup> Makeni, Kraisti le enwen e wu udon enyi—makeni o meguo ndi Ju le ndi ali ndi ozo wuru ohu, o gigo ehụ a le onwun a titu mgbon hun te ri egbata we, ihien hu te ri egbata we, e buhe enenren. <sup>15</sup> O gigo onwun ahun o nwun kagbu Iwu le umu-iwu le odinali rin'a. O me e keni o ke agbo ohun, we ile a wuru ohu ime e, o gi we nokin enya azuun ebubuho hun te rin, gi uzo ahun wehe udon egbata we—o mekozi ndi Ju le ndi wulen ndi Ju, kani ndi kwerini Kraisti.

<sup>16</sup> Kraisti me e keni o gizi erira wekinhenni Osolobue azuun ebubuho hu ime ehụ ohu, ghahani onwun o nwun elu obe; o gi uzo ni gbupu iwe ri egbata we, wehe udon.

<sup>17</sup> Ya Kraisti no bia d'e zi ihian ile ozi udon hu—ke unu ndi ani ndi ozo hun ri ebe teni ke ndi Ju hun ri nsue. <sup>18</sup> Ghahani Kraisti, enyi ile a sa nwan eka a gha Mmon-nso ohu a banhan ebe Nedi enyi wu Osolobue ri, ke ndi Ju ke ndi ali ozo.

<sup>19</sup> Ya wu, unu ndi kwerini hun wulen ndi Ju elezi itumunye; unu elezi ndi ali ozo. Unu e songuo ndi nke Osolobue, ndi nsọ, wuru umu di-ali Ali-eze, wuruzikwo ndi ikpun-ulo Osolobue. <sup>20</sup> Osolobue a tunguo unu rike ulo ye elu iyeto hun wu ndi-ozu pu-ichen le ndi-amuma. Adansu hun gi ya wu ulo wu Jesu Kristi le enwen e. <sup>21</sup> Iya gi azuun ile ri uno hu; ghahan'a ke ulo gi ri e jenwaye elu d'a wuru Ulo-ofufe ri nsọ ime Di-nwonn-enyi. <sup>22</sup> Ime Kraisti, we hu a tun onu le enwen onu, a tunshi unu enu ime-mmom d'a wuru ebe obibi ime-mmom hun Osolobue e bi ghahani Mmom-nsọ.

## Isi Nke Eto

### *Orun Polu Ime Ndi Ali Ozo*

<sup>1</sup> Ozioma Kraisti wu Jizosi m ri e zi unu ndi wulen ndi Ju hun we gi beye ni unu oghere ke mme wu Polu gi ri ime ngan. <sup>2</sup> A maringho m ni unu a nuguo ni Osolobue ye m orunni o gi a ghosi efoma a run make orinimma unu; <sup>3</sup> unu a nuguozu k'o don ghosi m ya wu ihien, hun te zuerini, me m ghota a. Iya ke m benitan unu nke-nke ime ehuhuo-ozini. <sup>4</sup> Unu gun a, unu k'a hun ke m ghotahan ihien mini, ke m ghotahan Kraisti. <sup>5</sup> Osolobue aghosini ndi mbu ya k'o don nwan ghosi ndi-ozu pu-ichen nsọ a le ndi-amuma nsọ a ya ogenni ghahani Mmom-nsọ. <sup>6</sup> Ihien nzuzueni wu ni, ghahani ikweri ozioma, ndi ani ndi ozo a riguzi ndi ihien Osolobue e ru eka, wuruzikwo mkpamkpa ime ehuhu ahun, rizikwo ndi we ile gba nwe ihien Osolobue kwe nkwa n'o k'e me ni ndi ri ime Kraisti wu Jizosi.

<sup>7</sup> E henringuo m onye-orun oziomani ghahani oyiye hun Osolobue me efoma ye m, hun iken e gi ri orun ime ndun m. <sup>8</sup> Osuon'a ni ahandeni m ke onye hun kachanrin nti e me ime ndi-nke Osolobue, Osolobue e ye m oyiyeni keni m wejenni ndi ali ndi ozo ozi ihien ndi ahun jun ime Kraisti, hun nwonleni oken, <sup>9</sup> leni m ghosi ihian ile ke Osolobue hun ke ihien ile don a runpuha ihien ahun o roto ketekete, zueme.

<sup>10</sup> Ihien Osolobue bu obi wu n'o gi uka me amamihien Osolobue hun nwe ihun ri ichen-ichen fon ndi-okiki le ndi ile nwe iken hun ri enu-igwere enya.

<sup>11</sup> Iya wu ihien ke Osolobue bu obi edei; o mezuguo a nwan ghahani Kristi wu Jesu Onye-nwonn-enyi. <sup>12</sup> Makeni enyi ri nwan ime Kraisti wu Jizosi, egun ari a tu enyi ibanye ebe Osolobue ri—ebe o me ni enyi kwerini Jizosi.

### *Dikenme Ni Nwan*

<sup>13</sup> Ya wu, m ri nwan a rio unu: anikwole afunfun m ri e gi ifiri orinimma unu a ta guu unu ndun; ezie, ihien k'e wehe ni unu ogho ro.

### *Ighota Ihien-osusu Kraisti*

<sup>14</sup> Make onwan, m ri e gbu nwan osekpuihun Nedi enyi, <sup>15</sup> onye hun ezi-le-ulo ile ri elu-igwee le uwa gha eka a nwehen efan we. <sup>16</sup> M ri a rio a n'o gi ihien ile o nwon, hun o gi nwe ogho, ye unu iken, hun k'e me unu zekenme ime obi unu ghahani Mmom-nsọ a. <sup>17</sup> M rizi a rio a ni unu wuru ndi Kraisti birichanrin ime obi we makeni unu hu e gi oku e e don, unu a gbasomme nkpogun, e wuzowaye ime ihien-osusu— <sup>18</sup> keni unu saeka son ndi nke Osolobue ile ghota ke ihien-osusu Kraisti shahan, k'o suehan, k'o jengan elu le k'o mihan; <sup>19</sup> unu a ghota ya wu ihien-osusu a, hun we ghalen a ghotachanrin—keni ihien ile ri ime Osolobue hun uzo jun ime onu.

<sup>20</sup> Nke Osolobue, Onye hun k'e ri-eka gi iken e ri orun ime enyi runkari ihien ile enyi k'a saeka rio mobu ro, runkari a ohunma-ohunma, <sup>21</sup> ogho ya rin'a—ke ime uka a ke ghahani Kraisti wu Jizosi d'e ru agbo ile, jennin ejen. Isee.



## Isi Nke Enọ

### *Kẹ Mkpamkpa Ehu Ile Dọn Wuru Ehu Ohu*

<sup>1</sup> Mmẹ, hụn wu onye-ngan makeni m ri e jenni Di-nwonnini-enyi ozi, ri nwan a riọ unu ni unu bi obibi furu okpukpo Osolobue kpo onu. <sup>2</sup> E wenuachanrin ni enwen unu ali ogen ile; e me ni juu; e gi ni ndidi e son ibe unu. E gi ni uzoni a ghosi ihien-osusuọ onu nwe. <sup>3</sup> Liliima ni uzọ ile ni udon risonme egbata onu, e kengbama unu, keni unu e gi e e chedon iri-ohu hu hun gha eka Mmon-nso a bia. <sup>4</sup> Ehu ohu le Mmon-nso ohu ri, nọke k'o don me ni olile-nya ohu ke Osolobue kpo unu d'e nwon. <sup>5</sup> Nna ohu ro; okukwe ohu ro; mirin-Chuku ohu ro. <sup>6</sup> Osolobue ohu ro—hun wu Nedi ihian ile, hun wu Nna ihian ile, hun gi ihian ile a run, hun rizi kwọ ime ihian ile.

<sup>7</sup> Kani we yesonme onye-onye ime enyi oyiye ichen-ichen nọke ke Kraisti don cho n'o ye e. <sup>8</sup> Ya ke Ekukwo-nso gi si, “Ogen o gi lashi elu,

o weri ihien hu ken ihian egbun che ime egbun,  
o no ye ndi ihian oyiye ichen-ichen.”

<sup>9</sup> (Ogen Ekukwo-nso gi si, “O lashi elu,” k'o gi nwan “O lashi enu” e ku? Ya wu n'o buzo hidanguu, shi ebenu kachanrin e mi ime ani. <sup>10</sup> Ya wu ni onye ohu hu hidanni wuzikwo onye hun lashi elu, ghafechanrin elu-igwere, keni o hun uzọ gi enwen e mejunkwama ihien ile.) <sup>11</sup> Iya yesonme oyiye ndini: o nwe ndi o ye oyiye iwu ndi-ozu pu-ichen, ye ndi ozọ oyiye iwu ndi-amuma le ndi e zi ozi Osolobue si we zi, ye ndi ozọ oyiye iwu ndi e jenhunmeni e zi ozioma, ye ndi ozọ oyiye iwu ndi ukọ-Chuku le ndi-nkuzi. <sup>12</sup> O yesonme oyiye ndini n'o gi we a zun ndi-nke Osolobue ile ni we d'a run orun Kraisti leni o gi we e me ehu Kraisti wu uka a gha ihun rike ulọ we n'a tunshi elu. <sup>13</sup> O me e d'e ru ni enyi ile a wuru ohu ebe okukwe le imarin Nwa Osolobue ri, wuru ndi ka ehu, sueruchanrin ogo Kraisti, nochanrin ke 'ya. <sup>14</sup> O me e make enyi gha a wuzi umueka, ndi ebi e bushi ihun-le-azuun, ndi nkuzi owule e buhunme ke ufere e buhunmesonme ihien, ndi ihian gi nkuzi ero le aghigho e dufie. <sup>15</sup> Kama, ni enyi a wuru ndi a gwa ibe enyi ezioku, e gi ihien-osusuọ e me e, enyi ile e gi e e sue; enyi e gi erira suekunrun Kraisti, hun wu isi ehuni, richanrin ke 'ya. <sup>16</sup> Iya wu Kraisti gi ehu. Makeni, iya me ehu ile gi nyangbamachanrin ohunma-ohunma ghahani akwanran ile rin'a. Iya rizi e me mkpamkpa owule a sa eka a run orun run'e ohunma, hun ehu ile gi a ri iken, e sue, e nwe waye ihien-osusuọ.

### *Obibi Ohun Hun Ri Ime Kraisti*

<sup>17</sup> Ya wu, m ri e gi efan Di-nwonnini-enyi a gba unu mkpinsin eka, a gbashi unu 'ya iken: ebizile ni ke ndi hun ghaleni e fe Osolobue, ndi iroro we nwonleni isi.

<sup>18</sup> Uche we a gbaguo ishi. Enwon we ndun Osolobue makeni o nwonnini ihien we marin ebe ezioku ri, obi we kpokinzi kwọ akpokin. <sup>19</sup> Makeni, ifenren arizi we enya; e wechanringuo we enwen we ye ihien-ifenren le ihien ile ru unyin ri ichen-ichen, a rizi we a sa eka e kwodon enwen we.

<sup>20</sup> Kani, elukwo erira ke we kuzi onu banyeni Kraisti! <sup>21</sup> Eghe, unu a nuguo banyen'e, unu a muguo ezioku hun ri ime Jesu.

<sup>22</sup> Unu a muguo ni unu jenko nwan d'a ma eje-obibi hu unu te ri e bi tuhu—onye hu unu wu mbu hun rehiguu ihun le azuun, hun ihien olila-nya dufieguu. <sup>23</sup> Mmon onu le uche unu k'a wuriri nke ohun; <sup>24</sup> unu e yiri onye ohun hu, hun we gi udi Osolobue ke—hun ri ke Osolobue don cho nke-esi, ri nsọ nke-esi. <sup>25</sup> Ya wu, atuzile ni ntụ! Kama, a gwa ni ibe unu ezioku, makeni enyi le ibe enyi wu ehu ohu. <sup>26</sup> Olulu nwe iken bu i, ka anil'a han i me njọ. Olulu y'e bule i ni eki gi. <sup>27</sup> Eyele ni Ekwensu efe.

<sup>28</sup> Onye e zun ohin y'e zunzile. Kama, ya runma orun nwonleni nkoriani, e gi e e bi, e yezikwo ni ndi mkpa kwondon aka. <sup>29</sup> Anile ni eje-okpuha unu onu, kani, oku hun a gba ihian ume, ban n'a erere ime onodi o ri—keni oku unu hun uzọ e yeni ndi hun ri e gon ntin aka. <sup>30</sup> Emekwole ni ihien k'a fu Mmon-nso Osolobue, makeni iya ke we gi yime onu ahima Osolobue, make uhuhon hu Osolobue k'a gbafula ndi nke e. <sup>31</sup> Wepu ni iwe ile, olulu ile, onuma ile, oro ile, nkuto ile le eje-ihien ile ihian gi e son ibe e. <sup>32</sup> Kama, e gi ni efoma le omiken e son ibe onu, a gbaghari ibe unu ke Osolobue don nwan gbaghari unu ghahani Kraisti.

## Isi Nke Isen

### *Obibi Umụ Ukpe*

<sup>1</sup> Ebe o me ni unu wu umu Osolobue hun ri a obi, kinrin n'a nwan—e bi ni nwan ke iya. <sup>2</sup> E gi ni ihien-osusuo e bi—noke ke Kraisti don nwe ihien-osusuo enyi, gi ifiri enyi we ndun a ye, noke oyiye le ejan hun e shin ohunma hun Osolobue nabanhan.

<sup>3</sup> Noke ndi nke Osolobue, anikwole ni we nude oku ughere mobu ihien owule ru unyin mobu enya-uku ime igunrun unu. <sup>4</sup> Anile ni oku ihien-ifenren mobu oku-nzuzu mobu oku owule ru unyin puha unu onu. Kama, e gi ni onu unu e yesonme Osolobue ekele. <sup>5</sup> Marinkwo ni ni o nwonni onye owule hun a ghereni mobu onye rileni ochan mobu onye enya-uku (hun wuzi irua-mmom) jenko d'a ban Ali-eze Kraisti le Osolobue! <sup>6</sup> Anikwole ni onye owule gi oku nwonleni isi dufie unu, makeni, ufiri ihien ndini ke iwe-le-onuma Osolobue gi a biani ndi nnufu-isi. <sup>7</sup> Ya wu, esonkwole ni we meko kaka!

<sup>8</sup> Makeni unu te ri ime ishi, kani hunni unu wurugwu nwan nke Di-nwonni-enyi, onu wu ukpe. E bi ni nwan ke umu ukpe— <sup>9</sup> makeni mkpuru ukpe a mi wu ihien ile ri mma, ihien ile kuru-oto le ihien ile wu ezioku.

<sup>10</sup> Lilima ni ni onu a chopuha ihien hun k'a suo Di-nwonni-enyi usuo.

<sup>11</sup> Esonle ni we e me ihien ndi hu w'e me hun wu nke ishi, hun ghaleni a ban erere, ka e kpu ni we oro. <sup>12</sup> Ihien ndi nnufu-isi e me nzuzue e mede ifenren okuku! <sup>13</sup> Kani, we wepuha ihien owule ebe ukpe ri, a hun we k'o no—<sup>14</sup> makeni ukpe nwunkpuhu ihien, o henrin ukpe. Ya hain Ehuho-nso gi si, “Onye-uran, tenhin!

Gha onwun lihi,  
keni Kraisti nwunkpu i.”

<sup>15</sup> Kpachanpu ni nwan enya ke unu don e bi; ebile ni ke ndi marinleni ihien, ka e bi ni ke ndi marin ihien. <sup>16</sup> Egile ni oghere owule unu nwe gupu egu, makeni ogeni jo njo. <sup>17</sup> Awukwole ni nwan ndi-nzuzu, ka ghota ni ihien wu uche Di-nwonni-enyi. <sup>18</sup> Arakwole ni manya tu, makeni ihien-ifenren ro ni manya ri a ki ihian; ka a ni ni Mmon-nso e jun ime ndun unu, a ki unu ogen ile—<sup>19</sup> unu e gi ebu ri ime ekukwo Ebu-oma le ebu-ofufe le ebu ndi ozo ri nso a gwa enwen unu oku, a bu ni Di-nwonni-enyi ebu a suo usuo ime obi unu; <sup>20</sup> e gi efan Di-nwonni-enyi wu Jesu Kristi e ye Chuku-Nedi ekele ogen ile make ihien ile.

### *Egbata Di Le Nwunye*

<sup>21</sup> E welua ni ni ibe unu isi ali, e gi e a gbaye Kraisti. <sup>22</sup> Nwunye, e welua ni di i isi ali ke y'e me ni Di-nwonni-enyi. <sup>23</sup> Makeni, di wu isi nwunye e noke ke Kraisti don wu isi uka—uka, hun wu ehụ Kraisti—hun Kraisti wu onye-nzuopuha a. <sup>24</sup> Ya wu, nwunye k'e weluariri ni di e isi ani ime ihien ile ke uka don e wenua ni Kraisti isi ali.

<sup>25</sup> Di, nwe ihien-osisuo nwunye i ke Kraisti don nwe ihien-osisuo uka, gi ifiri e we ndun a ye—<sup>26</sup> ken'o gi mirin hu wu oku-Osolobue chanchan a, don e nso, <sup>27</sup> keni o gi enina wefuha ni enwen e uka hun nwon ogho, hun nwonleni ntupo, hun seleni alili—hun nwonleni ihien owule no erira, uka ri nso, nwonleni ihien we gi korian'a. <sup>28</sup> Erirazikwo, di furu n'o nwe ihien-osisuo nwunye e ke o don nwe ihien-osisuo ehụ ya le enwen e. Onye nwe ihien-osisuo nwunye e nwe ihien-osisuo enwen e. <sup>29</sup> Makeni, o nwonni onye ize ehụ a e ze. Mba. Kama, ihian a zun ehụ a, e mememe e ohunma—noke ke Kraisti don e me uka—<sup>30</sup> makeni enyi wu uka wu mkpamkpa ehụ a. <sup>31</sup> “Onwan hain okenny e ke gi lato nedi e le nne e, banni nwunye, we ebuo e henrin ehụ ohu.” <sup>32</sup> Ihienni e miki; m gi e e ku banyeni Kraisti le uka. <sup>33</sup> K'osilerị, di owule ya nwe ihien-osisuo nwunye e k'o don nwe ihien-osisuo enwen e; nwunye owule y'a gbaye di e.

## Isi Nke Isin

### *Umụ Lẹ Ndi Mụ Nị Wẹ*

<sup>1</sup> Umụ, e humeni ni ndi muni unu isi ke Onye-nwonni-enyi don ku e, makeni onwan wu ihien furu ni unu me. <sup>2</sup> “Gbaye nedi i le nne i.” Onwan wu iwu ibuzo we kwe nkwa chen'e, si, <sup>3</sup> “keni o ri n'i mma, y'e nwon isi-nka elu uwa.”

<sup>4</sup> Nedi le nne, akpasule ni umu onu iwe, amamgbe ndun a guu we, ka e gi ni ozunzun le nkuzi Di-nwonni-enyi kwadon a zun we.

### *Ndi Idibo Lẹ Ndi Wẹ Ri Okpuru Wẹ*

<sup>5</sup> Ndi wu idibo mobu igbon, e gi ni egun le ehụ omuma-nni e humeni ndi onu ri okpuru we isi. E gichanrin ni obi unu ile e me e, noke si Kraisti ke unu ri a gbaye. <sup>6</sup> Elekwọ id'enya we suo—ebe unu n'a cho ni we ja unu—kama, e gi ni akpakali obi unu e me ya wu uche Osolobue—rike igbon Kraisti. <sup>7</sup> A shiapuni efọ a run orun unu—noke si unu ri a runni Di-nwonni-enyi ya, ele ihian. <sup>8</sup> Makeni unu a maringho ni Di-nwonni-enyi jenkọ d'a ku onye-onye ugwo ihien-oma owule o me—ke igbon ro ke onye nwon enwen e ro.

<sup>9</sup> Ndi ihian ri okpuru we, e mezikwo ni we erira. Eronzile ni we egun. Unu a maringho ni unu le we nwon Nna ohu hun ri enu-igwee—bu ara gbeyeni ihian.

### *Ekiken-agma Onye Nke Osolobue*

<sup>10</sup> Nke ikpazuun, zekenme ni ime ihien Di-nwonni-enyi; nwenkenme ni iken e ahun hi ogbe. <sup>11</sup> Yiri ni ihien-agma Osolobue ile, keni unu saeka turu, gbondon ero Ekwensu ile.

<sup>12</sup> Makeni, ele ihian (nwe ehụ le edeke) ke enyi le we ri a do, eje-mmom ichen-ichen ke enyi le we ri a do: ndi-isi we le ndi-okiki we le eje-mmom ndi hun a ki ishini gba elu-uwa le eje-iken ime-mmom ndi ri elu-igwere.

<sup>13</sup> Konrin ni nwan agha! Weri ni nwan ihien-agma Osolobue ile, keni unu hun uzọ saeka turu ogen eje-uhuohin e gi bia; keni unu saeka mechanrin ihien ile furuni, bu unu turuhukwo ebe unu turu.

<sup>14</sup> Turukenme ni nwan! Unu e gi ezioku kenme ukun noke akpukpo onye-agma gi e kenme ukun; unu e yiri ime-ihien-Chuku-cho noke ewuru igwe ahun onye-agma gi e chedon obi. <sup>15</sup> Yiri ni adudu izi-ozima hun e wehe udon ukwu, gi n'e henrin akp'ukwu, noke akp'ukwu onye-agma; <sup>16</sup> ime ihienni ile, buru ni okukwe, noke ikpan onye-agma, hun onu e gi saeka e gbondon uta ile ri e nwun okun hun Eje-onye hu ri a gba; <sup>17</sup> weri ni nzuopuha Osolobue zuopuha unu kpuru rike okpu onye-agma, gi gbondon isi onu; unu e weri oku-Chuku hun wu opia-agma Mmon-nso, kwondon.

<sup>18</sup> E mē ni ekpere nọkē kē Mmōn-nsọ dọn chọ oge ile; ụnụ e gi ụdị ekpere lē aririọ ọwụlẹ e sọn ihien ile. Mụnrụn nị ẹn्या ebe ekpere rị, anileni ndun guu ụnụ; e mē ni nị ndi nke Osolobue ile ekpere. <sup>19</sup> E mezikwọ nị nị mmē nwēn ekpere, kēni m shiapu ọnụ nị m zi ozioma, Osolobue e ye m ihien m sikọ d'e ku; o wepu m egun ẹn्या, e kusi m'e iken; e mē m wē marin ihien rị ime ozioma—<sup>20</sup> m yi nwan ẹgan makēni m rị e zi ya wu ozioma rike onye-nnokin ẹn्या Kraisti. E mē ni nị m ekpere nị m hun ụzọ e kushi ẹ iken k'o furu nị m'e ku ẹ.

### *Ekele Ikpazuun*

<sup>21</sup> Ezi nwēnē ẹn्या wu Taikikosi, hun wuzikwọ onye-ọrụn wē gi e dọn ẹn्या ime Nna-ẹn्या k'a gwachanrin ụnụ ihien ile, kēni ụnụ marin k'o rị m lē ihien m rị e mē. <sup>22</sup> Iya kē m zilani nị ụnụ ya—nị ụnụ marin kē ẹn्या ile nọ, kēn'o hun ụzọ kasizikwọ ụnụ obi. <sup>23</sup> Udọn Chuku-Nēdi lē Di-nwōnni-ẹn्या wu Jesu Kristi ya rinị ndi nke Kraisti ile—'ya lē ihien-osisuo hun okukwe rị ime ẹ. <sup>24</sup> Ẹfoma Osolobue ya rinị kē wē han nwe ihien-osisuo ghaleni a nwun anwun jenni Onye-nwōnni-ẹn्या wu Jesu Kristi.

## Ehuhuo-Ozi Polu Dejenne Ndi Filipi

<sup>1</sup> Polu le Timoti de ekukwo-ozini. Enyi wu igbon Kraisti wu Jizosi. Enyi ri e dejenne ndi ile ri ime Kraisti wu Jizosi, ndi nke Osolobue, hun ri Filipi ya—uwē le ndi-isi wē le ndi-orun ūka wē. <sup>2</sup> Efoma le udon hun gha eka Osolobue Nedi enyi le Nna enyi wu Jesu Kristi bia ya rini unu.

### *Polu E Mē Ni Wē Ekpere*

<sup>3</sup> M'e ye Osolobue m ekele ogen ile m gi a nyanhan unu; <sup>4</sup> ogen ile m gi e mē ni unu ile ekpere, m'e gi ighoghō e mē ē, <sup>5</sup> makēni onu hu e yeni m eka ime orun ozioma—ghakwori uhuhon-ibuzo hu onu nu a d'e ru nwan ogeni. <sup>6</sup> O weghe m enya ni Onye hu hun bidon orun-omanime unu, k'a gha e mē ē e zu oke d'e ru Uhuhon Kraisti wu Jizosi k'e gi bia. <sup>7</sup> O furughe ni oku unu a ri m enina, makēni unu ri m obi ogen ile! Egheē, makēni mme le unu e keyetari ibe enyi ihien Osolobue gi gozi enyi—ke ebe m ri ime ngan, ke ebe m ri a kwandon ozioma, e mē ihien o gi e werichanrin onodi. <sup>8</sup> Osolobue wu osheri m ni unu a da m oda-oda—udi odida hun gha eka Kraisti wu Jizosi bia.

<sup>9</sup> Ekpere m wu ni ihien-osusuo unu nwe k'a gha e mē unu e nwe amamihien le nghoha, e nwe, e nwewaye—<sup>10</sup> keni unu hun uzō sa eka a hori ihien ka mma suo—unu a wuru ndi nwonleni ntupo mobu nkoriani Uhuhon Kristi k'e gi bia, <sup>11</sup> makēni o ru a hun w'a ni ndun unu a mijunguo mkpuru ri mma Chuku cho, hun gha eka Jesu Kristi a bia. Onwan k'e wehe ni Osolobue ogho le ojija-mma.

### *Jesu Ri Ime M E Bi*

<sup>12</sup> Umune m, m cho ni unu marin ni ihien meni m e yeguo ni ozioma eka ghagbari nke-esi. <sup>13</sup> O meguode ndi ile ri ogwa eze-kani wu Siza le ndi ozo ile marin ni ifiri Kraisti ke m gi ri ngan.

<sup>14</sup> Ngan m ri e meguozu obi rukemē ndi itu-Kraisti ibe enyi bu oda ani ime Di-nwonni-enyi, w'e kushi nwan oku-Osolobue iken kari ke w'e ku ē mbu—egun arizi wē enya.

<sup>15</sup> Ndi hu ime wē gi iwe-enya e zi ozi Kristi—e gi ē a do onu. Kani, ndi ozo bu ihien ri mma obi e zi ē. <sup>16</sup> Ndi hu bu ihien ri mma obi e zi ē gi ihien-osusuo e zi ya wu ozi Kraisti, makēni a maringuo wē ni Osolobue mē wē bu m che ime nganni make ichedon le ikwadon ozioma. <sup>17</sup> Ndi hu gi iwe-enya e zi ē gi ozi wē ri e zini Kristi a cho nke wē, o rini a gha wē akpakali obi a puha; wē ri a chohu ni wē we afunfun cheni afunfun m ri a ta ime nganni m ri.

<sup>18</sup> Kani o nwonni ihien o wu! Hun ka m mkpa, hun m gi a ghoghō, wu ni wē hu e gi uzō ile e zi ozi Kraisti, ke wē bu ihien ri mma obi e zi ē ke wē bu eje-ihien obi.

Egheē, m k'a gha a ghoghō, <sup>19</sup> makēni a maringuo m ni wē k'a hatu m—ghahani ekpere unu le eyemeka Mmon-nso Jesu Kristi. <sup>20</sup> M nwekenme olile-enya ni egiko m egun mē ihien ifenren e gi mē m; kama, ni m k'e kuzi oku ē kiken, kushizi ē ikēn—ke m don e ku ē mbu—gi ehū m buli Kristi elu—ke ghahani irin'a ndun, ke ghahani inwunn'a onwun.

<sup>21</sup> O mē nke m, m ri ndun, m ri ni Kraisti; m nwunhun, erere ro. <sup>22</sup> Kani, m ri ndun ime ehuni, a runpuha ni m Kraisti mkpuru: amarizni m nwan hun m k'a hanrin! <sup>23</sup> M ri e roshi azuunni, e roshi azuunni: k'o ri m, a la m uwani to d'e du Kristi nodi—makēni ohun ka mma. <sup>24</sup> Kani, m ri ndun, iya k'a ka unu eka e yeni.



<sup>25</sup> Makeni o weguo m enya ni m ri ndun k'a ka unu eka e yeni, a maringuo m ni m k'a nodi, runsomme ihien m ri a run ebe unu ile ri, keni unu hun uzọ a gha ihun ime okukwe, a ghoghọ ime okukwe. <sup>26</sup> Ya wu ni we k'a hatu m, a biazị m d'e kunrun unu—obibia m a wuru ni unu ihien unu e gi nyankemme isi oda-oda ime Kristi wu Jesu.

<sup>27</sup> Ka bisomme ni obibi furu ozioma Kristi, keni o wuru ni, ke m bia d'a hun unu ke abiani m—ni ntin ke m gihu nu ukwere unu, e gi m'e don ni unu gi mmom ohu wuzo, le ni onu gi obi ohu a luni uzọ-Kraisti hun ri ime ozioma ogun; <sup>28</sup> e gizikwo m'a don ni unu egin egin ndi-inenren unu belua okukwe unu kaka akp'ohu. Ohun k'a ghosi we ni we k'a la ntikpo, ghosizikwo we ni unu nwen k'e nwe nzuofuha. Osolobue ya jenko d'a han a me erira. <sup>29</sup> Makeni, Osolobue e yeguo unu ezigbo oghere ife Kraisti, ele ghahani ikwerini n'e suo, kani ghahazikwoni ita n'a afunfun. Iya ke unu ri nwan a ta n'a—<sup>30</sup> makeni unu e shimeguo nwan onwun ohu hu unu hun ke m ri e shi mbu—unu a nuguozị ni m rikwo nwan e shi e.

## Isi Nke Ebuo

### *Welua Ni Enwen Unu Ali Ke Kraisti*

<sup>1</sup> Omēni iwu ndi nke Kristi a gba ume; omēni ihien-osusuo e me ihian a roko ibe e obi; omēni enyi ile hu e meko ime Mmon-nso; omēni ihian e me ni ibe e efoma, a ni k'o ri ibe e e metu a obi—<sup>2</sup> me ni nwan ni ighoghọ m zu oke. Me n'e ghahani iro ihien ohu, inwontari ihien-osusuo, ikwerigbamanị, ichu ihien ohu. <sup>3</sup> Emekwole ihien owule n'i gi e chori nke i suo mobu ni we hun i. Ka e welua ni enwen unu ali, e ye ibe unu ogho kari enwen unu. <sup>4</sup> Onye-onye ime unu k'a rizikwo a cho orinimma ibe e, ele nke ya le enwen e suo.

<sup>5</sup> A gun ni agungun ohu hu Kraisti wu Jizosi gun:

<sup>6</sup> Osuon'a ni Osolobue k'o wuchanrin,  
o medeni ni 'ya le Osolobue han.

<sup>7</sup> Kama,  
o no bu ihien o wu che usuo,  
wuru odibo;  
we no mu a ihian.

O wurugwu nwan ihian,

<sup>8</sup> o no wenua enwen e ali, e hume isi,  
d'e ru ebe o no kwere ni we gbu e—  
kweride hun we gi kpogbude e enu obe!

<sup>9</sup> Ifiri onwan,  
Osolobue no weli e, bushichanrin a elu,  
bu e che onodi kachanrinni,  
ye e efan

hun kachanrin efan ile.

<sup>10</sup> Nke wuni,  
we kpohu efan Jesu/Jizosi,  
ihien ile ri enu-igwee le elu-awa le okpuru awa  
k'e gbu osekp.

<sup>11</sup> Onu ile k'e ku e  
ni Jesu Kristi wu Nna—  
oghọ e gi e biani Chuku-Nedi.

### *Chuku Ri Orun Ime I, Runma Nwan*

<sup>12</sup> Ifiri e, ndi ri m obi, ke unu don a gbaye m ogen ile, e me ihien m gwa unu, ogen mme le unu gi ri uzọ ohu, e mekenmezide e hunni m rilen'a, mesomme ni

nwan erira: e gi ni egun le ehụ-omuma-nni e bi, e me ihien ile Osolobue e gi zuopuha unu. <sup>13</sup> Makeni Osolobue ya ri orun ime onu ogen ile, e me onu a sa eka a hori ni uche e ke unu k'e me, e mezikwo unu e me ya wu uche e.

<sup>14</sup> E me ni ihien ile we si unu me—edenwinwinle ni; adole ni, <sup>15</sup> keni unu wuru ndi nwonleni nkoriani, ndi eka we ri ochan, umu Osolobue obibi we nweleni ntupo—oson'a ni we bi ime igunrun eje-agbo runi enya rileni uzo ohu; no ni ime igunrun we e nwun, e ke ime uwan ke kokise. <sup>16</sup> Makeni, unu kwonkenme oku hun e ye ndun, a hun m ihien m'e gi nyan isi Uhuohin Kraisti k'a bia, ni oso m gba le orun m run alani iwi.

<sup>17</sup> Ya wu, oson'a ni we ri nwan e hupu ndun m ke manya, e hu e e kpu okukwe unu hun wu ejan unu chuyeni Osolobue, efu ri a suo m usuo; m ri e son unu a ghoghoh! <sup>18</sup> Efu ya suozikwo unu usuo, unu e son m ghoghoh.

### *Nyemeka Timoti Le Epafroditosi*

<sup>19</sup> M ri e lee enya ni Di-nwonni-enyi wu Jizosi k'a ni m zihie ni unu Timoti egwa, keni m nu ozi unu, ndun a ban m. <sup>20</sup> Enwon m onye ozo hun ri ke Timoti, hun gichanrin akpakali obi e a cho orinimma unu. <sup>21</sup> Ndi ile hoduni e ro nke-we, nke-we, ele nke Jesu Kristi! <sup>22</sup> Kani, o me nke Timoti, unu le enwen unu a maringuo mkpa o ri; unu a maringuo ni o son m a run orun ozioma ke nwa don e son nedi e a run. <sup>23</sup> M bu e nwan obi ni m ziheni unu iya egwa—m maringuhu ke ihien k'a ri ni m ebeni. <sup>24</sup> Obi ru m ani ime Di-nwonni-enyi ni mme le enwen m k'a biazikwo egwa.

<sup>25</sup> K'osiler, e roguo m n'o ri mkpa ni m ziheni unu Epafroditosi. Nwene m k'o wu ime Nna-enyi; o wuzikwo onye-orun le onye-agha ibe m. Onye-ozu unu ro, hun unu zihie, hun ri a runni unu ghahani iyesi m eka. <sup>26</sup> M zila a makeni unu ri a da a oda-oda, o fuka a ni onu nu ni emu ku a. <sup>27</sup> Ezioku-ezioku, emu ku a oda-oda, o te d'a nwunde! Kani, Osolobue no me omiken e—kani ele iya suo k'o me n'e, o mezikwo ni mme nwen ya, amamgbe ekwan m a waye.

<sup>28</sup> O ri nwan a dukenme m ni m zihiezi e, keni unu hun a, efu a suo unu usuo—uhue m e belua. <sup>29</sup> Gi ni nwan ighoghoh nabanhana a ke enyi e me ime Di-nwonni-enyi; a gbaye ni ndi no ke iya—<sup>30</sup> makeni orun Kraisti e d'a napu a ndun a, o buzide ndun a che ob'eka ebe o ri e yeni m eka unu saleni eka yeni m makeni ebe unu ri e teke.

## **Isi Nke Eto**

<sup>1</sup> Umune m, m gini d'e mekin, m si unu, e nwon ni anwinrin ime Di-nwonni-enyi.

Ndun idezini unu ihien m deguni unu mbu aguko m—makeni o k'e cheme unu.

### *Nato Ihien I Gi E Don Enya Ogen Mbu*

<sup>2</sup> Kpachanfu ni enya ebe nkiti ndi hu ri! Kpachanfu ni enya ebe we ri makeni eje-ihien ke we ri e me; eghee, kpachanfu ni enya ebe ndi hu e bekika ihian ehun ni we ri a kwa ugun ri! <sup>3</sup> Makeni, enyi wu ndi hun kwa ezigbo ugun: enyi ndi ri e fe Osolobue ofufe ime-mmom ghahani Mmon-nso; ndi gi Kraisti wu Jizosi e don enya, a nyan isi; ndi ghaleni e gi ihien enya e legha e don enya—<sup>4</sup> oson'a ni mme nwen e nweghozikwo ihien enya e legha hun nke m'e gi don enya, gi e nyan isi. Eghee, emeni ndi ozo enwongho ihien we wu rike ihian hun w'e gi nyan isi, mme ka we e nwe: <sup>5</sup> We kwa m ugun ke m ri nwa akp'ohin esato; m wu nwa-di-ali Izrelu—onye ikpun-ulọ Benjamini; onye Hibru keti-keti—onye-Hibru ndi-Hibru mu. O me nke idonme Iwu Mozizi, m te wu onye-Farisi, <sup>6</sup> o me nke adudu, m kpokpo uka Kraisti; nke iri-ochan ghahani idonme Iwu Mozizi, ahunni we ihien owule w'e gi koriani m.

*Ihiyen Ahun Kachanrin Mma W'e Nwe*

<sup>7</sup> Kani, e giguṛo m nwan ifiri Kristi gūn ihiyen ile te wu erere ebe m ri ye ihiyen la iwi. <sup>8</sup> Eledē ihiyen ndi hu sūo—e weriguṛo m ihiyen ile nọkē ihiyen na iwi, makēni onwēni ihiyen wē wu ebe ihiyen kachanrin wē ile mkpa ri, hūn wu imarin Kraist' Jizosi wu Di-nwōnni-m—hūn m giguṛu ifiri ẹ nī ihiyen ile la. Kani, m weri wē ile kē nsin, kēni m kwōkēnmē Kraisti, <sup>9</sup> risōnmē ime ẹ. Eledē nke onyē ri ọchan ẹnya enwēn ẹ makēni ọ n'e dōnmē Iwu Mozizi, kama, rikē onyē ri ọchan makēni o kweriguṛonī Kraisti, e gi Kraist' e dōn ẹnya—iri-ọchan ahun gha ẹka Osolobue a bia, hūn wē gi okukwe e nwēhēn. <sup>10</sup> M cho nī m marin Kraisti lē ikēn hu o gi gha ọnwun lihi, sōn ẹ ta afunfun ọ ta, sōn ẹ nwun ọnwun ọ nwun, <sup>11</sup> kēn'o nwēdē kē m'e mē ri ndi k'a gha ọnwun lihi.

*Lilima Ni*

<sup>12</sup> Eledēni e nwōnhēnguṛo m ihiyen ndinī mōbū nī e zuchanringuṛo m oke. Kama, m'a lilima a chū a, kēni m nwēhēn ẹ—kēni m nwundōn ihiyen hu Kristi wu Jesu gi ufiri ẹ nwundōn m, gi m hēnrin nke ẹ. <sup>13</sup> Umunē, ari m'e ro nī e ruguṛo m'a. Mba! Kama, ihiyen ohuni kē m'e mē: m'a zō ihiyen ndi hūn m rūnguṛu mbū—nu wē ye azuṛun, a nwankēnmē nī m kunrun ihiyen ri ihun. <sup>14</sup> M'a lilima, e buchanrin ihun e zimē ebe m gbakō, kēni m nwōnhēn ihiyen hūn Osolobue jenkō d'e ye ẹnyi, hūn o gi ifiri ẹ kpō ẹnyi oku elu-igwee ọ kpō ẹnyi ghahani Kraisti.

<sup>15</sup> Ya wu, ẹnyi ile ka-ẹhū ime mmōn furu nwan nī ẹnyi e nwōn udi agungunni. Kani, omēni ihian ri e ro ichēn, Osolobue k'e mē ẹ n'ọ ghota ihienni. <sup>16</sup> Ka nī ẹnyi kwōkēnmē hūn ẹnyi nwēhēnguṛu.

*Ndi Wē K'e Leri*

<sup>17</sup> Umunē m, sōn nī ndi ọzō a kinrin m; leri nī obibi ndi hu e lerini ẹnyi. <sup>18</sup> Makēni, ndi bu ọda e bi kē ndi-inēnrēn obe Kraisti. A gwaṛo m unū ya mgbe ole-lē-ole mbū; m gi nwan ẹnya-mirin a gwazī unū ya. <sup>19</sup> Wē shikō ntikpō; ẹfō wē wu Chuku wē; ihiyen nkē e mē wē ifēnrēn k'e wē gi a nyan isi; ihiyen-ūwa ihiyen-ūwa kē wē e ro.

<sup>20</sup> Kani, o mē nke ẹnyi, ẹnyi wu umū-di-alī enu-igwee; ẹnyi ri nwan a tu ẹnya Onyē-nzuṛopuha wu Nna-ẹnyi wu Jesu Kristi, hūn gha ebēhū lala. <sup>21</sup> O k'e nwōnhutō ẹhū ẹnyi ndinī zelēni, hūn a nwunni, mēmē wē nī wē nō kē ẹhū a hūn nwē ọgho; o k'e mē ẹ ghahani ikēn hu o gi saēka e bu ihiyen ile e che okpuru ẹ.

**Isi Nke Eno**

<sup>1</sup> Umunē m ri m obi, hūn ri a dani m, unū wu ighoghō m lē ihiyen wē k'e gi tu m ugon! Ndi ihiyen wē a sūo m, wuzo nī nwan ime Di-nwōnni-ẹnyi ẹrira!

*Ndunmōdun*

<sup>2</sup> Yodia, dodo! Sintike, dodo! Unū ẹbuṛo, dodo nī, e gi nī obi ohu e bi—nọkē ndi ri ime Di-nwōnni-ẹnyi. <sup>3</sup> Egheē, 'yu wu onyē-ṛun ibe m furu wē gi e dōn ẹnya, m ri a riṛo i n'i yeni ikpoho ndinī ẹka, makēni e sōnguṛo wē m lunī ozioma ọgūn—uwē lē Klementi lē ndi ọzō ile mmē lē wē gba a rūn ṛun—hūn ẹfan wē ri ime Ẹhuhūṛo nke ndun.

<sup>4</sup> A ghoghō nī ime Di-nwōnni-ẹnyi oḡen ile! E kuzi m'e: a ghoghō nī!

<sup>5</sup> Ihian ile wē gi ẹka ri mma unū gi e sōn ihian marin unū; Di-nwōnni-ẹnyi lala ẹgwa. <sup>6</sup> Ehuelē nī uhue ihiyen ọwulē, ka e mē nī ekpere ime ọnōdī ọwulē; e gi nī aririṛo lē ekele a gwa Osolobue ihiyen ri unū mkpa. <sup>7</sup> Oḡen hu, udōn Osolobue k'a banhan obi unū—udōn ẹ, hūn ihian ghalēni a ghota—o k'e chemē obi unū lē uche unū ime Kristi wu Jesu.

<sup>8</sup> Umunẹ m, igi mēkin, m sị unu, e bu ni obi e che ihien ọwụlẹ wu ezioku, ihien ọwụlẹ w'a gbaye, ihien ọwụlẹ furuni; ihien ọwụlẹ nwelēni nkọriani, ihien ọwụlẹ a sọọ ihian usuo ẹfọ, ihien ọwụlẹ wẹ gi a ja ihian; omunẹ ọwụlẹ richanrin mma, ihien ọwụlẹ furu w'a ja mma. <sup>9</sup> E mēsōnmẹ ni ihien ndi hun unu munarin m, ihien ndi hu unu gha ẹka m nwehēn, ihien ndi unu nū ọnū m lẹ ihien ndi unu hun m ẹka. Unu mē wẹ, Osolobue udon k'a nọyeni unu.

#### *Unu E Mēke!*

<sup>10</sup> A ghoghokakwo m ime Onye-nwōnni-ēnyi ni unu e giguọ nwan ogenni nyanhan, ghosizi ni unu hu e ro m. Ezie, unu hu a cho ni unu yeni m ẹka, kanị unu ahunni oghere unu e gi mē e. <sup>11</sup> Ele ni ihien ri a fu m ọrun kẹ m gi ri e ku ihienmi. Mba, makēni a mūrunguọ m kẹ m don a ni ihien m nwe e jun m ẹfọ. <sup>12</sup> A maringho m ihien ọ wu ni ihien ri a kọ ihian, marinzikwo ihien ọ wu ni ihian nwe ọda. A muguọ m ihien rin'a—nke wu ni obi e ru m ali ebe ọwụlẹ lẹ ogēn ọwụlẹ: kẹ m rijun ẹfọ kẹ m bu egun; kẹ e nwōnkẹ m kẹ enwẹ m enwẹ. <sup>13</sup> M k'a saeka mē ihien ile ghahani Kraistī, Onye hun e ye m ikēn.

<sup>14</sup> K'osilerī, unu e mēkẹ unu gi yeni m ẹka buru nsongbu m.

<sup>15</sup> Unu ndi Filipi a marinchanringuọ k'o mē ogēn hu ēnyi gi zime ozioma ebe unu ri—ni o nwōnni uka ọzọ gi ihien wẹ nwe yeni m ẹka gi sōn m run ogēn m gi gha Masēdonia pū kari unu sọ. <sup>16</sup> Kẹ ogēn m gide ri Tēsalonika, ẹlẹde mgbe ohu sọ kẹ unu zihē ni m ihien ogēn mkpa gi kwōndon m.

<sup>17</sup> Eleni m chokọ ihien unu k'e ye m. Kaka akp'ohu! M ri a cho ni wẹ gun ọrun-oma unu yeni unu kēni o wēhē ni unu erere. <sup>18</sup> Osolobue a kūchanringuọ m ihien ile furu ni m! E nwōnchanringuọ m ihien ile ri m mkpa—nwōnkaride! Hunni Ẹpafroditosi wēhēguu ni m ihien ile unu ye e biani m, ẹfọ e junguọ m. Oyiye e shintu Osolobue ọhunma k'ọ wu! Ejan Osolobue a nabanhan rọ, ejan hun a sọ a usuo. <sup>19</sup> Ezioku-ezioku, Osolobue m jenkọ d'e yechanrin unu ihien ọwụlẹ ri unu mkpa. O k'e yehan unu ya kẹ akū-lẹ-uba o gi nwe ogho han ime Kristi wu Jesu. <sup>20</sup> Ogho ya rinī Osolobue wu Nedi ēnyi jēnrin ejēn. Ise!

#### *Ekele Ikpazuun Lẹ Ngozi*

<sup>21</sup> Kele ni ndi-nso Kraist' Jizos' ile. Umunẹ ēnyi ime Kraistī hun mmē lẹ wẹ ri ebeni e zi ekele unu. <sup>22</sup> Ndi-nso ile e zi ekele, tumadu ndi ri ọgwa eze-kanī wu Siza.

<sup>23</sup> Ẹfoma Di-nwōnni-ēnyi wu Jesu Kristi mē ya nọyeni mmōn unu.

## Ekwkw-Ozi Polu Dejenne Ndi Kolosi

<sup>1</sup> Mmē wu Polu de ehuhuo-ozini. M wu onye-ozu pu-ichen Jesu Kristi, makeni uche Osolobue ro. Mmē le Timoti nwene enyi gba de e.

<sup>2</sup> Ndi nke Osolobue ri Kolosi, umune furu we gi e don enya ime Kraisti, ke enyi dejenne e. Osolobue wu Nedi enyi ya me ni unu efoma, ya ye unu udon.

### *Polu E Kele Osolobue Make Okukwe We*

<sup>3</sup> Ogen ile ke enyi gi a kpanmin Osolobue wu Nedi Onye-nwonna-enyi wu Jesu Kristi, enyi gha e me ni unu ekpere. <sup>4</sup> Eghee, makeni, enyi a nugo oku okukwe unu nwe ime Kraisti wu Jizosi le ihien-osusu unu nwon ebe ndi nke Osolobue ile ri—<sup>5</sup> makeni unu ri e lee enya ihien hu Osolobue donme ni unu elu-igwee. Unu a nugo banyeni ihienni ri elu-igwee le olile-enyani we gi e son e. Unu nu a ogen we gi gwa unu oku hu wu ezioku unu nu—hun wu ozioma. <sup>6</sup> Ya wu ozioma e ruguo unu aka. Oziomani hu a mi mkpuru, e sue, a ghagbari uwa ile. Eriira k'o gizi nwan ri a mi mkpuru ime unu le enwen unu kete uhuhon hu unu nu a, uhuhon hu unu ghota efoma Osolobue me nke-esi.

<sup>7</sup> Epafrasi hun wu ezi igbon-Kraisti ibe enyi wu onye hun zi unu oziomani. Onye-orun furu we gi e don enya k'o wu ime Kraisti. O n'a run n'o rini unu mma, o n'a nokin enya enyi ebe unu ri. <sup>8</sup> O gwaguo enyi ke unu nwehan ihien-osusu hun ri ime Mmon-nso.

<sup>9</sup> Kete enyi a nul'a, enyi eke mebehikwo ni nwan unu ekpere, enyi eke riobehikwo Chuku n'o me unu marin uche e ohunma-ohunma, nwe amamihien le nghota ime-mmom, nwe we mmagi-mmagi. <sup>10</sup> Ya dodo me e keni unu e bi obibi furu Di-nwonna-enyi, obibi hun a suo n'a, e junchanrin a efu uzo ile— a mipuha mkpuru hun wu orun oma ile ri ichen-ichen, a marin Osolobue, a marinwaye.

<sup>11</sup> Ya gi iken e hi-ogbe, hun o gi nwe ogho, me unu wuru ndi zeni; ya kwademe unu keni unu saaka gi agungun ri mma le ighoghonghingbuchanrin ihien ile. <sup>12</sup> Ya mezi unu a sa aka a kpanmin Nedi-enyi, hun me nwan unu ri ndi nwon ihien o kwademeni ndi nke e, ndi-nso a, makeni we ri ime ukpe.

<sup>13</sup> O ri erira makeni o zuopuhaguo enyi okpuru iken ishi, we enyi che Ali-eze ezi Nwa a, <sup>14</sup> ezi Nwa a, hun o giguu nwan edeke e gbafuha enyi, gbaghari enyi njor—makeni enyi ri ime ya wu Nwa a.

### *Onye Kristi Wu*

<sup>15</sup> Enya hun Nwa a ni wu Kraist' a hunguo Osolobue we ghaleni e legha; iya wuzikwo Ibuzo, Onye-isi hun ihien ile we ke eke ri okpuru e. <sup>16</sup> Makeni, aka a ke Osolobue ghaha ke ihien ile ri elu-igwee le uwa—ke ndi w'e legha ke ndi we ghaleni e legha; ke ukpo ile ke okiki ile; ke ndi-isi eje-mmom ke ndi-okiki we. Osolobue ke ihien ile ghaha n'a; iya k'o ke ni we ile.

<sup>17</sup> O ri ariri ni ihien owule d'e bidon; iya gi ihien ile. <sup>18</sup> Iya wu isi uka hun wu ehua a. Iya wuzi isi-mbidon; iya wu onye-ibuzo lihini ime ndi nwunni—we ile k'o gi wuru onye-ibuzo le onye-isi ihien ile. <sup>19</sup> Makeni, o suo Osolobue usuo n'o me ni ihien ile o gi wuru Osolobue ri ime ya wu Kraisti. <sup>20</sup> O suozikwo Osolobue n'o ghaha aka a wekinhen ni enwen e ihien ile o ke—ke we ri elu-uwa ke we ri elu-igwee—ghahani edeke o gba elu-obe e, ndun a hun o ye, hun o gi me ni udon ri.



<sup>21</sup> Mgbe mbu, egbata unu le Osolobue ari mma; iroro unu le iya adangba-manị—unu e bisonme eje-obibi. <sup>22</sup> Kani o giguonwan ehụ o gi bi elu-uwani donzi egbata unu le Osolobue, ghahani onwun o nwun. O me erira keni unu wuru ndi o jenkọ d'e wepuha ihun e—ndi nweleni ntupo le nkoriani. <sup>23</sup> Onwan k'e me—omeni unu e wuzoghọ ohunma, omeni unu e turukenme ime okukwe, omeni unu aghani ime olile-nya hụ ri ozioma unu nụ pu—ozoma hūn we ziguu ndi ile ri okpuru elu-igwee\*. Orun Oziomanị ke we tume mme wu Polu d'a run.

### *Orun Polu Nọke Onye-orun Uka Kraisti*

<sup>24</sup> Oghoghọ ke m'a ghoghọ make afunfun m ri ta ni unu—m gi nwan ehụ m a tapu ni Kristi afunfun hoduni we k'a tani ehụ a wu uka. <sup>25</sup> Osolobue wu onye hūn gi m henrin onye-orun uka; o tume m d'a run n'o rinị unu mma. Orun hū wu igwachanrin ihian ile oku Osolobue k'o don ku e—<sup>26</sup> me we marin ihien hū Osolobue zueme ketekete, hūn agbo ile ghanị marinleni—kani o kpupuguo a nwan ghosi ndi nke e.

<sup>27</sup> Chuku me e makeni o cho n'o me ndi nke e marin ke ya wu ihien-mini mehan oken ihien-oghọ, me we marin ni ndi wulen ndi Ju rizi ndi o kwademe n'e. Ihien ahun mini wu ni: omeni Kraisti ri ime unu, leme ni nya ni unu jenkọ d'e nwe oghọ ahun lalani.

<sup>28</sup> Oku Kraistini ke enyi ri nwan a ghahunme e kusonme; enyi ri e gi amamihien ile Osolobue ye enyi a do onye owule eka-ntin, a kuzi onye owule. Enyi ri e me ihien ndini ni enyi me onye owule wuru onye ka-ehụ ime Kristi—keni enyi hūn uzo wepuha we ihun Osolobue. <sup>29</sup> Onwan ke m gi ri a rungbu enwen m, e shi onwun, ghahani iken hū ile hi-ogbe hūn Kraisti gi ri orun ime m.

## **Isi Nke Ebuo**

<sup>1</sup> M cho ni unu marin ke m don ri a luni unu le ndi ali Laodishia le ndi ile keleni huntu m elee-m, elee-i. <sup>2</sup> M ri a lu ni m kasi we obi; ni we gi ihien-osusuwo wuru obi ohu, a hūn we uzo ghotachanrin ihien Osolobue—obi e ruchanrin we ali; a marin we ihien ahun mini banyeni Osolobue. Ihien ahun mini wu Kraisti le enwen e. <sup>3</sup> Ime Kraisti ke Osolobue zueme amamihien le nghota ile.

<sup>4</sup> M ri e ku onwan amangbe we e gi oku rigbu enwen e mma dufie unu. <sup>5</sup> Makeni, m hū a hūn ke unu don ri e gi usonron-usonron e bi, a hūnzi ke unu don turukenme ime okukwe unu ime Kristi—o hū e me m a ghoghọ; m hū a hūn a makeni, osuon'a ni ari m ebe unu ri elee-m elee-i, m hū ebenu ime-mmōn.

### *Igi Kraisti Zu Oke*

<sup>6</sup> Ebe o me ni unu a nabanhanguo Jesu Kristi nọke Di-nweni-unu, e bisonme ni nwan obibi unu ime e; <sup>7</sup> gba ni nwan nkpogun ime e, unu a tun ndun unu ime e ke we don a tun ulọ, e wuzo ohunma ime okukwe—ke we don kuzi unu ya—a kpanmin Osolobue ohunma-ohunma ogen ile.

<sup>8</sup> Hūn n'a nwan n'o nwonnini onye gi oken imarin-ihien nwonnleni-isi dufie unu, nwundon unu, dofu unu ime okukwe. Makeni, o nweghọ ndi ri a kuzi ihien nọ erira. Nkuzi ihian le usonron mmōn le iwu ichen-ichen gi a han ihien e me k'o me elu uwani ke we ri a kuzi. Ele nya Kristi gi e lee ihien ke we ri a kuzi. <sup>9</sup> Kani, ehụ Kraisti ke ihien ile Osolobue gi wuru Osolobue richanrin. <sup>10</sup> Ifiri onwan, unu a wuruguo nwan ndi zu oke, hūnni unu ri ime Kraisti—makeni unu ri ime onye hū ndi-okiki ile le okiki ile ri okpuru e.

\* **Isi Nke Ohu:23** Ebeni ri e ku oku hūn meguni, ele hūn keleni me ogen ahun.

<sup>11</sup> Ime Kristi, a kwaguo we unu ugun ime-mmom—hun wu nke ezigbo e. Ele hun we gi aka kwa, kama, hun Kraisti le enwen e a kwa, hun wu ibepu onye hu enyi te wu. <sup>12</sup> Makeni ogen we gi me unu mirin-Chuku, we gi e ligbama unu le Kristi. Ogen we gi wefuha unu ime mirin, we gizi e weligbama unu le Kraisti. Onwan me ghahani okukwe unu nwon hun unu gi gi iken Osolobue, onye hun gha onwun weli Kraisti, don enya.

<sup>13</sup> Unu te wu ndi nwunni; unu te bi ime mmefie; unu te wu ndi we kwaleni ezigbo ugun wepu onye njo we wu. Kani, Osolobue no me unu son Kraisti ri ndun—ogen o gi gbaghari enyi njo ile enyi me. <sup>14</sup> O no kagbu Iwu ahun we de ede hun we gi a ghosi ni enyi gi ugwo lezi umu-iwu hu ile rin'a ri a ma enyi ikpe, kpoma a elu-obe Kraisti, gi erira bu e che usuo. <sup>15</sup> O no napu ihien ile ri a kini le okiki ile iken we, gbe ifenren kpu we ihun id'enya ihian ile, gi ihien o me elu obe hu merichanrin we.

<sup>16</sup> Ya wu, anikwole ni nwan onye owule gi oku ihien-oriri le ihien-orira ma unu ikpe, mobu oku mmemme owule mobu Mmemme ifon-ohun mobu udi Uhuohin-nso ri ichen-ichen we gizi e zu iken. <sup>17</sup> Ihien ndini ile wuhu onyinyon ihien lalani—ezigbo e wu Kristi.

<sup>18</sup> Anikwole ni onye owule hun e meghafe oku imeshi ehụ iken oken mobu onye e me oku ife ndi mmom-ozi gi e ma unu ikpe. O mekenme oku ohun o hun le ihien o marin—kani ihien nweleni erere o ban o ri e ro ri e bu e hu isi makeni Mmom-nso ari a ki iroro e. <sup>19</sup> O kwondonzini Kristi, hun wu isi ehụ—hun e ye ehụ ile ihien-oriri, a zun a, e gi akwanran rin'a e kwondonsomme mkpamkpa ile rin'a; e me e n'o hun uzọ e sue udi usue hun gha aka Osolobue a bia.

### *Idu Kristi A Nwun Le Idu E E Bi*

<sup>20</sup> O me nwan ni unu e songuo Kraisti nwunhun, unu a nwunnahinguo mmom le iwu a han ihien e me k'o me elu uwani. Ki hain nwan unu gi e bi noke si unu wu nke uwani? Ke unu a gbayeni omenalị ndini we? <sup>21</sup> “Ekwondonele!” “Adaminele!” “Emetule aka!”? <sup>22</sup> Omenalị ndini nwe ebe w'a runru a runbehi we, makeni we wuhu iwu le nkuzi ihian-mmaka. <sup>23</sup> Ezioku-ezioku, i hun ndi e son iwu le usonron ndini, o no ke si a marinka we ihien—tuma du ke we don a wa omenalị ri ofufe e ye enwen we olu, e welua enwen we ali hun wulen nke ezigbo e, e meshi ehụ we iken. Kani, ihien ndini wu ihien la iwi, makeni, w'a ra yeni ihian aka e kwondon enwen e amangbe o mesonme eje-ihien a gun n'a.

## **Isi Nke Eto**

<sup>1</sup> O me nwan ni unu e songuo Kraisti gha onwun lihi, choma ni nwan ihien ndi hun ri elu—ebehu Kristi nodi ali azuun aka-nni Osolobue. <sup>2</sup> Bu ni obi unu che ihien ndi ri elu, ele ihien ndi ri uwa. <sup>3</sup> Makeni, unu a nwunguo; e buguo we ndun unu che ime Kraisti zueme ime Osolobue. <sup>4</sup> Ogen Kraisti hun wu ndun unu jenko d'e gi puha, unu nwen k'e sonzi e gi ogho puha.

### *Ndun Akan Le Ndun Ohun*

<sup>5</sup> Gbu ni nwan egun ihien-awa hun ri ime unu a run orun—ke ughere ke obibi ru unyin ke ihien-onina-nya ke egun ihien rileni mma ke enya-uku (hun wuzikwo ifee-mmom.) <sup>6</sup> Ifiri ihien ndini we ke iwe-le-onuma Chuku gi lalani ni ndi e nupu ni ozioma isi. <sup>7</sup> Unu e te son we e bi erira ogen mbu ahun unu le we gi wu ohu.

<sup>8</sup> Kani, unu siko nwan d'e wepuriri ihien ile no erira—olulu, onuma, iwe, nkuto le igi onu unu e ku oku owule ru unyin. <sup>9</sup> Atukwole ni ibe unu ntụ, makeni unu a gbupuguo ndun-akan le obibi e leke ewuru. <sup>10</sup> Unu e yiriguo ndun ohun—ndun ohun hun ri a marinwaye Onye hun ken'e, a riwaye ke iya.

<sup>11</sup> Ime ndun ohunni, w'a ra tu onye ihian wu: o nwonzini ihien noke ndi Ju le

ndi wulenị ndi Ju; mọbu ndi kwa ugun lẹ ndi kwalenị ugun mọbu ndi rị ime ofia lẹ ndi walenị ẹnya mọbu igbon lẹ onye nwe enwen ẹ. Kraisti sọ—ya wu ihien ile; Kraisti ya rị ime wẹ ile.

<sup>12</sup> Rikẹ ndi Chuku hori, ndi rị nsọ, ndi rị a obi, yiri ni nwan omiken, efoma, iwelua-enwen-ihian-ali, ime-juu lẹ ndidi. <sup>13</sup> E gi ni ndidi e sọ ibe unu; onye nwenẹ ẹ meja ya gbaghari a: unu k'a gbaghariri ibe unu kẹ Di-nwonna-enyi wu Kraisti don gbaghari unu.

<sup>14</sup> Hun kadeni, yiri ni ihien-osusu, makeni iya e kengbama ihien ndini ile, a rungbama wẹ hun a na ẹnya. <sup>15</sup> E gi ni udon ahun Kraisti e ye a marin ime obi unu ihien unu jenko e me ime igunrun unu—makeni, ezioku-ezioku, iya kẹ Osolobue kpo unu d'e nwon nọkẹ ndi rị ẹhu ohu. A kpanmin ni Osolobue. <sup>16</sup> Ni ni oku Kristi biri ime unu, nin'a junchanrin ime unu. E gi ni amamihien lẹ ako-lẹ-uche ile unu nwon a kuzi ibe unu, a gwa wẹ ni wẹ e me ihien rị mma. E gi ni obi ekele a busonme ni Osolobue ẹbu rị ime ẹkukwo Ebu-oma lẹ ẹbu-ofufe lẹ ẹbu ndi ozo rị nsọ. <sup>17</sup> E gi ni ẹfan Di-nwonna-enyi wu Jesu e me ihien owule—kẹ omume kẹ oku-onu—e ye Chuku Nedi ekele ghahani Di-nwonna-enyi wu Jesu.

### *Obibi Furu Ndi Rị Ichẹn-ichẹn*

<sup>18</sup> Nwunye, e bu enwen i e che okpuru di i, makeni ẹrira k'o furu n'i bi—nọkẹ onye nke Di-nwonna-enyi.

<sup>19</sup> Di, nwe ihien-osusu nwunye i; egile iwe e sọ ẹ.

<sup>20</sup> Umụ, e hume ni ni ndi muni unu isi ime ihien ile, makeni ya kẹ Di-nwonna-enyi cho ni unu e me nọkẹ ndi nke ẹ.

<sup>21</sup> Ndi nedi, ahanlẹ ni umu unu ẹnya, amamgbe ndun a guu wẹ.

<sup>22</sup> Ndi-idibo lẹ igbon, a gbaye ni ndi unu rị okpuru wẹ ime onodi owule. E lẹ wẹ rihu ebenu e lee unu, unu e memẹ ni wẹ ja unu mma. Ka gi ni akpakali obi unu e me ẹ, make egun Di-nwonna-enyi. <sup>23</sup> Ihien owule wẹ si unu run, gi ni obi unu ile run a, nọkẹ si unu rị a runni Di-nwonna-enyi ya, ẹlẹ ihian.

<sup>24</sup> Nyanhankwo ni ni Di-nwonna-enyi gjenko d'e ye unu ihien hu o donme ni ndi nke ẹ nọkẹ ugwo-orun. Kristi wu Di-nwonna-enyi kẹ unu wu igbon ẹ—iya kẹ unu rị a runni. <sup>25</sup> Ndi rị e me eje-ihien k'a narin ugwo eje-ihien wẹ me—o nwonna onye k'a pun'a.

## **Isi Nke Eno**

<sup>1</sup> Ndi ihian rị okpuru wẹ, e gi ni ẹka rị mma e sọ wẹ, emegbule ni wẹ. Nyanhankwo ni ni unu lẹ enwen unu nwonzi Nna unu rị okpuru ẹ hun rị elu-igwee.

### *Ndunmodun*

<sup>2</sup> E me ni ekpere ogen ile; e we ni ẹnya e ru ali ebe ekpere rị; e gi ni ekele e me ẹ.

<sup>3</sup> E mezikwo ni ni ẹnyi ekpere, keni Chuku kpopu ni ẹnyi uzọ ẹnyi e gi ku oku-Chuku, ni ẹnyi hun uzọ e kusonme oku ihien ahun mini banyeni Kristi—hun wẹ gi ifiri ẹ we m che ime nganni m rị. <sup>4</sup> E me ni ni m nwan ekpere, keni m saeka a kowa a hun w'a ghota—k'o furu ni m e me.

<sup>5</sup> E gi ni uche e sọ ndi kwerileni; anile ni oghere owule unu nwon nahin unu. <sup>6</sup> Oku-onu unu ya wuru hun e ye ẹka, a sọ kẹ nnu, keni unu sa ẹka a shiri onye owule oku ohunma.

### *Ekele Ikpazuun*

<sup>7</sup> Ezi nwenẹ ẹnyi wu Taikikosi hun furu wẹ gi e don ẹnya jenko d'a gwachanrin unu kẹ m rị—odibo ibe ẹnyi ime Onye-nwonna-enyi k'o wu. <sup>8</sup> Ya

hain m gi zila ni unu ya, keni o gwa unu ke enyi no, gba unu ume. <sup>9</sup> Iya le ezi nwere enyi wu Onesimosi hun furu we gi e don enya, hun wuzi onye ali unu, wi lala. We k'a gwachanrin unu ke ihien ile no ebeni.

<sup>10</sup> Aristakosi onye-ngan ibe m e kele unu. Maki nwa-nwere Banabasi e kelezi unu. (Enyi a gwatogu unu nabanhan Maki—omeni o bia ebenu.) <sup>11</sup> Jizosi, hun w'a kpozị Jostusu, e kelezi unu. Madu etoni suo wu ndi Ju, ndi kwa ugun, ime ndi mme le we wi a run orun Ali-eze Osolobue—we e me ndun a ban m.

<sup>12</sup> Epafraasi hun gha obodo unu bia, hun wuzi odibo Jesu Kristi, e kele unu. Epafraasi e shi onwun oda o gha e me ni unu ekpere. O riosonme Osolobue n'o me unu wuzo noka ndi ka-enu, ndi marin ihien we ri e me ebe ihien owule wu uche Osolobue ri. <sup>13</sup> M k'a saeka shian'a eri n'o luka ni unu—unu le ndi ri Laodishia le Hirapolisi. <sup>14</sup> Dokita wu Luku hun ihien e a suo enyi e zi ekele; Demasi e zizikwo ekele.

<sup>15</sup> Kele ni ni m umune enyi ime Kraisti hun ri Laodishia, unu e kele nwere enyi okpoho wu Nimfa le uka hun e zu iwe e.

<sup>16</sup> We gungu ni unu ehuhuo-ozini ime uka unu, hun n'a ni we gunzi ni ndi uka ri Laodishia ya. Hunzikwo n'a ni unu gun nke ndi uka Laodishia ime igunrun unu.

<sup>17</sup> Si ni Akiposi, “Hunkwo a n'i runchanrin ogbo we keye i ime orun Di-nwonna-enyi.”

<sup>18</sup> Ni m gi eka m de nwan ekele m: Mme wu Polu e kele.

Azokwole ni ni m ri ngan!

Ohunma Osolobue me ya noyeni unu.

## Ekwokwo-Ozi Ibuzo Polu Dejenni Ndị Tēsalonika Ndị Tēsalonika, Nke Ibuzo

<sup>1</sup> Polu lē Sivanosị\* lē Timoti de ehuhuo-ozini. Enyi dejenni uka Tēsalonika hun rị ime Osolobue Nēdi enyi lē Di-nwōnni-enyi wu Jesu Kristi ya. Efoma lē udon ya rini unu.

### *Ezigbo Okukwe Ndị Tēsalonika*

<sup>2</sup> Ogē ile kē enyi gi a kpanmīn Osolobue makē unu ile, a kpō efan onu ogē ile enyi gha e mē ekpere. <sup>3</sup> Makēni, ogē ile kē enyi gi a nyanhan unu ebe Osolobue enyi wu Nēdi enyi rī. Enyi a nyanhan orun onu rī a run makēni onu kweri ekweri lē ihien-oma ile onu rī e mē makē ihien-osusuo onu nwē, lēzi kē unu don wuzokenmē makēni unu nwē olile-ēnya ebe Di-nwōnni-enyi wu Jesu Kristi rī.

<sup>4</sup> Umunē enyi hun rī Osolobue obi, enyi a maringho nī Osolobue a horiguo unu nke-esi. <sup>5</sup> Makēni, ozioma enyi zi unu eginī oku-onu suo biani unu, kama, o gizi ikēn lē ihien Mmon-nso e mē bia; o nō rucharin unu akpakali obi, wecharin unu enya nī ezioku k'o wu.

Elede ohun suo: unu a maringwozi kē enyi don bi ogē enyi gi rī ime igunrun unu. Enyi bi erira ken'o rini unu mma. <sup>6</sup> Unu ile nō kinrin enyi lē Onye-nwōnni-enyi, gi ighoghō hun gha ēka Mmon-nso bia nabanhan oku-Chuku—o suon'a n'o weheni unu afunfun oda-oda. <sup>7</sup> Nke wu nī unu nō henrin ihien ndi kwerini risomē Masēdonia lē Akaya e leri. <sup>8</sup> Makēni, oku Onye-nwōnni-enyi a ghaguo ēka unu ghagbari—elede ime Masēdonia lē Akaya suo, a nuchanringuo wē banyeni okukwe unu nwē ime Osolobue ebe ile—nke wu nī orizini mkpa nī enyi kumē ē. <sup>9</sup> Makēni, wē hu e ku oku enyi; wē hu e ku kē onu don nabanhan enyi ogē enyi gi bia d'e zi onu ozioma. Wē hu e kuzi kē onu don gha ifee-mmōn gbehuto d'e femē ezigbo Osolobue hun rī ndun, <sup>10</sup> e che Nwa a hun k'a gha elu-igwee bia. Nwa a, hun o gha onwun weli—ya wu Jesu, Jesu hun a zuofuhani enyi, amangbe iwe-lē-onuma Osolobue hun lalanī e kunrun enyi.

## Isi Nke Ebuo

### *Orun Polu Wē Run Ime Tesalonika*

<sup>1</sup> Umunē, unu lē enwēn unu a maringuo nī ijen enyi bia ebe unu rī alani iwi. <sup>2</sup> Unu a maringho afunfun enyi ta ime Filipi lē kē wē don gbe ifenren ye enyi ihun ebēhu nī enyi d'a bia Tēsalonika d'e zi unu ozioma. Kani, suon'a nī wē kpokpo enyi oda, ndun agunī enyi, egun atunī enyi—makēni enyi rī ime Osolobue enyi—enyi nōzi zi unu ozioma Osolobue.

<sup>3</sup> Enyi ezini ozioma nī enyi gi ē dufie ihian mobu nī enyi choko ihien zinleni mobu nī enyi gi ē tunarin ihian ihien ē. <sup>4</sup> Mba! Kama, kē Osolobue don weri enyi kē ndi furu o gi e don enya, bu orun izi-ozioma che enyi ēka, erira kē enyi e kuzi oku kē ndi furu wē gi e don enya. Enyi ara ku n'o suo ihian—kama, enyi e ku n'o suo Osolobue hun e lele obi enyi.

<sup>5</sup> Osolobue wu osheri enyi, kani unu lē enwēn unu a maringhwozi kwō—nī enyi eginī oku a suonī wē gi e dufie ihian bia, enyi egizikwoni enya-uku bia—gi ihien ozō kpuru ihun! <sup>6</sup> Enyi emēni nī ihian ja enyi mma—kē unu kē ndi

\* **Isi Nke Ohu:1** Saịlasi



ozo. <sup>7</sup> Osoon'a nị enyi nwon iken si unu ye enyi ihien runi enyi nọke ndi-ozu pu-ichen Kristi, enyi emeni erira. Kama, enyi gun agungun umeka ime unu, e gi eka-alulua e son unu nọke ebe nne-omumu ri a zun umu a. <sup>8</sup> Makeni unu ri enyi obi oda enina, enyi no kwademe ni ele ozioma Osolobue suo ke enyi k'e ye unu, kama, nị enyi k'e yezikwo unu enwen enyi, makeni o suo enyi asuo—makeni unu a riguo enyi obi oda-oda!

<sup>9</sup> Umune, unu a nyanhangho ke enyi don a run orun, a rungbu enwen enyi ogen hu. Enyi a run ke uhinhin ke efinnai, amangbe enyi gha a wuru nị onye owule ibu ime unu ebe enyi ri e zi unu ozioma Osolobue.

<sup>10</sup> Unu wu osheri enyi; Osolobue wuzikwo osheri—nị enyi meson unu ndi kwerini omume ri nso, ri mma enya Osolobue le omume nwonleni nkoriani.

<sup>11</sup> Unu a maringho nị enyi gi eka nedi gi e son umu a son onye owule ime unu:

<sup>12</sup> a dun onu odun, a gba onu ume, a rio onu—nị unu e bi obibi furu Osolobue hun kpọ unu d'e son e nodi ime Ali-eze e le ogho a.

<sup>13</sup> Enyi a kpanminzikwo Osolobue ogen ile, nị, ogen unu gi nabanhan oku-Osolobue unu nu onu enyi, unu anabanhann'a ke oku ihian, kama, onu nabanhan a ke ihien o wu nke-esi—oku Osolobue; ya wu oku-osolobue ri nwan orun ime ndun onu ndi kwerini.

<sup>14</sup> Umune, nke unu rizi ke nke ndi uka risonme Azuun Judia, ali ndi Ju—makeni, udi afunfun ohu hu unu ta eka ndi ali unu ke we le enwen we ta eka ndi Ju. <sup>15</sup> Ndi Ju, hun gbu Di-nwonni-enyi wu Jesu Kristi le ndi-amuma, chufuzikwo enyi. W'e mesonme ihien ghaleni a suo Osolobue; a luson onye owule—<sup>16</sup> ghahani igbondon enyi ezile ndi ani ozo ozi we k'e gi nwon nzuori! Erira ke w'e me ogen ile hun we gi e mejun mkpu njo we ile. Kani, iwe-le-onuma Osolobue e kunrunguo we nwan ikpazuunni.

### *Kę Wę Dahan Pọlu Wę!*

<sup>17</sup> Umune, o me nke enyi, ekere ogen ahun enyi le unu gileni hun, obi enyi hukwo ebe unu ri; kani, makeni enyi ahunni unu elee-m, elee-i, o te ri enyi ke si enyi wu umu we lato. Ya ke unu no dama enyi, dama enyi oda-oda! <sup>18</sup> Enyi te cho nị enyi biazị d'a hun unu—tumadu mme nwen wu Polu: a nwangho m mgbe ole-le-ole nị m bia—kani Ekwensu gbondon enyi.

<sup>19</sup> Eghęę, kị wuzi nwan olile-enya enyi? Kị wuzi nwan ighogho enyi? Kị we k'e gi tu enyi ugon? Onye ke enyi k'e gi nyan isi ihun Di-nwonni-enyi wu Jesu ogen o k'e gi bia? Ele unu? <sup>20</sup> Ezie, unu wu ogho enyi le ighogho enyi!

## **Isi Nke Eto**

### *O Rini Uka Mma, Ndun A Ban Ndi-isi Wę*

<sup>1</sup> Mgbe enyi gileni nwan sazi eka din e, enyi no si nị osoon'a nị enyi suo k'a nodi Atensi, enyi a nodi. <sup>2</sup> Enyi no gweru zi Timoti nwenę enyi hun enyi le iya gba a runni Osolobue orun izisonme ozioma Kraisti d'a gba unu ume, me unu zekemę ime okukwe unu—<sup>3</sup> amangbe ukpokpo ndini gha e mehunme onye owule ime unu. Unu le enwen unu a maringho ezioku-ezioku nị ukpokpo ndini wu okeri enyi ime Kraisti. <sup>4</sup> Ezioku-ezioku, enyi gwato unu ya ogen enyi le onu gi ri uzọ ohu, nị we jenko d'e kpokpo enyi. Unu le enwen onu a maringho n'o meole nwan erira. <sup>5</sup> Make ukpokponi biani nị unu, asazini m eka din. M no zi ozi, nị m marin ke okukwe unu no, makeni egun ri a tun m nị, ikenkwo, onye-onwunwan a nwanguo unu, ihien enyi run a la iwi.

<sup>6</sup> Kani, Timoti a ghaguo nwan ebe unu ri lua; o wehęguo nị enyi ozi ri mma banyeni okukwe unu le ihien-osusuo unu nwe. O kuguozi ke unu don

a nyanhan ẹnyi ọhụnma-ọhụnma, kuzikwọ nị ẹnyi hụ a da ụnụ—kẹ ụnụ dọn a da ẹnyi.

<sup>7</sup> Umunẹ, ya wụ nị e giguọ wẹ nwan okukwe ụnụ gba ẹnyi umẹ ime nsongbu lẹ ukpokpo ẹnyi ile. <sup>8</sup> Ndun a banguọ nwan ẹnyi—ebe o mē nị ụnụ turuhụ ime Di-nwōnni-ẹnyi.

<sup>9</sup> Euu, nanị kẹ ẹnyi a dọn saẹka keleguọ Osolobue make ụnụ, make ighoghọ ile ẹnyi rị e nwon ebe Osolobue rị make owuzo ụnụ wuzo ime Kraistị? <sup>10</sup> Ẹnyi e meshi ekpere iken uhinhin lẹ efinnai nị ẹnyi lẹ ụnụ huntari ẹnya, keni ẹnyi hun ụzọ ye ụnụ ihien ọwule rị a koni ụnụ ebe okukwe ụnụ rị.

### *Ekpere Polu Wẹ Mēni Wẹ*

<sup>11</sup> Chuku ẹnyi wụ Nedi ẹnyi lẹ enwen ẹ ya dodo duhe ẹnyi nwan ebe ụnụ rị, iya lẹ Di-nwōnni-ẹnyi wụ Jizosị! <sup>12</sup> Di-nwōnni-ẹnyi ya mezikwọ ihien-osisuọ ụnụ bawaye ụba egbata ọnụ lẹ ibe ọnụ lẹ egbata ọnụ lẹ ndi ọzọ ile—rike kẹ ihien-osisuọ ẹnyi nwon ebe ụnụ rị gi a bawaye. <sup>13</sup> Ya mē obi ụnụ zekenmē ebe iri-nsọ rị, amamgbe ụnụ gha e nwon nkoriani ihun ẹnya Chuku Nedi ẹnyi ogen hụ Di-nwōnni-ẹnyi wụ Jesu lẹ ndi nke ẹ, ndi nsọ a, k'e gi bia.

## **Isi Nke Ẹnọ**

### *Obibi Hun A Sọ Osolobue*

<sup>1</sup> Umunẹ ẹnyi, igi mekin, ẹnyi gi efan Di-nwōnni-ẹnyi wụ Jizos' a rịọ ụnụ: bisonmē ni obibi hụ ụnụ munarin ẹnyi nị 'ya a sọ Osolobue ụsọ—obibi ahun ụnụ rị nwan e bi; bikenmē ni erira. <sup>2</sup> Makeni, ụnụ a maringuo iwu ẹnyi gisonmē efan Di-nwōnni-ẹnyi wụ Jesu ye ụnụ.

<sup>3</sup> Makeni, uche Osolobue wụ nị ụnụ rị nsọ; nị ụnụ juchanrin ughere; <sup>4</sup> nị onye-onye ime ụnụ marin k'o dọn kwondon ehụ a, dōnmē ẹ nsọ, mē ẹ nwē mgbaye; <sup>5</sup> ẹlẹ hun ime-mgba e gi lagbu ẹ ẹnya lekē ndi hun marinlani Osolobue; <sup>6</sup> nị ihian eweriko ihien nwene ẹ mọbu megbu nwene ẹ ime ihienni. Ẹnyi a gwaguo ụnụ ya mbu, gba ụnụ mkpinsi-eka, nị Di-nwōnni-ẹnyi e megwarikwo udi ihien ndini ile. <sup>7</sup> Makeni, ẹlẹ obibi ru unyin kẹ Osolobue kpọ ẹnyi d'e bi, kanị obibi rị ochan.

<sup>8</sup> Ya wụ, onye ọwule jụ n'o giko iwu ndini bi, ẹlẹ iwu ihian k'o jụ, kanị nke Osolobue, bu Osolobue nwen e ye ụnụ Mmon-nsọ a.

<sup>9</sup> O mē nke inwetari ihien-osisuọ nọkẹ umunẹ ime Kraistị, ọ rini mkpa nị wẹ deni ụnụ ihien ọwule. Makeni, Osolobue e giguọ ẹka a kuzi ụnụ inwe ihien-osisuọ ibe ụnụ.

<sup>10</sup> Ezie rọ nị ụnụ hụ e nwē ihien-osisuọ ndi ile kwerini rị Azuun Masedonia. Kanị, ẹnyi rị a rịọ ụnụ, umunẹ, nị ụnụ e mekenmē erira, <sup>11</sup> nị ụnụ a chokenmezị ni nị ụnụ e bi obibi mē juu, e bu ẹnya e zime ọrụn ụnụ, e gi ẹka ụnụ a luru—rike kẹ ẹnyi dọn gwa ụnụ mbu. <sup>12</sup> Ụnụ e gi ẹ mē ndi kwerileni a gbaye obibi ụnụ, gi ẹ hun nị o nwōnni ihien a koni ụnụ.

### *Obibia Jesu*

<sup>13</sup> Umunẹ, ẹnyi cho nị ụnụ marin ihien k'e mē ndi rị uran (ndi nwunni), make ụnụ gha a kwan kẹ ndi hụ nwonlani olile-ẹnya dọn a kwan. <sup>14</sup> Makeni, ebe o mē nị ẹnyi kweri nị Jesu nwun, lihizi, erira kẹ ẹnyi gizi kweri nị Osolobue k'e wekinhen ya lẹ ndi hun kwerini n'e hun rị uran (ndi nke ẹ nwunhunni).

<sup>15</sup> Nị ẹnyi gwa ụnụ onwan makeni oku Di-nwōnni-ẹnyi rọ: ẹnyi ndi hun rị ndun, hun kelani nwunhun ogen Di-nwōnni-ẹnyi k'e gi bia, ebukoni ndi hụ rị uran ụzọ d'e kunrun Di-nwōnni-ẹnyi. <sup>16</sup> Makeni, o ru ogen hụ, Di-nwōnni-ẹnyi k'e gi oken olu ku oku; wẹ k'a nū olu onye-isi ndi mmon-ozu; opi Osolobue k'a han—Di-nwōnni-ẹnyi wụ Kraistị a gha elu-igwee hidan; ndi nke Kraistị hun ranhinguni e bugu ụzọ gha onwun lihi. <sup>17</sup> Ogen hụ, wẹ k'a juru ẹnyi ndi

họdunị, ndị rịkwọ ndun, cheni wẹ ime orukpu, ẹnị e shi elu d'e kunrun Di-nwōnni-ẹnị ime-elu—erira kẹ ẹnị k'a dōn buru Di-nwōnni-ẹnị d'e sōn ẹ nọdị jẹnrin ejen. <sup>18</sup> E gi ni nwan oku ndinị a kasị ibe unu obi.

## Isi Nke Isen

### *Kwademe Ni Obibia Jesu*

<sup>1</sup> Kanị, umunẹ—o mē nke oḡen lẹ udu o k'e gi mē—o rini mkpa ni wẹ deni unu ihien ọwule. <sup>2</sup> Makeni, unu lẹ enwen unu a maringwo ohunma-ohunma ni Uhuohin hu Di-nwōnni-ẹnị k'e gi bia, o k'a bia idenmizi kẹ ohin a bia ime abali. <sup>3</sup> Oḡen hu wẹ k'e gi rị a sị, “Udōn a rigo! Nsogbu arizi a!” ya kẹ ntikpo k'e gi kunrun wẹ idenmize, nọkẹ ebe ime nọ memehu okpoho! Mwanahin arikozi a!

<sup>4</sup> Kanị nke unu, umunẹ, onu ari ime ishi, hun Uhuohin hu e gi kunrun onu idenmize nọkẹ ohin. <sup>5</sup> Makeni, umu ukpe lẹ ndi e bi ebe eki rị enu kẹ unu wu; ẹnị ele umu ukinkin mobu umu ishi. <sup>6</sup> Ya wu, ẹnị aranhinko ni kẹ ndi ozo; kama, ni ẹnị munrun ni ẹnị, ni ẹnị dōnrin ẹnị. <sup>7</sup> Makeni, uhinhin kẹ ndi a ranhin uran gi a ranhin; uhinhin kẹ ndi a ra manya a tu gizi a ra a tu. <sup>8</sup> Kanị, ebe ẹnị wu ndi e bi ebe eki rị elu, ni ẹnị dōnrin ni nwan ẹnị; ni ẹnị yiri okukwe lẹ ihien-osusuo kẹ ewuru igwe onye-agma gi e gbondon obi ẹ, ẹnị e yiri olile-ẹnị nzuopuha nọkẹ okpu onye-agma gi e gbondon isi ẹ. <sup>9</sup> Makeni, Osolobue etumeni ẹnị d'a narin afunfun iwe-le-onuma a; kama, o kpo ẹnị d'e nwōnrin nzuopuha ghahani Di-nwōnni-ẹnị wu Jesu Kristi. <sup>10</sup> Makeni, Di-nwōnni-ẹnị wu Jesu Kristi nwunni ẹnị onwun keni ẹnị hun uzo sōn ẹ rị ndun—kẹ ẹnị rị ndun oḡen o gi bia kẹ ẹnị a nwunhungwo.

<sup>11</sup> Ya wu, a gba ni nwan ibe unu ume—kẹ unu dōn rị e mē; e yeni ni ibe unu eka ni w'e sue—kẹ unu dōn rị e mē.

### *Ndunmodun Ikpaun Lẹ Ekele*

<sup>12</sup> Kanị, umunẹ, ẹnị rị a rịo unu ni unu gbaye ndi rị a runshi orun iken ime unu, hun e lepu onu ẹnị ime Di-nwōnni-ẹnị, a dun onu odun. <sup>13</sup> E nwe ni ihien-osusuo wẹ, e gi ifiri ẹ e ye wẹ mgbaye kachanrini—make orun wẹ rị a run. Udōn ya risonme egbata onu lẹ ibe onu.

<sup>14</sup> Umunẹ, ẹnị rị a dun unu odunni: a gba ni ndi nọdị mmaka mkpinsi-eka; a kasị ni ndi-ujọ obi; e yeni ni ndi zeleni eka—ka gi ni ndidi e sōn onye ọwule.

<sup>15</sup> Hun n'a n'o nwōnni onye ọwule ime unu e gi njo a ku njo, kama, a cho ni ni unu e mē ni ibe unu lẹ ndi ozo ile ihien rị mma.

<sup>16</sup> A ghoghọ ni oḡen ile. <sup>17</sup> E mē ni ekpere oḡen ile. <sup>18</sup> E ye ni ekele ime onodi ọwule, makeni onwan kẹ Osolobue cho eka unu ime Kristi wu Jesu.

<sup>19</sup> Etinyunlẹ ni ihien Mmon-nsọ rị e mē. <sup>20</sup> Eleliale ni amuma lẹ ozi ihian si Osolobue si a zi— <sup>21</sup> kama, e lele ni ihien ile, unu e kwonkenme hun rị mma.

<sup>22</sup> Gba ni ni udi eje-ihien ọwule osọ.

<sup>23</sup> Osolobue lẹ enwen ẹ, hun udon gha eka a bia, ya dodo donchanrin ihien ile rị ime ndun unu nsọ: ya donmēchanrin mmon unu lẹ ume-ndun unu lẹ ehụ onu ohunma—amamgbe onu gha e nwon nkoriani oḡen Di-nwōnni-ẹnị wu Jesu Kristi k'e gi bia. <sup>24</sup> Onye hun kpo onu furu wẹ gi e dōn ẹnị, o jenkọ d'e mē ẹ!

<sup>25</sup> Umunẹ, e mē ni ni ẹnị ekpere!

<sup>26</sup> Dide ni umunẹ ẹnị ile odide rị nsọ.

<sup>27</sup> M rị e gi ẹfan Di-nwōnni-ẹnị a si onu gunni ndi ile kwerini ehuhuo-ozini.

<sup>28</sup> Ẹfoma Onye-nwōnni-ẹnị wu Jesu ya nọyeni unu.

## Ehuhuo-Ozi Nke Ebuo Polu Dejen Ndi Teshalonika Ndi Teshalonika, Nke Ebuo

<sup>1</sup> Polu le Sivanosi le Timoti de ehuhuo-ozini. Enyi ri e dejenni uka Teshalonika hun ri ime Osolobue Nedi enyi le Di-nwonn-enyi wu Jesu Kristi ya. <sup>2</sup> Efoma le udon hun gha aka Chuku Nedi le Nna enyi wu Jesu Kristi bia ya rini unu.

### *Osolobue E Donmeka Unu*

<sup>3</sup> Umune, o furu efuru ni enyi gi ifiri unu a kpanmin Osolobue ogen ile, makeni okukwe onu ri e sue oda-oda, ihien-osusu onye-onye ime onu nwe ebe ibe e ri rizikwo a bawaye. <sup>4</sup> Ya hain enyi le enwen enyi gi e gi unu a nyan isi ime uka Osolobue ile ri ichen-ichen. Enyi gi unu a nyan isi make owuzo unu wuzo le okukwe unu to e nwon ime ukpokpo ile we ri e kpokpo unu le nsongbu ile unu ri e dingbu.

### *Okinkin-ikpe Kraisti Wela*

<sup>5</sup> Ihien we ri e me unu ri a ghosi ni okinkin-ikpe Osolobue wela furu efuru. We gizi nsongbu ndini we e me unu a wuru ndi ru ogo ibanye Ali-eze Osolobue hu unu ri a tani afunfun. <sup>6</sup> Ezioku ro, makeni, o furughu ni Osolobue we afunfun yegwari ndi ahun ri e ye unu afunfun, <sup>7</sup> me unu ndi ri a ta afunfun zu iken—mezikwo enyi nwen zu iken. O jenkwo d'e me e ogen Di-nwonn-enyi wu Jesu k'e gi gha enu-igwee bia—'ya le ndi mmom-ozini e hu kin-akwanran.

<sup>8</sup> We k'e gi okun ri e nwunni bia; we k'e megwari we ile marinleni Osolobue le ndi hun humeleni ni ozima Di-nwonn-enyi wu Jesu isi. <sup>9</sup> Ndin k'a narin afunfun hun wu ntikpo itebite; we k'a gha ebe Di-nwonn-enyi le iken o gi nwe ogho ri wepu we—<sup>10</sup> o ru Uhuohin hu—Uhuohin ahun o k'a bia keni ndi nsọ a ye e ogho, keni we ile kwerini jazikwo a mma n'o makazi. Unu le enwen unu k'a rizi ime we, makeni unu kweri oku e hun enyi gwa unu.

<sup>11</sup> Ya hain enyi gi e meni unu ekpere ogen ile—a rio Osolobue enyi n'o me unu wuru ndi k'a ghosi ni oku o kpọ unu alan iwi; enyi a riori a n'o gi iken e runzuchanrin ihien-oma owule unu kwademe obi ni unu k'a run—le orun owule unu gi okukwe a run—<sup>12</sup> keni we gi ifiri ihien we ri a hun ebe unu ri ye efan Di-nwonn-enyi wu Jesu ogho, gizi ifiri Jesu ye onu ogho—ghahani efoma Osolobue le Di-nwonn-enyi wu Jesu Kristi.

## Isi Nke Ebuo

### *Onye Ahun Hun A Danchanrin Iwu Ile*

<sup>1</sup> Dodo ni umune, o me nke obibia Onye-nwonn-enyi wu Jesu Kristi le owegbama we jenkwo d'e wegbama enyi ile d'e kunrun e, <sup>2</sup> anile ni obi nahinkennin onu; anile ni obi gbakama onu make amuma mobu oku-onu mobu ekukwo-ozini owule—we si n'o gha aka enyi bia—hun si ni Uhuohin Di-nwonn-enyi a biaguo.

<sup>3</sup> Anikwole ni onye owule gi uzo owule dufie unu: Uhuohin hu abiakọ mmani oken nnupu-isi hu biaguu, e wefuhaguu we Onye hu a danchanrin iwu ile—Onye hu a danchanrin iwu ile hun ntikpo rizikwo e che ya le enwen e. <sup>4</sup> O k'a gha a lusun mmom le iyi owule le ihien owule w'e fe efe ogun; o k'e weshi enwen e elu ni iya kachanrin we ile, nke wu ni o k'a banyede ime Ulo-nsọ Osolobue, weri ocho, kpọ enwen e Osolobue.

<sup>5</sup> Ụnụ anyanhanzịni nị m gwa ụnụ ihien ndini oge mme le ụnụ gi ri ụzọ ohu? <sup>6</sup> Ya wu, ụnụ a maringho ihien gin'e—we gileni ke wepuha a, nị we ri e che nị oge e rugu we kebe wepuha a.

<sup>7</sup> Makeni iken hu e buhe idan-iwu a rigule nwan orun, gi nzuzue a run ihien o ri a run; o ke puha ifon. Kani, o k'e zuerihu d'e ru ni e wepu we onye hu ri e gbondonn'e. <sup>8</sup> Oge hu, e wepuha we Onye hu a danchanrin iwu ile—hun Di-nwonnienyi wu Jizosi k'e gi uzun gha a onu puha tikpogu. Di-nwonnienyi k'e gi ogho ya le enwen e wu Di-nwonnienyi gi bia gbu e la iwi.

<sup>9</sup> Obibia Onye hu a danchanrin iwu ile k'a wu aka-orun Ekwensu. O k'e gi iken ile ri ichen-ichen le ihien-ahima le orun-atumanya ichen-ichen we gi e dufie ihian bia, <sup>10</sup> ya le udi eje-ndufie ile ri ichen-ichen o k'e gi son ndi hun lakotikpo, makeni anini we ezioku weri onodi ime obi we, ezioku hun nke a zuopuha we; <sup>11</sup> Osolobue k'e gi ifiri n'a jugu we ezioku zihie ni we oken ndufie ahun we jenko d'e dufie we, hun k'e me we kweriyeni ntụ. <sup>12</sup> Osolobue k'e me e keni we gi e ma we ikpe, uwe ile gileni ezioku don, kama, eje-ihien a ka we a suu.

### *Wē Hoto Ụnụ Kēni Ụnụ Nwē Nzụofuha*

<sup>13</sup> Kani, nke ụnụ, umune enyi, onu ndi Di-nwonnienyi bu obi, enyi k'a gha e gi ifiri onu e ye Osolobue ekele oge ile. Makeni, Osolobue hoto ụnụ isi-mbidon noko mkpuru-ibuzo, keni ụnụ nwē nzuopuha, ghahani odidon-nsu Mmon-nsu le ikwerini ezioku. <sup>14</sup> Onwan hain Osolobue gi nwan kpo ụnụ ghahani ozioma enyi zi ụnụ; keni ụnụ nwehen ogho Onye-nwonnienyi wu Jesu Kristi. <sup>15</sup> Umune, wuzokenme ni nwan! Ụnụ e kwonkenme odinali ndi hun enyi kuzi ụnụ—ke hun enyi gi onu kuzi ke hun enyi gi ekukwo-ozu kuzi.

<sup>16</sup> Onye-nwenienyi wu Jesu Kristi le enwen e le Osolobue wu Nedi enyi hun gi ihien-osusu o nwē ebe enyi ri meni enyi ohunma ye enyi nkasi-obi itebite le olile-enya ri mma, <sup>17</sup> dodo kasi nwan onye-onye ime ụnụ obi, me obi ụnụ zekenme, ebe oku-onu le orun owule ri mma ri.

## **Isi Nke Ẹtọ**

### *E Mē Ni Ni Enyi Ekpere*

<sup>1</sup> Umune, nke ikpazuun rin'a wu onwan: e me ni ni enyi ekpere, ni oku Di-nwonnienyi hun ụzọ ghagbari egwa; ni we e ye e ogho ebe ile—ke ụnụ don ye e ogho. <sup>2</sup> E mezikwo ni ni enyi ekpere ni Osolobue gbapuha enyi aka ndi eje-obi le ndi eje-ihian, makeni ele ihian ile kwerini Osolobue.

<sup>3</sup> Kani, Di-nwonnienyi furu onye we gi e don enya; o k'e me ụnụ zekenme, chedon onu—make Eje-onye hu gha e me onu ihien owule. <sup>4</sup> Makeni enyi a maringhozi ihien Onye-nwenienyi k'a saaka me, obi ru enyi ali ni ụnụ ri e me ihien ndi enyi si ụnụ me, ni ụnụ k'e mesonme we.

<sup>5</sup> Di-nwonnienyi ya dodo du obi ụnụ ile ni ụnụ ghota ihien-osusu Osolobue nwē le oken-ndidi Kraisti, e nwezikwo we.

### *Akutupukwole Ni Eka*

<sup>6</sup> Umune, enyi gi nwan efan Onye-nwenienyi wu Jizos' Kraisti e ye ụnụ iwuni: ụnụ le onye Itu-Kraisti owule kutogu aka hun nke o gi bi ke enyi don gwa ụnụ akpakwole. <sup>7</sup> Makeni ụnụ le enwen ụnụ a maringho ni o furu ni ụnụ kinrin enyi. Enyi akutupuni aka oge enyi le ụnụ gi ri ụzọ ohu; <sup>8</sup> enyi anarinni onye owule ihien-oriri bu enyi akuni ugwo. Enyi a run orun a rungbu enwen enyi uhinhin le efinnai, amangbe enyi a wuruni onye owule ime ụnụ ibu. <sup>9</sup> Elekwu ni o runi enyi; mba, ihien runi enyi ro. Kani, enyi me erira keni enyi ghosi ụnụ ihien ụnụ



e leri e bi. <sup>10</sup> Kẹ oge ẹnị gidẹ rị ime igunrun ụn, ẹnị ye ụn iwuni: “Onye jụ n'ọ runko, y'e rile.”

<sup>11</sup> Kani, ẹnị a nugo nị ndị hụ ime ụn kutofu ẹka, e busonme ẹka e che orun rulenị wẹ; o nwonni ihien w'a run. <sup>12</sup> Ẹni gi ẹfan Onye-nweni-ẹnị wu Jesu e ye ndi nọ ẹrira iwu, a dun wẹ odun: wẹ nwe ihien ẹka kuma wẹ; wẹ gi ẹka wẹ a luru ihien wẹ e gi bi.

<sup>13</sup> Umune, ndun ime ihien rị mma y'a gukwole ụn.

<sup>14</sup> Onye owule gbayeleni ihienni ẹnị rị nwan e deni ụn, ụn a koma a ẹnya, gban'a oso—keni ifenren me ẹ. <sup>15</sup> Ewerikwole n'a kẹ enenren, ka a gba n'a mkpinsin-ẹka kẹ nwene ụn.

### *Oku Ikpazuun*

<sup>16</sup> Di-nwonni-ẹnị le enwen ẹ, onye hun udon gha ẹka a abia, ya ye onu udon ogen ile le uzọ ile. Di-nwonni-ẹnị ya noyeni onu ile.

<sup>17</sup> Mmẹ wu Polu gi ẹka m e de ekeleni. Onwan wu mbiye-ẹka m, enina kẹ m'e biye ekukwo-ozu m ile ẹka.

<sup>18</sup> Ẹfoma Nna ẹnị wu Jesu ya rinị onu ile.

## **Ekukwo-Ozi Ibuzo Polu Dejenni Timoti Timoti, Nke Ibuzo**

<sup>1</sup> Mmē wu Polu de ekukwo-ozini; m wu onye-ozu pu-ichen Kraisti Jizosi. Osolobue wu Onye-nzuopuha enyi le Kristi wu Jesu onye enyi gi don enya tume m. <sup>2</sup> M ri e dejenni Timoti wu nwa m esi ime okukwe. Efoma le omiken le udon hun gha aka Chuku-Nedi le Jesu Kristi Nna enyi bia ya rini i.

### *Mkpinsin aka Banyeni Eje-nkuzi*

<sup>3</sup> Nodi nwan Efesosi ke m don gwa i ogen m gi jenkō Masedonia, keni i gwa ndi hu ri a kuzi ihien wulen ezioku w'a kuzizile ihien ndi hu we ri a kuzi; <sup>4</sup> w'e gonzile ntin akiko nwonleni isi le itu-mpupu ihien hun w'e tusonme hun nweleni njedenme—makeni ihien ndini e me ihian a masonme omuma nweleni ali hun nke o gi yeni ihian aka bi obibi okukwe hun Osolobue cho. <sup>5</sup> Ihien hain i k'e gi gwa we erira wu ni ihian hun uzō gi ihien-osusuo e bi—ihien-osusuo hun gha obi ri mma le ihori ri mma le okukwe gha akpakali obi puha. <sup>6</sup> O nweole ndi lato ihien ndini, kpahu, sonme oku nwonleni isi. <sup>7</sup> We cho ni we wuru ndi nkuzi Iwu Mozizi, bu aghotani we ihien ndi we ri e ku mobu ihien ndi we ri e ku oku we—e ku, a du aka obi.

<sup>8</sup> Enyi a maringho ni Iwu ri mma—omeni ihian a maringho gi e me ihien we gi ifiri e ye Iwu. <sup>9</sup> O furu ni ihian ghota ni ele ifiri ndi ezi-omume ke we gi ye iwu. Kama, we gi ifiri ndi a dan iwu le ndi e nupu-isi ye e, uwe le ndi ghaleni e fe Osolobue le ndi e me njo, ndi e me ihien runi le ndi e lelja ihien ri nso, ndi e gbu nedi we mobu nne we le ndi izighe. <sup>10</sup> We yezi e make ndi ughere, make ikennyē hun e meson ikennyē mgba le ikpoho hun e meson ikpoho mgba, ndi e re ihian le ndi e non ihian, ndi-ntu, ndi a shia eri-ntu le ndi e me ihien ndi ozo owule we le ezigbo nkuzi ghaleni a dangbama. <sup>11</sup> Ezigbo nkuzini ri ime ozioma hun Osolobue, Onye hu richanrin mma, buche m aka.

### *Ikele Chuku Makeni O Me Ebere Nabanhan Enyi*

<sup>12</sup> M ri a kpanmin Kraisti wu Jizosi Di-nwonni-enyi hun ye m iken m gi ri a run orun, makeni o weri m noke onye o gi don-nya, we m orun, <sup>13</sup> osuon'a ni m te kutō a, kpokpo ndi nke e, gi aka-iken son we. Kan i o no me ebere m, makeni amarin m ihien m ri e me ogen ahun, m'e ke kwerizikwo ogen ahun. <sup>14</sup> Di-nwonni-enyi no gi aka ri mma son m, me ni m omiken oda-oda, wezi okukwe le ihien-osusuo ri ime Jizosi ye m oda-oda. <sup>15</sup> Okuni wu ezioku hun furu w'a nabanhanhanrin: ni, “Kraisti wu Jizosi bia ime uwa d'a zuopuha ndi njo”—hun o me ni mmē kachanrin njo ime uwe ile.

<sup>16</sup> Kan i, ufiri e ke Osolobue gi meni m omiken, mmē hun kachanrin njo e me, keni Kraisti wu Jizos' hun uzō gi m ghosichanrin ndidi zu oke, gi m me ihien nleri, keni ndi ozo, hun k'e kweri n'e gi e marin ni we le enwen we jenkō d'e nwon ndun itebite.

<sup>17</sup> Eze itebite ke Osolobue wu! Eze Ghaleni a nwun! Onye we ghaleni e legha enya! Chuku ohu suo rini! Mgbaye le ogho ya rin'a jenrin ejen! Isee.

### *Gi Oku Osolobue Le Ihori Ri Mma Luni Osolobue Ogun*

<sup>18</sup> Timoti nwa m, m ri e ye i iwu ndini noke ke amuma ndi we busonme banyeni i mbu don ku, keni i saeka gi ihien we ku ime amuma ndi ahun lu ogun hu ri mma, <sup>19</sup> e kwonkenme okukwe le ihori ri mma. O nweguo ndi lato

ihorị wẹ, sukpopu okukwe wẹ. <sup>20</sup> Himenosi le Alezanda ri ime wẹ. E weguo m wẹ ebuo ye Ekwensu n'o me wẹ ihien, keni wẹ marin kubehi aru.

## Isi Nke Ebuo

### *Ife Ofufe Ime Uka*

<sup>1</sup> Igi bidon nwan, m si onu a risonmeni ni ihian ile Osolobue; e meni ni we ekpere; a riodonni ni we; e gi ni ifiri we a kpanmin a, <sup>2</sup> e mezini ni ndi-nze le ndi ile ri isi-okiki ya, keni enyi hun uzọ e bi obibi me juu, e gi udon e bi, e bi obibi ndi e fe Osolobue, e yetari mgbaye. <sup>3</sup> Makeni udi ekpereni ri mma, wuzikwo ihien a suo Osolobue wu Onye-nzuofuha enyi usuo, <sup>4</sup> makeni Osolobue cho ni onye owule nwon nzuofuha, marinzikwo ezioku.

<sup>5</sup> Makeni,

Osolobue ohu suo ri;

Onye ohu suo rizikwo

hun e wegbama Osolobue le ihian.

Onyeni wu Kraist wu Jizosi

hun wuzikwo ihian;

<sup>6</sup> hun we enwen e ye,

keni o wuru ihien w'e gi gbapuha ihian ile—

Osolobue a shiaguo eri banyeni ihienni ogen furuni.

<sup>7</sup> We tume m onye e zisonme ozi ihienni le onye-ozu pu-ichen le onye a kuzi ndi ani ndi ozu wulen ndi Ju okukwe le ezioku. M ri e ku ezioku, ari m a tutu!

<sup>8</sup> Ya wu, m cho ni ikennyer ri ebe owule hun a ni we e me ekpere. We gha a kishi aka ekpere elu, ya wurukwo aka ri nsu, elukwo hun we gi iwe le ndondo meru.

<sup>9</sup> M chozikwo ni ikpoho e gi uche e ken ekiken: w'e yile ihien e me ifenren, w'e yi ihien furuni. Ekiken we y'e mele icho ntutu mma, mobu iyi goru mobu ihien-mma mobu ekwa ndi nanranni. <sup>10</sup> Kama, w'e gi orun-oma e kon ekiken—k'o furu ni ikpoho ndi ri e fe Osolobue, a tu egun e, e me.

<sup>11</sup> We gha a kuzi, ikpoho w'a gba-nkintin, e gon ntin ihien we ri a kuzi, we wechanrin enwen we che okpuru. <sup>12</sup> M si okpoho\* y'a kuzile; y'a kile okennyer; y'a gba nkintin. <sup>13</sup> Makeni Adam' ke we buzo ke ni we d'e ke Ivu; <sup>14</sup> e dufieni we Adam', kama, okpoho ke we dufie, o no wuru onye njo. <sup>15</sup> Kani Osolobue jenko d'a zuofuha ikpoho amangbe isi we a to nsongbu ri omumu nwa, ka si a meni e bisonmegho we ime okukwe, ihien-osisuo le iri-nsu, e kwondon enwen we.

## Isi Nke Eto

### *Ndi-isi Uka*

<sup>1</sup> Okuni w'e ku wu ezioku, ni, “Onye orun onye-isi uka n'a du, orun ri mma k'o cho no run.”

<sup>2</sup> Ya wu, onye-isi uka k'a wuriri onye nwonleni nkoriani. O k'a wuriri onye nwon nwunye ohu suo; onye e kwondon enwen e; onye nwon uche; onye nwon mgbaye. O k'a wuriri onye ma nabanhan ndi obia; onye ma kuzi <sup>3</sup> O meko onye-manyu mobu onye aka-iken, kani onye e me nwayo; ele onye-ikpe mobu onye egbo a suo. <sup>4</sup> O k'a wuriri onye hun e ri-aka a ki ikpun-ulo a ohunma, a hun a ni umu a hu e hume isi, a gbaye ihian uzọ ile. <sup>5</sup> Makeni, omeni ihian a sani aka ki ikpun-ulo a, nani k'o don lepu uka Osolobue enya? <sup>6</sup> O wuko onye roghari nke ohun, onye sonme uzọ Kraisti nke ohun, amangbe o honronma bu

\* **Isi Nke Ebuo:**<sup>12</sup> nwunye ihian

o nwonni ihien o marin, ikpe ma Ekwensu a ma a. <sup>7</sup> O k'a wuriri onye ndi ri ogbe e ku oku e ohunma, amamgbe o danban onyan Ekwensu, fa.

### *Ndi-orun Uka*

<sup>8</sup> Erirazikwo, ndi-orun uka k'a wuriri ndi ghaleni e gi ihien we buche we eka e gu egu; awuko we ndi irenai; awuko we ndi oken-manya mobu ndi egbo ri enya. <sup>9</sup> We k'a wuriri ndi e kwonkenme ihien ndi ahun mini ri ofufe-Kraisti, wuruzikwo ndi ghaleni e me ihien obi gi e gbu we mgbu. <sup>10</sup> We k'e buriri uzọ lelegu we. Omeni enwon we nkoriani, we runma ni uka.

<sup>11</sup> Erirazikwo, ikpoho we k'a wuriri ndi nwon mgbaye; awuko we ndi-nkuto. We k'a wuriri ndi enya don, ele ndi oken-manya; we k'a wuriri ndi w'e gi e don enya ime ihien ile.

<sup>12</sup> Ndi-orun uka k'a wuriri ndi nwon nwunye ohu suo; ndi a ki umu we le ikpun-ulo we ohunma. <sup>13</sup> Ndi hun run orun-ukan ohoonma k'e wehe ni enwen we ezigbo efan, ya wu orun k'e mezikwo obi rukem we ali ime okweri we kwerini Kraisti-Jizosi.

### *Okukwe Enyi Emike!*

<sup>14</sup> M bu e obi ni m lala d'a hun i egwa. Kani, m ri e de ni i ihien ndini <sup>15</sup> keni, omeni m bie d'a bia, ni marin k'o furu ni ihian e bi ime ikpun-ulo Osolobue, uka Osolobue, Osolobue hun ri ndun. Uka a ni wu iyetọ le iden hun gi ezioku.

<sup>16</sup> W'a ru uka a, ihien ahun enyi kweri e mike; ihien ahun mini wu banyeni:

Onye\* ahun gi ehụ pūha;  
o nọ ghosị nị iya rọ nke-esi  
ghahani Mmon-nsọ;  
ndi mmon-ozu a hungho a.  
Ihian e zisonmeguo ozi e ali ichen-ichen;  
e kweriguo ni w'a ime uwa.  
O gi ogho lashi elu-igwee.

## **Isi Nke Eno**

### *Eje-nkuzi*

<sup>1</sup> Mmon-nsọ e kupuguo a n'o ru ogen ikpazuun, o nwe ndi k'a lato okukwe-Kraisti, sonme mmon ndi hun e dufteni le ihien eje-mmon ri ichen-ichen a kuzisonme, <sup>2</sup> ebe we n'e son nkuzi ndi-ntu le ndi ihunnai ihori we nwunguu nọke si we gi igwe-okun dagbu e. <sup>3</sup> We k'a kuzime ihian w'a lule di-le-nwunye. O nweghozi ihien-oriri ndi we k'a si we soma, ihien-oriri Osolobue ke keni ndi hun kwerini, hun marin ezioku, hun uzọ e ri, e ye e ekele. <sup>4</sup> Ihien ile Osolobue ke ri mma, o nwonni hun w'a ju, ka si a me ni we gi ekele narin a, <sup>5</sup> makeni oku Osolobue le ekpere e don e nsọ.

### *Ezigbo Odibo Jesu Kristi*

<sup>6</sup> I gwa umune enyi ime okukwe ihien ndini we, ya wu ni i wu ezigbo onye-orun Kraisti-Jizosi, hun we gi ihien ndi ri ime okukwe-Kraisti le ezigbo nkuzi hu i ri e son zun.

<sup>7</sup> Lato ilu ndi ahun nweleni erere o ban ebe ihien Osolobue ri, hun ndi marinleni ihien gi e don. Kama, e gi ihien Osolobue a zun enwen i. <sup>8</sup> Makeni, w'a si, "Erere huoghọ izun ehụ ihian, kani igi ihien Osolobue a zun enwen ihian ke erere ka a ri uzọ ile, makeni w'e ri erere e ime ndunni le ime ndun lalani."

<sup>9</sup> Ezioku ro, o furu ni we nabanhan a ohunma-ohunma. <sup>10</sup> Ya hain enyi gi a

\* **Isi Nke Eto:16** Ndi Kolosi 1.26-27; 2.2

rungbu enwẹn ẹnyi, a lugbu enwẹn ẹnyi, makẹni ẹnyi gi Osolobue rị ndun don-  
enya, Osolobue hun wu Onye-nzuopuha ihian ile—tumadu ndi kwerini.

<sup>11</sup> A gwa we ni we k'e meriri ihien ndini, a kuzi we ya. <sup>12</sup> Anikwole onye owule legber'i n'i wu nwata. Ka wuru onye ndi kwerini e leri oku-onu a, obibi e, ihien-osusuo a, okukwe e le k'o donme obi e ochan. <sup>13</sup> M gini d'a bia, hun a ni i hu a gunpuha Ekukwo-nsọ ebe ihian ile ri, e gi oku-Chuku a kpasu mmọn we, a kuzi we ogen ile. <sup>14</sup> Alatokwole oyiye hun ri ime i, hun Osolobue ye i ogen hu we gi bu amuma banyeni i, ndi-isi uka no bu eka kwasị i.

<sup>15</sup> Hun a ni i hu e me ihien ndini ile; wechanrin enwẹn i che ime we, keni ihian ile hun a ni i hu e me we ohunma, a runpuha ihien rin'a. <sup>16</sup> E leban enwẹn i le nkuzi i ẹnya; e mesonme ihien ndini we. Makeni, i gha e me we, i siko d'a zuofuha ke enwẹn i ke ndi ri e gon i ntin.

## Isi Nke Isen

### *Ẹka W'e Gi E Sọn Ndi Ri Ichẹn-ichẹn Ri Uka*

<sup>1</sup> Aganle okennyẹ-oba, ka gi mgbaye gwa a oku leke onye ri a gwa nedi e oku; a gwa ikennyẹ ri ibe ani oku leke umune-ikennyẹ; <sup>2</sup> a gwa ikpoho-oba oku leke onye ri a gwa nne e; a gwa ikpoho ri ibe ali oku leke umune-ikpoho—ka donmechanrinkwo enwẹn i ochan.

<sup>3</sup> E lepu ndi di we nwun hun nwele ni eyemeka nke-esi ẹnya, n'i gi e tu ni we uya. <sup>4</sup> Omeni okpoho di e nwun e nwongho umu, mobu umu-oye, ndini we murungude ke we don a run ihien furu ni we runni ndi ezi-le-ulo we, e gi eka we ri e yeni ndi muni we a kukinbelua we ugwo, makeni iya a suo Osolobue. <sup>5</sup> Nke okpoho di e nwun hun wu ogbennye nke-esi, hun nwonle ni onye owule, o k'a ri e gi Osolobue e don ẹnya, e mesonme ekpere, a rio Osolobue uhinhin le efinnai. <sup>6</sup> Kani, hun ri e bi obibi ehụ-ufu anwunhugwole—osun'a ni o ri ndun. <sup>7</sup> Hun a ni y'e yezi we iwu ndini amamgbe we a wuru ndi nwon nkoriani. <sup>8</sup> Onye owule ghaleni e lefu ndi nke e ẹnya, tumadu ikpun-ulo a, a jugwo okukwe-Kraisti, onye ahun ka onye kwerileni njo.

### *Ikpoho Di We Nwun Hun Uka Jenko D'e Lepu Ẹnya (Orun Ndi-Ozi 6.1; 9.36-39)*

<sup>9</sup> Okpoho di e nwun hun rugwu ahua ogun eto mobu kari suo ke we jenko d'a gunye ikpoho di we nwun hun uka jenko d'e lepu ẹnya; o k'a wuriri onye lukarileni di ohu. <sup>10</sup> O k'a wuriri onye we gi orun oma o runsonme marin: ya wu, n'o zungbo umu; n'o nabanhangho ndi obia; n'o fegho ndi-nke Osolobue, chanchanpu we unyin ukw; n'o yeghoni ndi ri nsongbu eka; n'o gigho enwẹn e kwani orun oma uzọ ile.

### *Ikpoho Di We Nwun Hun Keleni Ka Egedi*

<sup>11</sup> Ka ekwerile gunye ikpoho di we nwun hun keleni ka egedi. Makeni, ihien a gun ehụ nwe iken ban egbata we le Kraisti, a choma we ni we luru di. <sup>12</sup> Ogen hu ikpe a ma we makeni e tikpogwo we nkwa ibuzo we kwe.

<sup>13</sup> Wezukade ohun, o ru, a munrun we eka-nkutopu, a gha uno-uno. Elede eka-nkutopu suo, a si si-si-si, e busonme eka e che orun rulen we, e kusonme ihien furulen ni we ku. <sup>14</sup> Ufiri onwan, ndunmodun m wu: ikpoho di we nwun hun keleni ka egedi we luru di, we mu umu, we e lepu ikpun-ulo we ẹnya—amamgbe enenren a hun oghere o gi kuja oku ẹnyi. <sup>15</sup> Makeni, ndi hu ime ikpoho ndini we a kpahugwole, sonme Ekwensu.

<sup>16</sup> Okpoho owule kweri ni Jesu hun ndi di we nwun wu ndi-igbennye nke-esi ri ikpun-ulo we, ya yeni we eka, make uka gha e bu oken ibu—keni uka hun



uzo saeka e yeni ndi ahun di we nwun hun nweleni onye e yeni we eka nke-esi eka.

### *Eka We Gi E Son Ndi-isi Uka*

<sup>17</sup> Ndi-isi uka ri a ki ohunma ru w'e ye ogho le ugwo-orun furu w'e ye ndi-isi—uzo ebuo, tumadu ndi ri a gbakenme ebe iku oku-Chuku le ikuzi n'e ri.

<sup>18</sup> Makeni, Ekukwo-nsọ si, “Ekenmele efin onu ebe o ri a zokpo oka,” sịzi, “Onye-orun e furughọ hun w'a ku ugwo-orun a.”

<sup>19</sup> We kinghosi i ihien owule banyeni onye-isi, egikwole e don, mmani madu ebuo mobu eto puha osheri. <sup>20</sup> Nke ndi hun e mesonme njo, jugbo we id'anya ihian ile, keni egun hun uzo tuma ndi hoduni.

<sup>21</sup> M ri a gba i mkpinsin-eka id'anya Osolobue le Kraisti wu Jizosi le ndi mmon-ozị nsọ: e donme iwu ndini; egbeyekwole ni onye owule; elekwole ihian enya ihun.

<sup>22</sup> Ahuhukwole bu eka kwasị onye owule tume e onye orun-uka, bu y'e leban n'a enya ohunma. Kpachanfu enya amamgbe y'e bi eka ye njo ndi ozo me; donme enwen i ochan.

<sup>23</sup> Arazile mirin suo, kama, a rari ekere manya make ufiri efọ i le make emu hun a ku n'i mbu-le-ebu.

<sup>24</sup> O nwe ndi njo we a puhachanrin ifon, a ma we ikpe we kebe kinme we ikpe, kani nke ndi ozo, njo we a ra fuha ifon egwa, kani o hu e son we, we kinguu we ikpe o puha ifon. <sup>25</sup> Erira ke orun oma donzikwo a puhachanrin ifon. Osuoden'a n'o ke puhachanrin ifon, o zueriko jennin ejen.

## **Isi Nke Isin**

<sup>1</sup> Ndi ile wu igbon mobu odibo eka ihian we weri ndi we ri okpuru we ni e rugho we ogo mgbaye, a gbayechanrin we—make ihian gha e kuto efan Osolobue le ihien enyi ri a kuzi. <sup>2</sup> Emeni ihian ri e fe onye kwerini, y'e benwakwole mgbaye o ye e makeni we wu umune ime okukwe. Kama, ya fede e kari, makeni onye ri e ri erere orun a wu onye kwerini le onye ri Osolobue obi.

A kuzi we ihien ndini, e nu we e me we.

### *Eje-nkuzi Le Ihien E Buhen'e*

<sup>3</sup> Onye owule hun a kuzisonme ihien ozo wuleni ezioku, onye hun ghaleni e kweye ni oku ndi hu zu oke Onye-nweni-enyi wu Jizos' Kraisti ku le nkuzi furu ofufe Osolobue, <sup>4</sup> rihu a pache; o nwonni ihien o marin. Adudu ido-ndondo le iru-uka mkpuru-okw wu nsongbu e. Eje-aduduni e buhe iwe-enya, ikpe, nkuto, inyonsomme-ihian onyinyon rileni mma <sup>5</sup> le idosomme ndondo—hun o meni o nwe ndi e men'e. Uche ndi no erira ari mma; ezioku a nahingwo we. We ri e ro ni ife Osolobue wu uzo we gi e nwe erere. [Esonkwole ndi no erira a kpa.]

### *Ezigbo Aku-le-uba*

<sup>6</sup> Ifede Osolobue wu erere hi-ogbe nke-esi omeni ihian a ni ihien o nwe jun e efọ. <sup>7</sup> Makeni, o nwonni ihien enyi wehe ime uwa, o nwonzikwoni ihien owule enyi jenko d'e weri ime e enyi pukoni. <sup>8</sup> Ya wu, o mehu ni enyi e nwongho ihien-oriri le ekwa\*, ya jun enyi efọ. <sup>9</sup> Kani, ndi ri a cho ni we hi odafin a danbansomme ime onwunwan; egun ri ichen-ichen nwonleni isi a nwundon we ke onyan—egun ri ichen-ichen hun a ru ihian ehụ, a do ihian e ye ime iwi le ntikpo. <sup>10</sup> Makeni, ekpiri-egho wu mkpogun udi eje-ihien ile gha a suepuha. Onwegho ndi ghaguu ime okukwe kpahu ebe ihi-odafin n'a du we, mesonme ihien bu oda obi gi e gbusonme we mgbu.

\* **Isi Nke Isin:8** le ebe enyi e buche isi

### *Ndunmọdun Rịnị Onyẹ-ọrụn Osolobue*

<sup>11</sup> Kani, iyyu wu onyẹ nke Osolobue, na ihien ndini ile to. Chuma ezi-omume Osolobue cho, ife-Chuku ohunma, okukwe, ihien-osusuo, ndidi le ime-juu. <sup>12</sup> Lu ezigbo ogun ahun okukwe enyi cho, y'e kwonkenme ndun itebite hun Osolobue gi ufiri e kpo i, hun i gizi ifiri e no id'enya ndi bu oda ku e n'i kwerichanrin ni Jizosi. <sup>13</sup> Ihun enya Osolobue hun e ye ihien ile ndun le Jizos' Kraisti hun no id'enya Pontus' Pailleti ku ezioku, kwerichanrin n'o wu Onyẹ o wu†, m si i <sup>14</sup> donmẹchanrin iwuni; enwonkwole ntupo mobu nkoriani ebe i n'e donme e d'e ru obibia Onyẹ-nweni-enyi wu Jesu Kristi. <sup>15</sup> Obibia Jesu, hun Osolobue jenkọ d'e me n'o mezu ogen furuni. Osolobue, Onyẹ hun richanrin mma, Onyẹ ya suo wu Eze nke-esi, Eze ndi-nze le Nna ndi-nna; <sup>16</sup> Iya suo wu onyẹ ghaleni a nwun; Onyẹ hun bi ime ukpe we ghaleni a saeka a nokunme; Onyẹ ihian leghatuleni bu asako we eka leggha a! Mgbaye le okiki itebite ya rin'a! Isee.

### *Ihien We K'a Kuzi Ndi-idafin*

<sup>17</sup> Nke ndi wu odafin ime ndunni, gba we mkpinsin eka, si we a pachele mobu gi aku-le-uba don enya, aku-le-uba hun ghaleni a to. Ka we gi Osolobue don enya, iya wu onyẹ hun e yesonme enyi ihien ile, e yekwasị, keni efọ hun uto a suo enyi usuo. <sup>18</sup> Si we mesonme mma, a wu odafin ebe irun orun-oma ri; we a ha-eka, we wuru ndi a cho ni we yebeye ndi ozo ihien— <sup>19</sup> e gi uto ni e donmetoni enwen we aku-le-uba wu aku-le-uba nke-esi, e gi e e gbetoni enwen we ezigbo iyetọ make ogen hu lalani, keni we hun uto kwondon ndun hu wu ndun nke-esi.

<sup>20</sup> Ewu, Timoti, kwonkenmekwo ihien we buche i eka-o; latokwo oku ndi ahun nweleni erere o ban ebe ihien Osolobue ri le oku rijunleni efọ we ri a kpo, “Amamihien” bu ele ya. <sup>21</sup> Make ni, o nweguo ndi ghaguu ime okukwe-Kraisti kpapu, ebe we n'e son ya wu ihien.

Efoma Osolobue ya ri ni unu ile.

---

† Isi Nke Isin:13 Jon 18.33-37

## **Ekukwo-Ozi Nke Ebuo Polu Dejenni Timoti Timoti, Nke Ebuo**

<sup>1</sup> Mmē wu Polu de ekukwo-ozini. M wu onye-ozu pu-ichen Kraisti wu Jizosi makeni uche Osolobue ro. We tumē m onye-ozu pu-ichen d'a run orun w'e gi mē nkwa Osolobue gha—nkwa ahun o kwe n'o k'e ye ndun ime Kraisti wu Jizosi. <sup>2</sup> M ri e dejenni ezi nwa m wu Timoti: efoma, omiken le udon, hun gha eka Chuku Nedi le Kraisti wu Jizosi Di-nwonna-enyi bia ya rini i.

### *Polu E Kele Osolobue, O Gba Timoti Ume*

<sup>3</sup> M ri a kpanmin Osolobue, hun m gi obi ri ochan e fe nọke ke ndi nedi m kanị don gi obi ri uchan fe e. M'a kpanmin a m gha a nyanhan i oge ile ime ekpere m—ke uhinhin ke efinnai.

<sup>4</sup> M gha a nyanhan enya-miri i, o hu a ri m ni m hun i, keni ighoghọ jun m obi. <sup>5</sup> M ri a nyanhan okukwe i hun gha akpakali obi i puha; okukwe ohu hu hun bu uzọ ri ime nne-i-kanị wu Loisi le nne i wu Yunisi, hun m marin n'o rizi kwọ nwan ime i. <sup>6</sup> Ufiri e, m ri a nyanhan n'i n'i funwun oyiye Osolobue hun ri ime i, hun Osolobue ye i oge m gi bu eka kwasi i. <sup>7</sup> Makeni, Osolobue eyeni enyi mmọn egun, kama, mmọn iken le ihien-osisuo le ikwondon-enwen-ihian k'o ye enyi. <sup>8</sup> Ya wu, emekwọle nwan ifenren iku oku Onye-nwonna-enyi, emezikwọle ifenren mme nwen hun gi ifiri e ri ime ngan. Kama, gi iken Osolobue ye i tari afunfun nke i hun ozioma e gi gha ihun.

<sup>9</sup> Osolobue wu onye zuopuha ni enyi, kpọ enyi oku ri nsọ. Ele orun-oma enyi run haịn o gi kpọ enyi, kanị makeni erira k'o cho n'o mē e lezi make ifiri efoma a hun o mē ni enyi ime Kraisti wu Jizos' ni uwa d'e bidon—<sup>10</sup> o nọ nwan mē e n'o puha ifon oge nni ghahani obibia Onye-nzuofuha enyi wu Kraist' Jizosi bia ime uwa. Kraisti wu Jizosi e meriguo onwun, napu a iken. O giguọ Ozioma wepuha ndun le ibi-jenrin-ejen ifon.

<sup>11</sup> Ufiri oziomanị k'o gi tumē m onye e zisonmē ozi, onye-ozu pu-ichen le onye-nkuzi, keni m d'e zisonmē e, a run orun rin'a; <sup>12</sup> ifiri e ke m gizikwọ ri a ta afunfun enina. Kanị ifenren ari e mē m, makeni a maringho m onye m gi don enya; a maringhozi m n'o k'a saeka chedon ihien hun m buche e eka, d'e ru Uhuohin hu.

<sup>13</sup> Sonmē udi nkuzi ahun zu oke i nu onu m; e gi okukwe le ihien-osisuo hun ri ime Jesu Kristi e son e. <sup>14</sup> Chedon ihien-oma ahun we buche i eka; mē e ghahani eyemeka Mmon-nsọ hun bi ime enyi.

<sup>15</sup> Y'a maringho ni ndi ile ri Azuun Eshia a gbakitoguo m azuun; Figelosị le Homojinisi a gbaguozide m to.

<sup>16</sup> Osolobue ya mē ni ezi-le-ulo Onesiforos' omiken, makeni Onesiforos' a gbaka m ume! Ifenren egan m e meden'e. <sup>17</sup> Kama, o ruhu Rom, o nọ chosonmede m d'e ru n'o hun m. <sup>18</sup> Di-nwonna-enyi ya mē ni Onesiforosị nwehen omiken eka a Uhuohin hu! Iyū le enwen i a maringho eka ile o yeni m ime Efesosị.

## **Isi Nke Ebuo**

*Onye-agma Kraisti Furuni*

<sup>1</sup> O mē nke i nwa m, gi ẹfoma hụ Osolobue mēni ẹnyi ime Kraistị wụ Jizosị e zekemē. <sup>2</sup> Weri ihien ndi hụ i nū ọnụ m id'anya ndi bu ọda kuzi ndi furu wē gi e dōn ẹnya, hūn jenkō d'a saeka kuzizi ndi ọzọ ya.

<sup>3</sup> Tarị afunfun nọkē ezigbo onye-agma Jesu Kristi. <sup>4</sup> O nwonni onye-agma hūn e kōn ẹka e ye oku-elū; makēni onye-agma k'e meriri ihien a sūo onye-isi agha ọ rị okpuru ẹ usūo ẹfō. <sup>5</sup> O nwonni onye a dō-ọnụ egumegu e merini mmanị o songhō iwu rin'a. <sup>6</sup> Onye-ugbo hūn a runshi ọrūn ikēn iya e bu'zō e ri erere ihien ọ runpuha. <sup>7</sup> Romi ihien m rị e ku; Di-nwonni-ẹnyi k'e mē i ghota ihien ile.

<sup>8</sup> Nyanhan Jizosị wụ Kraistị hūn Osolobue gha ime ọnwun weli, hūn wē mūye ikpun-ulo Defidi—ohun wū ozioma m rị e zi. <sup>9</sup> Ufiri ẹ kē m gi a ta afunfun d'e ru nwan ebe wē nọ kpoma m ẹgan nọkē onye-ohin—kanị oku Osolobue ari ẹgan.

<sup>10</sup> Ya wū, m'e gi ufiri ndi Osolobue hōrị e dingbuchanrin ihien ile, kēni wē sazikwō ẹka nwonhen nzuopuha hūn rị ime Kraistị wū Jizosị lē ogho itebite rin'a.

<sup>11</sup> Ihienni w'e ku wū ezioku:

“Omēni ẹnyi e songuō a nwunhūn,  
ẹnyi k'e songikwō a rị ndun;

<sup>12</sup> omēni ẹnyi e din ndidi,  
ẹnyi k'e songikwō a kị;

omēni ẹnyi a jū a,  
ọ k'a juzikwō ẹnyi;

<sup>13</sup> ẹnyi wūbehi ndi wē gi e dōn-ẹnya,  
ya lē enwēn ẹ k'a wūsonmē onye wē gi e dōn-ẹnya,  
makēni ọ sakō ẹka jū enwēn ẹ.”

<sup>14</sup> Nyanhan nị wē ihienni; gi ẹfan Osolobue gbakemē wē mkpinsin-ẹka. Sị wē adozile akpuru-oku, nị ara ye ẹka, kama, o wiwihu ndi a nūn'a.

### *Onye-ọrūn Hūn A Sūo Osolobue*

<sup>15</sup> A liliima n'i y'a ghosị n'i wū onye Osolobue kwadon; onye-ọrūn nweleni ihien ọwule ifenren e gi mē ẹ, hūn marin ẹnya oku-Osolobue, oku ahun hūn wū ezioku, a kuzi ẹ ohunma. <sup>16</sup> Latō oku nwonleni-isi hūn ghaleni e yeni ihian ẹka fe Osolobue, makēni o mē ihian a latokenmē ihien Osolobue. <sup>17</sup> Ihien ndi rị ime ẹ rị a kuzi a bagbama nọkē ẹtē rị a banị. Himenosị lē Filetosị rị ime ndi nọ ẹrira. <sup>18</sup> Madu ebuonị a ghaguō ime ezioku pū, makēni wē rị e ku nị Osolobue e weliguole ndi nwunni. O nwē ndi wē gi ihienni e wiwi okukwe wē. <sup>19</sup> Kanị iyeto Osolobue turukwō ebe ọ rị; ihien wē deye ẹ wū: “Di-nwonni-ẹnyi a maringuō ndi wū nke ẹ” lē “Onye ọwule hūn a kpoku ẹfan Di-nwonni-ẹnyi ya la njo to.”

<sup>20</sup> Imē ulō hi-ogbe, w'a hūn ụdi ariā ichen-ichen—ele ariā wē gi goru lē hūn wē gi ọla kpū sūo, kanị kē hūn wē gi osisi tū lē hūn wē gi urua kpū rizikwō ari. O nwē ariā wē gi e mē ihien ogho, nwezikwō ndi wē gi e mē ihien-mmaka. <sup>21</sup> Erirazikwō, kē wē hanle chanchanpu eje-ihien ndini m rutu ẹka ime obibi wē k'a wuru ariā nwē ogho; wuru ariā wē dōnmē ichen, hūn onye nwē unō gi e mē ihien, ariā w'e gi mē ihien ile rị mma.

<sup>22</sup> La ihien ndi ahun a nasonmē ikorobia ẹnya to; y'a chusonmē ezi-omumē, okukwe, ihien-osusuo lē udon, yū lē ndi hūn gi obi rị-ochan a kpoku Di-nwonni-ẹnyi. <sup>23</sup> Adole ndondo nwonleni isi hūn ndi marinleni ihien wē rị e ku a dō—y'a maringhō ni ikpe k'o buhe— <sup>24</sup> bu odibo Di-nwonni-ẹnyi awukō onye-ikpe; kama, ọ siko d'e giriri ẹfoma e son onye ọwule, wuru onye a saeka a kuzi, e nwon ndidi, <sup>25</sup> e gi nwayo a kowa nị ndi ghaleni e kweye n'ẹ ebe wē nọ ghotafe. Osolobue nwon ikēn mē wē gbehuto, bia d'a marin ezioku, <sup>26</sup> [meme uche

Osolobue;] wanahin ọnya Ekwensu te gi kwondon we, hun we gi e me uche Ekwensu.

## Isi Nke Ẹtọ

### *Ogen Ikpazuun, O K'a Fu Orun Ife Osolobue*

<sup>1</sup> Kani, ghota onwan ohunma-ohunma, ni ogen ikpazuun, ogen ihien gi e zekenme k'a bia. <sup>2</sup> Makeni ihian k'a wu ndi enwen we ka we a suo, ndi egbo a suo, ndi a nyan isi, ndi mpache, ndi-mkpari, ndi e nufu isi okpuru ndi mu ni we, ndi ohunma-ogodan, ndi e me ihien runi. <sup>3</sup> We k'a wu ndi efu-njo, ndi oku ghaleni a guu efu, ndi-nkuto, ndi ghaleni e kwondon enwen we, ndi obi we ri azuun, ndi ihien ri mma ghaleni a suo; <sup>4</sup> We k'a wu ndi hun e bu ihian mbu-azuun, ndi a si "ihien cho n'o me ya me", ndi e ro enwen we kari ihien we wu, ndi ihien a suo usuo ka mkpa kari Osolobue. <sup>5</sup> We k'a wu ndi e mezuchanrin omenal ri ime ofufe Osolobue, kani iken w'e gi bi obibi rin'a a ri ime ndun we. La ndi no erira to. <sup>6</sup> Ndi hu ime we wu ndi e gi ero a rubansonme ikpun-ulo d'e dufie ikpoho obi we zelani, ikpoho obi ri e gbu mgbu make njo ndi we me, ikpoho egun ihien ri ichen-ichen ri e buhunme, <sup>7</sup> Ikpoho w'a to a kuzi, kani w'a ra saaka munrun ezioku. <sup>8</sup> Ke Janesi le Jambresi don papu oku Mozizi, erira ke ndini uche we rilani mma, danpuguu ime okukwe-Kraisti, don a papu ezioku. <sup>9</sup> Kani, o bieko a kusi we we, makeni nzuzu we k'a puha ihun ihian ile nokene nke madu ebuo hu wu Janesi le Jambresi.

### *Ndunmodun Ikpazuun*

<sup>10</sup> Nke i, ya hinguo nwan nkuzi m, obibi m, ihien m ri a chu, okukwe m, ndidi m, ihien-osusuo m, ke m don wuzo, <sup>11</sup> ukpokpo ile we gi ifiri okukwe m kpokpo m le afunfun ile m ri a ta. Ya maringho ihien ile m hun ime Antioku, ime Ikoniom le ime ali Litra. Y'a maringho oken ukpokpo hun m din; kani Di-nwonni-enyi no gbapuhachanrin m ime we ile. <sup>12</sup> Ezie, we k'e kpokporiri ke we han cho ni we bi obibi ndi e fe Osolobue ime Kraisti wu Jizosi. <sup>13</sup> Kani ndi eje-ihian le ndi ndufie jenko d'a gha a jowaye njo; we k'a gha e dufie ndi ozo, ndi ozo hu e dufie we.

<sup>14</sup> Kani iyu nwen, mesonme ihien hun i mu, hun i kwerikenme, makeni y'a maringho onye i munarin a; <sup>15</sup> y'a maringuozi Ekukwo-nso—gha ehun nwa-ndu i lala, Ekukwo-nso hun k'a saaka kuzi i ihien y'e gi nwon nzuopuha ghahani ikwerini Kraisti wu Jizosi. <sup>16</sup> Ihien ile ri ime Ekukwo-nso gha onu Osolobue puha; we e gi e a kuzi, a jugbo, e wekinhen ihian ebe o no fie uzo, a zun ihian ozunzun we gi e me ihien Osolobue cho, <sup>17</sup> keni onye nke Osolobue wuru onye we zun ohunma, hun we kwademe to ni orun-oma ile.

## Isi Nke Ẹnọ

<sup>1</sup> M ri a gbakenme i mkpinsin-eka idenya Osolobue le Kraisti wu Jizosi hun jenko d'e kin ndi ri ndun le ndi nwunni ikpe; m rizi a gba i ya make ifiri obibia Kraisti le Ali-eze e, a si i, <sup>2</sup> e ku oku-Chuku; e kusunme e ogen ile—ke onodi ri mma ke onodi jo-njo; a gwapu ihian eje-ihien we me, a jugbo, a kasi obi, e gichanrin ndidi le nkuzi e me e. <sup>3</sup> Makeni ogen lala hun ihian jenkozilani d'e gi kweri din ndidi nusonme ezigbo nkuzi. Ebe ntin we n'a chosonme n'o nu ihien a suni we, we k'a chorisonme ndi nkuzi k'a kuzi we ihien we cho ni we nu. <sup>4</sup> We k'a gbakito ezioku azuun, sonme ilu. <sup>5</sup> Kani, iyu nwen, donrin enya e leban ihien ile enya; e dingbu afunfun; a run orun onye e zisonme ozioma. Mechanrin ihien ile orun i cho.



<sup>6</sup> O mē nke m, wē rī nwan e hupū m nōkē manya wē gi a chū ẹjan; oḡen m'e gi lama e ruguō. <sup>7</sup> A lūguō m ezigbo oḡun hū! A gbaguō m ọsọ hū! E sōnguō m ụzọ okukwe hū! <sup>8</sup> Gha kikēnni jēnmē, ihien hōdūnī nwan wū okpu onyē mē ihien Chuku chọ hūn rī e che nī m, hūn Onyē-nwōnni-ēnyi, Ọka-Ikpe ahūn ghalēni a tū ntū, jēnkọ d'e ye m Ụhūohin hū, gi tu m ugōn. Ẹlē mmē sūo k'o k'e ye ẹ, kanī ndī ile buchanrīn obi wē che ọbibia a.

### *Pọlụ E Ku Oku Enwēn Ẹ*

<sup>9</sup> Nwankēnmē n'ī bīa d'e kunrun m ẹgwa, <sup>10</sup> nī Dēmas' a laguō m tọ shi Tēsalonika—makēni ihien ụwanī rī a sūo a; Krēsēns' e shiguō Galeshīa; Taītōs' e jēnmēguō Damashīa. <sup>11</sup> Luku sūo sōn m nōdī. Chọ Makī n'ī wēhē ẹ i lalanī, makēni ọ wū onyē e yekēnmē nī m ẹka ọda.

<sup>12</sup> E zigūo m Taikikōs' shi Ẹfēsōsī. <sup>13</sup> I lalanī, wēhē ẹwuru hū w'e yiye elu ẹ hūn m latọ ẹka Kapōsī ime Trasi; wēhēzi ẹkukwō ndī hū, tūmadū ndī hūn wē gi akpukpọ-anū mēmē.

<sup>14</sup> Alēzanda hūn a kpū ụzūn kōpa mēkēnmē m eje-ihien. Nna ẹnyi jēnkọ d'a kụ a ụgwō ihien o mē. <sup>15</sup> Iyū lē enwēn i k'a kpachanpukwō n'a ẹnya makē oḡun ile hūn ọ lūson ozi ẹnyi.

<sup>16</sup> Oḡen wē gi kpọ m ikpe ibuzọ, o nwōnni onyē pūha d'e kuye nī m, ihian ile la m tọ. W'e gilē ẹ ma wē ikpe! <sup>17</sup> Kanī Di-nwōnni-ēnyi nōyeni m anōyeni; ọ nọ ye m ikēn, kēni m hūn ụzọ ziru ozioma alī, zi ẹ n'o ruchanrīn ndī anī ndī ọzọ ile wūlēni ndī Ju ntin; m nọ hūn isi wanahin ọnū ẹwōrọ. <sup>18</sup> Di-nwōnni-ēnyi jēnkọ d'a gbafūha m makē eje-ihien ọwūlē gha a rū m ẹhū, ọ zūo m, kēni m hūn ụzọ banye Alī-eze ẹ hūn rī elu-igwee. Oghọ ya rīn'a jēnrin ejēn! Iseẹ.

### *Ekele Ikpazuun*

<sup>19</sup> Kele Priska lē Akwila lē ikpun-ulo Onēsifōrōsī. <sup>20</sup> Ẹrastōsī esōnni ndī ọzọ, ọ nōdī Kōrēntī; m la Trofimōsī tọ ime Miletusu makēni emu rī a kụ a.

<sup>21</sup> Nwankēnmē n'ī bīa oḡen oyi gini d'e ru. Yubulōsī lē Pudēnsi lē Lainōsī lē Klōdīōsī lē umunē ẹnyi ile e zigūo ekele.

<sup>22</sup> Di-nwōnni-ēnyi ya nōyeni mmōn ī. Ẹfoma Osolobue ya nōyeni ọnū.

## Ehuhuo-Ozi Polu Dejenni Taitosị

<sup>1</sup> Mmē wu Polu de ehuhuo-ozini. M wu igbon Osolobue; m wuzikwo onye-ozu pu-ichen Jizos' Kraisti. Orun m wu ikwadon okukwe ndi hu Osolobue hori, ken'o gha ihun, le ime ihian marin ezioku ahun k'e me we femē Osolobue k'o furu. <sup>2</sup> M ri a run keni we nwehen ihien ahun enyi ri e lee enya a: ndun itebite ahun Osolobue ghaleni a tu ntụ kwe nkwa a ni ogen d'e bidonde, <sup>3</sup> o ru nwan ogen o tume, o no nwan wepuha ihien o ku ifon ghahani ozini ya wu Osolobue Onye-nzuopuha-enyi ye m zisonme.

<sup>4</sup> M ri e dejenni Taitosi, hun wu ezigbo nwa m ime okukwe enyi. Efoma le udon, hun gha aka Osolobue Nedi enyi le Kraisti wu Jizosi Onye-nzuopuha enyi a bia, ya rin'i.

### *Orun Taitosi K'a Run*

<sup>5</sup> Ihien haia m gi na i to ali Kriti wu n'i hun uzọ donkwama ihien ndi hoduni le n'i hun uzọ tumesonme ndi-ndu uka ime obodo owule ke m don gwa i.

### *Ndi-isi Uka*

<sup>6</sup> Onye-isi uka k'a wuriri onye nwonleni nkoriani. O k'a wuriri onye nwon nwunye ohu suo; onye umu a wu ndi kwerini—ndi hun o me ni o nwonni onye k'a s'eka kpọ we ndi e me ihien-ifenren le ndi isi-iken.

<sup>7</sup> Ebe o me ni onye-isi uka e lefu orun Osolobue enya, o furuni n'o nwon nkoriani. O wuko onye ghaleni a ni ndi ozo e kuye mobu onye e bukenrin olulu mobu onye-manya mobu onye aka-iken mobu onye e gi enya-naị a cho egbo.

<sup>8</sup> Kama, o k'a wuriri onye ma nabanhan ndi obia; onye ihien ri mma a suo; onye e leban ihien enya, e gi uche e me ihien; onye kuma enwen e oto; onye ri nsọ, onye e kwondon enwen e.

<sup>9</sup> O k'a maririri enya nkuzi ahun furu w'a tukwasị obi hun ri okukwe enyi, marin ke we don a kuzi e, keni o saeka gi nkuzi zu oke a kpasu obi ndi ozo, e gi e a ghosikwo ndi hun a papu nkuzi ahun ni we ri e mefie.

<sup>10</sup> Make ni ndi ri a gba isi-akwanran ebe ezigbo-nkuzi ri le ndi e ku mpu le ndi-ndufie bu oda, tumadu ndi hun a kwadon ikwa-ugun.

<sup>11</sup> O furu ni we kpukin we onu! Make ni, we ri e gi ihien ahun furuleni we gi ifiri egbo a kuzi a sukposonme ikpun-unu.

<sup>12</sup> Onye Kriti ibe we hun e deni e kuguod'a, si, "Ndi Kriti wu ndi-ntu; ezigbo eje-anu ke we wu, ndi oken ihien-oriri, ndi ghaleni e ri-eka a run ihien owule."

<sup>13</sup> Ihien ni o ku wu ezioku. Gi ifiri e a jubo we ohunma-ohunma, keni we hun uzọ turu ohunma ime okukwe, <sup>14</sup> gonbehi ilu ndi Ju ntin, mebehi ihien ndi gbakitogu ezioku azuun si we e me.

<sup>15</sup> Ndi ruleni e weri e ni ihien ile ri uchan, kani, nke ndi runi, hun kwerileni, ihien ile ru-aru ebe we ri: ke uche we ke ihori we ruchanrinde aru. <sup>16</sup> We si n'a maringho we Osolobue, kani we e gi ihien w'e me a ghosi n'a marin w'a. We wu ihien izize; we a gba isi-akwanran; o nwonni orun-oma we furu irunni.

## Isi Nke Ebuo

### *Ihien We K'a Kuzi Ndi Ri Ichen-ichen*

<sup>1</sup> Kani iyu nwen, i k'a kuziriri ihien ya le nkuzi kuru-oto wu ohu.

<sup>2</sup> Kuzi ikennyẹ-oba w'e bukenrinle olulu; wẹ wuru ndi ghaleni e gi ihien wẹ buche wẹ ẹka e gu egu, ndi e kwondon enwen wẹ, ndi zeni ime okukwe le ihien-osusuo le ndidi.

<sup>3</sup> Kuzizikwo ikpoho-oba ni wẹ e bi obibi furu ndi ri nsọ e bi; wẹ e mele ndi-nkuto, w'e mele igbon manya; kama, wẹ wuru ndi a kuzi ndi ozo ihien ri mma — <sup>4</sup> keni wẹ s'eka e me ikpoho ri wẹ ebe ali munrun ke w'a don nwe ihien-osusuo di wẹ le umu wẹ, <sup>5</sup> wuru ndi e kwondon enwen wẹ, ndi e donme enwen wẹ, ndi ma bi obi-ulo, ndi efoma, ndi e we enwen wẹ e che okpuru di wẹ— amamgbe ihian e kuto oku Osolobue.

<sup>6</sup> Erirazikwo, kuzi ikorobia ni wẹ wuru ndi e kwondon enwen wẹ.

<sup>7</sup> Gi enwen i henrin ihien wẹ e leri ebe orun-oma owule ri. Ebe nkuzi i ri, wuru onye ezioku le onye ghaleni e gi nkuzi e gu egu. <sup>8</sup> E gi oku kuru-oto nwonleni nkoriani a kuzi, keni ifenren me ndi inenren makeni ahunni wẹ eje-ihien wẹ e gi kuja oku enyi.

<sup>9</sup> Kuzi ndi-idibo le ndi ri okpuru ihian wẹ e humeni ndi wẹ ri okpuru wẹ isi; si wẹ a lilima ni wẹ e me ihien a suo ndi hu wẹ ri okpuru wẹ. W'a shiagwarile wẹ oku. <sup>10</sup> W'e zunle wẹ ohin. Kama, wẹ ghosichanrin ni wẹ wu ndi furu wẹ gi e don-nya ogen ile, keni wẹ gi obibi wẹ e me nkuzi Osolobue Onye-nzuofuha enyi a wuru ihien a la enya.

<sup>11</sup> Makeni, efoma Osolobue hun e wehe nzuopuha a puhagunni ihian ile. <sup>12</sup> Efoma hu a kuzi enyi iju obibi rileni mma enya Osolobue le ihien-olila-nya uwan, igi uche e bi, ibi obibi kuru-oto le itu egun Osolobue—hunni enyi ri eluni, <sup>13</sup> ke enyi don ri e che oken-ngozi ahun enyi ri e lee enya a, hun wu obibia Osolobue uku enyi wu Jizosi Kraisti Onye-nzuopuha enyi jenko d'e gi ogho bia. <sup>14</sup> Jizosi Kraisti gi ifiri enyi we enwen e ye, n'o gbafuha enyi ime njo ile, keni o gi e chanchanpuhani enwen e ndi k'a wu nke e, don wẹ nsọ, a wuruchanrin wẹ ndi ihien ri mma a du omume.

<sup>15</sup> Ya wu, ihien ndini ke i k'a gha a kuzi wẹ, a gba wẹ ume, a jugbo wẹ. E mechanrin wẹ ile rike onye oku richanrin eka. Anikwole onye owule legberi i.

## Isi Nke Ẹt̩o

### *Obibi Onye Itu-Kraisti*

<sup>1</sup> Nyanhan ni wẹ ni wẹ e we enwen wẹ e che okpuru ndi-ndu le ndi-okiki, wẹ e hume isi; wẹ kwademe ni wẹ e me ihien owule ri mma. <sup>2</sup> Gwa wẹ ekutole onye owule, wẹ e mele oku, wẹ wuru ndi e me juu le ndi e ye onye owule mgbaye. <sup>3</sup> Makeni, enyi nwen te wuzikwo ndi-nzuzu, ndi nnupu-isi; eje-ihien ndi a gunni enyi le ihien a suo usuo ri ichen-ichen te dufiezikwo enyi, kwondon enyi ke igbon. Enyi e te e me ibe enyi eje-ihien, e we iwe-nya, ize enyi hu e ze ihian, enyi hu e zetari izize ibe enyi. <sup>4</sup> Kani, ogen efoma le ihien-osusuo Osolobue Onye-nzuopuha enyi gi bia, <sup>5</sup> o no zuopuha enyi, ele ifiri ihien ri mma enyi mesonme, kani, make omiken e. O no chanchan enyi ghahani imudonzi ni enyi le ime enyi wuru ndi ohun ghahani Mmon-nsọ <sup>6</sup> hun o ghaha eka Jesu Kristi Onye-nzuofuha enyi hukpu enyi ohunma-ohunma. <sup>7</sup> Ya wu, hunni o giguu nwan efoma a kuni enyi ohunma, enyi e henringuo umu a hun nwe olile-nya ghaleni e me ntụ: n'o k'e keye enyi ndun itebite. <sup>8</sup> Onwan wu ezioku. M cho ni y'e ku ihien ndini, e kushi wẹ iken, keni ndi hun kweriguu ni Osolobue donrin enya e mesonme ihien ri mma.

Ihien ndini a rika mma, w'a ban ni ihian ile erere.

<sup>9</sup> Kani, lato ndondo nzuzu le itu-mpupu ihien hun w'e tusonme le ndondo le ikpe banyeni Iwu Mozizi, makeni oku ndi hu wu ihien la iwi, o nwonni erere ri ime wẹ.

<sup>10</sup> O mē nke onyē e kebeni, dọ a ẹka-ntin nke ibuzọ, y'a dọzị a ya nke ẹbuzọ; ọ tọkwọ e mē ihien ahun o mē, y'a la a tọ—'yū lẹ ịya enwēzile mmekọ, <sup>11</sup> makēni ya maringhọ nị uche onyē nọ ẹrira a rụgụọ, nị omē-njọ k'ọ wụ; o giguọ njọ ọ rị e mē ma enwēn ẹ ikpe.

### *Mmekin*

<sup>12</sup> Ozigbo m zihē n'i Atemasi mọbụ Taikikọsị, y'a nwan ikēn i ile n'i bịa Nịkopolisi d'e kunrun m, makēni a kwademegụọ m obi m nị m k'a nọdị ebēhụ ogēn oyini lalanị.

<sup>13</sup> Mē ihien ile i k'a s'eka mē n'i yeni Oka-iwu wụ Zenasị lẹ Apolọsị ẹka wē jenkōnị ijēn wē; hūn a n'o nwōnni ihien kōnị wē. <sup>14</sup> Ndị nke ẹnyi wē mūnrūn imēsōnmē ihien rị mma, kēni wē saeka e ye ẹka ogēn ọwūlẹ ezigbo mkpa gi pūha; w'e bilẹ obibi ghalēni a ban erere.

<sup>15</sup> Ndị ile mmē lẹ wē rị ebeni e zi ekele. Kele ndị ile ihien ẹnyi a sụọ makē okukwe ẹnyi.

Ẹfoma Osolobue ya rịnị ọnụ!

## Ehuhuo-Ozi Polu Dejen ni Filemọnu

<sup>1</sup> Mmẹ wu Polu de ehuhuo-ozini. M wu onye-ngan make ufiri Jizos Kraisti. Mmẹ le Timoti nwenye-enyi gba de e. Iyü wu Filemọnu ezi onye-orun ibe enyi ke enyi ri e dejenne'e—iyü <sup>2</sup> le uka hun a no iwe i e zu le Afia nwenye-enyi-okpoho le Akiposi onye-aga ibe enyi. <sup>3</sup> Efoma le udon hun gha aka Chuku Nedi enyi le Di-nwonna-enyi wu Jesu Kristi bia ya rini onu.

### Ihien-osisuo Le Okukwe Filemọnu Nwe

<sup>4</sup> Filemọnu, m'a kpanmin Osolobue m ogen ile m gi a nyanhan i ime ekpere m. <sup>5</sup> Make ni, m hu a nu n'i nwe ihien-osisuo jenni ndi nsọ ile le ni i kwerichanrin ni Di-nwonna-enyi wu Jizosi. <sup>6</sup> Ekpere m wu ni okweri enyi le 'yu kweri ni Jesu jenko d'e duzi i ni y'a ghotawaye ihien ile wu nke enyi ime Kristi.

<sup>7</sup> Ezigbo nwenye m, ihien-osisuo i nwon e meguo m ghoghọ oda-oda, o gbaguozu m ume oda-oda—make ni Osolobue e giguu i gba ndi nsọ ume.

### Polu A Riodonni Onesimosi

<sup>8</sup> Make ufiri onwan, osuon'a ni ime Kraisti ni m nwon iken ye i iwu n'i me ihien furu n'i me, <sup>9</sup> o ka m mma ni m gi ufiri ihien-osisuo rio i a rio. Mmẹ wu Polu, hun wu egedi, hun ri a nokin enya Jizos' Kraisti, hun rizikwo ime ngan make ifiri Jizos' Kraisti, ri nwan a rio i. <sup>10</sup> M ri a rio i make nwa m wu Onesimosi, hun m wuru nedi e ime nganni m ri.

<sup>11</sup> O nwonna erere o ban n'i mbu. Kani o banguo nwan erere nke-esi—ban n'i, banzikwo ni m.

<sup>12</sup> M zikinla n'i iya azuun—ya wu, mkpuru obi m ke m zila n'i. <sup>13</sup> O te ri m ni m si a nodi ebeni m ri, keni o nokin enya unu, e jenni m ozi hunni m ri ngan make ufiri ozioma. <sup>14</sup> Kani, achoni m ni m me ihien owule bu a gwani m'i—keni ohunma i wuru ihien gha akpakali obi i puha, ele ni we wa a ye i olu.

<sup>15</sup> Ikenkwọ we napu i ya ekere keni i nwehenzi e, o wuru nke i jennin ejen—  
<sup>16</sup> elezi nọke igbon, kani nọke nwenye i, hun ri i obi—hun ka igbon. Ohun k'o wu, tumadu ebe m ri; kani, ebe i ri k'o kad'a wu—ke ebe anu-ehu ri ke ime Di-nwonna-enyi.

<sup>17</sup> Ya wu, omeni y'e werigho m nọke onye 'yu le iya gba a run, nabanhan a nọke si mmẹ ro.

<sup>18</sup> Omeni o nwe eje-ihien o me i mobu n'o gi i ihien owule, gun a yeni m—m k'a ku a. <sup>19</sup> Mmẹ wu Polu gi aka m e de onwan: *eghee, gun a yeni m; m k'a ku a*. Ele mmẹ nwon gwazi i ni i gi m ugwo enwen i.

<sup>20</sup> Eghee nwenye m, ni m gide efan Di-nwonna-enyi ri oghoni aka i. Gi ifiri Kraisti gba m ume.

<sup>21</sup> M ri e deni i ihienni make ni a manringho m n'i k'e hume-isi—a manringho m n'i k'e mekaride ihien m gwa i.

<sup>22</sup> Ozozu, kwademe ni m mmughe obia a nodi, make ni m ri a tu enya ni Osolobue k'a za ekpere onu, mmẹ le unu a hun uzọ nodizi.

### Ekele Ikpazuun

<sup>23</sup> Epafrasi e kele i. Mmẹ le Epafrasi gba ri nwan nganni make ifiri Kraisti wu Jizosi. <sup>24</sup> Ndi orun ibe m wu Maki le Aristakosi le Demasi le Luku e kelezikwo i. <sup>25</sup> Efoma Di-nwonna-enyi wu Jesu Kristi ya nọyeni mmọn unu.



## Ehuhuo-Ozi We Dejen Ndi Hibru

### *Osolobue E Kuguo Nwan Oku Ghahani Nwa a*

<sup>1</sup> Og'en mbu, Osolobue gi uzọ ri ichen-ichen gwasonme ndi nedi enyi we oku ghahani ndi-amuma. <sup>2</sup> Kani, og'en ikpazunni, o gwaole enyi oku ghahani Nwa a. Iya ke Osolobue yechanrin ihien ile. Eka Nwa a ni ke Osolobue gha ke uwa ile le ihien ile rin'a. <sup>3</sup> Iya ke we gi a hun ke ogho Osolobue no. Enya hun n'a a hunguo Osolobue\*. O gi oku e hu hun nwon ik'en hi-ogbe e kwondon uwa ile. Og'en o gi chuguu ejan we gi a chanchanpu njo, o no nodi ali azuun ekanini Osolobue, Onye hun kachanrin ihien ile ogho e nwon, <sup>4</sup> make ni iya ka ndi mm'on-ozu, ka we ohunma-ohunma; noke ke efan (nzere) o nwe don ka nke we.

### *Nwa Osolobue Ka Ndi Mm'on-ozu*

<sup>5</sup> Eghere; make ni, elee mm'on-ozu ke Osolobue situ,  
“Nwa m ke i wu;  
a ghosiguo m tanni n'i wu nwa m” mabu siji,  
“M k'a wuru nedi e,  
o wuru nwa m.”?

<sup>6</sup> Og'en Osolobue gide wehe Nwa-ibuzo a hu ime uwa, o si,  
“Ndi mm'on-ozu Osolobue ile, fe n'e.”

<sup>7</sup> Nke ndi mm'on-ozu, ihien Osolobue ku wu ni  
“Chuku me ndi mm'on-ozu e e henrin ufere;  
o me ndi idibo e e henrin okun ri e nwunni.”

<sup>8</sup> Kani, nke Nwa a, ihien Osolobue ku wu,  
“Euu, Osolobue!  
Ukpo i no a ki

k'a to jenrin ejen;  
ezi-omume wu okpo i  
hun i gi a ki Ali-eze i.

<sup>9</sup> Ihien furuni wu ihien a suni i;  
njo e ze i ize.

Iya hain Osolobue—Osolobue i—  
gi hukpu i ude-ighoghohu,  
tume i,  
ye i onodi  
hun kachanrin nke ibe i.”

<sup>10</sup> Osolobue siji Nwa a,  
“Di-nwonni-enyi,  
iyu ke uwan og'en mbidon;  
eka i mem igwere  
le ihien ndi ri n'a.

<sup>11</sup> We k'e wiwi,  
kani i k'a riferi;  
we k'a fafu rike ekwa.

<sup>12</sup> I k'a fuma we rike ekwa, wepu we;  
gi ozọ nokin enya we,  
ke we don e yihuto ewuru.  
Kani, yu nwen egbehutoko;

---

\* **Isi Nke Ohu:3** Jon 14.9

ndun i enwonko ogugu.”

<sup>13</sup> Ele mmọn-ozị ke Osolobue sịtu,  
“Nodi ali eka-nni m ebeni,  
d'e ru mgbe m gigu ndi inenren  
i meme n'i ihien i gi a zoma uku?”

<sup>14</sup> Kini ke ndi mmọn-ozị wude? Ele mmọn ndi e jen ozi ke we wu; mmọn ndi Osolobue zihē d'a run ọrụn make ọrụnimma ndi jenko d'e nwon nzuofuha?

## Isi Nke Ebuo

### *Nabankwọ Nị Oken Nzuofuhani!*

<sup>1</sup> Ya wu, enyi k'e kwonkenmeriri ihien enyi nu, amamgbe enyi a kpahu.  
<sup>2</sup> Makeni, omeni ozi mbu hu, Iwu ahun, we gha eka ndi mmọn-ozị ye ndi nedi enyi ogen Mozizi wukeme ihien we gi don enya, nke wu ni onye owule nupu isi okpuru e mobu dan iwu rin'a a narin afunfun furuni, <sup>3</sup> nani ke enyi k'a don nwan wanahin omeni enyi e lelia oken nzuofuhani no enina? Nzuofuhani Dinwonni-enyi le enwen e bu uzo zime ozi e; hun ndi gha onu a nu a shia eri, ghosi enyi ni ezioku k'o wu, <sup>4</sup> Chuku le enwen e nozi shia eri ni ozi we wu ezioku, ghahani oken-ihien ri ichen-ichen o mesonme—ke ihien ahima o gi ghosi ni eka a k'o gha bia ke ọrụn atumanya ke hun o gi ghosi iken e. O shiaghokwọ eri ghahani oyiye Mmon-nsọ o yesonme k'o don cho.

### *Jesu Wu Onye-nzuofuha Zu-oke*

<sup>5</sup> Ele ndi mmọn-ozị ke Osolobue tume ni we k'a ki uwa hun lalani, hun enyi ri e ku oku e. Kaka! <sup>6</sup> O nwonghode ebe we no ku oku e ime Ehuho-nsọ, si,  
“Kini ke ihian wude nwan  
i gi e ro e?

Ki ihian mmaka wude  
i gi e lepụ a enya?

<sup>7</sup> Y'e meole ndi mmọn-ozị kari a  
ekere ogen;

<sup>8</sup> y'e gigu ogho le mgbaye kpume e.”

O me nwan ni Osolobue “e bugu ihien ile che e okpuru uku”, ya wu ni o nwonni ihien rileni okpuru uku a. Bu enyi hu a hun a ni ihien ile eke ri nwan okpuru ihian. <sup>9</sup> Mba. Ihien enyi ri a hun wu ni Jizosi, hun Osolobue me “ndi mmọn-ozị kari a ekere ogen,” “e kpuruguo nwan ogho le mgbaye rike okpu-eze.” Osolobue me “ndi mmọn-ozị kari a ekere ogen” keni o nwundonni ihian ile onwun make ifiri efoma Osolobue: “O kpuruguo nwan ogho le mgbaye rike okpu-eze” makeni o nwun ya wu onwun.

<sup>10</sup> Osolobue me ihien furuni. Eka a ke ihien ile gha bia; ihien ile wuzikwo nke e. Makeni o cho n'o zuofuha ndi bu oda, webahan we ebe o ri, keni we wuru umu a, son e nwe ogho a, o no gi afunfun kwademe onye hun o gi bidon ya wu nzuofuha, me e ru ogo onye-nzuofuha.

<sup>11</sup> Ke onye hun e don we nsọ wu Jesu ke ndi o ri e don nsọ a wuruguo nwan umu onye ohu. Iya hain ifenren gileni e me e o gha a kpo we umune e. <sup>12</sup> O si,  
“M siko d'a gwa umune m oku efan i;  
enyi gbakikome,  
m siko d'a ja i mma.”

<sup>13</sup> O siji,  
“M k'e gi e don enya,” sizikwo,  
“E lee mme le umu Osolobue ye m.”

<sup>14</sup> Ya wu, ebe o me ni umu a ndi hu wu ihian nwon ehule-edeke, ya le enwen no son we wuru ihien ohu hu, keni o nwunhun, gi onwun a tikpo iken

onye hun gi iken onwun, ya wu Ekwensu. <sup>15</sup> O me e keni o gi uzoni topu ndi hun egun onwun ri a ki rike igbon kete w'a mule we. <sup>16</sup> Makeni, o wu ihien wechanrin enya ohunma-ohunma ni ele ndi mmom-ozu k'o bia d'e yeni eka, kanu umu Ebrahim. <sup>17</sup> Ya haia Osolobue gi me e n'o richanrin ke enyi wu umune e uzọ ile, keni o hun uzọ wuru onye-isi nchu-ejan hun nwe omiken le hun furu we gi e don enya ime orun Osolobue, n'o hun uzọ chuni ihian ejan w'e gi wepu njo we le afunfun njo te k'e buhe. <sup>18</sup> Makeni enya hun a ihien ogen we gi nwan a, o sa nwan eka e yeni ndi hun we ri a nwan eka.

## Isi Nke Eto

### *Jizosi Ka Mozizi*

*(Ditoronomi 18.18-19; Luk 9.33-36)*

<sup>1</sup> Umune m ri nsọ we kpọ mme le we oku elu-igwee, e rokwo ni nwan Jizosi, hun wu onye ozi pu-ichen Osolobue gi wehe okukweni enyi ri ime e, hun wuzikwo onye-isi nchu-ejan rin'a, <sup>2</sup> hun ghosi n'o furu onye we gi e don enya ebe Osolobue hun tume n'e ri, nọke ke Mozizi don ghosi ni iya wu Mozizi furu onye we gi e don enya ime ulo Osolobue ile. <sup>3</sup> Kani, o furu ni we ka Jesu ogho e ye kari Mozizi, nọke ke onye tun ulo don ka ulo ogho e nwon. <sup>4</sup> (Makeni ulo owule nwon onye run n'a, kani Osolobue ya run ihien ile). <sup>5</sup> Ezie, Mozizi run ohunma ime ulo Osolobue ile; kani o runhu ohunma ke odibo, hun we zi d'e ku oku ihien ndi Osolobue jenko d'e ku omegu. <sup>6</sup> Kani, Kraisti run ohunma nọke Nwa hun ulo Osolobue ri eka. Enyi wu ulo Osolobue—o mekwọ ni obi e rusonme enyi ali gisonme olile-enyani enyi nwon e don enya.

### *Y'e Kwerini, Ya wu ni Y'e Nupuguo Isi*

<sup>7</sup> Ya wu, nọke ke Mmon-nsọ don ku,  
 “Unu nu olu Osolobue tanni,  
<sup>8</sup> etikinkwole ni obi unu—  
 ke ndi nedi unu don me  
 ogen ahun we gi nupu isi;  
 ke we don me  
 uhuhin hu we cho ihien ri m onu ime atu.  
<sup>9</sup> Ndi nedi unu no no ebenu cho ihien ri m onu,  
 m no ghosi we iken m  
 orogbo ahia ogunna—  
<sup>10</sup> makeni iwe agbo hu we m.  
 M no si,  
 ‘Ogen ile ke obi we gi a kpahu,  
 w'e ke marin ke m'e me.’  
<sup>11</sup> M no gi iwe kun enwen m, si,  
 ‘Abanyeko we d'e zu iken ahun m kwademe!’ ”  
<sup>12</sup> Umune m, kpachanpukwo ni nwan enya amangbe o gha e nwon onye owule ime unu hun nwon eje-obi, obi hun kwerileni, obi hun k'a gha ebe Chuku hun ri ndun ri pu. <sup>13</sup> Kani, e gi ni oku-Chuku a kpotien obi ibe unu uhuhin-uhuhin, hunni “tanni” ahun we ku oku e ime Ehuho-nsọ keleni ghafe, amangbe o gha e nwon onye njo dufie, me e n'o kpokin obi e. <sup>14</sup> Makeni enyi le Kraisti k'a risonme omeni enyi e kwonkenme obi-erumali ahun enyi gi bidon d'e ru njendeme. <sup>15</sup> Nọke ke we don ku e ime Ehuho-nsọ:  
 “Unu nu olu Osolobue tanni,  
 e tikinkwole ni obi unu,  
 ke ndi nedi unu don me  
 uhuhin hu we nufu isi.”

<sup>16</sup> Elee ndi wu ndi ahun nu olu e nupu isi? Eḷe ndi hu ile Mozizi gha ali Ijiptu dupuha? <sup>17</sup> Elee ndi ke ize we ze Osolobue orogbo ahua ogunnai? Eḷe ndi ahun me njo? Eḷe we nwuntosonme ime atu? <sup>18</sup> Elee ndi k'o kunni enwen e ni abanyeko we d'e zu iken ahun o kwademe? Eḷe ndi hu nupu isi? <sup>19</sup> Enyi a hinguo a nwan ni abanyeni we makeni ekwerini we.

## Isi Nke Eno

### *Izu-iken Osolobue Kwademe Ni Ndi Nke E*

<sup>1</sup> Ya wu, hunni nkwa ahun o kwe—ni enyi jenk'o d'a banye d'e zu iken hu o kwademe—keleni ghari nwan, ni enyi gikwo ni egun kpachanpu enya, make o gha enwe onye ri ime unu hun furuleni n'o banye d'e zu iken ahun.

<sup>2</sup> Makeni, enyi a nugho ozioma ke we don nu a, kani ozi we nu abanni ni we erere, makeni ari we ndi gi okukwe nabanhan a. <sup>3</sup> Enyi ndi hun kwerini k'a banye d'e zu iken hu noko ke Osolobue don ku ime Ehuho-ns'o, si, “Noko ke m don gi iwe kun enwen m, ku,

‘Abanyeko we d'e zu iken ahun m kwademe!’ ”

Osolobue ya kuzi oku izu-ikenni, osuon'a n'o runchanringuo orun a kete o tunle iyeto uwa. <sup>4</sup> O nwongho ebe o no ku oku uhuhin nke esani ime Ekukwo-ns'o, si, “Hun me e akpu-uhuhin esa, Osolobue no zu iken orun ile o run.” <sup>5</sup> O nozi nwan ku hunni enyi ri e leban enya ebeni, si, “Abanyeko we d'e zu iken ahun m kwademe.”

<sup>6</sup> Ebe o me ni oghere ihian e gi banye d'e zu iken hu huzi a, bu ndi hu bu uzo nu ozioma abanyeni makeni we nupu isi, <sup>7</sup> Osolobue no kayezi uhuhin ozo, kpo a “**tanni.**” O no ku e ime Ehuho-ns'o ghahani Defidi—ebehu enyi rutu eka n'o si,

“Unu nu olu e **tanni,**  
etikinkwole ni obi unu.”

<sup>8</sup> Makeni, omeni Joshua e te dubanguo we d'e zuru iken ahun, Osolobue e ke kumezi oku uhuhin ozo.

<sup>9</sup> Ya wu nwan ni izu-iken orun hukwo e che ndi nke Osolobue, <sup>10</sup> makeni, onye banye d'e son Osolobue zu iken, o zu iken orun a, noko ke Osolobue don zu iken orun a. <sup>11</sup> Ni enyi nwankenme ni nwan, keni enyi banye d'e zu iken hu, amangbe o gha e nwon onye danpuni ghahani inupu-isi—udi hun ndi mbu nupu.

<sup>12</sup> Makeni, Oku Osolobue ri ndun; o run orun; o tu nko, tukari opia-gha onunai owule—o zubanchanrin ime d'e rude ume-ndun le mm'on, d'e rude oken-ehu le umi-okpukpu. O ru ime obi ihian d'e lele iroro e le ihien o bu obi—ku ke we hu mma ra ari we mma. <sup>13</sup> Ebe Osolobue ri, o nwonni ihien zuerini. Eghet, ihien ile gba oto enya onye hu enyi jenk'o d'e ye mgbako, o hunchanrin ihien ile ke we no.

### *Jizosi Wu Oken Onye-isi Nchu-egan Enyi*

<sup>14</sup> Ebe o me ni enyi e nwongho oken onye-isi nchu-egan wu Jizosi Nwa Osolobue, hun ghafegu elu-igwere, banye ebe Osolobue ri, ni enyi kwonkenme nwan ihien hu enyi si ni ya ke enyi kweri. <sup>15</sup> Makeni onye-isi nchu-egan enyi ele hun marinleni ni enyi e nwon iken, kani hun we nwanguu uzo ile noko enyi, bu o meni njo. <sup>16</sup> Ni enyi wefu nwan egun, bia ukpo efoma Osolobue, keni enyi nwehen omiken, nwonhenzikwo eyemeka a—ogen o gi ri enyi mkpa.

## Isi Nke Isen

<sup>1</sup> We a gha ime igunrun ihian a hori onye owule hun jenk'a wu onye-isi nchu-egan, e tume, keni o nokin enya we ebe ihien Osolobue ri, e ye Osolobue oyiye, e

gi ifiri njo a chụ ejan. <sup>2</sup> O maringwo ke we don e gi eka alulua e son ndi marinleni ihien le ndi-mmefie makeni o runahinzikwo ya le enwen e arunahin. <sup>3</sup> Iya haia o gi me ni o k'a gha a churiri ejan make njo ya le enwen e le njo ndi hu. <sup>4</sup> Ihian ara ye enwen e okwan le ogho rin'a. Osolobue suo ya a kpọ ihian, e ye e ya. Eriira k'o don kpọ Eronu. <sup>5</sup> Eriirazikwo, ele Kraisti ye enwen e okwa le ogho onye-isi nchu-ejan—Osolobue ya tume e, Osolobue hun si a,  
“Nwa m k'i wu;  
a ghosigwo m tanni n'i wu nwa m.”

<sup>6</sup> Ebe ozo ime Ehuhwo-nsọ, o siji,  
“Onye nchu-ejan k'i wu jennin ejen—  
udi nke Mekizedeki.”

<sup>7</sup> Ogen Jizosi gi ri elu uwan, o me ekpere, a rjo Osolobue aririo; e gi oken-ekwan le enya-mirin a kpoku Osolobue hun k'a saeka zuopuha a ime onwun, Osolobue no nu ekpere e makeni o lachanrin enwen e toni Osolobue. <sup>8</sup> Osuon'a ni nwa a ro, afunfun ke Osolobue gi zun a, o ta afunfun, humechanrin isi. <sup>9</sup> O giguu a nwan zu oke, ruchanrin ogo, o no wuru onye hun nzuopuha itebite gha eka-a a biani onye owule k'e humen'e isi— <sup>10</sup> makeni Osolobue e tumegwo a onye-isi nchu-ejan, udi nke Mekizedeki.

### *Nkuzi Ibuzo Ri Ime Ofufe Kraisti*

<sup>11</sup> Ihien enyi cho ni enyi ku banyeni onwan bu oda, kanj o fuka orun okowa, makeni unu arizi a s'eka a ghota. <sup>12</sup> Eghet, makeni, o te furu nwan ni unu ri a kuzi ndi ozo, kanj unu e henringwozi ndi we k'a kuzimezi ihien ibuzo ri oku Osolobue! Unu e henringwozi ndi we k'e ye mirin-eran ele ihien-oriri zeni! <sup>13</sup> Makeni onye owule ri a ra eran wuhu ogbori ebe oku ihien Osolobue cho ri, makeni nwata k'o wuhu. <sup>14</sup> Kanj, ihien-oriri zeni wu nke ndi ka ehj; nke ndi hun zunguu enwen we ghahani imesonme ihien we ri a mu d'e ru ni a marin we ihien ri ichen ime njo le mma.

## **Isi Nke Isin**

### *Ni Enyi Jeshi Ni Ihun Ime Okukwe*

<sup>1</sup> Ya wu, ni enyi la ni nwan nkuzi ibuzo ndini w'a kuzi banyeni Kraisti, hun enyi muguu to, jeshi ihun, keni enyi hun uzo ka ehj ime okukwe. (Ele hun enyi e gi gbemezi iyeto, kuzimezi banyeni iroghari mebehi ihien ndi ahun ghaleni e ye ndun, le ikwerini Osolobue <sup>2</sup> le nkuzi banyeni udi mirin-Chuku ri ichen-ichen le ibu eka kwasị ihian le igha onwun lihi le okinkin-ikpe itebite.) <sup>3</sup> Eghet, enyi siko d'e jeshi nwan ihun—emeni Osolobue e kwerigho. <sup>4</sup> Makeni, asako we eka me ndi hun latoguu okukwe we ni we gbehutozi obi we, kwerizi: ndi hun o me ni Osolobue e te shiapugwo we enya; a danmingwo we oyiye elu-igwee; Mmon-nsọ e rugwo we eka; <sup>5</sup> a damingwo we oku Osolobue, hun a n'o rika mma; a hungwo we iken ogen hu hun lalani— <sup>6</sup> bu a lazikwo we Osolobue to!

Asakozj we eka wekinhen we d'e gbehutozi obi we, makeni we ri a kpogbuzi Nwa Osolobue elu obe, e gbe ifenren e ye e ihun ebe ihian ile ri, e gi e e me enwen we.

<sup>7</sup> Ali hun a ra mirin hun e zueyesonmen'e, e gi e me ihien we kun e sue, a banni ndi kun n'a erere, ngozi k'o narin eka Osolobue. <sup>8</sup> Kanj, o pume ogun le ekirika, o banni erere owule, lehj ni Osolobue e d'a bu a onu, okun we k'e gi la iwi 'ya ri e che e.

<sup>9</sup> Kanj, umune enyi ri enyi obi, osuon'a ni enyi ri e ku enina, obi ru enyi ali ni nke unu jenkọ d'a ka mma; ni nke unu k'a wu nzuofuha le ihien ndi rin'a.

<sup>10</sup> Makeni, Osolobue ara megbu ihian; o zoko orun unu run le ihien-osusuwo unu



gi ifiri efan a ghosị ghahani iyeni ndi nke e eka—hun unu rikwo nwan e me. <sup>11</sup> Kani, enyi chokenme ni onye owule ime unu kwonkenme adudu ohu hu d'e ru njendeme, keni ihien unu ri a tu enya a hun uzọ mezu; <sup>12</sup> amangbe unu a lama nzunzun ime okukwe onu; kama, ni unu e son nzom'oku ndi hun gi okukwe le ndidi nwonhen ihien ndi hun Osolobue kwe nkwa a.

### *Osolobue K'e Mezuri Nkwa O Kwe*

<sup>13</sup> Ogen Osolobue gi kwe Ebrahim nkwa, ebe o me ni o nwonni onye ka Osolobue, Osolobue no kun enwen e, si, <sup>14</sup> “Ezioku-ezioku, m jenko d'a gozi i ohunma-ohunma, me umu i ba uba.” <sup>15</sup> Ebrahim no gichanrin ndidi cheri; o meguu, o no nwonhen ihien hu Osolobue kwe e nkwa. <sup>16</sup> Ihian e kun ihien kani we; ihian kunhu ihien we e kun gi ghosi ni k'o don ku e k'o ri, oku e bi. <sup>17</sup> Erirazikwo, ogen Osolobue gi cho n'o ghosi ndi o kwe nkwa n'o gbehutoko ihien o bu obi, o no kun enwen e yen'e, gi e ghosi n'o siko d'e meriri a: <sup>18</sup> keni o gi ihien ebuo hun ghaleni e gbehuto —ya wu nkwa a le okunkun ahun o kun enwen e—, hun a ghosi ni Osolobue asaeka tu ntụ, gbakenme enyi ndi gbaon ni n'e ume, keni enyi hun uzọ kwonkenme olile-nya hu o si enyi nwon. <sup>19</sup> Olile-nyani wu agbun zen, hun furu we gi e don enya, hun k'e kwondon enyi, che enyi—agbun hun we gi lime ume-ndun enyi. Olile-nyani e we enyi a ghafe ekwa mgbonbepu hu, e weban enyi ime-ime ebegu Osolobue ri; <sup>20</sup> ebegu Jesu buruguu ni enyi uzọ banye make ufiri enyi—makeni o wuruguo onye-isi nchu-egan jennin ejen, udi nke Mekizedeki.

## **Isi Nke Eṣa**

### *K'e Mekizedeki No (Jenesisi 14.17-20)*

<sup>1</sup> Mekizedekini wu eze ali Salem; o wuzikwo onye nchu-egan Osolobue, Chuku Ahun Kachanrinni. O kunrun Ebrahim ke Ebrahim kinla, ogen Ebrahim gi meriguu ndi-nze hu agha, o no gozi Ebrahim. <sup>2</sup> Ebrahim no kebe ihien ile o bulua agha uzọ iri, we uzọ ohu ye Mekizedeki. Nke ibuzo, efanni wu Mekizedeki wu “Eze Ihien-Chuku-cho”. Ozoz, Mekizedeki-ni wuzikwo eze ali **Salem**, ya wu “Eze **Udon**,” makeni Salem wu Udon. <sup>3</sup> O nwe nedi; o nwe nne; o nwonni ndi we si ni uwe mu a. O nwe mbidon; o nwe ogugu. O nohu ke nwa Osolobue. O wu onye nchu-egan jennin ejen. <sup>4</sup> Lee k'o mehan oken-ihian! Nke wu ni Ebrahim nedi-enyi kani le enwen e kebede ihien ile o bulua ime agha hu, ye e uzọ ohu ime uzọ iri!

<sup>5</sup> Lee nwan: nke umu Livai wu ndi nchu-egan, Iwu Mozizi si we a narin umu Izrelu ibe we uzọ ohu ime uzọ iri. Ya wu, we a narin ndi nke we uzọ-ohu-ime-uzọ-iri, osuon'a ni we ile wu umu Ebrahim. <sup>6</sup> Kani, okennyeni wu Mekizedeki ele onye ebun we, bu o narin Ebrahim' uzọ ohu ime uzọ iri, gozide e—o gozide onye nwen Osolobue le enwen e kwe nkwa! <sup>7</sup> Onye owule a maringuo ni onye kani ya nwe a gozi ibe e.

<sup>8</sup> Nke umu Livai, ndi hun a narin uzọ-ohu-ime-uzọ-iri wu ihian mmaka, hun o me ni, omeguu a nwunhun we. Kani, udi nke Mekizedeki, onye hun a narin ni wu onye hun Ehuho-nsu ku n'o hu ndun. <sup>9</sup> Ya wu, enyi k'a sazide eka si ni Livai le enwen e, hun umu a a narin uzọ-ohu-ime-uzọ-iri ghaha eka Ebrahim ku Mekizedeki uzọ-ohu-ime-uzọ-iri, <sup>10</sup> makeni Livai rikwo ehụ nedi e kani wu Ebrahim ogen hu Mekizedeki gi bia d'e kunrun Ebrahim.

### *Jesu Wu Onye Nchu-egan, Udi Nke Mekizedeki (Ebu-oma 110.4)*

<sup>11</sup> Ya wu, omeni udi ejan ebọn Livai a chụ—ejan ahun ya le Iwu hu we ye we wi bia, te nwon iken o gi e me ihien n'o zu oke ke Osolobue don cho, ki hain nwan o gi ri Osolobue mkpa ikumezi oku onye nchu-ejan ozo—udi nke Mekizedeki, elezide udi nke Eronu?

<sup>12</sup> We wepu udi ejan le ndi nchu-ejan rini, ni e webanhan we udi ozo, we k'e webanhanziriri iwu ohun hun ya le udi ohun hu wu ohu.

<sup>13</sup> Jesuni, hun ihien ndini ri e zin eka, wu onye ebọn ozo, bu o nwontuni onye ebọn hu run orun rike onye nchu-ejan. <sup>14</sup> Makeni, o we enya ni Onye-nwonni-enyi wu onye ebọn Juda, bu Mozizi a kponi ya wu ebọn efan ogen o gi ku oku ndi nchu-ejan. <sup>15</sup> Ihien o gi wekenmede enya wu ni, ezioku-ezioku, udi onye nchu-ejan ozo, hun no ke Mekizedeki a puhagu o nwan. <sup>16</sup> Ele ebọn hu Iwu Mozizi kpọ efan ke Onye nchu-ejan ozoni gha puha; ya wu, ele ebọn o gha bia k'o gi wuru onye-isi nchu-ejan, kama, o wu a make iken o nwon hun o gi a ri ndun jenin ejen. <sup>17</sup> Makeni ihien Ehuhuo-nsọ ku banyen'e wu, "I wu onye nchu-ejan jenin ejen, udi nke Mekizedeki."

<sup>18</sup> Ya wu, Osolobue a kagbugu Iwu mbu, makeni ndun a ri Iwu hu, makeni Iwu hu asani eka me ihien hun ri mkpa—<sup>19</sup> makeni Iwu mbu hu e meni ihien owule n'o zu oke. Kama, Osolobue e webanhanguo nwan uzo ohun, olile-enya ohun, hun ka mma, hun enyi e gi s'eka nokunme Osolobue.

<sup>20</sup> Osolobue kun enwen e gi biye ihienni eka. O kunni ihien owule ogen o gi tume ndi nchu-ejan mbu hu ndi, <sup>21</sup> kanị o kun enwen e tume Jizosi onye nchu-ejan. Makeni Osolobue si a, "Di-nwonni-enyi e kunguo enwen e, o gbehutoko obi e.

O si,

"I wu onye nchu-ejan jenin ejen, udi nke Mekizedeki!" "

<sup>22</sup> Ihien ichenni hain nwan Jizosi gi wuru onye obi gi e ru enyi ali ni nkwerigbama ohunni ka mma. <sup>23</sup> Ihien ozo ri ichen rizikwo: ndi nchu-ejan mbu hu bu oda makeni onwun a nini onye owule ime we runsonme ya wu orun. <sup>24</sup> Kanị, ya nwen awubehiko onye nchu-ejan makeni o ri a-ri jenin ejen. <sup>25</sup> Ya wu n'o k'a saeka zuopuhachanrin ndi hu ghaha eka bia d'e kunrun Osolobue, zuopuhachanrin we d'e ru njendeme, makeni o ri ndun jenin ejen, a riodonni we ebe Osolobue ri. <sup>26</sup> Onye-isi nchu-ejan no enina e furugho enyi: onye-isi nchu-ejan hun ri nsọ, hun meleni njo, hun nwonleni ebe o no ru, hun ya le ndi-njo wulen ohu, hun we busiguu elu, ye e onodi kachanrinni ime elu-igwee. <sup>27</sup> O noni ke ndi-isi nchu-ejan ozo hu; o rini mkpa n'o k'a chusonme ejan uhuhin-uhuhin: o giguu ifiri njo a chụ ejan, o gi ifiri njo ndi ozo chụ. O chuguo ejan mgbe ohu, chuchanrin a—ogen hu o gi we enwen e ye. Iya wuzikwo ejan ikpazuun.

<sup>28</sup> Iwu Mozizi e tume ihian-mmaka zulen oke ni we wuru ndi-isi nchu-ejan; kanị Osolobue e gigu oku o ku tume Nwa Osolobue hun zu oke jenin ejen n'o wuru onye-isi nchu-ejan. Osolobue kun enwen e yeni oku ahun o ku; o ku ya wu oku osuon'a ni Iwu Mozizi a riguo.

## Isi Nke Eṣatọ

*Onye Nchu-ejan Ohun Le Nkwerigbama Ohun  
(Jerimaya 31.31-34; Mat 26.28)*

<sup>1</sup> Isi-oku ri ihienni enyi ri e ku wu ni enyi nwon nwan udi onye-isi nchu-ejan hun ri oche eka-nni ukpo Osolobue ime elu-igwee, ebeku ogho kachanrinni ri

— <sup>2</sup> hụn rị a rụn Ebẹhụ Kachanrịn Nsọ ime Ọdụ-ofufe hụ wụ nke ezigbo ẹ hụn rị elu-igwee, Ọdụ-ofufe hụ hụn Osolobue lẹ enwẹn ẹ mēme, ẹlẹ hụn ihian gi ẹka mēme.

<sup>3</sup> Ihien haịn wẹ gi e tume onye-isi nchụ-ẹjan ọwụlẹ wụ keni ọ yesonmẹ oyiye, a chụsonmẹ ẹjan. Ya wụ nị o k'e nweziri ihien onye nchụ-ẹjannị ẹnyi rị e ku oku e ye. <sup>4</sup> Omēni elu-ụwa k'ọ rị, o ke wụ onye nchụ-ẹjan kaka—ebe o mē ni ndi nchụ-ẹjan hụn a chụ ẹjan kẹ Iwu Mozizi dọn ku hụ a.

<sup>5</sup> Ebẹhụ wẹ nọ e fe ofufe hụn rị elu-ụwa yihụ nke ezigbo ẹ hụn rị elu-igwee eyi, onyinyon ẹ rọ. Makēni, oge hụ Mozizi gi jenkọ d'a rụn Ọdụ-ofufe hụ, Osolobue nọ gba a mkpịnsin-ẹka, sị a, “Hụnkwo a nị i rụn ihien ile n'ọ yi hụn wẹ ghosị i elu-ugu.” <sup>6</sup> Kanị, Jesu e nwehenguọ ọrụn ka nke wẹ mma, ebe o mē ni ọ wụ onye e dọnzi ẹgbata ime nkwerigbama hụn ka nke wẹ mma—nkwerigbama Osolobue tume, kwesonmẹ nkwa ka mma.

<sup>7</sup> Makēni, omēni ya wụ nkwerigbama ibuzọ zuchanrịn oke, o k'e nwọn mkpa ọ rị nị Osolobue k'e webanhan nke ẹbụ. <sup>8</sup> Kanị Osolobue hụn ihien rileni mma ime ndi nke ẹ, makēni ya wụ nkwerigbama ibuzọ ezuchanrinni oke, 'ya haịn o gi sị,

“Di-nwōnni-ẹnyi sị,

‘Lee ẹ,

oge lala,

hụn m k'e gi tume nkwerigbama ọhụn  
ẹgbata mme lẹ ndi Izrelu lẹ Juda;

<sup>9</sup> ọ rịkọ kẹ nkwerigbama hụ  
mme lẹ ndi nedi wẹ kanị nwọn,  
uhuohin hụ m kwondon wẹ ẹka  
gha alị Ijptu dupuha wẹ.

Makēni edonmēni wẹ  
nkwerigbama m—

'ya haịn

m gi la wẹ tọ.'

Ya kẹ Di-nwōnni-ẹnyi ku.

<sup>10</sup> ‘Di-nwōnni-ẹnyi sị, ọnwan wụ nkwerigbama hụ  
hụn m jenkọ d'e tume  
ẹgbata mme lẹ ndi Izrelu,  
o meguu:

m jenkọ d'e bu iwu m rị ichen-ichen  
che ime uche wẹ,  
de wẹ ye ime obi wẹ.

M k'a wụ Osolobue wẹ,  
a wuru wẹ ndi nke m.

<sup>11</sup> Ẹlẹzi hụn ihian k'a kuzime ibe ẹ,  
mọbụ gwama ibe ẹ,  
“Marinkwo Onye-nwōnni-ẹnyi.” Kaka!

Makēni,

wẹ ile jenkọ d'a marin m;  
gha onye kachanrịn ntin ime wẹ  
d'e ru onye kachanrinni.

<sup>12</sup> Makēni,  
m k'e mē ni wẹ omikēn,  
gbaghari wẹ eje-ihien ndi wẹ mē;  
a nyanhankozị m njo ndi hụn wẹ mesonmē.' ”

<sup>13</sup> Hụnni o ri nwan e ku oku nkwerigbama ohun, ya wu n'o meguo nke mbu wuru nwan ihien-akan; bu omeni ihien wu ihien-akan bu o hu a kawaye egedi, ya wu ni ogen e e d'a guu.

## Isi Nke Itenei

### *Ké Wé E Fee Ofufe Mbu Ahun*

<sup>1</sup> Nkwerigbama nke ibuzo hu nwon umu iwu ndi son n'e hun we gi e fe Osolobue, nwezikwo ebe w'a no e fe ofufe hun ri elu-uwani.

<sup>2</sup> Odu-ofufe ahun we run nwon mmughe ebuo. Ime mmughe nke ibuzo ke teburu le obu-ukpe ahun ri; ogbe bredi ndi ahun w'e donme elu teburu ogen ile rizikwo ebenu. W'a kpo mmugheni "Ebe ri nsu." We gi ekwa gbobepu mmugheni ihun le azuun. <sup>3</sup> We ghafu ekwa mgbobepu hun ebo—ya wu, hun ri egbata mmughe ebuni, a banye we mmughe hun m'e ebuo, hun w'a kpo "Ebe Kachanrin nsu." <sup>4</sup> Ebe ni ke ihien hu we gi goru memu, hun we no elu e a dun nsensi okun, ri. Ekpeta-nkwerigbama hu rizikwo ebeni. We gi osisi run a, gi goru nyankwama ehia a ile, ke ime e ke azuun a. Ime e ke mkpu goru hu we buche ihien ahun we risonme ime atu hun we kpo mana ri; okpo Eronu ahun gbogini le ibe omuma ebuo hu we kaye Iwu iri ahun Osolobue ye Mozizi rizikwo ebenu. <sup>5</sup> Elu eketini ke ndi mmon-ozu ebuo we kpu ri. Ihien w'a kpo ndi mmon-ozu ebuni wu cherobim. Uwe a ghosi ni ogho Osolobue ri ebenu. We shiafu nku we elu eketi ahun. Ihien w'a kpo elu eketi ahun wu Oche-omiken.

Kani, enyi a s'eka kuru ihien ndini ali kiken.

<sup>6</sup> Enina ke we donmesonme ihien ndini we. Ndi nchu-egan a banyesonme mmughe nke ibuzo ogen ile d'a run orun rini ni we, hun we gi e mezu omenal ofufe. <sup>7</sup> Kani, onye-isi nchu-egan suo a banye mmughe hu me e ebuo. Mgbe ohu suo k'o banye e ahia. O banyekoni, o k'e giriri edeke anu, hun o jenko d'e gi chu ejan. O chu ya wu ejan make njo ya le enwen e le njo ndi Izrelu kpachanpulen enya me. <sup>8</sup> Mmon-nsu gi ihien ndini a ghosi ni omeni echen ke we rikwo e fe ofufe Odu-ofufe ibuzo hu, uzọ we gha a banye Ebe ahun ri nsu nke-esi e ke puha. <sup>9</sup> We gi ihienni a kowa ogenni enyi ri ime e. Onwan ri a ghosi ni oyiye w'e yesonme le ejan ile w'a chuyeni Osolobue ime ofufe mbu ahun asaeka me obi ndi ri e fe ofufe hu ri ochan. <sup>10</sup> Make ni oyiye le ejan ndini we wuhu oku ihien-oriri le ihien-orira ichen-ichen le nchanchan ri ichen-ichen we gi e don ihien nsu. Ihien ndini ile wuhu omenal enya e legba, hun Osolobue tumu ni we ni w'e mesonme d'e ru ogen o k'e gi tumu ihien ohun hun zu oke.

### *Ké Wé E Fee Ofufe Ohun*

<sup>11</sup> Kani, Kraisti a biagu nwan noka onye-isi nchu-egan d'e wehe ihien oma ndi hu rituleni. O banyeguo Odu-ofufe hun kani, hun ka a oke e zu, hun we gileni eka memu, ya wu, hun we gileni ihien uwan we ke eke memu. <sup>12</sup> O giguo nwan mgbe ohu banyechanrin Ebe Kachanrin Nsu. Elekwo edeke ewu le nwa oken-efin k'o gi banye, kani, edeke ya le enwen e, gi e wehe nzuofuha itebite.

<sup>13</sup> Make ni, omeni ifekpu we hu edeke ewu le oken-efin le ntun nwa-efin we dun okun ke onye rileni uchan (onye me ihien Iwu a so) gi a rizi uchan, a nabanhanzi w'a, <sup>14</sup> ya wu ni edeke Kraisti jenko d'a sa eka chanchan obi enyi ohunma-ohunma, chanchanpu ihien ndi ghalen e ye ndun hun enyi e mesonme, chanchanpuchanrin a, keni enyi hun uzọ fe Osolobue ri ndun make ni ndun Kraisti hun nweleni ntupo ke Kraisti gi chuyeni Osolobue ejan, ghahani Mmon-nsu itebite. <sup>15</sup> Ya wu ni Jizosi wu onye e wegbamani ime nkwerigbama ohun. Iya k'o wu keni ndi hu we kpo oku hun uzọ nwonhen ihien hu k'a to jennin ejen Osolobue kwe nkwa a. We k'e nwehen e, ebe o me ni o nwonguo onye

nwunhunnị hụn wẹ gi ndun a gbaṣuha wẹ, make njo wẹ mesonme okpuru nkwerigbama ibuzo hụ gha e ri isi wẹ.

<sup>16</sup> Makeṇi, ihian kuguu ke wẹ k'a don ke uku e, wẹ siko d'a ghosiguu ni onye hụ a nwunhuguu, wẹ kebe gi ihien o ku runma orun. <sup>17</sup> Ihian nwunhuguu suo ke uku e o ke no a pa ire. Egiko w'a run orun ebe o ri ndun.

<sup>18</sup> Ya haṇ nkwerigbama mbu hụ gileni bidonde bu edeke anu wẹ gbu egbu ari a. <sup>19</sup> Makeṇi, ogen Mozizi gi gwachanringuu ndi hụ ihien ile Iwu hụ si wẹ e me, ya o no weri edeke nwa-efin [le ewu] wẹ gbu le mirin, gi enenren anu e nwun ufe-ufe le ukun efifia w'a kpo haṣopu derisonme edeke le mirin hụ, fekpusonme ke Ehuhuo-Iwu hụ le enwen e ke ndi Izrelu ile—<sup>20</sup> a si wẹ, “Hunni wu edeke wẹ ri e gi e tume nkwerigbama hụ hūn Osolobue kwademe ni unu.”

<sup>21</sup> Erirazi kwọ ke Mozizi don fekpusonme Odu-ofufe hụ le ari a ile wẹ gi e fe ofufe.

<sup>22</sup> Ezioku-ezioku, okpuru Iwu Mozizi, o d'a wuru ni edeke ke wẹ gi e don ihien ile nsọ: omeni egbuni wẹ anu—omeni edeke ari a, mgbaghari njo ariko.

### *Ejan Kraisti E Wepu Njo*

<sup>23</sup> O me nwan ni omenalị ndi hụ ile ri mkpa igi don Odu-ofufe ri uwa nsọ—bu onyinyon mmakalaka ro, ya wu ni ejan ka ndi hụ mma ke nke ezigbo e ri elu-igwee cho. <sup>24</sup> Makeṇi, ele Ebeku wẹ gi eka mememe wẹ no e fe ofufe—hūn wuhu onyinyon nke ezigbo e ke Kraisti banye, kama, o banyeguo nwan elu-igwee le enwen e, weri onodi ebe Osolobue ri make orinmma enyi. <sup>25</sup> Elekwọ hūn o k'e gi gi enwen e chusonme ejan, a chu, achudonzi rike ke onye-isi nchu—ejan ri elu-uwa don e me, e gi edeke wulen nke e a banye Ebeku Kachanrin Nso ahua-ahua. <sup>26</sup> Omeni nke Jizosi ri erira, nke o hụ a nwun anwundonzi kete w'e kele uwa! Kani, ezioku wu n'o biaguo nwan mgbe ohuni suo ogugu-ogenni, d'e wepuchanrin njo ghahani igi enwen e chu-ejan.

<sup>27</sup> K'o don wuru ni ihian a nwunhūn mgbe ohu, ohun meguu, okinkin-ikpe e son e, <sup>28</sup> erira k'o donzi wuru ni hunni Osolobue giguu Kraisti chu ejan mgbe ohu suo chuchanrin a, hūn Kraisti gi buru njo ndi bu oda, Kraisti lalazi hūn me e mgbe ebuo—elezi oku njo k'o lalani, kama, o lala d'a zuopuha ndi hūn ri e lekememe enya a.

## **Isi Nke Iri**

### *Jizosi E Giguo Ejan Ohu Hụ O Chu Chuchanrin Ejan Ile*

<sup>1</sup> Ebe o me ni ihien ri ime Iwu Mozizi wuhu onyinyon ihien ri mma lalani, ele ezigbo e; ya wu ni ejan hū w'a chusonme ahua-ahua asako nwan eka chanchanfu njo ndi a bia d'e fe Osolobue, me wẹ zu oke. <sup>2</sup> Omeni o te sa eka a chanchanpu njo, nke ndi hūn e fe ofufe a chubehi ejan. Makeṇi, nke njo wẹ a wuru ihien wẹ chanchanpu mgbe ohu hū, chanchanpuchanrin a, obi e ke gha e gbuzi wẹ mgbu. <sup>3</sup> Kani, ejan ndi hū w'a chu a nyanhansonme ni ndi ri a bia d'e fe ofufe njo wẹ ahua-ahua, a nyanhan ni wẹ ni w'e mesonme njo, <sup>4</sup> makeṇi edeke oken-efin le ewu asaeka wepu njo. <sup>5</sup> Ya haṇ ogen Kraisti gi bia ime uwa, o si,

“Ke ejan-o, ke oyiye-o, o nwonni hūn i cho;  
kama, ehū k'i kwademeni m.

<sup>6</sup> Ke oyiye wẹ dun okun-o ke oyiye w'e ye make ifiri njo-o,  
o nwonni hūn a suo i usuo.

<sup>7</sup> Ya m no si ‘Lee e, Osolobue, a biaole m d'e me uche i—  
nokke ke wẹ don de banyeni m ime Ekwkwọ-nsọ.’ ”

<sup>8</sup> Nke ibuzo, o si, “Ke ejan-o, ke oyiye-o, ke oyiye wẹ dun okun-o, ke oyiye w'e ye make ifiri njo-o—o nwonni hūn i cho, o nwonni hūn a suo i usuo” (osuton'a ni



Iwu si w'e mesonme ihien ndini). <sup>9</sup> Ya o nozi si, "Lee e, a biala m d'e me **uche** i."

Ya wu ni o buguo nke ibuzo che usuo keni o tume hun me e ebuo. <sup>10</sup> Iya wu **uche** Osolobue ke Kraisti me nwan, hun we gi nwan don enyi nsogahani ejan Kraisti gi ehụ a chụ, chụ a mgbe ohu, chuchanrin a.

<sup>11</sup> Onye nchu-ejan owule a run orun a uhuhin-uhuhin, a chosonme udi ejan ohu hu—ejan hun ghaleni asaeka e wepu njo. <sup>12</sup> Kani, nke Kraisti wu ni ogen o gi giguo ifiri njo chụ ejan ohu hu o gi chuchanrin ejan ile, o no nodi ali eka-nni Osolobue. <sup>13</sup> Kete mgbe hu, o ri e che mgbe Osolobue k'e gi gi ndi inenren e mememe n'e ihien o gi a zoma ukwa a, <sup>14</sup> make ni o giguo ejan ohu me ndi hu o don nsogwuru ndi zu oke jenrin ejen. <sup>15</sup> Mmon-nsogworo a shia eri o gi a ghosi enyi ni ihienni wu ezioku. O bu uzo si,

<sup>16</sup> "Di-nwonni-enyi si,

'Onwan wu nkwerigbama hun m jenko e tume  
egbata me le we ogen hu:

m jenko e bu iwu m che ime obi we,

m k'e de we ye ime uche we.' " <sup>17</sup> O no sizi, "Anyanhankosi m njo we le  
mmefie we."

<sup>18</sup> Ya wu, ebe we no gbagharighu njo ndini we, w'a ra chuzi ejan we gi e wepu njo.

### *Ni Enyi Nokunme Osolobue*

<sup>19</sup> Umune m, enyi e nwego nwan ihien obi gi e ru enyi ali a banye Ebe Osolobue ri make ihien edeke Jizosi me. <sup>20</sup> Egehe, make ni Jizosi a kwaguo ni enyi uzo ohun hu ri ndun ghahani ehụ a, ya wu onwan a, hun o gi dowapu ni enyi ekwa mgbonbepu hu. <sup>21</sup> Ozosi, enyi nwon oken onye nchu-ejan hun ulo Osolobue ri eka a. <sup>22</sup> Ifiri ihien ndini we, ni enyi gi ni nwan obi enyi ile le obi erumali ndi gi ya wu onye nchu-ejan don enya buruhe Osolobue. Ni enyi bia nwan make ni o giguo edeke e fekpu obi enyi, chanchanfu ihien ile obi te gi a ma enyi ikpe, gi mirin nwunni wuchanpu enyi ehụ.

<sup>23</sup> Ni enyi kwonkenme ni nwan olile-enya hu enyi nwon—make ni Osolobue hun kwe enyi nkwa furu onye we gi e don enya. O k'e mezu nkwa a.

<sup>24</sup> Ni enyi a chosonme ni uzo enyi e gi e me ibe enyi e nwe ihien-osusuo, a runzikwo orun ri mma. <sup>25</sup> Ele hun enyi e gi a lato ison ibe enyi a gbakikome ke ndi hu ime enyi don e me. Kama, ni enyi a kasi ibe enyi obi, tumadu hunni enyi ri a hun ke uhuhin Di-nwonni-enyi ri a riwaye nsue.

<sup>26</sup> Make ni, omeni enyi a kpachanpu enya to njo e me, ebe enyi maringwu ezioku, o nwonzini ejan owule hoduni hun we jenko d'a chụ gi wepu njo. <sup>27</sup> Kama, ihien k'a gha e che onye ahun wu ikpe-omuma hun a tu egun le oken okun hun jenko d'a dunpuchanrin ndi-inenren Osolobue. <sup>28</sup> Make ni, ebe o me ni onye owule dan Iwu Mozizi, e gbu w'e, emeni we omiken e—madu ebuo mobu eto shiahu eri n'o me ihien hu, <sup>29</sup> nani k'i ro ni afunfun furu we k'e ye ndi legberi Nwa Osolobue k'a johan njo—ndi lenia edeke nkwerigbama hu we gi don we nsogworo kpasu Mmon-nsogworo we gha men'e efoma iwe? <sup>30</sup> Make ni enyi a maringho Osolobue, onye hun si, "Mme nwe e megwari; m k'a kukin ugwo;" sizi, "Di-nwonni-enyi jenko d'e kin ndi nke e ikpe." <sup>31</sup> Ihien a tu egun k'o wu ni ihian danye eka Osolobue hun ri ndun.

### *Nyanhan Ni Ke Unu Don Bidon*

<sup>32</sup> Ka nyanhankwo ni oruru-ali hu unu gi kwere, ogen hu we gi shiapugwu unu enya; nyanhankwo ni ke unu don dingbuchanrin eje-afunfun bu oda biani ni unu; <sup>33</sup> ke we don kparisonme unu, kpokposonme unu, ke unu don sonde ndi

ozọ wẹ rị e mē ẹrịra ta afunfun. <sup>34</sup> Ẹghẹ, ụnụ a tade ni ndị rị ụlọ-ngan afunfun oge hụ; oge wẹ gi napụ ụnụ ihien ụnụ, ụnụ e gide ighoghọ din ẹ, makeni ụnụ a marigho ni ụnụ le enwen ụnụ nwon hun ka mma le hun k'a to jenrin ejen.

<sup>35</sup> Etuhukwole ni obi-erumali hụ ụnụ nwon ime Di-nwonni-enyi, makeni ugwo-orun rin'a e hiekwogbe. <sup>36</sup> Makeni, o rika mkpa ni ụnụ din ndidi, keni ụnụ hun uzọ mesonme uche Osolobue, gi e nwonhen ihien hụ o kwe nkwa a.

<sup>37</sup> Noke ke Ekukwo-nsọ don ku,

“O hodụ ekere,  
onye hun lalanị a bia—  
o bieko.

<sup>38</sup> Kani,  
okukwe ke onye nke m hun rị ke m cho  
k'e gi e bi.

O gbakin azuun,  
ihien ẹ asuoko m.”

<sup>39</sup> Kani, enyi a rị ndi hun a gbakin-azuun, gi ẹrịra tuhu; kama, enyi rị ndi k'a gha e nwon **okukwe**, Osolobue e gi ifiri ẹ zuopuha wẹ.

## Isi Nke Mmanai

### Okukwe

<sup>1</sup> Kị wu nwan **okukwe**? Okukwe wu igi ẹ don n'i k'e nwonhen ihien i rị a tu enya a; igi ihien don, bu y'a rinị e legan'a.

<sup>2</sup> Ufiri okukwe ndi mbu ahun nwe ke Osolobue gi kunni wẹ ohunma. <sup>3</sup> Okukwe ke enyi gi a ghota ni oku-onu ke Osolobue gi ke uwa, ya wu ni wẹ gha ihien enya ghaleni a legha memẹ ihien ndi hụ enya e legha. <sup>4</sup> Ebelu nwe okukwe: iya k'o gi chuyeni Osolobue ejan ka nke Keni mma. Iya haịn Osolobue gi ku ni Ebelu ohunma, kpọ a onye rị ke Osolobue don cho, shia n'a eri ni oyiye o ye rị mma. Makeni o nwe okukwe k'o gi wuru ni osuon'a n'o nwunhugwo o hukwo e ku oku\*. <sup>5</sup> Enoku nwon okukwe: iya haịn Osolobue gi weri ẹ shi elu-igwee ebe o rị ndun. O nwunhunni. A cho w'a, ahunzini w'a, makeni Osolobue e werigwo a. Makeni, ni Osolobue d'e weri ẹ, Ekukwo-nsọ e kuol'a ni “ó mē ihien a suo Osolobue.”

<sup>6</sup> Bu ihian as'eka mē ihien a suo Osolobue, mmanị o nwegho okukwe. Makeni, onye owule bia d'e kunrun Osolobue k'e giriri a don n'o rị ari, n'o kuzikwo ndi a chokenmen'e ugwo. <sup>7</sup> Nua nwon okukwe. Ifiri ẹ, oge Osolobue gi gwato a ni ihien metuleni jenko d'e mē, o nọ gi ẹ don, gi egun Osolobue run ugbo-mirin pu-ichen, hun Osolobue gi nwan zuopuha ezi-le-ulo ya wu Nua. Ihienni Nua mē ke ikpe gi ma uwa. Nua nọ gi ẹ wuru onye rị ke Osolobue don cho, wuru a makeni o nwe okukwe.

<sup>8</sup> Ebrahim nwon okukwe. Iya haịn o gi kwere oge Osolobue gi kpọ a, si a shi ebe o jenko d'e ye ẹ, o nọ jenme bu o marin ebe o jenko. <sup>9</sup> Okukwe k'o gi kwashi ali hụ Osolobue kwe ẹ nkwa d'e biri ke otunmuye—e bisonme ime odu. Ẹrịra ke Aziki le Jekopu, ndi rizikwo ndi Osolobue kwe ya wu nkwa, bisonme ime odu. <sup>10</sup> Ebrahim mē ẹrịra makeni o bu obi le enya zinme obodo ahun nwon iyeto hun k'a toni, obodo ahun Osolobue gi eka a rofuha, tun.

<sup>11</sup> Okukwe ke Ebrahim gi saeka mu nwa, osuon'a n'o kagwo egedi oda-oda; osuon'a ni Sara le enwen ẹ wu agan. Makeni, Ebrahim gi ẹ don ni Chuku hun kwe nkwa, furu wẹ gi e don enya, n'o jenko d'e mezu nkwa a. <sup>12</sup> Ya okennyeh ohuni ehụ a nwunhugwo ebe imu-nwa rị nọ mu umu bukenme oda—noke

\* **Isi Nke Mmanai:4** Jenesisi 4.10

kokise ri elu-igwere, nọke ejan ri mkpenren ohimin hun we ghaleni a saeka a gungu.

<sup>13</sup> Ndinile kwondon okukwe nwun, bu w'e ke nwonhen ihien ndi hu Osolobue kwe we nkwa, kani, e lecheguoni we ihien ndi hu, gi ighoghon nabanhan we. We kwerizikwo ni we wu itumunye ime uwan, e kuzikwo a. <sup>14</sup> Ndi e ku enina ri a ghosi n'o nwonguo ali enya we ri hun wu nke we. <sup>15</sup> Omeni ali hu we gha puha ke we te ri e ro, efe te hu a w'e gi kin-azuun. <sup>16</sup> Kani, we ri a cho ali hun ka mma, ya wu, nke elu-igwee. Ya hain ifenren gileni e me Osolobue iza Osolobue we, makeni, ezioku-ezioku, o nwegho obodo o kwademeni we.

<sup>17</sup> Makeni Ebrahim nwon okukwe, ogen Osolobue gi lele e, o no bia d'e gi Aziki chu ejan. Onye nwen we kwe nkwa ndi hu no mema n'o gi akpu nwa a ohu chu ejan! <sup>18</sup> Nwa nwen we gwa a oku e, si, "Eka Aziki ke umu we jenk d'a kpo nke i k'a gha bia." <sup>19</sup> Ebrahim gi e don ni Osolobue k'a saeka weli onye nwunni. Ke ihien ile don me, o richanrinhu ke ebe o no gha ime onwun nwehenzi Aziki nke-esi.

<sup>20</sup> Aziki nwon okukwe. Iya hain o gi gozi Jekopu le Iso—kusonme ihien k'e me ime ndun we ihun.

<sup>21</sup> Jekopu nwon okukwe: o d'a nwun, o no gozi onye-onye ime umu Josef u buo, gi okpo a wuzo, hulua isi, fe Osolobue. <sup>22</sup> Josef u nwon okukwe: ogen o gi jenk d'a nwun, o no ku oku opupu umu Izrelu jenk d'a gha Ijptu pu, gwa we ke we k'e me okpukpu a.

<sup>23</sup> Ndi mu Mozizi nwon okukwe. Ya hain we gi zueme Mozizi gha ogen we gi mu a d'e ru ifon eto, makeni we hun a ni o wu nwa pu mma oda-oda, atuni we egun iwu hu eze ye.

<sup>24</sup> Mozizi nwon okukwe: ogen o gi suepuha, o no ju w'a kpol'a nwa nwa-okpoho Fero, eze ali Ijptu. <sup>25</sup> O hanrin n'o ka mma ni ya le ndi nke Osolobue wiri ta afunfun kari ime Osolobue njo ebe o n'a cho n'o ri-awa, iri-awa hun ghaleni a to. <sup>26</sup> O gi e don ni mkpari le nlegberi hun gi ifiri Kraisti biani ihian wu aku-le-uba hun ka aku-le-uba ri Ijptu. O me erira makeni o bu enya zinme ugwo-orun lalani. <sup>27</sup> Makeni o nwe okukwe, o no gha Ijptu pu; egun atun'a ni iwe jenk d'e we eze wu Fero. O leni enya azuun, kama, o dinsonme leke si o ri e legha Osolobue, onye ahun we ghaleni e legha enya. <sup>28</sup> Okukwe k'o gi me Mmemme-Nghafe le Ifesonme edeke ye onumuzo, hun o gi me ni mmom-ozu hu ri e gbu umu ikenny ibuzo ndi Ijptu e gbuni umu ikenny ibuzo ndi Izrelu.

<sup>29</sup> Okukwe ke ndi Izrelu gi ghafe Ohimin-Ufie leke si we ghako akpakali. Kani, ogen ndi Ijptu gi cho ni we nwen ghafe, mirin no rukpume we, we no ragbu enwen we.

<sup>30</sup> Okukwe ndi Izrelu nwe ke ugba Jeriko gi dan ogen we gi jenhunmeguu a akpu-uhuohin esa. <sup>31</sup> Okukwe igbaraja hu wu Rehabu nwen hain o gileni son ndi hun nufu isi la ntikpo—makeni o gi ifiri okukwe e gi udon nabanhan ndi Izrelu hu gi nzuzue bia d'e lele ali we wu Jeriko.

<sup>32</sup> Ki m k'e kuzi nwan? Ogen aria, nke m'e te kume oku Gidioni le Baraki le Samsini le Jefta; oku Defidi le Samuelu le ndi-amuma mbu-mbu— <sup>33</sup> ndinile nwon okukwe—gi e meri ali ri ichen-ichen; gi e ki okiki zinrinni; gi e nwonhen ihien Osolobue kwe we nkwa a; gi e kpukinsonme eworo onu; <sup>34</sup> gi e tinyun oken-okun; gi e wanahin ogbugbu we te k'e gi opia-agma gbu we; gi e nwonhen ikem ebe ndun guguu we; gi e kpa ikem agha; gi e chuziza ndi-agma ndi ali ozo. <sup>35</sup> Ikpoho ndi hu ime we nwe okukwe, Osolobue no gi e welini we ndi nke we nwunhuguni.

Nke ndị ọzọ wu nị wẹ gi ifiri okukwe wẹ mēshi wẹ ikēn ọda-oda, kanị a ju wẹ w'a hatulẹ wẹ, hūn nkẹ w'e gi tuhu okukwe wẹ, makēni wẹ nwūn, wẹ k'e lihizi rị ndūn ka mma.

<sup>36</sup> A kpa wẹ ndị ọzọ ye ẹmụ makẹ okukwe wẹ, gbu wẹ mkpịnsin; e kēndẹ wẹ ndị hū imẹ wẹ ẹgbūn, tū wẹ ye ụlọ-ngan—makẹ okukwe wẹ. <sup>37</sup> E gi wẹ ọmuma magbu ndị hū imẹ wẹ; a kpowa wẹ ndị hū imẹ wẹ ụzọ ẹbuo; e gi wẹ ọpia-agma gbu ndị hū imẹ wẹ.

Akpukpọ atunrūn lẹ akpukpọ ewu sūo kẹ w'a hūn e yi, e nwẹ wẹ ihien ọwulẹ mọbu ndị e yenī wẹ ẹka; e kpokpo wẹ wẹ; e meja wẹ wẹ! <sup>38</sup> Uwanī efuruni ndị nọ ẹrira! W'a wahunmẹ imẹ atū lẹ elu-ugu lẹ imẹ okporo lẹ ọnū ndị risonmẹ alị.

<sup>39</sup> Ezie, wẹ ku oku ndinī ile ọhūnma makẹ okukwe wẹ, kanị, o nwōnni onye ọwulẹ imẹ wẹ hūn nwōnhen **ihien ahūn** Osolobue kwe nkwa a. <sup>40</sup> Makēni, Osolobue kwademēni ẹnyi ihien ka mma, hūn o gi mē ni ezuko wẹ oke bu ẹnyi a rị a.

## Isi Nke Mmēbuo

*Ni Ẹnyi Sọnmẹ Nzomuku Kraisti  
(Mat 11.28-30)*

<sup>1</sup> Ya wu, ebe o mē nwan ni igunrun ndị ọsheri han ẹnina fihunmẹ ẹnyi lẹkẹ ogbo\*, nị ẹnyi latọ nwan ihien ọwulẹ hūn a nyindannī ẹnyi, natozikwọ njo ahun e mēsonmẹ ẹnyi uke. Nị ẹnyi dīkēnmẹ, gba ọsonī Osolobue ketonī ẹnyi, <sup>2</sup> bu ẹnya zinmẹ Jizosi, hūn wu mbidon lẹ ọgugu okukwe ẹnyi; hūn gi ifiri ighoghọ hūn rị e che n'ẹ dingbu obe hū, legberi ifenren rin'a. O nōdiguo nwan alị ẹka-nni ukpo Osolobue.

<sup>3</sup> Rokpo nị onyeni dingbu ihien ahun ile ẹka ndi-njo—amamgbe ndun a guu unu mọbu unu e tuhu okukwe unu. <sup>4</sup> Ogūnni unu rị e che njo, unu e ke cherude ẹ ebe o nọ napu unu ndun unu. <sup>5</sup> Unu a zoguode oku nkasi-obini Osolobue ku, hūn o gi a gba unu umẹ nọkẹ umu a ra? O si,

“Nwa m,  
elegberile afunfun Di-nwōnni-ẹnyi gi a zun i;  
anile ndun guu i ebe o rị a jūgbọ i;

<sup>6</sup> makēni,  
afunfun kẹ Di-nwōnni-ẹnyi gi a zun  
onye o bu obi;  
onye hūn o nabanhan nọkẹ nwa a  
k'ọ fīan mkpīnsin.”

<sup>7</sup> E digbu ni nwan afunfun, e weri ẹ nọkẹ ọzunzun. Osolobue gi ẹ a ghosi nị umu a kẹ unu wu nke-esi. Elee nwa kẹ nedi ẹ ghaleni e ye afunfun ebe o n'a zun a? <sup>8</sup> Omēni eyeni wẹ unu afunfun wẹ gi a zun nwa kẹ wẹ don e ye onye ọwulẹ wu nwa nke-esi, ya wu nị unu ele umu nke-esi. <sup>9</sup> Ebe o mē ni ẹnyi a gbayegho ndi nedi ẹnyi rị elu uwanī oge wẹ gi e ye ẹnyi afunfun wẹ gi zun ẹnyi, o furuni nị ẹnyi wepuha obi ẹnyi bu enwen ẹnyi che okpuru Nedi ẹnyi nke imẹ Mmon wu Osolobue, keni ẹnyi hūn ụzọ nwōn ndun? <sup>10</sup> Ndi nedi ẹnyi e yegho ẹnyi afunfun ẹkere oge ebe wẹ n'a zun ẹnyi kẹ wẹ marinhan, kanī ya lẹ enwen ẹ wu Osolobue gi afunfun a zun ẹnyi keni o rinī ẹnyi mma nke-esi, keni ẹnyi son ẹ rị nsọ. <sup>11</sup> Afunfun w'e ye ihian wẹ gha a zun a ra sūo usuo oge hū ihian gi rị imẹ ẹ, ufū k'ọ fū. Kanī, omēguu, o mipuha nị ndi wẹ gi ẹ zun mkpuru, hūn wu udon lẹ ibi kẹ Chuku cho.

\* **Isi Nke Mmēbuo:1** Griki: orukpu

*Ndunmọdun Lẹ Eka-ntin*

<sup>12</sup> Gbakenmē ni nwan ẹka, ụnụ a gbakenmezikwọ mkpụ-ukụ ndi ahun rị a ma nni. <sup>13</sup> Kwa nị nị nwan oku ụnụ ụzọ zinrinni, keni ukụ rileni ikēn hūn ụzọ dīnhin, amamgbē ọ kwapu.

*Ajukwọlẹ Ni Eyemēka Osolobue!*

<sup>14</sup> A līlīma nị nị udon a rị ẹgbata ụnụ lẹ onyẹ ọwụlẹ lẹ ni ụnụ a rīzikwọ nsọ, makēni onyẹ rileni nsọ ahunko Onyẹ-nwonnī-ēnyi.

<sup>15</sup> Hūn n'a n'o nwonnī onyẹ ẹfoma Osolobue fie; nị ize arinī imē igunrun ụnụ, buhē nsongbu, mēru ndi bu ọda—erira mkpogun don e suepuha. <sup>16</sup> Hūnzikwọ n'a nị o nwonnī onyẹ rị a ghereni, mōbū onyẹ nōkē Iso—hūn nwonnī ihien ọ kpọ ihien Osolobue, hūn gi ifiri okwa ihien-oriri ohu repu onodi nwa-ibuzo ọ wu. <sup>17</sup> Ụnụ a maringho nị omegu, ọ nọ cho nị o nwonnēn ngozi hū, kanī a jū w'a; ọ sanī ẹka gbēhuto ihien, ọsūon'a n'o gi ẹnya-mirin cho ngozi hū.

<sup>18</sup> Makēni, ẹlẹ ihien wē a saēka e metu ẹka kē ụnụ bia d'e kunrun—nōkē kē umu Izrelu don bia Ugu Sainai; ẹlẹ oken okun rī e nwunni lẹ ishi lẹ ebe wē nọ a kwan “okokoko!”; ẹlẹ oken ufere rī a kpōnī. <sup>19</sup> Ẹlẹ olu opi rī a hannī lẹ olu rī e ku ihien o mē nī ndi nūn'a nọ rīoma nī asa wē ẹka nuzi— <sup>20</sup> makēni obi wē asanī ẹka bu iwu o ti: nī, “Ihien ọwụlẹ ẹhū a metu ugu hū, wē magbu ẹ, ọsūon'a nī anu rō!” <sup>21</sup> Ihien ile wē rī a hūn a wukēmēkē ihien egun, nke wu nī, Mozizi lẹ enwēn ẹ nōdē sī, “Egun rī a tū m, ẹhū rī a ma m nni!”

<sup>22</sup> Mba! Ugu Zayonu kē ụnụ bia, obodo uku Osolobue rī ndun, Jerusalem hūn rī elu-igwee; ụnụ bia d'e kunrun igunrun ndi mmōn-ozī wē ghalēni a sa ẹka a gun; ụnụ bia d'e kunrun ndi rī e mē mmēmme, a ghoghō. <sup>23</sup> Ụnụ a biaguo d'e kunrun igunrun umu ibuzo Osolobue, hūn wē deye ẹfan wē elu-igwee. Ụnụ a biaguo d'e kunrun Osolobue hūn wu oka-ikpe ihian ile. Ụnụ a biaguo d'e kunrun ndi bi elu kē Osolobue don cho hūn Osolobue meguu nwan mmōn wē zu oke. <sup>24</sup> Jizosi kē ụnụ bia d'e kunrun, onyẹ hūn e wegbama Osolobue lẹ ihian imē nkwerigbama ohun. Ụnụ a biaguo d'e kunrun edeke-nfesōnmē ahun hūn rī e ku ihien ka mma kari mmēgwari ahun edeke Ebēlū sī wē mēgwari, makēni onwan sī gbaghari.

<sup>25</sup> Hunkwọ n'a nwan nị ụnụ apani oku Osolobue, onyẹ ahun rī a gwa ụnụ oku ogegni. Makēni, omēni awanahinnī wē oge hū wē gi pa oku Mozizi hūn nọ elu-uwani oge ahun a do wē ẹka-ntin, ẹnyi asakokwọ ẹka wanahin kaka, omēni ẹnyi a pa oku Osolobue hūn gha elu-igwee a do ẹnyi ẹka-ntin. <sup>26</sup> Oge hū, uwa kē olu ẹ zinzin; kanī, ogegni, o kweguo nkwa, sī, “M k'e zinzinzi ihien ile: ẹlẹzi uwa sūo kē m sikō nwan d'e zinzin, m k'e zinzinzi kwọ elu-igwere ile lẹ ihien rin'a.” <sup>27</sup> Okuni o ku: “M k'e zinzinzi” rī a ghosi nī Osolobue siko d'e wepu ihien ndi hū wē a sa ẹka e zinzinfu, ya wu ihien wē ke eke, keni ọ hūn ụzọ hodu hūn wē ghalēni a saēka e mēhunmē. <sup>28</sup> Ebe o mē nwan nị ẹnyi rī e nwonnēn alī-eze hūn wē ghalēni a saēka e mēhunmē, nị ẹnyi gi nwan ekele lẹ egun lẹ ẹhū-omuma-nni fe Osolobue ofufe furu hūn ọ nabanhan; <sup>29</sup> makēni ezioku-ezioku, Chuku ẹnyi wu okun hūn e bu ihien e rī.

**Isi Nke Mmepụ***Obibi Hūn A Sūo Osolobue Usuo*

<sup>1</sup> E nwe nī ihien-osisuo umune ụnụ imē Kraisti oge ile. <sup>2</sup> Egikwọlẹ nī inabanhan ndi obia gu egu—makēni, o nwonguo ndi gi ẹnina nabanhan ndi mmōn-ozī, lee wē obia—bū a marin wē nī ndi-mmōn ozi rō. <sup>3</sup> A nyanhan nī ndi rī ulo-ngan nōkē sī ụnụ lẹ wē rī ulo-ngan; a nyanhan nī ndi wē rī e mēshi-ikēn nōkē sī ụnụ kē wē rī e mēshi ikēn. <sup>4</sup> Gbayekenmē nī olulu di-lẹ-nwunye; kē



di kę nwunye ewiwikiwole enwen ę, męru elu-ukpo wę\* —makeni Osolobue jęnkọ d'a ma ndi ughere ikpe. <sup>5</sup> Anikwole ni egbo a suo unu; a ni ni ihien unu nwon e jun unu ęfo. Makeni, Osolobue e kuole, si, “Ahapuko m unu mobu la unu to.” <sup>6</sup> Ya wu, ęnyi k'a saęka du ęka obi, si,  
 “Di-nwonni-ęnyi wu onye e yeni m ęka,

egun atuko m;  
 ki ihian k'a saęka me m?”

<sup>7</sup> Nyanhan ni ndi-ndu unu, hun gwa unu oku Osolobue; lekpo ni ihien ndun we runpuha; kinrin ni okukwe we. <sup>8</sup> Ke Jizosi Kraisti ri unyanhun k'o ri tanni; o k'a ri erira jęnrin eję. <sup>9</sup> Awukwole ni ndi we gi nkuzi ri ichen-ichen e dufie; makeni o rika mma ebe o no me ni eyemęka Osolobue ke obi gi ru ihian ali, ni ele idonmesonme iwu ihien-oriri—iwu ihien-oriri hun bantuleni ni ndi e donme ni we erere. <sup>10</sup> Ukpo nchu-ęjan nke ęnyi wu udi hun o me ni ndi nchu-ęjan hun a run ime Odu-ofufe akan hu efuruni ni we ri ihien ri n'a.

<sup>11</sup> Onye-isi nchu-ęjan Ofufe-akan hu e webanhan edeke anu we gi chu-ęjan njo ime Ebehu Kachanrin Nso, kanı w'e bu anu hu e shi ebe ihian bileni d'a dun okun. <sup>12</sup> Ya hain Jizosi gileni no ime obodo nwunhun, kama we gha ime obodo wepu a d'e gbu, keni o hun uzọ gi edeke ę don ndi ihian nso. <sup>13</sup> Ni ęnyi gha nwan ime obodo pu, buru ę ebehu ihian bileni—d'e son ę narin ihien ifenren we me ę, <sup>14</sup> makeni ęnyi e nwon obodo owule hun k'a toni elu uwanı ęnyi ri; kama, ęnyi ri a tu ęnya obodo hu lalani. <sup>15</sup> Ni ęnyi ghama ni nwan ęka Kraisti a ja Osolobue mma oęen ile, makeni ebe Osolobue ri, ohun wu ęjan ęnyi ri a chuyen'e—mkpuru o ri a ghorı ugb'onu ndi ri e fen'e, a kpoku ęfan a.

<sup>16</sup> Hun n'a ni unu hu e me mma le ni unu e keye ibe unu ihien unu nwon, makeni udi ejanni a suo Osolobue usuo.

<sup>17</sup> E hume ni ni ndi-ndu unu isi; e bu ni enwen unu e che okpuru we. Makeni, we ri e lepu ume-ndun unu ęnya. We jęnkọ d'e ye Osolobue mgbakọ banyeni unu. Hun n'a ni we gi ighoghọ ye ya wu mgbakọ, ele ęnya-mirin, make o gha a jo unu njo.

<sup>18</sup> E me ni ni ęnyi ekpere. Makeni, ęnyi a maringho ni obi ęnyi ri ochan, ni ęnyi a chozikwo ni ęnyi e bi obibi nwe ogho ime ihien ile ęnyi ri e me. <sup>19</sup> M ri a riokenme unu, me ni ihienni, keni we hun uzọ wekinhen m ebe unu ri ęgwa.

### *Ekpere*

<sup>20</sup> Osolobue e ye udon; iya gha onwun wekinhen Di-nwonni-ęnyi wu Jesu, oken onye-ndu atunrun ahun we gi edeke ę (ya wu onwun a) biye nkwerigbama itebite hu Osolobue tume ęka; <sup>21</sup> ya dodo yechanrin unu ihien ile ri mma hun unu e gi me uche ę. Ya dodo me ę, keni ihien a suon'a hun uzọ e me ime ndun ęnyi ghahani Jesu Kristi. Ogho ya rinı Jizos' Kraisti oęen ile jęnrin eję! Isee.

### *Oku İkpazuun*

<sup>22</sup> M ri a riọ unu umune m, dodo, nabanhan ni oku nkasi-obini m de ni unu, n'o suekeni.

<sup>23</sup> M cho ni unu marin ni a hatuguo we nwenę ęnyi wu Timoti—n'o ghaguo ulo-ngan puha. Mme le 'ya jęnkọ d'a wi m lalani d'a hun unu, omeni o biaghọ ęgwa.

<sup>24</sup> Kele ni ndi-ndu unu ile le ndi-nsọ ile. Ndi hun gha Itali bia ri ekele unu.

<sup>25</sup> Efo ma Osolobue ya rinı unu ile. Isee.

\* **Isi Nke Mmę̄tọ:4** Di esonle okpoho ozọ; nwunye esonle okennyę ozọ.

## Ekwokwo-Ozi Jemisi De

<sup>1</sup> Mmẹ wu Jemisi de ehuhuo-ozini. M wu igbon Osolobue le Di-nwonni-enyi wu Jesu Kristi. M ri e dejenni ndi ikpun-ulo mmebu alì Izrelu, hun risonme alì ndi ozo ri ichen-ichen ya; e kele m onu!

### *Afunfun, Okukwe Le Amamihien*

<sup>2</sup> Umune m, ogen owule udi onwunwan ri ichen-ichen gi a biani unu, weri n'e ni ihien unu e gi ghoghoro—<sup>3</sup> make ni unu a maringho ni we lele okukwe unu, o weheni unu ndidi. <sup>4</sup> Ni ni nwan ndidi runchanrin orun a, keni unu hun uzo wuru ndi ka ehụ, zu oke, nwonleni ebe we no a la azuun.

<sup>5</sup> Onye owule ri ime unu hun marinleni ihien o k'e me, ya me ekpere rio Osolobue hun a shiapu efọ e ye ihien—o k'e ye e amamihien. <sup>6</sup> Kani, ya gikwo okukwe rio; y'e gikwole obi ebuo, kaka. Make ni, onye obi-ebuonohu ke ebirimirin ohimin hun ufere ri e nu, e nuhunme. <sup>7</sup> Onye no erira y'e rokwole n'o k'e nwonhen ihien owule eka Di-nwonni-enyi, <sup>8</sup> make ni onye obi-ebuok'o wu; ime ihien ile o me, a ra sa eka kwademe obi e, me ihien owule.

### *Egbeyele Ni Onye Owule*

<sup>9</sup> Onye owule kwerini bu o wu ogbenye, ya ghoghoma ni Osolobue e bushiguo a elu; <sup>10</sup> hun wu odafin ya ghoghoma ni e wetuguo w'a ani. Make ni, ndi-idafin jenko d'a ghafe ke obobo ofia: <sup>11</sup> anwun wahu, efifia ri ofia e shinwun, obobo e a danfu, mma a aguu! Erira k'o rizi ni ndi-idafin, we k'e shinwun ebe we ri e bi elu we.

### *Onwunwan*

<sup>12</sup> Onye owule gi ndidi son onwunwan k'a narin ngozi, make ni, o fuha ohunma, Osolobue e gi ndun ahun o kwe ndi ihien e a suo nkwa a tu onye ahun ugon mmeri.

<sup>13</sup> Onwunwan bia ni ihian, y'a sikwole, “Osolobue ri a nwan m.” Make ni, eje-ihien ara gun Osolobue egun omume; ya le enwen e ara nwanzikwo ihian. <sup>14</sup> Ni onwunwan biani ihian wu ni eje-ihien la a enya, gunma a. <sup>15</sup> Ihien olila-enya kwonkenmeguu ihian, o mupuha njo; njo karaguu, o mu onwun.

<sup>16</sup> Umune m, anikwole ni we dufie onu. <sup>17</sup> Make ni, ihien ile we shiapu-efo ye le ihien owule zu oke we e ye eye gha elu-igwee, eka Osolobue, bia. Osolobue wu Nedi hun e ye ukpe ile rinì hun ghaleni e bi ekanai—a ra gbeguto, ara yebe ukpe, yeme ishi. <sup>18</sup> Iya kwademe obi e, shiapu efọ mudonzi enyi, ghahani oku e hun wu ezioku, keni enyi wurun'a mkpuru-ibuzo o gha ime ihien ile o ke ghori.

### *Inu Oku-Chuku Le Igi E Bi*

<sup>19</sup> Umune m ri m obi, marin ni onwan: onye owule ya a nukpo oku; y'e kukerininle oku; y'e bukerininle olulu—<sup>20</sup> make ni olulu ihian ara runpuha ihien Osolobue cho. <sup>21</sup> Wepu ni nwan ihien ile ru unyin le eje-ihien ile unu ri e gi e mekarì enwen onu; onu e welua enwen unu alì, nabanhan oku Osolobue we kunye ime obi unu, hun k'a s'eka zuopuha ume-ndun unu. <sup>22</sup> Kani, e gikwo ni ya wu oku Osolobue e bi; awukwole ni ndi a nu onunu suo, hun ri e dufie enwen we. <sup>23</sup> Make ni, onye owule hun a nu oku-Chuku bu ara gi e bi nohu ke onye gihu ughegbe lee enwen e. <sup>24</sup> Eghẹ. Make ni, o leghahu enwen e, gha ebegu pu, o zo ke o no ozigbo. <sup>25</sup> Kani, nke ndi hun e leban enya iwu hu zu oke wu oku Osolobue, hun e me ihian e nwonrin enwen e, omeni w'e dikenme,

mẹsonmẹ ihien o cho—nị emeni wẹ ndi a nụ, a zọ ihien wẹ nụ, kanị ndi e gi e e bi, Osolobue k'a gozi wẹ makeni wẹ ri e gi e e bi.

<sup>26</sup> Onye hụn si n'ọ ri e fe Osolobue bu ara kwondon ire e, ri e dufie enwen e; ofufe e wu ihien-eti. <sup>27</sup> Ezigbo ofufe zu oke, rulenị aru enya Osolobue Nedi enyi wu hūnni: ilepu ndi nwonleni nne mobu nedi le ndi di wẹ nwun enya ebe wẹ ri a ta afunfun—lezi idonmẹ enwen ihian make uwa gha e meru a.

## Isi Nke Ebuo

### Egbeyeleni Ihian

<sup>1</sup> Umune m, ebe o mē nwan nị unu kweri ni Di-nwonni-enyi wu Jesu Kristi, Di-nwonni-enyi nwe ogho, nị unu wuruzi ndi e gbeyeni ihian?

<sup>2</sup> Omeni onye yi ekwa-oma nanranni, yisonmẹ ola-eka goru, a banhan ebe onu ri e zu, nị ogbenye yi ekwa rileni mma kaka a banhanzikwo ebeku, <sup>3</sup> onu a gbaye hūn ken ekiken ri mma, si a, “Dodo, nodi ali ocheni ri mma,” si hūn ogbenye, “Wuzo ebeku,” mobu “Nodi ebeni ukū m ri”—<sup>4</sup> ohun a ghosigunoni nị unu e gbeyeni ihian ime igunrun unu, ni unu e gi obi zinrinleni e mē ihien unu? <sup>5</sup> Umune m ri m obi, gon ni ntin! Osolobue a horiguoni ndi-igbenye? Eghē, o horiguō ndi-igbenye ime uwanị nị wẹ wuru ndi-idafin ime okukwe, wuruzikwo ndi k'a banye Ali-eze hu o kwe ndi nwe ihien-osusuo a nkwa. <sup>6</sup> Kanị, unu e legberi ndi-igbenye! Ele ndi-idafin a kpangbu unu? Ele wẹ a dojen unu ogwa? <sup>7</sup> Ele wẹ e kuto efan Onye hu richanrin mma hūn unu ri a za?

<sup>8</sup> Omeni unu e donmē iwu hu Eze ye kē wẹ don de e ime Ekukwo-nsọ, iwu hu hūn si, “Thien ibe i ya suo i kē i ihien i don a suo i”—unu e meguo ihien ri mma. <sup>9</sup> Kanị, omeni unu e gbeyeni ihian, unu ri e mē njo, ikpe a maole unu makeni unu ri a dan iwu. <sup>10</sup> Makeni, onye donmechanrin iwu ile—dan ohu, ikpe a maol'a nōkē onye danchanrin iwu ile. <sup>11</sup> Makeni, Osolobue ohu hu hūn si, “Agherele,” iya sizikwo, “Egbule ochu.” Ya wu, omeni y'e gbu ihian, y'a danchanringuo iwu hu ile—osun'a nị y'a ghereni.

<sup>12</sup> Ya wu, kē iku-oku kē omumē, e mechanrin nị wẹ kē ndi wẹ k'e gi iwu hu e mē ihian e nwonrin enwen e kin ikpe. <sup>13</sup> Makeni, onye owule meleni ebere, wẹ jenkonị d'e kin e ikpe, emekoni w'a ebere. Ebere y'e meri ikpe-omuma.

### Okukwe Le Orun

<sup>14</sup> Umune, elee erere k'o ban n'i si nị i nwon okukwe, omeni y'e gin'e run orun? Nị okukwe ahun saeka zuopuha i? <sup>15</sup> Omeni ekwa ezuni onye nke Kraisti ibe unu ukun mobu nị ihien o k'e ri uhuhin hu a ri a, <sup>16</sup> onye ohu ime unu a si a, “Ijen ewere-o! Oyi atukwole-i-o! Rijunkwo efọ-o!”—kanị, y'e yen'e ihien ehū a cho. Elee erere k'o ban?

<sup>17</sup> Ya wu, okukwe nodini bu eginị w'e run orun a nwunhuguo.

<sup>18</sup> Kanị, ihian k'a si, “Onye le nke e ro: nke i wu okukwe, nke m wu orun.”

Aziza m wu, “Ghosidele m kē onye owule e gi saeka nwon okukwe nke-esi bu orun ari a. Mmē nwēn, m jenko d'e gi orun m ghosi i okukwe m.”

<sup>19</sup> Y'e nwongho okukwe nū—hūn i gi kweri nị Osolobue ohu suo ri, ele iya? Y'e meke-o! Kanị, eje-mmōn kwerizikwo ekweri!—ya kē egun gi a tu wẹ, ehū hu a ma wē nni!

<sup>20</sup> Onye-nzuzu! I cho nị wẹ ghosi i nị okukwe nodini bu y'e gin'e run orun a nwunhuguo? <sup>21</sup> Ele ihien nedi enyi wu Ebrahim run kē Osolobue gi kun'e ohunma—ogēn hu o gi wēhē nwa a wu Aziki, n'o gi e chū-ejan elu ukpo nchū-ejan hu? <sup>22</sup> Y'a hūn a? Okukwe e le orun a rungbama; ihien o mē kē okukwe e gi zu oke. <sup>23</sup> Erira kē ihien hu Ehuho-nsọ ku don mezu, nị, “Ebrahim kweye

ni Osolobue, Osolobue nọ ọ́n a yen'e, kpọ́ a onye rị́ kẹ́ Chuku chọ́, kpọ́ a ọ́wụ́ a."

<sup>24</sup> Y'a hụ́n a nwan nị́ ihien onye rún kẹ́ Osolobue gi e kun'e ọ́hụ́nma—ẹ́lẹ́ okukwe sụ́ọ!

<sup>25</sup> Ẹ́lẹ́ ẹ́rị́ra kẹ́ Osolobue gizi gi ihien ị́gbaraja hụ́ wụ́ Rehabú mẹ́ kun'e ọ́hụ́nma—ogẹn hụ́ o gi nabanhan ndị́ hụ́n Joshua zi d'e gi nzuzue lele alị́ Jeriko, zuemé wẹ́, yení wẹ́ ẹ́ka ghashi ụ́zọ́ ọ́zọ́ wanahín? <sup>26</sup> Ya wụ́, k'o dọ́n mẹ́ nị́ ẹ́hụ́ ihian mmọ́n rị́lẹ́nị́ a nwunguó, ẹ́rị́ra k'o dọ́nzi mẹ́ nị́ okukwe ọ́rún rị́lẹ́nị́ a nwunguó.

## Isi Nke Ẹtọ

### *Ịzún Ire*

<sup>1</sup> Umunẹ́ m, emelé nị́ ndi-nkuzi, ndi-nkuzi, makẹ́nị́ ọ́nụ́ a maringhọ́ nị́ ẹ́ka wẹ́ k'e gi kin ẹ́nyi ndi-nkuzi ikpé k'a ka e ze. <sup>2</sup> Ọ́ rụ́nahinsónmẹ́ ẹ́nyi ile arunahín. Onye ọ́wụ́lẹ́ oku-ọ́nụ́ ghalẹ́nị́ arunahín e zuguó oke, ọ́ k'a sazikwọ́ ẹ́ka kwọ́ndonchanrín ẹ́hụ́ a ile.

<sup>3</sup> Ẹ́nyi kẹ́nmẹ́ ẹ́shin ọ́nụ́ kẹ́nị́ o humẹ́ nị́ ẹ́nyi isi, ẹ́nyi k'a saẹ́ka kị́ ẹ́hụ́ a ile. <sup>4</sup> Lezidé ugbo-mirin: ọ́sụ́ọ́n'a nị́ e hiké wẹ́ ogbe, ọ́sụ́ọ́n'a nị́ okẹ́n ufere sụ́ọ́ nwọ́n e bu wẹ́—sterín mẹ́hụ́ ẹ́kẹ́rẹ́ kẹ́ onyé a nyan n'a gi a fị́ a e shi ebe ọ́wụ́lẹ́ ọ́ chọ́. <sup>5</sup> Ẹ́rị́ra kẹ́ ire rị́zikwọ́—mkpamkpa-ẹ́hụ́ mẹ́ ntín rọ́, kanị́ o kukarị́ enwẹ́n ẹ́!

Lezidé nwan kẹ́ ọ́kún mẹ́ ẹ́kẹ́rẹ́ a dúnfụ́ ẹ́gboko! <sup>6</sup> Ire wụ́ ọ́kún nke-esi. Ire nọ́hụ́ kẹ́ ebe wẹ́ nọ́ bu njo han kẹ́ ụ́wa ile che ẹ́nyi ẹ́hụ́! O ruchanrín ẹ́hụ́ ile unyin! O bu ndún ị́ ile e che imé ọ́kún! Ọ́kún ire gi a dún gha ọ́kún-mmọ́n a bia.

<sup>7</sup> O nwọ́nni ụ́dị́ anụ́ ọ́wụ́lẹ́ hụ́n a kpa anị́, hụ́n a rị́ arị́, hụ́n rị́ imé ohimin mọ́bụ́ nnunụ́ hụ́n ihian kelẹ́nị́ zún mọ́bụ́ hụ́n o mẹ́ nị́ ihian asakó ẹ́ka zún a. <sup>8</sup> Kanị́, o nwọ́nni onye ọ́wụ́lẹ́ wụ́ ihian hụ́n k'a sa ẹ́ka zún ire. Eje-ihien ghalẹ́nị́ e zu ikẹ́n k'o wụ́. Eje-nshi hụ́n e gbu ihian ya jun imé ẹ́. <sup>9</sup> Ya kẹ́ ẹ́nyi gi a ja Onye-nwọ́nni-ẹ́nyi lẹ́ Nedi ẹ́nyi mma; iya kẹ́ ẹ́nyi gizikwọ́ a bu ihian wẹ́ ke ụ́dị́ Osolobue ọ́nụ́! <sup>10</sup> Ọ́nụ́ ohu hụ́ ọ́jija-mma gha a pụ́ha kẹ́ ibụ́-ọ́nụ́ ghazị́ a pụ́ha! Umunẹ́ m, o furuní n'ọ́ rị́ ẹ́nina. <sup>11</sup> Nị́ isi-mirin ohu gha ọ́nụ́ ohu a gbapụ́ha mirin rị́ mma hụ́n a sụ́ọ́ ụ́sụ́ọ́ lẹ́ hụ́n e lu ilu? <sup>12</sup> Umunẹ́ m, nị́ osisi figi mị́ mkpụ́rụ́ olivu? Nị́ osisi grepu mị́ mkpụ́rụ́ figi? Mba! Ya wụ́ nị́ mirin hụ́n a sụ́ọ́ nnu-nnu a s'ẹ́ka wefụ́ha hụ́n a sụ́ọ́ ọ́hụ́nma.

### *Amamihien Nke Osolobue Lẹ́ Nke Ekwensu*

<sup>13</sup> Onye marín ihien nke-esi imé igunrun ọ́nụ́? Onye nwẹ́ nghota? Ya gi obibi rị́ mma ọ́ rị́ e bi lẹ́ k'o dọ́n e welua enwẹ́n ẹ́ alị́ ghosị́ nị́ ihien ọ́ rị́ e mẹ́ gha ezigbo amamihien a bia. <sup>14</sup> Kanị́, omẹ́nị́ eje ẹ́nya-ufú lẹ́ ichọ́ nke-i nke-i rị́ ị́ obi, ezuemẹ́kwọ́lẹ́ ezioku rín'a, a nyan isi nị́ y'a maringuó ihien, makẹ́nị́ ntụ́ k'ị́ rị́ a tụ́.

<sup>15</sup> Ẹ́lẹ́kwọ́ enu-igwee kẹ́ ụ́dị́ amamihien hụ́ gha bia! Nke ụ́wa rọ́; nke ihian-mmaka rọ́, ẹ́ka Mmọ́n-nsọ́ aria; nke Ekwensu rọ́. <sup>16</sup> Makẹ́nị́ ebe ọ́wụ́lẹ́ ẹ́nya-ufú lẹ́ ichọ́ nke-i nke-i rị́, ebẹ́hụ́ kẹ́ wẹ́ nọ́ a húnzị́ isusu lẹ́ ụ́dị́ eje-ihien ile rị́ ichen-ichen.

<sup>17</sup> Kanị́, nke amamihien ahun gha elu-igwee bia—nke ibuzọ́ wụ́ nị́ o nwọ́nni kaka eje-ihien ọ́wụ́lẹ́ rín'a; udọ́n k'o chọ́, a ra mẹ́ ikẹ́n-ikẹ́n; o lee k'o rị́ ndi ọ́zọ́; ebere lẹ́ mkpụ́rụ́ rị́ mma jun imé ẹ́; a ra gbeye nị́ ihian; ihunnai arị́ a. <sup>18</sup> Ndi-udọ́n marín kẹ́ wẹ́ dọ́n e gi udọ́n a kún mkpụ́rụ́, ọ́ mị́pụ́ha ezi-omume.

## Isi Nke Ẹnọ

### *Awụlẹ́ Owu Uwa*

<sup>1</sup> Elebe ke ikpe risonme ime igunrun unu gha a bia? Elebe ke ogun risonme ime igunrun onu gha a bia? Ele ihien ndi ahun a gungbuni unu ri ime unu a lu agha? <sup>2</sup> Unu cho ihien ni unu enwonhenni ihien unu cho, unu e gbume ochu. Ihien na unu enya, ni unu asani aka nwehen e unu e kpeme ikpe, luma ogun.

Unu enwon makeni unu ara rio. <sup>3</sup> Unu rio unu ara nwonhen—makeni ihien unu bu obi ari mma: unu ri a rio hun unu e gi me ihien a suo ni unu. <sup>4</sup> Ndi obi we rileni uzọ ohu! Unu amarin ni iwu owu uwa wu iwu enenren Osolobue? Ya wu, onye cho n'o wuru owu uwa o henrin enenren Osolobue. <sup>5</sup> Ra unu ri e ro ni Ekukwo-nsọ enwon ihien o ri e ku ogen o gi si ni “Enya a fu Mmon hun Osolobue we che ime enyi ufu omeni enya enyi ri uzọ-ebu?”

<sup>6</sup> Kani Osolobue e yecheni aka, e yecheni iken; ya hain Ehuho-nsọ gi si, “Osolobue a nokin onye-mpache uzọ, kani, o yeni onye e welua enwen e ali aka.” <sup>7</sup> Ya wu, bu ni nwan enwen unu che okpuru Osolobue. Che ni Ekwensu ogun, o k'a gban unu oso. <sup>8</sup> Nokunme ni Osolobue keni Osolobue nokunme unu. Kwopu ni aka unu, ndi njọ! Chanchanpu ni obi unu, ndi obi-ebu! <sup>9</sup> Goo ni! Kwan ni! Enya-mirin ya gba unu! Emu unu ya henrin ekwan, unu a na ighoghọ unu to, sukuru!

<sup>10</sup> Wenua ni enwen unu ali ebe Di-nwonni-enyi ri keni o bushi unu enu.

### *Ekutole Ni Ibe Unu*

<sup>11</sup> Umune m, ekujakwole ni oku onye Itu-Kraisti ibe unu, makeni onye owule kuja oku onye Itu-Kraisti ibe e mobu kin e ikpe ri e kutọ Iwu Osolobue ye, e kin Iwu Osolobue ikpe. I gha e kin Iwu ikpe, y'elezi onye e donme Iwu—y'a wuruguo oka-ikpe! <sup>12</sup> Onye ohu suo ri hun e ye Iwu, onye ohu hu wuzikwo Oka-ikpe; iya a sa aka a zuopuha, iya a sazikwo aka e tikpo. Onye k'i wu nwan i gi e kin onye Itu-Kraisti ibe i ikpe?

### *Kpachanpu Ni Enya Banyeni Inyan-isi*

<sup>13</sup> Lee ni enya, unu ndi hun a si, “Tanni mobu ekile, enyi k'e jen alini mobu ani-nei; enyi k'a no ahua ebenu—zun afia, kpa egbo”— <sup>14</sup> bu unu amarin ihien eki k'a mu! Ki wu ndun i? O nohu ke igirigi hun a puha, o nohu ekere, o fopu! <sup>15</sup> Ihien furu unu k'e ku wu, “Omeni uche Di-nwonni-enyi ro, enyi k'a ri ndun, me ihienni mobu ihien-nei.” <sup>16</sup> Kani, hun nke unu e gi e ku erira, unu hu a pache, a nyan isi. Udi inyan-isi ile no enina wu njọ.

<sup>17</sup> Ya wu nwan ni onye owule marin ihien furu o k'e me bu o men'e, e meole njọ.

## **Isi Nke Isen**

### *Ndi-idafin, Kpachanpu Ni Enya!*

<sup>1</sup> Unu ndi-idafin, gon ni ntin: kwanmakwo ni ekwan; e gokwo ni—make nsongbu hun lala ni ni onu!

<sup>2</sup> Aku-le-uba onu e wiwiguo! Ekika e ripuguo ekwa unu! <sup>3</sup> Goru unu le ola onu a gbago nchara! Ncharani we gba k'a shiagbu unu eri; o jenko d'e ripu uru ri unu ehụ ke okun don e ri ihien. Unu a kpatoguo aku-le-uba ime uwan rugu njendeme. <sup>4</sup> Gon ni ntin! Egbo-orun ndi sun ni unu ofia, hun onu gi mmegbu ju ni onu akuko ugwo ri nwan a kwan! Ekwan ndi ghoni unu ihien-ugbo e ruguozị Nna nwon iken ile ntin! <sup>5</sup> Unu e biguo obibi ehụ-ufu le iri-uwa elu uwan. Unu a zunguo akp'obi unu toni uhuhin ogbugbu. <sup>6</sup> Unu a maguo ndi nwonleni ihien we me ikpe, gbu we—bu o nwonni ihien we ju unu!

### *Din Ndidi*

<sup>7</sup> Umune m, e nwon ni nwan ndidi d'e ru ni Di-nwonni-enyi a bia. Lee ni ke onye-ugbo e che mkpuru ihien o kunye ali hun rikem e mkpa, e din ndidi ni



mirin ibuzo le mirin ikpazuun zueyeguu a ohunma-ohunma. <sup>8</sup> Unu nwen k'e nwonzikwo ndidi erira, kwonkenme obi unu—makeni obibia Di-nwonni-enyi a riguo nsue.

<sup>9</sup> Umune m, edenwinwinkwoleni ni ibe onu, make Osolobue gha a ma onu ikpe—makeni Oka-ikpe e ruguo onumuzo, o d'a banhan! <sup>10</sup> Umune m, leri ni agungun ndi-amuma hun gi efan Di-nwonni-enyi ku oku ogen mbu, keni unu gi e marin ke unu a don dingbu afunfun. <sup>11</sup> Ezie, enyi a ja ndi din ndidi mma. Unu a nughokwe Jobu don din ndidi; unu a hunghozu udi obi Di-nwonni-enyi nwe, ni Di-nwonni-enyi e meke onye-efoma le onye-ebere.

### *Ekunle Iyi*

*(Mat 5.33-37)*

<sup>12</sup> Hun ka mkpa umune m, ekunle ni ihien owule, kaka! Ke elu-igwee ke enu-awa ke ihien ozoo owule—ekunle ni hun owule. Kama, omeni eghee ro, si ni hu “eghee;” omeni mba ro, si ni hu “mba” amangbe ikpe-omuma a rini unu.

### *Ekpere*

<sup>13</sup> O nwe onye nwe nsongbu ime unu? Ya me ekpere. O nwegho onye ri a ghoghoni? Ya bu ebu ija-mma. <sup>14</sup> O nwe onye emu ri a ku ime unu? Ya kpoo ndi-isi uka ni we men'e ekpere, gi efan Di-nwonni-enyi hu ude kpu e. <sup>15</sup> Ekpere we gi okukwe me k'a zuo onye emu hu, Di-nwonni-enyi e weli e; omeni onye hu me njo, o gbaghari a ya.

<sup>16</sup> A gwa ni nwan ibe onu njo onu me, e meni ni ibe unu ekpere—keni unu hun uzo dinhin. Ekpere onye ri e bi ke Chuku cho gi akpakali obi e me nwoniken, o runkenme orun.

<sup>17</sup> Elaija wu ihian hun no ke enyi. Kani, osuon'a no wu ihian, ogen o gi mekenme ekpere amangbe mirin gha e zue—mirin ezueni orogbo ahua eto le ifon isin, ali ahunni mirin! <sup>18</sup> O no mezi ekpere, elu-igwere no ye mirin, ali no mi mkpuru a.

<sup>19</sup> Umune m, omeni o nwon onye owule ime unu gha ime ezioku kpahu, ni onye ozoo e wekinhen e azuun; <sup>20</sup> hun wekinhen e azuun ya marin ni onye hu wekinhen onye-njo ri e huni azuun k'a zuopuha umen-dun onye njo hu eka onwun, kpume njo bu oda.

## Ehuhuo-Ozi Ibuzo Pita De Pita, Nke Ibuzo

<sup>1</sup> Mmē wu Pita hūn wu onye-ozī pū-ichēn Jesu Kristi de ehuhuo-ozini jēnni ndi nke Osolobue rilēni ulō, hūn risonmē alī ichēn-ichēn rī Azuun Pōntusu lē Galeshia lē Kapadosia lē Eshia lē Bitinia—<sup>2</sup> ndi Chuku Nēdi hōtō hūn Mmōn-nsō dōn nsō—kēni wē hūn uzō humēni Jizōsī Kraistī isi, lēni wē wūrū ndi wē fekpū edeke ē—a rī wē ochan. Efoma lē udōn ya rī nī onū mmagi-mmagi.

### *Olile-nya Hū Rī Ndun*

<sup>3</sup> Ojja-mma ya rī nī Osolobue, hūn wu Chuku lē Nēdi Onye-nwōnni-ēnyī wu Jizōs' Kraistī! O giguō okēn omikēn ē mūdōnzi ēnyī, mū ēnyī ye imē olile-nya ohūn rī ndun. O mē ihienēni ebe o nō gha onwūn wēni Jizōsī. <sup>4</sup> O mēguō ēnyī wūrū nwan ndi k'e nwehēn ihien ndi hūn o dōnmētōnī ēnyī, ihien ndi hūn ghalēni e rehi mōbū a rūhū mōbū a fapū. O buguō ihien ndini tōnī unū imē elu-igwee. <sup>5</sup> O gi nwan ikēn o gi wūrū Osolobue ē chemē unū, ghahani okukwe onū, kēni nzuofūha hū o kwademēguū, hūn lalanī ogugu-ogēn, hūn uzō ru onū ēka.

### *Osolobue Gi Afūnfūn E Lele Okukwe*

<sup>6</sup> Ihienēni Osolobue mē rī nwan e mē unū a ghoghō—osūon'a nī wē rī nwan e gi afūnfūn rī ichēn-ichēn e lele unū ekere oge, <sup>7</sup> igi ghōsī nī okukwe unū wu nke ezigbo ē. Eriira kē wē e gi okun e lele goru makēni o rī mkpa—goru hūn e wiwini! Bū okukwe unū ka goru mkpa a rī, ka a ohūnma-ohūnma! Ya wu, o rika mkpa nī wē lele okukwe unū, kēni oge Jizōsī k'e gi bia, a ja wē unū mma, yezikwō unū oghō lē mgbaye; <sup>8</sup> Jizōsī hūn ihien ē rī a sūo unū—osūon'a nī unū e ke leghatu ē; unū kwerin'ē—o sūon'a nī unū arī nwan e legaha a kikēnni. Ohūn e mē unū a ghoghō oda-oda—okēn ighoghō onū ghalēni a saēka a kōwa! <sup>9</sup> Unū a ghoghō enina makēni unū hū e nwōnhēn erere rī okukwe unū—ya wu, wē hū a zuopūha umē-ndun unū.

<sup>10</sup> Nke nzuopūhani, ndi-amūma hūn Osolobue gi ku oku efoma hūn jenkō d'e ru onū ēka te chōkēnmē alī a, dōnrin ēnya leban a ēnya ebe wē n'a chō nī wē ghōha a. <sup>11</sup> Wē hū a jū enwēn wē ihien Mmōn Kraistī rī imē wē rī e ku oku ē oge o gi gwato wē afūnfūn Kraistī k'a ta lē oghō k'e sōn n'ē—a jū enwēn wē onye o rī e ku lē oge o gi jenkō d'e gi mē. <sup>12</sup> Osolobue nō ghōsī wē nī ēlē ifiri wē lē enwēn wē kē wē gi e ku ihien ndi ahūn wē ku, kani, ifiri unū. Unū a nūguō nwan ihien ndi hū. Onū ndi ahūn wēhēni unū ozioma kē unū gha nū wē. Ikēn Mmōn-nsō ahūn Osolobue gha enu-igwee zihē kē wē gi zi unū ya wu ozioma. Ndi mmōn-ozī nke a chōkadē nī wē leghadē ihien ndini!

### *Wē Kpō Unū D'e Bi Obibi Rī Nsō*

<sup>13</sup> Ya wu, kōnrin nī nwan orūn imē obi unū, e dōnrin ēnya e bi; buchanrīn nī olile-nya unū che ngozi hū Jesu jenkō d'e gi efoma a wēhēni unū—oge o k'e gi bia. <sup>14</sup> Lēkē ezigbo umū hūn e humē isi, emēzile nī ihien ndi hū te rī a gūn unū oge unū kelēni marīn Jizōsī. <sup>15</sup> Kama, obibi unū ya rīchanrīn nsō uzō ile nōkē kē Osolobue hūn kpō unū dōn rī nsō. <sup>16</sup> Makēni Ekukwō-nsō sī, “Rī nī nsō, makēni mmē nwēn rī nsō.”

<sup>17</sup> Ebe o me ni Osolobue hun ghalen i egbeyeni onye owule ke unu a kpọ Nedi unu—Osolobue hun e gi ihien onye-onye me e kin e ikpe—gikwo ni nwan egun e bichanrin ogenni hoduni unu k'e bi elu-uwani unu wu itumunye.

### *Kẹ Wẹ Dọn Gbapuha Enyi*

<sup>18</sup> Unu a maringwo ke Chuku don gbapuha unu ime obibi-eti hu unu gha aka ndi muni unu nwehen; ni ele ihien e wiwini rike egbo ona (siva) mobu goru—ke we gi gbari unu, <sup>19</sup> kani, edeke hun rikenme mkpa—edেকে Kraisti, hun ri ke nwa-ebulu ehụ a zu oke nwonleni orusi. <sup>20</sup> Osolobue a hotogwo a ni Osolobue d'e ke uwa, o ru ogen ikpazunni, o no nwan wepuha a ifonrin-ifon make orinmma unu.

<sup>21</sup> Unu a ghagwo nwan aka Kraisti bia d'e gi Osolobue don enya, Osolobue hun gha onwun weli Kraisti, ye Kraist' ogbo. Ya wu ni Osolobue ke unu kwerini; Osolobue ke unu ri e lee enya.

### *Onye Wẹ Gbafuha Nke-esi E Nwe Ezigbo Ihien-osusuwo*

<sup>22</sup> Hunni unu chanchanguu nwan ume-ndun onu ghahani igbaye ezioku Osolobue, ihien onu ile kwerini k'a sa nwan aka a sotari ibe onu. Ya wu, gi ni nwan akpakali-obi unu e nwe ihien-osusuwo ibe unu. <sup>23</sup> Unu a wurugwo ndi we mudonzi. Ele mkpuru we gha a mu ihian hun a nwunni ke Osolobue gha mundonzi unu, kama, mkpuru ghalen i a nwun ke we gha mu unu. Mkpuru ahun wu oku Osolobue—oku ri ndun, hun a to jenrin ejen. <sup>24</sup> Make ni, Ehuwo-nsọ si,

“Ihian ile nohu ke efifia;  
ogho ile ihian nwon nohu ke obobo efifia.  
Efifia shinwun, obobo a danpu!

<sup>25</sup> Kani, oku Onye-nwonni-enyi  
jenko d'e turu jenrin ejen!”  
Oku hu wu ozioma hu we zi unu.

## **Isi Nke Ebuo**

### *Omuma Hu Ri Ndun Le Ebon Hu Ri Nso*

<sup>1</sup> Ya wu, wupu ni nwan udi eje-ihien ile ihian gi e son ibe e, ero ile, ihunnai, iwe-nya le nkuto ile. <sup>2</sup> Rike umu we mu nke ohun, a ni ni ekpiri mirin-eran ime-mmón hun ri ochan a do unu—keni unu hun uzọ a ra a, e gi e e sue ime nzuopuha unu, d'e ru isi e, <sup>3</sup> o me nwan ni ezioku ro ni unu a danmingwo efoma Di-nwonni-enyi, hun a ni Di-nwonni-enyi ri mma.

<sup>4</sup> Unu a biagwo nwan d'e kunrun e: omuma hun ri ndun—hun ihian ju; kani omuma we hori ahori, ri oken mkpa, k'o wu enya Osolobue. <sup>5</sup> Ime e, onye-onye ime unu wuzikwo omuma ri ndun. Noke omuma ndi ri ndun, o hu e gi unu a tun ulo ime-mmón, keni unu hun uzọ wuru ndi nchu-ejan ri nsọ, hun gha aka Jizosi Kraisti a chu ejan ime-mmón hun Osolobue a nabanhan. <sup>6</sup> Make ni, Ehuwo-nsọ e kugwu a, si,

“Lee n'e, m ri e buto omuma ime obodo Zayonu,  
omuma gin'e;  
omuma m hori ahori, rikenme mkpa.  
Ifenren emeko onye hun kwerini n'e.”

<sup>7</sup> Ya wu, omuma hu ri unu mkpa oda-oda—unu ndi kwerini; kani nke ndi hun kwerileni—

“Omuma ndi ri a tun uno jutọ,  
a wuruole hun gi ulo!”

<sup>8</sup> O wurugwozi

“Omuma w'a kpogburu;  
nkume a han we a dan.”

Makeni agbayeni we oku hu, ya hain we gi kpogburu—ke we don deto ni we ya.

<sup>9</sup> Kani, unu nwen wu agbo Chuku hori ahori; ndi nchu-ejan Eze; ebon ri nsu; ndi nke Osolobue—keni onu hun uzo e me onye owule a marin oken orun ri ichen-ichen Osolobue runsonme, Osolobue hun kpopuha onu ime ishi bu unu che ime ukpe e rigbu enwen e mma. <sup>10</sup> Ogen mbu, unu “ele ndi nke Osolobue”, kani, unu a wuruole nwan ndi nke e; mbu, “omiken e eruni unu aka”, kani omiken e e ruguo nwan unu aka.

### *Enyi Wu Igbon Osolobue*

<sup>11</sup> Ndi ri m obi, m ri a rio unu noka ndi obia le ndi rileni ani we, gbala ni ni egun ndi hun a gunsonme ihian hun a luson ume-ndun unu agha. <sup>12</sup> E bi ni obibi kuru-oto ime igunrun ndi ali ndi ozo ri ichen-ichen kwerileni; keni, osuon'a ni we e kuja oku unu noka si unu e me eje-ihien, we k'a gha a hun obibi-oma unu —e gi w'e ye Osolobue ogho ogen o k'e gi bia.

### *A Gbaye Ni Ndi Ri A Kini*

<sup>13</sup> Gi ni ifiri Di-nwonni-enyi e hume ni ndi ile ri a kini isi—ke eze, hun wu onye-isi ndi okiki, <sup>14</sup> ke ndi Govano ri Azuun ichen-ichen a ki—noka ndi eze zi d'e ye ndi e me eje-ihien afunfun, a ja ndi me ihien ri mma mma. <sup>15</sup> Makeni uche Osolobue wu ni unu gi ime ihien furuni kpukin ndi-nzuzu ri e ku ihien we marinleni onu; <sup>16</sup> e me n'e ke ndi wulen i gbon makeni unu e nwenringuo enwen unu; ka egikwole ni inwonrin-enwen unu kpu enya, e me eje-ihien, ka bi ni ke ndi wu igbon okpuru Osolobue. <sup>17</sup> A gbaye ni ihian ile; e nwe ni ihien-osusu ndi Itu-Kraist' ibe unu; a tu ni egun Osolobue; a gbaye ni eze.

### *E Leri Ni Afunfun Kraisti Ta*

<sup>18</sup> **Ndi wu idibo mabu igbon**, e weluachanrin ni enwen unu ali ebe ndi unu ri okpuru we ri, a gbaye we uzo ile—ele ndi-efoma le ndi aka-alula suo, kani ke ndi aka-iken. <sup>19</sup> Makeni, ihien w'e gi ja i mma ro omeni y'e meni eje-ihien, e ye we i afunfun furulen ni we ye i bu y'e gi ifiri Osolobue dingbu ufu a. <sup>20</sup> Ki wu erere i n'i dingbu ili we gbu i, omeni eje-ihien i me ke we gi gbu i ya wu ili? Kani, omeni y'a ta afunfun makeni i me ihien ri mma, bu y'e digbu e, Osolobue k'e gi ifiri e gozi i. <sup>21</sup> Ya ke we kponi unu; makeni Kraisti tazikwo ni onu afunfun, lato ni onu ihien unu e leri, keni onu hun uzo e son nzom'uku a.

<sup>22</sup> O metuni njo;

oku-ndufie aghatun'e onu puha.

<sup>23</sup> Ogen we gi kpari e,

o kparigwarini we;

ogen o gi ta afunfun,

o nyanni isi n'o k'e me ihien owule.

Kama,

o no we enwen e

kwani Osolobue,

onye hun a han ezigbo enen.

<sup>24</sup> Kraisti le enwen e gi ehia a buru njo enyi, bu e shi elu obe osisi ahun, keni enyi gi ehia a nwunnahin njo, gi ndun enyi mema ihien Osolobue cho. Ehia we rusonme e ke enyi gi nwe nzuori. <sup>25</sup> Unu te ri a kpahu ke atunrun, kani onu e kinhenguo nwan, buru onye hun e du ume-ndun unu rike anu, e chema e.

## Isi Nke Ẹtọ

### *Di Lẹ Nwunye*

<sup>1</sup> **Nwunye**, mezikwọ ẹrira. E humeni di i isi, keni, ọsụon'a nị o nwẹghọ ndi di kwerileni oku Osolobue, e gi wẹ omume nwunye wẹ dobanhan wẹ ime Osolobue—bụ o nwonni oku wẹ gwa wẹ; <sup>2</sup> makeni di i k'a rị a hun kẹ i don rị e bi ohunma, e gi egun Osolobue e bi.

<sup>3</sup> Anile ni mma unu wuru nke ehụ—mma icho ntutu mma lẹ iyi goru lẹ iyi ekwa ma mma. <sup>4</sup> Ka nị nị mma unu wuru hun rị ime obi, mma ahun ghaleni a fapu—mma ime-juu lẹ agungun omehen—hun rikenme mkpa enya Osolobue. <sup>5</sup> Enina kẹ ikpoho rị nsọ hun gi Osolobue e don enya don cho enwen wẹ mma mbu-mbu ghahani ihume ni ndi di wẹ isi. <sup>6</sup> Erira kẹ Sara don gbaye Ebrahim, a kpọ a “nna-m.” Unu wu umu a ikpoho o mekwọ nị unu e mesonme ihien rị mma, nị unu anini egun ihien k'e meni unu kusi unu.

<sup>7</sup> **Ndi di**, erira k'o rizikwọ ebe onu rị. Di, gi uche e son nwunye i—a nyanhan nị okpoho ka alulua a rị; e ye ẹ ogho makeni o nwezikwọ ndun ohun hun Osolobue e ye ofe kẹ yu nwen don nwe. E me ni enina make odakin owule gha a rị ekpere unu.

### *Ita Afunfun Makeni I Me Ihien Rị Mma*

<sup>8</sup> Nke ikpazun, **unu ile**, a wu nị ohu ime mmọn; onodi ibe onu ya e metu unu; a nị nị ihien ibe unu a suo unu rike umune; e nwe ni obi alulua; e wenua nị enwen unu ali ime obi unu. <sup>9</sup> Emegwarikwọle ni ihian eje-ihien mobu kpogwari wẹ iyi. Hun nke unu e gi megwari wẹ, gi ni ngozi ku wẹ ugwo, makeni ngozi kẹ Osolobue kpọni onu, iya k'o cho ẹka unu. <sup>10</sup> Makeni Ehuhuo-nsọ si,

“Onye cho ndun,  
onye cho nị elu ẹ rị mma,  
ya wefu eje-ihien ire ẹ;  
ya wepuzikwọ oku-ndufie ugb'onu a.

<sup>11</sup> Ya gbakito eje-ihien azun—  
mesonme ihien rị mma;  
ya choma udon,  
chusonme ẹ.

<sup>12</sup> Makeni,  
enya rị mma kẹ Di-nwonni-enyi e lee  
ndi e me ihien o cho,  
ntin a rizikwọ ekpere wẹ.  
Kani,  
eje-enya k'o lee  
ndi e me eje-ihien.”

<sup>13</sup> Onye k'a sa nwan ẹka me unu ihien owule omeni unu wu ndi e me ihien rị mma? <sup>14</sup> Kani, ọsụon'a nị unu ta afunfun makeni unu me ihien Osolobue cho, ya wu nị ndi Osolobue gozi kẹ unu wu. Atule ni nwan egun wẹ; emehunmele ni. <sup>15</sup> Ka yechanrin nị Kraisti onodi run'e ime obi unu nọkẹ Di-nweni-unu, unu a kwademe ogen ile nị onu a kowanị onye owule k'a ju unu ihien haịn unu gi nwon olile-enya unu nwe. <sup>16</sup> Ka e gi nị nwayo lẹ mgbaye e me ẹ. E donme ni obi unu ochan, keni ifenren me ndi hun e kuto omume oma unu rị e me ime Kraisti.

<sup>17</sup> Makeni o ka mma nị ihian gi ifiri ihien rị mma o me ta afunfun, omeni uche Osolobue ro, kari nị ihian gi ifiri eje-ihien o me ta afunfun. <sup>18</sup> Makeni, Kraisti gi ifiri nọ tazikwọ afunfun, nwun; mgbe ohu k'o nwun, o nwunkozi, Onye rị ochan hun nwunni ndi nọ onwun—keni o hun uzọ wehe enyi ile ebe Osolobue rị. Wẹ gbu ẹ, o nwunhun kẹ ihian don a nwun, kani Chuku nọ me ẹ rị ndun ime-mmọn. <sup>19</sup> Ogen o gi rị ime-mmọn, o nọ jen d'e zi ndi-mmọn rị ime ngan



ozi oma—<sup>20</sup> ndi hun gileni oku-Chuku we gwa we don ogen mbu, ogen mbu ahun Osolobue gi ri e din ndidi e che; ogen hu Nua gi ri a tun ugbo-mirin hu. Ndi we gi ya wu ugbo-mirin zuopuha ebuni oda, ya wu, we ri madu esato suo; mirin ahun ke we ghaha zuopuha we. <sup>21</sup> We gi onwan gwato enyi ke mirin-Chuku hun we gha nwan a zuopuha unu kiken ni no. Ele ni w'e gi mirin-Chuku a wupu unyin ri ihian eh, kama, ihian gi e a ghosi Osolobue ni o gi obi e ile bia d'e kunrun e. O zuopuha unu makeni Jesu gha onwun lihi. <sup>22</sup> Jesu Kristi a lashiguo nwan elu-igwee; o nodi nwan eka-nni Osolobue; ndi mmom-oni ile le okiki ile le iken ile ri nwan okpuru e.

## Isi Nke Ẹnọ

### *Obibi Ndi We Gbehutoquu*

<sup>1</sup> Ebe o me ni Jizosi narin afunfun noka ihian, gun ni nwan agungun ohu hu o gun, unu e konrin ime obi onu. Makeni, onye gi ifiri Kraisti kpachanpu enya narin afunfun ime ndunni a juguo njo—<sup>2</sup> a ra bizi n'o me ihien ndi hun a gun ihian, kama, o bi ndun a hoduni enu-awa ke Chuku don cho.

<sup>3</sup> Ogen unu tuhu ogen mbu ebe unu ri e mesonme ihien ndi hun a suo ndi ghaleni e fe Chuku usuo e higuo. Rike we, unu te ri e bi obibi ifenren ogen hu, eje-ihien a gunsomme unu; unu a ra manya a tu, e me eje-mmemme, e jen ogbo manya, onu a ru mmom onu a marinzi hun unu ruako.

<sup>4</sup> O tuka we nwan enya ni unu arizi e son we e bi obibi ahun na iwi—we hu e gi e e kuja oku unu. <sup>5</sup> Kani we jenkọ d'e ye Osolobue mgbako—Osolobue hun ri nwan e che ni ogen ru n'o kin ndi ri ndun le ndi nwunni ikpe.

<sup>6</sup> Onwan haun we gi zizikwo ke ndi nwunni ozioma, keni we hun uzọ ri ndun ime-mmom rike Osolobue, osuon'a ni a naringuo we ikpe-omuma, nwun ke ihian.

### *Ke We Don A Run Orun Osolobue*

<sup>7</sup> Ihien ile e d'e ru njendeme; e kwondon ni nwan enwen unu, a wu ndi ghaleni e gi okukwe we e gu egu. E me n'e make odakin gha a ri ekpere unu. <sup>8</sup> Hun kachanrin mkpa, e nwe ni ihien-osusuo ndi Itu-Kraisti' ibe unu ogen ile, makeni ihien-osusuo e kpume njo bu oda. <sup>9</sup> E gichanrin ni obi unu a nabanhan ibe unu iwe unu—e denwinnwinle ni. <sup>10</sup> Rike ezigbo ndi-nlepu enya, hun Osolobue meni efoma yesonme oyiye ichen-ichen, onye-onye ime unu ya gi oyiye o nwehen eka Osolobue e yeni ibe e eka. <sup>11</sup> Onye owule hun e kuni, ya ku ihien Osolobue ku—rike onye Osolobue gi e ku; onye owule hun a run orun owule ya gi iken Osolobue ye e run a, keni ogho hun uzọ a bia ni Osolobue ime ihien ile ghahani Jesu Kristi. Ogho le iken ile wu nke e jenrin ejen. Isee.

### *Ita-afunfun Noka Onye Nke Kraisti*

<sup>12</sup> Ndi ri m obi, anikwole ni oken afunfunni unu ri a ta, hun we gi ri e lele unu, tu unu enya noka si ahunlele ro. <sup>13</sup> Ka ghoghoma ni, makeni unu ri e son Kraisti' a ta afunfun a—keni unu hun uzọ nwe ighoghọ, e yi oro-ighoghọ ogen ogho a k'e gi puhachanrin ifon.

<sup>14</sup> Omeni we gi ifiri Jesu Kristi kpari unu, onu a wuruole ndi Osolobue gozi, makeni ohun ghosi ni Mmon ahun nwe ogho hun wu Mmon Osolobue nokwasi onu. <sup>15</sup> Ka emekwole ni ndi ri a ta afunfun make eje-ihien we me—make igbu-ochu mobu izu-ohin mobu makeni ihian wu eje-ihian le n'o me eje-ihien we gi a cho ihian mobu ni ihian a chosonme oku.

<sup>16</sup> Kani, omeni y'a ta afunfun makeni i wu onye Itu-Kraisti, ewerile e ihien-ifenren, ka ja Osolobue mma n'i ri a za efan hu, n'i ri a za “Onye nke Kraisti.”

<sup>17</sup> Makeni, ogen e ruole hun okinkin-ikpe e gi bidon—bu o k'a gha ime ulo

Osolobue bidon. O me nwan ni okinkin-ikpe k'a gha eka enyi ndi nke Osolobue bidon, kini ri e che ndi nupu ni ozioma Osolobue isi? <sup>18</sup> Ozozị,

“Omēni nzuopuha fu ndi ezi-omume orun  
nani k'o k'a ri ni ndi-njo

le ndi ghaleni e fe Osolobue?!”

<sup>19</sup> Ya wu, ndi hun ri a ta afunfun—udi afunfun hun wu uche Osolobue—  
we we nwan enwen we che eka Onye-okike hu hun furu w'e gi don enya; we  
mesonme mma.

## Isi Nke Isen

*Ndi-isi Uka Le Ndi We Keye We Lefu Enya*

<sup>1</sup> M ri nwan a rio ndi-isi ri ime unu—**m ri a rio unu** noke onye-isi ibe unu  
le onye gi enya a hun afunfun Kraisti ta le onye ri ndi k'e nwehen ogho ahun  
lalani; dodo ni, <sup>2</sup> e lepu ni atunrun Osolobue hun we buche unu eka enya; e du  
ni we. Arunle ni noke si we wa a ye onu olu, ka shiapu ni efu run a—noke ke  
Osolobue don cho; egile ni ekpiri ihien unu k'e nwehen me e, ka me n'e makeni  
irun ni Osolobue orun ri a du onu. <sup>3</sup> Emele ni ndi we keye unu lepu enya noke  
si unu nwe we; kama, a wuru ni ni we ihien-neri, <sup>4</sup> keni, ogen Onye-isi ndi-ndu  
atunrun e gi bia, unu e nwehen okpu-eze ogho ahun ghaleni a fapu hun o k'e gi  
tu unu ugon.

<sup>5</sup> Erirazikwo, unu ndi ri ibe ali, ndi hoduni, e humeni ni ndi-isi isi.

Unu ile, e welua ni enwen unu ali ebe unu le ibe unu ri e me ihien. Makeni,  
Ehuhuo-nsọ si,

“Osolobue a nokin onye-mpache uzọ,

kani,

o me ni onye e welua enwen e ani efoma,

e yen'e eka.”

<sup>6</sup> Ya wu, wenua ni nwan enwen unu ali che okpuru Osolobue hun nwe iken  
hi-ogbe—keni ogen ru, o bushi unu elu— <sup>7</sup> unu e bu mkpa ile unu nwe kwasi  
a, makeni orinimma unu ri a obi.

<sup>8</sup> E donrin ni enya; e che ni nche—makeni enenren onu wu Ekwensu ri  
aghahunme noke eworo ri e deni, a cho onye o k'a nwun ri. <sup>9</sup> Chekenme n'e  
nwan ogun! E turukenme ni ime okukwe onu—ebe o me ni unu a maringho  
ni ndi Itu-Kraisti ibe unu ile ri uwa ri a tazi udi afunfun ohu hu. <sup>10</sup> Kani, unu  
taguu afunfun ekere ogen, Osolobue hun e mechanrin efoma ile, hun kpọ unu  
d'e du e nwonrin ogho-itēbite ahun ri ime Jizos' Kraisti, k'e donzichanrin ni unu  
ihien, me unu turu, me unu ze, me unu nodichanrin ohunma, obi e ruchanrin  
unu ali.

<sup>11</sup> Iken ile wu nke e jenrin ejen! Isee.

*Ekele Ikpaunun*

<sup>12</sup> Sivanosi\*, ya yeni m eka de ehuhuo-ozini me ekere; nwene enyi m weri n'o  
furu onye we gi e don enya k'o wu. M de e keni m gi e gba unu ume, gizi e ku  
ni onwan wu ezigbo efoma ahun Osolobue me ni ihian; turukenme ni ime e.

<sup>13</sup> Uka ahun ri Babilonu, hun we hori ke we don hori unu, e zigho ekele unu.  
Nwa m wu Maki e keleghozikwo onu. <sup>14</sup> Dide ni ibe onu odide ihien-osusuo.

Udon ya ri ni unu ile hun ri ime Jizos' Kraisti.

\* **Isi Nke Isen:12** Iya wu Sailasi.

## Ehuhuo-Ozi Nke Ebuo Pita De Pita, Nke Ebuo

<sup>1</sup> Mmē wu Simionu hūn w'a kpọ Pita de ehuhuo-ozini. M wu igbon Jizos' Kraisti; m wuzikwo onye-ozu e pu-ichen. M ri e dejenni ndi Osolobue ye okukwe ohu hu rikememe mkpa hūn enyi le enwen enyi nwon—okukwe hūn we nwonhen makeni Jesu Kristi wu Osolobue enyi le Onye-nzuofuha enyi ri ochan. <sup>2</sup> Efoma le udon ya rini onu mmagi-mmagi—ebe unu n'a marin Jizos' Kraisti wu Onye-nweni-enyi le Osolobue enyi amarinwaye.

### *Ghosi Ni Ni Osolobue Kpo Unu*

<sup>3</sup> O giguọ iken o gi wuru Chuku ye enyi ihien ile ri enyi mkpa hūn enyi e gi bi elu le hūn enyi e gi fe Osolobue; omarin enyi marin ya wu Jesu, onye hūn kpọ enyi d'e son e nwe ogho a, son e ri ochan hu o ri, ke enyi gha nwehen ihien ndini; enyi gha a marinwaye e, enyi hu e nwehaye ihien ndini o ye enyi. <sup>4</sup> Ogho a ahun le ochan ahun o ri k'o gi nwan kwesonme enyi oken nkwa ndi hūn o kwesonme enyi, nkwa ihien w'a cho acho ri ichen-ichen hūn o cho ni enyi nwerin. O me e keni onu gi ihien ndi hu o kwe nkwa a bia d'a ri ke Osolobue, e bi ke iya, ebe unu no wanahinguu uru ri ime uwa le ihien olila-nya hūn e buhen'e.

<sup>5</sup> Ufiri onwan, lilima ni nwan uzọ ile ni unu we iri-mma cheni okukwe unu; unu e we imarin-ihien che ni iri-mma unu. <sup>6</sup> Wezi ni ikwondon-enwen-ihian che ni imarin-ihien. E nwe ni ezigbo-ndidi e che ni ikwondon-enwen-ihian; unu e we itu-egun Osolobue e cheni ezigbo-ndidi. <sup>7</sup> E gi ni obi-nwene e son ibe unu ndi kwerini—unu e we ohun che ni itu-egun Osolobue. E nwezi ni ihien-osusuo hūn ghalen e tu e cheni obi-nwene.

<sup>8</sup> Makeni, omeni unu nwe ihien ndini ile ime ndun unu, e nwehaye we, unu awuko ndi marin Onye-nweni-enyi wu Jesu Kristi bu w'a ra mi n'a mkpuru, w'a ra runpuha n'a ihien owule. <sup>9</sup> Kani, o me nke onye hūn nwonleni ihien ndini, o rini e leghakenme uzọ, enya-mpin k'o wu. O zogu ni a chanchanpugu w'a njo mbu.

<sup>10</sup> Lilima ni nwan uzọ ile, umune m, ni unu ghosi ni Osolobue kpọ unu nke-esi le ni o hori unu nke-esi. Makeni, unu me e, o nwonni ogen unu e gi dan!

<sup>11</sup> Unu siko d'e gi e ru ogo ndi we k'a nabanhan ohunma-ohunma ime Ali-eze itebite Jesu Kristi—Di-nwonni-enyi le Onye-nzuopuha-enyi.

### *Pita We Gi Enya Hūn Ogho Kraisti*

<sup>12</sup> Ya wu, m cho nwan ni m'a nyanhan ni unu ihien ndini ogen ile—osun'an i unu a maringule we; osun'a ni unu e turugu ohunma ime ezioku hu we weheni unu. <sup>13</sup> E rogho m'a n'o hugho mma ni m'a nyanhan ni unu ihien ndini we, hūnni m rikwo ndun ime ehuni. <sup>14</sup> Makeni, a maringulo m ni ogen m'e gi nwunhūn, gbupu ehuni, a riguo nsue, rike ke Di-nwonni-enyi wu Jesu Kristi don ghosi m. <sup>15</sup> Eghē, m k'a nwankenme uzọ ile gi hūn a ni onu k'a sa eka a nyanhan ihien ndini we, m ghaguu ehuni pu—m nwunhūnguu.

<sup>16</sup> Makeni ele akiko ndi ma ko akiko memē ke enyi sonko ogen enyi gi gwa onu oku iken le obibia Nna enyi wu Jizos' Kraisti. Mba; enyi gi enya enyi hūn ogho a. <sup>17</sup> Chuku-Nedi ye Jizos' ogho le ikpen ogen hu o gi gha elu-igwee gi olu e ku oku. Olu ahun le Ogho ahun Kachanrinni wi bia ebe Jizosi ri. Olu ahun si,

“Onwan wu ezi Nwa m; ihien e a suoka m!” <sup>18</sup> Enyi le enwen enyi gi ntin enyi nu ke oluni gha elu-igwee bia ogen ahun enyi le iya gi ri elu ugu-nsò hu.

<sup>19</sup> Enyi gi e nwan marin ni ihien ndi-amuma ku ime Ehuho-nsò wu ezioku furu w'e gi don enya. Ya wu, o ka unu mma ni unu gi we e don—nọke ukpe-eka ri e nwun ime ishi—gi we don d'e ru mgbe eki e gi fon, hun ukpe Onye ahun wu Kokise-utuntun e gi time ime obi unu.

### *Ké Ihien Rì Imé Èkukwò-nsò Dón Bìá.*

<sup>20</sup> Ka ghoha ni onwan rike ihien ibuzo: ni, o nwonni ihien owule we ku mobu de ime Ehuho-nsò hun we gi uche ihian ku mobu hun we gi uche ihian a kowa; <sup>21</sup> make ni, o nwonni ihien owule ri ime Ehuho-nsò hun gha uche ihian puha. Kama, Mmon-nsò 'ya nu ndi hun kuni, we no ku ihien gha ebe Osolobue ri bia.

## **Isi Nke Ebuo**

### *Ndi-amuma-ntu Le Ndi nkuzi-ntu*

<sup>1</sup> Kani ndi-amuma-ntu puhazikwo ime ndi Izrel' ogen mbu hu. Eriira ke ndi nkuzi-ntu k'a donzi ri ime unu. We k'e gi nzuzue webanhansonme nkuzi-ntu hun e buhe ntikpo, Jude Di-nwonni-we, hun nonni we—onwan ke we k'e gi buhekenrin ni enwen we ntikpo.

### *W'e Dufie Ihian, A Tunarín Ihian Ihien E*

<sup>2</sup> Kani, ndi bu oda k'e son we bime eje-obibi ifenren ahun we ri e bi. Ihian siko d'e gi ifiri we kuto Uzò-ezioku. <sup>3</sup> Enya-uku we k'e me we e gi onu-oma e dufie unu, a tunarin onu ihien onu. Ikpe-omuma le afunfun we buto ni we edei hu a—o nodituni mmaka; ntikpo Osolobue jenkò d'e tikpo we a ranhintuni uran!

### *Osolobue A Maringwo Ye Onye-onye Ihien We Cho*

<sup>4</sup> Ebe o me ni Osolobue ahatuni ndi mmon-ozì hu ogen ahun we gi me njo, kama, o tu we ye ime okun-mmón, kenmesonme we, busonme we che ime olu risonme ime ishi kachanrinni d'e ru Uhuohin okinkin-ikpe—kini k'o k'e me ndi nkuzi-ntu ndini?

<sup>5</sup> O me nwan ni Osolobue ahatuzikwoni uwa mbu ye, ogen hu o gi zihè oken mirin d'e tikpo uwa ndi-njo hu; omèni o zuopuhaghò Nua, hun e zisonme we ozi keni we me ihien Chuku cho, ya le madu esa ndi ozò—k'o k'e me ndini we?

<sup>6</sup> Omèni o maghò ani Sodomu le ali Gomora ikpe, gi okun dunfu we, we no henrin ntun—nke wu ni arizi we, o no gi we ghosi ihien jenkò d'e me ndi k'e nupu isi okpuru oku Osolobue—k'o k'e me ndi nkuzi-ntuni?

<sup>7</sup> Di-nwonni-ènyi zuopuha onye ri-ochan wu Lotu, hun ize eje-obibi we le obibi ifenren we ri e bi e ze oda-oda. <sup>8</sup> (Ezioku-ezioku, ogen ahun ile Lotu gi bi ali we, o hu a fugbu onye ezi-omumeni, obi e hu ri ochan hu a gbawa—make ni o hu e gi enya a hun eje-ihien ile we ri e me uhuhin-uhuhin, e gi ntin a nu a.)

<sup>9</sup> Ya wu ni Di-nwonni-ènyi marin k'o don a gbapuha ndi hun e fen'e ime onwunwan, marinzikwo k'o don e bu ndi-njo e che ime afunfun d'e ru Uhuohin okinkin-ikpe, <sup>10</sup> tumadu ndi hun e me ihien uru a gunni we le ndi e ledan okiki.

### *W'e Ledan Okiki, E Kuto Ihien We Ghotaleni*

Obi ndi nkuzi-ntu ndini e zeke, ihien owule obi we ye we ke w'e me; egun ikpari ndi nwón ogho ara tu we. <sup>11</sup> Kani, osuon'a ni ndi mmon-ozì ka e ze, ka iken e nwe, w'a ra kpari ndi nwón ogho, w'a ra kuto we ihun Di-nwonni-ènyi.

<sup>12</sup> Kani, ndini no ke anu-ofia nwónlèni uche, anumanu hun ghaleni e leban ihien enya—hun we muhu ni we nwunrun gbu. W'e kuto ihien we ghotaleni. We k'a la ntikpo ke anu-ofia don a la ntikpo— <sup>13</sup> eje-ihien e kunrun we make eje-ihien ndi we ri e me!

### *Ihiyen Hun A Gun Ehu We Ke W'e Me*

O sọọ wẹ nị wẹ e mẹ ihiyen-ifenren ebe eki rị enu. Unyin lẹ ntupọ kẹ wẹ wụ ime igunrun unu. Iya kẹ wẹ wụ makeni w'a nozide ebe wẹ n'e sọn unu e rị Oriri Ihiyen-osusuo unu e mẹ ihiyen-ifenren lẹ ihiyen-ndufie ndi ahun asuoni wẹ, e mepuha wẹ ifon. <sup>14</sup> Ughere jun wẹ enya; efọ ime-njo ara jun wẹ. W'e gi ero a dori ndi zeleni. E giguọ wẹ enya-uku zun obi wẹ. Ndi wẹ bu onu kẹ wẹ wụ!

### *A Kpahuguo We*

<sup>15</sup> A laguo wẹ ezigbo Uzọ hu zinrinni to, ghasonmẹ uzọ Balam' nwa Beo, hun eje-erere a sọo, a du— <sup>16</sup> kanị Osolobue nọ jugbo a make njo a: ebe jaki ghalenị e ku oku nọ gi olu ihian ku oku, hun wẹ gi jugbo era ahun rị a pu onye-amuma hu.

<sup>17</sup> Ndi nkuzi-ntu ndini wụ isi-mirin tahini; igirigi ufere buko; uwẹ kẹ wẹ donmẹ ni ishi hun kachanrin.

### *Oku-onu We Asuoka Kanị A Riziole We Egbun*

<sup>18</sup> I nū oku-onu wẹ, y'e gbu nị wẹ osekpul! Kanị oku wẹ enwen anị. W'e gi ihiyen a na enya a dori ndi ghahụ ime ndi-mmefie gbafuha. <sup>19</sup> W'e kwesonmẹ wẹ nkwa nị wẹ k'e weri enwen wẹ, kanị, uwẹ lẹ enwen wẹ wusonmẹ igbon ihiyen runi. Makeni, ihiyen rị a kị ihian kẹ onye hu wụ igbon e.

<sup>20</sup> Makeni, omeni wẹ wanahinguu ihiyen ndi e meru ihian hun rị ime uwa ghahani imarin Jesu Kristi hun wụ Di-nweni-enyi lẹ Onye-nzuopuha enyi, anizi wẹ ihiyen ndi hu nwundon wẹ, kari wẹ eka, onodi ikpazuun ndi nọ erira a kaguọ njo kari nke ibuzo. <sup>21</sup> Makeni, o te ka wẹ mma nị amarintudeni wẹ Uzọ hu rị ochan kari nị a maringuu w'a, a gbakito wẹ oku lẹ iwu hu rị nsọ wẹ weye wẹ eka azuun. <sup>22</sup> Ilu hu wụ ezioku e meguo nwan ebe wẹ rị, “Nkite e kin azuun buru egbo a.” Ozozị, “Wẹ chanchanhu ezin n'o shi ime ikpotọ d'e gu.”

## **Isi Nke Eto**

### *Nkwa Obibia Di-nwonnienyi*

<sup>1</sup> Ndi rị m obi, onwan mẹ ekukwo-ozu nke ebuo m deheni unu. Ime wẹ ebuo, m rị a nwan nị m kpotien iroro zu oke ime unu ghahani inyanhan nị onu ihiyen. <sup>2</sup> M rị a si unu nyanhankwo oku hu ndi-amuma nsọ Osolobue ku ogen mbu lẹ iwu Onye-nzuopuha enyi ye ghahani ndi-ozu pu-ichen o zihen unu.

### *Eleni Di-nwonnienyi Rị E Bi Mbie*

<sup>3</sup> Nke ibuzo, ghota nị onwan: nị ndi-emu k'a puha ogen ikpazuun, a mu emu, e bi k'o sọo wẹ. <sup>4</sup> Wẹ k'a si, “Elebe kẹ nkwa nwen o kwe n'o lala alala rị? O biaguọ nwan? Ndi nedi enyi wẹ a ranhinguo uran (onwun) kete-ele-mgbe; ihiyen ile nohu kẹ wẹ rị kete wẹ e keke uwa!”

<sup>5</sup> A kpachanpuguọ wẹ enya zo nị oku-onu Osolobue k'o gi kẹ enu-igwee hu rị mbu-mbu; nị oku-onu k'o gizi gha mirin memẹ akpakali, gha ime mirin wefuha a; <sup>6</sup> o nọ gizi oku-onu a mẹ mirin, oken-mirin, tikpo uwa mbu hu la iwi. <sup>7</sup> Kanị, nke elu-igwee lẹ uwa rị ogenni, Osolobue e giguọ ya wụ oku-onu a bu wẹ donmẹ n'o k'a dun wẹ okun; o rị e che Uhuohin ahun o k'e kin ndi-njo ikpe, tikpo wẹ.

### *Di-nwonnienyi Rị Eche Nị Ihian Wanahin*

<sup>8</sup> Kanị, nke unu ndi rị m obi, azokwole nị ihiyen ohuni: nị ebe Di-nwonnienyi rị, akp'ohin ohu nọke ahua nnu-uku (ahua ogun-iri kwasị nnunai); ahua nnu-uku rizi kẹ akpu-uhuohin ohu. <sup>9</sup> Eleni Di-nwonnienyi rị e bie mbie imezu nkwa a kẹ ndi hu don a ghoha ibie-mbie; mba, o gi ndidi e sọn unu. O choni nị onye owule la iwi, kama, o cho nị onye owule roghari.



*Uhuoḥin Di-nwōnni-ēnyi Lala*

<sup>10</sup> Kanị Uhuoḥin Di-nwōnni-ēnyi jenkọ d'a bịa idenmizi lekẹ ohin. Oḡen hụ, igwere sikọ d'e gi oken ụzun fopu, okun a rinranpu ihien ile ri igwere; uwa le ihien ile ihian nọ ime e me e kpufu, puha ifon.

<sup>11</sup> Ebe o me ni we k'e tikpọpu ihien ndini ile enina, elee udi ihian k'o furu ni unu wuru? O furu ni onu e bi obibi ri nsọ, e gi egun Osolobue e bi; <sup>12</sup> e che Uhuoḥin Osolobue, e me e n'o biakenrin, Uhuoḥin hụ o k'e gi mu okun ye elu-igwere, denpu a, gi erira rinranpu ihien ile rin'a.

<sup>13</sup> Kanị, nọkẹ kẹ Osolobue don kwe nkwa, enyi ri a tu enya enu-igwee ohun le uwa ohun—ebehu wuchanrin ebe obibi ihien ile ri-ochan.

<sup>14</sup> Ndi ri m obi, ebe o me ni onu ri a tu enya ihien ndini, liliima ni nwan ni udon hun uto a ri egbata onu le iya, amamgbe unu gha e nwon ntupo mobu nkoriani oḡen unu k'e gi puha ihun Osolobue. <sup>15</sup> Bun'e obi ni ndidi Di-nwōnni-ēnyi ri e nwon wu oghere nzuopuha.

Enina kẹ ezi nwene enyi wu Polu donzi deni unu ghahani amamihien Osolobue ye e. <sup>16</sup> O kusunme oku ihienime ekukwo-ozie ile. O nwongho ihien ndi a fu orun oghota ime ihien ndi o de, hun ndi marinleni enya we le ndi wuzoleni ohunma a fihuto—kẹ we e mezi ihien ndi ozo ri Ehuoḥo-nsọ, e gi e e seheni enwen we ntikpo.

<sup>17</sup> Ndi ri m obi, a gwatoguo we nwan unu ihien ndini. Donrin ni nwan enya, amamgbe mmefie ndi e bi k'o suo we e dufie unu, me unu ewuzozile kẹ unu don nwan wuzo. <sup>18</sup> Ka gi ni efoma Jesu Kristi wu Di-nwōnni-ēnyi le Onye-nzuopuha enyi me e suewaye ime okukwe; a marinwayezikwo ni Di-nwōnni-ēnyi.

Ogho ya ri n'a oḡenni, rizi kwon'a d'e ru Uhuoḥin hụ k'a to jennin ejen! Isee.

## Ehuhuo-Ozi Nke Ibuzo Jonu De (Jonu, Nke Ibuzo)

### *Oku Hun E Ye Ndun*

<sup>1</sup> Hun ahun ri gha mbidon lala ke enyi ri a gwa onu oku e, Hun ahun enyi gi ntin nu, hun enyi gi enya enyi hun. Enyi e leguo a, enyi e metughu a eka. Oku hu e ye ndun wu Jizosi ke enyi ri e ku oku e. <sup>2</sup> Ndun hu no puha hun w'e legua enya. Enyi a hungho a. Enyi hu e ku banyen'e, a gwa unu banyeni ndun itebite hu. Ndun itebite hu le Chuku-Nedi te ri, kani o no puha ni enyi legua. <sup>3</sup> Enyi ri nwan a gwa unu ihien enyi hun le ihien enyi nu, keni unu hun uzo du enyi meko — makeni Nedi-enyi le Nwa a wu Jesu Kristi ke enyi le we ri e meko. <sup>4</sup> Enyi ri e de ihien ndini keni ighoghohu enyi hun uzo zu oke.

### *Ukpe Suro Ke Osolobue Wu*

<sup>5</sup> Onwan wu ozi hu enyi nu onu a, hun enyi ri nwan e zi unu: ni Osolobue wu ukpe, o nwonna ishi ri ime e—kaka. <sup>6</sup> Omeni enyi si ni enyi le iya ri e meko bu enyi a to ime ishi e bi, ya wu ni enyi ri a tu ntụ, enyi a ri e gi ezioku e bi. <sup>7</sup> Kani, omeni enyi hu e bi ime ukpe, nokene ke ya nwen don ri ime ukpe, ya wu ni enyi le iya hu e meko nke-esi, edeke Nwa a wu Jizosi k'a ri a chanchanfu enyi njo owule enyi me.

<sup>8</sup> Omeni enyi si ni enyi ara me njo, enyi ri e dufie enwen enyi, ezioku ari ime enyi. <sup>9</sup> Kani, omeni enyi e kupuha njo enyi, onye we gi e don-nya le onye-ezioku k'o wu, o k'a gbaghari enyi njo enyi, chanchanpuhanrin enyi ihien ile rileni mma.

<sup>10</sup> Omeni enyi si ni enyi e meni njo, ya wu ni enyi ri a si ni Osolobue wu onye-ntu, ya wu ni oku e a ri ime enyi.

## Isi Nke Ebuo

### *Kraisti Ya E Donme Enyi Uchan*

<sup>1</sup> Umueka m, m ri e de ni unu ihien ndini amamgbe unu gha e me njo. Kani, omeni ihian me njo, enyi nwon onye a ridon ni enyi ebe Chuku-Nedi ri—onye hu wu Jesu Kristi, onye hu ri ochan. <sup>2</sup> Ya le enwen e wu ejan hun we gi wepu njo enyi le iwe-le-onuma-Osolobue; ele njo enyi suo, kani, ke njo uwa ile.

<sup>3</sup> Ihien o k'e gi nwan we enyi enya ni enyi a maringho Osolobue nke-esi wu ni enyi e mesonme ihien o si enyi me. <sup>4</sup> Onye owule hun si ni o maringho a bu a ra me ihien o si enyi me, onye hu wu onye-ntu, ezioku ari ime onye no enina. <sup>5</sup> Kani, nke onye owule hun a gbaye oku Osolobue, ezioku-ezioku, onye ahun nwe ihien-osusuwo zu oke jenni Osolobue.

Ihien enyi gi a marin ni enyi ri ime e wu onwan: <sup>6</sup> onye si n'o ri ime Osolobue ya bi obibi ke Jizos' Kraisti don bi.

### *Iwu Ohun*

<sup>7</sup> Ndi ri m obi, ari m e deni unu iwu ohun; kama, iwu ohu ahun we ye unu isi-ibuzo ro. Ozi hu unu nu, iya wu iwu mbu ahun m ri e ku oku e. <sup>8</sup> Kani o wuzikwo iwu ohun. Iwu ohunni wu ezioku, o hu ime Kraisti, o huzikwo ime onu—makeni ishi hu a ghafe, ezigbo ukpe e nwunmeguo.

<sup>9</sup> Onye owule si n'o ri ime ukpe bu ize onye Itu-Kraisti ibe e hu e ze e, echen ke onye hu rikwo ime ishi. <sup>10</sup> Onye owule nwe ihien-osusuwo onye Itu-Kraisti

ibe ẹ bi ime ukpe—o nwonni ihien ri ime ẹ hun e me ihian a kpogburu. <sup>11</sup> Kanị, onye hun e ze ize onye Itu-Kraisti ibe ẹ ri ime ishi; ọ ghako ime ishi, ọ marin ebe o jenko—makeni ishi hu a gbakungo a enya.

<sup>12</sup> Umueka,  
m ri e de ni onu ni m gi gwa onu  
ni Osolobue e gigo ifiri efan Jizosi  
gbaghari unu njo.

<sup>13</sup> Ndi nedi,  
m ri e deni unu ni m gi ẹ gwa unu  
ni unu a marungo onye hu rini gha mbidon lala.  
Ndi-ikoro,  
m ri e de ni unu ni m gi ẹ gwa unu  
ni unu e merigo Eje-onye hu.

<sup>14</sup> Umueka,  
m de ni unu ihienni ni m gi ẹ gwa unu  
ni unu a marungo Chuku-Nedi enyi.  
Ndi nedi,  
m de ni unu ihienni ni m gi ẹ gwa unu  
ni unu a marungo onye hu ri gha mbidon lala.  
Ndi-ikoro,  
m de ni unu ihienni ni m gi ẹ gwa unu  
ni unu e zegho,  
ni oku Osolobue ri ime unu  
le ni unu e merigo Eje-onye hu.

### *Ihien-uwa Y'a Suokwole Unu!*

<sup>15</sup> Enwekwole ni ihien-osusuo uwa mobu ndi ri ime uwa, makeni ihien Chuku-Nedi-enyi ara suo onye ihien uwa a suo. <sup>16</sup> Makeni, ihien ile ri ime uwa, ke eje-ihien ndi a gunsonme ehụ ke ihien-onina-nya ke nhonron ihian a honron makeni o nwegho ihien-uwa, aghani eka Nedi-enyi bia—uwa ke we ile gha a bia. <sup>17</sup> Uwa le ihien-olila-nya ile rin'a ghafeko aghafeko; kanị, onye owule hun e me uche Osolobue k'a to jennin ejen.

### *Eñenren Kraisti Ahun W'a Kpo Anti-Kraisti*

<sup>18</sup> Umụ m, ogenni wu ogen ikpazuun! Ke onu don nu ni enenren Kraisti ahun w'a kpo anti-Kraisti lala, erira k'o ri nwan ni ndi bu oda wu ndi-inenren Kraisti a puhago. Iya ke enyi gi a marin ni ogenni wu ogen ikpazuun. <sup>19</sup> Ime igunrun enyi ke ndini gha pu nke-esi, kanị, ele we ndi nke enyi. Makeni, omeni we te wu ndi nke enyi, nke e son we enyi nodi. Kanị, opupu we gha ime igunrun enyi pu k'o gi wechanrin enya ni ele we ndi nke enyi.

<sup>20</sup> Kanị, onu ile marin ezioku makeni Onye-hu-ri-nsọ e hukpugo onu uden ime-mmọn gi tume unu umu a. <sup>21</sup> Eleni unu amarın ezioku haın m gi e deni unu, kanị, makeni unu a marungo a—unu a maringho n'o nwonni ntụ a gha ime ezioku a fuha. <sup>22</sup> Onye wu nwan onye ntụ emeni ele onye kwerileni ni Jizosi wu Kraisti, Onye-nzuopuha hu Osolobue tume. Onye nọ erira wu enenren Kraisti hu—hun w'a kpo Anti-Kraisti; a ra kwerini Chuku-Nedi le Nwa a. <sup>23</sup> Eghee! Makeni, onye owule ju Nwa a ekwerini ni Chuku-Nedi; onye owule kwerini Nwa a nwonzikwo Chuku-Nedi.

<sup>24</sup> Ni ni ozi hu unu nu isi-ibuzo risonme ime ndun unu. Omeni ihien unu nu isi-ibuzo hu a risonme ime ndun unu, unu k'a risonme ime Nwa Chuku le ime Chuku-Nedi. <sup>25</sup> Ihien o kwe enyi nkwa n'o k'e ye enyi wu ndun itebite.

<sup>26</sup> Ifiri ndi ri a cho ni we dufie unu ke m gi ri e deni unu ihien ndini. <sup>27</sup> Kanị, o me nke unu, uden ime-mmọn hu o hukpu unu, hun o gi tume unu umu a hu

ime ndun unu a kuzi unu ihien ile. Ya wu, o nwonzini nwan mkpa o ri ni onye owule k'a kuzi unu. Ihien uden ahun o gi tumu unu a kuzi unu wu ezioku—ntu ari a. Noke ke o don kuzi onu—nodi ni ime Kraisti. <sup>28</sup> Eghee umu m, nodi ni ime e, keni obi ru enyi ile ali ogen o k'e gi puha; amamgbe enyi e gi ifenren warị Uhuohin hu.

### *Kẹ W'a Dọn Marịn Umụ Osolobue*

<sup>29</sup> Omeni onu a marigho n'o ri ochan, onu k'e gi e marin ni ya mu onye owule hun e bi obibi onye ri-ochan.

## **Isi Nke Ẹtọ**

<sup>1</sup> Lee ni nwan ke Chuku-Nedi nwehan ihien-osusu enyi—nke wu ni w'a kpo enyi umu Osolobue! Ezioku-ezioku, iya ke enyi wu! Ihien hain uwa gileni marin enyi wu ni uwa amarin n'a. <sup>2</sup> Ndi ri m obi, enyi wu nwan umu Osolobue. Kani, ihien enyi jenko d'a wuru e ke puha ifon—bu enyi a marigho ni ogen o k'e gi bia, enyi k'a no ke iya, makeni enyi k'a hunchanrin a k'o no. <sup>3</sup> Ndi ile nwon olile-enyani ime we e donme enwen we ochan noke ke ya le enwen e don ri ochan.

<sup>4</sup> Onye owule hun e me njo ri a dan iwu makeni ime-njo wu idan-iwu. <sup>5</sup> Unu a marigho ni Kraisti bia d'e wefu njo, unu a marighozi ni o nwonni njo ri ime e. <sup>6</sup> O nwonni onye ri ime e hun e me njo; onye owule hun e me njo e ke huntu e mobu marin a.

<sup>7</sup> Umueka, anile ni onye owule dufie unu! Onye hun e bi obibi onye ri-ochan ri ochan ke Kraisti don ri ochan. <sup>8</sup> Onye owule e me njo wu nke Ekwensu—makeni Ekwensu gha ali mela njo. Iya hain Nwa Osolobue gi bia—keni o tikpo orun Ekwensu.

<sup>9</sup> O nwonni onye hun Osolobue mu hun e me njo. Makeni, mkpuru Osolobue ri ime onye ahun. O s'eka me njo, makeni Osolobue mu a. <sup>10</sup> Onwan ke we gi a marin ndi wu umu Osolobue le ndi wu umu Ekwensu: onye owule ghaleni e me ihien ri mma mobu hun ihien ndi Itu-Kraisti ibe e ghaleni a suo ele nwa Osolobue.

### *E Nwe Ni Ihien-osusu Ibe Unu*

<sup>11</sup> Makeni ozi hun unu nu isi-ibuzo wu ni enyi k'a gha e nwe ihien-osusu ibe enyi. <sup>12</sup> Enyi anokokwo ni ke Keni—o wu nke Eje-onye hu, o gbupu nwene e. Ki hain Keni gi gbu e? Makeni Keni le enwen e me eje-ihien kani nwene e me ihien ri mma.

<sup>13</sup> Umune m, y'a tule unu enya ni ize unu ri e ze uwa. <sup>14</sup> Ihien enyi gi marin ni enyi a ghaguo onwun fuha, banye ndun, wu ni enyi nwe ihien-osusu ibe enyi. Onye nweleni ihien-osusu ibe e a nwunhuguo.

<sup>15</sup> Onye owule ize nwene e e ze wu izighe—bu unu a marigho n'o nwonni izighe ndun itebite ri ime e. <sup>16</sup> Ihien enyi gi a marin ihien-osusu nke-esi wu onwan: ni Kraisti gi ifiri enyi we ndun a ye. O furu nwan ni enyi gizikwo ifiri ibe enyi we ndun enyi ye. <sup>17</sup> Nani ke ihien-osusu Osolobue gi ri ime ihian, omeni ihian e nwongho ihien uwan, kani o hun nwene e ihien ri a ko, o ju n'o yekon'a eka? <sup>18</sup> Umueka, ni enyi e nwon ni ihien-osusu nke-esi—elekwu hun we gi onu suo e ku, kani, hun we gi eka e me.

<sup>19</sup> Ohun ke enyi e gi marin ni enyi wu nke ezioku, iya ke enyi gi e me obi e ru enyi ani ebe Osolobue ri—<sup>20</sup> omeni obi e gbume enyi mgbu. Makeni, Osolobue ka obi enyi, o marighozikwo ihien ile.

<sup>21</sup> Ndi ri m obi, omeni ihori enyi hu a ghoni enyi, obi e ruchanrin enyi ali ebe Osolobue ri, <sup>22</sup> enyi e nwehenzikwo ihien owule enyi rio a—makeni enyi hu e donme iwu e, e me ihien a suo a usuo efo.

<sup>23</sup> Iwu ẹ wu hún: nì ẹnyi k'e kweri nì ẹfan Nwa a wu Jesu Kristi lẹ nì ẹnyi k'e nwẹ ihien-ọsusuọ ibe ẹnyi—nọkẹ k'o dọn gwa ẹnyi. <sup>24</sup> Kẹ wẹ han hún e dọnmẹ iwu ẹ rì ime ẹ, iya nwẹn rìzikwọ ime ndun wẹ. Ihien ẹnyi gi a marin n'ọ hụ ime ẹnyi wu ọnwán: n'ọ yeọlẹ ẹnyi Mmọn-nso.

## Isi Nke Ẹnọ

### *Mmọn Osolobue Lẹ Mmọn Eñenren-Kraistì*

<sup>1</sup> Ndì rì m obi, ẹlẹ mmọn ile gi ihian ku kẹ unu k'e kweyeni, ka e lele ni wẹ, keni unu marin kẹ mmọn ndi hụ gha ẹka Osolobue bia nke-esi. Makeni, ndi-amuma-ntu bu oda a puhaguo ime uwa. <sup>2</sup> Kẹ onu k'a dọn marin nì Mmọn Osolobue rọ wu ọnwán: mmọn ọwule gi ẹ dọn nì Jizosi hún wu Kraistì, Onye ahun Osolobue tume, henrin ihian bia, e ku ẹ—mmọn hụ gha ẹka Osolobue bia, <sup>3</sup> kani, mmọn ọwule hún kwerileni nì Jizosi hún wu Kraistì, Onye hụ Osolobue tume, henrin ihian bia, mmọn ahun aghani ẹka Osolobue bia. Ohun wu mmọn Eñenren-Kraistì, ya wu, mmọn Anti-Kraistì—hún onu nu n'ọ lala alala; ọ riguo nwan ime uwa.

<sup>4</sup> Umeka, unu wu nke Osolobue—onu e meriguo wẹ, makeni onye hụ rì ime unu ka onye hụ rì ime uwa. <sup>5</sup> Ndì-amuma-ntu ndini wu nke uwa—ya wu, ihien w'e ku wu nke uwa, uwa e gon wẹ ntin. <sup>6</sup> Ẹnyi nwẹn wu nke Osolobue. Onye ọwule hún marin Osolobue e gon ẹnyi ntin. Onye ọwule hún wulen nke Osolobue ara gon ẹnyi ntin. Ọnwán kẹ ẹnyi gi a marin mmọn hún wu nke ezioku lẹ mmọn hún wu nke ndufie.

### *Ime Osolobue Kẹ Ihien-ọsusuọ Rì*

<sup>7</sup> Ndì rì m obi, nì ẹnyi e nwẹ nì ihien-ọsusuọ ibe ẹnyi, makeni ihien-ọsusuọ gha ẹka Osolobue a bia. Onye ọwule hún nwọn ihien-ọsusuọ, Osolobue mu a, onye hụ marin Osolobue. <sup>8</sup> Onye hún nwonleni ihien-ọsusuọ amarin Osolobue, makeni Osolobue wu ihien-ọsusuọ. <sup>9</sup> Osolobue a ghosiguo ihien-ọsusuọ o nwẹ ebe ẹnyi rì; enina k'o dọn mẹ ẹ: o zihẹ akpu Nwa a ohu ime uwa, keni ẹnyi hún uzọ rì ndun ghahan'a. <sup>10</sup> Ọnwán wu ihien-ọsusuọ: eleni ẹnyi nwẹ ihien-ọsusuọ Osolobue, kama, nì Osolobue nwẹ ihien-ọsusuọ ẹnyi, gi ẹ zihẹ Nwa a n'ọ wuru ejan wẹ gi wepu njo ẹnyi lẹ iwe-lẹ-ọnuma Osolobue hún njo e buhe.

<sup>11</sup> Ndì rì m obi, ebe o mẹ ezie nì Osolobue nwẹhan ihien-ọsusuọ ẹnyi enina, o furu nì ẹnyi nwẹn nwezikwọ ihien-ọsusuọ ibe ẹnyi. <sup>12</sup> O nwontuni onye gi enya a hún Osolobue—kani, omeni ẹnyi e nwẹgho ihien-ọsusuọ ibe ẹnyi, ya wu nì Osolobue bi ime ẹnyi; ya wuzi nì ihien-ọsusuọ a zu oke ime ẹnyi.

<sup>13</sup> Ihien ẹnyi gi marin nì ẹnyi rì ime ẹ lẹ nì ya nwẹn rì ime ẹnyi wu n'ọ yeguo ẹnyi Mmọn-nso a.

<sup>14</sup> Ẹnyi a hunguo a, ku ẹ, nì Chuku-Nedi e zihẹguo Nwa a d'a wu Onye-nzuopuha uwa. <sup>15</sup> Osolobue bi ime ndi ile gi ẹ dọn, e ku ẹ, nì Jesu wu Nwa Osolobue—uwe lẹ enwẹn wẹ bi ime Osolobue. <sup>16</sup> Ẹnyi a maringho nwan, ẹnyi e giọlẹ ẹ nwan dọn, nì Osolobue nwẹ ihien-ọsusuọ ẹnyi.

Osolobue wu ihien-ọsusuọ. Onye hún gi ihien-ọsusuọ e bi rì ime Osolobue, Osolobue lẹ enwẹn ẹ rì ime onye hụ. <sup>17</sup> Erira kẹ ihien-ọsusuọ e gi zu oke ime ndun ẹnyi, keni obi ru ẹnyi alì Uhuohin Okinkin-ikpe—makeni kẹ Jesu nọ, erira kẹ ẹnyi nọ ime uwani. <sup>18</sup> Egun ara tọ onye gi ihien-ọsusuọ e bi; ihien-ọsusuọ zu oke a chupụ egun. Onye rì a tọ egun rì a tọ egun afunfun o jenkọ d'a ta—ihien-ọsusuọ onye rì a tọ egun ezuni oke.

<sup>19</sup> Ihien-ọsusuọ o bu uzọ nwọn jenni ẹnyi hañ ẹnyi gi a saeka e nwọn ihien-ọsusuọ. <sup>20</sup> Omeni ihian si, “M nwẹ ihien-ọsusuọ jenni Osolobue,” bu ize nwẹnẹ



ẹ rị e ze ẹ, onye-ntu k'ọ wu. Makeni, omeni ihian e nwonni ihien-osusuo nwene ẹ—nwene ọ rị e legha, ọ sako ẹka nwe ihien-osusuo Osolobue—Osolobue o leghatuleni. <sup>21</sup> Iwu o ye enyi wu onwan: ni, onye nwe ihien-osusuo Osolobue k'e nwezikwo ihien-osusuo nwene ẹ.

## Isi Nke Isen

### *Kẹ Enyi Dọn E Meri Uwa*

<sup>1</sup> Onye owule hun gi ẹ dọn ni Jesu wu Kraisti, Onye hu Osolobue tume, onye hu wu nwa Osolobue; onye owule nwe ihien-osusuo onye mu ihian, nwezikwo ihien-osusuo nwa a. <sup>2</sup> Ihien enyi gi a marin ni enyi nwe ihien-osusuo umu Osolobue wu ni enyi nwe ihien-osusuo Osolobue, e mesonme ihien ndi o si enyi e me. <sup>3</sup> Kẹ we dọn e nwe Osolobue ihien-osusuo wu: imesonme ihien o si enyi me—bu ihien o si enyi me ele ibu, <sup>4</sup> makeni onye owule Osolobue mu e meri uwa. Iken hun enyi gi e meri uwa wu okukwe enyi nwon. <sup>5</sup> Onye a sa nwan ẹka e meri uwa? Onye hun gi ẹ dọn ni Jesu wu Nwa Osolobue ro.

### *Ihien Ndi Hun A Ghosi Ni Jesu Wu Nwa Osolobue*

<sup>6</sup> Jizos' Kraisti-ni wu onye hu hun bia ghahani mirin le edeke. Ele ghahani mirin suo, kan ghahani mirin le edeke. Mmon-nso le enwen ẹ wu hun a shia eri, makeni Mmon-nso wu Onye ezioku. <sup>7</sup> Ya wu ni we ri eto hun ri a shia eri [elu-igwee: we wu Chuku-Nedi le Oku hu le Mmon-nso; we ririkwo eto hun a shia eri elu-uwaa:] we wu <sup>8</sup> Mmon-nso le mirin ahun le edeke ahun. We eto kuye onu ohu. <sup>9</sup> Omeni enyi a nabanhan eri ihian shia, hun Osolobue shia kade ezioku a wu, bu Osolobue a shiaguoni Nwa a eri. <sup>10</sup> Ya wu, onye owule kwerini Nwa Osolobue nwon erini ime obi ẹ; kan onye hun kwerileni a kpogu Osolobue onye-ntu, makeni o gini eri Osolobue shia ni Nwa a dọn. <sup>11</sup> Onwan wu eri hu: Osolobue e yegu enyi ndun itebite—ime Nwa a ke ndun itebite hu ri. <sup>12</sup> Onye owule nwon Nwa a hu nwon ndun, kan onye hun nwonleni Nwa Osolobue enwon ndun.

### *Ndun Itebite*

<sup>13</sup> M ri e deni unu ihien ndini, unu ndi hun kwerini efan Nwa Osolobue, keni onu marin ni onu e nwongho ndun itebite.

<sup>14</sup> Ihien obi gi e ru enyi ali ebe Osolobue ri wu onwan: ni omeni enyi rio a ihien owule k'o dọn ri a obi, o nu ekpere enyi. <sup>15</sup> O me nwan ni enyi a maringho ni ihien owule enyi riol'a, ni o nu ekpere enyi anu, ya wu enyi a maringhozi ni enyi e nwehenguo ihien enyi rio a.

<sup>16</sup> Onye hun nwene ẹ k'ọ rị e me njo—udi njo hun ghaleni ẹ buhe onwun, ya me ekpere, Chuku k'e ye nwene ẹ hu ndun—onwan wu nke ndi hun me udi njo hun ghaleni e buhe onwun. Njo hun e buhe onwun ri ari: asini m unu mememe ekpere banyeni ohun. <sup>17</sup> Eje-omume ile wu njo, kan o nwon njo hun ghaleni e buhe onwun.

<sup>18</sup> Enyi a maringho ni onye owule Osolobue mu ara me njo, makeni Jesu, Onye hu Osolobue mu, e che ẹ nche—Eje-onye hu ara metu a ẹka.

<sup>19</sup> Enyi a maringho ni enyi wu nke Osolobue; enyi a maringhozikwo ni uwa ile ri okpuru Eje-onye hu.

<sup>20</sup> Enyi a maringho ni Nwa Osolobue a biagu, n'o yegu enyi nghota hun enyi e gi marin onye ahun wu onye-ezioku. Enyi ri nwan ime onye ahun wu onye-ezioku le Nwa a wu Jesu Kristi.

Iya wu Osolobue nke-esi le ndun-itebite.

<sup>21</sup> Umụ m, gba ni ni ife mmọn mọbu ife ihien ọzọ owule ọsọ!

## **Èhùhùọ-Ozi Nke Èbùọ** **Jọnu** **De** **Jọnu, Nke Èbùọ**

### *Ekele*

<sup>1</sup> Mmẹ wu onyẹ-isi de èhùhùọ-ozini. M rị e dejenni okpoho hụ Osolobue hōrị lẹ ụmụ a. Ndị m nwẹ ihien-ọsụsụọ wẹ ebe Ezioku rị kẹ wẹ wu. Èlẹde mmẹ sụọ nwẹ ihien-ọsụsụọ wẹ, kama, ndị ile marin Ezioku nwezikwọ ihien-ọsụsụọ wẹ. <sup>2</sup> Enyi nwẹ ihien-ọsụsụọ wẹ make Ezioku ahun rị ime ndun enyi—hun k'a risonmekwọ ime ndun enyi jenrin ejen.

<sup>3</sup> Èfoma lẹ omiken lẹ udon, hun gha ẹka Chuku-Nedi lẹ Nwa a wu Jizos' Kraist' a bịa, ya risonmẹ ni enyi, kẹ enyi don rị e bisonmẹ ime ezioku lẹ ihien-ọsụsụọ.

### *Ezioku Lẹ Ihien-ọsụsụọ*

<sup>4</sup> Èfọ a sụọkenmekẹ m ụsụọ oge m gi hun a nị o nwẹghọ ụmụ i ndi rị e bi ime Ezioku nọkẹ kẹ Nedi enyi don gwa enyi.

<sup>5</sup> M rị nwan a rịọ i, ezi okpoho, nị enyi ile e nwẹ ihien-ọsụsụọ ibe enyi. Èlẹ ni m rị e de n'i iwu ohun, kama, iwu ohu ahun o ye enyi gha anị lala kẹ m rị e de n'i. <sup>6</sup> Ihien-ọsụsụọ wu nị enyi rị e mesonmẹ ihien ọ sị enyi e m; iya wu iwu hụ—nọkẹ kẹ ụnu don nụ a gha alị lala—onụ k'e giriri a e bi.

### *Enenren-Kraisti Ahun W'a Kpọ Anti-Kraisti*

<sup>7</sup> Ndị-ndufie bu ọda a banguọ ime ụwa. Ndinị ara kweri nị Jesu Kristi gi èhù ihian bịa—n'ọ wuchanrin ihian k'ọ bịa. Onyẹ ọwulẹ nọ enina, iya wu onyẹ-ndufie hụ lẹ Enenren-Kraisti hụ wu anti-Kraisti!

<sup>8</sup> Kpachanfu nị nwan enya, amangbe onụ e tuhu ihien enyi runguu, ka turusonmẹ ni keni enyi nwonhen ugwo orun zu oke.

<sup>9</sup> Onyẹ ọwulẹ hun sonsonmeleni nkuzi Kraisti, kanị o fe mgbon—onyẹ hụ e nwon Osolobue. Onyẹ hun sonsonmẹ nkuzi hụ k'ọ rị e nwonghọ kẹ Chuku-Nedi kẹ Nwa. <sup>10</sup> Onyẹ bịa iwe i d'a kuzi, bu èlẹ hun Kraisti kuzi k'ọ gi bịa, anabahal'a mọbụ keke ẹ ohunma. <sup>11</sup> Make ni, onyẹ hun keke ẹ ohunma rị e son ẹ a run eje-orun ọ rị a run.

### *Oku Mmekin*

<sup>12</sup> M nwon ihien bu ọda hun nkẹ m'e deni onụ, kanị èlẹ hun m k'e de ede. M rị a tū enya nị m k'a bịa d'a hunde ụnu, enyi e kutari, elee-m, elee-i, keni ighoghọ enyi ile hun ụzọ zu oke.

<sup>13</sup> Ụmụ nwene-i-okpoho-Osolobue-hōrị e zi ekele ụnu.

## Ehuhuo-Ozi Nke Eto Jónu De Jónu, Nke Eto

<sup>1</sup> Mmẹ wu onye-isi de ekukwo-ozini. M ri e dejenni ezi nwene enyi wu Gayosi, hun ihien e a suo m ime Ezioku.

<sup>2</sup> Ezi nwene m, ekpere m wu ni ihien ile rin'i mma le ni ehur i iken, noka ke i don nwan ri iken ime mmori i.

<sup>3</sup> Ighoghọ jun m obi ogen ndi hu ime umune enyi gi bia d'e ku n'i wu onye we gi e don enya ebe Ezioku ri—ya wu n'i ri e bi ime ezioku. <sup>4</sup> O nwonna ihien e me m a ghoghọ rike ebe m no nu ni umu m ri e bi ime Ezioku.

### *Jónu A Ja Gayosi Mma*

<sup>5</sup> Nwene-onye, y'e meke onye we gi e don enya ime orun i ri a run ni umune- enyi ime Jesu, osuon'a ni y'a marin ndi we wu. <sup>6</sup> A noguọ we ihun uka ri ebeni ku oku ihien-osusuọ i nwe. Dodo, yeni we udi eka hun a suo Osolobue usuọ, keni we jenduru. <sup>7</sup> Makeni, ogen we gi gi ifiri Efan ahun jenko ijenni, anini we ndi kwerileni ni Jesu yeni we eka. <sup>8</sup> O furu nwan ni enyi kwandon ndi no erira, keni o hun uzọ me ni enyi le we wu ohu, e son Ezioku a rungbama orun.

### *Diotrefesi Le Demetriosi*

<sup>9</sup> E dejenguo ni m uka ehuhuo; kanj Diotrefesi hun a cho n'o ki a nabanhanni okiki enyi, o gini ihien enyi ku don. <sup>10</sup> Ya wu, m bia nwan, m k'e wepuhachanrin ihien ile o ri e me, le onu o ri e buokinsonme enyi! Ohun ehiden'e, o jude n'o nabanhankọ umune enyi ndi hu; o nideni ndi ozọ nabanhan we—o chupude ndi hun ri ime uka hun cho ni we nabanhan we.

<sup>11</sup> Nwene-onye, a kinrinkwole ihien rileni mma, ka kinrin ihien ri mma. Onye owule hun e me ihien ri mma wu nke Osolobue. Kanj, onye owule hun e me eje-ihien e ke huntu Osolobue.

<sup>12</sup> Ihian ile e ku oku Demetriosi ohunma; Ezioku le enwen e e ku oku e ohunma. Enyi nwen nke ri a shiazikwon'a eri—bu y'a maringho ni eri enyi a shia wu ezioku.

### *Ekele Ikpaunun*

<sup>13</sup> Ihien m cho ni m gwa i e buke, kanj, edeko m'a e de. <sup>14</sup> M ri a tu enya ni m jenko d'a hun i egwa, keni enyi kutari elee-m, elee-i.

<sup>15</sup> Udun y'a ri n'i.

Ndi owu enyi ile e zi ekele i. Hi ndi owu enyi ri ebefu efan ohu-ohu, y'e kele we.

## Ekwokwo-Ozi Judu De

<sup>1</sup> Mmẹ wu Judu de ehuhuo-ozini. M wu igbon Jesu Kristi. M wuzikwo nwene Jemisi. M ri e dejenndi ahun we kpọ, hun ri Chuku-Nedi obi, hun Jesu Kristi donme: <sup>2</sup> omiken, udon le ihien-osusuo ya rini onu mmagi-mmagi.

### *Luni Ni Uzo-Jesu Ogun*

<sup>3</sup> Ndi ri m obi, o te duka m ni m de ni unu banyeni nzuofuha hun enyi ile nwon, kanj a hun m'a nwan n'o ri mkpa ni m deni unu hun m'e gi kasị onu obi, ni onu shikenme onwun chedon Uzo nke okukwe hu hun Osolobue wegụu che eka ndi nke e.

### *Ndi A Kuzi Ntu A Banhanguo*

<sup>4</sup> Make ni, o nwegho ndi ghalen a tu egun Osolobue hun gigu nzuzue banhan ime enyi. Ndin e gbehutoguo ozi efoma Osolobue, keni we gi e kpume eje-obibi we. O tekemeke we deto ikpe-omuma hun rini ni we ime Ehuho-nsọ. Ndin ara gbayed Jizos' Kraisti hun iya suo wu Di-nwonni-eyi le Onye-nwonni-eyi.

### *Osolobue A Maringuo Ye Ndi Njo Afunfun*

<sup>5</sup> M cho ni m nyanhan ni unu ihien ndini, osuon'a ni unu a maringuo we ohunma-ohunma. M cho ni m nyanhan ni unu ke Di-nwonni-eyi don gha ali Ijptu zuopuha ndi Izrelu, kanj, omegu, o no tikpo ndi hun kwerileni.

<sup>6</sup> Nyanhanzikwo ni ihien me ndi mmon-ozu hu te ri nsọ hun nodileni ebe we si we nodi, hun la onodi we to: nyanhan ni ni Osolobue e kenguo we nwan egbun itebite to ime eje ishi, e che okinkin-ikpe hun jenkọ d'a ri oken Uhuohin hu.

<sup>7</sup> Nyanhan ni ihien me eje-ali ndi ahun wu Sodomu le Gomora le obodo ndi ozọ hun nokunme ni we. Ndi ri ime ali ndi hu me ke ndi mmon-ozu hu—bu enwen we che ime ughere le uru, ya we no narin afunfun okun-itebite. We no wuru ihien we gi a do ihian eka-ntin.

### *Enwen We Ke W'e E Lee, E Ledan Okiki*

<sup>8</sup> Bu erira ke ndi nkuzi-ughani gi nwan a hunsonme ohun a han we e me ihien ehụ we gi a ruhụ, e legberi okiki, e kuto ndi ogho ri ehụ.

<sup>9</sup> Kanj, Maikelu hun wu onye-isi ndi mmon-ozu e medeni enina ogen o gi son Ekwensu zuo ozun Mozizi: egun Osolobue anin'a kuto Ekwensu—ihien o gwa Ekwensu wu, “Di-nwonni-eyi a jugbo i!”

<sup>10</sup> Kanj ndini e kuto ihien owule we ghotaleni. We nohu ke anu-ofia nwonleni uche, w'a ra leban ihien enya—bu hun we ghotalu we lebanleni enya, iya e tikpo we.

### *A Riziole We Eje-onodi*

<sup>11</sup> Oken nsongbu rini we! E sonmeguo we uzo Keni ogbu ochu; e giguo we ifiri erere la enwen we toni mmefie Balam egbo a suo; e nupuguo we isi ke Kora; a na we ntikpo ke iya, make ni Osolobue k'e tikpo we. <sup>12</sup> Ntupo ke ndini wu ebe unu n'e rigbama Oriri ihien-osusuo unu; egun arizi we enya ebe we n'e son unu e ri—ndi-ndu ri e lepu enwen we suo enya ke we wu! Orukpu ufere buko ghalen e zue mirin ke we wu; osisi ghalen a mi mkpuru ogen we gi a gho mkpuru, osisi we huepu, hun nwunhunni, nwunhunchanrin! <sup>13</sup> We nohu ke eje

ebiri-ohimin, ihien ifenren we ri a gboshi elu ke ufofu ebiri-ohimin; kokise uzọ ohu ghaleni e ru ke we wu, hun Osolobue kwademetonije-ishi itebite!

*Ikpe-omuma Hun Ri E Cheni We*

<sup>14</sup> Enoku, hun ri agbo nke esa—we gha aka Adam gunma—e bugu amuma toni we: o si,  
“Lee e,

Di-nwonni-enyi lala

ya le ndi nsọ a nnu ole-le-ole.

<sup>15</sup> O lala

d'e kin onye owule ikpe,

d'a ma we ile ikpe—

ikpe eje-ihien ile we gi eje-agungun we me

le eje-oku ile jogbu enwen e,

hun ndi-njo ghaleni a gbaye Osolobue

gi kuja oku e!”

*Eje-Agunun We*

<sup>16</sup> Ogen ile ke ndini gi e denwinwin; w'a ra kinbehi ikpe; w'e mesonme eje-ihien ndi ri a gunni we; w'e kukari enwen we, e gi onu-oma a tunarin ihian ihien we.

*Mkpinsin-eka Le Ndunmodun*

<sup>17</sup> Kanj, o me nke unu umune m, nyanhankwo ni ihien ndi-ozu ahun pu-ichen Nna-enyi wu Jizos' Kraisti tume gwato onu. <sup>18</sup> We gwa unu ni “Ndi-emu k'a puha ogen ikpazuun, ndi k'e mesonme eje-ihien ri a gunni we.” <sup>19</sup> Uwe wu ndini ihien-awa ri enya, hun nwonleni Mmon-nsọ, ndi hun e buhe nkebe.

<sup>20</sup> Kanj, nke onu umune m, e me ni ni unu e sue ime Okukwe ahun richanrin nsọ onu ri e son, e sue ke ulọ we n'a tun; e me ni ekpere ke Mmon-nsọ don cho.

<sup>21</sup> E donme ni enwen unu hun unu e gi risonme ndi ihien we a suo Osolobue, ke unu don ri e che omiken Di-nwonni-enyi wu Jizos' Kraisti, hun k'e wehe ni onu ndun itebite.

<sup>22</sup> E me ni ni ndi obi-ebuọ omiken, <sup>23</sup> onu a dokpunpuha ndi ozọ ime okun hu keni unu gi e zuofuha we. Nke ndi ozọ, e gi ni egun e me ni we omiken—ka zede ni izize ewuru we yi hun ehụ we meruguu.

*Ekpere Ija-mma*

<sup>24</sup> Nke Osolobue, onye hu hun k'e ri-eka kwondon unu make onu gha a dan, me onu wuru ndi nwonleni ntupo, unu e gi ighoghọ turu ihun e ebeku Ogho ri, <sup>25</sup> Onye hu iya suo wu Chuku, Onye nzuopuha enyi, ogho ya rin'a ghahani Jizos' Kraisti Di-nwonni-enyi—oghọ le ikpen le iken le okiki; k'o rin'a ni ogen d'e bidon, ya rin'a kiken ni le jennin ejen! Isee.



## Ihiyen Jizos' Kraịstị Ghosị Jonu Nghosị

<sup>1</sup> Ihiyen Jizosị Kraịstị ghosị igbon ẹ wu Jonu ya ri ime ehuhuoni. Osolobue we ihiyen ndini ye Jizosị, keni o we we ghosị ndi igbon ẹ—ni we hun uzọ marin ihiyen ndi jenko d'e me egwa. Kraịstị nọ zi mmọn-ozị ẹ jenni odibo ẹ wu Jonu d'a ghosị a ya, keni o gha ẹka Jonu ghosị ndi igbon ẹ ya. <sup>2</sup> Jonu a shiaguọ nwan ẹri banyeni oku Osolobue le ihiyen Jizos' Kraịstị ku; o shiaguọ ẹri ihiyen ile o hun.

<sup>3</sup> Ngozi ya rini onye owule k'a gunpuhani ibe ẹ ihiyen ndi ri ime amumani; ngozi ya ririkwo ni ndi hun k'a nun'a le ndi hun k'e me ihiyen we de ime ẹ—makeni oge ihiyen ndini ẹ gi me a riguo nsue.

### *Jonu E Kele Uka Esa Ndi Hu Ri Azuun Eshia*

<sup>4</sup> Jonu de ehuhuoni jenni uka esa ndi hu ri Azuun Eshia.

Efoma le udon hun gha ẹka Osolobue, onye ahun ri kikenni, hun ri mbu, hun lalani bia ya rini onu—efoma le udon hun gha ẹka ya le Mmon esa hun ri ihun ukpo ẹ <sup>5</sup> le Jizos' Kraịstị bia.

Jizosị Kraịstị, hun wu osheri ahun furu we gi e don enya, onye ibuzo gha onwun lihi, onye hun a ki ndi-nze ri elu-uwu.

Ogho le okiki ya wuru nke Jizosị Kraịstị, onye hun nwe ihiyen-osusuọ enyi, gi edeke ẹ gbapuha enyi ẹka njo enyi; <sup>6</sup> o nọ nwan me enyi wuru ani-eze, me enyi wuru ndi nchu-ẹjan Osolobue ẹ hun wu Nedi ẹ. Ogho le okiki ya wuru nke ẹ jennin ejen! Isee.

<sup>7</sup> Lee ẹ!

O gi orukpu lala;

enya ile jenko d'a hun a—

ke ndi hu dun a ihiyen.

Ndi ani ile ri uwa

jenko d'a kwan ekwan

maka ufiri ẹ.

Erira k'o jenko d'a ri! Isee!

<sup>8</sup> “Mme wu Ibuzo le Ikpazuun!”

Ya ke Di-nwonn-eyi wu Osolobue ku—onye hu hun ri kikenni, hun ri mbu, hun lalani; Onye hun nwon iken ile.

### *Jonu A Hun Jizosị*

<sup>9</sup> Mme wu Jonu nwene unu, hun we ri e gi ifiri Kraịstị e kpokpo ke we don ri e gi ifiri ẹ e kpokpo onu; m wuzikwo onye Ali-eze Kraịstị ke unu don wu; m wetuzikwo obi ali e din ndidi rike unu.

We dupu m shi ali Patimosi, ali hu mirin nọhunme, makeni m'e ku oku Osolobue le ni m'a shia ni Jizos' ẹri. <sup>10</sup> Oge m gi ri ebahun, o ru uhuhin ohu, Uhuhin Di-nwonn-eyi, ebe m ri ime mmọn, m nọ nọ oken olu ri e ku oku azuun m. Olu hu nọ ke opi ri a hannị. <sup>11</sup> O si, “Detu ihiyen i ri a hun ye ime ehuhuo, y'e zijenni uka esani ya:

uka ri Efesosị,

uka ri Sumena,

uka ri Pegamom,

uka ri Tiatira,

uka ri Sadisi,

uka ri Filadefia

lezi uka ri Laodishia.”

<sup>12</sup> Ya m nọ gbehuto, nị m hụn onye nwe olu ahun rị a gwa m oku. E gbehuto m, m nọ hụn obu-ukpe esa we gi goru memẹ, <sup>13</sup> hūnzị onye nọ kẹ Nwa nke Ihian etintinnai obu-ukpe esani. O yi ewuru tueru ali, gi ihien goru kenhunme obi e. <sup>14</sup> Isi e le ntutu e hu a chan uchani leke oruru ochan, leke okpukpu mirin-oyi ochan wu s'no. Enya a ebuo hu e nwun ke okun ri e nwunni; <sup>15</sup> ukwu-ali a nọ kẹ igwe w'a kpo bronzu, hūn we finchan ohunma-ohunma, e gbuke nọkẹ si we gi okun dunchanpuchanrin unyin ri n'a. Olu e nọzi kẹ uzun oken mirin ri e huni. <sup>16</sup> O gi kokise esa eka-nni. Opi-a-gha onunai tu nko gha a onu suefuha. Ihun e hu e ti oda-oda kẹ enya-anwun don e ti efinnai.

<sup>17</sup> Ogen m gi hūn a, m nọ dan anị ukwu a nọkẹ onye nwunni. Kani, o nọ bu eka-nni e kwasị m, si, "Atule egun. Mmẹ wu Ibuzo le Ikpazuun. <sup>18</sup> Mmẹ wuzi onye hu ri ndun! M te nwunhun anwunhun, kani, lee e, m ri nwan ndun jennrin ejen. Mmẹ gizikwo isanhan Onwun le Ali-mmōn."

<sup>19</sup> "Detu nwan ihien i ri a hūn—ihien ri ogeni le ihien jenkọ d'e me ihun."

<sup>20</sup> "O me nke kokishia esa ahun i hūn eka-nni m le obu-ukpe esa hu: kokishia esa hu wu mmōn-ozī esa ndi hu hūn a nokin enya uka esa hu. Obu-ukpe esa hu wu uka esa hu."

## Isi Nke Ebuo

### *Ozi Jesu Si We Zi Ndi Uka Ri Efesosi*

<sup>1</sup> "Dejenni onye-ozī hūn a nokin enya uka ri Efesosi, si a,

Lee ihien onye hu gi kpakpando esa hu eka-nni e, hūn e jenhunme ime obu-ukpe esa hu we gi goru memẹ, a hūnchanrin ke we nọ, ku: <sup>2</sup> A maringho m ihien ile onu ri e me: ke unu don ri a gbakenme le ke unu don ri e wetu obi ali e dingbu ihien ile. A maringho m ni onu ara ye ndi e me eje-ihien efe; ni onu e leleguo ndi hu kpo enwen we ndi-ozī pu-ichen, hūn a ni ele we ndi-ozī pu-ichen kaka. <sup>3</sup> A maringhozi m ni unu gi ufiri efan m e wetu obi e dingbu ihien ile, a narin afunfun—bu ndun e k'e gukwō nwan unu.

<sup>4</sup> Kani, onwan wu ihien ri e ze m ize ebe unu ri: unu a latoguo ihien-osusuo ahun unu nwe isi-ibuzo. <sup>5</sup> Nyanhan ni nwan ebe unu te ri ni onu d'a dan, unu e gbehuto, memēzi ihien ndi hu unu te ri e me isi-ibuzo. Unu emen'e, a bia m d'e wepu obu-ukpe unu onodi a—mmāni unu bihuto eka.

<sup>6</sup> Kani, o nwegho ihien ri mma unu ri e me: ihien ndi itu Nikolitia e me, hūn e ze mmē le enwen m ize, e zezikwo onu nwen ize. <sup>7</sup> Onye nwon ntin ya nu ihien Mmōn-nsō ri a gwa uka ri ichen-ichen! Onye hūn merini ke m k'e ye iken n'o gi ri mkpuru-osisi ahun e ye ndun, hūn ri Paradaisi, Ali Izu-iken Osolobue."

### *Ozi Jizosi Si We Zi Ndi Uka Ri Sumena*

<sup>8</sup> "Nke onye-ozī hūn a nokin enya uka ri Sumena, dejenn'e, si a,

Lee ihien onye hu wu Ibuzo le Ikpazuun ku, onye ahun te nwunhunni kani o huzi nwan ndun: o si, <sup>9</sup> A maringuo m afunfun onu ri a ta, marinzikwo ke onu mehan ogbenne (kani odafin ke unu wu nke-esi). A maringho m mkpari unu ri a narin eka ndi hūn a kpo enwen we ndi Ju, bu ele we ndi Ju, kani ndi ulo-ofufe Ekwensu ke we wu! <sup>10</sup> Atule ni egun afunfun unu jenkọ d'a ta. Lee e, Ekwensu e d'a tu ndi hu ime unu ye uno-ngan keni we gi e lele unu. Unu k'a ta afunfun akp'ohin iri. Kwondon ni okukwe unu d'e ru onwun. Unu kwondon e, e ye m unu ndun—gi e tu unu ugon nọkẹ okpu-eze. <sup>11</sup> Onye nwon ntin ya nu ihien Mmōn-nsō ri a gwa uka ri ichen-ichen! Onwun nke ebuo eruko onye hūn merini ehū, o rukọ onye hu ehū."

### *Ozi Jesu Si We Zi Ndi Uka Ri Pegamom*

<sup>12</sup> "Nke onye-ozī hūn a nokin enya uka ri Pegamom, dejenn'e, si a,

Lee ihien onye hu gi opia-agma onunai hu tu nko ku: <sup>13</sup> A maringho m ebe unu bi, ebefu ukpo Ekwensu ri. Bu unu kwondonhukwo efan m. Unu a ghorini, si ni onu ekwerini ni m, ke ogen we gi gbude osheri m we gi e don enya wu Antipasi, hun we gbu ime igunrun onu, ime obodo hu Ekwensu bi.

<sup>14</sup> Kani, o nwegho ihien ndi ri e ze m ize ebe unu ri: o nwongho ndi ri ime unu ebefu hun e son nkuzi Balam, hun kuzi Balaki ihien o gi bu uke cheni umu Izrelu, me we ri ihien-oriri we gi rua mmom, mezikwo we ghere. <sup>15</sup> O nwonghozikwo ndi e son nkuzi ndi itu-Nikolitia. <sup>16</sup> Gbehuto ni nwan. Omeni unu egbehuto ni, m k'a bia egwa d'e gi opia-agma ri m onu luson ndi hu agha. <sup>17</sup> Onye nwon ntin ya nu ihien Mmon-nsor ri a gwa uka ri ichen-ichen! Onye hu merini ke m jenkod'e yebeye **mana** hu zuerini. M k'e yezikwo a omuma ochan hu we deye efan ohun, efan ohun hun o me ni o nwonni onye marin n'a, wezuka onye hu we ye ya wu omuma."

### *Ozi Jizosị Sị Wẹ Zị Ndi Uka Ri Tiatira*

<sup>18</sup> "Nke onye-ozị hun a nokin enya uka ri Tiatira, dejenn'e, si a,

Lee ihien Nwa Osolobue ku, onye ahun enya a e nwun ke okun; onye ahun ukw-alị a nọ ke igwe bronzu we finchanchanrin ri e gbukeni: o si, <sup>19</sup> A maringho m ihien ile unu ri e me—ke ihien-osusuo onu nwe ke okukwe onu ke ozi unu ri e jen ke ihien ile unu wetu obi alị e dingbuchanrin. A maringho m ni ihien unu ri e me kikenni ka ihien unu me isi ibuzo. <sup>20</sup> Kani, onwan wu ihien ri e ze m ize ebe unu ri: unu e ye okpoho hu wu Jezibelu efe, okpoho hu hun a kpọ enwen e onye-amuma, hun gi ihien o ri a kuzi e dufie ndi-idibo m, e me we a ghere, e ri ihien-oriri we gi rua mmom.

<sup>21</sup> E yeole m'a efe n'o gbehuto, kani o jugwo n'o gbehutoko gherebehi. <sup>22</sup> Lee e nwan, m k'a tu a ye bedi emu; m k'e me ndi ya le we gba a ghere ta eje-afunfun—sukpan ni we gbehuto, mebehi eje-ihien ndi hu o ri e me. <sup>23</sup> M k'e gbu umu a. Uka ile k'e gi e marin ni mme wu onye hu e legba uche le obi onye owule; m k'a kuzikwo onye owule ime unu ugwo-orun furu ihien o ri e me.

<sup>24</sup> Kani, nke ndi hoduni ime unu ndi ri Tiatira, hun ghaleni e son nkuzini, hun keleni munrun ihien ndi hu w'a kpọ 'Oken ihien-nzuzue Ekwensu,' m si onu ni ebuyeko m onu ibu ozọ—<sup>25</sup> ka kwonkenme ni ihien unu gi d'e ru ni a bia m. <sup>26</sup> Onye hun merini, hun k'a gha e mesonme uche m d'e ru isi-njendeme, ke m k'e we ndi alị ichen-ichen che okpuru e kima,

<sup>27</sup> o k'e gi okpo-igwe ki we,

o k'e tikpochanrin we

leke ite we gi urua kpu,

<sup>28</sup> nọke ke Nedi m don ye m iken m gi a ki. M k'e yezikwo onye merini kokise utuntun hu. <sup>29</sup> Onye nwon ntin ya nu ihien Mmon-nsor ri a gwa uka ri ichen-ichen!"

## **Isi Nke Eto**

### *Ozi Jesu Sị Wẹ Zị Ndi Uka Ri Sadisi*

<sup>1</sup> "Nke onye-ozị hun a nokin enya uka ri Sadisi, dejenn'e, si a,

Lee ihien onye hu gi Mmon esa Osolobue le kokise esa hu ku: a maringho m ihien ile unu ri e me. W'e weri unu ke ndi ri ndun, kani unu a nwunhunguo!

<sup>2</sup> Tengin ni nwan, unu e donzi ihien hoduni, hun hodu ekere n'o nwunfu—makeni a hunguo m'a ni orun onu ezuni oke enya Chuku m. <sup>3</sup> Nyanhan ni nwan ihien we kuzi unu le ihien onu nu, unu e gi e don, gbehuto. Omeni unu etenhinni, m k'a bia nọke ohin, unu amarinko ogen m'e gi banhan ebe unu ri, kaka!

<sup>4</sup> Kani, o nwęgho ndi buleni oda ri Sadisi hun keleni ru ekwa we unyin. We jenkọ d'e yiri ekwa ochan, son m e jenhunme, makeni we furu efuru. <sup>5</sup> Onye hun merini k'e son we yiri ekwa ochan. Efichanpuko m efan onye ahun ime ehuhuo nke ndun, kaka! M k'a no id'anya Nedi m le ndi mmọn-ozị e kpọ efan onye hu, ku e ni a maringho m onye o wu. <sup>6</sup> Onye nwon ntin ya nu ihien Mmọn-nsọ ri a gwa uka ri ichen-ichen!"

### *Ozi Jizọsị Sị Wę Zi Ndị Uka Rị Filadefia*

<sup>7</sup> "Nke onye-ozị hun a nokin enya uka ri Filadefia, dejenn'e, sị a, Lee ihien onye hu ri nsọ ku, onye hu wu ihien o sị ni ya k'o wu; onye hu gi isanhan Defidi; onye hu we ghaleni a saeka a gunma uto o gunpu mobu gunpu uto o gunma: o sị,

<sup>8</sup> A maringho m ihien ile unu ri e me. Lee e, a gunpuguo ni m onu uto, hun o me ni o nwonni onye k'a saeka gunman'a. A maringuo m ni onu enwekeni iken bu unu hukwo e me ihien m ku, unu aghorini ni unu a maringho efan m.

<sup>9</sup> Lee e! M k'e wehe ndi unu-ofufe Ekwensu hu we sị n'o wu Ulo-ofufe ndi Ju, ndi ahun a kpọ enwen we ndi Ju bu ntụ rọ, ele we ndi Ju, a bia we uku unu d'a kpọni unu isi ali, keni we hun uto marin ni ihien unu sọo m. <sup>10</sup> Makeni unu e wetuguo obi ali dingbuchanrin ihien ile ke m don gwa unu, aniko m afunfun hun lalani we jenkọ d'e gi lele ndi ile ri ime uwa ru unu ehụ. <sup>11</sup> M lala egwa, kwonkenme ni ihien unu gi, amamgbe w'a narin onu okpu eze we k'e gi tu unu ugon. <sup>12</sup> Onye owule merini ke m k'e gi henrin iden\* ime Ulo-nsọ Osolobue m, o ghakozị ebenu pu, kaka! M k'e de efan Osolobue m le efan Jerusalem ohun hu ye e ehụ. Jerusalem ohun hu wu obodo-uku Osolobue m. Ya wu Jerusalem k'a gha enu-igwee le eka Osolobue m hidan; m k'e dezikwo efan ohun m ye onye ahun ehụ <sup>13</sup> Onye nwon ntin ya nu ihien Mmọn-nsọ ri a gwa uka ri ichen-ichen!"

### *Ozi Jesu Sị Wę Zi Ndị Uka Rị Laodishia*

<sup>14</sup> "Nke onye-ozị hun a nokin enya uka ri Laodishia, dejenn'e, sị a, Lee ihien onye hu wu 'Isẹe' hun oku Osolobue gha a bun ku—onye ahun wu Osheri we gi e don enya; Osheri ahun wu onye ezioku; Onye hu ihien ile Osolobue ke gha eka bia: o sị, <sup>15</sup> A maringho m ihien ile unu ri e me: unu anuni okun, onu ajuni oyi. K'o ri m, unu a nu okun mobu ju oyi! <sup>16</sup> Ebe o me nwan ni unu me nan: unu anuni okun, unu ajuni oyi, m'e d'a gha onu m jupu unu!

<sup>17</sup> Unu ri a sị, 'M wu odafin, a baole m uba, o nwonzini ihien a kọ ni m.' Kani, unu a marin n'o nwonni ke o han unu kaka, ni onu e ruguo ihien a gba enya-mirin, ni ogbenye ke onu wu, ni onu wu enya-mpin, ni unu gba oto! <sup>18</sup> M ri nwan a dun unu odun: nonnarin ni m goru we gwaleni, hun we gi okun dunchanpu unyin ile rin'a, keni unu hun uto wuru idafin; unu e nonnarinzi m ekwa ochan yiri, gi e kpume oto unu hun e me ifenren, amamgbe w'a hun a; nonnarinzikwo ni m ogun-enya tuye enya, keni unu leghama uto.

<sup>19</sup> Ndi m nwe ihien-osusuo we ke m'a jugbo, uwe ke m'e ye afunfun keni we nwonrin uche. Wepuhakwo ni nwan obi, unu e bihuto eka. <sup>20</sup> Gon ni ntin! M turu nwan onumuzo, a du eka, onye nu olu m gunfu uto, a banhan m d'e kunrun e, e son m'e ri, o son m ri. <sup>21</sup> M k'e ye onye merini onodi n'o son m nodi elu ukpo-eze m, nọke ke mme nwen don meri, son Nedi m nodi elu ukpo-eze e. <sup>22</sup> Onye nwon ntin ya nu ihien Mmọn-nsọ ri a gwa uka ri ichen-ichen!"

## **Isi Nke Enọ**

### *Kę W'e Fee Osolobue Imę Elu-igwee*

\* **Isi Nke Eto:12** Pila

<sup>1</sup> Onwan e megụu, m nọ lee ẹnya, hun ọnumuzọ wẹ gunpu elu-igwee. Olu hụ gwa m oku mbụ hun nọ kẹ oken opi nọ si m, “Bia enu ebeni, ni m ghosị i ihien jenkọ d'e meni ihien ndini megụu.” <sup>2</sup> Ozigbo, m nọ ri ime-mmọn. M nọ hun ukpo-eze ime enu-igwee ebẹhụ, hunzi onye ohu nọdị alị elu ẹ! <sup>3</sup> Onye hun nọdị alị ebẹhụ hụ e gbuke kẹ ọmuma w'a chọ achọ w'a kpọ jaspā lẹ hun w'a kpọ kaneliani. Ekọn-lẹ-ogugu hun e nwun kẹ ọmuma w'a chọ achọ wu ẹmaradi fihunme ukpo-eze hụ ohi-ohi. <sup>4</sup> Ukpo ẹnọ-kwasị-ogun fihunme ukpo-eze hụ ohi-ohi. Ndi-isi ẹnọ-kwasị-ogun nọdisonme ukpo ndi hụ. Wẹ ile yisonme ewuru ochan, kpusunme okpu-eze goru.

<sup>5</sup> Amuma hụ a gha ukpo-eze hụ e bepūha; ụzun mirin ri e denni lẹ akpabọ hūzị a gha ukpo-eze hụ a hanpūha. Ukpẹ ẹsa ri ihun ukpo hụ e nwun—ukpẹ ẹsanị wu Mmọn ẹsa Osolobue.

<sup>6</sup> Ihien rikẹ ohimin wẹ gi ughegbe memẹ ri ihun ukpo hụ; o behu nwanran-nwanran, e nwun zai.

Ihien ẹnọ ri ndun ẹnya junsonme ihun lẹ azuun nọhunmezikwo ukpo-eze hụ: <sup>7</sup> nke ibuzọ ri kẹ eworo; nke ebuzọ ri kẹ oken-efin; ihun nke eto ri kẹ ihun ihian; nke ẹnọ ri kẹ ugon ri e feni. <sup>8</sup> Ihien ẹnọ ndini ri ndun nwesonme nku isin-isin. Ẹnya jun wẹ uzọ ile—kẹ ime wẹ kẹ azuun wẹ. W'a ra bubehi ebuzọ—kẹ uhinhin kẹ efinnai—ihien wẹ a busonme wu,

“Nsọ, nsọ, nsọ—kẹ

Osolobue hun wu Di-nwonni-enyi ri!

Osolobue hun nwon iken ile—

Onye hun ri mbu,  
hun ri kikenni,  
hun lalani.”

<sup>9</sup> Ogen owule, ihien ẹnọ hụ ri ndun gihu yeguu onye hụ ri ndun jenin ejen hun nọdị anị ukpo hụ ogho lẹ mgbaye lẹ ekele enina, <sup>10</sup> ndi-isi ẹnọ-kwasị-ogun ahun a dan alị ihun Onye hụ nọdị alị elu ukpo-eze ahun, Onye ri ndun jenin ejen, fe ẹ, tūha okpu-eze wẹ ye alị ihun ukpo hụ, a si,

<sup>11</sup> “Chuku-Nna enyi!

Y'e furughọ onye wẹ a ja mma—

y'e furughọ ni w'e ku ẹ ni  
oghọ lẹ mgbaye lẹ iken  
wu nke i.

Makeni, iyu ke ihien ile.

Makeni y'a choghọ,

i nọ mē wẹ ri;

makeni y'a choghọ,

i nọ ke wẹ.”

## Isi Nke Isen

### *Nwa-ebulu Osolobue Hụ Sụọ Ru Ogo Ihien Ile*

<sup>1</sup> M nọ hun ehuhuo wẹ fifima ẹka-nni onye hụ nọdị anị enu ukpo-eze hụ. Wẹ dejun ehuhuo hụ ihien, kẹ ime ẹ kẹ azuun a, gi eriri ẹsa kenme ẹ. <sup>2</sup> M nọ hunzi mmọn-ozī ohu kin-akwanran k'o gi oken olu e yi oro, a si, “Onye furu hun k'a topu eriri ndi hụ, fifipu ẹkukwo hụ?” <sup>3</sup> Kani, o nwonni onye owule ri elu-igwee mobu enu-ūwa mobu okpuru-ūwa hun saeka fifipu ehuhuo hụ mobu lee ẹnya ime ẹ. <sup>4</sup> M nọ kwanma ẹkwa oda-oda, makeni o nwonni onye wẹ hun furuni, hun k'a fifipu ehuhuo hụ mobu lee ẹnya ime ẹ. <sup>5</sup> Ya kẹ onye ohu ime ndi-isi hụ nọ si m, “Akwanzile! Lee ẹ, Eworo ebọn Juda, Mkpogun Defidi, e meriguo—o k'a saeka tofu eriri ẹsa ndi hụ, fifipu ẹkukwo hụ.”



<sup>6</sup> Ya m nọ hụn Nwa-ebulu hụn nọkẹ sị wẹ te gbu ẹ egbu k'o turu ẹgbata ukpo-eze hụ lẹ ihien ẹnọ hụ rị ndun lẹ ndi-isi ẹnọ-kwasị-ogun hụ hụn wẹ ile fihunme ya wu ukpo-eze. Nwa-ebuluni nwon mpin ẹsa lẹ ẹnya ẹsa—hụn wu Mmon ẹsa Osolobue, hụn Osolobue zijen elu-ụwa ile. <sup>7</sup> Nwa-ebulu hụ nọ jẹn d'e weri ẹhuhuo hụ wẹ fifima, hụn rị ẹka-nni onye hụn nọdị enu ukpo-eze hụ. <sup>8</sup> Ogen o gi weriguu ẹhuhuo hụ, ihien ẹnọ hụ rị ndun lẹ ndi-isi ẹnọ-kwasị-ogun hụ nọ dan alị ihun Nwa-ebulu hụ; onye ọwule ime wẹ gi ụbọ lẹ afere nsensi wẹ gi goru memẹ hụn nsensi jun ime ẹ. Nsensini wu ekpere ndi nke Osolobue. <sup>9</sup> Ya wẹ nọ bu ẹbụ ohun, si,

“Iyū furu

hūn k'e weri ẹhuhuo hū,  
hūn k'a topu eriri ndi hū  
wẹ gi kẹnmẹ ẹ;

makeni wẹ gbu i,

i nọ gi edeke i

gbapuhani Osolobue ihian  
ime ebon ọwule,  
ime asusu ọwule,  
ime alị ọwule  
lẹ ime ndi ọwule.

<sup>10</sup> Y'e meguo wẹ wuru

alị-eze lẹ ndi nchụ-ẹjan  
ebe Osolobue ẹnyi rị;

wẹ k'a kị elu-ụwa.”

<sup>11</sup> E lezi m ẹnya, m nọ nọ olu ndi mmon-ozini bu oda hūn fihunme ukpo hū ohi-ohi lẹ ihien ndi hū rị ndun lẹ ndi-isi hū. Ndi mmon-ozini e bukenmekẹ oda, wẹ rị nnu-uku ole-lẹ-ole lẹ ijeri ole-lẹ-ole. <sup>12</sup> Wẹ hū e gi oken olu a bu ẹbụ, a si,  
“Nwa-ebulu hū wẹ gbu

e furughọ hūn w'e tuchan,

nị ikẹn lẹ akụ-lẹ-uba

lẹ amamihiẹn lẹ akwanran

lẹ mgbaye lẹ ọgho lẹ ọjija-mma

wu nke ẹ!”

<sup>13</sup> M nọ nuzi kẹ ihien ile wẹ ke eke rị a bu ẹbụ—kẹ hūn rị enu-igwee kẹ hūn rị elu-ụwa kẹ hūn rị okpuru ụwa kẹ hūn rị ime ohimin. Ihien wẹ rị a bu wu:

“Ojija-mma lẹ mgbaye

lẹ ọgho lẹ ọkiki

ya wusonme nke onye hū

hūn nọdị anị elu ukpo-eze—

lẹ Nwa-ebulu hū—

jẹnrin ejen!”

<sup>14</sup> Ihien ẹnọ hū rị ndun nọ sị, “Ise!” Ndi-isi hū nọ dan alị, fe Nwa-ebulu hū.

## Isi Nke Isin

### *Nwa-ebulu Hū A Topu Eriri Ndi Hū*

#### *Eriri Nke Ibuzo*

<sup>1</sup> Ya m nọ hūn kẹ Nwa-ebulu hū topu eriri ohu ime eriri ẹsa ahun wẹ gi kẹnmẹ ẹhuhuo hū, m nọ nọ kẹ ohu ime ihien ẹnọ hū rị ndun gi oken olu hankenme kẹ akpabọ, si, “Bia!”

<sup>2</sup> M nọ lee ẹnya, e lee ẹshin ọchan! Onye rị e nyinn'e gi ụtaa. Wẹ nọ ye ẹ okpu-eze, ọ nọ nyinrin ẹshin ẹ pụ d'e merisonme agha.

*Eriri Nke Ebuo*

<sup>3</sup> Ogẹn Nwa-ebulu gi tofụ eriri hun mē wē ebūo, m nọ nū kē hun mē ebūo ime ihien eno hụ rị ndun si, “Bia!” <sup>4</sup> Ya eshin ozọ nọ fuha. Onwan e nwun ufie-ufie. Wē nọ ye onye rị e nyinn'e ikē n'o wepu udon elu-ṽwa, keni ihian gbume ibe wē. Wē nọzi wē opia-agma hi-ogbe ye ẹ.

*Eriri Nke Eto*

<sup>5</sup> Ogẹn Nwa-ebulu hụ gi tofụ eriri hun mē wē eto, m nọ nū kē nke eto ime ihien ndi hụ rị ndun si, “Bia!” M nọ lee enya, e lee eshin ogi! Onye rị e nyinn'e gi ihien wē gi a ma ihien. <sup>6</sup> M nọ nū ihien nọkē olu rị e ku oku k'o gha etintinnai ihien eno hụ rị ndun hanpuha, a si, “Oka jenkọ d'a kogbu enwen ẹ: mkpu oka-witi eno k'a wude egbo-orun akpu-uhuhin! Mkpu oka-bali mmakalaka mmebuo k'a wude egbo-orun akp'ohin! Ka e wiwikwole ofungbon-olivu le manya!”

*Eriri Nke Eno*

<sup>7</sup> Ogẹn Nwa-ebulu hụ gi tofụ eriri nke eno, m nọ nū olu hun mē wē eno ime ihien ndi hụ rị ndun, k'o si, “Bia!” <sup>8</sup> E lee m enya, e lee eshin e nwun ehuhuo-ndun, ehuhuo-ndun, kani o hụ e nwun nianhin! Efan onye rị e nyin n'e wu Onwun; Ali-mmōn sōnkọ a. Wē nọ kebe ṽwa ẹzo eno, ye wē ikē igi opia-agma le unwun le emu le eje-anu ndi rị elu ṽwa gbupu ẹzo ohu rin'a.

*Eriri Nke Isen*

<sup>9</sup> Ogẹn Nwa-ebulu hụ gi tofụ eriri nke isen, m nọ lee enya okpuru ukpo nchu-ẹjan, m nọ hun ume-ndun ndi hun wē gbu make oku Osolobue le ẹri wē shiani Jizosi. <sup>10</sup> Wē nọ weshi olu wē enu, e yi, “Euu Di-nwonni-enyi, Onye hun ihien ile rị ẹka a, onye rị nsọ, onye ezioku! Nani kē y'e biehan d'e kin ndi rị enu-ṽwa ikpe, gbugwari wē kē wē don gbu enyi?” <sup>11</sup> Ya wē nọ ye onye-onye ime wē ewuru ochan tueni, si wē zuzi ikē ẹkere ni umune wē le ndi-idibo ibe wē zuguu onu, ndi ahun ihian k'e gbu kē wē don gbu wē.

*Eriri nke Isin*

<sup>12</sup> Ogẹn Nwa-ebulu hụ gi tofụ eriri nke isin, ali nọ mahihie oda-oda, anwun nọ gime ngi kē ẹkwa-ogi, ifon hun shiagun nọ nwunhuto, nwunmē edeke-edeke. <sup>13</sup> Kokishia nọ gha elu-igwere danyesonmē ani—nọkē ebe oken ufere nọ nutusonmē ogbe figi chanleni. <sup>14</sup> Igwere nọ fori nọkē ebe wē nọ fifima ehuhuo, wepu. Wē nọ wepu ugu ile le ali ile mirin nōhunmē onodi wē. <sup>15</sup> Ya ndi-nze ṽwa le ndi uku le ndi-ndu-agma uku, le ndi idafin, le ndi ile wē gi oku wē e don le ndi ozọ ile—kē igbon kē ndi nwe enwen wē—nọ shisonmē ime okporo le ebe omuma risonmē elu ugu d'a wari, <sup>16</sup> a si ugu le omuma ndi hū, “Dodo ni, dankwasị ni enyi! Ni unu zueme enyi make Onye hun nodi elu ukpo-eze hū gha e legba enyi; make omuma Nwa-ebulu hū ghazikwo e kunrun enyi— <sup>17</sup> make ni oken uhuhin wē gi a kpọ onuma a biaguo! Onye wu nwan onye ahun jenkọ d'a sa ẹka wuzo!”

## Isi Nke Eṣa

*Madu Nnu Ogun-mmesato Hu*

<sup>1</sup> Onwan e meguu, m nọ hun mmōn-ozī eno kē wē turusonmē ebamin eno ṽwa. Wē turusonmē ebēhū e gbondon ufere eno hun e fe ime ṽwa, amangbe ufere e fezi ṽwa mōbū ohimin mōbū osisi owule. <sup>2</sup> Ya m nọ hun mmōn-ozī ozọ k'o gha azuun owuwa-enya-anwun puha, shikọ elu; o gi ihien Osolobue rị ndun gi e ye ahima. O nọ gi oken olu gwa mmōn-ozī eno hū wē ye ikē ni wē gi wiwi ṽwa le ohimin oku, <sup>3</sup> si wē, “Ekewiwile ni ṽwa mōbū ohimin mōbū osisi owule; cheri ni ni enyi yeguu ndi idibo Osolobue enyi ahima ezimezi-ihun wē.” <sup>4</sup> M

nọ nwan nū madu ole wẹ ye ahịma ahun. Madu nnu ọgun-mmẹsato kẹ wẹ ye ahịma hụ ime ikpun-ulo ile ri Izrelu:

<sup>5</sup> nnu iri-kwasi-ogun wu ndi ikpun-ulo Juda;

nnu iri-kwasi-ogun wu ndi ikpun-ulo Rubeni;

nnu iri-kwasi-ogun wu ndi ikpun-ulo Gad;

<sup>6</sup> nnu iri-kwasi-ogun wu ndi ikpun-ulo Asha;

nnu iri-kwasi-ogun wu ndi ikpun-ulo Naf'tali;

nnu iri-kwasi-ogun wu ndi ikpun-ulo Manase;

<sup>7</sup> nnu iri-kwasi-ogun wu ndi ikpun-ulo Simionu;

nnu iri-kwasi-ogun wu ndi ikpun-ulo Liva;

nnu iri-kwasi-ogun wu ndi ikpun-ulo Isaka;

<sup>8</sup> nnu iri-kwasi-ogun wu ndi ikpun-ulo Zebulun;

nnu iri-kwasi-ogun wu ndi ikpun-ulo Josef;

nnu iri-kwasi-ogun wu ndi ikpun-ulo Benjamini.

### *Igunrun Ihian Gha Ali Ile Ri Ichẹn-ichẹn Puhā*

<sup>9</sup> Onwan e meguu, m nọ lee ẹnya, hun igunrun hi-ogbe, hun o me ni o nwonni onye saeka gun wẹ. Wẹ gha ali ile, ebon ile, ndi ile, le asusu ile puhā. Igunrunni turu ihun ukpo-eze hụ le ihun Nwa-ebulu hụ. Wẹ yisonme ewuru ochan tueru ani. Onye-onye ime wẹ gisonme iguru eka. <sup>10</sup> Wẹ hụ e gi oken olu e yi oro, a si, “Nzuofuha gha eka Chuku ẹnị

hun nọdi enu ukpo-eze

le Nwa-ebulu hụ a bia”

<sup>11</sup> Ndi mmọn-ozī ile turusonme ebẹhụ, fihunme ukpo hụ le ndi-isi hụ le ihien eno hụ ri ndun; wẹ nọ dan ali ihun ukpo hụ, ke isi ali, fe Osolobue, <sup>12</sup> a bụ ebun:

“Isẹe!

Ija-mma le ogho

le amamihien le ekele

le mgbaye le iken le akwanran

wu nke Chuku ẹnị

jenrin ejen! Isẹe!”

<sup>13</sup> Ya onye ohu ime ndi-isi hụ nọ si m, “Elee ndi wu ndini yi ekwa ochan tueru ali? Elebe kẹ wẹ gha bia?” <sup>14</sup> M nọ si a, “Di-okpa, iyi marin ndi wẹ wu.” Ya o nọ si m, “Ndin wu ndi hun gha oken ukpokpo hụ puhā. E gigu wẹ edeke Nwa-ebulu hụ sụ ewuru wẹ, ewuru wẹ e henrinsonme nke ochan. <sup>15</sup> Ya haịn wẹ gi nwan ri ihun ukpo Osolobue e fe e uhinhin le efinnai ime Ulo-nsọ a. Osolobue, Onye hun nọdi ani elu ukpo-eze, k'a nọyeni wẹ, chedon wẹ. <sup>16</sup> Egun ihien-oriri le ihien-orira agunkozi wẹ. Anwun mọbụ ihien owule a hun okun amakozi wẹ. <sup>17</sup> Make ni Nwa-ebulu hụ hun ri etintinnai\* ebẹhụ ukpo hụ ri k'a wuru onye-ndu wẹ; o k'e du wẹ nọkẹ onye e du anu, shi isi-mirin ndi hụ mirin e ye ndun gha a bia. Chuku jenkọ d'e finchanpu ẹnā mirin owule ri wẹ ẹnā.”

## **Isi Nke Ẹsato**

### *Eriri Nke Ẹsa Hụ Le Opi Ẹsa*

<sup>1</sup> Ogen Nwa-ebulu hụ gi topu eriri nke ẹsa, elu-igwee ile nọ me juu ihien nọkẹ nkirishi mgbahunme okuloku ohu. <sup>2</sup> Ya m nọ hun ndi mmọn-ozī ẹsa hụ hun e turu ihun Osolobue. Wẹ nọ ye wẹ opi ẹsa. <sup>3</sup> Mmọn-ozī ọzọ, hun gi mkpu goru w'a kpo Sensa wẹ gi a dunni Osolobue nsensi okun, nọ bia d'e turu ihun ukpo nchue-ajan hụ. Wẹ nọ kpọnye e nsensi oda-oda, n'o gi ya le ekpere ndi-nsọ ile e

\* **Isi Nke Ẹsa:17** Lee 5.6

mẹ chụ ẹjan elu ukpo nchụ-ẹjan hụ wẹ gi goru mēmẹ hụn rị ihun ukpo-eze hụ. <sup>4</sup> Ɛnwunrūn nsensị hụ rị a dūnni lẹ ekpere ndi-nsọ hụ nọ gha ẹka mmọn-ozī hụ a lōshi elu ihun Osolobue. <sup>5</sup> Ya mmọn-ozī hụ nọ weri Sensa hụ wẹ gi a dūn nsensị ọkūn, gi ọkūn rị ukpo nchụ-ẹjan hụ hujun ẹ, tū a ye enu-ūwa. Ya kẹ akpabọ nọ han, mirin e dẹn, amuma e be, alị a mahihie.

### *Opi Ɛnọ Ibuzọ*

<sup>6</sup> Ebẹhụ kẹ ndi mmọn-ozī ẹsa hụ gi opi ẹsa nọ kwademe nị wẹ gbu opi wẹ.

### *Opi Ibuzọ*

<sup>7</sup> Mmọn-ozī nke ibuzọ nọ gbu opi ẹ, ẹkwan-igwee lẹ ọkūn wẹ gwogbama ya lẹ ẹdeke nọ pūha. Wẹ nọ ma wẹ ye ime ūwa, ọ nọ dūnpū ūzọ ohu ọkūn, natọ ūzọ ẹbūọ; ime osisi ile, ọ dūnpūzị ūzọ ohu, ọ hodu ūzọ ẹbūọ; ọ dūnpūchanrīnzī ẹfifia-ndūn ile.

### *Opi Nke Ɛbūọ*

<sup>8</sup> Mmọn-ozī nke ẹbūọ nọ gbu opi ẹ, wẹ nọ tū ihien nọkẹ ẹregede ugu rị a nwun ọkūn ye ime ohimin—azuūn ohu nọ hēnrin ẹdeke, ọ hodu azuūn ẹbūọ. <sup>9</sup> Ūzọ ohu ime ihien ndi rī ndūn rī ime ohimin nọ nwunhūn, ọ hodu ūzọ ẹbūọ. Ime ugbo-mirin ile, ūzọ ohu nọ tikpofū, ọ hodu ūzọ ẹbūọ.

### *Opi Nke Ɛtọ*

<sup>10</sup> Mmọn-ozī nke ẹtọ nọ gbu opi ẹ: kokisẹ ohu hi-ogbe rī e nwun ọkūn lẹkẹ ọwa nọ gha igwere dan. Ime iyi ile rī ūwa, ọ danye ūzọ ohu natọ ūzọ ẹbūọ—uwẹ lẹ isi-mirin rī ichen-ichen k'ọ danye. <sup>11</sup> Ɛfan kokisẹ hụ wū “Elumilu.” Ime mirin ile rīnī, ūzọ ohu nọ lumẹ ilu, ọ hodu ūzọ ẹbūọ. Ndi bu ọda nọ nwunhūn, makēni mirin hụ rī e lu ilu.

### *Opi Nke Ɛnọ*

<sup>12</sup> Mmọn-ozī nke ẹnọ e gbu opi ẹ, ihien nọ fīan ẹnya-anwūn azuūn ohu, fīanzikwọ ifon lẹ kokisẹ azuūn ohu-ohu, latosonmẹ wẹ azuūn ẹbūọ-ẹbūọ. Ukpẹ wẹ nọ belua: wẹ kebe kẹ wẹ e nwunhan mbū ūzọ ẹtọ, enwunkarizini wẹ ūzọ ẹbūọ. Anwūn amūchanrīnzini kẹ ūhūohin han k'ọ dọn a mū mbū; ifon etibiehanzini k'ọ dọn e ti mbū. Wẹ kebe ūhūohin ūzọ ẹtọ, anwūn amūkarizini ūzọ ẹbūọ—erirazikwọ kẹ ifon mẹ uhinhin. <sup>13</sup> M nọ lee ẹnya enu, hūn ugōn ohu k'ọ fekọ ime elu, yikọ, “Nsongbu! Nsongbu! Oken nsongbu jenkọ d'a rini ndi ile bi elu-ūwa ogēn ndi mmọn-ozī ẹtọ hụ k'e gi nwan gbusonmẹ opi ẹtọ hūn hōdūnī!”

## **Isi Nke Itenei**

### *Opi Ɛtọ Hōdūnī Lẹ Eje-mgbugbu Ahun*

<sup>1</sup> **Mmọn-ozī nke isen** e gbu opi ẹ, m nọ hūn kokisẹ ohu hūn gha elu-igwee danye ūwa. Wẹ nọ ye ẹ isanhan oken-mgbugbu hū migbu enwēn ẹ.

<sup>2</sup> Ọ nọ gūnpū eje-mgbugbu hū migbu enwēn ẹ, ẹnwunrūn nọ gha ebẹhū lōpūhama kẹ ẹnwunrūn oken ọkūn wẹ gi a dūnchanpū unyin rī goru. Ɛnya-anwūn lẹ ufere nọ gba ishi makẹ ufiri ẹnwunrūn ọkūn hū gha ebẹhū a lōfūha. <sup>3</sup> Ya igurube nọ gha ime ẹnwunrūn hū pūhama, berisonmẹ enu-ūwa. Wẹ nọ ye wẹ ikēn, ūdi ikēn hū akpī rī elu-ūwa nwe. <sup>4</sup> Wẹ nọ sī wẹ egbulẹ ẹfifia rī enu-ūwa mōbū ihien ọwūlẹ e nwun ẹhūhūo-ndūn ẹhūhūo-ndūn rī e sue ime ugbo mōbū ime ọfīa mōbū osisi ọwūlẹ, ka wẹ rū ndi hū nwōnlēni ahīma Osolobue ezimezi-ihun wẹ ẹhū, uwẹ sūọ. <sup>5</sup> Wẹ nọ ye igurube ndi hū efe nī wẹ ye ndi hū ezigbo afūnfūn, ọrōgbọ ifon isen—kanī anini wẹ wẹ gbu ndi hū. Ūfū wẹ nọkẹ ebe akpī nọ gba ihian. <sup>6</sup> Ogēn ihienni e gi mē, ihian k'a chọ ọnwūn, ahūnkọ wẹ ọnwūn; wẹ jenkọ d'a chōkēnmē nī wẹ nwūn, kanī, ọnwūn k'a gba nī wẹ ọsọ.

<sup>7</sup> Igurube ndị hụ rị kẹ ẹshin wẹ kwademegwu wẹ k'e gi jẹn agha. Ihien nọ kẹ okpu-eze goru risọnme wẹ isi. Ihun wẹ nọ kẹ nke ihian. <sup>8</sup> Enenren wẹ sue kẹ ntutu ikpoho. Eze rị wẹ onu nọ kẹ nke eworo. <sup>9</sup> Okpukpu rị wẹ ehụ rị kẹ igwe onye-agma gi e gbondon obi; nku wẹ hụ a zun ụzun kẹ ebe ẹshin dokpunko ugbo-agma bu oda gbabankọ ogbo agha. <sup>10</sup> Wẹ nwesonme odundun. Edide w'a gba ihian risọnme wẹ odundun—o nọ kẹ edide akpi. Odundun wẹ kẹ ikẹn wẹ gi e ye ihian afunfun orogbo ifon isen rị.

<sup>11</sup> Eze a kị igurube ndini wẹ wu mmọn-ozị oken-mgbugbu hụ migbu enwen e. Ndị Hibru a kpọ mmọn-ozini Abadonu; ndị Grikị a kpọ a Apolionu: *efan ebunoni wu* “*Onye-ntikpo*.”

<sup>12</sup> Nsongbu nke ibuzọ a ghafeguo, ebuo lalazi.

### *E Gbupu Wẹ Uzọ Ohu Ime Ndị Rị Elu-uwā Latọ Uzọ Ebuo*

<sup>13</sup> **Mmọn-ozị nke isin** nọ gbu opi e, m nọ nū kẹ olu gha mpin eno rị ntin eno ukpo nchụ-ẹjan goru hụ rị ihun Osolobue a hanpuha. <sup>14</sup> Olu hụ nọ si mmọn-ozị nke isin hūn gi opi, “Tọpu mmọn-ozị eno hụ wẹ kẹnmeto oken iyi Yufretisi!”

<sup>15</sup> Ya wẹ nọ nwan topu mmọn-ozị eno hụ, hūn wẹ kwademegwu, kẹnme wẹ to, e che ogenni, uhuhinni, ifonni le ahiani; wẹ nọ nwan topu wẹ keni wẹ gbupu uzọ ohu ime ihian ile rị elu-uwā, gbuhodu uzọ ebuo. <sup>16</sup> Ndị-agma hūn nyikọ ẹshin nọ puha, wẹ wu ijeri-ohun ogun-iri (ya wu nnu-iri, nnu-iri uzọ nnu isen-kwasị-ogun-isin). A nughọ m ole wẹ rị.

<sup>17</sup> Lee kẹ m don hūn ẹshin ndi hū ime ohun m: ndi rị e nyin ni wẹ yisonme ihien igwe wẹ gi e gbondon obi wẹ. Ihien igwe ndini e nwun ufie-ufie lekẹ okun, enwunrun-enwunrun lekẹ Safe, lezi unwanran-unwanran lekẹ nsin-nya-anwun wu sofo. Isi ẹshin ndi hū rị kẹ nke eworo. Okun le enwunrun le nsin-nya-anwun wu sofo ghazi wẹ onu a puha. <sup>18</sup> Wẹ nọ gi eje-ihien eto ndi hū rị a gha ẹshin ndi hū onu a fūha—ya wu okun le enwunrun le nsin-nya-anwun wu sofo—gbufu uzọ ohu ime ihian ile rị elu-uwā, gbuhodu uzọ ebuo, <sup>19</sup> makeni onu ẹshin ndi ahun le odundun wẹ kẹ ikẹn ẹshin ndi hū risọnme. Odundun wẹ nosonme kẹ agwo, nwonsonme isi kẹ agwo. Isi ndi hū risọnme wẹ odundun kẹ wẹ gi a ru ihian ehū. <sup>20</sup> Ndị hū hodu elu uwā—ndi hū eje-ihien ndini gbuleni—egbehutohi obi mebehi eje-ihien wẹ rị e me; alatoni wẹ ife eje-mmọn le ifesonme mmọn wẹ gi eka memẹ—kẹ nke goru kẹ nke ona wu siva kẹ nke igwe bronzu kẹ nke omuma kẹ hūn wẹ gi osisi pin—mmọn ghaleni e ri-eka e legha uzọ mọbu a nū ihien mọbu e jẹn ijẹn! <sup>21</sup> Egbehutozikwoni wẹ mebehi njo ndini wẹ e me: igbu-ochu, irua-mmọn, ibu-nshi le igi ikẹn eje-mmọn a run, ughere, izu-ohin.

## Isi Nke Iri

### *Mmọn ozị Hū Gi Ehuhuo Wẹ Fifi*

<sup>1</sup> Ya m nọ hūn mmọn-ozị ozọ kin-akwanran k'ọ gha elu-igwee hidanla. Orukpu fuhunme e; ekon-le-ogugu rị ibe isi e, ya nwen rị a okpuru; ihun e nọ kẹ enya-anwun. Uku a rị kẹ polu ebuo wẹ gi okun memẹ\*. <sup>2</sup> O gi ehuhuo me ekere wẹ fifi eka a. O nọ bu uku eka-nni e che elu ohimin, bu uku eka-ekpen e to akpakali. <sup>3</sup> O nọ gi oken olu, hūn nọ kẹ nke eworo rị e denni, yi oro. Ogen o gi yi oro, akpabo esa ahun nọ han. <sup>4</sup> Ogen akpabo esa ahun gi hangwu, m te cho ni m demẹ, kanị a nū m olu gha elu-igwee si, “Zueme ihien akpabo esa hū ku, edetule e!”

<sup>5</sup> Ya mmọn-ozị hū m hūn k'o turu elu ohimin le akpakali nọ weshi eka-nni e enu zime enu-igwee, <sup>6</sup> kun efan Onye hū rị ndun jẹrin ejen, hūn ke elu-igwee le ihien ile rin'a, uwa le ihien ile rin'a le ohimin le ihien ile rin'a, si, “Ebiekozi

\* **Isi Nke Iri:1** pila ebuo wẹ gi okun memẹ



wẹ, kaka! <sup>7</sup> Kama, hụn **mmọ**n-ozì **nke ẹ**sa gihụ gbu opi ẹ, ihien ahun mini Osolobue kwademe e mezuchanrin k'o don gwa ndi idibo ẹ ndi-amuma."

<sup>8</sup> Ya olu hụ gha elu-igwee gwa m oku nọ sịzi m, "Jen d'e weri ehuhuo hụ fifipuni hụn rị ẹka mmọn-ozì hụ ukụ a ohu rị elu ohimin, ukụ a ohu hụ akpakali." <sup>9</sup> Ya m nọ jen d'e kunrun mmọn-ozì hụ, sị a ye m ehuhuo hụ me ẹkere. O nọ sị m, "Weri ẹ ri. O k'a sọọ i usuo onu nọke mirin-ẹnwun, kani, o k'e lu i ilu ẹfo." <sup>10</sup> Ya m nọ narin mmọn-ozì hụ ehuhuo hụ me ẹkere ri, o nọ sọọ m usuo onu nọke mirin-ẹnwun, kani, oge m gi riguu a, ẹfo nọ lume m ilu. <sup>11</sup> Ya wẹ nọzi sị m, "I k'e buzi amuma banyeni ndi bu oda, ani bu oda, ndi asusu ichen-ichen bu oda le ndi-nze bu oda."

## Isi Nke Mmanai

### *Ndi Osheri Ebuo Hu*

<sup>1</sup> Ya wẹ nọ ye m mkpinsi wẹ gi a ma ihien. Mkpinsi hụ nọ ke okpo. Wẹ nọ sị m, "Bia d'a ma Unọ-nso Osolobue le ukpo nchu-ejan, y'a gunzikwo ndi hụn rị ebefu e fe ofufe." <sup>2</sup> Ka amale ihun-ezi Ulo-nso, hapu ohun—makeni e wegwo w'a ye ndi ali ndi ozo rị ichen-ichen. Wẹ k'a zo obodo nso hụ ukụ orogbo ifon ebuo kwasị ogunai."

<sup>3</sup> "M k'e ye ndi-osheri m ebuo iken bu-amuma, ku oku-Chuku, orogbo akpu-uhuhuin ogun eto kwasị nnu eto (ogun mmeto kwasị nnu-uku), wẹ k'e yisonme ẹkwa ahio." <sup>4</sup> Ndi osherini wu osisi olivu ebuo le obu-ukpe ebuo hụ rị ihun Onye-nwon-uwale. <sup>5</sup> Omeni ihian cho n'o me wẹ ihien owule, okun a gha wẹ onu puha, dungbu ndi inenren wẹ ahun cho ni wẹ me wẹ ihien; erira ke onye owule cho n'o me wẹ ihien owule k'a don nwun. <sup>6</sup> Wẹ nwon iken wẹ gi a kpokin enu-igwere amangbe mirin e zue ogen hụ ile wẹ gi e bu amuma, e ku oku Chuku. Wẹ nwonzikwo iken wẹ gi e me mirin e henrin edeke—ke mirin rị iyi ke hụn rị ohimin, wẹ nwonzikwo iken wẹ e gi me udi eje-nsongbu le afunfun owule biani uwa ogen owule wẹ cho.

<sup>7</sup> Wẹ shiagu ẹri wẹ, eje-anu hụ hụn k'a gha eje-mgbugbu hụ migbu enwen ẹ puha k'a luson wẹ agha, meri wẹ, gbu wẹ. <sup>8</sup> Ozun wẹ k'a rị uzọ uwaya kani rị obodo uku hụ wẹ gi enya ime mmọn a kpọ Sodomu le Ijptu, obodo ohu hụ wẹ nọ kpogbu Di-nwonni-wẹ. <sup>9</sup> Orogbo akp'ohin eto le mkpikpi, ndi rị ichen-ichen le ndi ebon le asusu le ali risonme elu uwa k'a gba ozun wẹ ilee; aniko wẹ onye owule li wẹ. <sup>10</sup> Ndi bi uwa k'a rị a ghoghọ ni madu ebuo hụ a nwunhūn, e me mmemme, e yetari ibe wẹ ihien—makeni ndi-amuma ebunni te bu afunfun toni ndi ile rị elu-uwa.

<sup>11</sup> Kani, ogen o gi mefu akp'ohin eto le mkpikpi, ufere hūn e ye ndun nọ gha ebe Osolobue rị bia, banye ime wẹ, wẹ nọ turu oto—oken egun nọ bia ndi hunni wẹ. <sup>12</sup> Ya wẹ nọ nū oken olu gha elu-igwee sị wẹ, "Bia ni elu ebeni!" Ya wẹ nọ gi orukpu shi enu-igwee, id'enya ndi-inenren wẹ rị e lee wẹ ile. <sup>13</sup> Ozigbo, ali nọ mahihie oda-oda, azuun ohu ime obodo hū nọ tikpo, o hodu azuun itenei. Ali hū mahihieni gbu madu ogun-iri kwasị nnu-mmesa (madu nnu-uku esa). Egun nọ tukemme ndi hoduni, wẹ nọ kweri ni Osolobue hūn rị elu-igwee e hike ogbe.

<sup>14</sup> Nsongbu nke ebuo a ghafeguo, lee ẹ, nke eto lala ẹgwa.

### *Opi Nke Esa*

<sup>15</sup> Ya mmọn-ozì nke ẹsa nọ gbu opi ẹ, m nọ nū oken olu risonme elu-igwee, a si,  
"Ali-eze uwa a wuruole nke Di-nwonni-enyi  
le nke Kraisti a hūn o tume;  
o k'a ki jenrin ejen!"

<sup>16</sup> Ya kẹ ndi-isi ẹnọ kwasị ọgụn hụ hụn nọdịsonmẹ ukpo wẹ ihun Osolobue nọ dan anị, keni Osolobue isi-alị, fe ẹ, <sup>17</sup> a bụ ẹbuni:

“Enyi rị e ye i ekele,

Chuku Nna,

hụn nwọn ikẹn o gi e mē ihien ile,

onye hụn rị kikenni, hụn rịzikwọ mbụ.

Makeni y'e giguọ ikẹn i hi-ogbe kima.

<sup>18</sup> Ndi alị ile e te bughọ olulu;

kani iwe-le-ọnụma i

a biaọlẹ nwan.

Ogẹn y'e gi kin ndi nwunni ikpe

e ruguọ.

Ogẹn hụn y'e gi kụ ndi-idibo i ugwo,

e ruguọ nwan—

ndi idibo i ndi-amuma—

uwẹ lẹ ndi-nso

lẹ ndi a tū egun i—

kẹ ndi uku kẹ ndi nta.

Ogẹn y'e gi tikpo ndi hụn e tikpo ụwa

e ruguozị!”

<sup>19</sup> Ya wẹ nọ gụnpụ Ụlọ-nso ime enu-igwee, wẹ nọ hụn Ẹkpeti-nkwerigbama Osolobue ime ebẹhụ. Amuma elu-igwee nọ besonmẹ, mirin nọ densonmẹ, akpabọ nọ hansonmẹ; alị nọ mahihie, ẹkwan igwere nọ dan ọda-ọda.

## Isi Nke Mmēbuo

### *Okpoho Hụ Lẹ Dragonu*

<sup>1</sup> Ya kẹ oken ahunlele pụ-ichen nọ puha elu-igwee: okpoho yi ẹnya-anwun kẹ ewuru nọ fūha; ifon rị a okpuru uku, okpu-eze kokisẹ mmēbuo rị rị a isi. <sup>2</sup> O rị ime. O hụ a kwan ẹkwan makeni ime rị e mē ẹ. O hụ a tūrụ a ọda-ọda makeni omumu e ruguọ a.

<sup>3</sup> Ahunlele ọzọ nọ mezi ime enu-igwee: eje-anu hi-ogbe w'a kpọ dragon' a puha; Dragonuni e hiki ogbe; o nwun ufie-ufie. Isi ẹsa lẹ mpin iri k'o nwẹ. Okpu-eze ohu-ohu, risonmẹ ẹ isi ẹsa ndi hụ. <sup>4</sup> Odundun a nọ zari ụzọ ohu ime kokisẹ rị elu-igwere, tū wẹ ye anị—ọ hodu ụzọ ẹbuo. Dragonu hụ nọ turu ihun okpoho hụ rị a chọ n'ọ mụ nwa, keni ọ ripu nwa a hụn o gihu mupuha a.

<sup>5</sup> Okpoho hụ nọ mụ nwa, nwata-okennye, hụn jenkọ d'e gi okpo-igwe kị ndi anị ile. Kani, hụn o gihu mupuha nwata-okennye hụ, wẹ nọ juru ya wu nwata, we ẹ shi ebe Osolobue lẹ ukpo-eze Osolobue rị. <sup>6</sup> Ya okpoho hụ nọ gbashi ime atụ d'a nọdị ebẹhụ Osolobue kwademe n'ẹ, ebe wẹ k'a nọ lepụ a ẹnya akp'ohin ọgụn-eto kwasị nnu-eto.

<sup>7</sup> Ya wẹ nọ luma agha elu-igwee, mmọn-ozị wu Maikelu lẹ ndi mmọn-ozị e son n'ẹ nọ lusun Dragonu hụ agha. Dragonu lẹ ndi mmọn-ozị ẹ nọ lusingwari wẹ. <sup>8</sup> Kani wẹ nọ meri Dragonu hụ. Anizi nị wẹ ya lẹ ndi mmọn-ozị ẹ nọdị enu-igwee. <sup>9</sup> Wẹ nọ tutu Dragonu uku hụ, agwo mbu-mbu hụ w'a kpọ Ekwensu, a kpọzi a Setani. Iya wu onye hụn e dufie ụwa ile. Wẹ nọ tutu ẹ ye elu-ụwa—iya lẹ ndi mmọn-ozị ẹ.

<sup>10</sup> M nọ nwan nū olu ohu hannị ime elu-igwee, hụn rị a si,

“Nzuofuha lẹ ikẹn lẹ alị-eze Chuku ẹnị

lẹ okiki Kraisti, onye hụ o tume,

a biaguọ nwan.

Makeni a tutuguo wẹ onye ahun,

hụn e kpesonmẹ umune ẹnị,

ndị Itu-Kraistị ibe enyi  
 ẹka Osolobue enyi uhinhin lẹ efinnai.

<sup>11</sup> Kani wẹ nọ gi ẹdeke Nwa-ebulu hụ lẹ oku wẹ gi shian'a ẹri mēri ẹ; egheni wẹ isi tuhu okukwe wẹ.

<sup>12</sup> Ya wu, enu-igwee ya ghoghoma nwan;

iya lẹ ndi bi ime ẹ!

Kani, nsongbu jenkọ d'a rinị uwa lẹ ohimin,

make ni Ekwensu e hidanguo d'e kunrun onu.

O gi oken olulu bia—

make ni o maringuo ni ogen ẹ hodu ekere!”

### *Ekwensu E Buhezi Nsongbu E Elu-uwa*

<sup>13</sup> Ogen Dragonu hụ gi hun ni a tutuguo w'a ye elu-uwa, o nọ chuma okpoho hụ mu nwata-okennyẹ hụ. <sup>14</sup> Kani, wẹ nọ ye okpoho hụ nku ebuo, nku ugon uku—n'o gi gha ebe agwo hụ ri fepu, shi ime atu, ebe wẹ jenkọ d'a nọ lepu a enya [ihien nọke] ahua eto lẹ ifon isin. <sup>15</sup> Ya agwo hụ, dragonu hụ, nọ gha onu a hupuha mirin nọ ke iyi, n'o hukpu okpoho ahun, keni o huru ẹ, <sup>16</sup> kani ali nọ yeni okpoho hụ ẹka: ali nọ shiapu onu, luefu mirin hụ Dragonu hụ gha onu hupuha. <sup>17</sup> Ya ize okpoho hụ nọ ban Dragonu hụ, o nọ pu, jenme d'a lusun umu okpoho hụ agha, ya wu umu a ndi hoduni; ndi hun e mesonme ihien ndi hụ Osolobue ku; ndi hun a shia ni Jesu eri; ndi hun e kwonkenme oku Jesu.

<sup>18</sup> Dragonu hụ nọ turu enu ejan ri mkpenren ohimin.

## **Isi Nke Mmeto**

### *Eje-anu Ebuo Hu*

<sup>1</sup> M nọ hun eje-anu ohu k'o gha ime ohimin pula. Mpin iri lẹ isi esa k'o nwẹ. Okpu-eze ohu-ohu risonme elu mpin ndi hụ. Efan ri ichen-ichen e kuto Osolobue risonme elu isi esa hụ. <sup>2</sup> Eje-anuni m hun nọ ke Ubidon. Uku ali a nọ ke nke eje-anu w'a kpo Biẹ. Onu a nọ ke nke Eworo.

Ya Dragon' nọ we iken ẹ lẹ ukpo-eze ẹ ye eje-anu hụ, tume ẹ oken onye-okiki. <sup>3</sup> Isi eje-anu ahun ohu nọ ke isi anu wẹ gbuguu, kani ebenu wẹ gi gbu ẹ a laguo. Ihien ri eje-anuni ehụ a tikenmeke uwa ile enya—nke wu ni wẹ ile hụ e son ẹ. <sup>4</sup> Wẹ ile nọ femẹ Dragonu hụ make ni iya ye eje-anu hụ iken ahun o gi ki okiki. Wẹ nozi fe eje-anu hụ, a si, “Onye nọ ke eje-anu hụ? Onye k'a saeka lusun ẹ ogun?”

<sup>5</sup> Wẹ ye eje-anu hụ onu o gi a nyan isi, e kusunme aru. Wẹ nọ ye ẹ oghere kpa iken orogbo ifon ebuo kwasị ogunna. <sup>6</sup> O nọ shiapu onu kutosonme Osolobue, e kuto efan a, e kuto ebe o bi—ya wu, e kuto ndi ile bi elu-igwee. <sup>7</sup> Wẹ nozi ni a lusun ndi-nsọ agha, mēri wẹ; e wezikwo wẹ ebon ile lẹ ndi ile lẹ asusu ile lẹ ani ile che okpuru ẹ kima. <sup>8</sup> Ndi ile bi enu-uwa k'e fe ẹ—ya wu onye owule wẹ deleni efan a ime ekukwo nke ndun Nwa-ebulu hụ wẹ gbu ni wẹ d'e gbe iyeto uwa.

<sup>9</sup> Onye nwon ntin, ya n'o nu.

<sup>10</sup> Onye owule Osolobue si ni wẹ k'a nwunrun a, wẹ k'a nwunrun a; onye owule Osolobue si ni wẹ k'e gi opia-agma gbu ẹ, wẹ k'e gi opia-agma gbu ẹ. Onwan cho ndidi lẹ okukwe ẹka ndi nke Osolobue.

<sup>11</sup> Ya m nọ hun eje-anu ozo hun gha ime-uwa pula. Mpin ebuo k'o nwẹ rike nwa-ebulu bu o ku ke Dragonu.

<sup>12</sup> Okiki Eje-anu hunni ri a ki wu nke eje-anu nke ibuzo, hun o ye ẹ kidonn'e. O wa a ye uwa lẹ ndi hun bi ime e olu ni wẹ e fe eje-anu nke ibuzo hụ—hun ebe wẹ gi gbu ẹ laguu. <sup>13</sup> O gisonme oken orun-atumenya a kpa iken; o meghode okun gha elu-igwee hidan id'enya ihian ile. <sup>14</sup> O nọ gi orun-atumenya ndini wẹ

ye ẹ efe rụndonni eje-anụ nke ibuzọ hụ dufie ndị bi elu-ụwa; ọ sị wẹ kpụ ya wụ eje-anụ nke ibuzọ—hụn ahụn wẹ be ọpia-agma isi ohu gbu ẹ—kanị ọ hụzị nwan ndun. <sup>15</sup> Wẹ nọ nịzi eje-anụ hụn-ẹbọnị saẹka mẹ ihien o mẹ hụn ihien ahụn wẹ kpụ gi rị ndun, kunmẹ umenren—ihien hụ wẹ gi ụdị eje-anụ nke ibuzọ hụ kpụ, nke wụ nị ya wụ ihien wẹ kpụ nọdẹ kumẹ oku; ya wụ ihien nọdẹ mẹ wẹ gbu ndị hụ ile jụ nị efekọ w'a.

<sup>16</sup> Eje-anụ hụn-ẹbọnị nọzi mẹ wẹ ye ihian ile ahima ẹka-nni mọbụ ezimezi-ihun—kẹ ndị uku kẹ ndị nta, kẹ ọdafin kẹ ogbennye, kẹ igbon kẹ onye nwon enwen ẹ—<sup>17</sup> nke wụ nị onye ọwụlẹ wẹ yeleni ahima hụ a saẹka non mọbụ re ihien ọwụlẹ. Ahima hụ wụ ẹfan eje-anụ ibuzọ hụ mọbụ ahima hụn a nokin ẹnya ẹfan a.

<sup>18</sup> Onwan chọ amamihien: onye ọwụlẹ nwon nghota ya gi ẹ gbakọ ahima eje-anụ hụ, makeni ahima ihian rọ. Ahima hụ wụ isin kwasị ọgụn-mmọ̀tọ kwasị nnu\*.

## Isi Nke Mmọ̀tọ

### *Nwa-ebulu Hụ Lẹ ndị Nke Ẹ*

<sup>1</sup> E lezi m ẹnya, m nọ hụn Nwa-ebulu hụ k'o turu elu Ugu Zayonu—ya lẹ madu nnu ọgụn-mmọ̀sato wẹ deye ẹfan a lẹ ẹfan Nedi ẹ ezimezi-ihun wẹ. <sup>2</sup> M nọ nuzi olu gha enu-igwee bia. Oluni rị a han kẹ ụzun oken-mirin rị e huni lẹ ụzun akpabọ hankenmeni. Olu hụ m nū rizi kẹ ebe ndị a kpọ ụbọ rị a kpọ ụbọ wẹ. <sup>3</sup> Madu nnu ọgụn mmọ̀sato ahụn hụ a bụ ẹbụ ohun ihun ukpo hụ lẹ ihien ẹnọ hụ rị ndun lẹ ndị-isi hụ. O nwonni onye ọzọ saẹka munrun ẹbụ hụ wezuka madu nnu ọgụn-mmọ̀sato hụ wẹ gha ime ụwa gbapuha. <sup>4</sup> Ndinị wụ ndị hụ gileni ikpoho meru enwen wẹ; wẹ wụ ikennyẹ marinleni ikpoho. W'e sọn Nwa-ebulu hụ ebe ọwụlẹ o jenkọ. Osolobue lẹ Nwa-ebulu hụ a ghaguo ime ihian ile gbari ndinị nọkẹ mkpuru-ibuzọ. <sup>5</sup> Anutuni wẹ ntụ onu wẹ; enwon wẹ ntupọ.

### *Ndị Mmọ̀n-ozị Ẹtọ Hụ*

<sup>6</sup> M nọzi hụn mmọ̀n-ozị ọzọ hụn feko ime enu, ime elu-igwee. O gi ozioma itebite hụn o k'e zi ndi ile bi elu-ụwa—ya wụ, ndi alị ọwụlẹ lẹ ebọn ọwụlẹ lẹ ndi a sụ asusu ọwụlẹ lẹ ndi ọwụlẹ.

<sup>7</sup> Ọ nọ gi oken olu si, “Tụ nị egun Osolobue, onu e ye ẹ ogho, makeni ogen o k'e gi kin ikpe e ruguo. Eghẹ, fe ni Onye hụn ke enu-igwee lẹ ụwa lẹ ohimin lẹ isi-mirin rị ichen-ichen!”

### *Babilon' A Daan!*

<sup>8</sup> Mmọ̀n-ozị ọzọ, hụn mẹ ẹ ẹbuo, nọ fuha, a si, “Ọ danguo! Babilonu uku hụ a danguo! Okpoho hụ hụn mẹ ndi alị ile ra manya a, manya a hụn zenị, manya ughere ẹ!”

### *Afunfun Rị E Che Ndị K'a Narin Ahima Eje-anụ Hụ*

<sup>9</sup> Mmọ̀n-ozị ọzọ, hụn mẹ wẹ ẹtọ, nọ puha, gi oken olu yiko, “Onye ọwụlẹ hụn fe eje-anụ hụ lẹ ụdị a wẹ kpụ, narin ahima a ezimezi-ihun mọbụ ẹka wẹ, <sup>10</sup> jenkọ d'a razikwo manya hụ zenị, manya iwe-lẹ-onuma Osolobue, hụn wẹ gburoleni—hụn wẹ huye ime mkpu iwe-lẹ-onuma a. Wẹ k'e gi okun lẹ nsin-ẹnya-anwun ye wẹ eje-afunfun id'ẹnya ndi mmọ̀n-ozị rị nsọ lẹ id'ẹnya Nwa-ebulu hụ. <sup>11</sup> Enwunrun okun wẹ gi rị e ye wẹ eje-afunfun wẹ k'a rị ime ẹ k'a gha a loshi elu jenrin ejen. Kẹ uhinhin kẹ efinnai, izu-iken arikoni ndi hụ siko d'e fe eje-anụ hụ lẹ ihien wẹ kpụ kẹ iya, uwe lẹ onye ọwụlẹ narin ahima ẹfan a.”

\* **Isi Nke Mmọ̀tọ:18** “666” kẹ w'a kpọ a Onu-ebo.

<sup>12</sup> Ọnwan chọ ndidi ẹka ndị nsọ, ndị hụn e mēsọnmẹ ihien Osolobue ku, e kwerikenmẹ ni Jizọsị.

<sup>13</sup> M nọ nụ olu gha elu-igwee sị, “De ọnwan: gha ogeenni jẹnme, ngozi jẹnko d'a rini ndị hụn k'a nọ ime Di-nwonnị-enyi nwunhụn!”

“Egheę, ndị wẹ gozi agozi kẹ wẹ wụ nke-esi! Wẹ k'e zu ikẹn ọrụn wẹ, makẹni ihien wẹ rụnpuha rị e sọn wẹ!” Iya kẹ Mmọn-nsọ ku.

### *A Ghorị Wẹ Mkpuru Uwa Mị*

<sup>14</sup> Ya m nọ lee ẹnya, m nọ hụn orukpu ọchan. Onye nọdị alị elu orukpu hụ nọ kẹ Nwa nke Ihian. Okpu-eze goru rị a isi. Ọpia gorini tuni w'a kpọ Siku, hụn wẹ gi a ghọ mkpuru hụ a ẹka. <sup>15</sup> Mmọn-ozị ọzọ nọ gha ime Ụnọ-nsọ puha, gi okẹn olu hijenni onye hụ nọdị elu orukpu, sị a, “Gi nwan siku i ghorị mkpuru, ni oge e ruguo w'e gi ghorị mkpuru, makẹni mkpuru uwa mị a kachanringuo.”

<sup>16</sup> Ya onye hụ hụn nọdị enu orukpu nọ fe ọpia-siku a ye elu uwa, ghorị mkpuru uwa mị.

<sup>17</sup> Mmọn-ozị ọzọ nọ gha Ụlọ-nsọ hụn rị elu-igwee fuha, ya nwẹn gizikwo ọpia-siku tu-nko. <sup>18</sup> Ya Mmọn-ozị ọzọ nọ gha ukpo nchụ-ẹjan puha. Ọnwan wụ mmọn-ozị hụ hụn Osolobue we oku ọwule gbashịarị okun che okpuru ẹ. O nọ weshi olu elu, hijenni mmọn-ozị hụ gi ọpia-siku tu-nko, sị a, “Gi nwan ọpia-siku i tu-nko ghorị ọhio-grepu hụn vaini uwa mị, makẹni grepu ẹ a changuo!” <sup>19</sup> Ya mmọn-ozị hụ nọ fe ọpia-siku a ye elu-uwa, ghorị grepu rị uwa, tu a ye ebẹhụ hi-ogbe hụn Osolobue nọ a ghosị iwe-le-ọnuma a—ebẹhụ o nọ a pīnpuha manya grepu ẹ.

<sup>20</sup> Wẹ nọ gha ime obodo hụ pụ, shi ebẹhụ d'a pīnpuha manya grepu hụ. Edeke nọ gha ebahun wẹ nọ a pīnpuha manya e hupuha. O ru edeke ahun e ru ihian isi-uvun; ẹshin banye ime ẹ, o ru ẹ ọnụ; o d'e huru ihien nọkẹ mai! isen kwasi ọgụn-itenei.

## **Isi Nke Mmisẹn**

### *Nsọngbu Ikpaụun Ẹsa E D'e Bidon*

<sup>1</sup> Ya m nọ hūnzị okẹn ahunlele ọzọ pụ-ichẹn ime elu-igwee; ọnwan a tūkenmekẹ ẹnya: mmọn-ozị ẹsa gi eje-afunfun ẹsa! Eje-afunfun ẹsanị wụ ndi ikpaụun. Uwẹ kẹ iwe-le-ọnuma Osolobue k'e gi bi.

<sup>2</sup> M nọ hụn ihien nọ kẹ ohimin ughegbe wẹ gwagbama ya lẹ okun, hūnzị ndi hụ mēri eje-anu hụ lẹ ihien hụ wẹ kpụ kẹ ya—lẹ ahima nomba hụ hụn a nokin ẹnya ẹfan a. Ndinị wẹ turu mkpenren ohimin ughegbe hụ. Wẹ gisonmẹ ubo Osolobue ye wẹ. <sup>3</sup> Wẹ hụ a bu ebụ odibo Osolobue wụ Mozizi lẹ ebụ Nwa-ebulu hụ,

“Euu Chuku Nna,

Onye hụn nwon ikẹn ile!

Y'e mēkẹ okẹn ihien lẹ ihien a tu ẹnya!

Euu, Eze anị ile lẹ agbo ile!

Iri-ọchan lẹ ezioku kẹ i gi e mē ihien i.

<sup>4</sup> Euu Nna,

onye k'a sị n'ọ tūko egun i,

n'ọ jakọ ẹfan i mma?

Iyụ suọ rị nsọ.

Alị ile k'a bia d'e fe i,

makẹni y'a hanguo enen

hụn ghosị n'ị rị-ọchan.”

<sup>5</sup> Ọnwan e meguu, m nọ hụn Ụlọ-nsọ (Ọdu-nkwerigbama ahun, Ọdu Ashia-eri ahun, wẹ nọ e fe ofufe) hụn rị elu-igwee. Wẹ gunpụ a agunpụ. <sup>6</sup> Ndi mmọn-ozị



esa hụ gi eje-afunfun esa hụ nọ gha ime Ụlọ-nsọ puha. Wẹ yisọnme ẹkwa line nwanne, hụn rị e gbukeni. Wẹ ile gisonme ihien goru kenhunme obi wẹ.

<sup>7</sup> Ime ihien eno hụ rị ndun, ohu nọ ye mmọn-ozì esa hụ afere esa wẹ gi goru memẹ. Ihien jun afere ndi hụ wu iwe-le-onuma Osolobue, Onye hụ rị ndun jennin ejen. <sup>8</sup> Enwunrūn gha ogho Osolobue le iken e a lofuhā nọ jun unọ-nsọ hụ; o nwonzini onye saaka banye Ụlọ-nsọ hụ d'e ru nị eje-afunfun esa hụ mmọn-ozì esa hụ gi e bi.

## Isi Nke Mmisin

### *Eje-afunfun Eṣa Ikpazuun!*

<sup>1</sup> Ya m nọ nū kẹ oken olu gha Ụlọ-nsọ gwa ndi mmọn-ozì esa hụ oku, sị wẹ, “D'e hu nì iwe-le-onuma Osolobue rị ime afere esani kpu elu-ṣwa.”

### *Ete Hụn E Shinni, A Turu!*

<sup>2</sup> Ya mmọn-ozì ibuzo nọ jenn d'e hu ihien rị ime afere a ye enu-ṣwa, eje-ete hūn e shinni, hūn a turuñi, nọ jun ndi hụ ehu, ndi ahun bu ahima eje-anu hụ le ndi hụ fee ihien wẹ kpu kẹ iya.

### *Ihien Ile Rị Ohimin A Nwunhūn!*

<sup>3</sup> Mmọn-ozì nke ebuo nọ hu ihien rị ime afere a ye ime ohimin, mirin rị ime ohimin nọ rị kẹ edeke onye nwunni. Ihien owule rị ndun ime ohimin nọ nwunhūn.

### *Iyi Le Isi-mirin E Hēnrin Edeke!*

<sup>4</sup> Mmọn-ozì nke eto e hu ihien rị ime afere a ye ime iyi le isi-mirin risonme ṣwa, wẹ nọ hēnrin edeke.

### *Osolobue Rị E Ye Afunfun Furuni!*

<sup>5</sup> M nọ nū kẹ mmọn-ozì mirin ile rị eka a sị, “Euu Onye-nsọ, onye hūn rị kikenni, hūn rīzikwọ mbu. Ezigbo enen kẹ y'a han!

Y'a hañ  
i gi e yesonme wẹ afunfun ndini.

<sup>6</sup> Makeni e gbuguo wẹ  
ndi-nsọ le ndi-amuma,  
y'e yeguo wẹ edeke ra!  
Ihien wẹ cho

kẹ wẹ rị nwan a hūn!”

<sup>7</sup> M nọ nū kẹ ukpo nchū-ejan shari, sị,  
“Eghē, Osolobue wu Di-nwōnni-ēnyī,  
Onye nwon iken ile,  
ikpe i ma wẹ hū mma,  
ezigbo enen kẹ y'a han!”

### *Anwun E D'a Magbu Wẹ!*

<sup>8</sup> Mmọn-ozì nke eno nọ hu ihien rị ime afere a kpu enya-anwun, gi e me anwun ma ihian oda-oda. <sup>9</sup> O makenmekẹ wẹ—kani, hūn nkẹ w'e gi gbehuto, mebehi njo, wẹ nọ kpoma Osolobue hūn rị e zihē afunfun ndini wẹ iyi. E yeni w'e ogho.

### *Ishi E Kpume Wẹ!*

<sup>10</sup> Mmọn-ozì nke isen nọ hu ihien rị ime afere a ye ukpo-eze eje-anu hū, alì-eze eje-anu hū nọ gba ishi, wẹ nọ tamade ire wẹ \* make oken-ufu wẹ rị ime e;

\* **Isi Nke Mmisin:10** “tama nkwenrēn-eze”

<sup>11</sup> wę nọ kpoma Chuku rị elu-igwee iyi make ụfụ lę ętę rị wę ęhụ—egbehutonị wę obi mębehi eje-ihien ndi wę rị e mę.

*Iyi Yufretis' A Tahị, Hęnrin Uwaya!*

<sup>12</sup> Mmọn-ozị nke isin e hu ihien rị ime afere a ye iyi uku hụ wụ Yufretisi, mirin ę nọ tahị, gi beyeni ndi-nze jęnkọ d'a gha azuun ọwụwa-ęnya-anwun bia uzọ.

*Eje-mmọn Eto Hụn E Dufie Ndi-nze!*

<sup>13</sup> M nọ hụn eje-mmọn eto risonme ke ewo ke wę gha ọnụ Dragonu, ọnụ eje-anu hụ, lę ọnụ onye amuma-ntu hụ pula. <sup>14</sup> Ndinị wu eje-mmọn ndi a runsonme ọrụn-atumęnya rị ichen-ichen, uwe e jęn d'a kpogbama ndi-nze ile rị uwa make agha wę jęnkọ d'a lụ Uhuohin nke Osolobue, Onye hụn nwon ikęn ile.

<sup>15</sup> (Jesu si, “Lee ę! M jęnkọ d'a bia idumuzi nọke ohin. Ngozi jęnkọ d'a rinị onye ọwule k'a munrun ęnya, e che, amamgbe w'a tonarin a ękwa a, amamgbe ọ gba ọto a ghahunme, a hụn wę ihien ifenren ę”!)

<sup>16</sup> Eje-mmọn eto hụ nọ kpokwama ndi-nze, wę ile nọ zu ebęhụ w'a kpọ 'Amagidonu. 'Amagidonu ke w'a kpọ a ọnụ Hibru†.

*Ali-omahihie Jęgbu Enwen E!*

<sup>17</sup> Mmọn-ozị nke ęsa e hu ihien rị ime afere a ye ime ufere, okęn olu nọ gha ukpo-eze hụ, ime Ulo-nsọ, si, “O guguol!”

<sup>18</sup> Amuma nọ besonme, mirin nọ densonme, akpabọ nọ hansonme, ali nọ mahihie ọda-oda. Udi ali omahihieni e metuni kete w'e bimele uwa; ọ mahihiekenmeke! <sup>19</sup> Obodo uku hụ nọ kebe uzọ eto; obodo shia efọ hụn risonme ali ile nọ tikpochanrin. Osolobue a nyanhan Babilon' uku hụ, ọ nọ we mkpu-manya iwe-le-onuma a ye ę ra. <sup>20</sup> Ali ile mirin nọhunme e fopu; ahunzikwonị wę ugu ọwule. <sup>21</sup> Erege de ękwan-igwee nyinhan ke ękpa simenti hụ a gha elu igwere a dankwasị ihian—d'e ru ni a buma wę Osolobue ọnụ make afunfun hụn ękwan-igwee hụ rị a dannị rị e buhe ni wę. Afunfun hụ a jokenmeke njọ!

## Isi Nke Mmęsa

*Okęn Iębaraja Hụ Lę Eje-anu Hụ*

<sup>1</sup> Ya mmọn-ozị ohu ime wę ęsa hụ gi afere nọ bia d'e kunrun m, si m, “Bia, ni m ghosị i ikpe-omuma lę afunfun jęnkọ d'a rinị okęn iębaraja hụ hụn nọdi ali enu iyi bu ọda; <sup>2</sup> okęn iębaraja hụ ya lę ndi-nze uwa wi mę mgba, hụn mgba a wę mę tugbariguu ndi bi elu-uwa lęke manya.” <sup>3</sup> Ya mmọn-ozị hụ nọ buru m ime mmọn shi ime atụ, m nọ hụn okpoho nọdi anị elu eje-anu e nwun ufie-ufie. Wę dejun eje-anu hụ ęfan ichen-ichen hụn e kuto Osolobue ęhụ. Isi ęsa lę mpin iri ke eje-anu hụ nwe.

<sup>4</sup> Okpoho hụ yi ewuru nanran ọda-oda hụn e nwun ufie-ronị, ufie-ronị lę ufie-ufie. O yi ihien-mma rị ichen-ichen: ke goru ke ejije lę ihien-mma ndi ọzo—ke ihien mma wę gi omuma hụn a koni męmę. O gizi mkpu wę gi goru męmę ęka. Ihien runi lę ihien ru unyin ya lę iębaraja wi jun mkpu hụ. <sup>5</sup> O nwe ęfan wę de ye ezimezi-ihun ę. Ali ęfan ahun e mike. ęfan hụ wu:

“Babilon' Uku, Nne Ndi-iębaraja Lę Ihien Ile Runi Rị Imę Uwa.”

<sup>6</sup> M nọ hụn a ni edeke okpoho hụ ra, edeke ndi-nsọ lę ndi wę gbu make ęri wę shia ni Jizosị, rị a tų a ke manya.

Ogen m gi hụn a, ọ tųkenme m ęnya!

† **Isi Nke Mmisin:16** I kpochanrin a, “Ha-magidonu” rọ, hụn wu “Ugu Magidon”.

<sup>7</sup> Kani, mmōn-ozī hụ nọ sị m, “K’o rị a tūnị i ẹnya? M k’a kōwa n’i ihien okpohoni lẹ eje-anụ isi ẹsa lẹ mpin iri hụ bu n’ẹ wu.

<sup>8</sup> Eje-anụ hụ i hūn te rị ari mbu, bu o rizi a nwan—kani, o d’a gha ime eje-mgbugbu hụ migbu enwen e puha. O puhagu, o k’a la ntikpo. Mgbe ndi hodu enu-ūwa—ndi ahun ile we deyeleni efan we ime ehuhuo nke ndun ni Osolobue d’e gbe iyetu ūwa—k’e gi hūn ke eje-anu hū puhazi, o k’a tu we ẹnya, makeni o te rị ari, bu o rizi a nwan, kani o lalazi alala.

<sup>9</sup> Onwan cho amamihien lẹ nghota.

Isi ẹsa hū wu ugu ẹsa okpoho hū nodi elu we; we wuzikwo ndi-nze ẹsa. <sup>10</sup> Ime ndi-nze ẹsa hū, isen a danguo; ohu rị nwan a ki; ozọ rị n’a e ke bia. Kani, o bia, o k’a tohu ekere suu.

<sup>11</sup> O me nke eje-anu hū hūn rị mbu bu o rizi a nwan, iya wu eze hūn k’e me we ndi-nze ẹsato, bu onye ohu ime we ẹsa ro—makeni o k’a kizi. Kani, ogen o k’e gi fuhazi, o k’a lazikwo ntikpo.

<sup>12</sup> Mpin iri hū i hūn wu ndi-nze iri hūn we keleni kin eze. Kani we k’e kin we eze, a ki we ekere suu, mgbahunme okuloku ohu, uwe lẹ eje-anu hū. <sup>13</sup> Ihien ohu ke we iri bu obi—we iri k’e kwerigbama, we okiki we ye eje-anu hū n’o kima. <sup>14</sup> We k’a lusun Nwa-ebulu hū agha, kani, Nwa-ebulu hū k’e meri we, makeni iya wu Nna ndi-nna lẹ Eze ndi-nze, makeni ndi ya lẹ we wi wuzikwo ndi Chuku kpọ, ndi o hori ahori, ndi we gi e don ẹnya.”

<sup>15</sup> Mmōn-ozī hū nozi sị m, “Mirin ndi hū i hūn, hūn igbaraja hū nodi ali elu we wu ndi rị ichen-ichen, igunrun ihian rị ichen-ichen, ali rị ichen-ichen lẹ asusu rị ichen-ichen.”

<sup>16</sup> “Nke mpin iri hū i hūn, ize igbaraja hū k’a ban uwe lẹ eje-anu hū; we k’e ti e iwi—napuchanrin a ihien owule—gbari a otu, ripu uru-ehu a, kpọ a okun. <sup>17</sup> Makeni, Osolobue e buguo ihien o cho n’o me che we ime obi, keni we me e, ghahani ikwerigbama wechanrin ani-eze we lẹ okiki we ye eje-anu kima, d’e ru ogen oku Osolobue e gi mezuchanrin.”

<sup>18</sup> “Nke Okpoho hū i hūn, iya wu obodo uku hū hūn a kichanrin ndi-nze rị ūwa.”

## Isi Nke Mmēsa

### *Babilon' A Daan!*

<sup>1</sup> Onwan e meguu, m nọ hūn mmōn-ozī ozọ k’o gha elu-igwee hidanla. Mmōn-ozī hū nwon iken o gi e me ihien bu oda; o banhan, ūwa ile nọ nwun make ogho rị a ehū hūn rị e ti ke ukpe. <sup>2</sup> O nọ gi oken olu si,

“O danguo! Babilonu uku a danguo! O wuruole ebe eje-mmōn rị ichen-ichen bi; ebe mmōn owule runi bi; ebe nnunu owule runi bi; [ebe anu owule runi, hūn e ze ize bi]. <sup>3</sup> Makeni, ndi ani ile a raole manya a; o tugbuguo we—many a hūn wu ughere lẹ ihien-olila-ẹnya. Ndi-nze rị ūwa e meguo mgb a. Ndi-afia ūwa e giguu aku-le-uba a gha obibi ehū-ufu lẹ eje-obibi e henrinsonme ndi-idafin.”

<sup>4</sup> Ya m nọ nū ke olu ozọ gha elu-igwee si,

“Ndi nke m, gha ni ime e puha, amamgbe unu e bu eka che ime njo a, amamgbe unu e son e narin afunfun rini n’a; <sup>5</sup> makeni, enumen njo a e ruguo enu-igwee; Osolobue a nyanhanguo njo a.”

<sup>6</sup> “Me e ihien o me ndi-ozu! Megwari a ya uzu ebuo! Gbaye e manya k’o don gbaye ndi ozu—y’a gbayed e ya uzu ebuo! <sup>7</sup> Ye e afunfun lẹ ekwan hūn han ke ogho o ye enwen e lẹ obibi ehū-ufu o bi.

Ebe o me ni o si enwen e, ‘Mme rị a ki, mme wu eze-okpoho; di anwunnahinni m, ihien-ekwan emeko m!’ <sup>8</sup> Ya wu, afunfun ile rini n’a k’e gi

enya-anwun akp'ohin ohu biachanrin—ke onwun, ke ihien-ekwan, ke unwun. We k'a kpọ a okun. Eghē, makēni Chuku-Nna, hun rị a ma a ikpe wu dīkēn.”

<sup>9</sup> Ndi-nze rị uwa hun megwu mgbā a, sōn ẹ bi obibi ehụ-ufu, k'a kwan n'a ekwan, gon'e—ogēn w'e gi hun enwunrūn okun wē kpọ a. <sup>10</sup> Egun afunfun ọ rị ime ẹ anikọ wē nokunmē ẹ. Wē k'e turu ebe teni, a sị,  
“Lee o! Lee o!

Lede obodo uku hụ-o!

Obodo uku wu Babilonu!

Afunfun wē ye ẹ e gi ekere ogēn sūo,

mgbahunmē okulokū ohu,

biachanrin!”

<sup>11</sup> Ndi-afia uwa k'a gha a kwan n'a ekwan, sukuru, makēni o nwonzini onye e nonnarin wē ibu-afia wē— <sup>12</sup> goru, ọla (siva), ejije lē ihien-mma ndi ozọ lē omuma ndi akoni w'a cho a cho wē gizi a cho ihien mma; ekwa line, ekwa popu nanranni, ekwa Siki lē ekwa ufie; udi osisi ile e shin ohunma lē ihien ile rị ichen-ichen wē gi aivri wu eze-enyi mēme; udi ihien owule wē gi osisi sitron hun a nanranni lē igwe bronzu lē igwe mmaka lē mabulu mēme; <sup>13</sup> sinamonu lē ihien ndi ozọ ihien-oriri gi a sūo; nsensi lē maa lē Frankisensi; manya, ude-olivū, oka wē gwe nanranni lē oka-witi; efin, atunrun, eshin lē ugbo-anyinyan; igbon lē umē-ndun ihian.

<sup>14</sup> Ndi-afia hụ k'a sị a,

“Ihien ile rị mma rị a nagbu i enya a nahingwo i! Ihien ile ehụ gi e fu i lē ogbo i ile e hunahingwo i! Y'a hunkozi wē jenrin ejen!”

<sup>15</sup> Ndi hun a zu afia ihien ndini, hun gi afia uwē lē ya a zu hi odafin k'e turu ebe teni a kwan ekwan—egun afunfun ọ rị ime ẹ anikọ wē nokunmē ẹ—wē k'a kwan ekwan, e goo, a sị,

<sup>16</sup> “Lee o! Lee o! Lee obodo uku hụ, hun yi ekwa line nanranni lē ekwa popu nanranni lē ekwa ufie, hun yi ihien-mma nanranni jun ehụ—ke goru ke ejije lē ihien mma ndi ozọ wē gi omuma a koni mēme! <sup>17</sup> Akụ-lẹ-uba hụ ile e gigwo nwan ekere ogēn sūo, mgbahunmē okulokū ohu, lachanrin iwi!”

Ndi-isi ugbo-mirin ile lē ndi ile e gi ugbo-mirin e jen lē ndi a run ime ugbo-mirin lē ndi owule e gi ugbo-mirin a zu afia, nọ turu ebe teni, <sup>18</sup> e yi oro—ogēn wē gi hun enwunrūn wē gi kpọ a okun—a sị,

“Elee obodo nọ ke obodo ukuni?”

<sup>19</sup> A buo wē uzunzun ye isi, a kwan, e goo—a sị,

“Lee-o! Lee-o! Lede Obodo uku hụ ndi ile nwon ugbo-mirin ime ohimin gi akụ-lẹ-uba a hi odafin! E gi wē nwan ekere ogēn, mgbahunmē okulokū ohu, tikpofu a!”

<sup>20</sup> Ewu elu-igwee, ghoghoma n'ọ dangwo! Unu ndi-nsọ lē ndi-ozī pu-ichen lē ndi-amuma, ghoghoma n'ọ dangwo! Makēni, Osolobue e gigwo ufiri onu ma a ikpe!

<sup>21</sup> Ya mmōn-ozī ohu kin-akwanran oda-oda nọ buru ọlọ hi-ogbe, tū a ye ime ohimin, sị,

“Enina ke wē jenko d'e gi gi aka-iken tū obodo uku hụ wu Babilonu ye alị; ahunkozi w'a!”

<sup>22</sup> “Anukozi wē olu ndi-ubọ lē olu ndi oku-ebu lē oku-ekpiri lē oku-opi ime i; ahunkozi wē onye orun-nka owule ime i;

anukozi wē ukwere ọlọ ime i;

<sup>23</sup> ukpe-eka enwunkozi ime i;

anukozi wē olu ighoghō ndi rị a gba ehuhuo ime i.

Onwan k'e mē makēni ndi-afia i gi ndi-uku uwa wē wu wiwi ihien, o k'e mē makēni y'e gigwo eje-iken i mē ndi alị ile ke i mē wē, dufiechanrin wē.

<sup>24</sup> Eka a kẹ wẹ nọzị hụn ẹdeke ndị-amụma lẹ ndị-nso lẹ ndị ile wẹ gbu ime ụwa.”

## Isi Nke Mmitenei

### *A Ghoghoma Wẹ Elu-igwee*

<sup>1</sup> Onwan e meguu, m nọ nụ oken ụzun ime elu-igwee, hụn nọ kẹ olu igunrun hi-ogbe; wẹ hụ a si, “Ija-mma ya rini Osolobue! Nzuopuha lẹ ogho lẹ iken wu nke Osolobue enyi!— <sup>2</sup> make ni ezioku k'o gi a han enen; o han ezigbo enen. O maguo oken igbaraja hu ikpe, igbaraja hu gi ughere e meru ụwa. Osolobue e yeguo a afunfun make ẹdeke ndi idibo Osolobue o gbu, gi megwari a ihien o me we.” <sup>3</sup> Wẹ nọ sị, “Ija-mma ya rini Osolobue! Enwunrun okun wẹ kpọ igbaraja ahun hu a loshi enu jenrin ejen!”

<sup>4</sup> Ndi-isi eno kwasị ogun hu lẹ ihien eno hu ri ndun nọ dan ali, fe Osolobue hun nọdị ani elu ukpo-eze hu, si, “Ise! Ja ni Osolobue mma (Aliluya\*).”

### *Oriri-agbamehuhu Nwa-ebulu Hu*

<sup>5</sup> Olu nọ gha ukpo hu si, “Ja ni Chuku enyi mma, unu ndi idibo e lẹ ndi ile a tu egun e—kẹ ndi uku kẹ ndi nta!”

<sup>6</sup> Ya m nọ nụ oken olu hūn nọ kẹ olu igunrun hi-ogbe mọbu oken mirin ri e huni lẹ oken akpabọ. Olu hu ri a si,

“Ija-mma ya ri ni Osolobue—

Aliluya! Make ni Di-nwonni-enyi wu Osolobue enyi, onye hūn nwẹ iken ile, ri a ki!

<sup>7</sup> Ni enyi ghoghoma ni, ni enyi nanma ni; ni enyi yeme e ogho, make ni agbamehuhu Nwa-ebulu hu e ruguo; nwa-agbọo o k'a lu a kwademegu enwen e.

<sup>8</sup> A nigu wẹ nwa-agbọo hu yiri ekwa line nanranni, hūn ri e gbukeni, hūn nwonleni nkaru—make ni ekwa line hu ri a ghosị orun oma ndi nke Osolobue run.

<sup>9</sup> Mmon-ozu hu nọ si m detu onwan:

“Ngozi a rikakwo ni ndi hu wẹ kpọ oriri agbamehuhu Nwa-ebulu hu.”

O nọzi si m, “Thienni wu oku Osolobue nke-esi.”

<sup>10</sup> Ya m nọ dan ali uku a, keni m fe e, kani o nọ si m, “Emekwole a! M wuhu odibo rike yu lẹ umune i ndi kwondon oku Jesu. Fee Osolobue! Make ni, ihien Jesu ku, iya wu ali ihien ile ndi-amuma ku.”

### *Onye Hūn Nyinko Eshin Ochan*

<sup>11</sup> Ya m nọ hūn kẹ elu-igwee kpupu, a hūn m eshin ochan ebẹhu; efan onye ri e nyinn'e wu “Onye-wẹ-gi-don-nya lẹ Ezioku.”

O han enen zinrinni, a lu agha zinrinni.

<sup>12</sup> Enya a hu e nwun kẹ ire-okun. Okpu-eze bu oda ri a isi. O nwonzikwo efan wẹ de ede hūn o me ni o nwonni onye marin n'a wezuka ya lẹ enwen e. <sup>13</sup> O yi ewuru wẹ yoye ime ẹdeke. Efan wẹ gi marin a wu Oku Osolobue. <sup>14</sup> Ndi-agma enu-igwee ile nyinko eshin ochan sonko a. Ewuru wẹ wu ezigbo line ochan, hūn nwonleni nkaru. <sup>15</sup> Opi-agma tuni gha a onu suepuha, hūn o jenko d'e gi meri ndi ali ile. O jenko d'e gi okpo-igwe ki wẹ. O k'a zokpukpo wẹ kẹ ihian don a zo akpuru vaini: ebẹhu Onye ahun nwon iken ile wu Osolobue nọ a ghosị oken iwe-lẹ-onuma-a k'o k'a nọ zo wẹ. <sup>16</sup> Nzere wẹ deye elu ewuru e lẹ ogbodo gbo a wu

“Eze ndi-nze lẹ Nna ndi-nna.”

### *Jizosị E Meri Eje-anu Hu Lẹ Onye Amuma-ntu Hu*

\* **Isi Nke Mmitenei:**4 “Aliluya” wuzi “Ja ni Osolobue mma!”



<sup>17</sup> Ya m nọ hụn mmọn-ozi ohu k'o turu ɛnya-anwun, ọ nọ gi oken olu kpọ nnunụ ile e fe elu-igwere oku, si wẹ, “Bia nị-o! Gbakikome nị d'e ri oriri uku Osolobue kpọ-o! <sup>18</sup> D'e ri nị anụ ndi-nze lẹ ndi-ndu-agma uku lẹ ndi-uku; anụ eshin lẹ ndi te ri e nyinni wẹ; anụ ihian ile—kẹ ndi nwon enwen wẹ-o kẹ igbon-o; kẹ ndi uku-o kẹ ndi nta-o!”

<sup>19</sup> M nọ nwan hụn eje-anụ hụ lẹ ndi-nze uwa lẹ ndi-agma wẹ ebe wẹ gbakikome nị wẹ d'a lusun onye hụn ri e nyin eshin hụ lẹ ndi-agma a ogun.

<sup>20</sup> Kanị wẹ nọ nwundon eje-anụ hụ, ya lẹ onye amuma-ntu ahun te ri a rundon ni eje-anụ hụ ọrun-atumenya—hun gi ọrun-atumenya ndi hụ dufie ndi hun narin ahima eje-anụ hụ lẹ ndi hun fe ihien wẹ gi udi a kpụ. Wẹ nọ tu wẹ ebuo ebe wẹ ri ndun ye ime omi ahun okun ri, hun okun a gi nsin-ɛnya-anwun a dun.

<sup>21</sup> Wẹ nọ gi opia-agma onye hụn ri e nyin eshin ochan gbupu ndi hoduni—opia-agma hụ gha onu a apuha; nnunụ ile nọ gi anụ wẹ rijunchanrin efọ, righafe oken.

## Isi Nke Ogun

### Ahịa Ogun-iri Kwasi Nnunaị Hụ

<sup>1</sup> Ya m nọ hụn mmọn-ozi ohu k'o gha elu-igwee hidanla, o gi ishanhan eje-mgbugbu hụ migbu enwen e lẹ ẹgan hi-ogbe. <sup>2</sup> O nọ nwundon dragonu hụ, agwo mbu-mbu hụ wu Ekwensu, hun wuzikwo Setani, ken e ẹgbun jenko d'a to ahia ogun-iri kwasi nnunaị, hun wu ahia nnu-uku; <sup>3</sup> ọ nọ tu a ye ime eje-mgbugbu hụ migbu enwen e, kpokin eje-mgbugbu hụ, fidon e—amamgbe o dufiezi ndi ani ri ichen-ichen. Wẹ k'e donme e ebenu d'e ru ni ahia ogun-iri kwasi nnunaị hụ e zu. Ohun meguu, wẹ k'a hatuziri a ekere ogen.

<sup>4</sup> Ya m nọ hunsonme ukpo-eze; wẹ nọ tume ndi hun nodisonme ani enu wẹ ndi k'a han enen. M nọ hunzikwo ume-ndun ndi hụ wẹ gi ifiri eri wẹ shia nị Jizosi lẹ ifiri oku Osolobue befusi isi. Ndinu ju nị efekọ wẹ eje-anu hụ mobu ihien hụ wẹ gi udi a kpụ, juzi nị anarinko wẹ ahima eje-anu hụ ezimezi-ihun wẹ mobu eka wẹ. Wẹ nọ nwan gha onwun lihi, rizi ndun, son Kraisti ki ahia ogun-iri kwasi nnunaị hụ, ahia nnu-uku. <sup>5</sup> (Ndi ozọ nwunni aghani onwun lihi d'e ru mgbe ahia ogun-iri kwasi nnunaị ahun gi zuguu.) Onwan wu igha-onwun-lihi nke ibuzo.

<sup>6</sup> Onye wẹ gozi agozi lẹ onye ri nsọ kẹ onye owule k'a ri ndi k'a gha onwun lihi nke ibuzoni wu. Onwun nke ebuo enwon iken ebe ndini ri—anwunko wẹ onwun nke ebuo. Kama, wẹ k'a wu ndi nchu-egan Osolobue lẹ Kraisti. Wẹ k'e son Kraisti ki ahia ogun-iri kwasi nnunaị.

### Nke Ekwensu A Guu!

<sup>7</sup> Ahia ogun-iri kwasi nnunaị hụ zuguu, a topu wẹ Ekwensu, gha ime ngan ọ ri wepuha a. <sup>8</sup> O k'a pu d'e dufie ani ndi risonme ebamin-enọ uwa, Gogu lẹ Magogu kẹ w'a kpọ wẹ. O k'e wegbama wẹ d'a lu agha. E bukenmekẹ wẹ oda: wẹ nọ kẹ ejan ri ohimin. <sup>9</sup> Wẹ nọ ghakwori ebe wẹ ri fetu ali ichen-ichen ri elu-<sup>\*</sup> uwa\* bia d'e fihunme ebe ahun ndi nke Osolobue ri (ago wẹ) lẹ obodo ahun ri Osolobue obi; kanị, okun nọ gha enu-igwee hidan, bu wẹ ile ri.

<sup>10</sup> Wẹ nọ tu Ekwensu hun dufieni wẹ ye omi okun lẹ nsin-ɛnya-anwun hụ—ebenu eje-anu hụ lẹ onye amuma-ntu hụ ri. Wẹ k'e ye wẹ afunfun uhinhin lẹ efinnai jennin ejen.

### Okinkin-ikpe Ikpazuun

<sup>11</sup> Ya m nọ hụn ukpo ochan ohu hi-ogbe lẹ onye hūn nodi ali elu e. Uwa lẹ elu-igwere nọ gha ebe ọ ri gbafu, o nwonzini ebe wẹ k'a nodi. <sup>12</sup> M nọ hūn ndi

\* **Isi Nke Ogun:9** ledede Habakoku 1.6

nwunni ke we turu ihun ukpo-eze hu—ke ndi-uku ke ndi-nta. E kpupusonme we ehuhuo bu oda; ya we nozi kpupu ehuhuo ozo, hun wu ekukwo nke ndun. We no gi ihien onye-onye me kin ndi hun nwunni ikpe—ke we don detosonme we ime ehuhuo ndi hu.

<sup>13</sup> Ohimin no wepuha ndi-nwunni ri ime e, Onwun le Ali-mmọn no wepuhazikwo ndi-nwunni ri ime we. We no gi ihien onye-onye me kin e ikpe.

<sup>14</sup> Ya we no tu Onwun le Ali-mmọn ye ime omi-okun hu.

Omi okunni wu onwun nke ebuo. <sup>15</sup> Onye owule we hunleni efan a ime ekukwo nke ndun, a tu we onye hu ye ime omi-okun hu.

## Isi Nke Ohu-kwasị-ogun

### *Elu-igwee Ohun Le Elu-ɔwa Ohun*

<sup>1</sup> Ya m no hun elu-igwee ohun le enu-ɔwa ohun, makeni elu-igwee ibuzo le elu-ɔwa ibuzo a laguo. Ohimin arizi a.

### *Jerusalem' Ohun*

<sup>2</sup> M no hun obodo-nsọ hu, Jerusalem' ohun hu, k'o gha enu-igwee hidanla, Osolobue zihę e. O ri ke nwa-agboọ we choguu mma, hun ri e che di e. <sup>3</sup> M no nu oken olu gha ebe ukpo-eze hu ri a si,

“Lee e, ebe-obibi Osolobue a biaguo ime igunrun ihian; o k'e bi ime igunrun we. We k'e fee e ni uwe wu ndi nke e; [Osolobue k'e me we ni ya wu Osolobue we]—Osolobue le enwen e k'a noyenı we. <sup>4</sup> O k'e finchanpuchanrin we enya-mirin owule ri we enya. Onwun arikozi; ke ihien enya-mirin ke ekwan ke ufu arikozi—makeni ihien akan a ghafeguo.”

<sup>5</sup> Onye hu nodi ani elu ukpo-eze hu no si,

“Lee e! M ri e kedonzi ihien ile!”

O no sızı, “Detu ihienni, makeni oku ndini wu ezioku le oku furu we gi e don enya.”

<sup>6</sup> Ya o no si m, “O meguo! Mmę wu Ibuzo le Ikpazuun, Mbidon le Ogugu. Onye owule egun-mirin ri a gun, m k'a gha isi-mirin hu mirin e ye ndun gha e hupuha ye e mirin ofe. <sup>7</sup> Ndi hun merini k'e nwehen ihien ndini m k'e ye. M k'a wuru Osolobue we, a wuru we umu m.

<sup>8</sup> Kani, nke ndi a tu egun le ndi-kwerileni le ndi runi; ndi-izighe le ndi-ughere; ndi ile e bu-nshin le ndi gi iken eje-mmון a run; ndi a rua mmון le ndi-ntu ile—we ile shiko d'a ri ime omi okun le nsin-enya-anwun hu, hun wu onwun nke ebuo.”

### *Jerusalem Ohun Hu*

<sup>9</sup> Ya mmון-ozı ohu ime we esa hu te bu afere afunfun ikpazuun esa no bia d'a si m, “Bia, m k'a ghosi i onye hu ya le Nwa-ebulu hu jenko d'a gba ehuhuo, nwunye Nwa-ebulu hu.” <sup>10</sup> O no buru m ime-mmון shi enu ugu ohu, oken-ugu, hun jen elu oda-oda; o no ghosi m obodo-nsọ hu wu Jerusalem k'o gha elu-igwee hidanla, Osolobue zihę e. <sup>11</sup> Ogbo Osolobue ri a ehı, o hu e be nwanran-nwanran ke ihien-mma ndi ahun a kokenmeni, leke akpuru Jaspı; o hu e nwun zai. <sup>12</sup> Mgbon e hi-ogbe, jen elu oda-oda. Onu-mgbon mmębuo k'o nwe; mmון-ozı ohu-ohu turusonme onu-mgbon ndi hu. We deye efan ikpun-ulo mmębuo ri Izrelu ohu-ohu onu-mgbon ndi hu. <sup>13</sup> Onu-mgbon eto-eto risonme e ebamin eno—eto ri ibeka owuwa-enya-anwun, eto ri ibeka ugu, eto ri ibeka ndidan-mirin, eto ri ibeka ndidan enya-anwun. <sup>14</sup> Mgbon ani hu nwon omuma mmębuo gin'e noka iyeto. We deyesonme efan ndi-ozı pu-ichen mmębuo Nwa-ebulu hu enu we.

<sup>15</sup> Mmọn-ozị hụ gwa m oku gi mkpịnsin goru wẹ gi a ma ihien, hụn o k'e gi ma obodo hụ lẹ ọnu-mgbon ndi rin'a lẹ mgbon ẹ. <sup>16</sup> Obodo hụ nwẹ azuun ẹno. Azuun ẹno ahun wuchanrin ahanmahan—ya wu, k'o suehan k'o shiahah.

Ọ nọ gi mkpịnsin a ma obodo hụ. *stadion* nnu-uku mmebuoro ro (ya wu ihien nọke maili ogun-mmitenei kwasị nnu-etọ). K'o suehan lẹ k'o shiahah lẹ k'o jẹhan elu wuchanrin ahanmahan. <sup>17</sup> Ọ nọzi ma kẹ mgbon ẹ shiahah: gha mkpo-eka d'e ru ọnu-eka mmebuoro-uzo-mmebuoro (kubiti ẹno kwasị ogun-esa) k'o wu—kẹ ihian don a ma ihien. Ihien mmọn-ozị hụ gi ma a hanhụ kẹ hūn ihian gi a ma ihien.

<sup>18</sup> Omuma a kōnị w'a kpọ Jaspā kẹ wẹ gi tūn mgbon hū; goru wẹ gwagba-malenī ya lẹ ihien ọwule kẹ wẹ gi tūn obodo hū; o nwun zai kẹ ughegbe.

<sup>19</sup> Wẹ gi ụdi ihien-mma ile rị ichen-ichen rị mkpa chosonmẹ omuma ndi hū gi mgbon hū nọke iyeto mma. Nke ibuzo wu Jaspā; hūn mē ẹ ebuo wu Safẹ; hūn mē wẹ eto wu ageti. Hūn mē wẹ ẹno wu ẹmaradi; <sup>20</sup> hūn mē wẹ isen wu onisi; hūn mē wẹ isin wu kaneliani. Hūn mē wẹ esa wu kraisolaiti; hūn mē wẹ esato wu berilu; hūn mē wẹ itenei wu topazi. Hūn mē wẹ iri wu kraısopresi; hūn mē wẹ mmanai wu jasinti; hūn mē wẹ mmebuoro wu ametisi. <sup>21</sup> Omuma pu-ichen a kōnị hūn wẹ gi tūsonmẹ ọnu-mgbon mmebuoro hū risonmẹ ụdi ichen-ichen. Ọnu-mgbon ọwule ime wẹ wu ogbe omuma pu-ichen ohu—omuma ndi hū w'a cho achọ wẹ gi a cho ihien mma. Goru wẹ gwaleni kẹ wẹ gi mēmē ụzo ụwaya-kani hūn rị ime obodo hū: o nwunchanrin zai kẹ ughegbe!

<sup>22</sup> Ahunni m ụno-nsọ ọwule ime obodo hū—makeni Osolobue hūn wu Di-nwonni-enyi, Onye hūn nwon iken ile, lẹ Nwa-ebulu hū wu Ulo-nsọ obodo hū.

<sup>23</sup> Obodo hū achodeni enya-anwun mobu ifon hūn k'e ye ẹ ukpe, makeni ogho Osolobue wu ukpe ẹ, Nwa-ebulu hū wu ukpe-eka a.

<sup>24</sup> Ukpe obodo hū kẹ ndi ani ichen-ichen k'e gi bi. Ndi-nze ụwa k'e webanhan ogho wẹ ime Obodo hū.

<sup>25</sup> Agunmakọ wẹ ọnu-mgbon obodo hū ebe eki rị elu, bu uhinhin ariko ebẹhū. Ya wu, agunmakọ w'a kẹ uhuhin han.

<sup>26</sup> Wẹ k'e webanhan ogho ali ichen-ichen lẹ aku-le-uba wẹ ime ẹ. <sup>27</sup> Kani, o nwonni ihien ọwule rileni ochan mobu onye ọwule hūn e mē ihien runi enya Osolobue mobu ihien ọwule ya lẹ ntu wi k'a banyen'ẹ. Ndi wẹ de ẹfan wẹ ime ekukwo nke ndun Nwa-ebulu hū, uwe suo k'a banye ẹ.

## Isi Nke Ebuo-kwasị-ogun

### *Iyi Hū Hūn Mirin E E Ye Ndun*

<sup>1</sup> Mmọn-ozị hū nọ ghosị m iyi ahun mirin ẹ e ye ndun; ọ gha ukpo Osolobue lẹ Nwa-ebulu hū hula; o nwun zai kẹ ughegbe. <sup>2</sup> O hukọ ahanmahan ụzo ụwaya-kani rị ime obodo hū. Osi ahun hūn e ye ndun risonmẹ iyi hū azuunni lẹ azuunni. Osi hū a mị ụdi mkpuru mmebuoro ahua. Ifon-ifon kẹ o gi a mị mkpuru. Wẹ gi ehuhuo a a zuo ndi ani ile oria.

<sup>3</sup> Ahunkozi wẹ ihien wẹ bu ọnu. Kama, ukpo-eze Osolobue lẹ Nwa-ebulu hū k'a rị ime ẹ, ndi-idibo ẹ k'a rị e fe ẹ. <sup>4</sup> Wẹ k'a gha a hūn ihun ẹ; ẹfan a k'a rị wẹ ezimezi-ihun. <sup>5</sup> Ohii agbakozị; achokozị wẹ ukpe-eka mobu ukpe enya-anwun w'e gi legha ụzo, makeni Osolobue hūn wu Di-nwonni-enyi jenkọ d'a wu ukpe wẹ. Wẹ k'a kị jẹrin ejen.

### *Obibia Jesu*

<sup>6</sup> Mmọn-ozị hū nọ si m, “Oku ndini wu ezioku, wẹ furu w'e gi don enya—makeni Onye-nwonni-enyi, Chuku hūn a gwa mmọn rị ime ndi-amuma ihien

hụ ndi-amuma e ku, iya zihę nwan mmọn-ozị ẹ d'a ghosị ndi-idibo ẹ ihien ndi hun o meni we k'e meriri egwa.”

<sup>7</sup> Jesu si,  
“Lee ẹ, m lala egwa!  
Ngọzi rini onye k'e me  
ihien amuma ri ime ehuhuoni ku!”

<sup>8</sup> Mmẹ wu Jonu, mmẹ gi ntin m nu ihien ndini, gi enya hun we. Ogen m gi nuguu we, huguu we, m no dannị mmọn-ozị hụ ghosị nị m we ali—nị m fe ẹ.  
<sup>9</sup> Kani o si m, “Emekwole a! M wu odibo ibe i—iyu le umune i ndi-amuma le ndi hun e mesonme ihien ndi hụ ehuhuoni ku. Fee Osolobue!”

<sup>10</sup> O nozi si m, “Ezuemele ihien ndi we ku ime amuma ri ehuhuoni, make ni, ogen we k'e gi me ri nsue. <sup>11</sup> Onye e me njo ya mesonme; onye e bi obibi ru unyin ya bisonme; onye ri ochan ya risonme; onye ri nsọ ya risonme.”

<sup>12</sup> Jesu si, “Gon ni ntin, m lala egwa! Ugwo-orun m jenko a ku ri m aka. M k'a ku onye owule ugwo k'o don run. <sup>13</sup> Mmẹ wu Afa le Omega, Ibuzo le Ikpazun, Mbidon le Ogugu.”

<sup>14</sup> Ngọzi rini ndi hụ k'a su ekwa we, keni we ni we d'e ri mkpuru osisi ahun e ye ndun, keni we ni we gha onu-mgbon hụ banye ime obodo hụ. <sup>15</sup> Make ni, ndi hụ e bi ke nkite, ndi a rua-mmọn, ndi e bu nshi le ndi gi iken eje-mmọn a run, ndi-ughere, ndi-izighe, ndi a rua mmọn le onye owule ntu a suo le onye owule e me ihien ya le ntu wi abanyeko obodo hụ.

<sup>16</sup> “Mmẹ wu Jesu zi mmọn-ozị m ozini d'e zi unu, keni o rusonme uka ichen-ichen aka. Mmẹ wu mkpogun ahun Defidi gha suepuha; m ghazikwo ehụ Defidi puha. Mmẹ wu kokise utuntun hụ hun e keni.”

<sup>17</sup> Mmọn-nsọ le okpoho hụ 'ya le Jesu jenko d'a gba ehuhuo ri a si,  
“Bia!”

Onye owule hun nuni ya siri,

“Bia!”

Onye owule egun-mirin ri a gun ya bia! Onye owule choni, ya weri mirin hun e ye ndun, ya weri ẹ ofe ra.

*Eka-ntin!*

<sup>18</sup> M ri a gwakwo onye owule nu ihien ndi we ku ime amuma ri ekukwoni ni onye owule becheni ni we, Osolobue k'e beche n'e afunfun ndi hụ we ku oku we ime ehuhuoni; <sup>19</sup> onye owule wepu ihien ime we, Osolobue k'e wefu ihien run'e ime osisi hụ e ye ndun le obodo-nsọ hụ we kusonme oku we ime ehuhuoni.

*Mmekin*

<sup>20</sup> Onye hun ku ihien ndini, hun gi we shia eri, si,  
“Eghe, m lala egwa!”

Isese! Onye-nwonna-enyi wu Jesu, bia!

<sup>21</sup> Efo ma Onye-nwonna-enyi wu Jesu ya rini ihian ile.